

วารสารการบริหาร การจัดการ และ การพัฒนาที่ยั่งยืน

Journal of Administration Management and
Sustainable Development

ISSN: 298-2366 (Online)

ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม 2568

Vol. 3 No. 1 January-March 2025

JAMSD

วารสารการบริหารจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน

Journal of Administration Management and Sustainable Development: JAMSD

ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม 2568

Volume 3 No. 1 January - March 2025

ISSN: 2985-2366 (Online)

ผู้ผลิตและเผยแพร่: สมาคมขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสถาบันวิชาการเพื่อการบริหาร
และพัฒนาสังคม

ที่ตั้งสำนักงาน: เลขที่ 355/18 หมู่ที่ 1 ตำบลตลาด อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44000

เบอร์โทรศัพท์: 083 490 8410, 094 652 4145

เว็บไซต์: <https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd>

อีเมล: jamsdonline@gmail.com

ข้อมูลเกี่ยวกับวารสาร

ชื่อภาษาไทย

วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน

ชื่อภาษาอังกฤษ

Journal of Administration Management and Sustainable Development: JAMSD

เลขมาตรฐานสากลประจำวารสาร (ISSN)

2774-0390 (Online)

นโยบายการพิจารณาถ้อยแถลงบทความ

1. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และต้องไม่อยู่ในกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด
2. ผู้เขียนต้องจัดทำต้นฉบับตามข้อกำหนดของกองบรรณาธิการวารสาร
3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพทางวิชาการ และมีประโยชน์ในเชิงทฤษฎีหรือเชิงปฏิบัติ สารบทความและแนวการเขียนต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร โดยผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ จำนวน 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ และเป็นผู้มีผลงานทางวิจัยอย่างต่อเนื่อง โดยการใช้การประเมินแบบไม่เห็นกันทั้งสองฝ่ายระหว่างผู้ต้นฉบับและผู้ประเมิน (double-blinded review)
4. กองบรรณาธิการอาจส่งผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนแก้ไข เพิ่มเติม ผู้เขียนจะต้องแก้ไขความถูกต้องของบทความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
5. กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขรูปแบบบทความที่ส่งมาตีพิมพ์ โดยผู้เขียนยินยอมให้กองบรรณาธิการแก้ไขความสมบูรณ์ของบทความและยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กองบรรณาธิการกำหนด
6. ในกรณีที่ผู้ประเมินอิสระ (Peer review) ได้มีมติให้ผู้เขียนผลงานปรับปรุงแก้ไข ผลงาน ขอให้ผู้เขียนผลงานปรับปรุงแก้ไขแล้วส่งผลงานที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้กองบรรณาธิการวารสาร ภายใน 7 วันนับจากวันที่ได้รับผลข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ถ้าไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขจะเลื่อนบทความของท่านไปตีพิมพ์ในฉบับอื่นซึ่งจะล่าช้ากว่ากำหนดการเดิม
7. ในกรณีที่ผู้ประเมินอิสระ (Peer review) พิจารณาแล้วมีผลเห็นว่าไม่สามารถให้ตีพิมพ์ได้ วารสารจะทำหนังสือแจ้งให้ผู้เขียนบทความทราบอย่างชัดเจน
8. บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารเป็นทัศนะ ลิขสิทธิ์ และความรับผิดชอบของผู้เขียนเจ้าของผลงาน กองบรรณาธิการจะไม่รับผิดชอบต่อเนื้อหาหรือความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ทุกเรื่อง

สาขา อนุสาขาที่รับ

การบริหารธุรกิจ การจัดการ การบัญชี การตลาด การท่องเที่ยว โลจิสติกส์ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ นิเทศศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเงินการธนาคาร คอมพิวเตอร์ธุรกิจ จิตวิทยาประยุกต์ รัฐประศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ การบริหาร การพัฒนา การศึกษา การปกครอง การบริหารท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

เพื่อผลิตและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการในกลุ่มสาขาสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย การบริหารธุรกิจ การจัดการ การบัญชี การตลาด การท่องเที่ยว โลจิสติกส์ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ นิเทศศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเงินการธนาคาร คอมพิวเตอร์ธุรกิจ จิตวิทยาประยุกต์ รัฐประศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ การบริหาร การพัฒนา การศึกษา การปกครอง การบริหารท้องถิ่น

ประเภทเรื่องที่รับ

บทความวิจัย และบทความวิชาการ

กระบวนการพิจารณา

วารสารกำหนดผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำหน้าที่กลั่นกรองและตรวจประเมินบทความ จำนวน 3 ท่าน โดยการใช้การประเมินแบบไม่เห็นกันทั้งสองฝ่ายระหว่างผู้นิพนธ์และผู้ประเมิน (Double-blinded review)

ภาษาที่รับ

ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

กำหนดออก

ปีละ 4 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม)

ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน)

ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน)

ฉบับที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม)

กระบวนการพิจารณาบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิ

วารสารมีกระบวนการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนตีพิมพ์ โดยบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่า 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-review) ทั้งนี้บทความจากผู้นิพนธ์ภายในจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาและหลากหลายสถาบัน และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์

การเก็บค่าธรรมเนียมการดำเนินการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ (Article Processing Charge: APC)

ผู้ประสงค์ตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการหรือบทความวิจัยในวารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน ต้องชำระค่าธรรมเนียมการดำเนินการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ในอัตรา 4,000 บาท ต่อ 1 บทความ โดยดำเนินการดังนี้

1. โอนเงินค่าธรรมเนียมการดำเนินการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ เข้าบัญชีธนาคารกสิกรไทย เลขที่บัญชี 203-8-30277-5 ชื่อบัญชี สถาบันวิชาการเพื่อการบริหารและพัฒนาสังคม
2. แจ้งหลักฐานการชำระเงินมาที่อีเมล: jamsdonline@gmail.com หรือ สแกน QR code ไลน์ และส่งหลักฐานการชำระเงิน

3. การชำระค่าธรรมเนียมการดำเนินการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ จะดำเนินการภายหลังจากบทความ "ผ่าน" ขั้นตอนการประเมินตัดสินจากคณะกรรมการผู้ประเมิน (Peer reviewers) เพื่อตรวจสอบความเรียบร้อย ครบถ้วน สมบูรณ์ของบทความ โดยทางวารสารฯ จะแจ้งให้ผู้นิพนธ์ทราบผ่านระบบเว็บไซต์ของวารสารไปยังอีเมลของผู้นิพนธ์

4. วารสารจะออกใบตอบรับและกำหนดการตีพิมพ์ (Acceptance letter) ให้กับผู้นิพนธ์ ภายหลังจากบทความได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและกองบรรณาธิการว่า "ผ่าน" แล้ว

5. บทความที่วารสารส่งให้ผู้ประเมินอิสระ (Peer reviewer) ประเมินแล้ว และมีการชำระค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์แล้ว หากผู้ประเมินอิสระมีมติร่วมกันให้ "ไม่ผ่าน" ผู้ชำระค่าธรรมเนียมไม่สามารถขอคืนค่าธรรมเนียมที่ชำระแล้วในภายหลังได้

ผู้ผลิตและเผยแพร่

สมาคมขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสถาบันวิชาการเพื่อการบริหารและพัฒนาสังคม
ที่ตั้งสำนักงาน: เลขที่ 355/18 หมู่ที่ 1 ตำบลตลาด อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44000
เบอร์โทรศัพท์: 083 490 8410, 094 652 4145
เว็บไซต์: <https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd>
อีเมล: jamsdonline@gmail.com

กองบรรณาธิการวารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน

บรรณาธิการ

รศ.ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์

สถาบัน: สมาคมขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.สืบชาติ อันทะไชย

สถาบัน: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

รศ.ดร.สุเทพ เมยไธสง

สถาบัน: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รศ.ดร.ยุภาพร ยุภาศ

สถาบัน: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รศ.ดร.สัณญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง

สถาบัน: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผศ.ดร.สถาพร วิชัยรัมย์

สถาบัน: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผศ. ดร.สุริยะ หาญพิชัย

สถาบัน: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ผศ.ดร.วรวิทย์ อินทนนท์

สถาบัน: มหาวิทยาลัยนครพนม

ผศ.ดร.ละมัย ร่มเย็น

สถาบัน: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผศ. ดร.ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร

สถาบัน: สถาบันนวัตกรรมการศึกษา สมาคมส่งเสริมการศึกษาทางเลือก

ผศ. ดร.เด่นชัย สมปอง

สถาบัน: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผศ. ดร.ฐิตียา เนตรวงษ์

สถาบัน: นักวิชาการอิสระ

ผศ. ดร.ประมุข ศรีชัยวงษ์

สถาบัน: มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

อาจารย์ ดร.อังคณา อุดมพันธ์

สถาบัน: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ดร.วีรชัย คำธ

สถาบัน: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ดร.นพพล เดชประเสริฐ

สถาบัน: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ผศ. ดร.จิราพร พรหมงา

สถาบัน: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

เลขานุการวารสาร

นางสาวจันทร์สิริ บิดร,

โทร. 083 490 8410, E-mail: Chansiri@gmail.com

นางสาวสิริกอร์ กุมภักดิ์,

E-mail: Sirikorn@gmail.com

ผู้ตรวจพิสูจน์อักษรภาษาอังกฤษ

ศศินันท์ โต๊ะชาลีศรีทิน

ผู้ตรวจพิสูจน์อักษรภาษาไทย

ผศ.ดร.ฐิตียา เนตรวงษ์

ผู้จัดรูปแบบบทความ

ผศ.ดร.ฐิตียา เนตรวงษ์

อาจารย์ ดร.ปิยพัชร วิมลโสภณกิตติ

นางสาวจันทร์สิริ บิดร

ผู้ดูแลระบบฐานข้อมูลเว็บไซต์

ผศ.ดร.ฐิตียา เนตรวงษ์

นางสาวจันทร์สิริ บิดร

บทบรรณาธิการ

วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม 2568) เป็นอีกหนึ่งก้าวสำคัญของการเผยแพร่องค์ความรู้ทางวิชาการที่มีคุณภาพและมีความหมายต่อการพัฒนาในหลากหลายมิติ โดยในฉบับนี้ สมาคมขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสถาบันวิชาการเพื่อการบริหารและพัฒนาสังคม ได้ร่วมกันผลักดันวารสารให้เป็นแหล่งรวมบทความวิจัยที่มีคุณค่า ทั้งยังได้รับการประเมินให้เป็นวารสารกลุ่มที่ 2 จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ซึ่งเป็นเครื่องหมายรับรองถึงมาตรฐานและคุณภาพของงานวิชาการที่ตีพิมพ์เผยแพร่

ฉบับนี้นำเสนอผลงานวิจัยที่ครอบคลุมประเด็นที่สำคัญในปัจจุบัน อาทิ เศรษฐศาสตร์มูลเหตุและธุรกิจบนฐานความเชื่อที่มีผลต่อการสร้างมูลค่าให้กับเศรษฐกิจไทย การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ในยุคดิจิทัล และภาวะผู้นำในเชิงกลยุทธ์และเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา นอกจากนี้ ยังมีบทความเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความไว้วางใจในภาครัฐ การบริหารความขัดแย้งในองค์กร และแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งล้วนเป็นประเด็นที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรและสังคมในระยะยาว

ด้วยความมุ่งมั่นที่จะเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการ วารสารฉบับนี้จึงเป็นสื่อกลางสำหรับนักวิจัย นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานในภาคส่วนต่าง ๆ ที่ต้องการนำเสนอแนวคิดและผลการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการและการพัฒนาที่ยั่งยืน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในฉบับนี้จะสามารถเป็นแนวทางให้กับนักวิจัยและผู้สนใจทุกท่านในการต่อยอดองค์ความรู้และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต

สุดท้ายนี้ คณะผู้จัดทำวารสารขอขอบคุณคณะกรรมการกองบรรณาธิการ นักวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ และทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้วารสารฉบับนี้สำเร็จลุล่วง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องในฉบับต่อ ๆ ไป

บรรณาธิการ

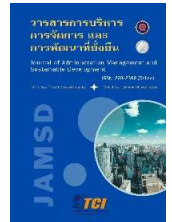
วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน

สารบัญ

	หน้า
ข้อมูลเกี่ยวกับวารสาร	(2)
บทบรรณาธิการ	(7)
กองบรรณาธิการ	(8)
สารบัญ	(9)
เศรษฐศาสตร์มูลฐาน ธุรกิจบนฐานความเชื่อกับการสร้างมูลค่าให้เศรษฐกิจไทย	
สุริยะ หาญพิชัย	1-14
การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขต	
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2	
ชรินทร์ ดาวชะวะ , ชารี มณีศรี , สมหมาย สร้อยนาคพงษ์	15-25
ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตการทำงาน	
ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2	
ปริญญวิรุฬห์ เหล่ากลีกร , ฐิตินันท์ ดั่งสุวรรณ, นันธวัช นุนารณ	26-37
ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มหนองหาน 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	
ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3	
ฐาปนพงศ์ อินทรพาณิชย์, กิจพิณัฐ อุสาโห, สุรางคณา มัณยานนท์	38-50
Leadership in the Decision-Making Behavior of Educational Institution Administrators at	
Guangdong Open University	
Ntapat Worapongpat, Pichit Bhasabutr.....	51-68
ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ	
กลุ่มโชนรักษ์ชะโนด	
วิภาพร คำมุงคุณ, อมรทิพย์ เจริญผลช, สุรางคณา มัณยานนท์.....	69-80
From Transparency to Trust: Key Determinants of Corruption Perception in Thailand	
Patipol Homyamyen, Waiphot Kulachai.....	81-94
ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนักในยุคดิจิทัลของผู้บริโภค	
ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล	
วิธ นิธิศักดิ์ดาเดช, อัมภินี ลาภสมบุรณ์ดี	95-107

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของบุคลากรส่วนกลางกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ รุจิราพร แดงผึ่ง, ชัยมงคล สุพรหมอินทร์, ประธูมาศ พลิชฐ์ภักกุล	108-120
คุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี ยุพาพร สาระเวก, ชัยมงคล สุพรหมอินทร์, มณีนัทธ์ ไทรเมฆ.....	121-135
การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม การศึกษาเอกชน จังหวัดหนองบัวลำภู ขจรรัชช์ พินิจนีก, ชารี มณีศรี, สมหมาย สร้อยนาคพงษ์	136-147
การร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยของท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปรัก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ศิเรมอร ยงพานิช.....	148-162
การดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย วุฒิสาสาตร์ เทพอินแด, อมรทิพย์ เจริญผล	163-175
ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 ศุภพร แก้วลา, สามารถ อัยกร, ชาดิชัย อุดมกิจมงคล	176-190
การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มอำเภอเพ็ญ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 บุญยวิทย์ ศรีเนตร, ชารี มณีศรี, สมหมาย สร้อยนาคพงษ์	191-203
ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง สกลนคร จังหวัดสกลนคร สิรินทรยา ไพคำนาม, สามารถ อัยกร, ชาดิชัย อุดมกิจมงคล.....	207-217
การบริหารงานด้านวิชาการศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ฐิตาพร เทียงพร้อม, กิจพิณัฐ อูสาโท, สุรางคณา มัณยานนท์	218-229
Building bridges of trust: An exploratory study on factors influencing public trust in government among university students in Thailand Khanouthone Phetlasy, Waiphot Kulachai	230-242
การพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ โดยการสอนภาษาเพื่อการ สื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโพนิกส์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จุลนีย์ ชัยเสริม	243-257
Decoding Trust: How Transparency, Political Stability, and Leadership Shape Public Confidence in Government Institutions Duangruedee Eaosinsup, Waiphot Kulachai	258-271

รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งการบริหารจัดการแผนงานและโครงการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี	
วีรชัย คำธรร 272-284	272-284
ส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C และคุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เถาเป่า ของผู้บริโภคในประเทศจีน	
Xie YiXi, กุลยา อุปพงษ์, อีราวัฒน์ ชมระกา 285-299	285-299
การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเอกชนในยุคปัญญาประดิษฐ์	
ชอุณวัฒน์ ปุ่บบางกระดี่, ภาณุวัฒน์ ภักดิ์วงศ์, รักษิต สุทธิพงษ์ 300-316	300-316
ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนสว่างแดนดิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2	
อัญชลี แสงบาล, ชาริ มณีศรี, สมหมาย สร้อยนาคพงษ์ 317-330	317-330
การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโชนธานีมีขีด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี	
อภิวัฒน์ จิระชาติ, นพพงษ์ บุญจิตราดุล 331-341	331-341
ภาคผนวก	342
คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับบทความ วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน	343-349

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	
---	---	---

เศรษฐศาสตร์มูลเหตุ ธุรกิจบนฐานความเชื่อกับการสร้างมูลค่าให้เศรษฐกิจไทย Mutelu economics belief-based business and value creation for the Thai economy

สุริยะ หาญพิชัย
Suriya Hanphichai

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University
*Corresponding author's e-mail: suriya.h@lawasri.tru.ac.th

Received: January 20, 2025

Revised: January 30, 2025

Accepted: February 23, 2025

บทคัดย่อ

ธรรมชาติของมนุษย์มีความหวังและความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต ซึ่งนอกจากความพากเพียรพยายาม และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองแล้ว การพึ่งพาศรัทธาและความเชื่อก็เป็นอีกหนทางที่มนุษย์นิยมใช้สร้างความมั่นใจ ธุรกิจความเชื่อที่หลอมรวมความเชื่อพุทธ พราหมณ์ การนับถือผี และสิ่งเร้นลับเข้าด้วยกัน จึงเป็นอุตสาหกรรมแขนงหนึ่งที่มีบทบาทไม่น้อยในระบบเศรษฐกิจของไทย บทความเศรษฐศาสตร์มูลเหตุว่าด้วยธุรกิจบนฐานความเชื่อกับการสร้างมูลค่าให้เศรษฐกิจไทยนี้ จึงมุ่งนำเสนอประเด็นธุรกิจความเชื่อกับการสร้างมูลค่าให้เศรษฐกิจไทย ผ่านกระบวนการกลายเป็นสินค้าความเชื่อ ความศรัทธาที่มีการเสริมสร้างความหมายและเอกลักษณ์ โดยศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อความศรัทธา โดยให้ความสำคัญกับข้อมูลที่เป็นความรู้สึคนึกคิด คุณค่าของมนุษย์ และความหมายที่มีต่อสิ่งที่ทำการศึกษา โดยเน้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความปรากฏการณ์ทางสังคมโดยอาศัยกรอบการวิเคราะห์ของกรอบแนวคิดจากฐานคิดทางเศรษฐศาสตร์การเมือง จนเกิดการศรัทธานำมาซึ่งการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ผลักดันให้เกิดธุรกิจความเชื่อ และการท่องเที่ยวเชิงความเชื่อความศรัทธาในประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า ธุรกิจความเชื่อความศรัทธา สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้ระบบเศรษฐกิจไทย เนื่องจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีได้เป็นเพียงที่พึ่งทางจิตใจแต่ยังเป็นสินค้าที่สำคัญระบบเศรษฐกิจ เมื่อความเชื่อความศรัทธาแปรเปลี่ยนเป็นวัตถุดิบของมนุษย์เชื่อว่ามีความศักดิ์สิทธิ์จึงสามารถช่วยให้มนุษย์ได้ประโยชน์จากการครอบครองหรือกราบไหว้บูชา จึงเกิดเป็นกลไกการทำให้กลายเป็นสินค้าด้วยการผลิตสินค้าศักดิ์สิทธิ์เพื่อนำไปขายให้ได้กำไร และเกิดกระบวนการแปลงมูลค่าความศักดิ์สิทธิ์เป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจที่นำมาซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน

คำสำคัญ: เศรษฐศาสตร์มูลเหตุ, ธุรกิจฐานความเชื่อ, พระเครื่อง

Abstract

Human nature encompasses hopes and aspirations for success in life. Besides perseverance and self-driven actions, reliance on faith and belief is another common way for individuals to build confidence. The belief industry, which integrates Buddhist, Brahman, animist, and mystical elements, plays a significant role in Thailand's economy. This article explores how belief-based businesses contribute to the Thai economy by commodifying faith into a process that assigns unique meanings and identities to beliefs and faith to generate economic value. The study examines the economic phenomena associated with beliefs and faith, focusing on human values, emotions, and the meanings attributed to these phenomena. The use of interpretive analysis and theoretical frameworks is rooted in political economy. This article highlights how faith-driven activities create economic opportunities and foster belief-based business and tourism in Thailand. It was found that the business of belief and faith can contribute to the Thai economy. This is because sacred objects not only provide spiritual comfort but also serve as valuable commodities within the Thai economy. When beliefs and faith materialize into physical artifacts perceived as sacred, these objects are believed to offer tangible and intangible benefits to their owners or worshippers. This phenomenon transforms these artifacts into marketable products, driving the production of sacred goods for profit. Essentially, this process converts the inherent value of sacredness into economic value, facilitating the buying, selling, and exchange of these objects within the market.

Keywords: Mutelu economics, belief-based business, amulets

บทนำ

ความเชื่อในวัตถุมงคลและเครื่องรางของขลังของไทยมีมาตั้งแต่โบราณ และเชื่อกันว่า มนุษย์มีความเชื่อในเรื่องวัตถุมงคล และเครื่องรางของขลังมาตั้งแต่เริ่มกำเนิดสังคมมนุษย์ ในความเชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ความไม่รู้ในปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้น และความต้องการที่เหนือธรรมชาติ ช่วยปกป้องคุ้มครอง บนพื้นฐานในความต้องการความปลอดภัย โดยที่ได้ค้นพบจะสร้างมาจากสิ่งที่หาได้โดยธรรมชาติ หรือประดิษฐ์ขึ้นมาจากวัตถุทางธรรมชาติ เช่น หิน ดิน ไม้ หรือวัสดุอื่น ๆ ตามที่มีในภูมิประเทศนั้น ในยุคต่อ ๆ มาที่มนุษย์มีการรู้จักโลหะ มีความรู้เรื่องการหลอมโลหะ และการนำโลหะมาใช้ จึงได้มีวัตถุมงคลและเครื่องรางของขลัง ที่สร้างขึ้นจากโลหะ โดยวัตถุมงคลและเครื่องรางของขลังที่สร้างขึ้นนั้น สร้างตามความเชื่อ ตามลัทธิ หรือศาสนา มีรูปแบบและลักษณะแตกต่างกันไปตามความเชื่อที่มี เช่น ในยุคสมัยที่มีการบูชาพระอาทิตย์ หรือพระจันทร์ อาจจะมีการแกะสลักหิน ให้เป็นรูปของพระอาทิตย์ หรือพระจันทร์ ในลัทธิที่มีการบูชาเทพเจ้า จะมีการแกะเป็นรูปเทพเจ้าองค์นั้น หรือกำหนดลักษณะของวัตถุให้เป็นสัญลักษณ์แทนการบูชาเทพเจ้าองค์นั้น (ปรีชา ช่างขวัญยืน, 2544; นิติ กสิโกศล, 2547; พระอนัญญพงศ์ สนั่นโสโก (ชายเกด), 2563) โดยวัตถุมงคลและเครื่องรางของขลังในสังคมไทย สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ วัตถุที่ธรรมชาติสร้างขึ้นโดยมีอำนาจและคุณวิเศษในตัว และประเภทที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยมีการกำกับด้วยคาถาอาคมและอำนาจจิตของผู้สร้าง หรือสวดอัญเชิญพลังอำนาจต่าง ๆ ให้มาบรรจุในวัตถุมงคลนั้น ๆ (วัชรพงษ์ กงเวียน, 2558) โดยวัตถุประสงคในการสร้างวัตถุมงคลเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ระลึกถึงคุณพระพุทธรูป พระสงฆ์ให้ผู้นับพระลี้ถึงคุณความดี ละความไม่ดีทั้งหลาย เพราะมีพระอยู่กับตัว ด้วยคุณวิเศษที่ผู้นับบูชาบางคนได้รับเป็นปาฏิหาริย์ในด้านต่าง ๆ ทำให้ผู้ที่สนใจเกิดความต้องการที่จะเป็นเจ้าของ มีการให้ แลกเปลี่ยน และขายหรือเช่าบูชา จนเกิดธุรกิจการซื้อขายวัตถุมงคลในเชิงพุทธพาณิชย์ จากการซื้อขายหรือเช่าบูชาในส่วนของวัตถุมงคล มีการเชื่อเชิญโดยบอกสรรพคุณใน

คุณวิเศษ และกระแสความเชื่อในปาฏิหาริย์ (ภณกุล ภวคุณวรกิตต์, 2555) จนเป็นเครื่องมือในการสร้างกระแสความเชื่อโดยหวังผลในเชิงพาณิชย์ เป็นการหาผลประโยชน์จากความศรัทธา ยิ่งแปลงศรัทธาเป็นมงายได้ก็ยิ่งได้ผลประโยชน์มหาศาล

พระเครื่องและวัตถุมงคล เป็นส่วนหนึ่งในความเชื่อของพุทธศาสนาในสังคมไทย โดยพระเครื่องถูกสร้างขึ้นเพื่อจำหน่ายแจกเป็นที่ระลึกและสื่อถึงพุทธศาสนา ทั้งนี้คิดในการสร้างพระเครื่องของไทยในสมัยโบราณนั้น ถือว่าพระเครื่องเป็นของที่ควรเคารพแบบอนุสาวรีย์ ที่ต้องสร้างบรรจุไว้ตามกรุเจดีย์ เพื่อหวังที่จะเป็นอานิสงส์ให้ผู้สร้างรุ่งเรืองในชาติหน้า และเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป (อุดม จันทิมา, 2561; ณัฐพล อยู่รุ่งเรืองศักดิ์, 2554) ความหมายของพระเครื่องและวัตถุมงคลตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้คำนิยามความหมายของพระเครื่องไว้ว่า พระพุทธรูปองค์เล็ก ๆ ที่นับถือว่าเป็นเครื่องคุ้มครองป้องกันอันตราย ย่อมาจากคำ พระเครื่องราง และคำว่า วัตถุมงคลที่มีความหมายถึง เครื่องรางของขลังที่เชื่อว่าจะนำความสุขความเจริญเป็นต้นมาให้หรือป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ซึ่งการสะสมพระเครื่องและวัตถุมงคลในปัจจุบันได้รับการยอมรับในเหล่าพุทธศาสนิกชนชาวไทยและชาวต่างชาติอย่างกว้างขวาง มูลเหตุของความเชื่อนี้ เพราะมนุษย์เชื่อว่า พลังอำนาจที่มองไม่เห็นนี้มีอานุภาพประสิทธิประสาทให้อะไรต่อมิอะไรแก่เราได้ (พระครูสิริรัตนาวตฺร และคณะ, 2556) โดยกลุ่มคนที่สะสมพระเครื่องที่มีความเชี่ยวชาญและได้รับการยอมรับในสังคมวงการพระเครื่องยกย่องให้เป็น “เซียนพระ” เมื่อความนิยมในการสะสมพระเครื่องและวัตถุมงคลขยายตัวมากขึ้น ทำให้เกิดการเกิดการแลกเปลี่ยนพระเครื่องระหว่างบุคคลโดยไม่คิดมูลค่า ต่อมาเปลี่ยนรูปแบบเป็นการแลกเปลี่ยนด้วยเงิน โดยใช้คำว่า “เช่าบูชา” แทนคำว่า “ซื้อ-ขาย” ดังนั้นเมื่อมีเงินเข้ามาเป็นปัจจัยในการแลกเปลี่ยน จึงเกิดเป็นการทำธุรกรรมพระเครื่องและวัตถุมงคลขึ้น หากพิจารณาสถานะพระเครื่องและวัตถุมงคลในปัจจุบันเป็นสินค้าที่มีคุณค่าทางพาณิชย์สูง จากเดิมพระเครื่องและวัตถุมงคลมีคุณค่าทางด้านความศรัทธาที่ไม่สามารถตีราคาเป็นจำนวนเงินได้ จนกระทั่งวงการพระเครื่องได้พัฒนาและได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ พระเครื่องจึงได้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณค่าทางพาณิชย์สูง มูลค่าของวัตถุดิบที่ใช้เป็นส่วนผสมของพระเครื่องกับมูลค่าทางการค้าของพระเครื่องมีความแตกต่างกันมากนัก จากเดิมพระเครื่องมีคุณค่าทางด้านความศรัทธาที่ไม่สามารถตีราคาเป็นจำนวนเงินได้ แต่ในปัจจุบันคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจกลับเข้ามาตีราคาพระเครื่องเป็นจำนวนเงินเพิ่มขึ้นมาด้วย จนกล่าวได้ว่าพระเครื่อง กลายเป็นวัตถุที่มีคุณค่าในเชิงพาณิชย์สูง และวงการพระเครื่องได้พัฒนากลายเป็นธุรกิจพระเครื่องที่นับวันยิ่งทวีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย (อุดม จันทิมา และพิชญนันต์ พงษ์ไพบูลย์, 2567)

ธุรกิจพระเครื่องในตลาดปัจจุบัน มีมูลค่าสูงกว่าแสนล้านบาท เนื่องจากการแข่งขันกันอย่างมากโดยหาความแตกต่างและสร้างจุดขาย ตั้งแต่การออกแบบ มวลสารที่ใช้ในการสร้างรวมถึงการตั้งพระชื่อดังเป็นผู้ปลุกเสก ซึ่งค่าปลุกเสกพระเครื่องระดับเกจิสูงถึงวันละ 5 หมื่นบาท นอกจากนี้ยังมีต้นทุน 60-70 เปอร์เซ็นต์ เป็นค่าโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ รวมถึงการปล่อยพระใหม่ลงตลาดถ้าคาดหวังจะให้มูลค่าพระเครื่องมีราคาสูงต้องรู้วิธีการสร้างกระแสจากกลุ่มเซียนพระชื่อดังหรือลงทุนกันในกลุ่มผู้สร้างเพื่อหาเช่าพระเครื่องที่กลุ่มตัวเองนั้นได้สร้างขึ้น ที่รู้จักในวงการพระเครื่องว่า “การปั่นราคา” ดังที่ศูนย์วิจัยกสิกรไทยได้ระบุว่า มูลค่าของธุรกิจพระเครื่องขยายตัวต่อเนื่องจากในปี พ.ศ. 2560 โดยมีมูลค่าประมาณ 60,000 ล้านบาท ความเป็นไปได้สูงว่า ปัจจุบันมูลค่าธุรกิจพระเครื่องจะติดตัวสูงขึ้นกว่าเดิมมาก ทั้งยังมีธุรกิจต่อเนื่องอื่น ๆ เช่น ธุรกิจการสร้างพระ นิยตสารพระเครื่อง ธุรกิจโฆษณา เป็นต้น ซึ่งน่าจะทำให้เงินสะพัดในธุรกิจพระเครื่องทั้งวงจรสะพัดมากกว่า 100,000 ล้านบาท ทั้งนี้กระแสพระเครื่องในทุกวันนี้ มีใช้จะมีแต่ชาวบ้านธรรมดาสามัญทั่วไป ยังมีผู้สนใจสะสมพระเครื่องจากหลากหลายสาขาอาชีพที่มีเกียรติเป็นที่ยอมรับของสังคม รวมทั้งผู้ที่ถือว่าเป็นระดับปัญญาชน อย่างเช่น นักการเมือง รัฐมนตรี ข้าราชการผู้ใหญ่ นายทหาร นายตำรวจ ผู้พิพากษา อัยการ แพทย์ วิศวกร พ่อค้า นักธุรกิจ เป็นต้น ผลจากการที่สังคมไทยมีความนิยมในสะสมพระเครื่องมากขึ้น ทำให้ธุรกิจพระเครื่องนั้นมีเม็ดเงินหมุนเวียนในแต่ละปีเป็นจำนวนมหาศาล และจากสถิติคนไทยใจบุญนั้นถือเป็นอันดับ 9 ของโลก และเป็นอันดับ 1 ในแง่ของการบริจาคเงินเพื่อการกุศล จึงจะเห็นได้ว่ามีสินค้าและบริการที่เกี่ยวกับกับความเชื่อใจกลางของผู้บริโภคนั้นเรียงกันออกมารองรับความต้องการทางจิตใจของคนที่ต้องการความเชื่อมั่น ส่งผลต่อการพัฒนาของวงการนักสะสมพระเครื่องมาสู่โลกอินเทอร์เน็ต มีทั้งการเปิดร้านพระเครื่อง ประมูลพระเครื่อง ตลาดพระเครื่องออนไลน์ จนกระทั่งกระแสการประชาสัมพันธ์ผ่านการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-commerce) หรือการซื้อขาย

ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก และด้วยความสะดวกในการเข้าถึง ทำให้ผู้ซื้อและผู้ขายสามารถพบปะและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นรวมถึงการซื้อขายกันได้สะดวกสบายมากที่สุด ส่งผลให้กระแสพระเครื่องออนไลน์ได้รับความนิยมจากผู้เล่นพระอย่างกว้างขวาง ทำให้เกิดกระแสความนิยมพระเครื่องออนไลน์ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย รวมทั้งมีจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมและจำนวนผู้เข้าชมเว็บไซต์พระเครื่องออนไลน์ที่มีจำนวนมากขึ้น

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยดังกล่าวจึงเป็นประเด็นในการศึกษาความเชื่อและความศรัทธาในสังคมไทยอันถูกนำมาถวายเป็นข้อถกเถียงกันแล้วซ้ำแล้วซ้ำเล่า รวมถึงมีการประยุกต์เชื่อมโยงกับปรากฏการณ์ทางสังคมและผลของความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมืองโดยเฉพาะลัทธิบริโภคนิยมที่ทำให้ความเชื่อและความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนถูกมองว่ากลายเป็นสินค้า มีการนำเอากลวิธีทางการตลาดมาใช้กับวิถีปฏิบัติทางศาสนา หลอมรวมความเชื่อความศรัทธาจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในการบันดาลโชค เกิดเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากมายที่ได้รับความนิยมจนถูกมองว่าเป็นที่พึ่งทางใจให้กับผู้คน ที่เผชิญความทุกข์จากสภาวะเศรษฐกิจที่ผันผวนและสังคมที่ไม่มั่นคง ทำให้เกิดกระแสความนิยมอย่างไม่สิ้นสุด จึงเกิดเป็นคำถามสำคัญถึงบทบาทหน้าที่ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อุบัติขึ้นมาจากความเชื่อความศรัทธา ส่งผลกระทบอย่างไรต่อเศรษฐกิจการเมืองและสังคมไทย เพราะเหตุใดความเชื่อและความศรัทธาจึงสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ ตลอดจนสังคมไทยมีความสัมพันธ์กับธุรกิจความเชื่อกับเศรษฐกิจศาสตร์มูลอย่างไร

บทความนี้จึงมีฐานคิดในการแสวงหาความรู้ความจริงของปรากฏการณ์ทางสังคมไทยภายใต้บริบท (contextual) ในทุกมิติที่ปรากฏการณ์นั้นเกิดขึ้น ซึ่งเป็นการสอบสวนมองภาพทุกมิติ (holistic perspective) ทั้งเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงกระบวนการกลายเป็นสินค้าความเชื่อความศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยศึกษาในพื้นที่การศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ โดยให้ความสำคัญกับข้อมูลที่เป็นความรู้ลึกซึ้ง คุณค่าของมนุษย์ และความหมายที่มีต่อสิ่งที่ทำการศึกษา โดยเน้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความจากปรากฏการณ์ทางสังคมโดยอาศัยกรอบการวิเคราะห์ของกรอบแนวความคิดจากฐานคิดทางเศรษฐศาสตร์การเมือง วิธีการศึกษาที่จะใช้ในการศึกษานี้ คือ วิธีศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์แบบวิภาษวิธี (dialectic) ที่จะเพื่อช่วยตอบวัตถุประสงค์การศึกษา โดยการตีความเพื่อจัดกลุ่มข้อมูล จะสรุปสังเคราะห์ด้วยการจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่ เพื่อง่ายต่อการค้นหาตามวัตถุประสงค์ประเด็นต่าง ๆ และการตีความในเชิงเหตุผลในลักษณะแบบแผนโดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทั้งระบบจะทำให้มองเห็นภาพปรากฏการณ์และเข้าถึงแก่นแท้ได้อย่างชัดเจน เมื่อกล่าวถึงความเชื่อความศรัทธาประเภทพระเครื่องและวัตถุมงคลที่มีกลไกการทำให้กลายเป็นสินค้าโดยการผลิตสินค้าศักดิ์สิทธิ์เพื่อนำไปขายให้ใครก็ได้ ด้วยกระบวนการแปลงมูลค่าใช้สอยของวัตถุดั้งเดิมให้เกิดมูลค่าในการใช้สอยใหม่ โดยผ่านวิธีการกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ และกิจกรรมบางอย่างได้ถูกนำมาประเมินด้วยมูลค่าทางการแลกเปลี่ยนในบริบทของการค้าและบริการ ซึ่งสิ่งที่อยู่ในขอบเขตแห่งความศักดิ์สิทธิ์ ก็ถูกทำให้เป็นสินค้าได้เช่นกัน โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมแบบใหม่ ที่มีการเสริมสร้างความหมาย เอกลักษณะทางสังคมชุดใหม่เข้าไปซึ่งกระบวนการนี้ทำให้สิ่งนั้นมีมูลค่า มีคุณค่าในการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันในสังคมนั้น ทำให้วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนต่างพากันไปทำบุญวัดที่สวยงาม

เศรษฐศาสตร์มูลกับธุรกิจความเชื่อ

ความเชื่อด้วยเรื่องลึกลับเหนือธรรมชาติ วนเวียนอยู่ในสังคมมนุษย์มาตั้งแต่อดีตกาล และทรงอิทธิพลต่อความคิดของมนุษย์ สังคมไทยกับความเชื่อเป็นเรื่องที่อยู่คู่กันมานาน โดยเฉพาะความเชื่อในเรื่องโชคลาง ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งสำหรับคนไทยทุกเพศ ทุกวัย ทุกฐานะ และทุกระดับความรู้ จนมีคำพูดติดปากว่า ไม่เชื่ออย่าลบหลู่ คนบางคนเปลี่ยนชื่อหลายครั้ง จนเพื่อนจำชื่อจริงไม่ได้ บางคนใส่เสื้อบางสี เพื่อให้โชคอำนวยให้ประสบผลสำเร็จ หรือแม้แต่การสร้างบ้านหรืออยู่อาศัยก็ต้องอย่าให้ผิดหลักฮวงจุ้ย เป็นต้น ถึงแม้ว่าสังคมยุคปัจจุบันจะเปลี่ยนผ่านตัวเองไปกับความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หากความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ โชคละตา การเสริมดวง เครื่องรางของขลัง หรือ มูเตลู ยังคงความเป็นวัฒนธรรมร่วมสมัย (พระมหามนตรี วรวิทย์, 2542) หน้าที่ยังสามารถดึงศักยภาพของเทคโนโลยีและหลักการตลาดมาสร้างจุดแข็งให้กับวงการมูเตลู (mutelu) จนเกิดเป็นซอฟต์แวร์มูเตลูแบบมูเตลู (muketing) หรือการตลาด

สายมูเพื่อเพิ่มมูลค่าให้สินค้า บริการ หรือแบรนด์ ด้วยรูปแบบความเชื่อที่หลากหลายในการเข้าถึงผู้คนที่โยกหาความมั่นคงทางใจ หรือต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต ข้อมูลที่สะท้อนความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเศรษฐกิจ คือผลการสำรวจพฤติกรรมของผู้บริโภคเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ของสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์ ที่พบว่าวัตถุดิบประสงค์ 3 อันดับแรกในการทำบุญไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ได้แก่ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในชีวิต ขอโชคลาภเงินทอง และขอเรื่องงานธุรกิจซึ่งสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน

ความเชื่อและศรัทธาในพระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญยิ่งต่อสังคมไทยนำไปสู่การปลูกฝังทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม จนเกิดการศรัทธานำมาซึ่งการแสวงหาผลประโยชน์ของวัด คือ การแสวงหาผลประโยชน์ผ่านการสร้างเรื่องเล่า และการสร้างกระแส จนนำมาซึ่งกิจกรรมในเชิงพุทธพาณิชย์ วัดถูกจัดให้เป็นองค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไร วัดแสวงหารายได้จากการพึ่งพาการระดมทุนจากแหล่งต่าง ๆ เป็นสำคัญ จากการบริจาคหรือการทำบุญทางศาสนา และการแสวงหาหรือการระดมทุนก็มีหลากหลายกลยุทธ์ ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เริ่มจากการระดมทุนการผลิต คือ สินค้า ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมนั้น สินค้าจะถูกผลิตขึ้นเนื่องจากตัวมันเป็นแหล่งของกำไร โดยสินค้าในที่นี้ คือ ความเชื่อ ความศรัทธา ทางพระพุทธศาสนา ทางไสยศาสตร์ และบุญพาณิชย์ จนนำมาสู่การสะสมทุนด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม (ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์ และคณะ, 2565)

มูเตลู คือ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ เรื่องลี้ลับ ของขวัญ ไสยศาสตร์ โหราศาสตร์ การดูโผ การเสริมดวงและโชคลาภ การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ในปัจจุบัน "มูเตลู" เป็นการหลอมรวมความเชื่อพุทธ พราหมณ์ การนับถือผี และสิ่งเร้นลับเข้าด้วยกัน และกลายเป็นความเชื่อที่เสริมกำลังใจผู้นับถือบูชาให้มีความหวังในสิ่งที่มุ่งหวัง เช่น มูเตลูด้านการงาน การเงินและความรัก ดังนั้น จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ปัจจุบันที่ธุรกิจมูเตลู จะถูกผลักดันให้เป็นซอฟต์แวร์ที่หลายประเทศใช้ในการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและเผยแพร่วัฒนธรรม

ภาพที่ 1 พระเครื่องและวัตถุมงคล

พระเครื่องในที่นี้ หมายถึง วัตถุมงคลรวมถึงเครื่องรางที่ทำขึ้นตามคติพุทธศาสนา เป็นพระพุทธรูป หรือพระรูปของพุทธสาวกผู้เป็นพระอรหันต์ และรูปของพระภิกษุที่ยังมีชีวิตอยู่หรือล่วงลับดับขันธไปแล้ว ที่เป็นที่เคารพนับถือว่าเป็นเกจิอาจารย์ที่ทรงคุณวิเศษ พระเครื่องโดยทั่วไปมีขนาดเล็กที่ พกติดตัวได้ อาจสร้างเป็นพระพิมพ์ พระพิมพ์ดินเผา หรือทำด้วยโลหะและโลหะผสม เช่น ตะกั่ว ชิน และสำริด โดยหล่อด้วยกรรมวิธีแบบโบราณ นอกจากนี้ยังรวมถึงเหรียญพระเครื่องโลหะ ทำขึ้นตามกรรมวิธีสมัยใหม่ ในลักษณะเหรียญปั๊ม เป็นที่เชื่อกันว่าพระเครื่องเหล่านี้มีฤทธิ์อำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่อาจช่วยคุ้มครองป้องกันเจ้าของหรือผู้ที่บูชาอยู่เชยติดตัวพ้นจากอันตราย ทั้งที่เป็นภัยจากอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติ ภัยธรรมชาติ ภัยจากสัตว์ และจากมนุษย์ด้วยกันเอง ทำให้ผู้ที่บูชาติดตัวเป็นที่รักของคนทั่วไป และเสริมส่งบารมีให้เจริญก้าวหน้ามั่นคงในหน้าที่การงานอาชีพ (พระสุริยา สุริโย คงคาไหว และพระมหาอภิรักษ์ คำหารพล, 2561)

บริบททางสังคมไทยส่งผลต่อการสร้างความเชื่อความศรัทธาอย่างยาวนาน จึงถูกนำมาแปรเปลี่ยนด้วยกระบวนการกลายเป็นสินค้า (commodification) เพื่อตอบสนองความต้องการระดับปัจเจกบุคคล และกลุ่มคนภายใต้ความกดดันของบริบททางสังคมทุนนิยมและบริโภคนิยม การผลิตดังกล่าวจึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงวัตถุสิ่งของธรรมดาเท่านั้น หากแต่ในบางสถานการณ์อยู่ในขอบเขตของความศักดิ์สิทธิ์ ก็ถูกทำให้เป็นสินค้าได้เช่นกัน โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมแบบใหม่ที่มีการเสริมสร้างความหมายและเอกลักษณ์ทางสังคมให้เกิดชุดความคิดใหม่ทำให้สิ่งนั้น ๆ มีมูลค่าและมีคุณค่าในการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันในสังคมนั้น เมื่อการแพร่กระจายของระบบเศรษฐกิจแบบเงินตราได้เข้ามามีบทบาททำให้พรมแดนการจัดประเภทและแบ่งระดับคุณค่าของสิ่งของที่แตกต่างกันนั้นกลายมาเป็นพลังสำคัญของระบบเศรษฐกิจเงินตราแบบทุนนิยม (อภิชาติ ประเสริฐ, 2565) ด้วยเหตุนี้ กระบวนการกลายเป็นสินค้าก็เท่ากับการทำให้วัตถุสิ่งของประเภทหนึ่งสามารถแลกเปลี่ยนกับวัตถุสิ่งของที่แตกต่างกัน ทั้งในแง่ของประเภทและชนิดได้ง่ายขึ้น โดยมีลักษณะของกระบวนการทำให้ความเชื่อกลายเป็นสินค้าที่แฝงอยู่ในกระบวนการผลิต กระบวนการขาย ซึ่งกระบวนการผลิตจากสินค้าความเชื่อความศรัทธาทางพระพุทธศาสนา ทางไสยศาสตร์ และพุทธพาณิชย์ โดยมีกลุ่มทุน กลุ่มชนชั้นนำ และกลุ่มพระสงฆ์การเป็นกลุ่มคนที่เปลี่ยนสินค้าความเชื่อ ความศรัทธา โดยผ่านวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดมูลค่าขึ้นมา และได้านิยามสินค้าเหล่านั้นว่าเป็น “วัตถุมูลค่าทางเศรษฐกิจ” (objects of economic value) ที่เกี่ยวข้องกับทางพระพุทธศาสนา ทางไสยศาสตร์ และบุญพาณิชย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์ และคณะ (2565) ที่ได้ศึกษา เศรษฐศาสตร์การเมืองของการแสวงหาและใช้ผลประโยชน์ส่วนเกินขององค์กรศาสนา พบว่า 1) สถาบันพระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญยิ่งต่อสังคมไทยนำไปสู่การปลูกฝังทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม จนเกิดการศรัทธานำมาซึ่งการแสวงหาผลประโยชน์ของวัดสามารถแยกออกเป็น 2 ประเด็น คือ การแสวงหาผลประโยชน์ผ่านการสร้างเรื่องเล่า และการสร้างกระแสจนนำมาซึ่งกิจกรรมในเชิงพุทธพาณิชย์ วัดถูกจัดให้เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร วัดแสวงหารายได้จากการพึ่งพาการระดมทุนจากแหล่งต่าง ๆ เป็นสำคัญจากการบริจาคหรือการทำบุญทางศาสนา และการแสวงหาหรือการระดมทุนก็มีหลากหลายกลยุทธ์ ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เริ่มจากการะบวนการผลิตสินค้า ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมนั้น สินค้าจะถูกผลิตขึ้นเนื่องจากตัวมันเป็นแหล่งของกำไร โดยสินค้าในที่นี้ คือ ความเชื่อ ความศรัทธา ทางพระพุทธศาสนา ทางไสยศาสตร์และบุญพาณิชย์ จนนำมาสู่การสะสมทุนด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม และ 2) ผู้กระทำการที่อยู่ในกระบวนการแสวงหาและใช้ผลประโยชน์ส่วนเกินของวัด พบว่ากลุ่มทุน กลุ่มชนชั้นข้าราชการ กลุ่มชนชั้นทางการเมือง จะเข้ามาเป็นตัวขับเคลื่อนในการแสวงหาผลประโยชน์และการใช้ผลประโยชน์ เนื่องจากกลุ่มคนเหล่านี้มีเครือข่ายทางสังคมและเป็นที่ยอมรับในสังคม

พระเครื่องหรือวัตถุมงคล นอกจากมีสถานะเป็นวัฒนธรรมแล้ว ยังนับได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมแขนงหนึ่งที่มีบทบาทไม่น้อยอยู่ในระบบเศรษฐกิจของไทย อุตสาหกรรมพระเครื่องไทยมีตลาดสำหรับการซื้อขายแลกเปลี่ยน ทั้งที่เป็นตลาดแบบดั้งเดิมวางขายบนแผงพระในตลาดทั่วไป ตลาดพระในวัดที่มีชื่อเสียงในเรื่องพระเครื่อง และตลาดพระติดแอร์บนศูนย์การค้าหรูหรา (ณัฐพล อยู่รุ่งเรืองศักดิ์, 2554) และยังมีสื่อสิ่งพิมพ์ของอุตสาหกรรมที่ประกอบไปด้วยนิตยสาร หนังสือคู่มือตำรา สารานุกรม มีสื่ออิเล็กทรอนิกส์และเว็บไซต์ของพระเครื่องที่ให้ความรู้และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความรู้จำนวนหนึ่ง มีการจัดนิทรรศการและประกวดพระเครื่องเป็นประจำ ซึ่งไม่ต่างไปจากอุตสาหกรรมแขนงอื่น ๆ มีร้านรับถ่ายรูปพระเครื่องเป็นการเฉพาะ อุตสาหกรรมพระเครื่องยังเกี่ยวข้องกับคนจำนวนมากในสังคมไทยสมัยใหม่ ตั้งแต่ระดับรากหญ้า ชาวนาผู้ใช้แรงงาน จนถึงนักการเมือง รัฐมนตรี ผู้มีรายได้สูง ตัวเลขเงินหมุนเวียนในอุตสาหกรรมอยู่ระหว่าง 1 แสนล้านบาทต่อปี มาจากการซื้อขายพระเครื่องและวัตถุมงคล ทั้งพระเครื่องเก่าที่มีราคาสูงและพระเครื่องใหม่ อุตสาหกรรมการผลิตพระพิมพ์หรือเหรียญพระเครื่อง การผลิตสื่อประเภทต่าง ๆ ค่าโฆษณาพระเครื่องในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น เทคโนโลยีแห่งความทันสมัย จึงเป็นเสมือนตัวเร่งให้ความเป็นสินค้าความเชื่อเป็นไปอย่างรวดเร็วมากขึ้น

สิ่งศักดิ์สิทธิ์บนฐานคิดทางเศรษฐศาสตร์มูลและธุรกิจความเชื่อ

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้เป็นเพียงที่พึ่งทางใจเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้กระทำการสำคัญในเศรษฐกิจความเร็วสูงที่มีความไม่แน่นอนเป็นหัวใจสำคัญอีกด้วย อำนาจที่อยู่เหนือตรรกะแบบวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ของพวกเขา สร้างที่ทางให้กับความเป็นไปได้ที่ไม่ต้องการความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างเหตุและผล รวมทั้งมีส่วนช่วยเหลือสิ้นเศรษฐกิจแห่งความไม่แน่นอนให้ยังคงทำงานได้ต่อไป (Bertman, 1998; Harvey, 1989) ซึ่งในมุมมองของนักคิดชาวตะวันตกอย่าง Rosa หรือ Hassan สังคมเร่งความเร็ว อย่างที่พวกเขาอธิบายนั้น ขับเคลื่อนด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและทุนนิยมเป็นสำคัญ แม้แต่งงานที่กล่าวถึงวัฒนธรรมของความเร็ว ก็เน้นให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีในฐานะสิ่งที่กำหนดวัฒนธรรมโดยไม่มีทางพูดถึงมิติทางจิตวิญญาณแต่อย่างใด ปรากฏการณ์ทางศาสนาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ทำให้เห็นว่ามิติทางจิตวิญญาณนั้นมิได้ติดอยู่ในอดีตกาลหรือขอบเขตส่วนบุคคล อย่างที่ผู้ที่สมารถรอบคอบคิดแบบสมัยใหม่เข้าใจ แต่กำลังทำงานเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจที่กำลังครองโลกได้เป็นอย่างดี (ฉัตรนุช แผลงฤทธิ์, 2566)

ความเชื่อมโยงของมิติทางเศรษฐกิจกับมิติทางศาสนาในสังคมไทยปัจจุบัน โดยระบุว่าปรากฏการณ์ดังกล่าวช่วยทำให้เห็นถึงประสบการณ์ของผู้คนที่วิถีชีวิตสัมพันธ์กับมนต์เสน่ห์และกลไกเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ที่มีการแข่งขันอย่างเสรีในตลาดเสรีนิยม จะมุ่งเน้นการเปลี่ยนทุนให้เป็นกำไรให้ได้มากที่สุดในเวลาให้น้อยที่สุด จนส่งผลทำให้ผู้คนเกิดความรู้สึกไม่มั่นคง ความไม่แน่นอน และมีความเปราะบางมากขึ้น จนมองการใช้ชีวิตประจำวันมีโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงในการดำเนินชีวิต จึงหันพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่ตนมีความเชื่อเคารพนับถือ เนื่องจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้ถูกยอมรับให้เป็นกลไกสร้างความเปลี่ยนแปลง โดยมีการมองสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าสามารถช่วยทำให้เกิดผลลัพธ์เชิงบวกได้ หรือช่วยลดความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนได้ เปลี่ยนความไม่แน่นอนให้เป็นความน่าจะเป็นหรือเปลี่ยนความเสี่ยงให้เป็นความไม่แน่นอนที่เป็นไปได้เชิงบวก จึงทำให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์มีตัวตนและอำนาจต่อมนุษย์ (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2566)

กระแสมูลในสังคมไทยเกิดขึ้นพร้อมกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยไม่ได้มีเพียงแค่การหันพึ่งพิงศาสนาเท่านั้น แต่ยังมีความเชื่อต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายด้วย โดยมีฐานที่มาจากความเชื่อที่หลากหลายของผู้คนจนเกิดการบูรณาการความเชื่อ สอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่องที่ให้ผลศึกษาตรงกันว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในปัจจุบันมิได้เป็นเพียงเครื่องยึดเหนี่ยวทำให้สบายใจคลายกังวลเท่านั้น แต่ภายใต้สังคมเสรีนิยมยุคใหม่ ยังช่วยในเรื่องต่าง ๆ อาทิ ช่วยตัดสินใจและสร้างความแน่นอนระดับหนึ่งให้อนาคต และช่วยจัดการความไม่แน่นอนในอนาคตผ่านความฝันอีกด้วย โดยคำว่า มูลเหตุ ปรากฏใช้ในสังคมไทยราวปี 2558 และถูกใช้อย่างแพร่หลายในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา แต่เดิมหมายถึงการใช้เครื่องรางของขลัง หรือไสยศาสตร์ เชื่อกันว่าคำนี้มีที่มาจากภาพยนตร์อินโดนีเซียที่มีชื่อไทยว่า มูลเหตุ ศาสตร์ไสยศาสตร์ ซึ่งมีเนื้อเรื่องหลักเกี่ยวกับผู้หญิงสองคน ที่ใช้ไสยศาสตร์แย่งชิงผู้ชายคนเดียวกัน ปัจจุบัน คำว่า มูล ถูกใช้ในความหมายที่กว้างขึ้น โดยนอกจากหมายถึงการใช้เครื่องรางของขลังแล้ว ยังรวมถึงการไหว้พระขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ อีกด้วย สะท้อนให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างศาสนากับวิถีชีวิตของประชาชน ที่ความไม่มั่นคง ความเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยง กลายเป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในชีวิตประจำวัน พวกเขาเผชิญกับช่องว่างระหว่างปัจจุบันกับอนาคตที่ไม่สามารถคาดเดาได้ช้าแล้วช้าเล่า ทุกครั้งที่ลงทุนหรือเผชิญกับปัญหาที่ส่งผลต่อธุรกิจและรายได้

Rosa (2013) นักสังคมวิทยาชาวเยอรมันเสนอว่ารูปแบบชีวิตที่ต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนนี้เป็นอาการของสังคมปลายสมัยใหม่ (late modernity) อันเป็นยุคสมัยแห่งการเร่งความเร็วทางสังคม (social acceleration) ซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ทำให้ทักษะและองค์ความรู้ต่าง ๆ มีอายุการใช้งานที่สั้นลง ความรู้ที่เคยใช้ได้กับสังคมแบบหนึ่ง ก็อาจใช้ไม่ได้ในอนาคตอันใกล้ ผลที่เป็นรูปธรรมของสังคมเร่งความเร็วที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้งได้แก่ การที่คนในปัจจุบันมีการเปลี่ยนอาชีพหลายครั้ง หรือทำหลายอาชีพ ระยะเวลาของสัญญาจ้างงานก็สั้นลง แม้ว่าบางคนอาจจะอยู่ในสถานะที่มั่นคง แต่ก็มักมีสำนึกว่าความมั่นคงนั้นไม่มีจริง และต้องแสวงหากิจกรรมหรือวิธีที่จะช่วยขยายเวลาแห่งความมั่นคงนั้นออกไปให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังนั้นผู้คนจึงต้องแสวงหาโอกาส เครื่องมือ และความรู้ที่หลากหลายมากขึ้นเพื่อจัดการกับความไม่มั่นคงที่เป็นสำนึกแห่งยุคสมัย

Hassan (2009) นักวิชาการด้านการสื่อสารและการเมือง มองว่าความไม่แน่นอนอันซับซ้อนและหลากหลายนั้น เป็นผลของเสรีนิยมใหม่ซึ่งเขาเรียกด้วยอีกชื่อหนึ่งว่า networked-hyper economy หรือ เครือข่ายเศรษฐกิจความเร็วสูง ทุนนิยมแบบเสรีนิยมใหม่นี้ให้คุณค่ากับการเร่งความเร็วของการเปลี่ยนการผลิตให้กลายเป็นการสะสมทุน โดยตรรกะดังกล่าวทำให้เกิดการพัฒนา

ไปสู่การสะสมทุนแบบยืดหยุ่นที่เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก เขาได้เสนอต่อไปว่า เศรษฐกิจโลกในปัจจุบันนั้น ถูกผลักให้เคลื่อนไปด้วยอุปทานของกำไรอันเป็นนามธรรม การเพิ่มศักยภาพการผลิต การแลกเปลี่ยน และความเร็วของการบริโภค ซึ่งเร่งจังหวะชีวิตในระดับปัจเจก และเร่งการแข่งขันในระดับองค์กรธุรกิจ ความคลั่งไคล้ในความเร็วของลัทธิเสรีนิยมใหม่นั้น เห็นได้จากกลไกของตลาดหุ้น ตลาดเงินตรา และการลงทุน ซึ่งถูกทำให้เป็นไปได้ด้วยโครงข่ายคอมพิวเตอร์ความเร็วสูงที่ทำงานทุกวันตลอด 24 ชั่วโมง เศรษฐกิจแบบนี้เป็นเกมแห่งการคาดเดาความเร็วสูงที่ เวลาคือเงิน เพราะความผันผวนของมูลค่านั้นเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการซื้อขายลงทุนต้องเกิดขึ้นในวินาทีที่เหมาะสม ความผันผวนที่เกิดขึ้นไม่เพียงแต่ส่งผลต่อผู้ลงทุน แต่ยังส่งผลถึงลูกจ้างที่เกี่ยวข้องกับกิจการที่ถูกซื้อขายในตลาดหุ้นด้วย เศรษฐกิจความเร็วสูงนี้ดำรงอยู่ได้บนความไม่เสถียรและความไม่สามารถคาดเดาได้ จนเป็นสาเหตุแห่งความกังวลที่ล้นเกิน (hyper-anxiety) ของมนุษยชาติ ซึ่ง Hassan เรียกว่าเป็นโรคระบาดอันมีต้นกำเนิดมาจากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง เพราะการเร่งความเร็วทางสังคม เป็นความกังวลอันเกิดจากความล้มเหลวในการทำความเข้าใจและหยั่งรู้ว่ามีอะไรรออยู่ในอนาคต จะเห็นได้ว่า ความไม่แน่นอนและการเร่งความเร็วนี้ต่างทำงานเชื่อมโยงกัน สังคมเร่งความเร็วสร้างความไม่แน่นอน ในขณะที่ความไม่แน่นอนที่เพิ่มขึ้นก็ผลักดันให้สังคมเร่งความเร็วมากขึ้น

คำอธิบายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของศาสนากับความไม่แน่นอนในงานศึกษาด้านศาสนาที่ผ่านมา มักกล่าวถึงความไม่แน่นอนในฐานะผลด้านลบของเศรษฐกิจและสังคมแบบเสรีนิยมใหม่อย่าง ที่ Rosa และ Hassan ได้เสนอข้างต้น ศาสนาจึงมักถูกอธิบายว่าเป็นเครื่องมือจัดการกับปัญหาของความไม่แน่นอน อย่างไรก็ตาม Samimian-Darash (2019) นักมานุษยวิทยาผู้สนใจประเด็นเกี่ยวกับความไม่แน่นอนเสนอว่า ในสังคมปัจจุบัน ความไม่แน่นอนนั้นกลับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ การคาดการณ์ได้อันอนาคตจะเป็นอย่างไรนั้นไม่สำคัญเท่ากับการมองว่าในอนาคตจะมีอะไรเป็นไปได้อีก โดยเฉพาะความเป็นไปได้ใหม่ ๆ ความไม่แน่นอนนั้นกลายเป็นเครื่องมือที่สร้างโอกาสในการสะสมทุนให้ได้มากและเร็วที่สุด เช่นเดียวกับ Christina Garsten (2008) นักมานุษยวิทยาผู้สนใจประเด็นเกี่ยวกับแรงงานในโลกเสรีนิยมใหม่ยังชี้ให้เห็นว่า วิถีชีวิตที่ไม่มั่นคงนั้นกลายเป็นค่านิยมของยุคสมัย ภายใต้วาทกรรมผู้ประกอบการที่เชิดชูเสรีภาพและการเป็นนายตัวเองในการสร้างโอกาสในการสะสมทุน ทำให้เรื่องเล่าเกี่ยวกับอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในการบันดาลโชคและผลกำไรมหาศาล จึงเป็นสิ่งที่มนุษย์ให้ความสนใจและเสาะแสวงหาอำนาจนั้นมาเพื่อป้องกันตนเองจากความไม่แน่นอนที่เกินจะคาดหมายได้ในสังคมเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

ธุรกิจความเชื่อบนฐานอุตสาหกรรมการพระเครื่องและวัตถุมงคล

การเจริญเติบโตของธุรกิจพระเครื่องและวัตถุมงคลนี้ยังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่มาก เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายหรือมาตรการใด ๆ ที่ควบคุมธุรกิจประเภทนี้ จึงเป็นเหตุให้กลไกทางธุรกิจและผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับพระเครื่อง ประสบกับปัญหาสำคัญ 4 ประการ คือ (ฉันทพล อยู่รุ่งเรืองศักดิ์, 2554; ศศิวิมล สิทธิโชค, 2557)

1. ไม่มีมาตรการควบคุมในการสร้างพระและวัตถุมงคล ทำให้มีการปลอมแปลงพระเครื่องและวัตถุมงคลได้ง่าย เพราะไม่มีกฎหมายควบคุม ดังนั้นในการสร้างพระวัตถุมงคลในพระพุทธศาสนาที่หายากและมีคุณค่าทางพุทธพาณิชย์สูง จึงนิยมปลอมแปลงกันมาก เนื่องจากการผลิตไม่ผิดกฎหมายและผู้กระทำได้รับค่าตอบแทนสูง การปลอมแปลงทั้งหมดนั้นย่อมมีจุดหมายคือหลอกลวงผู้เช่า ดังนั้นก่อให้เกิดผลเสียหายทางเศรษฐกิจได้โดยรวม ซึ่งผู้เช่าไม่สามารถกลับไปเปลี่ยนเป็นราคาทรัพย์สินได้อีก การทำปลอมแบ่งแยกตามลักษณะได้ดังนี้

1.1 การทำปลอมโดยทำให้เหมือนหรือเข้าใจว่าเป็นของแท้ โดยการนำมาของแท้มาเป็นต้นแบบแล้วทำปลอมด้วยเนื้อพระและแบบพิมพ์แบบเดียวกัน

1.2 การปลอมพระเครื่องให้มีลักษณะพิเศษแตกต่าง ซึ่งทำให้ผู้ได้พบเห็นที่ไม่มีความรู้เข้าใจว่าเป็นพระเครื่องที่หายากและมีราคาสูง

1.3 การทำปลอมและการหลอกลวงการจำหน่ายพระเครื่อง อาจจะนำพระแท้ประเภทเหรียญโลหะมาชุบผิวหรือเคลือบผิวให้เป็นนวโลหะหรือทองคำ หรือให้พิจารณาจากภายนอกว่าเป็นพระเครื่องที่สร้างจากเนื้อโดยไม่ตรงกับความเป็นจริงและมีราคาสูงกว่าควรจะเป็น

1.4 การทำปลอมโดยใช้วัตถุดิบของแท้มาปลอมอีกวิธีหนึ่ง คือการใช้พิมพ์เก่าแกะพิมพ์ใหม่เพื่อคุณค่าเชิงพาณิชย์ที่สูงกว่า โดยประเภทมวลสารเช่น ผงหรือดิน จะมีมูลค่าเชิงพาณิชย์ต่ำ หรือนำแม่พิมพ์เก่าหล่อพระใหม่เป็นต้น ซึ่งนับว่าการกระทำแบบนี้ทำลายคุณค่าทางประวัติศาสตร์เป็นอย่างมาก

2. ไม่มีมาตรการควบคุมการสร้างวัตถุดิบ โดยวัดต่าง ๆ ทำให้เกิดความไม่เหมาะสมหลายประการ ซึ่งนับเป็นสาเหตุสำคัญทำให้เกิดการเสื่อมศรัทธาในพระพุทธศาสนา เช่น การที่ผู้จัดสร้างมีการผลิตพระเครื่องออกมาเกินกว่าที่ทางวัดกำหนดไว้ โดยพระเสริมส่วนเกินจะไม่ได้เข้าพิธีพุทธาภิเษกหรืออธิษฐานจิตและนำจำหน่ายเองในภายหลัง การจัดสร้างวัตถุดิบในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม เช่น สร้างพระในปางที่แปลกกว่ากำหนดหรือ สร้างรูปพระนั่งบนรูปสัตว์ต่าง ๆ การแอบอ้างถึงพิธีการจัดสร้าง หรือวัตถุดิบใช้เป็นมวลสารเพื่อผู้เช่าเกิดความสนใจ แต่ไม่ได้ใส่มวลสารจริงลงไปตามที่บอกกล่าวไว้

3. ไม่มีมาตรการควบคุมบทความหรือโฆษณาประชาสัมพันธ์ ซึ่งจะสังเกตได้ว่า สิ่งตีพิมพ์ที่เกี่ยวกับพระเครื่องและวัตถุดิบจะพูดถึงปาฏิหาริย์ ทำให้เกิดความบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อผลประโยชน์ทางการค้าเป็นหลัก โดยไม่คำนึงถึงพุทธคุณ ศิลปะ วัฒนธรรม จึงทำให้การโฆษณาเกินความจริงและบิดเบือน ทำให้ผู้เช่าเข้าใจผิดได้และไม่มีมาตรการลงโทษอย่างแท้จริง เป็นเหตุให้ผู้เช่าเกิดความเสื่อมศรัทธาในพุทธศาสนาได้

4. ไม่มีมาตรการควบคุมในการค้าและควบคุมผู้ค้า เนื่องจากในปัจจุบันนี้ สถานที่จำหน่ายวัตถุดิบและพระเครื่องเกิดขึ้นมากมาย แต่ละแห่งจะประกอบไปด้วยผู้ค้ารายย่อยเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีผู้ค้าที่ไม่ได้ประกอบกิจการในแหล่งจำหน่ายโดยตรง อีกทั้งผู้ค้ากลุ่มนี้จะมีอยู่ทุก ๆ ที่ นับวันจะมีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยไม่สามารถจะประมาณจำนวนผู้ค้าได้ เพราะรัฐบาลไม่เคยทำการควบคุม สํารวจ หรือขึ้นทะเบียนผู้ค้าไว้แต่อย่างใด ซึ่งปัญหานี้ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น ผู้ค้าขาดความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค เพราะสามารถเปลี่ยนแปลงสถานที่ตั้งวางได้ ไม่เป็นหลักแหล่ง จึงขาดความรับผิดชอบในพระเครื่องและวัตถุดิบ รวมถึงการไม่สามารถตรวจสอบควบคุมการจำหน่ายวัตถุดิบที่รับไว้จากผู้กระทำความผิดได้ เนื่องจากปัจจุบันแนวโน้มการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินโดยมุ่งหวังเอาทรัพย์สิน เช่น พระเครื่องและวัตถุดิบมากขึ้น ทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถจำหน่ายแก่ผู้ค้าได้ง่ายและไม่มีการตรวจสอบในการซื้อหาวัตถุดิบหรือพระเครื่องนั้น

นอกจากนี้ พระเครื่องและวัตถุดิบที่มีคุณค่าสูง มักถูกมองว่าเป็นแหล่งฟอกเงินต่อผู้กระทำความผิดได้โดยง่าย เนื่องจากไม่สามารถแสดงรายละเอียดแสดงรายได้ ดังนั้น จะเป็นการฟอกเงินได้อย่างดี เพราะไม่สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งบุคคลธรรมดาขายพระเครื่องและวัตถุดิบในทางธุรกิจ ถือเป็นเงินได้ 40(8) แห่งประมวลรัษฎากร ผู้ที่มีเงินได้ดังกล่าวนี้ ย่อมมีหน้าที่ในการนำเงินได้มาเสียภาษีเงินได้ โดยสามารถเลือกหักค่าใช้จ่ายได้ 2 แบบ คือ แบบหักค่าใช้จ่ายได้ตามความจำเป็นและสมควร (หักค่าใช้จ่ายตามจริง) หรือ หักค่าใช้จ่ายเหมา 60% ของรายได้ แต่หากบุคคลธรรมดาขายวัตถุดิบและพระเครื่อง แต่ของที่ขายได้มาจากมรดก หรือ ได้มาโดยไม่ได้มุ่งค้าหรือหากำไร ซื้อมาใช้เองแล้วขายต่อทั้งไป ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ และภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 42(9) แห่งประมวลรัษฎากร (กรมสรรพากร, 2567)

เศรษฐศาสตร์มูลกับธุรกิจพระเครื่องออนไลน์

ปัจจุบันวงการพระเครื่องได้พัฒนาและปรับเปลี่ยนวิธีการในการซื้อขายพระเครื่องขึ้นอีกระดับ คือการใช้ระบบอินเทอร์เน็ต โดยชมรมพระเครื่องมณฑลอยุธยา เป็นผู้บุกเบิกในการสร้างเว็บไซต์พระเครื่อง เป็นเว็บไซต์พระเครื่องของเมืองไทยเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศแถบเอเชีย เช่น สิงคโปร์ ฮ่องกง มาเลเซีย ไต้หวัน จีน ญี่ปุ่น มีการเสนอข้อมูลเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อให้ชาวต่างประเทศเข้าใจเรื่องราวพระเครื่องหรือวัตถุดิบ (Wong, 2019; Smith, 2020) รวมทั้งชีวิตประวัติเกจิอาจารย์ขึ้น นับเป็นก้าวใหม่ของวงการพระเครื่อง อีกทั้งยังเป็นแนวทางการส่งเสริมพระเครื่องของไทยให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้นในต่างประเทศอีกด้วย ธุรกิจพระเครื่องออนไลน์ เป็นตลาดในการเช่าพระเครื่องรวมทั้งเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพระเครื่อง โดยเจ้าของร้านที่มีความรู้เกี่ยวกับพระเครื่องจะมีการจัดทำธุรกิจเช่าพระเครื่อง โดยผ่านทางธุรกิจ E-commerce ลูกค้าสามารถสั่งจองพระเครื่องได้ด้วยตัวเอง และสามารถสอบถาม รวมถึงแชร์ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับพระเครื่องได้ มีการจัดส่งพระเครื่องทางพัสดุไปรษณีย์ ด้วยความก้าวหน้า

ของระบบขนส่ง จึงส่งผลต่อธุรกิจพระเครื่อง ทำให้มีจัดส่งพระเครื่องทางไปรษณีย์ ทั้งแบบไปรษณีย์ EMS รับประกันวงเงินทุกครั้ง เพื่อป้องกันการสูญหายหรือชำรุดของพระเครื่อง หรือให้ส่งแบบไปรษณีย์ EMS ธรรมดา รวมทั้งบริษัทขนส่งเอกชนที่จัดให้บริการ จึงตอบสนองความต้องการเช่าหาพระเครื่องและวัตถุมงคลกันอย่างแพร่หลาย (พระวิบูล โพธิ์เพชร และสงสุข ภาแก้ว, 2566)

ผลจากงานวิจัยหลายเรื่องได้ชี้ให้เห็นพัฒนาการของธุรกิจพระเครื่องว่ามีการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง เช่น วัชรพงษ์ กงเวียน (2558) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาครในการบูชาวัตถุมงคล ผลการศึกษาพฤติกรรมในการตัดสินใจบูชาวัตถุมงคลของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่ามีวัตถุประสงค์ในการบูชาเชิงพุทธคุณเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ มีความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ด้านความปลอดภัย นิยมบูชาวัตถุมงคลที่มีลักษณะเด่นครอบคลุมในทุกด้าน และนิยมวัตถุมงคลประเภทห้อยคอ โดยนิยมวัตถุมงคลเนื้อโลหะประเภทเนื้อโลหะผสม รูปพระพุทธรูปและรูปคณาจารย์หรือเกจิอาจารย์ โดยบูชาจากวัดที่มีชื่อเสียงโดยไม่เจาะจงสถานที่ โอกาสที่บูชาคือเมื่อได้ผ่านไปวัดหรือแผนพระเครื่อง โดยมีค่าใช้จ่ายในการบูชาแต่ละครั้ง 100-500 บาท ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาครในการบูชาวัตถุมงคล พบว่า มีเหตุที่เริ่มบูชาเนื่องจากความเชื่อ ความศรัทธาส่วนตัว แหล่งข้อมูลที่เชื่อถือในการบูชา คือ ผู้ใหญ่ที่เคารพ โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยพบประสบการณ์ความศักดิ์สิทธิ์และเคยอธิฐานขอพรจากการบูชาวัตถุมงคล ในเรื่องแคล้วคลาดปลอดภัย รองลงมาคือเรื่องมหาลาภ ร่ำรวย และมีประสบการณ์ในการแสวงหาเพื่อบูชาวัตถุมงคลประสงค์ การบูชาวัตถุมงคลมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตในระดับปานกลาง และผู้ที่มีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจ คือ ผู้ใหญ่ที่เคารพ รองลงมาคือ ญาติพี่น้อง ปัจจัยที่มีผลต่อผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาครในการบูชาวัตถุมงคล พบว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาดทุกด้านมีผลต่อการตัดสินใจบูชาวัตถุมงคลในระดับมาก เรียงลำดับ คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิวัฒน์ ไธสมบุญ (2563) ได้ศึกษา กระบวนการถ่ายทอดความรู้ของผู้ค้าพระเครื่องไทย ผลการวิจัยพบว่า ผู้ค้าพระเครื่องไทยการแสวงหาความรู้และการจัดการความรู้จากความรู้ความศรัทธา ความใกล้ชิดกับนักสะสมพระเครื่อง การเล็งเห็นถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับหากสามารถนำความรู้เกี่ยวกับพระเครื่องมาประกอบเป็นอาชีพอย่างจริงจัง พวกเขาใช้วิธีการเรียนรู้หลายแบบ ได้แก่ วิธีที่สำคัญคือการอ่านหนังสือ และนิตยสารพระเครื่อง การสอบถามผู้รู้ การเข้าพระจริงมาทำการศึกษาเปรียบเทียบ การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในอินเทอร์เน็ต การเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานที่มีมาอย่างต่อเนื่อง มีการถ่ายทอดความรู้แบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ ในการถ่ายทอดความรู้แบบเป็นทางการใช้วิธีผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือหรือ นิตยสารพระเครื่อง โดยการจัดทำวิดีโอถ่ายทอดสด และยูทูบเป็นหลัก ส่วนการถ่ายทอดความรู้แบบไม่เป็นทางการ ใช้วิธีการแนะนำหรือการให้คำปรึกษาในระหว่างการซื้อขายแลกเปลี่ยนพระเครื่อง นอกจากนี้ การปรับปรุงประเมินการถ่ายทอดความรู้และการพัฒนาต่อยอด ผู้ค้าพระเครื่องไทยมีการประเมินการถ่ายทอดความรู้ของตนเองในหลายลักษณะ ผู้ค้าพระเครื่องไทยโดยผู้ค้าพระเครื่องไทยที่ใช้วิธีการไลฟ์สดก็จะประเมินจากยอดผู้ติดตามที่มีจำนวนมากขึ้นในการไลฟ์สดแต่ละครั้ง ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงการซื้อขายพระเครื่องในยุคปัจจุบันนั้นเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ปัจจุบันนี้ผู้ซื้อเข้าถึงธุรกิจพระเครื่องผ่านเครือข่ายออนไลน์ทำให้เกิดความต้องการสินค้าพระเครื่องและวัตถุมงคลเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้ผู้ผลิตและผู้ขายมีการพัฒนาตลาดพระเครื่องและวัตถุมงคลให้มีความสะดวกและรวดเร็วต่อการบริโภคตามมา

เศรษฐศาสตร์มูลกับการท่องเที่ยวเชิงความเชื่อความศรัทธา

ธรรมชาติของมนุษย์มีความหวังและความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ เช่น การงาน การเงิน ตลอดจนความรัก ซึ่งนอกจากความพากเพียรพยายามและลงมือปฏิบัติเพื่อให้ได้มาด้วยตนเองแล้ว การพึ่งพาศรัทธาและความเชื่อก็เป็นอีกหนึ่งวิธีเสริมความมั่นใจไปสู่ความสำเร็จ (Swearer, 2022) ไม่ว่าจะเป็นยุคสมัย *ความเชื่อความศรัทธา* หรือ *มูเตลู (Mutelu)* มักดำรงอยู่คู่กับคนไทยเสมอมา โดยในปี พ.ศ. 2562 กระทรวงพาณิชย์เปิดเผยว่า การท่องเที่ยวเชิงแสวงบุญสามารถสร้างรายได้หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจมากถึง 10,800 ล้านบาท คิดเป็น 0.36% ต่อมูลค่าการท่องเที่ยวโดยรวมของ

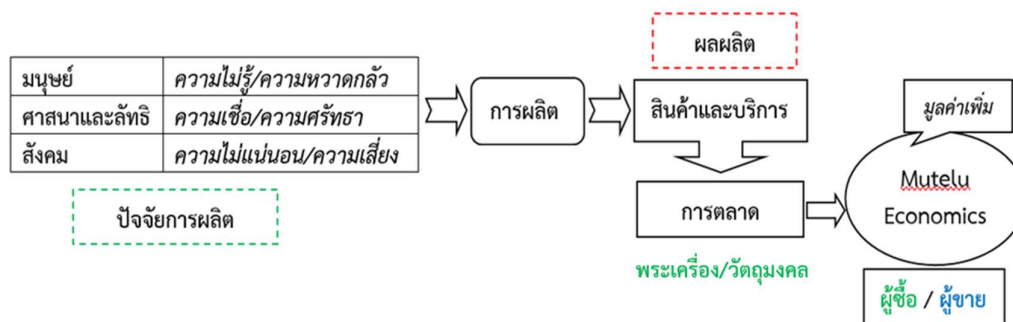
ประเทศ ด้วยกระแสการท่องเที่ยวลักษณะนี้ได้รับความนิยมมากขึ้น คาดว่ามูลค่าดังกล่าวจะเพิ่มขึ้นมากพอสมควร ส่วนข้อมูลระดับโลกจากรายงานของ Future Markets Insight ระบุว่า มูลค่าทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวเชิงศรัทธาของทุกประเทศทั่วโลกปี พ.ศ. 2565 น่าจะอยู่ที่ประมาณ 1.37 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ และคาดการณ์จะเพิ่มขึ้นถึง 4.09 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ ในปี พ.ศ. 2576 ซึ่งเพิ่มสูงขึ้น 3 เท่าตัวภายในระยะเวลา 10 ปี และในปี พ.ศ. 2566-2567 ไทยพยายามผลักดันการท่องเที่ยวสายมูให้โตถึง 1.5 หมื่นล้านบาท โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้เปิด 12 เส้นทางท่องเที่ยวสายมู เพื่อสนับสนุนการเติบโตดังกล่าว อีกทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยวสายมูยังช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของไทยเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น ปรากฏว่าการท่องเที่ยวเชิงความเชื่อ ความศรัทธา หรือที่นิยมเรียกว่าเที่ยวแบบมูเตลู ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง ในระยะหลายปีที่ผ่านมาแนวโน้มดังกล่าวได้สนับสนุนท่องเที่ยวในท้องถิ่นชุมชนทั่วประเทศให้มีความคึกคัก สร้างโอกาสในการหารายได้จากธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่พัก อาหาร บริการนำเที่ยว การขายของที่ระลึกต่าง ๆ (Thaipbs, 2567) คำว่า มูเตลู จึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ เรื่องลี้ลับ ของขลัง ไสยศาสตร์ โหราศาสตร์ การดูโผ การเสริมดวงและโชคลาภ การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ในปัจจุบันนั้น คำว่ามูเตลูในสังคมไทยเป็นการหลอมรวมความเชื่อ พุทธ พราหมณ์ การนับถือผี และสิ่งเร้นลับเข้าด้วยกัน และกลายเป็นความเชื่อที่เสริมกำลังใจผู้นับถือบูชาให้สมหวังในสิ่งที่มุ่งหวัง เช่น ด้านการงาน การเงิน และความรัก ฯลฯ

ทั้งนี้ กระแสการให้ความสนใจจากทั้งนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ได้ทำให้มีการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใหม่ ๆ ที่มีการแนะนำจากบุคคลที่มีชื่อเสียง สื่อสังคมออนไลน์มีการโพสต์ภาพ ส่งต่อภาพ จนเกิดกระแสมิการชักชวนประชาชนนักท่องเที่ยวไปกราบไหว้นับถือ การท่องเที่ยวแบบมูเตลู จะมีลักษณะเป็นการท่องเที่ยวเพื่อขอพร บอนบานชมสถานที่สำคัญ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ รวมไปถึงการบูชาเครื่องรางของขลัง ถือเป็นซอฟต์แวร์ที่หลายประเทศใช้ในการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและเผยแพร่วัฒนธรรม ในส่วนของไทยเองก็มีศักยภาพ เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีประวัติความเป็นมาเชิงประวัติศาสตร์ที่ยาวนานอยู่จำนวนมาก เน้นเรื่องโชคลาภ ความร่ำรวย แคล้วคลาดเป็นส่วนใหญ่ จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ธุรกิจมูเตลูในปัจจุบันถูกผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวที่หลายประเทศใช้ในการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและเผยแพร่วัฒนธรรม ตามที่ปรากฏว่าการท่องเที่ยวเชิงความเชื่อความศรัทธา หรือที่นิยมเรียกว่าเที่ยวแบบมูเตลู ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง แนวโน้มดังกล่าวได้สนับสนุนการท่องเที่ยวโดยเฉพาะในท้องถิ่น หรือชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศมีความคึกคัก สร้างโอกาสในการหารายได้จากธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่พัก อาหาร บริการนำเที่ยว การขายของที่ระลึกต่าง ๆ นอกจากสนับสนุนการท่องเที่ยวแล้วยังเป็นการส่งเสริมให้รู้จักวัฒนธรรมอันดีงามในแต่ละท้องถิ่น แต่ไม่สนับสนุนให้เกิดความเชื่อมหายจนเป็นความลุ่มหลง และดูแลให้มีความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในสังคมไทย (กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ, 2566)

บทสรุป

เศรษฐศาสตร์มูเตลูว่าด้วยธุรกิจความเชื่อกับการสร้างมูลค่าให้เศรษฐกิจไทย นับเป็นโอกาสและความท้าทายในการพัฒนาเศรษฐกิจไทยตามนโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจของรัฐบาล เนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์นั้นล้วนมีความหวังและความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต ซึ่งนอกจากความพากเพียรพยายามและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองแล้ว การพึ่งพาศรัทธาและความเชื่อก็เป็นอีกหนทางที่มนุษย์นิยมใช้สร้างความมั่นใจ ประเทศไทยขึ้นชื่อเรื่องความเชื่อความศรัทธาที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างช้านาน ดังนั้น ธุรกิจความเชื่อที่หลอมรวมความเชื่อพุทธ พราหมณ์ การนับถือผี และสิ่งเร้นลับเข้าด้วยกัน จึงเป็นอุตสาหกรรมแขนงหนึ่งที่มีบทบาทไม่น้อยในระบบเศรษฐกิจของไทย พระเครื่องหรือวัตถุมงคล นอกจากมีสถานะเป็นวัฒนธรรมแล้วยังนับได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมแขนงหนึ่งที่มีบทบาทไม่น้อยอยู่ในระบบเศรษฐกิจของไทย ทั้งนี้จากการค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า ธุรกิจความเชื่อความศรัทธาสถาปัตยกรรมสร้างมูลค่าเพิ่มให้ระบบเศรษฐกิจไทย สิ่งศักดิ์สิทธิ์มิได้เป็นเพียงที่พึ่งทางใจ แต่ยังเป็นสินค้าที่สำคัญระบบเศรษฐกิจไทย เมื่อความเชื่อและความศรัทธาแปรเปลี่ยนเป็นวัตถุดิบของที่มนุษย์เชื่อว่ามีพลังศักดิ์สิทธิ์จึงสามารถช่วยให้มนุษย์ได้ประโยชน์จากการครอบครองหรือกราบไหว้บูชา

จึงเกิดเป็นกลไกการทำให้กลายเป็นสินค้าโดยการผลิตสินค้าศักดิ์สิทธิ์เพื่อนำไปขายให้ได้กำไรด้วยกระบวนการแปลงมูลค่าความศักดิ์สิทธิ์เป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจที่นำมาซื้อขายแลกเปลี่ยนกันในสังคม เนื่องจากพระเครื่องหรือวัตถุมงคลเกิดจากกลไกการทำให้กลายเป็นสินค้าโดยการผลิตสินค้าศักดิ์สิทธิ์เพื่อนำไปขายให้ได้กำไรด้วยกระบวนการแปลงมูลค่าใช้สอยของวัตถุดั้งเดิมให้เกิดมูลค่าในการใช้สอยใหม่ โดยผ่านวิธีการ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ และกิจกรรมบางอย่างได้ถูกนำมาประเมินด้วยมูลค่าทางการแลกเปลี่ยนในบริบทของการค้าและบริการ ธุรกิจความเชื่อหรือธุรกิจมูเตลู จึงถูกผลักดันให้เป็นซอฟต์แวร์ผ่านกระบวนการกลายเป็นสินค้าความเชื่อความศรัทธาที่มีการเสริมสร้างความหมายและเอกลักษณ์นำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้เศรษฐกิจไทย โดยให้ความสำคัญกับความรู้สึคนึกคิด คุณค่าของมนุษย์ ความเชื่อความศรัทธา ผลักดันให้เกิดธุรกิจความเชื่อ อุตสาหกรรมพระเครื่องและวัตถุมงคล ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงความเชื่อความศรัทธาในประเทศไทย สามารถสร้างรายได้หมุนเวียนในระดับที่ค่อนข้างมีนัยสำคัญต่อเศรษฐกิจและมีโอกาสต่อยอดควบคู่ไปกับภาคบริการการท่องเที่ยว ซึ่งนอกจากจะมีมูลค่าโดยรวมแล้วยังสามารถช่วยให้เกิดการกระจายรายได้เชิงพื้นที่ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากศาสนสถานและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของไทยมีกระจายอยู่ทั่วทุกจังหวัด ดังนั้นการประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่น่าสนใจ รวมทั้งการพัฒนาเพื่อสร้างความพร้อมและอำนวยความสะดวกในการเข้าสู่พิธีกรรมจึงเกิดขึ้น เป็นอีกหนึ่งบทบาทของความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและนำรายได้มาสู่ชุมชนและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยระบบเศรษฐกิจศาสตร์มูเตลู จึงเป็นกระบวนการแปลงสภาพความเชื่อความศรัทธาไปสู่การสร้างมูลค่าจากความศักดิ์สิทธิ์ สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิต และผลผลิต ตลอดจนกลไกการซื้อขายอันนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจดังภาพ 2

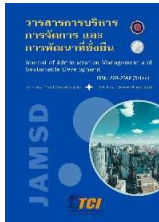
ภาพที่ 2 ระบบเศรษฐกิจศาสตร์มูเตลู

เอกสารอ้างอิง

- กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ. (2566). Mutelu Economy: สร้างมูลค่าให้เศรษฐกิจไทยมหาศาล. *INTER ECON*, 20, 8-9.
- กรมสรรพากร. (2567). *ประมวลรัษฎากร*. เข้าถึงได้จาก <https://www.rd.go.th/674.html>.
- ณัฐพล อยู่รุ่งเรืองศักดิ์. (2554). *พระเครื่องกับสังคมไทยช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ถึง พ.ศ. 2550 : การศึกษาคติความเชื่อ รูปแบบ และพุทธพาณิชย์*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณิรนุช แผลงภู. (2566). การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์กับเศรษฐกิจแห่งความไม่แน่นอน : ชีวิตทางศาสนาของตัวตนในกระแสสมัยนิยมใหม่ในสังคมไทยปัจจุบัน. *วารสารสังคมศาสตร์*, 35(1), 162-187.
- นิติ กลไกศ. (2547). *พระเครื่อง: ความเชื่อและค่านิยมในสังคมไทย*. สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2544). *ทุนนิยมกับพุทธศาสนา*. ศูนย์พุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปั่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. (2566). ฝ่าภาวะความไม่แน่นอน: การดำรงอยู่ในห้วงเปลี่ยนผ่านของสังคมไทย. *วารสารสังคมศาสตร์*, 35(1), 1-17.
- พระครูสิริรัตนาวุฒิ, พระอาทิตย์ อติภโท, จุฑากานต์ กิ่งเนตร, พรหมมร โลสุวรรณ, และหัสตินท์ ภาณุอิสริยาภรณ์. (2556). *การบบาน บวงสรวง: แนวคิด หลักการ และอิทธิพลต่อสังคมไทย*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์.
- พระมหามนตรี วรลภ (ป้อมสุข). (2542). *อิทธิพลของวัดมุงมงคลที่มีต่อสังคมไทยในปัจจุบัน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวิฑูร โภธิเศษ และสงสุข ภาแก้ว. (2566). ความเชื่อเรื่องพระเครื่องในสังคมไทย. *วารสารบัณฑิตศึกษาชัยภูมิปริทรรศน์*, 1(1), 41-50.
- พระสุริยา สุริโย คงคาไหว และพระมหาอภิรักษ์ คำหารพล. (2561). วัดมุงมงคลพระเครื่องกับการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 5(3), 520-538.
- พระอณัญญพงศ์ สนั่นโสโก (ชายเกตุ). (2563). พุทธรูป : สัญลักษณ์แห่งศรัทธาหรือพาณิชย์. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*, 25(2), 68-76.
- ภณกุล ภาควรรณคดี. (2555). *พุทธพาณิชย์และไสยพาณิชย์ในพุทธศาสนาเชิงปฏิบัติของไทย: กรณีศึกษาวัดในจังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรพงษ์ กงเวียน. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาครในการบูชาวัตถุมงคล*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศศิวิมล สิทธิโชค. (2557). *ปัญหาในการควบคุมการจัดสร้างและการบูชาวัตถุมงคลตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาของประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์, สกฤติ อีสริยานนท์, สุธี ประศาสน์เศรษฐ์ และชัยณรงค์ เครือนวน. (2565). เศรษฐศาสตร์การเมืองของการแสวงหาและใช้ผลประโยชน์ส่วนเกินขององค์กรศาสนา. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(2), 207-222.
- สุทธิวัฒน์ ไตรสมบุญ. (2563). *กระบวนการถ่ายทอดความรู้ของผู้ค้าพระเครื่องไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ดุสิต บัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อภิชาติ ประเสริฐ. (2565). *The Knowledge Econo (มูลค่า) สมบูรณ์พูนสุข*. กรุงเทพฯ: สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้.
- อุดม จันทิมา และพิชญานันต์ พงษ์ไพฑูรย์. (2567). พระเครื่องกับวัฒนธรรมไทย: การปรับตัวในบริบทสังคมร่วมสมัย. *วารสารภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย*, 10(2), 17-39.
- อุดม จันทิมา. (2561). การสร้างพระเครื่องที่มีคุณค่าในสังคมไทย. *วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 25(30), 27-59.
- Bertman, S. (1998). *Hyperculture: The Human Cost of Speed*. Praeger. Westport, CT: Praeger.
- Garsten, C. (2008). *Workplace Vagabonds: Career and Community in Changing Worlds of Work*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Harvey, D. (1989). *The Condition of Postmodernity*. Cambridge: Blackwell.
- Hassan, R. (2009). *Empires of speed: Time and the acceleration of politics and society*. Boston: Brill Academic Pub.
- Rosa, H. (2013). *Social Acceleration: A New Theory of Modernity*. New York: Columbia University Press.

- Samimian-Darash, L. (2019). *Uncertainty by Design: Imagining and Enacting Future Scenarios*. Jerusalem: The Hebrew University of Jerusalem.
- Smith, J. (2020). Amulets and Their Role in Modern Thai Society. *Journal of Southeast Asian Studies*, 51(3), 350-365.
- Swearer, D. K. (2022). *The Role of Amulets in Thai Buddhist Practice*. Chiang Mai: Silkworm Books.
- Thaipbs. (2567). *Soft Power สายมูเตลูดันเศรษฐกิจไทยกระฉูด 10,800 ล้านบาท*. เข้าถึงได้จาก <https://www.Thaipbs.or.th/news/content/330701>.
- Wong, R. (2019). *Buddhist Amulets in Modern Society: A Study of Beliefs and Practices*. New York: Routledge.

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	
---	--	---

การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

Personnel management of schools in Naklang 5 educational quality development network center under Nong Bua Lamphu primary educational service area office 2

ชรินทร์ ดาวซาวะ^{1*}, ชารี มณีศรี², สมหมาย สร้อยนาคพงษ์³

Charinrat Daosawa^{1*}, Chari ManeeSri², Sommai Soinakphong³

^{1,2,3} หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

^{1,2,3} Master of Education Program in Educational Administration, Ratchathani University, Udon Thani campus

Corresponding author's e-mail: charinkik00@gmail.com ^{1}

Received: February 5, 2025

Revised: February 19, 2025

Accepted: February 23, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 จำนวน 92 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 และแบบสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้โปรแกรม google form ทางอีเมล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ รองลงมา คือ ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง และการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการรักษาวินัยและการออกจากราชการ 2. แนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร คือ ผู้บริหารควรจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจด้านการบริหารอัตรากำลังที่มีการประชุมติดตามทุก 3 เดือน ควรพัฒนาระบบการสัมภาษณ์เชิงพฤติกรรมที่มีโครงสร้างคำถามและเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน ควรจัดทำฐานข้อมูลผู้มีสิทธิ์ขอพระราชทานเครื่องราชฯ แบบดิจิทัลแพลตฟอร์มและควรวางแผนการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ก่อนเกษียณอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล, ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to study the level and development guidelines for personnel management of schools in Naklang 5 educational quality development network center under Nong Bua Lamphu primary educational service area office 2. The population consisted of 92 teachers in Naklang 5 educational quality development network center. The research instruments were questionnaires with validity between 0.67-1.00 and reliability of 0.88, and interviews. Data was collected using google forms via email. Data analysis using statistics including frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. Research findings that: 1. The overall level of personnel management was high when considering individual aspects, all were at high levels. The highest mean was enhancing work efficiency followed by workforce planning and position designation and recruitment and appointment. The lowest mean was discipline maintenance and resignation. 2. Development guidelines for personnel management: administrators should establish an ad hoc workforce management committee meeting quarterly, develop structured behavioral interview systems with clear assessment criteria, create a digital platform database for royal decoration eligibility, and systematically plan knowledge and experience transfer before retirement.

Keywords: personnel management, educational quality development network center

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาในโลกสมัยใหม่เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์อย่างรอบด้าน ทั้งในมิติด้านวิชาการที่เสริมสร้างองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ความเข้าใจปรากฏการณ์รอบตัว ศาสตร์เฉพาะทางสำหรับการประกอบวิชาชีพ และความรอบรู้ในการใช้ชีวิต มิติด้านทักษะปฏิบัติที่เพาะบ่มความสามารถในการประมวลความคิด วิเคราะห์สถานการณ์ จัดการกับความท้าทาย ประสานงานกับผู้อื่น และถ่ายทอดความคิดอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงมิติด้านจริยธรรมที่ปลูกฝังหลักการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง สร้างจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม และหล่อหลอมค่านิยมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม นอกจากนี้ การศึกษายุคใหม่ยังมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมสำหรับโลกอนาคตผ่านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นอกกรอบ การวิพากษ์อย่างมีเหตุผล การรับมือกับความซับซ้อน การทำงานในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย และการผสมผสานการทำงานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยวิธีการจัดการศึกษาได้ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับเป้าหมายข้างต้น ด้วยการเน้นให้ผู้เรียน เป็นผู้ขับเคลื่อนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ภายใต้บรรยากาศที่เอื้อต่อการค้นพบและพัฒนา อีกทั้งนำเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือสนับสนุนการเข้าถึงความรู้ การเรียนรู้แบบยืดหยุ่น และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น นโยบายด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในปีงบประมาณ 2566 มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพครูให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพ มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้และบริหารสถานศึกษาในยุคสมัยใหม่แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย ประกอบด้วย การปรับโครงสร้างการบริหารงานบุคคล โดยเพิ่มอำนาจให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการบุคลากรได้ด้วยตนเองภายใต้กรอบที่กำหนด พร้อมทั้งวางระบบการคัดสรรบุคลากรที่มีคุณภาพบนพื้นฐานของความรู้ ความสามารถ คุณธรรม และประสบการณ์ ควบคู่กับการพัฒนากลไกการประเมินผลการปฏิบัติงานที่สะท้อนประสิทธิภาพและนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ ซึ่งนโยบายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของครูและบุคลากรทางการศึกษาในฐานะกำลังหลักในการขับเคลื่อนการศึกษา โดยมุ่งสร้างความเป็นมืออาชีพควบคู่กับการกระจายอำนาจการบริหาร เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลได้สอดคล้องกับบริบท และความต้องการเฉพาะของแต่ละพื้นที่

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) การศึกษาถือเป็นรากฐานสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะปัจจุบันที่มุ่งพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ประชากรสามารถก้าวทันความเปลี่ยนแปลงและดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ การพัฒนาคุณภาพประชากรผ่านระบบการศึกษาเป็นประเด็นที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ ทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาต่างทุ่มเททรัพยากรและความพยายามในการปฏิรูปการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ สำหรับประเทศไทย การปฏิรูปการศึกษาได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 ซึ่งนำไปสู่การตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องในปี 2545 และ 2553 กรอบกฎหมายดังกล่าวได้วางโครงสร้างการบริหารการศึกษาโดยแบ่งเขตพื้นที่การศึกษาออกเป็นระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษา พร้อมทั้งกำหนดอำนาจการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาของชาติ สะท้อนให้เห็นถึงความต่อเนื่องในความพยายามยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

การบริหารทรัพยากรบุคคลในสถานศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา เนื่องจากบุคลากรครูและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกำลังหลักในการสร้างสรรค์การเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน โดยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพนั้นครอบคลุมการวางแผนอัตรากำลังที่มุ่งวิเคราะห์ความต้องการบุคลากรให้สอดคล้องกับภารกิจ จัดสรรบุคลากรตามความถนัดและความเชี่ยวชาญ และวางแผนการทดแทนตำแหน่งสำคัญในอนาคต ควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรผ่านการจัดอบรมเพิ่มพูนความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการสอน รวมถึงการสร้างแรงจูงใจและความผูกพันด้วยการพัฒนาระบบสวัสดิการที่ตอบสนองความต้องการ สร้างเส้นทางความก้าวหน้าในวิชาชีพที่ชัดเจน จัดสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนา และให้การยอมรับและรางวัลตามผลงาน อีกทั้งยังต้องมีการประเมินและพัฒนาประสิทธิภาพโดยกำหนดเกณฑ์การประเมิน ที่เป็นธรรมและโปร่งใส ให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ และนำผลการประเมินมาวางแผนพัฒนารายบุคคล พร้อมทั้งสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ปลูกฝังค่านิยมแห่งการเรียนรู้และพัฒนา ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสร้างบรรยากาศของการเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ตลอดจนการบริหารการเปลี่ยนแปลงด้วยการเตรียมความพร้อมบุคลากรสำหรับการเปลี่ยนแปลง พัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม และส่งเสริมความยืดหยุ่นและการปรับตัว รวมถึงการรักษาบุคลากรคุณภาพด้วยการสร้างโอกาสในการพัฒนาและแสดงศักยภาพ จัดระบบพี่เลี้ยงและการสอนงาน และส่งเสริมความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน ซึ่งการบริหารทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพเหล่านี้จะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน การสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษา การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันการศึกษา และการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันระดับการศึกษา (พิพัฒน์พงษ์ พงกะพันธ์, 2564)

จากการดำเนินงานของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 พบปัญหาการบริหารงานบุคคลด้านการวางแผนอัตรากำลัง และการกำหนดตำแหน่ง คือ การกำหนดอัตรากำลังและตำแหน่งไม่สอดคล้องกับความต้องการและภารกิจของสถานศึกษา ส่งผลให้สถานศึกษาขาดแคลนหรือมีบุคลากรเกินความจำเป็น ปัญหานี้อาจเกิดจากความไม่ชัดเจนของภารกิจของสถานศึกษา การขาดข้อมูลและการวิเคราะห์ที่เพียงพอ หรือระบบการจัดสรรอัตรากำลังที่ไม่มีประสิทธิภาพด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง คือ การสรรหาบุคลากรไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ได้บุคลากรไม่ตรงตามความต้องการ และภารกิจของสถานศึกษา ปัญหานี้อาจเกิดจากกระบวนการสรรหาที่ไม่โปร่งใส ขาดการมีส่วนร่วมจากบุคลากรในสถานศึกษาด้านการบำรุงรักษาบุคคล คือ การขาดระบบการพัฒนาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้บุคลากรขาดความรู้ ทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ ปัญหานี้อาจเกิดจากความขาดแคลนงบประมาณ ขาดบุคลากรที่มีความรู้และทักษะในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาบุคลากร หรือขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา และด้านการให้บุคคลพ้นจากงาน คือ การขาดระบบการให้บุคคลพ้นจากงานที่เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้บุคลากรที่กระทำผิดหรือประพฤติมิชอบยังคงอยู่ในสถานศึกษา ปัญหานี้อาจเกิดจากความขาดแคลนข้อมูลหรือหลักฐานที่เพียงพอในการพิจารณาให้บุคคลพ้นจากงาน หรือความเกรงกลัวอิทธิพลของผู้กระทำผิด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

หนองบัวลำภู เขต 2, 2566)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญ ดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาภาคกลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 มาใช้ในการศึกษาและเพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงานและสนับสนุนให้ผู้บริหารทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ตลอดจนนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานด้านบุคลากรของโรงเรียนสร้างองค์ความรู้ การบริหารงานบุคคลอันส่งผลต่อการเรียนการสอนและพัฒนาการศึกษาต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาภาคกลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาภาคกลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการจัดการเกี่ยวกับบุคลากรในองค์กร ตั้งแต่การวางแผนสรรหา คัดเลือก บรรจุ แต่งตั้ง โยกย้าย เลื่อนขั้น การพัฒนา และการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคลากรมีคุณภาพและประสิทธิภาพในการทำงาน และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุขและมีแรงจูงใจ

ความสำคัญของการบริหารงานบุคคล กล่าวคือ การบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้องค์กรมีบุคลากรที่มีคุณภาพ มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร โดยบุคลากรที่มีคุณภาพจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ และจะส่งผลให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

หลักการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย 1) หลักความเป็นธรรม ปฏิบัติต่อบุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติในเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา เพศ หรือฐานะทางสังคม 2) หลักความเสมอภาค ให้โอกาสบุคลากรทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ในการพัฒนาตนเองและก้าวหน้าในหน้าที่การงาน 3) หลักความถูกต้อง ดำเนินการทุกอย่างตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยมีการปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

ขอบข่ายภารกิจของการบริหารงานบุคคล เป็นการวางแผนกำลังคน การสรรหาและคัดเลือกบุคลากร การบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้าย และเลื่อนขั้นการพัฒนาบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงาน การให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการ การดูแลสุขภาพบุคลากร

วัตถุประสงค์ของการบริหารงานบุคคล เป็นการทำให้บุคลากรมีความพึงพอใจในการทำงาน มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี มีความปลอดภัย และมีโอกาสในการพัฒนาตนเอง

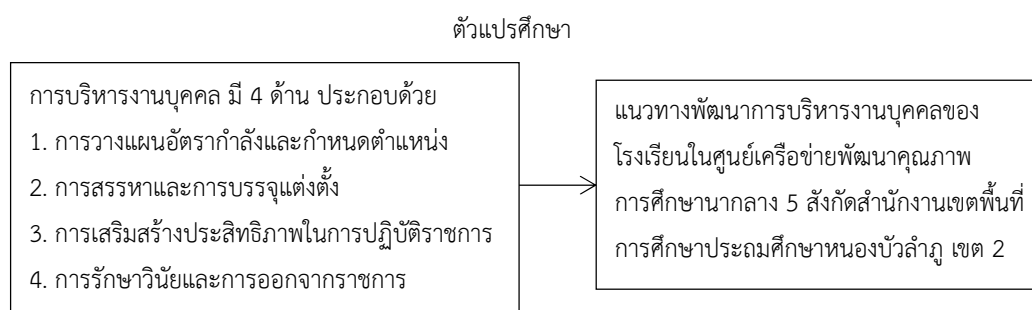
ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ทฤษฎี X และทฤษฎี Y อธิบายลักษณะของบุคลากรและการจูงใจบุคลากรที่แตกต่างกัน โดยทฤษฎี X มองว่าบุคลากรส่วนใหญ่ไม่ชอบทำงานและต้องมีการควบคุม ส่วนทฤษฎี Y มองว่าบุคลากรส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบและสามารถทำงานได้ด้วยตนเอง (McGregor, 1960) ทฤษฎีความต้องการของ Maslow อธิบายลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ โดยเชื่อว่ามนุษย์มีความต้องการที่แตกต่างกัน และจะมีความต้องการในขั้นที่สูงขึ้นเมื่อความต้องการในขั้นต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว (Maslow, 1943) ทฤษฎี ERG เป็นทฤษฎีที่ปรับปรุงมาจากทฤษฎีความต้องการของ Maslow โดยแบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ความต้องการดำรงชีพ ความต้องการสัมพันธ์และความต้องการเติบโต (Alderfer, 1969)

สรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการที่สำคัญในการจัดการบุคลากรขององค์กร เพื่อให้บุคลากรมีคุณภาพและประสิทธิภาพในการทำงาน และส่งผลให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยมีหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมากมาย

ซึ่งผู้บริหารควรมีความเข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กร

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่อง การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้นำขอบข่ายงานบริหารงานบุคคลตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ (2550) มี 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ และ 4) การรักษาวินัยและการออกจากราชการ มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงรายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียดการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 จำนวน 118 คน จำแนกเป็น ข้าราชการครู จำนวน 98 คน พนักงานราชการ (ครู) จำนวน 5 คน และครูอัตราจ้าง จำนวน 15 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 จำนวน 92 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตาราง (Krejcie & Mogan, 1970) ได้มาด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) จำแนกตามตำแหน่งครู ข้าราชการครู 76 คน พนักงานราชการ (ครู) จำนวน 4 คน และครูอัตราจ้าง จำนวน 12 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นแบบสอบถามที่พัฒนาจากการศึกษา เอกสารงานวิจัยและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ซึ่งมีจำนวน 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นสำรวจรายการ (checklist) มีจำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) จำนวน 40 ข้อ ดังนี้

1) การวางแผนอัตรากำลัง กำหนดตำแหน่ง จำนวน 10 ข้อ

2) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง จำนวน 10 ข้อ

3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ จำนวน 10 ข้อ

4) การรักษาวินัยและการออกจากราชการ จำนวน 10 ข้อ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี และหลักการต่าง ๆ จากเอกสารงานวิจัยเพื่อหาแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2) สร้างแบบสอบถามนำหลักการ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา และกรอบแนวคิดในการวิจัย

3) นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบสำนวน ภาษา ความครอบคลุมเนื้อหา ความเหมาะสมของแบบสอบถาม พิจารณาความเที่ยงตรงเนื้อหา (content validity) ปรับปรุงแก้ไขภาษา และคำถามให้ชัดเจนเข้าใจง่ายสำหรับแบบสอบถาม นำมาหาค่าความเที่ยงตรง โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

4) นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงเนื้อหาและภาษา ไปทดลองใช้ (try-out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha-coefficient) ของครอนบาค (cronbach) กับสถานศึกษาเครือข่ายที่ 11 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.88

5) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้ในการศึกษา

6) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี

2) ขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสถานศึกษาเครือข่ายที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

3) ดำเนินการโดยใช้โปรแกรม Google form เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ซึ่งได้รับทางอีเมล 92 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในการหาค่าทางสถิติ ดังนี้

1) ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ความถี่ (frequency) และการหาค่าร้อยละ (percentage)

2) ข้อมูลแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ระดับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การตรวจแบบสอบถามกำหนดเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

5 หมายถึง การบริหารงานบุคคล เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง การบริหารงานบุคคล เห็นด้วยในระดับมาก

3 หมายถึง การบริหารงานบุคคล เห็นด้วยในระดับปานกลาง

2 หมายถึง การบริหารงานบุคคล เห็นด้วยในระดับน้อย

1 หมายถึง การบริหารงานบุคคล เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

3) การแปลความหมายค่าเฉลี่ยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.51 - 5.00 หมายถึง การบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุด

- 3.51 - 4.50 หมายถึง การบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมาก
 2.51 - 3.50 หมายถึง การบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง
 1.51 - 2.50 หมายถึง การบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับน้อย
 1.00 - 1.50 หมายถึง การบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4) วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาปานกลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ค่าความถี่

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 12 ในภาพรวม

ข้อ	การบริหารงานบุคคล	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1.	การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง	4.05	0.45	มาก
2.	การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง	4.04	0.71	มาก
3.	การสร้างเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ	4.17	0.61	มาก
4.	การรักษาวินัยและการออกจากราชการ	3.98	0.48	มาก
	รวม	4.06	0.56	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาปานกลาง 5 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.61) รองลงมา คือ ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.45) และการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.71) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการรักษาวินัยและการออกจากราชการ ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.48)

แนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาปานกลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง คือ ผู้บริหารควรมีการจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจด้านการบริหารอัตรากำลังที่มีการประชุมติดตามทุก 3 เดือน พร้อมทั้งพัฒนาระบบสารสนเทศที่สามารถรายงานผลแบบ real-time เพื่อแสดงสถานะอัตรากำลังปัจจุบัน และกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนประสิทธิภาพการใช้อัตรากำลัง เช่น การติดตามอัตรากลาออก
2. ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง คือ ผู้บริหารควรพัฒนาระบบการสัมภาษณ์เชิงพฤติกรรมที่มีโครงสร้างคำถามและเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน มีการจัดตั้งคณะกรรมการคัดเลือกที่มาจากหลายภาคส่วนเพื่อความโปร่งใส และสร้างระบบการติดตามและตรวจสอบย้อนกลับของกระบวนการคัดเลือกที่มีประสิทธิภาพ
3. ด้านการสร้างเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ คือ ผู้บริหารควรจัดทำฐานข้อมูลผู้มีสิทธิ์ขอพระราชทานเครื่องราชฯ แบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม (digital platform) มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบหลักในการตรวจสอบเอกสารและคุณสมบัติ และสร้างแบบตรวจสอบมาตรฐานสำหรับการจัดทำเอกสารที่มีความรอบคอบ
4. ด้านการรักษาวินัยและการออกจากราชการ คือ ผู้บริหารควรวางแผนการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ก่อนเกษียณอย่างเป็นระบบ จัดทำแผนประกันสุขภาพต่อเนื่องหลังเกษียณ และเสริมสร้างความรู้ด้านการดูแลสุขภาพและโภชนาการสำหรับบุคลากรที่จะสิ้นสุดวาระการปฏิบัติราชการ

การอภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึง การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา นากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 และสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ระดับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพศึกษานากลาง 5 ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ รองลงมา คือ ด้านการวางแผนอัตรากำลัง และกำหนดตำแหน่ง และการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการรักษาวินัยและการออกจากราชการ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรผ่านการฝึกอบรม การสัมมนา และการศึกษา ต่อเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน อีกทั้งโรงเรียนมีการวางแผนอัตรากำลังที่เป็นระบบ มีการวิเคราะห์ภาระงานและจัดสรร บุคลากรตามความเหมาะสม ในขณะที่ด้านวินัยและการออกจากราชการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเนื่องจากเป็นงานเชิงนโยบาย ที่ต้องดำเนินการตามระเบียบราชการอย่างเคร่งครัด ทำให้มีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการน้อย นอกจากนี้ การรักษาวินัยเป็นเรื่องละเอียดอ่อน อาจส่งผลต่อขวัญกำลังใจของบุคลากร ผู้บริหารจึงเน้นการป้องกันและพัฒนามากกว่า การลงโทษ สอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐนิช ศรีลำคำ (2558) ศึกษาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 พบว่าระดับการบริหารงานบุคคลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการสร้างเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการวางแผนอัตรากำลังและ การดำรงตำแหน่ง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของเววิกา ปราบพาลทัตพ์ และสุรางคนา มัณยานนท์ (2565) ศึกษาการบริหาร บุคคลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่าสภาพการบริหารงานบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง เมื่อพิจารณารายด้านสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ด้านการวางแผนอัตรากำลัง และกำหนดตำแหน่ง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการระดมความคิดเห็นและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่จำเป็นสำหรับ แต่ละตำแหน่งงานอย่างชัดเจน รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการบริหารจัดการอัตรากำลังให้เกิดความสมดุลระหว่างปริมาณงาน และจำนวนบุคลากร และผู้บริหารมีการจัดวางตำแหน่งบุคลากรในสถานศึกษามีความสอดคล้องกับพันธกิจและภารกิจหลัก ขององค์กร ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารมีระบบการติดตามและทบทวนแผนอัตรากำลังอย่างเป็นระยะเพื่อให้สอดคล้องกับ บริบทที่เปลี่ยนแปลง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญกับการกำหนดสมรรถนะและความเชี่ยวชาญเฉพาะ ตำแหน่งเพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสม มีการจัดสรรอัตรากำลังให้สอดคล้องกับปริมาณงาน และจัดวางตำแหน่งให้ ตรงตามพันธกิจขององค์กร แต่การติดตามและทบทวนแผนอัตรากำลังยังทำได้น้อยเนื่องจากมีข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากร อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรและการปรับเปลี่ยนอัตรากำลังต้องดำเนินการตามระเบียบราชการที่มีขั้นตอนซับซ้อน สอดคล้องกับผลการวิจัยของนพวัฏญ์ ฉีดจันทร์ (2564) ศึกษาการบริหารงานบุคคลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 พบว่าด้านการวางแผนอัตรากำลังมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับผลการวิจัย ของเววิกา ปราบพาลทัตพ์ และสุรางคนา มัณยานนท์ (2565) ศึกษาการบริหารบุคคลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นลำดับที่สอง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐนิช ศรีลำคำ (2558) ศึกษาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 พบว่า ด้านการวางแผนอัตรากำลังและการดำรงตำแหน่งมีค่าเฉลี่ยสูงเป็นลำดับที่สอง

2. ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการตัดสินใจด้านการโยกย้ายบุคลากรคำนึงถึงดุลยภาพระหว่างประโยชน์ขององค์กรและความก้าวหน้าของบุคลากร รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการพิจารณาย้ายหรือโอนบุคลากรดำเนินการบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล และผู้บริหารมี กระบวนการบรรจุแต่งตั้งดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดด้วยความกระชับและมีคุณภาพ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีการคัดเลือกบุคลากรด้วยระบบการประเมินที่มีมาตรฐานและตรวจสอบได้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้

ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรบุคคลที่สมดุลระหว่างเป้าหมายองค์กรและการพัฒนาวิชาชีพของบุคลากร มีการดำเนินการด้านการย้ายและโอนตามหลักธรรมาภิบาลและกระบวนการที่มีคุณภาพ แต่ระบบการประเมินในการคัดเลือกบุคลากรยังมีข้อจำกัดในด้านมาตรฐานและการตรวจสอบ เนื่องจากต้องดำเนินการภายใต้กรอบระเบียบราชการและข้อจำกัดด้านทรัพยากรในการพัฒนาเครื่องมือประเมินที่มีประสิทธิภาพ

3. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการเสริมสร้างบรรยากาศ การทำงานที่นำไปสู่ความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อความผูกพันและความภาคภูมิใจในสถาบัน และผู้บริหารมีการส่งเสริมสิทธิประโยชน์และสวัสดิการของบุคลากรตามระเบียบราชการอย่างครบถ้วน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีการดำเนินการจัดทำเอกสารเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ด้วยความรอบคอบและทันกำหนด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมความมั่นคงในวิชาชีพและความผูกพันต่อสถาบัน มีการดูแลสิทธิประโยชน์และสวัสดิการตามระเบียบราชการอย่างครบถ้วน แต่การดำเนินการด้านเครื่องราชอิสริยาภรณ์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเนื่องจากเป็นงานที่มีขั้นตอนซับซ้อน ต้องใช้เวลาในการรวบรวมเอกสารและตรวจสอบคุณสมบัติ อีกทั้งมีกรอบเวลาที่จำกัดในการดำเนินการตามระเบียบราชการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของนพัชญ์ ฉิดจันทร์ (2564) ศึกษาการบริหารงานบุคคลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจมากที่สุด ได้แก่ ความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ความรับผิดชอบในหน้าที่ ความก้าวหน้าในตำแหน่ง และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

4. ด้านการรักษาวินัยและการออกจากราชการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการกำกับดูแลการปฏิบัติตามระเบียบวินัยของบุคลากรด้วยระบบติดตามที่มีมาตรฐาน รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการกำหนดแนวทางเชิงป้องกันการละเมิดวินัยที่เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิผล และผู้บริหารมีการพิจารณาทางวินัยดำเนินการตามหลักนิติธรรมและตรวจสอบได้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารมีการกลไกสนับสนุนและเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ สำหรับบุคลากรที่จะสิ้นสุดวาระการปฏิบัติราชการ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลและป้องกันการละเมิดวินัยผ่านระบบติดตามที่มีมาตรฐาน มีการดำเนินการทางวินัยตามหลักนิติธรรมที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ แต่กลไกการสนับสนุนและเตรียมความพร้อมสำหรับบุคลากรที่จะเกษียณอายุราชการยังมีข้อจำกัด เนื่องจากเป็นภารกิจที่ต้องใช้ทรัพยากรและการวางแผนระยะยาว อีกทั้งต้องประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องในการจัดสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของญานิศา ประสิทธิ์ผล (2560) ศึกษาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในเขตอำเภอปลวกแดง พบว่าด้านการให้บุคลากรพ้นจากงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รวมถึงการเปรียบเทียบตามประสบการณ์การทำงานพบความแตกต่างในด้านการให้บุคลากรพ้นจากงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ได้แก่

1. ด้านการวางแผนอัตรากำลัง และกำหนดตำแหน่ง ผู้บริหารสามารถระบุสมรรถนะหลักและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่จำเป็นสำหรับแต่ละตำแหน่งงานอย่างชัดเจน ผู้บริหารมีการบริหารจัดการอัตรากำลังให้เกิดความสมดุลระหว่างปริมาณงานและจำนวนบุคลากร และผู้บริหารมีการจัดวางตำแหน่งบุคลากรในสถานศึกษามีความสอดคล้องกับพันธกิจและภารกิจหลักขององค์กร
2. ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ผู้บริหารสามารถตัดสินใจด้านการโยกย้ายบุคลากรคำนึงถึงดุลยภาพระหว่างประโยชน์ขององค์กรและความก้าวหน้าของบุคลากร ผู้บริหารสามารถพิจารณาย้ายหรือโอนบุคลากรดำเนินการบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาลและผู้บริหารมีกระบวนการบรรจุแต่งตั้งดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดด้วยความกระชับและมีคุณภาพ
3. ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ผู้บริหารสามารถบรรยายภาพการทำงานที่นำไปสู่ความมั่นคง

และก้าวหน้าในวิชาชีพ ผู้บริหารสามารถสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อความผูกพันและความภาคภูมิใจใน และผู้บริหารมีการส่งเสริมสิทธิประโยชน์และสวัสดิการของบุคลากรตามระเบียบราชการอย่าง

4. ด้านการรักษาวินัยและการออกจากราชการ ผู้บริหารสามารถกำกับดูแลการปฏิบัติตามระเบียบวินัยของบุคลากรด้วยระบบติดตามที่มีมาตรฐาน ผู้บริหารมีการกำหนดแนวทางเชิงป้องกันการละเมิดวินัยที่เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิผล และผู้บริหารมีการพิจารณาทางวินัยดำเนินการตามหลักนิติธรรมและตรวจสอบได้

สรุปแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ จะให้ความสำคัญกับการบริหารงานบุคคลในทุกด้าน ตั้งแต่การวางแผนอัตรากำลัง การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน ไปจนถึงการรักษาวินัยและการออกจากราชการ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสูง เพื่อขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามพันธกิจและภารกิจที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรจัดทำแผนอัตรากำลัง 3-5 ปีและมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผล มีการวิเคราะห์ภาระงานและความต้องการบุคลากรทุก 6 เดือน รวมถึงปรับแผนให้สอดคล้องกับนโยบายและบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

1.2 ผู้บริหารควรกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกที่ชัดเจนและใช้เครื่องมือประเมินที่หลากหลาย เช่น การสอบข้อเขียน การสัมภาษณ์ และการสอบสอน โดยมีคณะกรรมการประเมินจากหลายฝ่าย พร้อมทั้งจัดทำฐานข้อมูลผลการประเมินที่สามารถตรวจสอบได้

1.3 ผู้บริหารควรจัดทำปฏิทินการดำเนินงานและแต่งตั้งผู้รับผิดชอบโดยตรง มีการตรวจสอบคุณสมบัติล่วงหน้า และจัดทำระบบติดตามเอกสารที่เป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความรอบคอบและทันตามกำหนดเวลา

1.4 ผู้บริหารควรจัดทำแผนเตรียมความพร้อม 1-2 ปีก่อนเกษียณและให้ความรู้เรื่องสิทธิประโยชน์และสวัสดิการแก่บุคลากร มีการจัดเตรียมเอกสารที่จำเป็นล่วงหน้า พร้อมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างราบรื่น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษารูปแบบบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

2.2 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *แนวทางการกระจายการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ และ วิธีการกระจายอำนาจการบริหารและ การจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ญาณิสา ประสิทธิ์ผล. (2560). *การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในเขตอำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 1*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐนิช ศรีลำคำ. (2558). *การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาณุพนบุรี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

- นวพัชญ์ ฉิดจันทร์. (2564). การบริหารงานบุคคลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. วितยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิพัฒน์พงษ์ พงกะพันธ์. (2564). การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารบริหารการศึกษาบวบัณฑิต*, 21(2), 51-57.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2. (2566). *แนวทางการบริหารจัดการศึกษา*. หนองบัวลำภู: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2. (2567). *รายงานผลการดำเนินงาน ปีงบประมาณ 2566*. หนองบัวลำภู: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *การพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- เอวีกา ปราบพาลทัต และสุรางคนา มัณยานนท์ (2565). การบริหารงานบุคคลโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 2(1), 41-54.
- Alderfer, C. P. (1969). An empirical test of a new theory of human needs. *Organizational Behavior and Human Performance*, 4(2), 142-175.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610.
- McGregor, D. (1960). *The human side of enterprise*. New York: McGraw-Hill.
- Maslow, A. H. (1943). *A theory of human motivation*. *Psychological Review*, 50(4), 370-396.

**ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิต
การทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2**
The relationship between school administration based on sufficiency economy philosophy and quality of
work life of teachers in schools under Nakhon Sawan primary educational service area officer 2

ปรีญาวีรุฬห์ เหล่ากสิการ ^{1*}, ธิตินันท์ ดั่งสุวรรณ ², นันทวัช นุนารณ ³
Priyawirun Laokasikarn ^{1*}, Thitinan Dungsuwun ², Nuntaway Nunat ³

^{1,2,3} ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
^{1,2,3} Master of Education Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University

Corresponding author's e-mail: Priyawirul.mind@gmail.com ^{1}, Thitinan.d@nsru.ac.th ²,
nuntawat@nsru.ac.th ³

Received: February 09, 2025

Revised: March 13, 2025

Accepted: March 14, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา 3. หาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู จำนวน 306 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู โดยภาพรวมเป็นความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เป็นรายด้าน พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกด้าน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษาในทางบวกทุกด้าน

คำสำคัญ: ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, คุณภาพชีวิตการทำงาน

Abstract

The purposes of the research were 1. to study educational institution administration according to the philosophy of sufficiency economy, 2. to study the quality of working life of teachers in educational institutions, and 3. to find the relationship between educational institution administration according to the philosophy of sufficiency economy and the quality of working life of teachers in educational institutions. The research determined the sample group of 306 teachers. The research instrument was a questionnaire about the administration of educational institutions according to the philosophy of Sufficiency Economy. Statistics used in data analysis include mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The research following findings: 1. The administration of educational institutions according to the philosophy of sufficiency economy overall was at a high level. 2. The quality of working life of teachers in educational institutions overall was at a high level. 3. The relationship between school administration according to the philosophy of sufficiency economy and the quality of working life of teachers. Overall, there was a high level of positive relationship, statistical significance was established at the 0.01 level. Upon examining the relationships in each aspect, the research found that the administration of educational institutions adheres to the philosophy of Sufficiency Economy in every aspect. It positively correlated with the quality of work life for teachers in educational institutions.

Keywords: sufficiency economy philosophy, quality of work life

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ในโลกต้องเผชิญกับปัญหาและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ หลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากพฤติกรรมของประชาชน ปัญหาแรงงาน รวมถึงภัยพิบัติทางธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ข้างต้นนั้น รวมถึงประเทศไทยด้วย เช่น ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาแรงงานและการค้ามนุษย์ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนปัญหา ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ยังไม่สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง และการเสื่อมถอยทางวัฒนธรรม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาสังคมไทยหลายประการ จากวิกฤตการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่เกิดการระบาดทั่วโลก ส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดแคลนอาหารและสิ่งของต่าง ๆ เนื่องจากต้องชะลอการคมนาคมขนส่งต่าง ๆ ในหลายประเทศ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้แต่ละประเทศเริ่มให้ความสำคัญกับแนวคิดการพึ่งพาตนเอง โดยเฉพาะในเรื่องการเพิ่มความสามารถในการผลิตอาหาร และเครื่องอุปโภคบริโภคเองภายในประเทศ ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้ทุกภาคส่วน หันมาให้ความสำคัญกับปัจจัยการผลิตพื้นฐาน

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญในการพัฒนาการจัดการศึกษา โดยเชื่อว่าการศึกษาคือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคน พัฒนาสังคม และพัฒนาประเทศชาติ ให้มีการยกระดับศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งจำเป็น ในการรับมือกับพลวัตทางสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยได้ให้น้ำหนักกับการพัฒนาระบบการศึกษาอย่างจริงจัง โดยมุ่งเสริมสร้างองค์ความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญของประชากรให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ อันจะนำไปสู่การยกระดับความเป็นอยู่ของคนในสังคมไทยอย่างยั่งยืน ดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ที่กล่าวไว้ว่า กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา คือ เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์พร้อมในทุกด้าน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2517 เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำรงชีวิตโดยยึดหลักความพอเหมาะพอดี ความมีเหตุผล และความไม่ประมาทซึ่งทรงถือปฏิบัติด้วยพระองค์เองอย่างต่อเนื่องยาวนาน แต่มีการตระหนกอย่างจริงจังถึงความสำคัญของหลักเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นภายหลังวิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ซึ่งในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงย้ำให้เห็นความสำคัญที่มีเศรษฐกิจแบบ “พอมีพอกิน” พัฒนาค้นหาให้สามารถ “อู่ชูตัวเองได้” อีกครั้ง เป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา คือ การปลูกฝังให้เยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียงเห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ การจัดการศึกษาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินได้ใน 2 ส่วนคือ การบริหารสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ และการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน (ประหยัด พิมพา, 2561) ดังแผนการศึกษาแห่งชาติได้วางรากฐานบนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ผสานกับการบูรณาการองค์ความรู้หลากหลาย ทั้งด้านศิลปวัฒนธรรม การเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรครู การขับเคลื่อนสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีการจัดวางกรอบมาตรฐานวิชาชีพเป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม และการเตรียมประเทศไทยให้เดินหน้าไปสู่ความพร้อมในการสร้างประชาคมอาเซียน และจากแผนยุทธศาสตร์การบูรณาการการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (พ.ศ. 2557- 2560) กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในการดำเนินงานส่งเสริมและกำหนดยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการพัฒนา ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้น้อมนำหลักดังกล่าวมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนและบรรจุไว้ในหลักสูตร เพื่อมุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถน้อมนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลส่งผลสู่การดำเนินชีวิต ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้เรียน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตระหนักและเห็นความสำคัญในการน้อมนำศาสตร์พระราชานี้ของในหลวงรัชกาลที่ 9 และพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของในหลวงรัชกาลที่ 10 มาสู่การปฏิบัติสถานศึกษาเพื่อน้อมนำและเผยแพร่ศาสตร์พระราชานี้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงแนวพระราชดำริต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และนำไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางภายในสถานศึกษาในสังกัดทุกโรงเรียน พัฒนาในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม การมัธยัสถ์ อดออม ซื่อสัตย์และดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บูรณาการเรื่องความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรม จริยธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม ในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอนตามพระราชดำริ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2, 2566)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 เพื่อหาแนวทางการป้องกันปัญหาด้านต่าง ๆ ได้ และนำข้อมูลทั้งหมดมาเป็นแนวทางในการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของครู และหาแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูให้มีความสุขในการทำงาน เพราะครูเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญ ในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้สามารถดำเนินไปอย่างราบรื่น เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในงานด้านต่าง ๆ และผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุง แก้ไขปัญหา และอุปสรรคในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษาเพื่อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

จากการวิเคราะห์เอกสาร สามารถสรุปวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นสำคัญได้ดังนี้

ทฤษฎีการบริหารสถานศึกษาเป็นแนวคิดหรือความเชื่อที่เกิดขึ้นอย่างมีหลักเกณฑ์ที่สามารถอธิบายพฤติกรรมการบริหารองค์การทางการศึกษาได้อย่างเป็นระบบและสามารถนำไปประยุกต์และปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมซึ่งแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของแต่ละยุคสมัย ดังนี้

1. ทฤษฎีภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ หมายถึง การที่ผู้นำองค์กรมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือสไตล์การบริหารงานในองค์กรให้สอดคล้องกับสถานการณ์โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้งานหรือภารกิจขององค์กรนั้น ประสบผลสำเร็จ (Blanchard & Hersey 1974, อ้างถึงใน พระเดวิศน์ สุขถาวร และคณะ, 2564; Fiedler 1967 อ้างถึงใน บัญชา บุญบำรุง, 2561; Robert House 1977 อ้างถึงใน อาริรัตน์ จินแสง, 2562)

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ทฤษฎีภาวะผู้นำการพัฒนาผู้นำตามกระบวนการทศวรรษใหม่ได้รับการริเริ่มจากแนวคิดของ เบอร์น และ แบล ที่เสนอรูปแบบการนำองค์กรที่เน้นการปรับเปลี่ยนและพัฒนา โดยผู้นำต้องมีทั้งวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกล ความสามารถในการเสริมพลังและกระจายอำนาจ การยึดมั่นในหลักการและคุณธรรม รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้ตามพัฒนาดตนเองสู่การเป็นผู้นำ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารองค์การในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Burns, 1978 อ้างถึงใน ชุตินา รักษ์บางแหลม, 2559; Bass, 1985 อ้างถึงใน สิทธิพร สมบูรณ์ทรัพย์, 2560; Bass & Avolio, 1993 อ้างถึงใน ธนภัทร เอ็มอินทร์ และสมบูรณ์ สารพัด, 2565; Bennis & Nanus, 1985 อ้างถึงใน นฤมล เพ็ญศิริวรรณ, 2561)

3. ทฤษฎีการบริหาร ทฤษฎีองค์กรและกระบวนการบริหารงาน การบริหารองค์การตามแนวคิด POSDCoRB เป็นผลงานทางวิชาการที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยกลุ่มนักวิชาการที่ได้รับการเชิญจากกองทัพสหรัฐให้ร่วมวิเคราะห์และปรับปรุงระบบบริหารจัดการทางทหารแนวคิดนี้ให้น้ำหนักกับบทบาทของผู้บริหารระดับสูงในการกำหนดทิศทางและพฤติกรรมกรบริหาร มากกว่าการมุ่งเน้นที่การปฏิบัติงานของบุคลากรระดับล่าง โดยได้นำเสนอหลักการบริหารที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และกลายเป็นกรอบแนวคิดสำคัญสำหรับภารกิจของนักบริหารยุคใหม่ (Lyndall & Luther, 1973 อ้างถึงใน ฐานิศรา กาบบัวศรี, 2562; Maslow, 1973 อ้างถึงใน ต่อทอง ทองหล่อ, 2562; Edwards Deming, 1986 อ้างถึงใน ณัฐธินพพัชร อ่อนตาม, 2562)

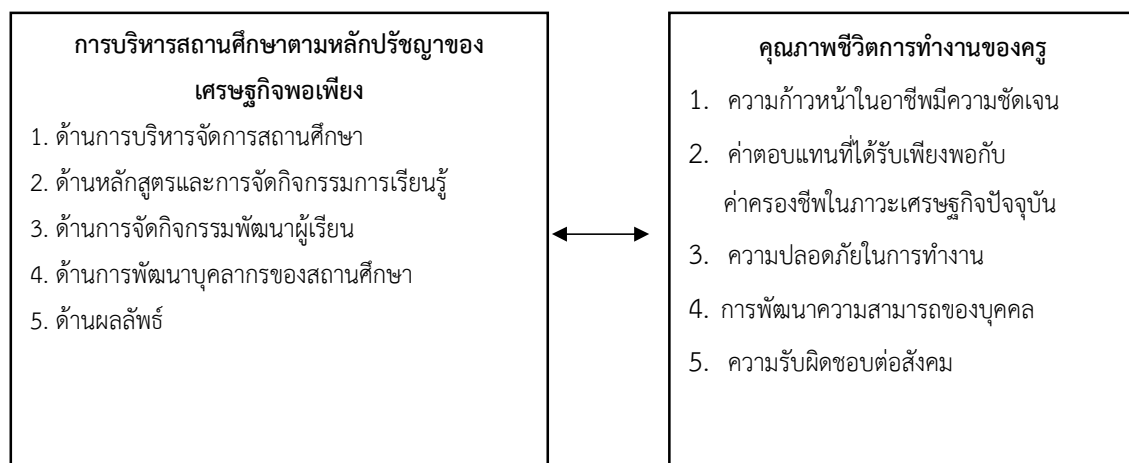
4. ทฤษฎีการบริหารการศึกษา ประกอบด้วย ทฤษฎีบริหารองค์การในระบอบราชการ ของ แมกซ์ เวเบอร์ ได้กล่าวถึงหลักการบริหารราชการ ประกอบด้วย 1) หลักของฐานอำนาจจากกฎหมาย 2) การแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบ ที่ต้องยึดระเบียบกฎเกณฑ์ 3) การแบ่งงานตามความชำนาญการเฉพาะทาง 4) การแบ่งงานไม่เกี่ยวกับผลประโยชน์ส่วนตัว และ 5) มีระบบความมั่นคงในอาชีพ สำหรับทฤษฎีองค์กรและการจัดการสมัยใหม่ การบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่จะกำหนดทิศทางความสำเร็จและความยั่งยืนขององค์กร โดยเฉพาะในยุคศตวรรษที่ 21 ที่องค์กรต้องปรับตัวรับมือกับสภาพแวดล้อมที่แปรเปลี่ยนอย่างฉับพลันและคาดเดายากไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ โลกาวัดน์ และเทคโนโลยี ทำให้องค์กรต้องมีแนวทางในการจัดการที่ทันสมัยเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วนี้ เพื่อให้เข้าใจ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสมัยใหม่ ผู้บริหารต้องมีบทบาทด้านต่าง ๆ บทบาทด้านการจัดการของ Mintzberg (Mintzberg's Managerial Roles) ได้แก่ บทบาทด้านระหว่างบุคคล (Interpersonal Roles) บทบาทด้านข้อมูล (Informational Roles) และบทบาทด้านการตัดสินใจ (Decisional Roles)

การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินงานภายในสถานศึกษาโดยการนำแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและการประพฤติปฏิบัติตน มาใช้กระบวนการดำเนินงานและ พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ทั้งนี้ให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางที่ต้องคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน รวมถึงการใช้ความรู้และคุณธรรม ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ และสุจริต ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษา หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการบริหารจัดการสถานศึกษา ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 5) ด้านผลลัพธ์ และคุณภาพชีวิตการทำงานได้ทำการสังเคราะห์ห่อหุ้มประกอบคุณภาพชีวิตการทำงาน มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความก้าวหน้าในอาชีพมีความชัดเจน 2) เงินเดือนที่ได้รับเพียงพอค่าครองชีพในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน 3) ความปลอดภัยในการทำงาน 4) การพัฒนาความสามารถของบุคคล และ 5) ความรับผิดชอบต่อสังคม ได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการศึกษา ปรากฏดังภาพที่ 1

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ จำนวน 1,423 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 306 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนโดยเทียบสัดส่วนเป็นรายอำเภอและสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเพื่อการวิจัยสำหรับ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ อายุ ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของ ลิเคิร์ท (Likert) ดังนี้ 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย และ 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ของ ลิเคิร์ท (Likert) ดังนี้ 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ในการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

2.1 จากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร ที่จะศึกษาเพื่อนิยามและเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.2 กำหนดกรอบเพื่อสร้างแบบสอบถามและปรับปรุงแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรตามกรอบความคิดภายใต้การแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบ และตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ภาษา สาระสำคัญให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และนิยามศัพท์

2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงของเนื้อหา

2.5 หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละข้อคำถามโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วย

1) ผศ.ดร. สุพัฒนา หอมบุปผา อาจารย์สาขาวิชาทดสอบและวิจัยทางการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย

2) นายพรชัย วัฒนัย ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองนมวัว ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3) นางสาวขวัญจิตร หวังมั่นคงสกุล ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง

ตรวจสอบข้อคำถามแต่ละข้อวัดได้ตรงวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ ซึ่งกำหนดความคิดเห็นไว้ตามเกณฑ์การพิจารณาของสายทิพย์ ยะฟู (2560) ดังนี้

ให้คะแนน + 1 แน่ใจว่าสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์

ให้คะแนน 0 ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์

ให้คะแนน -1 แน่ใจว่าไม่สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์

2.6 นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยนำข้อคำถามที่สร้างขึ้นด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 50 ข้อ มีค่าดัชนี

ความสอดคล้อง 0.67 - 1.0 จำนวน 49 ข้อ นำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และด้านคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา จำนวน 70 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.67 - 1.00 จำนวน 70 ข้อ นำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.7 นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอรับความเห็นชอบ และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับครูโรงเรียนวัดด่านช้าง โรงเรียนไตรราษฎร์อุปถัมภ์ โรงเรียนคลองโพธิ์พัฒนา ซึ่งมีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบหาความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (สายทิพย์ ยะฟู, 2560) ค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เท่ากับ 0.99 และค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามด้านคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา เท่ากับ 0.99

2.8 นำแบบสอบถามจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลในการวิจัยต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลในการศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาให้กลุ่มเป้าหมายใช้แบบสอบถามออนไลน์ google form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นรายสถานศึกษาทั้ง 5 อำเภอ ตามจำนวนที่กำหนด ซึ่งจะได้รับข้อมูลทางอีเมล โดยแนบเอกสารที่อธิบายถึงจุดประสงค์ของการวิจัยและชี้แจงถึงการตอบข้อมูลให้กลุ่มเป้าหมายได้เข้าใจ

3.3 กลุ่มเป้าหมายตอบแบบสอบถามกลับมา จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 95.75 ของแบบสอบถามทั้งหมด แม้ว่า การเก็บข้อมูลมีข้อจำกัดบางประการ แต่ผลลัพธ์จากการวิเคราะห์ข้อมูลยังชี้ให้เห็นถึงแนวโน้ม ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และระดับความคลาดเคลื่อน อยู่ในระดับร้อยละ 4.25 นั้นถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถยอมรับได้ในเชิงสถิติ

3.4 นำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ มีขั้นตอนดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และการหาร้อยละ (percentage)

4.2 วิเคราะห์ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายในด้านต่าง ๆ ซึ่งกำหนดตามแนวทางของลิเคิร์ต (Likert scale)

เกณฑ์การแปลระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

4.50 - 5.00 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก

2.50 - 3.49 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.49 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายในด้านต่าง ๆ ซึ่งกำหนดตามแนวทางของลิเคิร์ต (Likert scale)

เกณฑ์การแปลระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา ดังนี้

4.50 - 5.00 หมายถึง คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายถึง คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.50 - 3.49 หมายถึง คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายถึง คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.49 หมายถึง คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.4. วิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pear's Product Correlation Coefficient) โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) ระดับความสัมพันธ์

0.71 - 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์สูง

0.31 - 0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์ปานกลาง

0.01 - 0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์ต่ำ

0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

	ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ	ต่ำกว่า 30 ปี	70	23.89
	31 – 40 ปี	148	50.51
	41 – 50 ปี	30	10.24
	51 ปีขึ้นไป	45	15.40
	รวม	293	100.00
2. ตำแหน่งทางวิชาชีพครู	ข้าราชการ	263	89.76
	พนักงานราชการ	30	10.24
	รวม	293	100.00
3. ประสบการณ์ ในการทำงาน	น้อยกว่า 5 ปี	69	23.55
	5 – 10 ปี	165	56.31
	มากกว่า 10 ปี	59	20.14
	รวม	293	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 31 – 40 ปี จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 50.51 ข้าราชการ จำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 89.76 มีประสบการณ์ในการทำงาน 5 – 10 ปี จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 56.31

ผลการวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยเทียบตามแนวทางของลิเคิร์ต (Likert Scale) (สายทิตย ะฟู, 2560) ได้ผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวม

ด้าน	การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	4.08	0.81	มาก	4
2	ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.14	0.85	มาก	2
3	ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.11	0.90	มาก	3
4	ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	4.17	0.83	มาก	1
5	ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ	4.01	0.92	มาก	5
	ภาพรวม	4.10	0.86	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่าการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ข้อที่มีระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสูงสุด ได้แก่ ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.83) รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.85) และด้านที่ต่ำสุด คือ ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.92)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ปรากฏผลดังรายละเอียด

โดยภาพรวมการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.914$) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เป็นรายด้าน พบว่า มีค่าสัมพันธ์สูงสุด คือ การบริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับภาพรวมคุณภาพชีวิตการทำงานของครู อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.927$) รองลงมา คือ การบริหารสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับภาพรวมคุณภาพชีวิตการทำงานของครู อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.921$) การบริหารสถานศึกษาด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กับภาพรวมคุณภาพชีวิตการทำงานของครู อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.860$) การบริหารสถานศึกษาด้านผลลัพธ์หรือภาพความสำเร็จมีความสัมพันธ์กับภาพรวมคุณภาพชีวิตการทำงานของครู อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.837$) และมีค่าสัมพันธ์ต่ำสุด คือ การบริหารสถานศึกษาด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับภาพรวมคุณภาพชีวิตการทำงานของครู อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.748$) การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกด้านมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษาโดยรวม โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

การอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจ จึงได้นำประเด็นเหล่านั้นมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางการบริหารที่มีประสิทธิภาพในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ทั้งด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางการบริหารที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บริหารงานแบบมีส่วนร่วม จัดโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม บริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ สร้างเครือข่ายความร่วมมือ บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่หลักสูตร สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และกำหนดนโยบายชัดเจนในการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่ครู และนักเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของเจตนิพัทธ์ สุจิระกุล และคณะ (2557) ผลการวิจัยพบว่า ครูปฏิบัติตามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตครู โดยมีการวางแผนความก้าวหน้าในอาชีพที่ชัดเจน สนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และจัดระบบค่าตอบแทนที่เหมาะสม ส่งผลให้เกิดบรรยากาศการทำงานแบบประชาธิปไตยและครูมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยพบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิสรพร แซ่มชุกรม (2561) ศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 เป็นความสัมพันธ์ทางบวกสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่าการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าหลักปรัชญาที่ส่งเสริมความสมดุลและความยั่งยืน เน้นความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน ส่งเสริมการพึ่งพาตนเองและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เน้นการมีส่วนร่วมและความร่วมมือ ให้ความสำคัญกับคุณธรรมและจริยธรรม เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ส่งเสริมการเรียนรู้และปรับตัว เน้นความสมดุลระหว่างชีวิตกับงาน ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ และมุ่งเน้นผลลัพธ์ระยะยาว ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลทางบวกต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในหลายมิติ ทั้งด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน การพัฒนาความสามารถ ประชาธิปไตยในการทำงาน ความเป็นธรรม ค่าตอบแทนและสวัสดิการ การพัฒนาวิชาชีพ และความสมดุลระหว่างชีวิต สอดคล้องกับผลการวิจัยกานดา จิรพุทธกร (2565) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของครู มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในหลายมิติ โดยเน้นการบริหารจัดการที่มีเหตุผล พอประมาณ และมีภูมิคุ้มกัน ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งส่งผลให้ครูมีความมั่นคงทางอาชีพ มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน และมีความพึงพอใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า การส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ไม่เพียงช่วยพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการเท่านั้น แต่ยังช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการทำงานของครู ทำให้ครูมีขวัญกำลังใจที่ดี ลดภาวะความเครียด และเกิดความสุขระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิเคราะห์การบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จพบว่ามีความคล้ายคลึงกัน ผู้บริหารควรสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมผ่านการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการศึกษา เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย ตลอดจนสร้างแรงจูงใจด้วยการยกย่องและให้รางวัลแก่บุคลากรหรือหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จ พร้อมทั้งสร้างระบบแรงจูงใจที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 จากการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานของครู ด้านค่าตอบแทนที่ได้รับเพียงพอกับค่าครองชีพในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันพบว่ามีความคล้ายคลึงกัน ผู้บริหารควรส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพผ่านการสนับสนุนการอบรมเพื่อเพิ่มวิทยฐานะ และส่งเสริมการศึกษาต่อเพื่อเพิ่มคุณวุฒิ พร้อมทั้งจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือครูโดยสร้างกองทุนสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือในยามฉุกเฉินและจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ครูที่มีดอกเบี้ยยต่ำ ตลอดจนส่งเสริมการวางแผนการเงินส่วนบุคคลด้วยการจัดอบรมการบริหารการเงินส่วนบุคคลและให้คำปรึกษาด้านการวางแผนการเงินและการลงทุน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลความสำเร็จของการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

2.2 ศึกษาผลกระทบของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านงบประมาณและบุคลากรต่อมิติคุณภาพชีวิตการทำงานของครู: กรณีศึกษาสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

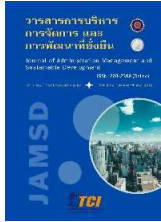
2.3 การประเมินความยั่งยืนของผลลัพธ์ทางการศึกษาจากการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

2.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการยกระดับคุณภาพชีวิตและสมรรถนะการสอนของครูผ่านการพัฒนาวิชาชีพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *คู่มือประเมินสถานศึกษาพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- เจตนิพัทธ์ สุจิระกุล, ธีระ รุญเจริญ, ไพศาล หวังพานิช และศรดา ชัยสุวรรณ. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 11(20), 1-12.

- ชุดิมา รักษ์บางแหลม. (2559). การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และประเด็นปัญหาจริยธรรมในการ บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ฐานิศรา กาบบัวศรี. (2562). เทคนิคและกระบวนการ POSDCoRBProcess and Technique of POSDCORB. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.), 1(3), 15-22.
- ณัฏฐ์ณพัชร อ่อนตาม. (2562). เทคนิคการบริหารงานแบบ PDCA (Deming Cycle) . วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.), 1(3), 39-46.
- ต่อทอง ทองหล่อ. (2562). ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของMaslowกับข้อสังหาริมทรัพย์เกี่ยวข้องกันอย่างไร. สืบค้น 8 กรกฎาคม 2566 จาก <https://propholic.com/prop-talk/ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ/>.
- ธนภัทร เอมอินทร์ และสมบุญ สาระพัด. (2565). อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัทยานยนต์แห่งหนึ่ง. วารสารวิทยาการจัการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 1(2), 19-38.
- นฤมล เพ็ญสิริวรรณ. (2561). ภาวะผู้นำกับการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, 4(2), 117 -125.
- นิสรพร แซ่มขุนาม. (2561). การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บัญชา บุญบำรุง. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ประหยัด พิมพา. (2561). การศึกษาไทยในปัจจุบัน. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตธัญบุรี, 7(1), 242-249.
- พระदेวิศน์ สุขถาวร, ประจิตร มหาหิง และจุฬารพรรณภรณ์ ธนะแพทย์. (2564). การบริหารสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรมาภิบาล. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 6(3), 767 - 781.
- วิภาดา จิรพุทธกร. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สายทิพย์ ยะฟู. (2560). การวิจัยการศึกษา. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปี 2566. สืบค้น 18 กรกฎาคม 2566 จาก <https://www.nsw2.go.th/wp/documents/action-plan2566/>.
- สิทธิพร สมบุญทรัพย์. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสมศักดิ์วิทยา. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อารีรัตน์ จินแส. (2562). ภาวะผู้นำแบบบารมีของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	
---	---	---

**ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มหนองหาน 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3**

**Strategic Leadership of Administrators of Nong Han Educational Institutions Group 2
under the Udon Thani Primary Educational Service Area Office 3**

ธำปนพงศ์ อินทรพานิชย์ ^{1*}, กิจพิณัฐ อุสาโท ², สุรางคณา มัณยานนท์ ³
Thapanapong Intarapanich ^{1*}, Kitpinit Usaho ², Surangkana Manyanon ³

^{1,2,3} หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี
^{1,2,3} Master of Education Program in Educational Administration, Ratchathani University, Udon Thani campus

Corresponding author's e-mail: intarapanichthapanapong@gmail.com ^{1}, pmgkitpinit@gmail.com ²,
surangkana.manyanon@gmail.com ³

Received: February 11, 2025

Revised: February 25, 2025

Accepted: March 4, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มหนองหาน 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน จำนวน 102 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมีความเที่ยงตรง ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 และแบบสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้โปรแกรม google form วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการกระจายตัวน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การตั้งวัตถุประสงค์ รองลงมา คือ กำหนดทิศทาง และกำหนดกลยุทธ์ตามวิสัยทัศน์และจุดประสงค์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การปฏิบัติและดำเนินกลยุทธ์ 2. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรผ่านการประชุมรับฟังความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ประเมินจุดแข็งและศักยภาพขององค์กรเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ที่ยืดหยุ่น ใช้เทคโนโลยีและระบบข้อมูลในการวิเคราะห์และตัดสินใจ จัดการอบรมและส่งบุคลากรเข้าร่วมการประชุมภายนอก จัดทำแผนพัฒนารายบุคคล สร้างระบบที่เลี้ยง เชื่อมโยงการพัฒนาทักษะกับความก้าวหน้าในวิชาชีพ จัดตั้งกลไกและคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็น รวมถึงนำผลการประเมินมาสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องทราบผ่านหลากหลายช่องทาง

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์, ผู้บริหารสถานศึกษา, แนวทางพัฒนา

Abstract

The objectives of this research were to study the level and development guidelines of strategic leadership of school administrators in Nong Han 2 Group under Udon Thani Primary Educational Service Area Office 3. The sample group consisted of 102 teachers who served as key informants. The research utilized questionnaires, which demonstrated validity ranging from 0.67 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.93, along with interviews to gather qualitative insights. Data was collected using google forms. Data analysis employed frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. Research findings: 1. The level of strategic leadership of school administrators was overall at a high level, with low dispersion. The aspect with the highest average was goal setting, followed by direction setting and strategy formulation based on vision and objectives. The aspect with the lowest average was strategy implementation and execution. 2. The development guidelines for strategic leadership is Administrators should promote staff participation through regular meetings to listen to opinions, encourage free expression of ideas, assess organizational strengths and potential to create a flexible vision, use technology and data systems for analysis and decision-making, organize training and send staff to external conferences, develop individual development plans, establish mentoring systems, link skill development to career advancement, set up suggestion boxes and committees to gather feedback, and communicate evaluation results to stakeholders through various channels.

Keywords: strategic leadership, administrator, development guideline

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ภาพการณ์ของโลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงและเกิดการแข่งขันสูง มีพัฒนาการทางด้าน นวัตกรรมเทคโนโลยีที่ล้ำสมัย ซึ่งประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลกจึงไม่พ้นที่จะได้รับผลกระทบ จากการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันที่รุนแรงนี้ โดยทำให้เกิดผลกระทบหลายด้าน อาทิ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมทางด้านกลยุทธ์รอบด้าน ในการบริหารการศึกษาทั้งการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ของ ครูผู้สอน พัฒนาผู้เรียน เพื่อเตรียมความพร้อม ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติ มีทักษะชีวิตที่จำเป็น ตามความต้องการและสอดคล้องกับสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นกระบวนการการสร้างรากฐานและการพัฒนาบุคลากร ซึ่งเป็นกำลังในการขับเคลื่อนพัฒนาประเทศชาติในปัจจุบันและต่อเนื่องไปในอนาคต การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนานคนและสังคม กล่าวคือ การศึกษาจะพัฒนานคนให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ เพื่อให้คนเป็นปัจจัยในการพัฒนาสังคมต่อไป ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาของไทยจึงต้องการผู้บริหารมืออาชีพ และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ต้องมีสมรรถนะในการบริหารการเปลี่ยนแปลง โดยต้องมีความพร้อมทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

การบริหารสถานศึกษาการวางยุทธศาสตร์หรือการวางแผนเชิงกลยุทธ์ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัย ที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าความรู้และประสบการณ์ของผู้บริหาร ผู้บริหารที่สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ และวางแผนการขับเคลื่อนองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ซึ่งภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ถูกมองว่าเป็นลักษณะของผู้นำที่บริหารจัดการโดยมีความยืดหยุ่น และสร้างเสริมอำนาจให้กับผู้ร่วมอุดมการณ์ในการวางแผนสร้างสรรค์ เปลี่ยนแปลงอย่างมีกลยุทธ์ ผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จะมีความเกี่ยวข้องในหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการโดยผ่านผู้อื่นที่มีความเกี่ยวข้อง ภาวะผู้นำ

เชิงกลยุทธ์นั้น เป็นภาวะที่ผู้นำแสดงออกในลักษณะสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ร่วมงาน ให้แสดงความสามารถที่มีอยู่ในการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวิธีและเทคนิคในการจูงใจอย่างหลากหลายและเหมาะสม ทั้งช่วยให้องค์การสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์หรือภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (strategic leadership) เป็นความสามารถที่ผู้นำสามารถบริหารองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาผลการดำเนินงานที่สูงกว่ามาตรฐานตลอดเวลา เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายและได้ผลตอบแทนที่สูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ย ความสามารถขององค์กรการเรียนรู้ วิธีการปฏิบัติภายใต้สถานการณ์การแข่งขันที่ซับซ้อนและแตกต่างกัน กล่าวตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอน และกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกที่ผันผวน ซับซ้อน และคาดการณ์ผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ยาก ซึ่งเป็นรูปแบบของผู้นำที่ชาญฉลาด สามารถนำความเจริญก้าวหน้ามาสู่องค์กรทำให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายเสมอ โดยเริ่มจากการเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และนำวิสัยทัศน์มาสู่การปฏิบัติได้สำเร็จตามขั้นตอน เป็นผู้นำที่ปรับเปลี่ยนทิศทาง วิธีการคิดให้เป็นการคิดเชิงระบบ (system thinking) การคิดเชิงมนทัศน์ (conceptual thinking) และการคิดเชิงสร้างสรรค์ (creativity thinking) ผ่านทางกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ต้องรับผิดชอบต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์ทุกขั้นตอน โดยการตัดสินใจอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา มีความกล้าและจริงจังกับความจำเป็นต้องการตัดสินใจที่ยากลำบากที่ไม่สามารถมอบให้ผู้อื่นตัดสินใจแทนได้ผ่านสายตาอันกว้างไกลที่สะท้อนมุมมอง เจื่อนไขต่าง ๆ จากภายนอกเข้ามาในห้องกร เข้าใจว่าการตัดสินใจดังกล่าวจะเกิดผลกระทบต่อระบบภายในที่ใช้อยู่อย่างไร ความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพจะใช้วิสัยทัศน์ในการกระตุ้นเพื่อนร่วมงานและเรียกร้องให้มีการตอบสนองกลับจาก เพื่อนร่วมงานทุกระดับเกี่ยวกับการประเมินผลการตัดสินใจยาก ๆ และวิสัยทัศน์ เพื่อพัฒนาองค์กรที่แข็งแกร่งทั้งภายในและภายนอก เพื่อช่วยเหลือให้วิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์เป็นรูปแบบภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลและมักจะแสดงออกมาเสมอ เมื่อมีสถานการณ์ที่ต้องใช้ความกล้าเสี่ยง และกล้าตัดสินใจ ภายใต้ความไม่แน่นอนมากกว่าผู้อื่น ๆ โดยเฉพาะคู่แข่งทางกลยุทธ์ทั้งในประเทศและนานาชาติ เพราะจากกลยุทธ์จะไม่สามารถกำหนดและนำไปปฏิบัติให้บรรลุผลตอบแทนที่สูงกว่าเกณฑ์ได้ ถ้าไม่มีผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิผลที่ต้องการความสำเร็จทางกลยุทธ์ ซึ่งเป็นภาวะผู้นำของผู้นำองค์กรในศตวรรษนี้ (สมคิด นาคขวัญ, 2561) ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการมองไปในอนาคตและกำหนดวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ รวมทั้งมีความสามารถกำหนดแผนกลยุทธ์เพื่อให้องค์กรมีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน รวมถึงมีกระบวนการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของประเทศไทยอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและจัดการศึกษา นโยบายด้านการศึกษาเป็นตัวขับเคลื่อนขององค์กรอย่างหนึ่งที่ต้องพัฒนาสถานศึกษาหรือโรงเรียน กลุ่มหนองหาน 2 ได้ขับเคลื่อนกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพของผู้บริหารเพื่อให้ผู้บริหารได้พัฒนาตนเอง รวมทั้งปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการกับภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา มาโดยตลอด เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่ต้องนำนโยบายลงสู่การปฏิบัติ ในสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 มีการแข่งขันสูง ผู้บริหารจะต้องมองการบริหารจัดการในหลายมิติเพราะต้องมองภาพนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ ดังนั้น สิ่งสำคัญในยุคปัจจุบันผู้บริหารจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลง และมีกลยุทธ์ในการบริหาร รวมทั้งต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา การจัดการในเชิงกลยุทธ์ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จึงจะสามารถขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในโรงเรียนกลุ่มหนองหาน 2 พบว่า ผ่านมาการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยภาพรวมยังขาดเอกภาพในการบริหารทั้งด้านการกำหนดนโยบายและการบริหารงานด้านอื่น ๆ ด้วยตัวเอง และยังประสบปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะทาง และยังขาดการสนับสนุน ส่งเสริม รวมทั้งการนิเทศ ติดตาม กระบวนการทำงานหรือกระบวนการจัดการเรียนการสอน จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งคุณภาพของผู้เรียนซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากกระบวนการบริหารจัดการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3, 2565)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มหนองหาน 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เพื่อให้เป็นข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการนำไปวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาสถานศึกษา ตลอดจนการปรับปรุงการบริหารงานของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา ชุมชน สังคม และผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มหนองหาน 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มหนองหาน 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

การทบทวนวรรณกรรม

สรุปวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ประกอบด้วยประเด็นสำคัญดังนี้

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ (leadership) ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่บุคคลหนึ่งมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นหรือกลุ่มบุคคล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดร่วมกัน ภาวะผู้นำไม่ใช่เพียงแค่การสั่งการหรือควบคุม แต่เป็นการสร้างแรงบันดาลใจ จูงใจ และสนับสนุนให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการทำงานและพัฒนาตนเอง แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ แนวคิดดั้งเดิมมองว่าผู้นำต้องมีคุณลักษณะพิเศษเฉพาะตัว เช่น ความกล้าหาญ ความเฉลียวฉลาด ความมุ่งมั่น เป็นต้น (Carlyle, 1841) แนวคิดเชิงพฤติกรรม (Behavioral Theory) เน้นที่พฤติกรรมของผู้นำ เช่น การมอบหมายงาน การสื่อสาร การให้คำปรึกษา (Lewin et al., 1939) แนวคิดเชิงสถานการณ์ เชื่อว่าภาวะผู้นำที่เหมาะสมจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสถานการณ์ เช่น ลักษณะของงาน วุฒิภาวะของผู้ใต้บังคับบัญชา (Fiedler, 1967) แนวคิดร่วมสมัย ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสมาชิก การสร้างความเชื่อใจ การทำงานเป็นทีม การเปลี่ยนแปลง และการเรียนรู้ (Northouse, 2018) ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ทฤษฎีคุณลักษณะ เชื่อว่าผู้นำที่ดีมีคุณลักษณะเฉพาะตัวที่โดดเด่น เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความกล้าหาญ เป็นต้น (Stogdill, 1974) ทฤษฎีพฤติกรรม ศึกษาพฤติกรรมของผู้นำและแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ เช่น ผู้นำแบบเผด็จการ ผู้นำแบบประชาธิปไตย ผู้นำแบบเสรีนิยม (Blake & Mouton, 1964) ทฤษฎีตามสถานการณ์ เน้นว่าภาวะผู้นำที่เหมาะสมจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสถานการณ์ เช่น ทฤษฎีการ Contingency Model ของ Fiedler ทฤษฎี Situational Leadership ของ Hersey & Blanchard (1969) ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง มองว่าผู้นำมีบทบาทสำคัญในการนำพองค์กรให้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลง และสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น เช่น ทฤษฎี Transactional Leadership (Burns, 1978)

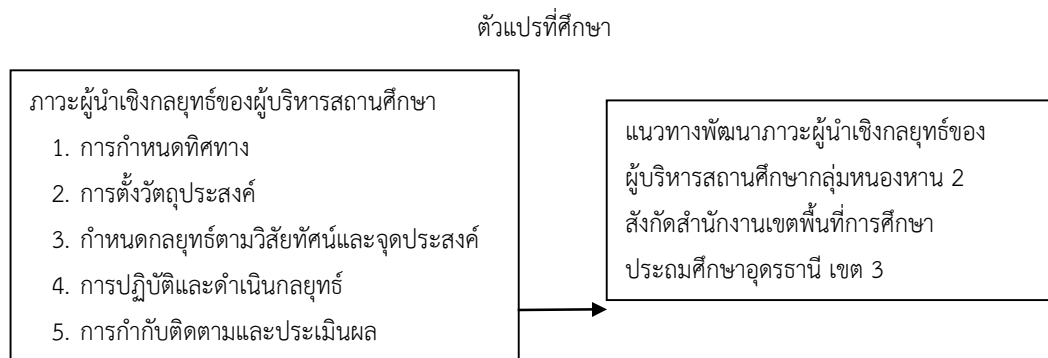
หลักการ แนวคิด และทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นภาวะผู้นำที่มุ่งเน้นการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายขององค์กรในระยะยาว รวมถึงการวางแผนและดำเนินกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเหล่านั้น ผู้นำเชิงกลยุทธ์ต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การตัดสินใจ การสื่อสาร และการสร้างความร่วมมือ แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ การมองภาพรวม ผู้นำเชิงกลยุทธ์ต้องสามารถมองภาพรวมขององค์กรและสภาพแวดล้อมได้อย่างชัดเจน เพื่อกำหนดทิศทางที่ถูกต้อง (Hamel & Prahalad, 1994) การวางแผนระยะยาว ผู้นำเชิงกลยุทธ์ต้องสามารถวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Porter, 1985) การปรับตัว ผู้นำเชิงกลยุทธ์ต้องสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมได้อย่างรวดเร็ว (Eisenhardt & Martin, 2000) การสร้างความร่วมมือ ผู้นำเชิงกลยุทธ์ต้องสามารถสร้างความร่วมมือและความผูกพันของสมาชิกในองค์กรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

(Senge, 1990) ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ทฤษฎีการจัดการเชิงกลยุทธ์ เน้นกระบวนการวางแผนและดำเนินกลยุทธ์ โดยมีผู้นำเป็นผู้ขับเคลื่อน (Grant, 2010) ทฤษฎีผู้นำเชิงกลยุทธ์ ศึกษาคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้นำที่ประสบความสำเร็จ ในการนำองค์กรเชิงกลยุทธ์ (Hambrick & Fredrickson, 2001) ทฤษฎีการสร้างความสำเร็จได้เปรียบในการแข่งขัน มองว่าผู้นำเชิงกลยุทธ์มีบทบาทสำคัญในการสร้างความสำเร็จได้เปรียบในการแข่งขันให้กับองค์กร (Barney, 1991)

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อผู้อื่นเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน มีแนวคิดและทฤษฎีหลากหลาย เช่น เน้นคุณลักษณะส่วนตัว เน้นพฤติกรรม เน้นสถานการณ์ เน้นการมีส่วนร่วม ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ มุ่งเน้นการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายระยะยาวขององค์กรผู้นำต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ สื่อสาร และสร้างความร่วมมือมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเช่น ทฤษฎีการจัดการเชิงกลยุทธ์ ทฤษฎีผู้นำเชิงกลยุทธ์ ทฤษฎีการสร้างความสำเร็จได้เปรียบในการแข่งขัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของนักวิชาการ ตามแนวคิดของ Thompson et al. (2007) ได้นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียดการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ครูกลุ่มหนองหาน 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำนวน 186 คน จำแนกเป็นครูไม่มีวิทยฐานะ จำนวน 103 คน ครูชำนาญการ จำนวน 19 คน และครูชำนาญการพิเศษ จำนวน 64 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3, 2565)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูกลุ่มหนองหาน 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของ Krejcie & Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 127 คน จำแนกเป็นครูไม่มีวิทยฐานะ จำนวน 70 คน ครูชำนาญการ จำนวน 13 คน และครูชำนาญการพิเศษ จำนวน 44 คน สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) และทำการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่พัฒนาจากการศึกษา เอกสารงานวิจัยและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มหนองหาน 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ซึ่งมีจำนวน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นสำรวจรายการ (checklist) มีจำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มหนองหาน 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 มี 5 ด้าน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) จำนวน 25 ข้อ จำแนกได้ ดังนี้

- 1) การกำหนดทิศทาง จำนวน 5 ข้อ
- 2) การตั้งวัตถุประสงค์ จำนวน 5 ข้อ
- 3) กำหนดกลยุทธ์ตามวิสัยทัศน์และจุดประสงค์ จำนวน 5 ข้อ
- 4) การปฏิบัติและดำเนินกลยุทธ์ จำนวน 5 ข้อ
- 5) การกำกับติดตามและประเมินผล จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มหนองหาน 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์โดยทำผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มาสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงวุฒิ 3 ท่าน

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

- 1) ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี และหลักการต่าง ๆ จากเอกสารงานวิจัยเพื่อหาแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
- 2) แบบสอบถามพัฒนามาจากแบบสอบถามของภูมิกร บุนนีก (2563) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบสำนวน ภาษาความครอบคลุมเนื้อหา ความเหมาะสมของแบบสอบถามพิจารณาความเที่ยงตรงเนื้อหา (content validity) ปรับปรุงแก้ไขภาษา และคำถามให้ชัดเจนเข้าใจง่าย นำมาหาค่าความเที่ยงตรง โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (index of item-objective congruence: IOC) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ มีรายชื่อดังต่อไปนี้

- 3.1) นายทศพล ดันคำใบ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนิคมหนองตาล
- 3.2) นายสุรเดช คำวันดี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกั้งโนนสะอาด
- 3.3) นางสาววรราชพร แสงโยจารย์ ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

4) นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงเนื้อหาและภาษา ไปทดลองใช้ (try-out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) กับครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างได้ค่าความเชื่อมั่น 0.93

5) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้ในการวิจัย

6) จัดทำแบบสอบถามออนไลน์ผ่านทาง google form เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์รวบรวมข้อมูลจากสำนักบัณฑิตวิทยาลัย สาขาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชธานี

2) ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มหนองหาน 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

3) ดำเนินการโดยใช้โปรแกรม google form เก็บข้อมูลจากตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ซึ่งจะได้รับทางอีเมล 102 คน คิดเป็นร้อยละ 80.31

4) ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลตอบกลับและนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในแต่ละด้านที่มีค่าต่ำสุด นำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ด้วยตนเอง เพื่อขอทราบแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเกณฑ์การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิโดย พิจารณาจาก 1) เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีตำแหน่งทางวิชาการชำนาญการพิเศษ 2) เป็นผู้บริหารที่ได้รับการเชิดชูเกียรติผู้บริหารระดับดีเด่น ซึ่งมีรายนามผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

- 4.1) นางสาวกรรณิการ์ แก่นท้าว ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาอุดม
- 4.2) นายสัญญา สนทอง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปอพาน
- 4.3) นายเจษฎา บัณฑิต ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดงคำ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในการหาค่าทางสถิติ ดังนี้

1) ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist) วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่และร้อยละ

2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มหนองหาน 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ทั้ง 5 ด้าน จำนวน 25 ข้อ มีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ เห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ เห็นด้วยมาก
- 3 หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ เห็นด้วยปานกลาง
- 2 หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ เห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ เห็นด้วยน้อยที่สุด

3) การแปลความหมายค่าเฉลี่ยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

- 4.51 - 5.00 หมายถึง การบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51 - 4.50 หมายถึง การบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
- 2.51 - 3.50 หมายถึง การบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51 - 2.50 หมายถึง การบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย
- 1.00 - 1.50 หมายถึง การบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4) วิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

5) วิเคราะห์เชิงเนื้อหา จากผลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มหนองหาน 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มหนองหาน 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยพิจารณาภาพรวม รายด้านและรายข้อ ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มหนองหาน 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

ด้านที่	ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	การกำหนดทิศทาง	4.07	0.78	มาก
2	การตั้งวัตถุประสงค์	4.08	0.81	มาก
3	กำหนดกลยุทธ์ตามวิสัยทัศน์และจุดประสงค์	4.06	0.81	มาก
4	การปฏิบัติและดำเนินกลยุทธ์	3.94	0.76	มาก
5	การกำกับติดตามและประเมินผล	3.94	0.74	มาก
ภาพรวม		4.02	0.78	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มหนองหาน 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการกระจายตัวน้อย ($\bar{X} = 4.02$, S.D = 0.78) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การตั้งวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.08$, S.D = 0.81) รองลงมา คือ กำหนดทิศทาง ($\bar{X} = 4.07$, S.D = 0.78) และกำหนดกลยุทธ์ตามวิสัยทัศน์และจุดประสงค์ ($\bar{X} = 4.06$, S.D = 0.81) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การปฏิบัติและดำเนินกลยุทธ์ ($\bar{X} = 3.94$, S.D = 0.76) และการกำกับติดตามและประเมินผล ($\bar{X} = 3.94$, S.D = 0.74)

แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มหนองหาน 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยนำค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุดในแต่ละด้าน นำมาการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

1. การปฏิบัติและดำเนินกลยุทธ์ “ผู้บริหารสถานศึกษามีวิธีการรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และปัญหาของบุคลากร อย่างไร” ผู้ทรงคุณวุฒิให้แนวทาง ดังนี้ “ผู้บริหารควรจัดให้มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 1, สัมภาษณ์ วันที่ 16 กรกฎาคม 2567) “ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระในที่ประชุม” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 2, สัมภาษณ์ วันที่ 17 กรกฎาคม 2567) “ผู้บริหารมีการพบปะพูดคุยกับบุคลากรอย่างไม่เป็นทางการเพื่อรับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะ” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 3, สัมภาษณ์ 19 กรกฎาคม 2567)

2. การติดตามผลและประเมินผลลัพท์ “ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการประเมินสื่อสารให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง อย่างไร” ผู้ทรงคุณวุฒิให้แนวทางพัฒนา ดังนี้ “ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดประชุมชี้แจงผลการประเมิน จัดประชุมครู บุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยนำเสนอผลการประเมินอย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 1, สัมภาษณ์ วันที่ 16 กรกฎาคม 2567) “ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำคู่มือหรือเอกสารสรุปผลการประเมิน โดยจัดทำคู่มือที่รวบรวมผลการประเมินและแนวทางการพัฒนา” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 2, สัมภาษณ์ วันที่ 17 กรกฎาคม 2567) “ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยเผยแพร่ผลการประเมินผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ของสถานศึกษา” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 3, สัมภาษณ์ 19 กรกฎาคม 2567)

3. การกำหนดทิศทาง “ผู้บริหารควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ได้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก อย่างไร” ผู้ทรงคุณวุฒิให้แนวทางพัฒนา ดังนี้ “ผู้บริหารสถานศึกษาควรเข้าใจจุดแข็งและศักยภาพขององค์กร โดยประเมินทรัพยากรและความสามารถหลักขององค์กร” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 1, สัมภาษณ์ วันที่ 16 กรกฎาคม 2567)

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างวิสัยทัศน์ที่ยืดหยุ่นและปรับตัวได้ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ที่มีความยืดหยุ่นพอที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลง” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 2 , สัมภาษณ์ วันที่ 17 กรกฎาคม 2567) “ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เทคโนโลยีและข้อมูลในการตัดสินใจ โดยนำเทคโนโลยีและระบบข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์และตัดสินใจ” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 3 , สัมภาษณ์ 19 กรกฎาคม 2567)

4. การตั้งวัตถุประสงค์ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้และพัฒนาทักษะใหม่ ๆ อยู่เสมอ อย่างไรก็ตาม ผู้ทรงวุฒิให้แนวทางพัฒนา ดังนี้ “ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครู” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 1, สัมภาษณ์ วันที่ 16 กรกฎาคม 2567) “ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งบุคลากรเข้าร่วมการประชุม สัมมนา หรือการอบรมที่จัดโดยหน่วยงานภายนอก” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 2, สัมภาษณ์ วันที่ 17 กรกฎาคม 2567) “ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างระบบพี่เลี้ยงและการสอนงานจับคู่ครูที่มีประสบการณ์กับครูใหม่” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 3, สัมภาษณ์ 19 กรกฎาคม 2567)

5. กำหนดกลยุทธ์ตามวิสัยทัศน์และจุดประสงค์ “ผู้บริหารสถานศึกษาค้นหาสาเหตุหลักของความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา อย่างไร” ผู้ทรงวุฒิให้แนวทางพัฒนา ดังนี้ “ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้อิทธิพลในการออกแบบสอบถามโดยไม่ระบุชื่อเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงไปตรงมา” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 1, สัมภาษณ์ วันที่ 16 กรกฎาคม 2567) “ผู้บริหารสถานศึกษาควรพูดคุยกับบุคลากรเป็นรายบุคคลเพื่อเข้าใจมุมมองและความกังวลส่วนตัว” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 2, สัมภาษณ์ วันที่ 17 กรกฎาคม 2567) “ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างช่องทางให้บุคลากรสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระโดยไม่กลัวผลกระทบ” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 3, สัมภาษณ์ 19 กรกฎาคม 2567)

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มหนองหาน 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 สามารถอภิปรายผล ได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มหนองหาน 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นผลมาจากนโยบายและการสนับสนุนจากต้นสังกัด การคัดเลือกผู้บริหารที่มีคุณภาพ การพัฒนาผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้บริหาร วัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการพัฒนา ความท้าทายและการแข่งขัน ระบบการประเมินผลการปฏิบัติงาน ความคาดหวังของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ความมุ่งมั่นและทัศนคติของผู้บริหาร สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา และการมีต้นแบบที่ดี ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มนี้มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในระดับที่ใกล้เคียงกันและอยู่ในระดับที่ดี อย่างไรก็ตาม ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จนี้ และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุนิสา ดังตระกูล (2560) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของภูมิกร บุนกิ๊ก (2563) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ผลการวิจัยพบว่า บทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของอดิพงษ์ ฝะเตียงฉันท และนันทิยา น้อยจันทร์ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณารายด้าน ดังนี้

1. การปฏิบัติและดำเนินกลยุทธ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเช่นนี้อาจเป็นผลมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทำแผนปฏิบัติการที่ละเอียด ชัดเจน และสอดคล้องกับกลยุทธ์ที่กำหนดไว้มีระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน กลยุทธ์อย่างสม่ำเสมอ ทำให้สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ทันที่ ผลการวิจัยอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารควรพิจารณาว่ายังมีพื้นที่สำหรับการพัฒนาเพิ่มเติมหรือไม่ เช่น การเพิ่มความยืดหยุ่นในการปรับแผนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง การส่งเสริมนวัตกรรมในการดำเนินกลยุทธ์ หรือการพัฒนากระบวนการสื่อสารสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการดำเนินกลยุทธ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุนิสา ตั้งตระกูล (2560) ผลการวิจัยพบว่า บทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด การปฏิบัติและดำเนินกลยุทธ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของภูมิกร บุนกึ (2563) ผลการวิจัยพบว่า บทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด การปฏิบัติและดำเนินกลยุทธ์อยู่ระดับมาก และผู้บริหารควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็นของบุคลากร โดยจัดให้มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระในที่ประชุม และมีการพบปะพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการเพื่อรับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะจากบุคลากร

2. การกำกับติดตามและประเมินผล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเช่นนี้อาจเป็นผลมาจากผู้บริหารมีการออกแบบและวางระบบการกำกับติดตามที่เป็นระบบ ชัดเจน และครอบคลุมทุกด้านของการดำเนินงาน มีการกำหนดตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน (KPIs) ที่สอดคล้องกับเป้าหมายและกลยุทธ์ของสถานศึกษา และนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และรายงานผลการดำเนินงาน ผลการวิจัยอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการกำกับติดตามและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารควรพิจารณาว่ายังมีพื้นที่สำหรับการพัฒนาเพิ่มเติมหรือไม่ เช่น การพัฒนาระบบการประเมินให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็วขึ้น การนำเทคโนโลยีขั้นสูง เช่น AI หรือ Big Data Analytics มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุนิสา ตั้งตระกูล (2560) ผลการวิจัยพบว่า บทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด การกำกับติดตามและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของภูมิกร บุนกึ (2563) ผลการวิจัยพบว่า บทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด การกำกับติดตามและประเมินผล อยู่ระดับมาก และผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการประเมินมาสื่อสารให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง โดยจัดประชุมชี้แจงแก่ครู บุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นำเสนอข้อมูลอย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย จัดทำคู่มือหรือเอกสารสรุปผลการประเมินพร้อมแนวทางการพัฒนา รวมทั้งใช้ช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ของสถานศึกษาในการเผยแพร่ข้อมูล

3. การกำหนดทิศทาง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเช่นนี้อาจเป็นผลมาจากผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง ทำให้เกิดการยอมรับและเห็นพ้องต้องกันในวิสัยทัศน์ที่กำหนด และมีระบบการให้รางวัลและแรงจูงใจที่สอดคล้องกับทิศทางของสถานศึกษา ทำให้บุคลากรมีแรงกระตุ้นในการปฏิบัติงานตามทิศทางที่กำหนด ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ร่วมกันส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับการคิดเชิงกลยุทธ์ที่อยู่ในระดับมาก อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จในระยะยาว สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุนิสา ตั้งตระกูล (2560) ผลการวิจัยพบว่า บทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด ด้านการกำหนดทิศทาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของภูมิกร บุนกึ (2563) ผลการวิจัยพบว่า บทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ด้านการกำหนดทิศทาง อยู่ระดับมาก และผู้บริหารควรเข้าใจจุดแข็งและศักยภาพขององค์กรโดยประเมินทรัพยากรและความสามารถหลักขององค์กร สร้างวิสัยทัศน์ที่ยืดหยุ่นและปรับตัวได้เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง และใช้เทคโนโลยีและระบบข้อมูลในการวิเคราะห์และตัดสินใจ

4. การตั้งวัตถุประสงค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเช่นนี้อาจเป็นผลมาจากผู้บริหารมีความชัดเจนในการกำหนดวัตถุประสงค์ และวัดผลได้ (SMART objectives) ทำให้บุคลากรเข้าใจเป้าหมายได้อย่างชัดเจน เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ ทำให้เกิดการยอมรับและความมุ่งมั่นในการบรรลุเป้าหมาย ผลการวิจัยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการตั้งวัตถุประสงค์ที่มีประสิทธิภาพ และสามารถนำพองค์กรไปสู่การบรรลุเป้าหมายได้อย่างดี อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารควรพิจารณาว่ายังมีพื้นที่สำหรับการพัฒนาเพิ่มเติมหรือไม่ เพื่อยกระดับการตั้งวัตถุประสงค์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุนิสา ตั้งตระกูล (2560) ผลการวิจัยพบว่า บทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด ด้านการจัดการการเปลี่ยนแปลงโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของภูมิกร บุนกึ (2563) ผลการวิจัยพบว่า บทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด รายด้านการตั้งวัตถุประสงค์อยู่ระดับมากและสอดคล้องกับผลการวิจัยของอภิญา จะเรียมพันธ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร การตั้งวัตถุประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการพัฒนาทักษะของบุคลากรโดยจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครู ส่งบุคลากรเข้าร่วมการประชุม สัมมนา หรือการอบรมที่จัดโดยหน่วยงานภายนอก และสร้างระบบที่เลี้ยงโดยจับคู่ครูที่มีประสบการณ์กับครูใหม่เพื่อการสอนงานและแลกเปลี่ยนความรู้

5. กำหนดกลยุทธ์ตามวิสัยทัศน์และจุดประสงค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเช่นนี้อาจเป็นผลมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของสถานศึกษา (SWOT analysis) ทำให้สามารถกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมและกำหนดกลยุทธ์ที่มีความเชื่อมโยงชัดเจนกับวิสัยทัศน์และจุดประสงค์ของสถานศึกษา ทำให้เกิดความสอดคล้องในการดำเนินงาน ผลการวิจัยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการกำหนดกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และจุดประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารควรพิจารณาว่ายังมีพื้นที่สำหรับการพัฒนาเพิ่มเติมหรือไม่ เพื่อยกระดับการกำหนดและดำเนินกลยุทธ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต เช่น การเพิ่มความยืดหยุ่นในการปรับกลยุทธ์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพแวดล้อมทางการศึกษา หรือการส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมในการดำเนินกลยุทธ์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุนิสา ตั้งตระกูล (2560) ผลการวิจัยพบว่า บทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด กำหนดกลยุทธ์ตามวิสัยทัศน์และจุดประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของภูมิกร บุนกึ (2563) ผลการวิจัยพบว่า บทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด รายด้านกำหนดกลยุทธ์ตามวิสัยทัศน์และจุดประสงค์ อยู่ระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของอภิญา จะเรียมพันธ์ (2562) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร กำหนดกลยุทธ์ตามวิสัยทัศน์และจุดประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับผลการวิจัยของอดิพงษ์ ฝะเตียงฉันท และนันทิยา น้อยจันทร์ (2565) ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ด้านการบริหารจัดการบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับมากและผู้บริหารสถานศึกษาควรค้นหาสาเหตุของความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การให้โอกาสบุคลากรตอบแบบสอบถามโดยไม่ระบุชื่อเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงไปตรงมา การพูดคุยกับบุคลากรเป็นรายบุคคลเพื่อเข้าใจมุมมองและความกังวลส่วนตัว และการสร้างช่องทางให้บุคลากรสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระโดยไม่กลัวผลกระทบ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มหนองหาน 2 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ได้ดังนี้

1. การกำหนดทิศทาง ผู้บริหาร เข้าใจบริบทขององค์กรกำหนดแผนกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์
2. การตั้งวัตถุประสงค์ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ทำท่าย และวัดผลได้
3. กำหนดกลยุทธ์ตามวิสัยทัศน์และจุดประสงค์ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ทักษะและพฤติกรรมเพื่อสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้สนับสนุนการเปลี่ยนแปลง และเปิดรับความคิด
4. การปฏิบัติและดำเนินกลยุทธ์ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสื่อสารวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ของสถานศึกษาให้กับบุคลากรชัดเจนและตรงประเด็น
5. การติดตามผลและประเมินผลลัพธ์ ผู้บริหารสถานศึกษานำการประเมินไปใช้เพื่อปรับปรุงการทำงานและพัฒนาสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 การปฏิบัติและดำเนินกลยุทธ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้วิธีการรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และปัญหาของบุคลากร โดยจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ
- 1.2 การติดตามผลและประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการประเมินสื่อสารให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง โดยจัดทำคู่มือหรือเอกสารสรุปผลการประเมินและแนวทางการพัฒนา
- 1.3 การตั้งวัตถุประสงค์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้และพัฒนาทักษะใหม่ ๆ อยู่เสมอ โดยจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครู
- 1.4 กำหนดกลยุทธ์ตามวิสัยทัศน์และจุดประสงค์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรค้นหาสาเหตุหลักของความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา โดยให้ออกาสบุคลากรตอบแบบสอบถามโดยไม่ระบุชื่อเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงไปตรงมา
- 1.5 การกำหนดทิศทาง ผู้บริหารควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ได้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก โดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกอย่างสม่ำเสมอ (SWOT Analysis)

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3
- 2.2 ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

เอกสารอ้างอิง

- ภูมิกร บุนกึ. (2563). การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. (2565). แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2566. อุดรธานี: กลุ่มงานนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3.
- สมคิด นาคขำ. (2561). ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

- สุนิสา ตั้งตระกูล. (2560). การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยะเวลา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อดิพงษ์ ณะเตียงฉันท และนันทิยา น้อยจันทร์ (2565). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 7(5), 305–321.
- อภิญา จะเริ่มพันธ์. (2562). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. การศึกษาอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Barney, J. (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. *Journal of Management*, 17(1), 99-120.
- Blake, R. R., & Mouton, J. S. (1964). *The managerial grid: The key to excellence in production and people*. Texas: Gulf Publishing Company.
- Burns, J. M. (1978). *Leadership*. New York: Harper & Row.
- Carlyle, T. (1841). *On Heroes, Hero-Worship, and the Heroic in History*. London: James Fraser. Chapman and Hall.
- Eisenhardt, K. M., & Martin, J. A. (2000). Dynamic Capabilities: What Are They?. *Strategic Management Journal*, 21(10/11), 1105-1121.
- Fiedler, F. E. (1967). *A theory of leadership effectiveness*. New York: McGraw-Hill.
- Grant, R. M. (2010). *Contemporary Strategy Analysis and Cases: Text and Cases*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Hambrick, D. C., & Fredrickson, J. W. (2001). Are you sure you have a strategy?. *The Academy of Management Executive*, 15(4), 48-59.
- Hamel, G., & Prahalad, C. K. (1994). *Competing for the future*. Harvard Business Press.
- Hersey, P., & Blanchard, K. H. (1969). Life cycle theory of leadership. *Training & Development Journal*, 23(5), 26-34.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30 (3), 607 - 610.
- Lewin, K., Lippitt, R., & White, R. K. (1939). Patterns of aggressive behavior in experimentally created "social climates". *The Journal of Social Psychology*, 10(2), 271-299.
- Northouse, P. G. (2018). *Leadership: Theory and practice* (8th ed.). Sage publications.
- Porter, M. E. (1985). *Competitive advantage: Creating and sustaining superior performance*. New York: The Free Press.
- Senge, P. M. (1990). *The fifth discipline: The art & practice of the learning organization*. New York: Doubleday/Currency.
- Stogdill, R. M. (1974). *Handbook of leadership: A survey of theory and research*. New York: The Free Press.
- Thompson, A. A., Strickland, A. J., & Gamble, J. E. (2007). *Crafting and Executing Strategy: The Quest for Competitive Advantage: Concepts and Cases* (15th ed.). New York: McGraw-Hill Irwin.

Leadership in the decision-making behavior of educational institution administrators at Guangdong Open University

Ntapat Worapongpat ^{1*}

^{1*}Center for Knowledge Transfer, Technology, Community Innovation, Entrepreneurship, Tourism and Education Eastern Institute of Technology Suvarnabhumi (EITS)

Corresponding author's e-mail: dr.thiwat@gmail.com^{1}, ntapat.w@gmail.com

Received: February 5, 2025

Revised: March 4, 2025

Published: March 5, 2025

Abstract

The rapid advancement of technology and the increasing complexity of educational governance have created significant challenges for administrators in higher education institutions. Many leaders struggle to adapt to digital transformations, effectively integrate technology into institutional management, and foster an environment conducive to continuous learning and development. Addressing these challenges requires a profound understanding of transformational leadership competencies and their impact on institutional success. The goals of this study are to 1. look into the transformational leadership skills that school administrators need in a technology-driven environment, 2. look into the link between transformational leadership skills and institutional performance, and 3. come up with ways to make leadership more effective in the digital age. This mixed-method research combines qualitative and quantitative approaches. The research instruments included questionnaires and semi-structured interviews. The sample group for the quantitative study consisted of 100 administrators, including department heads, deans, and senior leaders, selected using stratified random sampling. The sample size was calculated using the Taro Yamane formula at a 0.05 error level. Data collected from the questionnaires were analyzed using descriptive statistics, including percentages, means, and standard deviations, and inferential statistics, such as the t-test and the F-test. For the qualitative study, 20 executives were selected for in-depth interviews, and the data were analyzed using content analysis. The results indicated that administrators demonstrated strong transformational leadership skills, with an average competency score of 4.2 out of 5.

Intellectual stimulation received the highest score (mean = 4.5), while individual consideration scored the lowest (mean = 3.8). A significant positive correlation ($r = 0.68$, $p < 0.01$) was identified between leadership skills and institutional performance indicators, such as student satisfaction and faculty engagement. Qualitative findings highlighted key themes, including adaptability to technological changes, the importance of collaborative leadership, and the need for ongoing professional development in digital skills.

Keywords: leadership, decision-making behavior, educational institution administrator, Guangdong Open University

Background and Significance

Effective leadership is a key determinant of institutional success (Yasuttamathada & Worapongpat, 2025). Research suggests that decision-making behavior among educational administrators significantly influences governance, stakeholder engagement, and institutional effectiveness (Dongling & Worapongpat, 2023). This study examines decision-making behaviors among administrators at Guangdong Open University to identify challenges and propose effective strategies. Studies indicate that effective leaders play a crucial role in navigating the complexities of educational governance, fostering collaboration, and driving innovation. For instance, Siphai & Siphai (2024) highlight the impact of decentralized decision-making on stakeholder engagement and institutional accountability, while Lartlam et al. (2024) emphasize the role of leadership in promoting institutional adaptability. However, despite these advancements, a gap remains in understanding the specific decision-making processes utilized by educational leaders across different contexts. This is particularly relevant in light of contemporary educational reforms and the growing demand for adaptive leadership strategies (Xunan & Worapongpat, 2023).

Decision-making behaviors of educational administrators in Guangdong Open University, this research focuses on educational institutions at Guangdong Open University, examining administrators' decision-making behaviors within the context of ongoing educational reforms (JianFeng & Worapongpat, 2024). Key challenges identified include a lack of clarity in decision-making processes and insufficient stakeholder involvement, both of which hinder effective educational governance (Phunaha & Worapongpat, 2023). First-hand experience working closely with educational administrators has provided valuable insights into the difficulties they face in balancing operational demands with strategic goals (Pisjapo & Worapongpat, 2024). Previous studies, emphasize the need for improved leadership frameworks that support inclusive decision-making. Additionally, Worapongpat (2024) highlight the significance of leadership adaptability in fostering institutional effectiveness. This research aims to address these challenges by exploring the characteristics and decision-making practices of educational leaders and assessing their implications for institutional effectiveness.

The primary objective of this research is to investigate the decision-making behaviors of educational institution administrators and identify effective strategies that enhance leadership in educational governance (Dongling & Worapongpat, 2023). This study will employ a mixed-methods

approach, combining qualitative interviews and quantitative surveys to collect comprehensive data on decision-making processes. Understanding the root causes of ineffective decision-making is essential, as it directly impacts educational quality and institutional performance (Worapongpat & Yothachai, 2024). The findings will benefit educational policymakers, institutional leaders, and practitioners by providing evidence-based recommendations for improving decision-making frameworks (Worapongpat et al., 2024). Moreover, the insights gained will serve as a guideline for enhancing leadership practices in educational institutions, ultimately contributing to the advancement of the education sector at Guangdong Open University (Luo & Asavisanu, 2022).

This research article presents a structured analysis of the decision-making behaviors of educational administrators, examining the factors that influence their choices and the impact of these decisions on institutional outcomes. The subsequent sections will delve into the research methodology, findings, and implications for both academic circles and society at large, highlighting the importance of effective leadership in fostering educational excellence.

Objectives

1. To examine the differences in decision-making behavior patterns among administrators of Guangdong Open University based on the varying educational levels of teachers and personnel.
2. To investigate how different work experiences influence the decision-making behavior patterns of administrators within the Guangdong Open University

Literature review

Theoretical frameworks in decision-making

Prominent decision-making theories relevant to educational leadership include Herbert Simon's Decision-Making Model, which emphasizes rationality and bounded rationality in organizational contexts, and Mintzberg's Managerial Roles, highlighting interpersonal, informational, and decisional functions in decision-making.

Influence of educational levels on decision-making

Research by Worapongpat and Sriaroon (2024) indicates that administrators' educational backgrounds influence their decision-making styles, affecting problem-solving approaches and leadership effectiveness (Worapongpat, 2024; Worapongpat et al., 2024). Studies also reveal variations in decision-making behavior among teachers and personnel with different qualifications and certifications.

Impact of work experience on decision-making

Years of experience in education correlate with enhanced decision-making competencies, particularly in problem-solving and risk assessment (Worapongpat & Viphoouparakhot, 2024). Additionally, diverse professional backgrounds contribute to broader perspectives, enabling administrators to make informed institutional decisions (Worapongpat, Cai, & Wongsawad, 2024).

Context of decision-making in educational institutions

Administrators in vocational education settings, such as Guangdong Polytechnic Vocational College and Guangdong Open University, face unique challenges, particularly regarding practical training and industry partnerships (Worapongpat & Pisjapo, 2024; Xunan & Worapongpat, 2023). Stakeholder involvement significantly enhances decision quality and institutional effectiveness (Worapongpat, 2025).

Cultural influences on decision-making

Cultural factors, particularly China's collectivist orientation, shape decision-making behavior in educational leadership. These cultural values influence administrators' attitudes, shaping their decision-making processes in both formal and informal settings.

Conceptual framework

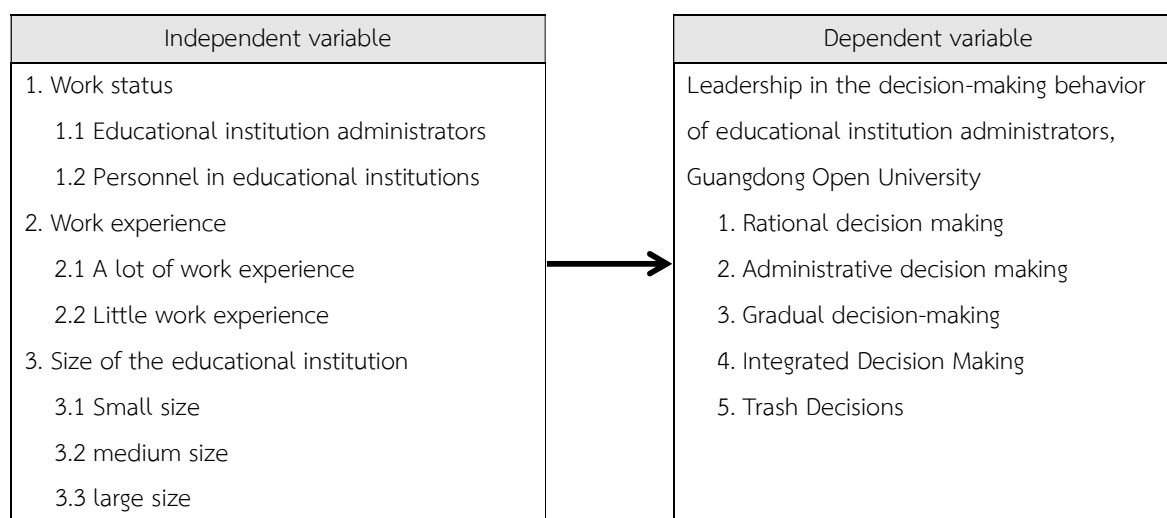

Figure. 1 Research conceptual framework

Methods

The study employs a mixed-method approach. The population includes 212 administrators and personnel from Guangdong Open University. The sample size, determined using Krejcie and Morgan's table, consists of 136 participants selected through cluster and simple random sampling. Data collection was conducted via surveys and in-depth interviews. Quantitative data were analyzed using descriptive and inferential statistics, while qualitative data were examined through thematic analysis.

1. Population and sample

The population in this research includes educational institution administrators and personnel working in Major: Artificial Intelligence Technology computer network technology software technology computer application technology and 3 open diploma colleges in 3 locations: Zhongshan, Bai Yunshan, and Nanhai. Guangdong Open University has a total of 212 people, consisting of 10 educational institution

administrators and personnel working under the field of artificial intelligence technology computer network technology software technology Computer application technology, 202 people

The sample group in this research includes educational institution administrators and personnel working under the field of artificial intelligence technology. computer network technology software technology. The three computer application technologies are Zhongshan, Bai Yunshan, and Nanhai. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's table (Krejcie & Morgan, 1970) and the sampling method was used. Cluster sampling and simple random sampling resulted in a sample size of 136 people, divided into 6 educational institution administrators and personnel working under their supervision. Artificial Intelligence Technology, Computer Network Technology, Software Technology, and Computer Application Technology, totaling 130 people. Details of the sample group appear in Table 1.

Table 1. Population and sample group, classified by 3 places: Zhongshan, Bai Yunshan, and Nanhai

Educational institution/campus	Quantity Educational institution (place)	Population		Sample Group	
		Executive	Personnel	Executive	Personnel
Zhongshan	1	5	87	3	55
Bai Yunshan	1	1	10	1	8
Nanhai	1	4	105	2	67
Total	3	10	202	6	130

2. Research tools

The research instruments included questionnaires and semi-structured interviews.

Validity: Measured using the Index of Item-Objective Congruence (IOC). Item Discrimination: Assessed using Item-Total Correlation via Pearson's Correlation Coefficient.

Reliability: Established through Cronbach's Alpha, yielding a 0.977 confidence level in a pilot test with 30 government teachers.

3. Data collection

A formal introduction letter from Bangkok Thonburi University was sent to administrators at Guangdong Open University in fields including Artificial Intelligence Technology, Computer Network Technology, Software Technology, and Computer Application Technology, requesting assistance in data collection. Questionnaires were distributed to educational institution administrators and personnel in the specified fields. Respondents completed the questionnaire in person, with prearranged collection times. A total of 130 valid responses were collected, achieving a 95.59% response rate.

4. Data analysis

Descriptive Statistics: Percentage, Mean ($\bar{X}$), Standard Deviation (S.D.). Inferential Statistics: t-test for independent samples (comparing transformational leadership and digital-age skills by qualification and experience), One-way ANOVA, and Scheffe's test.

Results

Table 2. Number and percentage general information of the sample group

List	(n = 136)	
	Quantity	Percentage
1. Work status		
Educational institution administrators	6	4.00
Personnel	130	96.00
2. Work experience		
Lots of experience in working	54	40.00
Little work experience	82	60.00
3. Size of the educational institution		
Small size	9	7.00
Medium sized	58	43.00
Large size	69	50.00

From Table 2., Overall, the data reflects a workforce that is mainly comprised of personnel with limited experience, with a large number of representatives from large institutions. This emphasizes areas for developing leadership training potential and gaining experience.

Table 3. Mean and standard deviation decision-making behavior of educational institution administrators

Decision-making behavior patterns	(n = 235)		
	$\bar{X}$	S.D.	Level
1. Rational decision making	4.02	0.68	High
2. Administrative decision making	3.93	0.70	High
3. Gradual decision-making	3.95	0.71	High
4. Integrated Decision Making	3.91	0.68	High
5. Trash Decisions	3.89	0.71	high
Overall	3.94	0.69	high

From Table 3., the findings reveal that administrators primarily employ rational decision-making ($\bar{X} = 4.02$), followed by gradual decision-making ($\bar{X} = 3.95$) and administrative decision-making ($\bar{X} = 3.93$).

Table 4. Mean and standard deviation decision-making behavior administrators, rational decision making

Decision-making behavior patterns	(n = 235)		
	$\bar{X}$	S.D.	Level
Rational decision making			
1. Executives have an understanding of the actual situation.	4.04	0.78	High
2. Analytical executives Extract detailed information relevant to the situation.	4.00	0.76	High
3. Executives attach importance to the completeness of information.	4.10	0.84	High
4. Executives search for appropriate alternatives for decision making.	4.11	0.80	High
5. Executives determine the desired destination before making a decision.	4.07	0.84	High
6. Executives have collected information, all then create a choice.	3.91	0.83	High
7. Management has evaluated all options, before making a decision	3.97	0.83	High
8. Executives select appropriate alternatives and implement those alternatives.	3.89	0.86	High
Overall	4.02	0.68	High

From table 4, it is shown that the decision-making behavior of administrators is the decision-making behavior of educational institution administrators. Guangdong Open University rational decision-making overall, it is at a high level ($\bar{X} = 4.02$). When considering each item, it is found that Most are at a high level. Sorted by average from highest to lowest, the first three are: Executives search for appropriate alternatives for decision-making ($\bar{X} = 4.11$). Executives place importance on completeness of information ($\bar{X} = 4.10$). Manage and determine the desired destination, before making a decision ($\bar{X} = 4.07$).

Table 5. Mean and standard deviation behavioral decision-making of educational institution administrators, administrative decision

Decision-making behavior patterns	(n = 235)		
	$\bar{X}$	S.D.	Level
Administrative decision			
1. Executives are aware of the importance of the problem.	4.11	0.85	High
2. Executives clearly identify problems before making decisions.	3.97	0.88	High

Table 5. (continued)

Decision-making behavior patterns	(n = 235)		
	$\bar{X}$	S.D.	Level
Administrative decision			
4. Management has determined measures to solve the problem.	3.90	0.79	High
5. Executives have analyzed the risks that may occur after making decisions.	3.93	0.83	High
6. Management has developed an operational model for making decisions.	3.87	0.85	High
7. Executives set a framework for solving problems every time they make a decision.	3.86	0.85	High
8. Executives use the limitations of various alternatives as criteria for decision making.	3.90	0.85	High
9. Executives make decisions by taking into account the satisfaction of co-workers.	3.97	0.96	High
Overall	3.93	0.70	High

From Table 5., it is shown that the decision-making behavior of administrators, the decision-making behavior of administrators at Guangdong Open University, the administrative decision-making overall was at a high level ($\bar{X} = 3.93$). When considering each finding, it was found that Most are at a high level. Sorted by average from highest to lowest, the first three are: Executives are aware of the importance of the problem ($\bar{X} = 4.11$). Executives clearly identify problems before making decisions ($\bar{X} = 3.97$). Executives make decisions by taking into account the satisfaction of co-workers. ($\bar{X} = 3.97$)

Table 6. Mean and standard Deviation Behavioral decision-making of administrators, gradual decision making

Decision-making behavior patterns	(n = 235)		
	$\bar{X}$	S.D.	Level
Gradual decision making			
1. Executives believe that decisions are necessary and cannot be avoided.	3.96	0.89	High
2. Executives make decisions by considering possible alternatives based on conditions.	3.88	0.82	High
3. Executives always summarize issues that occur.	3.93	0.85	High
4. Executives rank the importance of problems.	3.99	0.87	High
5. Executives set objectives before making decisions.	3.94	0.89	High

Table 6. (continued)

Decision-making behavior patterns	(n = 235)		
Gradual decision making	$\bar{X}$	S.D.	Level
6. Executives accept the problem situation by gathering information.	3.94	0.86	High
7. Management will determine more than one alternative for each issue to be decided.	3.95	0.82	High
8. Executives analyze the situation and trends by considering the most appropriate options and make decisions.	3.94	0.83	High
9. Executives use decision options that are concrete and actionable.	4.02	0.83	High
Overall	3.95	0.71	High

From table 6, it shows that the decision-making behavior of the leadership behavior of the administrators of the Guangdong Open University school follows the gradual decision-making model. Overall, it was a high level. ($\bar{X} = 3.95$) when considering each item, it was found that most were at a high level. Sorted by average from highest to lowest, the top three are: Executives use concrete and actionable decision options ($\bar{X} = 4.02$). Executives rank the importance of Problem ($\bar{X} = 3.99$) Executives believe that decisions are necessary and cannot be avoided ($\bar{X} = 3.96$).

Table 7. Mean and Standard Deviation Decision-making behavior of administrators, integrated decision making

Decision-making behavior patterns	(n = 235)		
Integrated decision making	$\bar{X}$	S.D.	Level
1. Executives study the organization's policy framework.	4.17	0.82	High
2. Executives make decisions consistent with the organization's policy framework.	4.15	0.80	High
3. Executives make decisions only in areas close to the issues that arise.	3.89	0.80	High
4. Executives compare alternatives, theories, and experiences, combining them as decision elements.	3.93	0.82	High

Table 7. (continued)

Decision-making behavior patterns	(n = 235)		
Integrated decision making	$\bar{X}$	S.D.	Level
5. Executives, if they are not confident in the outcome of their decision, will prolong the decision time.	3.74	0.92	High
6. Executives seek additional information or divide decision-making into parts.	3.82	0.87	High
7. Executives bring experience, knowledge, and comparative information to use in making decisions.	4.00	0.86	High
8. Executives always prepare for adverse decisions.	3.60	0.95	High
Overall	3.91	0.68	High

From table 7, it shows that the decision-making behavior model of administrators, the decision-making behavior of educational institution administrators. Guangdong Open University continues the integrated decision-making model. Overall, it was at a high level ($\bar{X} = 3.91$). When considering each finding, it was found that Most are at a high level. Arranged by average from highest to lowest. The first three are: Executives study the organization's policy framework ($\bar{X} = 4.17$). Executives make decisions in line with the organization's policy framework. ($\bar{X} = 4.15$) Executives bring experience, knowledge, and comparative information to make decisions ($\bar{X} = 4.00$)

Table 8. Mean and standard deviation Decision-making behavior model of administrators, trash can decision

Decision-making behavior patterns	(n = 235)		
Trash can decision	$\bar{X}$	S.D.	Level
1. Executives have the ability to make decisions under uncertainty. Ambiguity in details and participation	4.17	0.82	High
2. Executives give importance to every problem, even if it is an issue that does not require attention	4.15	0.80	High
3. Executives provide opportunities for organizational members to participate in decision making.	3.89	0.80	High

Table 8. (continued)

Decision-making behavior patterns		(n = 235)	
Trash can decision	$\bar{X}$	S.D.	Level
4. Executives analyze problems to find points of dissatisfaction that occur before making decisions.	3.93	0.82	High
5. Executives provide opportunities for members of the organization to propose ideas and methods to solve problems.	3.74	0.92	High
6. Executives consider appropriate solutions to problems before making decisions.	3.82	0.87	High
7. The executives have analyzed the people involved in the problems that arise in the organization.	4.00	0.86	High
8. Executives have the ability to make decisions on complex, unsystematic problems of the organization.	3.60	0.95	High
9. Executives can make decisions based on the confusion of problems and how to solve problems that arise.	3.83	0.84	High
10. Executives can make decisions even if the issues they decide on are not related to organizational events.	3.87	0.90	High
Overall	3.89	0.71	High

From table 8, it is shown that the decision-making behavior model of administrators, the decision-making behavior of administrators at Guangdong Open University, follows the trash can decision-making model. Overall, it was at a high level ($\bar{X} = 3.89$). When considering each finding, it was found that Most are at a high level. Sorted by the average value from highest to lowest, the first three are: Executives give opportunities for members of the organization to participate in decision-making ($\bar{X} = 4.03$). Executives give opportunities for members of the organization to propose ideas and methods. To solve problems ($\bar{X} = 3.98$), executives consider appropriate solutions to problems before making decisions ($\bar{X} = 3.98$).

Part 3 Data analysis results Compare the decision-making behavior model of administrators with the decision-making behavior of administrators at Guangdong Open University, classified according to work status. Operating experience and the size of the educational institution.

Table 9. Results of comparing the decision-making behavior patterns of administrators with regard to the decision-making behavior of administrators

decision-making behavior patterns		n = 6		n = 130		t	P
		Educational institution administrators		Personnel			
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	Rational decision making	4.50	0.481	3.95	0.688	4.059**	0.000
2	Administrative decision making	4.36	0.538	3.87	0.710	3.481**	0.001
3	Gradual decision making	4.46	0.450	3.88	0.713	4.236**	0.000
4	Integrated decision making	4.25	0.455	3.87	0.630	2.873**	0.004
5	Trash decision making	4.29	0.458	3.84	0.720	3.181**	0.002
Total		4.37	0.399	3.88	0.640	3.906**	0.000

** P < .01

From table 9., it shows that Decision-making behavior of facility administrators Leadership in decision-making behavior of administrators of Guangdong Open University, classified by status. When considering both overall and each decision-making model, every decision-making was found that the decision-making behavior pattern of educational institution administrators Group of Saha Schools, Krung Nakhon Chon Campus They are significantly different at the 0.01 level.

Table 10. Comparative results of decision-making behavior patterns of facility administrators Leadership in terms of decision-making behavior of administrators

Decision-making behavior patterns		n = 54		n = 82		t	P
		Operating experience		Little work			
		a lot		experience			
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	Rational decision making	3.99	0.659	4.04	0.711	-0.529	0.597
2	Administrative decision making	3.88	0.694	3.96	0.720	-0.826	0.409
3	Gradual decision making	3.91	0.659	3.97	0.750	-0.705	0.482
4	Integrated decision making	3.85	0.576	3.96	0.746	-1.312	0.191
5	Trash decision making	3.83	0.644	3.94	0.763	-1.210	0.227
Total		4.37	0.399	3.98	0.640	3.906**	0.319

From Table 10., show that Executive decision-making behavior leadership in terms of decision-making behavior of administrators at Guangdong Open University, classified according to work experience. Overall and individual decisions Found that the differences are not statistically significant.

Table 11. Results of analysis of variance in decision-making behavior patterns of executives decision-making behavior model

Executive decision-making behavior model		SS	df	MS	F	P
1	Rational decision making					
	Between groups	843.00	2	.421	.887	.413
	Within the group	110.28	232	.475	-	-
	Total	111.131	234	-	-	-
2	Administrative decisions					
	Between groups	.358	2	.179	.354	.702
	Within the group	177.326	232	.506	-	-
	Total	117.684	234	-	-	-
3	Gradual decision making					
	Between groups	.754	2	.377	.741	.478
	Within the group	117.976	232	.509	-	-
	Total	118.730	234	-	-	-
4	Integrated decision making					
	Between groups	.961	2	.480	1.038	.356
	Within the group	107.333	232	.463	-	-
	Total					
5	Trash decision making					
	Between groups	1.226	2	.613	1.198	.304
	Within the group	118.671	232	.512	-	-
	Total	119.897	234	-	-	-
	Overview					
	Between groups	.763	2	.382	.922	.399
	Within the group	96.011	232	.414	-	-
	Total	96.775	234	-	-	-

From Table 11., shows that Eexecutive decision-making behavior model Leadership in terms of decision-making behavior of administrators at Guangdong Open University, classified according to the size

of the educational institution. Overall and individual decision-making patterns Found that the differences are not statistically significant.

Discussion and Conclusion

The study supports existing literature that highlights the importance of transformational leadership in decision-making. Administrators at Guangdong Open University exhibit high adaptability and a preference for data-driven decision-making. However, there is a need for further training in individual consideration and personalized mentoring.

Results from Research Objective1: The study found that the decision-making behaviors of educational institution administrators were rated high in all aspects, particularly in analyzing and synthesizing information prior to decision-making. This may be due to the necessity for administrators to confront various challenges and limitations in management, prompting them to gather and analyze detailed information about existing problems to select the most appropriate decision-making method. This finding is consistent with supporting literature, which highlights the importance of having comprehensive information in the decision-making process (Worapongpat & Muensai, 2023) .which highlights the importance of having comprehensive information in the decision-making process.

Results from Research Objective 2: The research revealed that administrators employed a managerial decision-making style that emphasizes creating employee satisfaction. They clearly identified problems before making decisions and analyzed the difficulties faced in the situation. This could be attributed to administrators recognizing the impact of their decisions on organizational personnel. This aligns with the concept proposed by Worapongpat et al. (2023), which suggests that managerial decision-making strategies focus on enhancing satisfaction.

Results from Research Objective 3: The study found no statistically significant differences in the decision-making behaviors of administrators based on the size of the educational institution. This may indicate that administrators can adapt their decision-making styles to fit the context of the institution without being influenced by its size. This is supported by the study by Worapongpat et al. (2024), which found that work experience and institution size did not significantly affect the decision-making behaviors of administrators in any aspect.

Body of knowledge

From Figure. 2, the study on decision-making behavior among educational administrators at Guangdong Open University highlights the following key findings.

Figure. 2 Body of knowledge

From Figure. 2, it shows that the decision-making behavior of educational administrators, especially in the context of Guangdong Open University, High decision-making competence educational administrators demonstrate strong decision-making abilities, effectively analyzing problems and synthesizing information. Continuous professional development is essential for addressing complex challenges. Diverse decision-making styles administrators utilize five key decision-making styles rational, administrative, incremental, integrative, and participative adapting their approach to different situations to enhance organizational effectiveness. Leadership influences inclusive leadership fosters participation and collaboration, leading to higher satisfaction and improved institutional outcomes, emphasizing its critical role in decision-making. Contextual Adaptability decision-making styles remain consistent across institutions, regardless of size or administrator experience, demonstrating adaptability to diverse educational environments. Policy and Practice Implications Understanding decision-making behaviors supports the development of targeted training programs, encourages collaboration, and strengthens leadership capacity in educational institutions.

Suggestions

1. Investigating Influential Factors: Future research should focus on identifying and analyzing the factors that influence the decision-making behavior patterns of administrators. Specifically, a study examining leadership styles and contextual variables impacting decision-making among school administrators at Guangdong Open University and the Saha Schools Group in Krung Nakhon Chon Campus would be beneficial. This could involve exploring how elements such as organizational culture, stakeholder engagement, and external pressures affect decision-making processes.

2. A qualitative study examining the executive decision-making behavior patterns among administrators at Guangdong Open University could provide deeper insights into their leadership styles and decision-making processes. Utilizing methods such as interviews, focus groups, and case studies would allow researchers to capture the nuances of decision-making behavior, including the motivations, experiences, and challenges faced by administrators. This approach could uncover underlying themes and patterns that quantitative studies may overlook.

3. Conducting longitudinal studies to track changes in decision-making behaviors over time could offer valuable insights into how administrators adapt their styles in response to evolving educational contexts, policies, and stakeholder needs. Such research could help to identify trends, shifts in leadership strategies, and the long-term effects of specific decision-making approaches on institutional outcomes.

4. Future research could include comparative studies of decision-making behaviors among administrators from different educational institutions, both within and outside the region. By examining variations in decision-making styles and outcomes, researchers can identify best practices and potential areas for improvement across diverse educational contexts.

5. Investigating the impact of professional development programs on the decision-making capabilities of administrators could provide insights into effective training strategies. Research could explore how targeted training initiatives influence the decision-making styles of administrators and lead to improved organizational effectiveness and staff satisfaction.

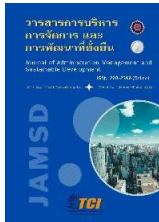
6. Role of Technology in Decision-Making: As educational institutions increasingly integrate technology into their operations, future research could explore the role of digital tools and data analytics in shaping decision-making processes. Understanding how technology influences administrators' decision-making can provide insights into the benefits and challenges of tech-driven approaches.

References

- Dongling, Z. & Worapongpat, N. (2023). Academic Leadership of Administrator Influence Learning Organization of Case Study of The University, Hong Kong. *International Journal of Multidisciplinary in Educational & Cultures Studies*, 1(2), 12-20.
- JianFeng, L. & Worapongpat, N. (2024). Rural head teachers' leadership in local education curriculum under the perspective of educational modernization in Xi'an Province. *Journal of Interdisciplinary Social Development*, 2(3), 1-25.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activity. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.
- Lartlam, S., Pronsurivong, N., & Prawatrungraung, A. (2024). The Relationship Between the Innovative Leadership of Administrators and the Organizational Digitization of Schools in Naku District, Affiliated with the Primary Education Service Area Office 3. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 4(4), 727-744.

- Luo, J., & Asavisanu, P. (2022). A Model for the Development of Leadership Competencies Through Participation in Extra-Curricular Activities for Undergraduate Music Students in Southern Sichuan, China. *International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews*, 2(4), 89–102.
- Pisjapo, M. & Worapongpat, N. (2024). Innovative leadership of school administrators under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 3. *Journal of Education Valaya Alongkorn Rajabhat University Journal of Education*, 2(1), 22-33.
- Phunaha, R. & Worapongpat, N. (2023). The Creative Visionary Academic Leadership and School Management in Kalasin Secondary Educational Service Area Office. *Chophayom Journal*, 34(1), 67–85.
- Siphai, S. & Siphai, S. (2024). Professional Skills for School Administrators in the 21st Century. *Journal of Education and Learning Reviews*, 1(5), 13–22.
- Worapongpat, N., & Yothachai, T.. (2024). Learning innovations in science and technology subjects by organizing learning in a cycle of inquiry with using games high school Chonburi province. *Journal of Public and Private Issues*, 1(1), 21–32.
- Worapongpat, N., Purisuttamo, P. M., Uttamavangso, P. (N.), & Lormanenoprat, K. (2024). Academic leadership of administrators that influence being a learning organization in basic educational institutions under the Bangkok Educational Service Area. *Journal of International Buddhist Studies College*, 10(1–2), 163–180.
- Worapongpat, N., & Sriaroon, S. (2024). Strategic leadership according to the four Brahmavihāra principles in the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 1. *Journal of Public and Private Issues*, 1(3), 107–117.
- Worapongpat, N. (2024). Innovative leadership that Influences Becoming an Innovative Learning Organization Private Universities in Bangkok. *UBRU International Journal Ubon Ratchathani Rajabhat University*, 4(2), 29-44.
- Worapongpat, N., Wongkumchai, T., & Anuwatpreecha, T. (2024). Innovative Leadership of Educational Institution Administrators at Dhonburi Rajabhat University. *Journal of Education and Learning Reviews*, 1(2), 1–12.
- Worapongpat, N., Cai, Q., & Wongsawad, T. (2024). Creating and Validating a Digital Leadership Model for University Teachers, Liaoning Province. *Journal of Education and Learning Reviews*, 1(3), 1–10. <https://doi.org/10.60027/jelr.2024.740>
- Worapongpat, N. (2025). Mindfulness in the use of artificial intelligence for learning among graduate students in private universities in Bangkok, Thailand. *Asian Education and Learning Review*, 3(2), Article 1. <https://doi.org/10.14456/aclr.2025.6>.
- Worapongpat, N. & Muensai, B. (2023). The Transformational Leadership and Digital Skills of School Administrators Under the Office of Educational Service Area Krung Phet Ra Nakhon. *Journal of MCU Kanchana Review*, 3(3), 198–206.

- Worapongpat, N., Waranya, T., Sarawut, T., Chotivungso, P. P. B. ., & Saikham, S. (2023). The Creative Leadership and School Administration of School Administrators Under The Office of Pathom Dvaravati. *Rattanakosin Journal of Social Sciences and Humanities*, 5(3), 25–40.
- Worapongpat, N., Jutawan, M., & Suwanansuwanwong , C. (2024). Transformative Leadership of Administrators and Performance Motivation of Teachers in Schools in Trang, Surat, Kanchanaburi Province. *Buddhist ASEAN Studies Journal*, 8(2), 9–20.
- Worapongpat, N. & Viphoouparakhot, V. (2024). Design and development of integrated training systems to enhance skills Leadership in educational administration and principles of leadership in the relationship of educational institutions with communities in Ratchaburi province for education for graduate students at private universities in the Bangkok area. *Journal of Administration Management and Sustainable Development*, 2(3), 577–590.
- Worapongpat, N. (2024). Leadership according to the curriculum of teachers under the foundation of wisdom education, a case study of a primary school. in Yin Chuan, China. *International Journal of Multidisciplinary in Educational & Cultures Studies*, 2(1), 15–28.
- Xunan, L. & Worapongpat, N. (2023). The transformation leadership administration of Fit Middle School in Anhui Province. *International Journal of Multidisciplinary in Educational & Cultures Studies*, 1(1), 14–27.
- Yasuttamathada, N., & Worapongpat, N. (2025). Leadership of Organization Administrators in an Open University in China: A Case Study. *Journal of Education and Learning Reviews*, 2(1), 83–92.

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	
---	---	---

**ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้
อำเภอกลุ่มโซนรักษ์ชะโนด**

**Visionary leadership in the 21st century among school administrators
at the District Learning Promotion Center, Rak Chanod zone group**

วิภาพร คามงคุณ^{1*}, อมรทิพย์ เจริญผล², สุรางคณา มัณยานนท์³

Wipaporn Khammoongkhun^{1*}, Amornthip Chareonphon², Surangkana Manyanon³

^{1,2,3} หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

^{1,2,3} Master of Education Program in Educational Administration, Ratchathani University, Udon Thani campus

Corresponding author's e-mail: Wipaporn236@gmail.com^{1}, pmgkitpinit@gmail.com², surangkana.manyanon@gmail.com³

Received: February 5, 2025

Revised: February 16, 2025

Accepted: February 24, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 และแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนรักษ์ชะโนด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนรักษ์ชะโนด จำนวน 103 คน จำแนกเป็น ข้าราชการครู จำนวน 8 คน พนักงานราชการ/จ้างเหมาฯ จำนวน 95 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอนตามสัดส่วน และสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 และแบบสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ google form ทางอีเมล 98 คน คิดเป็นร้อยละ 95.15 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนรักษ์ชะโนด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ รองลงมา คือ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ และด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินวิสัยทัศน์ 2. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนรักษ์ชะโนด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดประชุมระดมสมองจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และกำหนดเป้าหมายที่ท้าทายแต่เป็นไปได้ ควรสื่อสารผ่านช่องทางที่หลากหลาย และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทุกระดับ ใช้สื่อที่น่าสนใจและเข้าใจง่าย ควรให้รางวัลและยกย่องผู้ที่ปฏิบัติงานสอดคล้องกับวิสัยทัศน์

ปรับโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กรให้เอื้อต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ ควรกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนและวัดผลได้จริง และนำผลการประเมินมาปรับปรุงวิสัยทัศน์และกลยุทธ์อย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์, ศตวรรษที่ 21, ผู้บริหารสถานศึกษา, ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้

Abstract

This research to study the leadership in the 21st century and guidelines for developing visionary leadership in the 21st century among school administrators at the District Learning Promotion Center, Rak Chanod Zone Group. The population of 140 teachers sample group includes 103 teachers from the District Learning Promotion Center, Rak Chanod Zone Group, categorized as 8 government teachers and 95 government employees. The sample was obtained through multistage proportional sampling and simple random sampling. The research instruments were with validity between 0.67-1.00 and reliability of 0.93 and interviews. Using google forms from 98 participants (95.15%) from e-mail. Analysis statistics including frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis. The results of the study found that: 1. The visionary leadership in the 21st century of school administrators in the District Learning Promotion Center, Rak Chanod Zone Group was high. When considering individual aspects, vision creation had the highest mean, followed by vision dissemination and vision implementation. Vision evaluation had the lowest mean. 2. Guidelines for developing visionary leadership in the 21st century for school administrators in the District Learning Promotion Center, Rak Chanod Zone Group. School administrators should organize brainstorming and set challenging goals, communicate diversely and accessibly using media, rewards should be aligned with the vision. The organizational structure and culture should be adjusted to facilitate the achievement of the vision, clear and measurable indicators should be established, and evaluation results should be used to continuously improve the vision.

Keywords: visionary leadership, 21st century, school administrator, learning promotion center

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สังคมยุคความรู้ในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ แต่ละภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน นักเรียนในปัจจุบันตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมหาวิทยาลัย เป็นคนรุ่นใหม่ที่เกิดโตมาพร้อมกับเทคโนโลยี และมีการใช้เวลาส่วนมากอยู่กับคอมพิวเตอร์ เกม อินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือ รวมทั้งของเล่นต่าง ๆ ในยุคดิจิทัล ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ สารวิชาหลัก และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเอง คิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ ๆ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้ความสัมพันธ์กับผู้ปฏิบัติงานในองค์กรและนอกองค์กร และต้องเข้ามารับบทบาทในการเร่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของครู ปรับเปลี่ยนเนื้อหาตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ให้กับครูผู้สอน ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น (นฤมล คูหาแก้ว, 2563) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหาร ไว้ว่า ผู้บริหารเป็นผู้นำที่มีภาวะด้านคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถ

ทั้งด้านบริหารและด้านวิชาการตามมาตรฐานสมรรถนะและมาตรฐานตำแหน่ง และบริหารงานโดยมีหลักธรรมาภิบาล ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เกี่ยวกับทฤษฎีของความเป็นผู้นำที่กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้นำว่าต้องเป็นผู้ที่รู้จักรักษามูลของบทบาทในการมุ่งงาน เน้นการบรรลุเป้าหมาย จัดวางโครงสร้างวิธีการทำงาน และบทบาทในการมุ่งเน้นพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้ร่วมงาน อย่างไรก็ตามแม้ว่าผู้นำจะทราบบทบาทหน้าที่ของตนเองแล้ว ก็ยังไม่เพียงพอ การเป็นผู้บริหารที่ดีได้นั้นยังต้องมีภาวะผู้นำที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ เพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ โดยมีประเด็นการพัฒนาที่สำคัญ คือ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา โดยการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนโฉมครูให้เป็นผู้ครุยุคใหม่ การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับทุกประเภท การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก การวางพื้นฐาน ระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ ได้กำหนดประเด็น ยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน และการเสริมสร้างยกระดับการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถก้าวกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างต่อเนื่อง แม้จะออกจากกระบบการศึกษาแล้ว ควบคู่กับการส่งเสริม การพัฒนาคนไทยตามพหุปัญญาให้เต็มตามศักยภาพ รวมถึงการสร้างเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษให้สามารถต่อยอดการประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคง โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น 2 เป้าหมาย ประกอบด้วย เป้าหมายที่ 1 คนไทยมีการศึกษาที่มีมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถแก้ปัญหการปรับตัว การสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เป้าหมายที่ 2 คนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาดีขึ้น สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานีได้กำหนดแผนย่อย 2 แผน คือ แผนย่อย การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เป้าหมายแผนย่อยคนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะการเรียนรู้ และมีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถเข้าถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตดีขึ้น ซึ่งมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) ปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 1.1) พัฒนาระบบการเรียนรู้ในทุกระดับชั้น ตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษาที่ใช้ฐานความรู้และระบบคิดในลักษณะสหวิทยาการ มีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะให้ได้ มาตรฐานกับหลักสูตรในระบบการศึกษาขั้นนำที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีที่เปิดเผยต่อสาธารณะเกี่ยวกับการนิเทศการติดตามประเมินผล และการปรับปรุงหลักสูตรฐาน สมรรถนะ ปฏิรูปหลักสูตรและรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานฝีมือแรงงานและมาตรฐานอาชีพ โดยเน้นการเรียนรู้ที่ผูกกับงานเพื่อวางรากฐานให้มีสถาบันอุดมศึกษาที่สามารถตอบสนองความต้องการของประเทศได้ในหลากหลายมิติ ทั้งในด้านการผลิตกำลังคนที่มีสมรรถนะและทักษะในสาขาที่เป็นที่ต้องการของตลาด การพัฒนาผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีศักยภาพในการสร้างธุรกิจใหม่ที่ใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และสามารถไปสู่ตลาดต่างประเทศได้ รวมถึงมีนักวิจัยและนวัตกรรมที่สามารถสร้างสรรค์ผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่มีคุณภาพสามารถส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างดี 1.2) พัฒนา กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระดับการศึกษา รวมถึงจัดกิจกรรมเสริมทักษะเพื่อพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 มีการผสมผสานเทคโนโลยีเข้ากับเนื้อหาและวิธีการสอน โดยใช้เทคโนโลยีสนับสนุนทฤษฎีการเรียนรู้แบบใหม่ในการพัฒนาเนื้อหาและทักษะแบบใหม่ เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี, 2566)

ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กร คือ ผู้บริหารที่มีความสามารถในการบริหารองค์กรไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ในการบริหารโรงเรียนผู้บริหารต้องมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเป็นผู้นำการใช้อิทธิพลเพื่อจูงใจให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนเข้าใจและมุ่งมั่นในอุดมการณ์ของโรงเรียนตลอดจนปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมาย มีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์สภาพการณ์ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนกำหนดทิศทาง และเป้าหมายเพื่อสร้างอนาคตผ่านวิสัยทัศน์ของโรงเรียนมองปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนว่าเป็นสิ่งท้าทาย และกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และคิดนอกกรอบในการส่งเสริม และพัฒนาสมรรถนะในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การศึกษาของประเทศมีการพัฒนาต่อไป (สุริยา ช้องเสนาะ, 2558) จะเห็นได้ว่า ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์จึงมีความสำคัญยิ่งต่อการนำพาองค์กรบุคคล และสังคม ไปสู่ความสำเร็จ ผู้บริหารต้องกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนให้ชัดเจนแล้วนำไปสู่การปฏิบัติ มีวิธีการประยุกต์วิสัยทัศน์ของตนให้สอดคล้องกับนโยบาย แผนกลยุทธ์ แผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา ซึ่งบทบาทของผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 นั้น ควรมีความคิดริเริ่ม คิดนอกกรอบ หาแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาและสร้างโอกาสสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลง เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ และพร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด สื่อสารวิสัยทัศน์แรงบันดาลใจ และสร้างความเข้าใจกับผู้ร่วมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดการกับอารมณ์ตนเองและผู้อื่นได้อย่างดี พร้อมกับมองภาพรวม เข้าใจความเชื่อมโยงของสิ่งต่าง ๆ และสามารถคิดวิเคราะห์ปัญหาอย่างเป็นระบบ มุ่งมั่น ตั้งใจ อดทน ทุมเท และพร้อมเผชิญความท้าทายต่าง ๆ (อรกาญจน์ เฉียงกลาง, 2562)

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า บางส่วนของผู้บริหารไม่มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ไม่เข้าใจบริบทของพื้นที่หรือไม่ทราบความต้องการของนักเรียน ส่งผลให้การบริหารจัดการไม่มีทิศทาง เป้าหมาย และอนาคตที่แน่นอน นอกจากนี้บางส่วนอาจสื่อสารวิสัยทัศน์ เป้าหมาย หรือแนวทางการดำเนินงานกับบุคลากรในสถานศึกษาไม่ชัดเจน ส่งผลให้เกิดความสับสนเข้าใจผิด และขาดความร่วมมือ เนื่องจากผู้บริหารส่วนใหญ่มีอายุน้อย มีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ทิศทางขององค์กรขาดความแม่นยำ ไม่ชัดเจน ส่งผลให้ทำงานผิดพลาด ไม่ตรงกับเป้าหมาย ผู้ร่วมงานไม่เห็นภาพอนาคต ไม่รู้ว่าจะทำอะไรส่งผลให้ขาดแรงจูงใจ ท้อแท้ ไม่เต็มใจทำงาน (สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี, 2566) จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนรักษะโนด เพื่อทราบถึงภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอย่างไร เพื่อเป็นการสะท้อนภาพ การบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา นำมาปรับปรุงพัฒนาและหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำสถานศึกษาในการบริหารงานให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัต ซึ่งบริบทที่เปลี่ยนแปลงดังกล่าวให้สามารถบริหารจัดการการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพด้วยคุณภาพและมาตรฐานตามคุณลักษณะในด้านการจัดการกับการเปลี่ยนแปลง จัดการกับการเปลี่ยนแปลงสภาพและมีภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ให้มีความรอบรู้ มีทักษะในการบริหาร การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และมุ่งให้การบริหารจัดการศึกษาสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนรักษะโนด
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนรักษะโนด

การทบทวนวรรณกรรม

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา และภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ประกอบด้วยประเด็นสำคัญดังนี้

การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยครอบคลุมถึงการวางแผน การจัดองค์กร การอำนวยการ การควบคุม และการประเมินผล (Owens, 2004) ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรมีคุณลักษณะของผู้นำทางวิชาการ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้มีวิสัยทัศน์ มีทักษะการสื่อสาร การแก้ปัญหาและมีคุณธรรม จริยธรรม (Fullan, 2016) รวมถึงทักษะที่จำเป็น เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การบริหารจัดการ และการใช้เทคโนโลยี (Fullan, 2016)

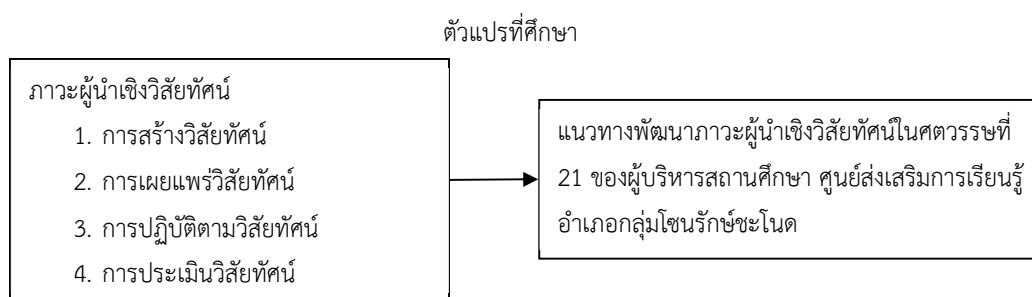
แนวคิดและทฤษฎีการบริหารมีความหลากหลายและได้รับอิทธิพลจากหลายศาสตร์ (Owens, 2004) กลยุทธ์การบริหารจัดการที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง การพัฒนาบุคลากร การใช้เทคโนโลยี และการสร้างความร่วมมือกับชุมชน (Sergiovanni, 2006) ผู้บริหารในยุคโลกาภิวัตน์ควรมีลักษณะการคิดเชิงกลยุทธ์ การคิดเชิงระบบ การคิดเชิงสร้างสรรค์ และการคิดเชิงจริยธรรม (Fullan, 2016) และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ร่วมกัน (Fullan, 2016)

ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์มีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กร ช่วยให้องค์กรมีทิศทางที่ชัดเจน สร้างแรงบันดาลใจ และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง (Sergiovanni, 2006) ผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สื่อสารวิสัยทัศน์ได้ สร้างแรงบันดาลใจ และนำการเปลี่ยนแปลง (Fullan, 2016) องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน การสื่อสารวิสัยทัศน์ การสร้างแรงบันดาลใจ และการนำการเปลี่ยนแปลง (Owens, 2004)

กล่าวได้ว่า การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ที่สามารถกำหนดทิศทางและนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้ โดยอาศัยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และการสร้างความร่วมมือกับชุมชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม เอกสาร ตำรา งานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียดการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกุฉินารักษ์ชะโนด จำนวน 140 คน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ 4 แห่ง จำแนกเป็นข้าราชการครู จำนวน 11 คน พนักงานราชการ/จ้างเหมาฯ จำนวน 129 คน (สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี, 2566)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนรักษะโนด กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 103 คน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ 4 แห่ง จำแนกเป็นข้าราชการครู จำนวน 8 คน พนักงานราชการ/จ้างเหมาฯ จำนวน 95 คน โดยการสุ่มแบบหลายชั้นตอนตามสัดส่วน (stratified random sampling) จากจำนวนประชากรของครูแต่ละประเภท แล้วใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยการจับสลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมีจำนวน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นสำรวจรายการ (Checklist) มีจำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 มี 5 ลักษณะ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) จำนวน 20 ข้อ จำแนกเป็น

- 1) การสร้างวิสัยทัศน์ จำนวน 5 ข้อ
- 2) การเผยแพร่วิสัยทัศน์ จำนวน 5 ข้อ
- 3) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ จำนวน 5 ข้อ
- 4) การประเมินวิสัยทัศน์ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนรักษะโนด จำนวน 4 ด้าน

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี และหลักการต่าง ๆ จากเอกสารงานวิจัยเพื่อหาแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2) แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา และพัฒนามาจากแบบสอบถามของ สุภาวัฒน์ แสงคำมี (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยคุณลักษณะด้านการสื่อสารที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบสำนวนภาษา ความครอบคลุมเนื้อหา ความเหมาะสมของแบบสอบถามพิจารณาความเที่ยงตรงเนื้อหา (content validity) ปรับปรุงแก้ไขภาษาและคำถามให้ชัดเจนเข้าใจง่าย นำมาหาค่าความเที่ยงตรงโดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC) ผลประเมินความเที่ยงตรงของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีผู้เชี่ยวชาญ วิทยานิพนธ์ ดังต่อไปนี้

- 3.1) นางอัญรินทร์ เอื้อม่อนรักษ์ ผู้อำนวยการสถานศึกษาสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอพิบูลย์รักษ์
- 3.2) นายบุญญ์ มีวิชา ผู้อำนวยการสถานศึกษาสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอสร้างคอม
- 3.3) นางภารดี ปทุมพัฒนานนท์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี

4) นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงเนื้อหาและภาษา ไปทดลองใช้ (try-out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) กับศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนรักษะโนด จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.93

- 5) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้ในการวิจัย
- 6) จัดทำแบบสอบถามออนไลน์ด้วย google form เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี

2) ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโชนรักษ์ชะโนด เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

3) ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้โปรแกรม google form ส่งทางอีเมล เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจะได้รับข้อมูลการตอบแบบสอบถามทางอีเมล 98 คน คิดเป็นร้อยละ 95.15 และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับขั้นต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในการหาค่าทางสถิติ ดังนี้

1) ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ความถี่ (frequency) และการหาค่าร้อยละ (percentage)

2) ข้อมูลแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การตรวจแบบสอบถามกำหนดเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

5 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก

3 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง

2 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย

1 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

3) การแปลความหมายค่าเฉลี่ยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.51-5.00 หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโชนรักษ์ชะโนด ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโชนรักษ์ชะโนด

ด้านที่	การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ด้านการสร้างวิสัยทัศน์	3.98	0.57	มาก
2	ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์	3.72	0.53	มาก
3	ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์	3.60	0.59	มาก
4	ด้านการประเมินวิสัยทัศน์	3.54	0.53	มาก
ภาพรวม		3.66	0.58	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนรักษะโนด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.57) รองลงมา คือ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.53) และด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.59) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.53)

แนวทางพัฒนาระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนรักษะโนด

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดประชุมระดมสมองจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และกำหนดเป้าหมายที่ท้าทายแต่เป็นไปได้
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสื่อสารผ่านช่องทางที่หลากหลายและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทุกระดับโดยใช้สื่อที่น่าสนใจและเข้าใจง่าย เช่น อินโฟกราฟิก วิดีโอ และเป็นต้นแบบในการสื่อสารวิสัยทัศน์
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้รางวัลและยกย่องผู้ที่ปฏิบัติงานสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และปรับโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กรให้เอื้อต่อการบรรลุวิสัยทัศน์
4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนและวัดผลได้จริง และนำผลการประเมินมาปรับปรุงวิสัยทัศน์และกลยุทธ์อย่างสม่ำเสมอ

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนรักษะโนด สามารถอภิปรายผลได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนรักษะโนด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีความเข้าใจในบริบทและความท้าทายของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 พัฒนาทักษะการบริหารอย่างต่อเนื่อง มีความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม สร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นการมีส่วนร่วม สร้างเครือข่ายความร่วมมือ มีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ดี ส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่จำเป็นให้แก่ผู้เรียน และให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภาวัฒน์ แสงคำมี (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยคุณลักษณะด้านการสื่อสารที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิภาพร รอดไพบูลย์ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของรัตนา คนไฉ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านสามารถอภิปรายผล ดังนี้

1.1 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทางองค์กร เข้าใจถึงความจำเป็นในการมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน มีการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะด้านการสร้างวิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่อง วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากบุคลากรทุกระดับ มีความสามารถในการสังเคราะห์ข้อมูลและแนวคิดต่าง ๆ และใช้เครื่องมือและเทคนิคที่ทันสมัยในการสร้างวิสัยทัศน์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภาวัฒน์ แสงคำมี (2561) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิภาพร รอดไพบูลย์ (2565) ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของรัตนาคมนว (2565) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการสื่อสารวิสัยทัศน์อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย นำเสนอวิสัยทัศน์ในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ จัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วม เป็นแบบอย่างในการสื่อสารและปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ และประเมินปรับปรุงวิธีการสื่อสารวิสัยทัศน์อย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภาววัฒน์ แสงคำมี (2561) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิภาพร รอดไพบูลย์ (2565) ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของรัตนาคมนว (2565) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ที่มีภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้บริหารแปลงวิสัยทัศน์เป็นแผนปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรม สร้างระบบติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ จัดสรรทรัพยากรที่จำเป็น ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เหมาะสม เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ สร้างแรงจูงใจแก่บุคลากร พัฒนาทักษะของบุคลากร ปรับโครงสร้างองค์กร และสื่อสารความคืบหน้าอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภาววัฒน์ แสงคำมี (2561) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิภาพร รอดไพบูลย์ (2565) ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของรัตนาคมนว (2565) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการประเมินวิสัยทัศน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเช่นนี้เพราะมีการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน จัดให้มีการประเมินผลอย่างเป็นระบบ ใช้เครื่องมือและวิธีการประเมินที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วม นำผลการประเมินมาปรับปรุงวิสัยทัศน์ รายงานผลอย่างโปร่งใส ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการประเมิน พัฒนาศักยภาพให้มีทักษะในการประเมิน และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการข้อมูลและการประเมินผล สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิภาพร รอดไพบูลย์ (2565) ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของรัตนาคมนว (2565) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนรักษะโนด ดังนี้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดประชุมระดมสมองจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และกำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย แต่เป็นไปได้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะการมีส่วนร่วมช่วยให้ได้มุมมองที่หลากหลาย สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ ทำให้วิสัยทัศน์สอดคล้องกับความต้องการจริง กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาและนวัตกรรม สร้างแรงจูงใจและความมั่นใจ ก่อให้เกิดการยอมรับและความร่วมมือ รวมทั้งช่วยให้ผู้บริหารเข้าใจบริบทและความท้าทายของสถานศึกษาได้ดีขึ้น

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสื่อสารผ่านช่องทางที่หลากหลายและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทุกระดับ ใช้สื่อที่น่าสนใจและเข้าใจง่าย เช่น อินโฟกราฟิก วิดีโอ และเป็นต้นแบบในการสื่อสารวิสัยทัศน์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Antonakis et al.

(2004) เกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์กล่าวว่า ควรมีการสื่อสารให้ผู้อื่นทราบด้วยคำพูด เพื่อให้มองเห็นภาพในผลสำเร็จที่ต้องการ

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้รางวัลและยกย่องผู้ที่ปฏิบัติงานสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และปรับโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กรให้เอื้อต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้รางวัลและยกย่องผู้ที่ปฏิบัติงานสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และปรับโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กรให้เอื้อต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ เพราะการให้รางวัลและยกย่อง ช่วยสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามวิสัยทัศน์ การเชิญผู้ปฏิบัติงานดีเด่นเป็นการสร้างแบบอย่างให้กับบุคลากรอื่น การปรับโครงสร้างองค์กรช่วยลดอุปสรรคในการดำเนินงานตามวิสัยทัศน์ การปรับวัฒนธรรมองค์กรช่วยสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรม การผสมผสานทั้งสองแนวทางช่วยสร้างความยั่งยืนในการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ การดำเนินการดังกล่าวแสดงถึงความมุ่งมั่นของผู้บริหารในการขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ และช่วยสร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับในวิสัยทัศน์จากบุคลากร

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนและวัดผลได้จริง และนำผลการประเมินมาปรับปรุงวิสัยทัศน์และกลยุทธ์อย่างสม่ำเสมอ เพราะว่าตัวชี้วัดที่ชัดเจนช่วยให้สามารถประเมินความก้าวหน้าในการบรรลุวิสัยทัศน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม การวัดผลที่เป็นจริงทำให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือสำหรับการตัดสินใจและปรับปรุง การประเมินอย่างสม่ำเสมอช่วยให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันท่วงที การปรับปรุงวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ตามผลการประเมินช่วยให้องค์กรมีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ดี และกระบวนการนี้ส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่องในองค์กร ที่เป็นเช่นนี้เพราะการดำเนินการดังกล่าวช่วยให้สถานศึกษาสามารถติดตาม วัดผล และปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนรักษะโนด ได้แก่

1. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดทิศทางองค์กร เข้าใจถึงความจำเป็นในการมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน มีการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะด้านการสร้างวิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่อง วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากบุคลากรทุกระดับ มีความสามารถในการสังเคราะห์ข้อมูลและแนวคิดต่าง ๆ ใช้เครื่องมือและเทคนิคที่ทันสมัยในการสร้างวิสัยทัศน์

2. ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย นำเสนอวิสัยทัศน์ในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ จัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมเป็นแบบอย่างในการสื่อสารและปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ และประเมินปรับปรุงวิธีการสื่อสารวิสัยทัศน์อย่างสม่ำเสมอ

3. ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแปลงวิสัยทัศน์เป็นแผนปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรม สร้างระบบติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ จัดสรรทรัพยากรที่จำเป็น ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เหมาะสม เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ สร้างแรงจูงใจแก่บุคลากร พัฒนาทักษะของบุคลากร ปรับโครงสร้างองค์กร และสื่อสารความคืบหน้าอย่างสม่ำเสมอ

4. ด้านการประเมินวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน จัดให้มีการประเมินผลอย่างเป็นระบบใช้เครื่องมือและวิธีการประเมินที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วม นำผลการประเมินมาปรับปรุงวิสัยทัศน์ รายงานผลอย่างโปร่งใส ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการประเมิน พัฒนาบุคลากรให้มีทักษะในการประเมิน และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการข้อมูลและการประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ และควรจัดประชุมระดมสมองจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

1.2 ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรมุ่งมั่นไปสู่วิสัยทัศน์ และควรสื่อสารผ่านช่องทางที่หลากหลายและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทุกระดับ

1.3 ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรแปลงวิสัยทัศน์เป็นแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน และควรแปลงวิสัยทัศน์เป็นแผนปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรม

1.4 ด้านการประเมินวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการติดตามวิสัยทัศน์ไปใช้เพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน และควรกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนและวัดผลได้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนรักษะโนด

2.2 ควรศึกษาผลกระทบของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนรักษะโนด

เอกสารอ้างอิง

- นฤมล คูหาแก้ว. (2563). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นิภาพร รอดไพบุลย์. (2565). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว. งานนิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- รัตนา คนโว. (2565). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). หลักสูตรการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต (กศ.บ.) รุ่นที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี. (2566). แผนปฏิบัติราชการประจำปี 2566. สืบค้นจาก https://www.udonthani.go.th/main/download/action_plan66/.
- สุภาวัฒน์ แสงคำมี. (2561). ปัจจัยคุณลักษณะด้านการสื่อสารที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

- สุริยา ษ์องเสนาะ. (2558). *บทบาทของครูไทยในศตวรรษที่ 21*. สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
<https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/521170>.
- อรกาญจน์ เจริญกลาง. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3*. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- Antonakis, J., Cianciolo, A. T., & Sternberg, R. J. (2004). *The nature of leadership*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Fullan, M. (2016). *The new meaning of educational change* (5th ed.). New York: Teachers College Press.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610.
- Owens, R. G. (2004). *Organizational Behavior in Education: Adaptive Leadership and School Reform*. New York: Pearson Education.
- Sergiovanni, T. J. (2006). *The principalship: A reflective practice perspective* (5th ed.). Boston: Allyn & Bacon.

From transparency to trust: Key determinants of corruption perception in Thailand

Patipol Homyamyen¹, Waiphot Kulachai^{2*}

¹ Doctoral student, College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University

² Assistant professor, College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University

Corresponding author's e-mail: s65584944006@ssru.ac.th¹, waiphot.ku@ssru.ac.th^{2}

Received: February 25, 2025

Revised: March 1, 2025

Accepted: March 5, 2025

Abstract

This study examines public perceptions of corruption in Thailand using a qualitative research approach, incorporating in-depth interviews and thematic analysis to identify key influencing factors. Participants were selected through purposive sampling, including citizens with government service experience, policymakers, journalists specializing in corruption, and legal experts in anti-corruption efforts. The findings indicate that factors shaping corruption perceptions include government transparency, law enforcement, citizen participation, and the media's role. Additionally, social media plays a crucial role in disseminating corruption-related information, though it can sometimes lead to exaggerated perceptions or misinformation, affecting public trust in the government. The insights from this study provide practical implications for enhancing government transparency through improved information disclosure policies, leveraging technology to minimize corruption risks, and strengthening the role of media and civil society in monitoring government accountability.

Keywords: public perception, government transparency, media, social media, law enforcement, citizen participation

Background and significance

Corruption and Public Perception in Thailand: An Analysis of Influencing Factors Corruption is a deeply rooted issue that significantly impacts government administration and society as a whole, particularly in countries where political systems and institutions lack stability. This problem not only

causes economic damage but also erodes public trust in the government, weakens the transparency of public institutions, and hinders social development (Rose-Ackerman & Palifka, 2016; Achim & Borlea, 2018).

Public perception of corruption serves as an indicator reflecting both the actual level of corruption and the government's ability to address the issue. Various factors influence corruption perception, including social structures, governance systems, organizational culture, and access to information (Treisman, 2007; Kolstad & Wiig, 2009; Zhang, 2022). According to Transparency International's 2023 report, Thailand's Corruption Perceptions Index (CPI) stands at 35/100, significantly lower than ASEAN countries with strong anti-corruption measures, such as Singapore (83/100) and Malaysia (47/100). Additionally, the Edelman Trust Barometer (2023) revealed that public trust in the Thai government has declined by 12% over the past five years due to corruption and a lack of transparency in policymaking.

In Thailand, corruption is deeply rooted in governance and administration, especially during political instability and when government decision-making lacks transparency (Mutebi, 2008; Ma et al., 2022). Key factors shaping corruption perception include limited government transparency, entrenched patronage systems, and ineffective oversight mechanisms. Factors Influencing Corruption Perception: Role of media and social media mass and social media significantly shape public perceptions of corruption. In countries with high media freedom, corruption cases are reported more frequently, increasing public awareness (Treisman, 2007). However, excessive negative coverage can distort perceptions, making corruption seem more widespread than it is and potentially undermining trust in the government (Stapenhurst, 2000). Culture and Power Distance Thailand's high-power distance culture reinforces hierarchical structures and respect for authority, leading many to accept power inequalities. This normalization of corruption reduces motivation to challenge or expose corrupt practices.

Government Transparency and Information Disclosure Transparency plays a crucial role in shaping corruption perception. While access to government data and oversight mechanisms can reduce corruption concerns, Thailand faces practical limitations in data accessibility and quality, despite existing disclosure laws (Transparency International, 2023; Besley & Prat, 2006). Fairness in Government Decision-Making Public perception of corruption is closely tied to the fairness of government actions, particularly in resource allocation and service delivery. When citizens view the government as fair and equitable, trust in public institutions strengthens, leading to lower corruption perception.

Objective

1. To analyze the key factors influencing public perceptions of corruption in Thailand and their impact on trust in government institutions.
2. To examine the primary factors shaping corruption perception, focusing on the roles of government transparency, law enforcement, media influence, and cultural norms in determining public attitudes toward corruption in Thai society.
3. To assess the impact of law enforcement and media on corruption perception, evaluating how the effectiveness of legal enforcement, accessibility of government information, and media reporting influence public opinions regarding government legitimacy and accountability.

Achieving these objectives will provide deeper insights into the key determinants of corruption perception in Thailand and serve as a foundation for developing effective strategies to prevent and mitigate corruption.

Literature review

Corruption perception refers to an individual's belief about the level of corruption within institutions scholars define corruption perception as encompassing bribery, patronage systems, and the misuse of public resources Previous studies indicate that governance quality, media coverage, and personal experiences significantly influence how people perceive corruption Comparing models from different countries, Singapore, Indonesia, and European nations present varying approaches to corruption perception. In Singapore, the Corrupt Practices Investigation Bureau (CPIB) enforces strict anti-corruption measures, leading to high levels of public trust. In contrast, Indonesia, despite having anti-corruption policies, faces challenges in law enforcement, resulting in persistent skepticism among its citizens (Transparency International, 2023). Principal-Agent Theory, the concept of corruption can be explained through Principal-Agent Theory (Agency Theory), which highlights conflicts of interest and information asymmetry between agents (government officials) and principals (citizens). In weakly regulated systems, officials may exploit their positions for personal gain rather than acting in the public's best interest. Information asymmetry prevents citizens from effectively monitoring government actions, increasing corruption risks. Rose-Ackerman (1978) suggests addressing this issue by enhancing government transparency, introducing positive incentives, and establishing independent oversight agencies to mitigate corruption. This study applies Principal-Agent Theory to explain why Thai citizens perceive high levels of corruption despite existing anti-corruption measures. Such perceptions may reflect declining trust in accountability mechanisms and government transparency, which are crucial to the effectiveness of anti-corruption policies. Collective Action Theory Collective Action Theory argues that corruption is deeply embedded in society and driven by shared perceptions of others' behavior. If individuals believe that others engage in corruption, they are more likely to participate, making corruption a normalized behavior that is difficult to change. To address this issue, fostering public engagement through transparency promotion programs and civil society participation is essential. When people perceive that strong anti-corruption measures are in place and widely supported, their likelihood of resisting corrupt practices increases. This study employs Collective Action Theory to analyze how structural factors such as patronage systems and deference to authority shape corruption perception in Thailand. The persistence of patronage networks normalizes favoritism and nepotism, making anti-corruption efforts challenging. Effective solutions must focus on changing social norms and incentivizing public participation to combat corruption at the societal level. Research highlights those countries leveraging technology for transparency experience higher public trust. For instance, Estonia's e-Government system enables real-time access to government spending, fostering public confidence in governance. Measuring Corruption Perception in Thailand, corruption perception is influenced by social structures, bureaucratic systems, and government transparency. Previous research has measured corruption perception through various dimensions, including

power distance, government transparency, and decision-making fairness, which help explain corruption within the Thai context. According to Transparency International (2023), Thailand's Corruption Perceptions Index (CPI) stands at 35/100, reflecting deeply rooted corruption within bureaucratic and political systems. Despite government anti-corruption efforts, citizens continue to perceive corruption as a structural problem that is difficult to eliminate. Empirical Evidence of Corruption in Thailand, several high-profile corruption cases illustrate the systemic nature of corruption in Thailand. One prominent example is the rice-pledging scheme scandal, involving high-ranking officials and resulting in massive economic losses. Additionally, corruption in public procurement highlights the abuse of authority and challenges in reforming oversight mechanisms. These cases contribute to persistent public skepticism toward government integrity and reinforce corruption perceptions across Thai society.

Methods

This study employed a qualitative exploratory research design using in-depth interviews to examine factors influencing corruption perception in Thailand.

1. Population and sample

Purposive sampling was used to select participants from four stakeholder groups: general citizens with firsthand experiences in dealing with government agencies, government officials involved in administrative and policy-related roles, journalists and media experts specializing in corruption-related reporting, and legal professionals and anti-corruption policy experts with expertise in legal frameworks and enforcement. This study used purposive sampling to select 17 key informants, ensuring diverse perspectives on corruption perception and governance. Participants were categorized into four groups: General citizens (7 participants) with direct experience in government interactions, Government officials (4 participants) involved in policy and administration, Journalists and media experts (3) specializing in corruption reporting, and Legal professionals and anti-corruption experts (3 participants) focusing on legal frameworks and enforcement.

2. Research tools

This study utilized semi-structured interviews as the primary research tool. The interview guide was designed to cover key themes such as corruption perception, governance, transparency, legal enforcement, and media influence. The semi-structured format allowed for flexibility in probing deeper into participant responses while ensuring consistency across interviews.

3. Data collection

Interviews, lasting 45 to 90 minutes, were conducted confidentially, either in person or via online platforms, and were audio-recorded with participant consent, with additional field notes taken.

4. Data analysis

The data analysis was carried out using thematic analysis, a robust method for identifying, analyzing, and reporting patterns within qualitative data (Braun & Clarke, 2019). Thematic analysis involves six key steps: (1) Familiarization with the data, (2) Generating initial codes, (3) Searching for themes, (4) Reviewing themes, (5) Defining and naming themes, and (6) Producing the report (Braun & Clarke, 2019).

Interview transcripts were transcribed verbatim and coded using NVivo software, which facilitated systematic coding and theme development. Codes were initially generated from the conceptual framework but remained open to new themes emerging directly from the data. This analytical approach allowed the study to move beyond merely describing data to interpreting the deeper meanings and implications of participants' responses.

Ethical considerations

Ethical considerations were meticulously addressed to ensure the study adhered to academic and institutional standards. The research proposal was reviewed and approved by the Ethics Committee Panel 2 at Suan Sunandha Rajabhat University, under the Certificate Number: COE. 2-025/2025. This approval process involved evaluating the study's adherence to ethical principles, including informed consent, voluntary participation, confidentiality, and the right to withdraw at any stage of the research. Participants were provided with detailed information about the study's objectives, procedures, and potential risks before consenting to participate. To maintain confidentiality, pseudonyms were used in interview transcripts, and identifiable data were securely stored with restricted access. The study also adhered to the Belmont Report principles of respect for persons, beneficence, and justice, ensuring that the research process was ethical and participants' rights were protected.

Results

This study conducted in-depth interviews with a sample of 17 participants, consisting of: 1) General citizens (7 participants) who have had experiences interacting with government agencies. 2) Government officials (4 participants) working in public sector organizations related to administration and policy implementation. 3) Journalists and media experts (3 participants) who play a role in reporting and analyzing corruption-related issues. 4) Legal professionals and anti-corruption policy experts (3 participants) with expertise in law and enforcement. Most interviews indicated that corruption is deeply embedded in the bureaucratic system and state administration, leading to a lack of public confidence in the government's ability to control and resolve this issue. General citizens (Interviews 3, 6, 9) perceived corruption as a "normal" aspect of bureaucracy, making them feel that they have no other option but to offer bribes to receive services that should be readily available. Government officials (Interviews 12, 15) stated that corruption is not only prevalent at lower levels but is also embedded in policy-making processes, making it difficult to address effectively. Interview 9 commented: "When major corruption scandals occur, they often end with no one being held accountable, which further erodes public trust in the legal system and government administration. "Corruption is viewed as an intrinsic part of the bureaucratic system that has persisted for a long time, resulting in a widespread lack of trust in state agencies and skepticism about the government's ability to manage the issue effectively. Lack of Effective Oversight Mechanisms and Weak Legal Enforcement Many interviews indicated that state oversight mechanisms remain ineffective and lack stringency, enabling offenders to escape punishment. Journalists and media experts (Interviews 7, 11, 14) emphasized that the media plays a crucial role in exposing corruption cases, but sometimes, they face pressure from the government to limit their reporting. Legal

experts (Interviews 16, 17) noted that weak legal frameworks and inconsistent enforcement allow those in power to evade accountability.

Interview 17 explained: "Corruption-related trials often take a long time and usually result in penalties that are not severe enough to deter repeat offenses. "Several interviews pointed out that corruption persists due to loopholes in oversight mechanisms and law enforcement. The absence of an independent agency capable of conducting unbiased investigations into government operations perpetuates the cycle of corruption. Increased Public Awareness of Corruption Through social media. Social media has become a crucial platform for the public to quickly and widely access information about corruption. However, it also facilitates the spread of misinformation. General citizens (Interviews 2, 5, 8) reported that they receive more information about corruption through Facebook and Twitter than from traditional news sources.

Journalists (Interviews 10, 13) warned that some corruption-related reports lack sufficient evidence, which could lead to public misunderstandings. Interview 8 stated: "Social media has helped uncover more corruption cases, but there should be a system to verify the accuracy of information before news is disseminated. "While social media has enhanced public awareness of corruption, the spread of unverified information may contribute to misconceptions about the actual situation. The Impact of Corruption on Citizens and the Economy Corruption directly affects people's daily lives and imposes a significant burden on the country's economy. General citizens (Interviews 1, 4, 6) stated that they had to pay extra fees to receive government services more quickly, such as obtaining official documents. Government officials (Interviews 12, 15) acknowledged that bribery culture exists in various government offices due to gaps in oversight. Interview 4 noted: "Corruption increases business operation costs, making it difficult for small entrepreneurs to compete. "Corruption has adverse effects on economic growth and national development, leading to unfair resource allocation and increased social inequality. It also discourages foreign investment and raises operational costs for businesses in Thailand. Strategies to Combat Corruption Interviews suggested various strategies to reduce corruption, with a strong emphasis on enhancing government transparency and promoting public participation. Legal experts (Interviews 16, 17) proposed increasing penalties for corruption-related offenses. Government officials (Interviews 12, 15) supported the implementation of whistleblower protection measures to encourage citizens to report corrupt activities.

Interview 17 stated: "Protecting whistleblowers is essential. If people feel safe when exposing corruption, it will significantly contribute to reducing this issue." Stronger law enforcement, increased government transparency, and greater public participation are key approaches to mitigating corruption. Additionally, educational initiatives should be implemented to instill integrity and transparency values from an early age.

Word frequency analysis and word cloud were detailed as follows: Word Frequency Analysis of Corruption Perception in Thailand as follows:

1. Word frequency

The word frequency analysis provides insights into the most commonly discussed terms related to corruption perception in Thailand. The most frequently occurring word is “corruption”, which highlights its central role in public discourse (Hübler et al., 2020). Other significant words include “governance,” “transparency,” and “government”, indicating that issues related to institutional structures, public administration, and accountability are highly relevant (Khoman, 2015). Words related to economic and social impacts, such as “economic,” “justice,” and “stability,” suggest concerns about how corruption affects financial systems and societal fairness. The presence of terms like “media,” “digital,” and “whistleblower” emphasizes the role of communication channels and public awareness in shaping corruption perceptions. Additionally, words such as “policies,” “law,” and “compliance” highlight the importance of legal and regulatory frameworks in addressing corruption (Pannasil et al., 2016). The frequency distribution of these terms reflects key areas of concern, including governance efficiency, institutional transparency, legal enforcement, and public participation. The role of corruption in influencing ethical behavior is also significant, as studies indicate that individuals who perceive corruption as widespread tend to engage in unethical actions (Hübler et al., 2021). Moreover, corruption perception is often shaped by governmental anti-corruption measures and citizen engagement. The implementation of anti-corruption systems, such as the Fraud Deterrence System, has been explored to mitigate corruption in Thailand. However, the effectiveness of such measures remains questionable due to bureaucratic inefficiencies and political interference (Prateppornnarong, 2020). This analysis serves as a foundation for understanding public attitudes and developing strategies to combat corruption effectively. Strengthening governance structures, increasing transparency, and fostering public participation are crucial in addressing corruption perception and promoting ethical governance in Thailand. The analysis results are depicted in Table 1.

Table 1. Ranked themes in corruption perception and governance

Rank	Theme	Frequency
1	corruption	50
2	governance	35
3	transparency	30
4	government	28
5	economic	22
6	justice	20
7	stability	18

Table 1 presents the key themes related to corruption perception and governance, ranked by frequency of occurrence. The most frequently mentioned term is "corruption" (50 times), highlighting its central role in public discourse. This is followed by "governance" and "transparency", indicating the significance of institutional structures and government openness in addressing corruption. Additionally,

the terms "government", "economic", and "justice" are frequently mentioned, reflecting concerns about the relationship between corruption, public administration, economic impact, and social justice. The presence of "stability" suggests concerns about how corruption affects political and economic stability. This ranking provides an overview of the key issues in corruption perception in Thailand and serves as a foundation for developing policies to combat corruption and enhance effective governance.

2. Word cloud

The Word Cloud illustrates the frequency of words related to corruption perception in Thailand, with the size of each word reflecting its frequency of occurrence. The larger the word, the more frequently it appears in the study's context. The most prominent terms, such as "corruption," "governance," "transparency," "government," and "economic," indicate that corruption is a major issue directly linked to governance and government transparency. Additionally, the frequent mention of economic-related terms highlights concerns about the impact of corruption on the country's financial system. Words related to governance and legal frameworks, such as "policies," "law," "compliance," "accountability," "integrity," and "ethics," emphasize the crucial role of laws, policies, and ethical standards in reducing corruption. Accountability and integrity within public institutions and government officials are seen as essential for fostering good governance. The social and economic impacts of corruption are reflected in words like "justice," "stability," "trust," and "public," indicating concerns that corruption undermines fairness, societal stability, and public trust in the government. The perception that corruption affects economic and political stability may contribute to declining confidence in institutions. The role of media and technology in oversight is highlighted by terms such as "media," "digital," and "whistleblower," demonstrating that mass media and digital technologies play a vital role in exposing corruption. Whistleblower systems are considered an important mechanism that allows citizens to participate in monitoring and preventing fraudulent activities. Anti-corruption measures and public sector reforms are reflected in words such as "anti-corruption," "prevention," "monitoring," and "reform," underscoring key approaches to preventing and mitigating corruption, including government oversight, preventive strategies, and structural reforms to enhance institutional efficiency. In the context of public administration and bureaucracy, words like "leadership," "bureaucracy," and "policy" indicate that the effectiveness of the government, bureaucratic systems, and political leadership plays a significant role in shaping corruption levels in the country. This Word Cloud helps identify key trends in corruption perception in Thailand, with an emphasis on governance, transparency, legal enforcement, justice, media influence, and anti-corruption measures. The insights from this visualization can serve as a foundation for shaping policies and strategies to effectively combat corruption and build a more transparent society with greater public trust in government institutions.

Figure 1. Word cloud representing corruption perception in Thailand

3. Factors Influencing Corruption Perception in Thailand

Corruption perception in Thailand is shaped by multiple interrelated factors, including governance quality, transparency, media influence, legal enforcement, and cultural norms. These elements collectively determine how individuals and institutions perceive the prevalence and impact of corruption in the country.

One of the most significant factors is governance quality, which directly affects public trust in state institutions. Poor governance, characterized by inefficiency, bureaucratic red tape, and weak accountability, increases the perception that corruption is widespread and difficult to control. Transparency and access to information also play a crucial role; when government agencies lack transparency or restrict access to public data, it reinforces the belief that corruption is hidden within the system. Countries with strong transparency measures tend to have lower corruption perception scores (Hussain et al., 2022).

Media influence, particularly through digital and social media platforms, significantly affects how corruption is perceived. While investigative journalism and public whistleblowing help uncover corruption cases, the spread of unverified or misleading information can distort public perception, sometimes exaggerating or underestimating actual corruption levels (Awale & Kulmie, 2024). Legal enforcement and the rule of law are additional critical factors; weak legal frameworks and inconsistent application of anti-corruption laws contribute to the public perception that corruption remains unchecked and that offender can evade punishment. Conversely, when anti-corruption policies are strictly enforced, corruption perception tends to decline (Muktiyanto et al., 2019). Lastly, cultural and social norms influence corruption perception in Thailand. Hierarchical societal structures, patronage networks, and tolerance of informal payments in bureaucratic processes normalize corrupt practices, making corruption appear more ingrained and difficult to eradicate (Munteanu et al., 2024). These factors collectively shape how Thai citizens, policymakers, and international observers assess corruption, highlighting the need for stronger governance reforms, increased transparency, stricter legal enforcement, and a cultural shift toward integrity and accountability.

Discussion

Corruption remains a deeply entrenched issue in Thailand, significantly shaping public trust in government institutions and impacting national development. The findings of this study highlight multiple factors influencing corruption perception, including government transparency, law enforcement, media influence, and cultural norms. The hierarchical structure of Thai society fosters a strong acceptance of power, even when decision-making processes lack transparency (Pannasil et al., 2016). This issue is exacerbated by weak transparency measures and limited public access to government information, which directly impact public trust and reinforce the perception that corruption is deeply rooted and difficult to eradicate. When government institutions fail to ensure fairness in resource distribution and decision-making, citizens tend to view corruption as an unavoidable aspect of governance, particularly within patronage systems and favoritism networks. Mass media and social media play a crucial role in shaping corruption perception, as investigative journalism serves to expose misconduct. However, the rapid spread of unverified information on social platforms often leads to misinformation or exaggerated claims, further distorting public perception. While media exposure is essential for accountability, excessive negative reporting can create the impression that corruption is more widespread than it actually is, contributing to heightened skepticism and distrust in public institutions (Stapenhurst, 2000). Therefore, media freedom must be accompanied by responsible journalism and fact-checking mechanisms to ensure that corruption-related discussions remain well-informed and balanced.

The economic consequences of corruption are also substantial, particularly for small and medium-sized enterprises (SMEs), which often face pressure to engage in bribery to facilitate business operations (Ionescu, 2013). Corruption not only increases the cost of doing business but also weakens market competitiveness, discourages foreign investment, and contributes to inefficiencies in economic development. Additionally, corruption perception influences individual ethical behavior, as research suggests that individuals who perceive corruption as widespread are more likely to engage in unethical actions themselves, perpetuating a continuous cycle of corruption (Hübler et al., 2020). Addressing these issues requires a proactive anti-corruption approach that emphasizes transparency, accountability, and public participation (Prateepornnarong, 2020). Furthermore, evidence suggests that as a country's GDP increases, corruption perception tends to decline, reinforcing the idea that economic growth plays a critical role in shaping public attitudes toward corruption (Birdsall et al., 2018). From a theoretical perspective, the study aligns with Principal-Agent Theory, which suggests that when information asymmetry exists between government officials and the public, corruption perception tends to rise. Despite Thailand's ongoing anti-corruption efforts, inconsistent law enforcement and weak oversight mechanisms continue to fuel public skepticism, further supporting prior research that a lack of legal accountability undermines trust in governance (Rose-Ackerman & Palifka, 2016). Strengthening judicial independence and imposing stricter penalties on corruption-related offenses would be crucial in restoring public confidence in the legal system. Cultural norms further shape corruption perception, particularly in high power-distance societies where deference to authority is deeply ingrained. In Thailand, patronage networks and informal payments are often normalized, making it difficult to challenge corruption and

reducing public motivation to engage in anti-corruption efforts. Shifting these societal attitudes requires fostering a culture of integrity through civic education, public awareness initiatives, and greater participation in governance oversight. Given these findings, several policy recommendations emerge. Strengthening government transparency through real-time budget tracking platforms, open data initiatives, and blockchain-based procurement systems can significantly enhance accountability and limit corruption opportunities. Improving legal enforcement by increasing penalties for corruption-related offenses, ensuring independent oversight of investigations, and reinforcing whistleblower protection programs would serve as effective deterrents against misconduct. Furthermore, promoting responsible media practices and digital literacy through fact-checking initiatives and journalistic integrity standards can prevent the spread of misinformation regarding corruption. Encouraging civic engagement via community-led oversight programs, participatory budgeting mechanisms, and secure reporting platforms will empower citizens to take an active role in monitoring governance. Moreover, integrating anti-corruption education into school curricula and providing ethical training for public officials can instill long-term cultural shifts toward integrity and accountability. Implementing these measures will not only address corruption perception but also contribute to broader governance improvements and restore public trust. One limitation of this study is the reliance on purposive sampling, which, while effective in selecting participants with relevant expertise, may introduce selection bias and limit the generalizability of findings. Since the sample is chosen based on specific criteria, certain perspectives, particularly from underrepresented groups, may not be fully captured. To mitigate this limitation, future research should consider incorporating random or stratified sampling methods to ensure more diverse viewpoints. Additionally, employing triangulation techniques, such as combining qualitative interviews with survey data or secondary data analysis, could enhance the validity of findings and reduce potential biases, leading to more robust and comprehensive insights into corruption perception in Thailand. Ultimately, this study highlights the interconnected nature of governance, law enforcement, media influence, and social norms in shaping corruption perception. The persistence of high corruption perception in Thailand suggests that systemic reforms are needed to address institutional weaknesses and enhance public confidence in governance. By adopting transparency-driven governance models, enforcing stricter anti-corruption policies, fostering ethical awareness, and increasing public participation, Thailand can move towards a governance system that is more accountable, transparent, and trusted by its citizens.

Body of knowledge

This research has generated new knowledge regarding the factors influencing Thai citizens' perceptions of corruption, which can be used to develop effective policies to reduce corruption and enhance public trust in the government. The findings indicate that government transparency directly affects the level of corruption perception among citizens. When people can easily access budgetary and administrative information, they tend to have greater trust in the government. Conversely, a lack of transparency or restrictions on government information disclosure leads to a heightened perception that corruption is widespread, even if the actual situation may not be as severe.

Additionally, the study highlights that Thailand's social structure places significant emphasis on hierarchy and authority, which contributes to the normalization of patronage systems and nepotism. Many citizens perceive these practices as customary, making it difficult to challenge corruption. When individuals feel that resisting corruption is difficult and could negatively impact their personal or professional lives, they may lack the motivation to report or expose unethical behaviors. Another crucial factor affecting corruption perception is the role of mass media and social media in disseminating corruption-related information. While media outlets play a vital role in exposing corruption, the way news is presented can shape public perception. If news reports focus excessively on corruption cases without discussing government efforts to combat them, the public may develop an exaggerated sense of the severity of corruption in the country. On the other hand, social media platforms enable rapid dissemination of corruption-related information, making it easier for citizens to stay informed. However, these platforms also pose risks related to misinformation and unreliable sources. This research further reveals that public trust in the government increases when citizens perceive decision-making processes as fair and equitable. When resource allocation appears unjust or favors specific groups, corruption is seen as deeply embedded in the system. Additionally, a strong and independent oversight mechanism can help reduce the perception that government officials can evade accountability. The study also emphasizes that corruption perception extends beyond governance, affecting the economy and society. A lack of trust in the government discourages public participation in social and political activities, potentially destabilizing national governance. Corruption also raises business costs, forcing companies to navigate bribery and favoritism, ultimately diminishing Thailand's competitiveness compared to countries with lower corruption levels.

The knowledge gained from this research can be applied across multiple domains. In public policy, the findings provide insights for improving anti-corruption policies, emphasizing government transparency, enhancing regulatory oversight, and promoting public engagement. In education and ethics, this knowledge can serve as a foundation for developing curricula or training programs aimed at fostering anti-corruption awareness among government officials and students. In technology and media, both the public and private sectors can leverage digital tools and online platforms to enhance transparency, such as blockchain-based procurement records or whistleblower applications that allow citizens to report corruption anonymously. In economic development, this research serves as a tool for assessing the impact of corruption on business operations, helping design policies that reduce corruption-related costs and strengthen investor confidence. The findings of this study not only explain the mechanisms behind Thai citizens' perceptions of corruption but also provide practical applications for designing effective anti-corruption measures at both the policy and operational levels. Implementing these insights can contribute to a more transparent society and foster greater public trust in government institutions.

Suggestions

To effectively address corruption perception in Thailand, a multi-faceted approach integrating governance reforms, legal enforcement, media responsibility, and cultural transformation is essential. Strengthening government transparency through real-time budget tracking, open data initiatives, and

blockchain-based procurement systems can significantly reduce corruption risks. Legal enhancements, such as reinforcing independent anti-corruption agencies, imposing stricter penalties, and implementing robust whistleblower protection laws, are critical to ensuring accountability. Given the media's dual role in both exposing corruption and spreading misinformation, promoting fact-checking mechanisms and media literacy programs will help ensure responsible reporting. Additionally, fostering a cultural shift through ethical education in schools, integrity training for public officials, and civic engagement programs can gradually reduce societal tolerance for corruption. Encouraging public participation via community-driven oversight mechanisms, citizen-led audit programs, and secure reporting platforms will empower people to actively monitor governance. By adopting these measures, Thailand can enhance transparency, rebuild trust in institutions, and create a more accountable governance system, where corruption is less tolerated and integrity becomes a fundamental societal

References

- Achim, M. V., & Borlea, S. N. (2018). The impact of corruption on population health. *Population Health Management, 21*(1), 26-38. <https://doi.org/10.1089/pop.2017.0063>
- Awale, A. A., & Kulmie, D. A. (2024). Public employees' views on corruption and financial crimes: A perceptual study. *Journal of Asian Scientific Research, 14*(4), 612-626.
- Besley, T., & Prat, A. (2006). Handcuffs for the grabbing hand? Media capture and government accountability. *American Economic Review, 96*(3), 720-736. <https://doi.org/10.1257/aer.96.3.720>
- Birdsall, N., Kenny, C., & Diofasi, A. (2018). What drives citizen perceptions of government corruption? National income, petty bribe payments and the unknown. *International Economic Association Series, in: Kaushik Basu & Tito Cordella (ed.), Institutions, Governance and the Control of Corruption, chapter 10, pages 285-334, Palgrave Macmillan.*
- Braun, V., & Clarke, V. (2019). Reflecting on reflexive thematic analysis. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health, 11*(4), 589-597. <https://doi.org/10.1080/2159676X.2019.1628806>
- Edelman Trust Barometer. (2023). *2023 Edelman Trust Report: The Role of Transparency in Trust Building.* Retrieved from <https://www.edelman.com/trust-barometer>.
- Hübler, O., Koch, M., Menkhoff, L., & Schmidt, U. (2021). Corruption and cheating: Evidence from rural Thailand. *World Development, 145*, 105526. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2021.105526>.
- Hussain, T., Maitlo, S., Raza-ul-Mustafa, A., & Mujahid, H. (2022). Corruption, governance, and government revenue. *Journal of History and Social Sciences, 13*(2), 122-133.
- Ionescu, L. (2013). Perceptions of corruption in emerging economies. *Economics, Management, and Financial Markets, 8*(1), 136-141.
- Khoman, S. (2015). Corruption, Transactions Costs, and Network Relationships: Governance Challenges for Thailand. In *Sustainable Economic Development* (pp. 215-235). Academic Press.
- Kolstad, I., & Wiig, A. (2009). Is transparency the key to reducing corruption in resource-rich countries? *World Development, 37*(3), 521-532. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2008.07.002>.

- Ma, J., Guo, B., & Yu, Y. (2022). Perception of official corruption, satisfaction with government performance, and subjective wellbeing—An empirical study from China. *Frontiers in Psychology*, 13, 748704. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.748704>.
- Muktiyanto, A., Dwiyani, R., Hartati, N., Perdana, H. D., & Possumah, B. T. (2019). Control combating corruption: A governance model from Indonesians' perspective. *Journal of Southwest Jiaotong University*, 54(5), 1-11.
- Munteanu, I., Ileanu, B. V., Florea, I. O., & Aivaz, K. A. (2024). Corruption perceptions in the Schengen Zone and their relation to education, economic performance, and governance. *PLOS One*, 19(7), e0301424. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0301424>.
- Mutebi, A. M. (2008). Explaining the Failure of Thailand's Anti-corruption Regime. *Development and Change*, 39(1), 147-171. <https://doi.org/10.1111/j.1467-7660.2008.00472.x>.
- Pannasil, P., Phosing, P., & Kenaphoom, S. (2016). Corruption in the Thai Bureaucracy: The Protection and Solution Approach. *Journal of MCU Peace Studies*, 4(2), 326-340.
- Prateppornnarong, D. (2020). Fighting corruption while having hands tied: A case study of Thailand's public sector anti-corruption commission. *Journal of Asian and African Studies*, 56(2), 320-334. <https://doi.org/10.1177/0021909620926529>.
- Rose-Ackerman, S. (1978). *Corruption: A Study in Political Economy*. Cambridge: Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-596350-3.50005-3>.
- Rose-Ackerman, S., & Palifka, B. J. (2016). *Corruption and government: Causes, consequences, and reform*. Cambridge University Press.
- Stapenhurst, R. (2000). *The media's role in curbing corruption*. World Bank Institute. Retrieved from <https://documents1.worldbank.org/curated/zh/893191468766225068/pdf/multi-page.pdf>.
- Transparency International. (2023). *Corruption Perceptions Index 2023*. Retrieved from <https://www.transparency.org/en/cpi/2023>.
- Treisman, D. (2007). What have we learned about the causes of corruption from ten years of cross-national empirical research? *Annual Review of Political Science*, 10(1), 211-244.
- Zhang, Y. (2022). The relationship between corruption perception and depression: A multiple mediation model. *Psychology Research and Behavior Management*, 2022(15), 1943-1954. <https://doi.org/10.2147/PRBM.S374839>.

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนักในยุคดิจิทัลของผู้บริโภคในเขต
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

Factors influencing decision to purchase herbal weight loss product in
the digital age of consumers in Bangkok and Metropolitan area

วิธ นิธิศักดิ์เดช^{1*}, อัมภินี ภาภสมบุญดี²

Witt Nithisakdadet^{1*}, Ampinee Lapsomboondee²

^{1,2} สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ผู้ประกอบการ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

^{1,2*} Master of Economics (Entrepreneurial Economics), Rajamangala University of Technology Tawan-ok

*Corresponding author's e-mail: witt.nithisakdadet@gmail.com*¹ ampinee_la@rmutto.ac.th²

Received: February 5, 2025

Revised: February 16, 2025

Accepted: February 23, 2025

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันสังคมไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านพฤติกรรมผู้บริโภค และการดูแลสุขภาพ ปัญหาโรคอ้วนที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องได้กลายเป็นความท้าทายสำคัญของสังคม ส่งผลให้ผู้คนหันมาให้ความสนใจกับการดูแลสุขภาพและการควบคุมน้ำหนักมากขึ้น งานวิจัยนี้จัดทำขึ้นมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนักในยุคดิจิทัลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ และประยุกต์แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7Ps แนวคิดเกี่ยวกับการตลาดดิจิทัล แนวคิดและทฤษฎีการตัดสินใจซื้อ แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สมุนไพร และแนวคิดเกี่ยวกับสมุนไพรลดน้ำหนัก กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ได้มาจากระบบการสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอนเริ่มจากการแบ่งโควตาตามกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนจำนวนประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 5 จังหวัด และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Snowball Sampling เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยนำข้อมูลที่ได้นำมาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ผลการวิจัย พบว่า เพศหญิงมีแนวโน้มตัดสินใจซื้อ มากกว่าเพศชาย โดยปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อ สำหรับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7Ps ด้านการส่งเสริมการตลาด ลักษณะทางกายภาพ และราคา มีอิทธิพลเชิงบวก และด้านกระบวนการมีอิทธิพลเชิงลบ ส่วนปัจจัยทางการตลาดดิจิทัล ด้านสื่อสังคมออนไลน์ การปรับแต่งเว็บไซต์และการทำการตลาดผ่านเครื่องมือค้นหา (SEO/SEM) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนักมากที่สุด

คำสำคัญ: การตลาดดิจิทัล, ปัจจัยการตัดสินใจซื้อ, ผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนัก

Abstract

Currently, Thai society is undergoing rapid changes, particularly in consumption behavior and healthcare. The continuously rising problem of obesity has become a significant social challenge, leading people to pay more attention to healthcare and weight control. This quantitative research aims to study the factors affecting purchase decisions for herbal weight loss products in the digital age among consumers in the Bangkok Metropolitan Area. The study applies concepts from consumer behavior, the 7Ps service marketing mix theory, digital marketing concepts, purchase decision theory, herbal product concepts, and weight loss herbal [concepts - I assume this refers to concepts related to using herbs for weight loss]. The sample group consists of 400 participants, obtained through a two-stage sampling process, beginning with quota sampling based on population proportions across Bangkok and five surrounding provinces, followed by snowball sampling. The research instrument was a questionnaire, and data were analyzed using statistical software to determine relationships between variables. The research findings show that females are more likely to make purchase decisions than males. Personal factors, including age, education, occupation, and income differences, affect purchase decisions. Regarding service marketing mix factors, promotion, physical evidence, and price have positive influences, while process has a negative influence. For digital marketing factors, social media and search engine optimization/search engine marketing (SEO/SEM) have the strongest positive influence on purchase decisions for herbal weight loss products

Keywords: digital marketing, purchasing decision factor, herbal weight loss product

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพและรูปร่างมากขึ้น โดยเฉพาะการควบคุมน้ำหนัก ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรน้ำหนักได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้วยภาพลักษณ์ของความเป็นธรรมชาติและปลอดภัย ประกอบกับการเติบโตของตลาดออนไลน์และสื่อดิจิทัลที่ช่วยให้การเข้าถึงข้อมูลและการซื้อผลิตภัณฑ์เหล่านี้ทำได้ง่ายขึ้น ซึ่งปรากฏการณ์นี้มีความสอดคล้องอย่างมีนัยสำคัญกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ในหลายประการ กล่าวคือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรน้ำหนักสนับสนุนเป้าหมายการเป็นประเทศชั้นนำ ด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง โดยส่งเสริมการแปรรูปสมุนไพรให้มีมูลค่าเพิ่ม อีกทั้งยังเสริมสร้างภาพลักษณ์ของประเทศไทยในฐานะจุดหมายของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน ตลอดจนสนับสนุนวิสัยทัศน์การเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง โดยเฉพาะในด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก นอกจากนี้ การเติบโตของตลาดออนไลน์สำหรับผลิตภัณฑ์ดังกล่าวยังสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาการค้าดิจิทัลและการส่งเสริมการส่งออกสู่ตลาดโลก ซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีศักยภาพสูงและแข่งขันได้ในระดับสากล โดยเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการสร้างธุรกิจและนวัตกรรมใหม่ ๆ พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลและนวัตกรรมของกำลังคน สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในด้านสุขภาพและการใช้เทคโนโลยี และท้ายที่สุด ยังสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล โดยส่งเสริมการใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีในการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สุขภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค อันจะนำไปสู่การมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

จากข้อมูลของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ในปี 2564 พบว่า วิสาหกิจขนาดย่อมในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีสัดส่วนมากกว่า 30% ของวิสาหกิจขนาดย่อมทั้งประเทศ แต่มีเพียง 15% เท่านั้นที่สามารถ

ใช้การตลาดดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและความรู้ความเข้าใจในการใช้เครื่องมือดิจิทัล โดย 70% ของวิสาหกิจขนาดย่อมในพื้นที่ดังกล่าวมีงบประมาณด้านการตลาดดิจิทัลไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นความท้าทายอย่างมากในการแข่งขันกับธุรกิจขนาดใหญ่ อย่างไรก็ตาม ในบริบทของตลาดสมุนไพรไทยซึ่งมีมูลค่า 18,000 ล้านบาท ในปี 2563 และคาดว่าจะเติบโตเป็น 20,000 ล้านบาทในปี 2565 โดยเฉพาะตลาดผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนักจากสมุนไพรที่มีมูลค่า 5,000 ล้านบาทและคาดว่าจะเติบโต 10-12% ต่อปีในช่วง 3 ปีข้างหน้า ประกอบกับพฤติกรรมของผู้บริโภคในกรุงเทพฯ ที่ 65% เคยซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา และ 40% เลือกซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2563) ที่ระบุว่าตลาดผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพและความงามในประเทศไทยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 10-15 ต่อปี โดยได้รับแรงหนุนจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคหลังการระบาดของ COVID-19 ซึ่งการสำรวจของ Nielsen (2563) พบว่า 78% ของผู้บริโภคชาวไทยมีความสนใจในผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติและสมุนไพรมากขึ้น จึงเป็นโอกาสสำคัญสำหรับวิสาหกิจขนาดย่อมในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพและคุ้มค่า เพื่อเข้าถึงตลาดที่มีศักยภาพการเติบโตสูง ร้อยละของประชาชนที่เจ็บป่วยและเลือกใช้บริการการแพทย์แผนไทย มีแนวโน้มดีขึ้นต่อเนื่องจากปี พ.ศ. 2560 เป็นต้นมา จะเห็นได้จากสถิติการเลือกใช้บริการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร ปี 2560 อัตราการเพิ่มร้อยละ 2.67 ปี 2562 อัตราการเพิ่มร้อยละ 3.11 และปี 2564 อัตราการเพิ่มร้อยละ 4.58 และมูลค่าการบริโภคสมุนไพรรวมในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่องตั้งแต่ ปี 2563 มีมูลค่าเท่ากับ 45,998 ล้านบาท ปี 2564 มูลค่าเท่ากับ 48,109 ล้านบาท และปี 2565 มูลค่าเท่ากับ 52,104 ล้านบาท

การพัฒนาธุรกิจสมุนไพรลดน้ำหนักในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคในช่องทางออนไลน์ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์การตลาดดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพและตรงกลุ่มเป้าหมาย พร้อมทั้งปรับปรุงการสื่อสารทางการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค อีกทั้งยังช่วยในการปรับปรุงผลิตภัณฑ์เดิมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ รวมถึงบริการเสริมที่เพิ่มมูลค่า นอกจากนี้ ยังช่วยให้ธุรกิจสามารถปรับตัวตามแนวโน้มตลาดและเทคโนโลยี โดยเข้าใจการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริโภคและนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกันก็สร้างความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือผ่านการพัฒนาเนื้อหาและการนำเสนอที่ตอบสนองต่อข้อกังวลของผู้บริโภคได้อย่างตรงประเด็น รวมถึงการออกแบบประสบการณ์ลูกค้าที่ดีขึ้นผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์และกระบวนการซื้อขายที่สะดวก ซึ่งจะช่วยสร้างความประทับใจและความภักดีต่อแบรนด์ และช่วยให้ธุรกิจสามารถบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดสรรงบประมาณและเลือกลงทุนในช่องทางที่มีโอกาสประสบความสำเร็จสูง พร้อมทั้งเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขายผลิตภัณฑ์สุขภาพออนไลน์ และเปิดโอกาสให้ธุรกิจค้นพบโอกาสใหม่ ๆ นำไปสู่การวางแผนขยายตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2565)

จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนักในยุคดิจิทัลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” เพื่อเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคในช่องทางออนไลน์ พัฒนากลยุทธ์การตลาดดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การพัฒนาธุรกิจสมุนไพรลดน้ำหนักในยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนักในยุคดิจิทัลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนักในยุคดิจิทัลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยทางการตลาดดิจิทัลที่มีต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนักในยุคดิจิทัลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

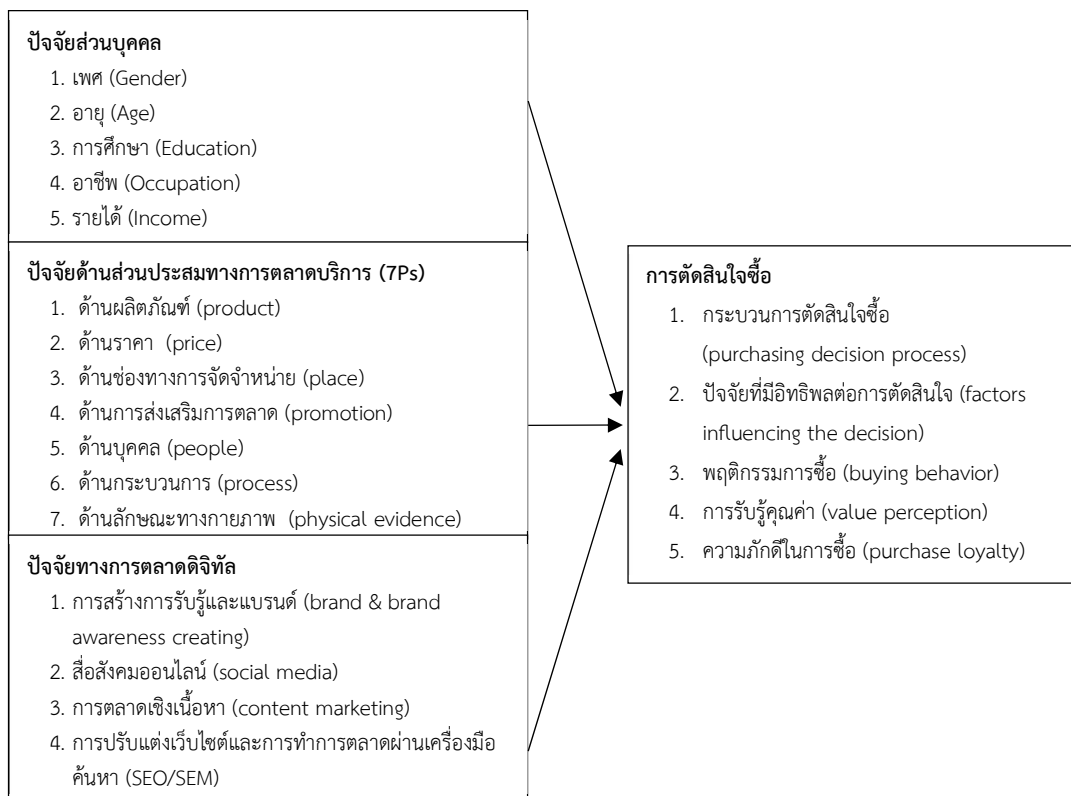
พฤติกรรมผู้บริโภคตามแนวคิดของ ประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก ได้แก่ สิ่งกระตุ้นทางการตลาดและสิ่งแวดล้อม กระบวนการตัดสินใจของผู้ซื้อ และการตอบสนองของผู้ซื้อ โดยมีปัจจัยที่มีอิทธิพล 4 กลุ่ม คือ ปัจจัยทางวัฒนธรรม ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยทางจิตวิทยา ส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7Ps ตามแนวคิดของ Bitner & Booms (1981) ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร กระบวนการให้บริการ และลักษณะทางกายภาพ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในธุรกิจบริการ การตลาดดิจิทัลเป็นกระบวนการทางการตลาดที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและช่องทางออนไลน์ในการสื่อสารโดยครอบคลุมการใช้สื่อดิจิทัลทุกรูปแบบเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การตัดสินใจซื้อในยุคดิจิทัลมีความซับซ้อนมากขึ้น ผู้บริโภคมักค้นหาข้อมูลออนไลน์ก่อนตัดสินใจ ผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนัก โดยสามารถแบ่งตามกลไกการออกฤทธิ์เป็น 5 ประเภท ได้แก่ สมุนไพรที่มีฤทธิ์ขับน้ำ สมุนไพรที่มีฤทธิ์เผาผลาญไขมัน สมุนไพรที่ช่วยลดความอยากอาหาร สมุนไพรที่ช่วยดักจับไขมันและสมุนไพรที่ช่วยเร่งการเผาผลาญ รูปแบบผลิตภัณฑ์มีหลากหลาย เช่น ชาสมุนไพร แคปซูล ผงละลายน้ำ น้ำสกัด และสมุนไพรแห้ง ซึ่งต้องได้รับการรับรองมาตรฐานและความปลอดภัยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 5 จังหวัด ได้แก่ สมุทรปราการ สมุทรสาคร นครปฐม ปทุมธานี และนนทบุรี มีอายุ 20 ปีขึ้นไป และเคยซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนัก จำนวน 400 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ประชากร วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Snowball Sampling เริ่มต้นด้วยการกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายอย่างชัดเจน ซึ่งในกรณีนี้คือบุคคลที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปและมีประสบการณ์ในการซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนัก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มี 5 ข้อ ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนัก และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ผลกระทบของทางการตลาดดิจิทัลต่อการตัดสินใจซื้อแบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) ที่คำนวณโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha) ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.70 แสดงถึงความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิ โดยข้อมูลปฐมภูมิเก็บรวบรวมจากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ผ่านการขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ส่วนข้อมูลทุติยภูมิรวบรวมจากฐานข้อมูลวิชาการ เว็บไซต์หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงรายงานการวิจัยตลาดและแนวโน้มอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนักสมุนไพร พหุกรรมผู้บริโภค และการตลาดดิจิทัล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามถูกนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ดังนี้ สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะของประชากรและพฤติกรรมผู้บริโภค การวิเคราะห์ความแตกต่างเพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนักในยุคดิจิทัลของผู้บริโภคของผู้ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ต่อการตัดสินใจซื้อ

ผลการวิจัย

เพศที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนักแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -5.49$, $p = 0.00$) โดยเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจซื้อสูงกว่าเพศชาย (หญิง: $\bar{X} = 4.07$, $S.D. = 0.23$; ชาย: $\bar{X} = 3.90$, $S.D. = 0.33$) บ่งชี้ว่าเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนักมากกว่าเพศชาย รายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการตัดสินใจซื้อจำแนกตามเพศ

เพศ	ภาพรวมการตัดสินใจ		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.		
ชาย	3.90	0.33	-	-
หญิง	4.07	0.23	-5.49	0.00*

*ระดับนัยสำคัญ 0.05

อายุที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนักโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 13.56$, $Sig. = 0.00$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Sig. < 0.05$) ใน 4 ด้าน ได้แก่ กระบวนการตัดสินใจซื้อ ($F = 18.92$, $Sig. = 0.00$) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ($F = 28.92$, $Sig. = 0.00$) พฤติกรรมการซื้อ ($F = 6.81$, $Sig. = 0.00$) และการรับรู้คุณค่า ($F = 5.60$, $Sig. = 0.00$) ขณะที่ด้านความภักดีในการซื้อ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 2.20$, $Sig. = 0.07$) ทั้งนี้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมีความแตกต่างระหว่างกลุ่มอายุมากที่สุด ($F = 28.92$) ส่วนการรับรู้คุณค่ามีความแตกต่างระหว่างกลุ่มอายุน้อยที่สุดในกลุ่มที่มีนัยสำคัญ ($F = 5.60$) รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการตัดสินใจซื้อจำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
กระบวนการตัดสินใจซื้อ	Between Groups	14.37	4	3.59	18.92	0.00*
	Within Groups	75.00	395	0.19		
	Total	89.38	399			
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ	Between Groups	20.01	4	5.00	28.92	0.00*
	Within Groups	68.33	395	0.17		
	Total	88.34	399			
พฤติกรรมการซื้อ	Between Groups	4.22	4	1.05	6.81	0.00*
	Within Groups	61.10	395	0.16		
	Total	65.31	399			
การรับรู้คุณค่า	Between Groups	3.64	4	0.91	5.60	0.00*
	Within Groups	64.29	395	0.16		
	Total	67.94	399			
ความภักดีในการซื้อ	Between Groups	.50	4	0.12	2.20	0.07
	Within Groups	22.31	395	0.06		
	Total	22.81	399			
ภาพรวม	Between Groups	3.61	4	0.90	13.56	0.00*
	Within Groups	26.29	395	0.07		
	Total	29.90	399			

*ระดับนัยสำคัญ 0.05

ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนักโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 3.01$, $Sig. = 0.05$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Sig. < 0.05$) ใน 4 ด้าน ได้แก่ กระบวนการตัดสินใจซื้อ ($F = 7.45$, $Sig. = 0.00$) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ($F = 13.06$, $Sig. = 0.00$) พฤติกรรมการซื้อ ($F = 9.22$, $Sig. = 0.00$) และการรับรู้คุณค่า ($F = 8.35$, $Sig. = 0.00$) ขณะที่ด้านความภักดีในการซื้อ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 2.38$, $Sig. = 0.09$) ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมีความแตกต่างระหว่างกลุ่มระดับการศึกษามากที่สุด ($F = 13.06$) ส่วนกระบวนการตัดสินใจซื้อมีความแตกต่างระหว่างกลุ่มระดับการศึกษาน้อยที่สุดในกลุ่มที่มีนัยสำคัญ ($F = 7.45$) รายละเอียด ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการตัดสินใจซื้อจำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
กระบวนการตัดสินใจซื้อ	Between Groups	3.23	2	1.62	7.45	0.00*
	Within Groups	86.14	397	0.22		
	Total	89.38	399			
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ	Between Groups	5.46	2	2.73	13.06	0.00*
	Within Groups	82.89	397	0.21		
	Total	88.34	399			
พฤติกรรมการซื้อ	Between Groups	2.90	2	1.45	9.22	0.00*
	Within Groups	62.41	397	0.16		
	Total	65.31	399			
การรับรู้คุณค่า	Between Groups	2.74	2	1.372	8.35	0.00*
	Within Groups	65.19	397	0.16		
	Total	67.94	399			
ความภักดีในการซื้อ	Between Groups	0.27	2	0.14	2.38	0.09
	Within Groups	22.54	397	0.06		
	Total	22.81	399			
ภาพรวม	Between Groups	0.45	2	0.22	3.01	0.05*
	Within Groups	29.45	397	0.07		
	Total	29.90	399			

*ระดับนัยสำคัญ 0.05

อาชีพที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนักโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 12.02$, $Sig. = 0.00$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Sig. < 0.05$) ใน 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ($F = 27.63$, $Sig. = 0.00$) กระบวนการตัดสินใจซื้อ ($F = 16.60$, $Sig. = 0.00$) การรับรู้คุณค่า ($F = 4.60$, $Sig. = 0.00$) และ พฤติกรรมการซื้อ ($F = 3.69$, $Sig. = 0.00$) ขณะที่ด้านความภักดีในการซื้อ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 1.71$, $Sig. = 0.13$) ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมีความแตกต่างระหว่างกลุ่มอาชีพมากที่สุด ($F = 27.63$) ส่วนพฤติกรรมการซื้อมีความแตกต่างระหว่างกลุ่มอาชีพน้อยที่สุดในกลุ่มที่มีนัยสำคัญ ($F = 3.69$) รายละเอียด ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการตัดสินใจซื้อจำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
กระบวนการตัดสินใจซื้อ	Between Groups	15.55	5	3.11	16.60	0.00*
	Within Groups	73.83	394	0.19		
	Total	89.38	399			
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ	Between Groups	22.94	5	4.59	27.63	0.00*
	Within Groups	65.41	394	0.17		
	Total	88.34	399			
พฤติกรรมการซื้อ	Between Groups	2.92	5	0.59	3.69	0.00*
	Within Groups	62.39	394	0.16		
	Total	65.31	399			
การรับรู้คุณค่า	Between Groups	3.75	5	0.75	4.60	0.00*
	Within Groups	64.19	394	0.16		
	Total	67.94	399			
ความภักดีในการซื้อ	Between Groups	.48	5	0.10	1.71	0.13
	Within Groups	22.33	394	0.06		
	Total	22.81	399			
ภาพรวม	Between Groups	3.96	5	0.80	12.02	0.00*
	Within Groups	25.94	394	0.07		
	Total	29.90	399			

*ระดับนัยสำคัญ 0.05

รายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนักโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 15.31$, $Sig. = 0.00$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Sig. < 0.05$) ใน 4 ด้าน ได้แก่ กระบวนการตัดสินใจซื้อ ($F = 17.44$, $Sig. = 0.00$) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ($F = 18.77$, $Sig. = 0.00$) พฤติกรรมการซื้อ ($F = 3.05$, $Sig. = 0.01$) และความภักดีในการซื้อ ($F = 8.19$, $Sig. = 0.00$) ขณะที่ด้านการรับรู้คุณค่า ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 2.54$, $Sig. = 0.30$) ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมีความแตกต่างระหว่างกลุ่มรายได้มากที่สุด ($F = 18.77$) ส่วนพฤติกรรมการซื้อมีความแตกต่างระหว่างกลุ่มรายได้น้อยที่สุดในกลุ่มที่มีนัยสำคัญ ($F = 3.05$) รายละเอียด ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการตัดสินใจซื้อจำแนกตามรายได้

แหล่งความแปรปรวน		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
กระบวนการตัดสินใจซื้อ	Between Groups	16.20	5	3.24	17.44	0.00*
	Within Groups	73.18	394	0.19		
	Total	89.38	399			
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ	Between Groups	16.99	5	3.40	18.77	0.00*
	Within Groups	71.35	394	0.18		
	Total	88.34	399			
พฤติกรรมการซื้อ	Between Groups	2.44	5	0.49	3.05	0.01*
	Within Groups	62.88	394	0.16		
	Total	65.31	399			
การรับรู้คุณค่า	Between Groups	2.12	5	0.42	2.54	0.30
	Within Groups	65.82	394	0.17		
	Total	67.94	399			
ความภักดีในการซื้อ	Between Groups	2.15	5	0.43	8.19	0.00*
	Within Groups	20.66	394	0.05		
	Total	22.81	399			
ภาพรวม	Between Groups	4.86	5	0.97	15.31	0.00*
	Within Groups	25.04	394	0.06		
	Total	29.90	399			

*ระดับนัยสำคัญ 0.05

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps สามารถอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนักได้ร้อยละ 59 ($R^2 = 0.59$) โดยแบบจำลองมีความเหมาะสมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 80.46$, $Sig. = 0.00$) ไม่พบปัญหาสหสัมพันธ์เชิงเส้นพหุ (VIF: 1.29-2.39, Tolerance: 0.42-0.78) และมีเพียง 4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญคือด้านการส่งเสริมการตลาด ($\beta = 0.69$) ด้านลักษณะทางกายภาพ ($\beta = 0.34$) และด้านราคา ($\beta = 0.13$) ที่มีอิทธิพลเชิงบวก ในขณะที่ด้านกระบวนการ ($\beta = -0.22$) มีอิทธิพลเชิงลบ ส่วนปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย และบุคคลไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ ได้แบบจำลองคือ การตัดสินใจซื้อ = $1.93 + 0.35(\text{การส่งเสริมการตลาด}) + 0.21(\text{ลักษณะทางกายภาพ}) + 0.06(\text{ราคา}) - 0.10(\text{กระบวนการ})$ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบสมมุติฐานของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7Ps มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนักของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลโดยวิธีการถดถอยพหุคูณ

ตัวแปรพยากรณ์	b	S.E.	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.93	0.13		14.7	0.00	-	-
ด้านผลิตภัณฑ์	0.01	0.02	0.01	0.37	0.71	0.78	1.29
ด้านราคา	0.06	0.02	0.13	3.33	0.00	0.75	1.34
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	-0.02	0.02	-0.05	-0.96	0.34	0.45	2.24
ด้านการส่งเสริมการตลาด	0.35	0.03	0.69	13.78	0.00	0.42	2.39
ด้านบุคคล	0.01	0.02	0.03	0.71	0.48	0.71	1.41
ด้านกระบวนการ	-0.10	0.02	-0.22	-5.49	0.00	0.63	1.58
R = 0.77 R ² = 0.59 Adjusted R ² = 0.58 F = 80.46 Sig. = 0.00*							

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ปัจจัยทางการตลาดดิจิทัลที่อธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนักได้ร้อยละ 40 โดยมีความเหมาะสมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่พบปัญหาสหสัมพันธ์เชิงเส้นพหุระหว่างตัวแปรอิสระ และมีเพียงปัจจัยสื่อสังคมออนไลน์ และการปรับแต่งเว็บไซต์และการทำการตลาดผ่านเครื่องมือค้นหา (SEO/SEM) ที่มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อ ขณะที่ปัจจัยด้านการสร้างการรับรู้และแบรนด์ การตลาดเชิงเนื้อหา และการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ โดยแบบจำลองที่ได้คือการตัดสินใจซื้อ = 1.985 + 0.31(สื่อสังคมออนไลน์) + 0.15(SEO/SEM) ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาดดิจิทัลที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนักของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลโดยวิธีการถดถอยพหุคูณ

ตัวแปรต้น	b	S.E.	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.985	0.154	-	12.86	0.00**	-	-
การสร้างการรับรู้และแบรนด์	0.04	0.04	0.08	1.02	0.31	0.26	3.80
สื่อสังคมออนไลน์	0.31	0.05	0.34	6.74	0.00*	0.49	2.06
การตลาดเชิงเนื้อหา	0.08	0.05	0.10	1.63	0.10	0.35	2.89
การปรับแต่งเว็บไซต์และการทำ							
การตลาดผ่านเครื่องมือค้นหา	0.15	0.04	0.29	3.63	0.00*	0.24	4.18
การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า	-0.09	0.05	-0.015	-1.89	0.06	0.25	4.05
R = 0.64 R ² = 0.40 Adjusted R ² = 0.40 F = 53.14 Sig. = 0.00*							

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนักในยุคดิจิทัลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สามารถอภิปรายผล ดังนี้

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7Ps ที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลด

น้ำหนัก ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการตลาด (promotion) ด้านลักษณะทางกายภาพ (physical evidence) ด้านราคา (price) และด้านกระบวนการ (process) โดยด้านการส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลเชิงบวกมากที่สุดสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่ากิจกรรมส่งเสริมการตลาดโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดโอกาสให้ทดลองใช้ผลิตภัณฑ์นั้นสามารถสร้างความเชื่อมั่นและลดความเสี่ยงในการซื้อได้ การมีฟรีเซ็นเตอร์ที่น่าเชื่อถือเป็นอีกส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการตลาดที่มีอิทธิพล ดังที่พบในงานวิจัยของวรรณ สัจจพงษ์ (2565) และ อีทัต ตรีศิริโชติ (2566) อย่างไรก็ตาม โปรโมชันในรูปแบบของแถม คุปองหรือส่วนลด มีความสำคัญน้อยกว่า ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณภาพและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ประเภทนี้เป็นหลัก (อีทัต ตรีศิริโชติ, 2566) ด้านลักษณะทางกายภาพ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อโดยขนาดและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่สะดวกต่อการใช้งานและพกพามีความสำคัญ สอดคล้องกับความนิยมในรูปแบบแคปซูลที่พบในงานวิจัยของปรารถนา เอนกปัญญากุล และคณะ (2563) ด้านราคา (price) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ โดยการรับรู้ว่าราคาส่งผลต่อภาพลักษณ์ของแบรนด์มีความสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า ราคามีผลต่อภาพลักษณ์แบรนด์และการตัดสินใจซื้อ การที่ผู้บริโภคใช้ความแตกต่างของราคาแต่ละแบรนด์เป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบ สะท้อนถึงพฤติกรรมการเปรียบเทียบราคาก่อนซื้อ (วิริญญา เมืองช้าง, 2559; ทิพวรรณ อาริยวงศ์สถิตย์ และกฤษฎา มูฮัมหมัด, 2563) อย่างไรก็ตาม อิทธิพลของราคาโดยตรงต่อการตัดสินใจซื้อมีน้อยกว่า ซึ่งอาจบ่งชี้ว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณภาพและความปลอดภัยมากกว่าราคา เมื่อผลิตภัณฑ์นั้นเกี่ยวข้องกับสุขภาพ ด้านกระบวนการ (process) มีอิทธิพลเชิงลบต่อการตัดสินใจซื้อ ($\beta = -0.22, p < 0.001$) ผลลัพธ์นี้ขัดแย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้และขัดแย้งกับงานวิจัยของอารียา มั่นอ่วม และชิตะวัน ชนะกุล (2565) ที่เน้นความสำคัญของความสะดวก จำเป็นต้องมีการตรวจสอบเพิ่มเติมว่าอาจเป็นไปได้ว่าความซับซ้อน

ปัจจัยทางการตลาดดิจิทัลที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนัก คือ สื่อสังคมออนไลน์ (social media) และ การปรับแต่งเว็บไซต์และการทำการตลาดผ่านเครื่องมือค้นหา (SEO/SEM) สื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลเชิงบวกมากที่สุด โดยการรีวิวและความคิดเห็นจากผู้ใช้จริงมีบทบาทสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องหลักฐานทางสังคม (social proof) และการบอกต่อแบบปากต่อปาก (word-of-mouth) ในการสร้างความน่าเชื่อถือ (ปรารถนา เอนกปัญญากุล และคณะ, 2563; วรรณ สัจจพงษ์, 2565) การโฆษณาโดยอินฟลูเอนเซอร์ก็มีส่วนช่วยในการสร้างความน่าสนใจและการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้บริโภคให้ความสำคัญกับประสบการณ์ตรงจากผู้บริโภคด้วยกันมากกว่าและมองว่าข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญเป็นเรื่องวิชาการที่ยังเข้าใจได้ยาก SEO/SEM มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ตอกย้ำความสำคัญของการปรากฏในผลการค้นหาอันดับต้นๆ (อีทัต ตรีศิริโชติ, 2566) และความน่าเชื่อถือของเนื้อหาบนเว็บไซต์ ความถี่ในการใช้เครื่องมือค้นหาของผู้บริโภคมีความสำคัญน้อยกว่าในบริบทนี้ ในทางตรงกันข้าม การตลาดเชิงเนื้อหา การสร้างการรับรู้และแบรนด์ และการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อ ในแบบจำลองการถดถอยนี้

องค์ความรู้ใหม่

ผู้บริโภคในยุคดิจิทัลให้ความสำคัญกับปัจจัยหลายประการในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนัก โดยมีปัจจัยหลัก ๆ ได้แก่ 1) ผลิตภัณฑ์ ผู้บริโภคพิจารณาส่วนประกอบ คุณภาพ สรรพคุณ และความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ โดยเน้นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ มีงานวิจัยรองรับ และได้รับการรับรอง 2) ราคา ผู้บริโภคเปรียบเทียบราคาและมองหาผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับคุณภาพและความคุ้มค่า 3) ช่องทางจัดจำหน่าย ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความสะดวกและหลากหลายในการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ โดยช่องทางออนไลน์มีบทบาทสำคัญ 4) การส่งเสริมการตลาด ข้อมูลที่น่าเชื่อถือมีผลต่อการตัดสินใจ โดยผู้บริโภคมักได้รับข้อมูลจากรีวิว คำแนะนำ และโฆษณา 5) สังคมและวัฒนธรรม อิทธิพลจากครอบครัว เช่น ครอบครัว เพื่อน และคนรู้จัก มีผลต่อการตัดสินใจ นอกจากนี้ผู้บริโภคใช้อินเทอร์เน็ตในการค้นหาข้อมูลและเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ และรีวิวมีผลต่อการตัดสินใจโปรโมชันและส่วนลด เป็นปัจจัยเสริมในการตัดสินใจ

โดยสรุป ผู้บริโภคในยุคดิจิทัลมีพฤติกรรมการซื้อขายที่ซับซ้อน โดยพิจารณาปัจจัยหลายด้านประกอบกัน ผู้ประกอบการควรทำความเข้าใจพฤติกรรมเหล่านี้ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และกลยุทธ์ทางการตลาดที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรสดน้ำหนักรวมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จากผลการวิจัย จึงขอเสนอข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลเชิงบวกสูงสุดต่อการตัดสินใจซื้อ ตามมาด้วยด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ ในขณะที่ด้านราคามีอิทธิพลในระดับต่ำ ผู้ประกอบการจึงควรพิจารณาปรับปรุงกลยุทธ์ทางการตลาดให้สอดคล้องกับปัจจัยเหล่านี้ ดังนี้

1.1 ยกระดับกลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด (Promotion) โดยควรเน้นกลยุทธ์ต่อไปนี้ 1) เน้นการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เน้นความปลอดภัย ประสิทธิภาพ และความน่าเชื่อถือของผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างความมั่นใจและดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย 2) ใช้ Influencer Marketing โดยร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ นักโภชนาการ หรืออินฟลูเอนเซอร์ ที่มีความน่าเชื่อถือและมีผู้ติดตามที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ควรเลือก Influencer ที่สอดคล้องกับภาพลักษณ์ของแบรนด์และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สมุนไพรจริง 3) ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย เช่น โปรโมชั่น ส่วนลด ของแถม หรือโปรแกรมสะสมคะแนนอย่างระมัดระวัง ไม่ควรเน้นลดราคามากเกินไปจนทำให้ผู้บริโภคสงสัยในคุณภาพ ควรเน้นคุณค่า และประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ และ 4) ควรจัดกิจกรรมให้ผู้บริโภคได้ทดลองใช้ผลิตภัณฑ์ เช่น แจกตัวอย่าง จัดบูธ เพื่อสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยและประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์

1.2 สร้างความโดดเด่นด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) โดย 1) ควรออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้สวยงาม น่าสนใจสื่อถึงความเป็นธรรมชาติ และความน่าเชื่อถือพร้อมทั้งให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่ครบถ้วนและชัดเจน 2) พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีขนาดและรูปแบบที่หลากหลาย และสะดวกต่อการใช้งานและพกพา 3) หากจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ ควรใช้รูปภาพหรือวิดีโอที่มีคุณภาพสูงเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ

1.3 บริหารจัดการกระบวนการ (Process) อย่างเชิงรุก เนื่องจากปัจจัยนี้มีอิทธิพลเชิงลบต่อการตัดสินใจซื้อ จึงควร 1) วิเคราะห์ทุกขั้นตอนของกระบวนการซื้อ ตั้งแต่การรับรู้ความต้องการ การค้นหาข้อมูล การสั่งซื้อ การชำระเงิน การจัดส่ง และบริการหลังการขาย เพื่อระบุจุดบกพร่องและทำการแก้ไขให้ตรงจุด 2) ปรับปรุงกระบวนการให้มีความง่าย สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ เช่น พัฒนาเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชันที่ใช้งานง่าย ระบบติดตามสินค้า ตัวเลือกการชำระเงินที่ปลอดภัย และบริการหลังการขายที่มีประสิทธิภาพ

1.4 ให้ความสำคัญกับปัจจัยอื่นๆ ในระดับพื้นฐาน แม้ว่าปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย และบุคคลจะไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ แต่ผู้ประกอบการยังคงต้องให้ความสำคัญ โดยเฉพาะการสร้าง ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ การสร้างความสะดวกในการซื้อ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า แต่ควรใช้เป็นกลยุทธ์รอง และบูรณาการกับกลยุทธ์หลักอื่น ๆ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้มีข้อจำกัดบางประการและยังมีประเด็นที่น่าสนใจ ที่สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่สมบูรณ์และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต ดังนี้

2.1 การขยายกลุ่มตัวอย่างและตัวแปร งานวิจัยนี้ศึกษาผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมพื้นที่อื่นๆ และกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น กลุ่มอายุ รายได้ อาชีพ และ

สถานภาพสมรสที่แตกต่างกัน รวมถึงกลุ่มผู้บริโภคที่มีภาวะโรคอ้วน เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ และสร้างความแข็งแกร่งให้กับผลการวิจัย

2.2 การปรับปรุงวิธีการสุ่มตัวอย่าง: เพื่อเพิ่มความแม่นยำ และความลำเอียงหรืออคติในการให้ข้อมูล (bias) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรพิจารณาใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบความน่าจะเป็น (Probability Sampling) เช่น การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) หรือการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) ควบคู่กับการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม และใช้ระยะเวลาที่เพียงพอในการเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพสูง

2.3 การศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ งานวิจัยนี้ศึกษาปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7Ps และปัจจัยทางการตลาดดิจิทัล ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเพิ่มเติม เช่น ปัจจัยทางจิตวิทยา (ทัศนคติ ความเชื่อ แรงจูงใจ การรับรู้ความเสี่ยง ความเกี่ยวข้อง) อิทธิพลของกลุ่มอ้างอิง (ครอบครัว เพื่อน คนดัง และ บรรทัดฐานทางสังคม) และปัจจัยสถานการณ์ (สถานการณ์การซื้อ เช่น เพื่อใช้เอง ซื้อให้ผู้อื่น และความเร่งด่วนในการซื้อ)

2.4 การศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ งานวิจัยนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับการตัดสินใจซื้อ ควรมีการวิจัยเชิงทดลอง (experimental research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (causal relationships) ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการตัดสินใจซื้ออย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

2.5 การศึกษาความสัมพันธ์ทางอ้อม โดยควรศึกษาอิทธิพลทางอ้อมของปัจจัยต่างๆ เช่น ผลิตภัณฑ์ (product) ช่องทางการจัดจำหน่าย (place) และบุคคล (people) ที่มีต่อการตัดสินใจซื้อ โดยพิจารณาตัวแปรกลาง (mediating variables) เช่น การรับรู้คุณค่า และความพึงพอใจ

2.6 การศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อทำความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับเหตุผลและบริบทเบื้องหลังความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เช่น การประชุมกลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อสำรวจกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคอย่างละเอียด

2.7 การศึกษาเปรียบเทียบเชิงเป้าหมาย โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบ (comparative study) ระหว่างกลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างกันอย่างจำเพาะเจาะจง เช่น กลุ่มผู้บริโภคที่เคย และไม่เคยใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนัก กลุ่มผลิตภัณฑ์สมุนไพรลดน้ำหนักในรูปแบบต่างๆ และกลุ่มช่องทางการจัดจำหน่ายที่แตกต่างกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และนำไปใช้ในการพัฒนา และปรับปรุงกลยุทธ์ทางการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ทิพวรรณ อาริยวงศ์สถิตย์ และกฤษฎา มูฮัมหมัด. (2563). พฤติกรรมการซื้อและปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพจากร้านขายยาของผู้บริโภคในจังหวัด นครนายก. *การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 15 ปีการศึกษา 2563*, 13 สิงหาคม 2563, หน้า 928-942. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ปรารณา เอนกปัญญากุล, สุจินดา ศิริลักษณ์ และภัทรวีร์ ดามี. (2563). พฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพของประชาชนที่มารับบริการในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนครสวรรค์. *วารสารวิชาการ ปชมท*, 9(2), 76-90.
- ธนัชพันธ์ มโนสิทธิศักดิ์. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเวชภัณฑ์ของผู้ประกอบการ ร้านขายยาในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 5(1), 53 - 66.
- ธิตต์ ตรีศิริโชติ. (2566). ส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดออนไลน์และการรับรู้ภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์พืชสมุนไพรหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 6(6), 65-86.

- วรรณมน สัจจพงษ์. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อยาสมุนไพรและอาหารที่มีการแสดงสรรพคุณเป็นยาของผู้ป่วยโรคเรื้อรังในอำเภอแห่งหนึ่งในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์เภสัชศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเภสัชกรรมชุมชน มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิริญญา เมืองช้าง. (2559). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนในอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2565). แนวโน้มการตลาดดิจิทัลของไทยปี 2565-2566. กรุงเทพฯ: ธนาคารกสิกรไทย.
- สาโรจน์ เพชรมณี, จินตนา เพชรมณี, ศราสรณ์ บรรจงเกลี้ยง, อัจฉรา ศรีแสง และศรัญญา สีทอง. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรของประชาชนชุมชนประจักษ์ตัก ตำบลไทยบุรี อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี*, 4(2), 5-22.
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า. (2565). รายงานแนวโน้มตลาดผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). การประเมินผลกระทบของนโยบาย เศรษฐกิจต่อสวัสดิการของประชาชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อารียา มั่นอ่วม และชิตะวัน ชนะกุล. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านขายยาของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท. *วารสารการพัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่*, 7(8), 134-142.
- Bitner, M. J., & Booms, B. H. (1981). Deregulation and the future of the US travel agent industry. *Journal of Travel Research*, 20(2), 2-7.
- Nielsen. (2023). *Global Trust in Advertising Report*. Nielsen.

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของบุคลากรส่วนกลาง กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

Analysis of factors influencing the development of a happy organization for central personnel of the Department of Medical Sciences

รุจิราพร แต่งผึ่ง¹, ชัยมงคล สุพรหมินทร์^{2*}, ปรรฐมาศ พลิชฐักกุล³

Rujiraporn Tangphung¹, Chaimongkhon Supromin^{2*}, Pattama Pasitpakakul³

^{1,2,3} หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการจัดการภาครัฐ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลธัญบุรี

^{1,2,3} Master of Arts Program in Public Management Innovation, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala
University of Technology Thanyaburi

*Corresponding author's e-mail: rujiraporn_t@mail.mutt.ac.th¹, chaimongkhon_s@mutt.ac.th², pattama@mutt.ac.th³

Received: February 19, 2025

Revised: March 7, 2025

Accepted: March 18, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งความสุขของบุคลากรส่วนกลาง กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ 2. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของบุคลากรส่วนกลาง กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรในหน่วยงานส่วนกลางของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ได้มาโดยใช้ตาราง สุ่มอย่างง่ายของเครซีและมอร์แกน จำนวน 317 คน เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่าระดับความสุขของบุคลากรส่วนกลางกรม วิทยาศาสตร์การแพทย์อยู่ในระดับมาก ระดับความสุขที่มากที่สุดคือการอยู่ร่วมกันกับสังคมอย่างสงบสุข ผลลัพธ์การวิจัยปัจจัยที่มี อิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข โดยมี 6 องค์ประกอบ อยู่ในระดับมากและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข ประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร สวัสดิการและผลประโยชน์ นโยบายและการบริหารจัดการ และ ความก้าวหน้าในการทำงาน โดยปัจจัยทั้งสี่ด้านมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจพหุคูณ (R^2) เท่ากับ 0.698 ซึ่งสามารถทำนายความสุขของ บุคลากรในกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ได้ถึงร้อยละ 69.80 โดยเขียนเป็นสมการถดถอยเชิงเส้น $Y = 1.421 + 0.226$ (วัฒนธรรม

องค์กร) + 0.149 (สวัสดิการ) + 0.138 (นโยบาย/การบริหารจัดการ) + 0.099 (ความก้าวหน้าในการทำงาน) ทั้งนี้ องค์กรและผู้บริหารสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาไปสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขได้

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผล, องค์กรแห่งความสุข, กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

Abstract

This quantitative research aimed to 1. assess the level of happiness within the central personnel of the Department of Medical Sciences, and 2. analyze the factors influencing the creation of a happy workplace for the central personnel of the Department of Medical Sciences. This quantitative study used a sample of 317 personnel, determined by the Krejcie and Morgan sample size table. The research instrument was a questionnaire, and the data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The results revealed that the overall level of happiness among the central personnel was high, with the highest happiness level reported in peaceful coexistence with society. The study identified six components that influenced the creation of a happy workplace, all rated at a high level. The main factors influencing happiness included organizational culture, welfare and benefits, policies and management, and career advancement. The regression model, with an R² Square value of 0.698, indicated that these four factors could predict 69.8% of the variance in employee happiness. The linear regression equation is: $Y = 1.421 + 0.138(\text{Policies/Management}) + 0.099(\text{Career Advancement}) + 0.149(\text{Welfare}) + 0.226(\text{Organizational Culture})$. This study provides valuable insights that organizations and management can use as guidelines for promoting the development of a happy workplace.

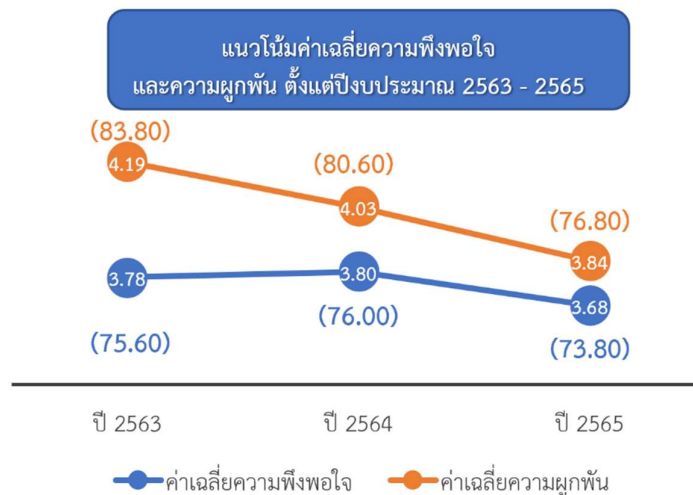
Keywords: Influencing Factor, Happy Organization, Department of Medical Sciences

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ความสุขในการทำงาน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรและเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนประเทศให้เติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ ความสุขในการทำงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับรายได้เพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึง “คุณภาพชีวิตในการทำงาน” ซึ่งสะท้อนถึงคุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับสภาพแวดล้อมการทำงาน โดยให้ความสำคัญกับมิติด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในองค์กร (Judge & Zapata, 2015; พรชนก กุลยะ, 2563) การสร้างองค์กรแห่งความสุข หรือองค์กรสุขภาวะให้ประสบความสำเร็จนั้น องค์กรจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีระบบการจัดการและความร่วมมือทั้งในด้านองค์ความรู้ และการวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งหลักสำคัญที่เป็นแกนกลางจะต้องปรากฏอยู่ในทุกขั้นตอนของกระบวนการ คือ ความเป็นผู้นำ (leadership engagement) การมีส่วนร่วมของพนักงาน (worker involvement) (วรรณภา สือกิตินันท์ และกมลมาลย์ พลโยธา, 2559) กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) (2565) ได้กล่าวถึงแนวคิด “องค์กรแห่งความสุข” (happy workplace) เริ่มต้นจากการตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของบุคลากร โดยมีหลักการและเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาองค์กรใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพและจิตวิทยาทางสังคม ทรัพยากรมนุษย์ และการปฏิบัติการด้านสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด “องค์กรสุขภาวะ” (healthy workplace) ขององค์การอนามัยโลกที่เน้นการป้องกัน ส่งเสริม และสนับสนุนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และความเป็นอยู่ที่ดีของบุคลากร

แนวคิดเกี่ยวกับความสุขสามารถแบ่งได้เป็นสองมุมมองหลัก คือ มุมมองแบบเฮโดนิคส์ (Hedonic) มองว่าความสุขคือความรู้สึกพึงพอใจและการตัดสินใจเชิงบวก ซึ่งเป็นประสบการณ์เชิงอัตวิสัย ส่วนมุมมองแบบยูโดโมนิกส์ (Eudemonic) เน้นที่ความเป็นอยู่ที่ดี การเติมเต็มตนเอง และการบรรลุศักยภาพของตนเอง ซึ่งแนวคิดทั้งสองนี้ชี้ให้เห็นว่า ความสุขเกิดขึ้นจากการได้รับความพึงพอใจจากภายในและการทำในสิ่งที่ถูกต้องต่อตนเอง (Seligman, 2002) ทั้งนี้ ในทฤษฎีนี้ได้นำเสนอองค์ประกอบสำคัญของสุขภาวะและความสุขที่ยั่งยืน โดยประกอบไปด้วย 5 ประการ ได้แก่ อารมณ์ทางบวก การมีส่วนร่วม ความสัมพันธ์ที่ดี ความหมายของชีวิต และความสำเร็จ การนำแนวคิดนี้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันสามารถช่วยให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และมีความสุขที่มั่นคงและยั่งยืน ดังนั้น การสร้างองค์กรแห่งความสุขไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน แต่ยังช่วยให้บุคลากรเกิดความผูกพันกับองค์กร ลดความเครียด ลดความขัดแย้ง และส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมเชิงบวก

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์มีวิสัยทัศน์ในการเป็นองค์กรชั้นนำ ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุขในเอเชีย จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรและนำแนวคิด การวัดระดับความสุข (happinometer) มาใช้ในการวัดระดับความสุขและความผูกพันของบุคลากร กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ได้ทำการสำรวจความสุขและความผูกพันของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ผลการสำรวจในปีงบประมาณ 2563-2565 พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจและความผูกพันต่อองค์กรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือในปี พ.ศ. 2563 มีค่าเฉลี่ยความผูกพันที่ 4.19 ต่อมาในปี พ.ศ. 2564 มีค่าเฉลี่ยความผูกพันลดลงที่ 4.03 และ พ.ศ. 2565 มีค่าเฉลี่ยความผูกพันลดลงเหลือที่ 3.84 (ภาพที่ 1) ผลการสำรวจนี้สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในการสร้างองค์กรแห่งความสุขในบริบทของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

ภาพที่ 1 ผลการสำรวจความสุขและความผูกพันของบุคลากรกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2563 – 2565
ที่มา: กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ (2566)

จากปัญหาและความท้าทายดังกล่าวนี้ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์จึงได้มีนโยบายและกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสุขและความผูกพันของบุคลากร โดยได้นำแนวคิด "ความสุขแปดประการ" (happy 8 ด้าน) ของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มาเป็นแนวทางการพัฒนาสู่องค์กรสมรรถนะสูง และเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีขึ้น มีความสมดุลชีวิตกับการทำงาน มีความสามารถในการปรับตัวยืดหยุ่นได้ในภาวะวิกฤต ทำงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายและค่านิยมร่วมกัน อย่างไรก็ตาม การพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งความสุขในบริบทอื่น ๆ อาจเกิดขึ้นจากหลายปัจจัย จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการ เช่น ฮาริน จันทรวงศ์ และคณะ

(2561) วัลลภา องค์ไทร (2561) จินดา ชัยปัน (2562) อภิสรา เปาอินทร์ (2562) พิกุล แสงจันทร์ (2564) เอื้องคำ จันทะพรม (2564) วรญา สารณียกิจ (2565) ธนสิทธิ์ สุจริตภักดิ์ และพุทธิไกร ประมวล (2566) Nida Sarwar et al (2023) Awada & Ismail (2019) adnan Bataineh (2019) Joo & Lee (2017) พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขมีหลายปัจจัย ได้แก่ 1) ความสัมพันธ์ของบุคลากร 2) สภาพแวดล้อมในการทำงาน 3) นโยบายขององค์กร การบริหารจัดการขององค์กร 4) การสวัสดิการและผลประโยชน์ 5) ความก้าวหน้าในการทำงาน และ 6) วัฒนธรรมองค์กร อย่างไรก็ตาม การศึกษาที่ผ่านมาเน้นเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขในมิติของภาคเอกชน สถาบันการศึกษาที่เป็นโรงเรียน และองค์กรภาครัฐ ระดับท้องถิ่น แต่การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขในมิติของหน่วยงานภาครัฐระดับส่วนกลางกรมยังมีอยู่อย่างจำกัด

ดังนั้น ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของบุคลากรส่วนกลางกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของบุคลากรและนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนและดำเนินงาน จะช่วยให้กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์บรรลุวิสัยทัศน์ในการเป็นองค์กรชั้นนำ และส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความสุข มีความผูกพันกับองค์กร และพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบัน ผลการวิจัยนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์กรกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์สู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งความสุขของบุคลากรส่วนกลางกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของบุคลากรส่วนกลางกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบการวิจัย ดังนี้

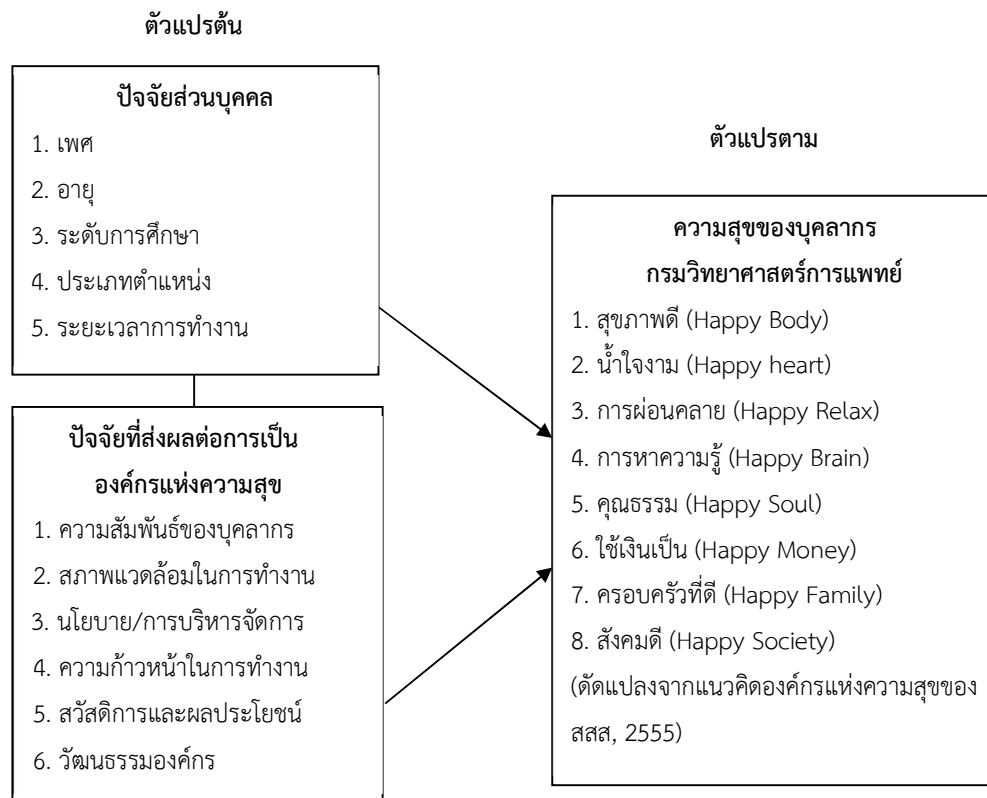
1. การเป็นองค์กรแห่งความสุข ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีการเป็นองค์กรแห่งความสุข 8 ประการ (หรือ Happy 8) ของสำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์ (2551) มุ่งเน้นการพัฒนาการสร้างสมดุลระหว่างงานและชีวิตของบุคลากรให้เกิดความสุขและยั่งยืน กล่าวคือ การมีความสุขของตนเอง สุขภาพของครอบครัว และความสุขขององค์กร ทั้งนี้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรในองค์กรผ่าน 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สุขภาพดี (happy body) 2) มีน้ำใจ (happy heart) 3) การผ่อนคลาย (happy relax) 4) รู้จักเรียนรู้ (happy brain) 5) คุณธรรมและความกตัญญู (happy soul) 6) ใช้เงินเป็น (happy money) 7) มีครอบครัวที่อบอุ่น (happy family) 8) องค์กรและสังคมดี (happy society) และเสริมด้วยทฤษฎี PERMA ในบริบทองค์กร ที่พัฒนาโดย Seligman (2002) เป็นกรอบแนวคิดในการเสริมสร้างความสุข และความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตและการทำงาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ อารมณ์เชิงบวก (P – Positive Emotion) ความรู้สึกผูกพันและมีส่วนร่วม (E – Engagement) ความสัมพันธ์กับผู้อื่น (R – Relationship) ความหมายของชีวิต (M – Meaning) และความสำเร็จ (A – Accomplishment) การประยุกต์ใช้ทฤษฎี PERMA ในบริบทองค์กรไม่เพียงแต่ช่วยสร้างความสุขให้กับพนักงานแต่ยังสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้อย่างมีนัยสำคัญ (ฐณัฐ อัจฉริยะวัฒนา, 2567)

2. ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมและสังเคราะห์ที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการไทยและต่างประเทศ ซึ่งประกอบด้วย นักวิชาการไทย อาทิ อิตารักษ์ ลือชา (2561) วัลลภา องค์ไทร (2561) ธาริน จันทระจตุรงค์ และคณะ (2561) ภณิดา บุญทวี (2561) นูร์ปาศิยะห์ ภูนา (2562) จินดา ชัยปัน (2562) อภิสรา เปาอินทร์ (2562) พิกุล แสงจันทร์ (2564) เอื้องคำ จันทะพรม (2564) วรญา สารณียกิจ (2565) ธนสิทธิ์ สุจริตภักดิ์

และพุทธิกร ประมวล (2566) และนักวิชาการต่างประเทศ Sarwar et al. (2023) Awada & Ismail (2019) adnan Bataineh (2019) Anjum & Islam (2021) Joo & Lee (2017) และ Yu & Jianchun (2024) และได้สังเคราะห์และสรุปตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข ได้ 6 ด้าน คือ 1) ความสัมพันธ์ของบุคลากร 2) สภาพแวดล้อมในการทำงาน 3) นโยบาย/การบริหารจัดการ/HR/ความสมดุลชีวิต 4) สวัสดิการและผลประโยชน์ 5) ความก้าวหน้าในการทำงาน และ 6) วัฒนธรรมองค์กร

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยและตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้ ตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมในการทำงาน 2) นโยบาย/การบริหารจัดการ 3) ความก้าวหน้าในการทำงาน 4) ความสัมพันธ์ของบุคลากร 5) สวัสดิการและผลประโยชน์ และ 6) วัฒนธรรมองค์กร ส่วนตัวแปรตาม การเป็นองค์กรแห่งความสุข 8 ด้าน ตามแผนภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักและเสริมด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ รายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่กึ่งกลางของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ข้อมูลจำนวนบุคลากรประเภทข้าราชการ ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการทั่วไป และพนักงานกระทรวงสาธารณสุขทั่วไป ของส่วนกลางกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ จำนวน 1,300 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2567) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาโดยตารางสำเร็จของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1977) โดยกำหนดการยอมรับค่าความคลาดเคลื่อน 5% ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จำนวนตัวอย่างที่เก็บรวมทั้งสิ้น จำนวน 297 คน เพื่อป้องกันความผิดพลาดจากแบบสอบถามที่กลับคืนมาไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงเพิ่มจำนวนแบบสอบถามอีก 20 ชุด กลุ่มตัวอย่างจึงเท่ากับ 317 คน หลังจากนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า (quota sampling) คือกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละหน่วยงาน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือการวิจัย ดังนี้ 1) พัฒนาแบบสอบถามจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี วรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นองค์กรแห่งความสุข 2) ตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย (1) นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติการวิจัย (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ (3) ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนี IOC (Index of Item Objective Congruence) อยู่ระหว่าง 0.50-1.00 ซึ่งแสดงว่าเครื่องมือวิจัยมีคุณภาพในด้านความตรงเชิงเนื้อหา เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 3) จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ในหน่วยงานอื่นภายใต้สังกัดกระทรวงสาธารณสุข เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.985 จึงเป็นแบบสอบถามที่มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้ การตรวจสอบผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรายข้อ (Cronbach, 1990) พบว่า ทุกข้อมีค่ามากกว่า 0.954 สามารถนำเอาแบบสอบถามชุดนี้ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1) ขออนุมัติการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ 2) ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์และขออนุญาตเก็บข้อมูลจากบุคลากรของหน่วยงานส่วนกลางกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ 3) หลังจากนั้นดำเนินเก็บข้อมูลโดยจัดทำแบบสอบถาม (questionnaire) แบบออนไลน์ผ่านระบบ google form ที่จะไม่สามารถระบุถึงตัวตนของบุคลากรได้ และไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการปฏิบัติงาน งานวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ฉบับที่ COA. No.100 RMUT_REC No.Exp100/67 ลงวันที่ 10 มกราคม 2568

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) โดยถือเกณฑ์การประเมินเป็นคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง ระดับเห็นด้วยมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง ระดับเห็นด้วยมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง ระดับเห็นด้วยปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง ระดับเห็นด้วยน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง ระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด

2) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบวิธี Enter และการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยกำหนดการแปลผลค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับปัจจัย การปฏิบัติงานและระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงาน

ผลการวิจัย**1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง**

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 317 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.4 มีอายุระหว่าง 30-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.8 มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 55.2 ประเภทตำแหน่งข้าราชการ ร้อยละ 70.7 และด้านระยะเวลาการทำงานน้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 37.9

2. ผลการศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งความสุขของบุคลากรส่วนกลางกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการเป็นองค์กรแห่งความสุขของบุคลากรส่วนกลางกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

ความสุข 8 ประการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
1. มีคุณธรรม (Happy Soul)	4.21	0.58	มาก	1
2. สังคมดี (Happy Society)	4.17	0.62	มาก	2
3. การหาความรู้ (Happy Brain)	4.16	0.69	มาก	3
4. มีน้ำใจงาม (Happy Heart)	4.03	0.72	มาก	4
5. ครอบครัวที่ดี (Happy Family)	3.92	0.75	มาก	5
6. ใช้เงินเป็น (Happy Money)	3.84	0.71	มาก	6
7. การผ่อนคลาย (Happy Relax)	3.70	0.63	มาก	7
8. สุขภาพดี (Happy Body)	3.68	0.81	มาก	8
ภาพรวม	3.97	0.56	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่าภาพรวมระดับความสุขของบุคลากรส่วนกลางกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, $SD = 0.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับความสุขที่มากที่สุด คือ ด้านการมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 4.21$, $SD = 0.58$) รองลงมาเป็นด้านสังคมดี ($\bar{X} = 4.17$, $SD = 0.62$) และด้านด้านสุขภาพดีเป็นลำดับสุดท้าย ($\bar{X} = 3.68$, $SD = 0.81$) ซึ่งเป็นด้านที่ผู้บริหารองค์กรต้องหาแนวทางในการส่งเสริมให้บุคลากรมีสุขภาพที่ดีขึ้น

3. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของบุคลากรส่วนกลางกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของบุคลากรส่วนกลางกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(ค่าคงที่)	1.421	0.124		11.449	0.000*		
วัฒนธรรมองค์กร (X_6)	0.226	0.044	0.334	5.116	0.000*	0.228	4.391
สวัสดิการและผลประโยชน์ (X_5)	0.149	0.043	0.212	3.497	0.001*	0.264	3.795
นโยบาย/การบริหารจัดการ (X_3)	0.138	0.049	0.197	2.843	0.005*	0.203	4.925
ความก้าวหน้าในการทำงาน (X_4)	0.099	0.042	0.136	2.355	0.019*	0.292	3.423
ความสัมพันธ์ของบุคลากร (X_1)	0.030	0.039	0.034	0.768	0.443	0.507	1.973
สภาพแวดล้อมในการทำงาน (X_2)	0.001	0.043	0.002	0.029	0.977	0.336	2.973
R = 0.836, R ² = 0.698, Adjusted R ² = 0.693, Durbin-Watson = 1.961							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ในการวิเคราะห์การใช้สถิติ Multiple Regression ขั้นแรกผู้วิจัยตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดย 1) ตรวจสอบค่าความคลาดเคลื่อนแต่ละค่าเป็นอิสระกันของตัวแปร (Autocorrelation) โดยจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าค่า Durbin-Watson เท่ากับ 1.961 ซึ่งอยู่ระหว่าง 1.5 – 2.5 (Durbin & Watson, 1951) จึงสรุปได้ว่าตัวแปรอิสระนั้นสามารถนำมาใช้ในการทดสอบไม่มีความสัมพันธ์ภายในตัวเอง และ 2) การตรวจปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหรือ Multicollinearity โดยการทดสอบค่า Pearson Correlation โดยทั่วไปกำหนดค่า Tolerance ให้ไม่ต่ำกว่า 0.10 ส่วนค่า Variance Inflation Factor (VIF) ทุกตัวแปรต้องมีค่าน้อยกว่า 10 จึงจะสรุปได้ว่าไม่มีปัญหา Multicollinearity (สุวิมล ติรภานันท์, 2555) ซึ่งจากการตรวจสอบค่า Tolerance ของตัวแปรปัจจัย พบว่ามีค่าตั้งแต่ 0.203 – 0.507 และค่า Variance Inflation factor (VIF) ของตัวแปรปัจจัยมีค่าตั้งแต่ 1.973 – 4.925 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์แสดงว่าปัจจัยแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมและไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

จากตารางที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของบุคลากรส่วนกลางกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ทั้งหมด 6 ปัจจัยพบว่า มี 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของบุคลากรส่วนกลางกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ วัฒนธรรมองค์กร (X_6) มีน้ำหนักทำนาย (B) 0.226 สวัสดิการและผลประโยชน์ (X_5) มีน้ำหนักทำนาย (B) 0.149 นโยบาย/การบริหารจัดการ (X_3) มีน้ำหนักทำนาย (B) 0.138 ความก้าวหน้าในการทำงาน (X_4) มีน้ำหนักทำนาย (B) 0.099 ความสัมพันธ์ของบุคลากร (X_1) มีน้ำหนักทำนาย (B) 0.030 สภาพแวดล้อมในการทำงาน (X_2) มีน้ำหนักทำนาย (B) 0.001 และสามารถเขียนเป็นสมการทำนาย ดังนี้

$$Y = 1.421 + 0.138 (\text{นโยบาย/การบริหารจัดการ}) + 0.099 (\text{ความก้าวหน้าในการทำงาน}) + 0.149 (\text{สวัสดิการและผลประโยชน์}) + 0.226 (\text{วัฒนธรรมองค์กร})$$

สรุปผลได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของบุคลากรส่วนกลางกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เรียงตามลำดับความสำคัญ คือ วัฒนธรรมองค์กร สวัสดิการและผลประโยชน์ นโยบาย/การบริหารจัดการ ความก้าวหน้าในการทำงาน ความสัมพันธ์ของบุคลากร สภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์

การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ 0.698 สามารถทำนายปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของบุคลากรส่วนกลาง กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ได้ร้อยละ 69.80

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมระดับความสุขของบุคลากรส่วนกลางกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงองค์กรคือได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งความสุข ได้แก่ การมีคุณธรรม การมีสังคมดี และการแสวงหาความรู้ของบุคลากร ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสอดคล้องกับงานวิจัยของจินดา ชัยปัน (2562) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุขของคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ มีค่าระดับอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมด้านคุณธรรมมากที่สุด

ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของบุคลากรส่วนกลางกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ พบว่ามี 4 ปัจจัย ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของบุคลากรส่วนกลางกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์จากผลการวิจัยวัฒนธรรมองค์กรเป็นปัจจัยที่มีค่าน้ำหนักในการทำนายเป็นลำดับแรก ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมองค์กร เช่น มีค่านิยม วัฒนธรรมองค์กรทำงานอย่างโปร่งใสไม่ทุจริต การมีจิตสาธารณะ การทำงานเป็นทีม มีผลต่อการส่งเสริมพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งความสุข ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรพล สายแวว (2564) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาควรต้องให้ความสำคัญกับเรื่องการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเกื้อกูลกันด้วย และผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Jianchun (2024) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าวัฒนธรรมองค์กร ส่งผลเชิงบวกต่อความสุขของพนักงานและความพึงพอใจในงาน โดยที่ความสุขของพนักงานมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงาน อย่างมีนัยสำคัญ และทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านบางส่วนระหว่างวัฒนธรรมองค์กร และความสุขของพนักงาน

ปัจจัยด้านสวัสดิการและผลประโยชน์มีค่าน้ำหนักในการทำนายเป็นลำดับที่สอง ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าสวัสดิการและผลประโยชน์ เช่น มีการนำระบบการพัฒนาศักยภาพบุคลากรมาใช้เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าให้บุคลากร ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาระบบการจัดสวัสดิการและผลประโยชน์ที่ดีและเหมาะสมส่งผลสำคัญต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข กล่าวคือ บุคลากรจะมีความผูกพันและมุ่งมั่นทำงานให้กับองค์กรถ้าหน่วยงานหรือองค์กรจัดระบบสวัสดิการที่เหมาะสมกับงาน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Anjum & Islam (2021) ได้ศึกษาความสุขในที่ทำงาน การสำรวจปัจจัยที่หล่อหลอมความเป็นอยู่ที่ดีในเชิงวิชาการ สำรวจปัจจัยที่กำหนดการทำงานความสุขของการเรียน ผลการวิจัย พบว่า คือ การจ่ายค่าตอบแทนและการจ่ายค่าชดเชย มีผลกระทบต่องานความสุขในการทำงานด้านวิชาการมากที่สุด

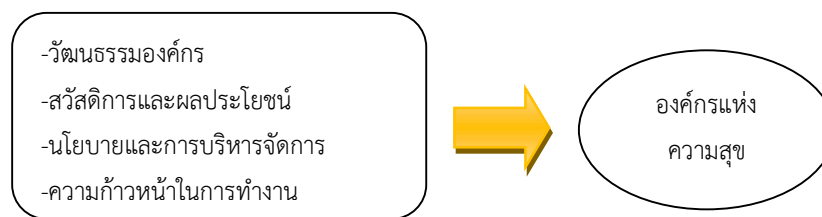
นโยบาย/การบริหารจัดการมีค่าน้ำหนักในการทำนายเป็นลำดับที่สาม ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่านโยบาย/การบริหารจัดการขององค์กร เช่น นโยบายการส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งความสุข การส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความรักและผูกพันต่อองค์กร การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ adnan Bataineh (2019) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน ความสุข และประสิทธิภาพของพนักงาน ผลการวิจัยพบว่าความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานและความสุข ส่งผลเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Anjum & Islam (2021) ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยความสัมพันธ์ และความเป็นอิสระ มีผลกระทบต่องานความสุขในการทำงานด้านวิชาการมากที่สุด

ความก้าวหน้าในการทำงานมีค่าน้ำหนักในการทำนายเป็นลำดับที่สี่ ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าความก้าวหน้าในการทำงาน เช่น มีการประเมิน ผลการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม มีการจัดอบรมพัฒนาความรู้และประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าในสายงานผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของยุพาวรรณ ทองตะนูนาม และคณะ (2558)

ผลการวิจัยพบว่า องค์กรแห่งความสุขในบริบทขององค์กรภาครัฐ จะมีลักษณะเป็นองค์กรที่บุคลากรมีความพึงพอใจ ในทำงาน โดยมีปัจจัยพัฒนาองค์กรแห่งความสุข ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กร การบริหารทรัพยากรบุคคล ความผูกพันต่อองค์กร และการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธนสิทธิ์ สุจริตศักดิ์ และพุทธิไกร ประมวล (2566) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อองค์กรแห่งความสุขของบุคลากรสังกัดสำนักงานสาธารณสุข อำเภอบุณฑล จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อองค์กรแห่งความสุข ได้แก่ ปัจจัยด้านรายได้ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมภายในหน่วยงาน ด้านโอกาสความก้าวหน้าในงาน องค์กรและผู้บริหารสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาไปสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขได้

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยนี้สรุปได้ว่าการเป็นองค์กรแห่งความสุขได้รับอิทธิพลจาก 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ วัฒนธรรมองค์กร สวัสดิการและผลประโยชน์ นโยบายและการบริหารจัดการของฝ่ายบริหาร และความก้าวหน้าในการทำงาน โดยวัฒนธรรมองค์กรที่ดีจะช่วยสร้างความร่วมมือและความผูกพันของบุคลากร ขณะที่สวัสดิการที่เหมาะสมช่วยเพิ่มความมั่นคงและความพึงพอใจ นโยบายที่มีประสิทธิภาพส่งเสริมแรงจูงใจ และโอกาสก้าวหน้าในอาชีพทำให้บุคลากรมีคุณค่า หากองค์กรให้ความสำคัญกับปัจจัยเหล่านี้ ย่อมส่งผลต่อความสุขและความยั่งยืนในระยะยาว

ภาพที่ 3 การเป็นองค์กรแห่งความสุข

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยสรุปเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการบริหารองค์กรและผู้บริหารจะต้องเน้นปัจจัยที่ส่งผลให้ได้ทั้ง 4 ปัจจัย เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมหรือพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งความสุข ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อความสุขของบุคลากร ควรส่งเสริมค่านิยมองค์กรที่เน้นการทำงานร่วมกัน สนับสนุนความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน และสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร เพื่อลดความตึงเครียดและเพิ่มความผูกพันของบุคลากร

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาระบบสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ให้เหมาะสม ควรมีการทบทวนและปรับปรุงสวัสดิการให้ตอบโจทย์ความต้องการของบุคลากร เช่น การดูแลสุขภาพ สวัสดิการด้านครอบครัว และการสนับสนุนด้านการเงิน เพื่อสร้างความมั่นคงและเพิ่มความพึงพอใจในการทำงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การปรับปรุงนโยบายการบริหารและโอกาสความก้าวหน้าในอาชีพ ควรมีแนวทางที่ชัดเจนและเป็นธรรมในการบริหารจัดการบุคลากร เปิดโอกาสให้มีการพัฒนาทักษะและความก้าวหน้าในสายงาน พร้อมทั้งสนับสนุนระบบ

การประเมินผลที่โปร่งใส เพื่อสร้างแรงจูงใจและเสริมสร้างคุณค่าของบุคลากรในองค์กรจึงควรวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ข้อมูลเชิงลึกในการปรับปรุงนโยบาย

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์. (2566). รายงานการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลตามนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคล ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. สำนักงานเลขาธิการกรม กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.
- กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2565). แผนหลัก (พ.ศ. 2566 - 2570). กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. [https://www.thaihealth.or.th/wp-content/uploads/2023/01/ สสส-แผนหลัก-66-70-Final.pdf](https://www.thaihealth.or.th/wp-content/uploads/2023/01/สสส-แผนหลัก-66-70-Final.pdf).
- จินดา ชัยปัน. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อองค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace) กรณีศึกษา คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์. รายงานวิจัย. อุดรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์. (2551). องค์กรแห่งความสุขด้วยความสุข 8 ประการ. สืบค้น 31 สิงหาคม 2564 จาก <https://www.doctor.or.th/article/detail/5572>.
- ธัญญ์ อัทธวิทัดธนา. (2567). ทฤษฎี PERMA: ภาวะสูงส่งแห่งความสุข. วารสารสังคมศึกษาปริทรรศน์, 1(1), 78-88.
- ธนสิทธิ์ สุจิตต์ภักดี และพุทธิไกร ประมวล. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อองค์กรแห่งความสุขของบุคลากรสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอชุมพวง จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารวิจัยและพัฒนาสุขภาพ ศรีสะเกษ, 2(2), 103-111 .
- ธาริน จันทระจตุรงค์, อธิวัฒน์ เจียวิวรรณกุล และศิวะพร ภูพันธ์. (2561). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับความสุขในการทำงาน. วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์, 8(พิเศษ), 80-91.
- ธิดารักษ์ ลือชา. (2561). ตัวแบบการเสริมสร้างความสุขในการทำงานสำหรับบุคลากรในเทศบาลนคร. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นุรป่าชัยยะ ภูนา. (2562). ความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี. สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). หลักการวิจัยเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พรชนก กลุยะ. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขและความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร ในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด. วารสารโรงพยาบาลนครพนม, 7(1), 95-104.
- พิกุล แสงจันทร์. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข กรณีศึกษา: เทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภณิดา บุญทวี. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของเจ้าหน้าที่ สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 7 กรมสรรพากร. (สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล).
- ภัทรพล สายแวว. (2564). แนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ยุพาวรรณ ทองตะนูนาม, ดวงเนตร ธรรมกุล, อังศรา ประเสริฐสิน, จริยา ชื่นศิริมงคล และศิริพร ครุฑกาศ. (2558). ปัจจัยพัฒนาองค์กรแห่งความสุข (ภาครัฐ): การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ. วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี, 9 (1), 52-62.
- วรญา สารานิจกิจ. (2565). การศึกษาปัจจัยด้านสุขภาวะที่ดีและความสุขขององค์กรที่ส่งผลกระทบต่อความยั่งยืน ในบุคลากรภาครัฐในเขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

- วรรณภา ลือกิตินันท์ และกมลมาลย์ พลโยธา. (2559). *โครงการรวบรวมวรรณกรรมเกี่ยวกับความสุขในการทำงานและองค์กรสุขภาวะ*. รายงานการวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- วัลลภา องค์กร. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอนครชัยศรี*. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐมเขต 2. การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุวิมล ติรณานันท์. (2555). *การวิเคราะห์ตัวแปรพหุในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิสร เปาอินทร์. (2562). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทย. การค้นคว้าอิสระ* ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอื้องคำ จันทะพรม. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- adnan Bataineh, K. (2019). *Impact of Work-Life Balance, Happiness at Work, on Employee Performance. International Business Research*, 12(2), 9-112.
- Anjum, N. & Islam, A. (2021). Workplace Happiness: Exploring the Factors Shaping Academics' Subjective Well-being. *Journal of Management in Practice*. 6(1), 1-23.
- Awada, N. I. & Ismail, F. (2019). Happiness in the Workplace. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*, 8(9S3), 1496-1500.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper & Row.
- Durbin, J. & Watson, G. S. (1951). Testing for serial correlation in least squares regression, II. *Biometrika*, 38(1-2), 159-179.
- Jianchun, Y. (2024). Enhancing employee job satisfaction through organizational climate and employee happiness at work: A mediated-moderated model. *BMC Psychology*, 12, 744. <https://doi.org/10.1186/s40359-024-02269-5>.
- Joo, BK. & Lee, I. (2017). Workplace happiness: work engagement, career satisfaction, and subjective well-being. Evidence-based HRM: a *Global Forum for Empirical Scholarship*, 5(2), 206-221.
- Judge, T. A. & Zapata, C. P. (2015). The person-situation debate revisited: Effect of situation strength and trait activation on the validity of the Big Five Personality Traits in predicting job performance. *Academy of Management Journal*, 58(4), 1149-1179.
- Krejcic, R.V. and Caryle Morgan. (1977). *Educational Psychology* (3rd ed.). New York: Harcourt Brace.
- Sarwar, N., Bung, P., Shaikh, M., Jaiswal, R., Malla, M., & Rajni. (2023). A Study on Factors Influencing Workplace Happiness and Its Relationship with Job Satisfaction, Employee Retention and Work Performance. *Journal of Informatics Education and Research*, 3(2), 1526-1540.
- Seligman, M. E. P. (2002). Positive Psychology, Positive Prevention and Positive Therapy. In C. R. Snyder, & S. J. Lopez (Eds.), *Handbook of Positive Psychology*. New York, NY: Oxford University Press.

คุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี

The quality of inmate visitation services through the LINE application at the Central
Youth Correctional Institution, Pathum Thani Province

ยุพาพร สารเวก¹, ชัยมงคล สุพรหมินทร์^{2*}, มณิกภัทร์ ไทรเมฆ³

Yupaporn Sarawek¹, Chaimongkhon Supromin^{2*}, Manipat Saimek³

^{1,2,3} หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัตกรรมการจัดการภาครัฐ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลธัญบุรี

^{1,2,3} Master of Arts Program in Public Management Innovation, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala
University of Technology Thanyaburi

Corresponding author's e-mail: yapaporn_s@mutt.ac.th¹, chaimongkhon_s@mutt.ac.th^{2}, manipat_s@mutt.ac.th³

Received: February 19, 2025

Revised: March 11, 2025

Accepted: March 18, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี และเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี ตามปัจจัยส่วนบุคคลของญาติต้องขัง จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ความสัมพันธ์กับผู้ต้องขัง และภูมิสำเนาของผู้ต้องขัง โดยเปรียบเทียบคุณภาพ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจได้ ด้านความตอบสนองต่อประชาชน ด้านการให้ความมั่นใจแก่ประชาชน และด้านการเข้าใจและรู้จักประชาชน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ ญาติของผู้ต้องขังของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จำนวน 320 คน โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของยามานะ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 คน ได้แก่ ผู้บริหาร 2 คน ผู้ปฏิบัติงาน 2 คน และญาติผู้ต้องขัง 6 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า ระดับคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดี และผลการเปรียบเทียบ

ความคิดเห็นของญาติผู้ต้องขังตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และภูมิภูมิลำเนา พบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการเปรียบเทียบตามปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้ต้องขัง พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: คุณภาพการให้บริการ, การเยี่ยมผู้ต้องขัง, แอปพลิเคชันไลน์

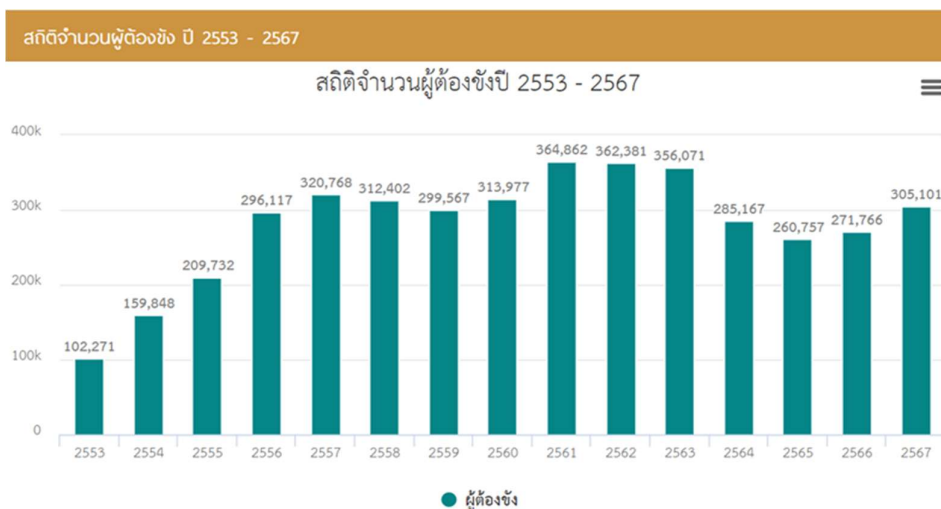
Abstract

This study employs a mixed methods research approach, integrating both quantitative and qualitative research methods. The objectives were to examine the quality of inmate visitation services through the LINE application at the Central Youth Correctional Institution, Pathum Thani Province, and to compare service quality based on the personal factors of inmates' relatives. These factors include gender, age, occupation, educational level, average monthly income, relationship with the inmate, and the inmate's domicile. This study analyzes service quality across five dimensions: tangibility, reliability, responsiveness, assurance, and empathy. The research utilizes a questionnaire as the data collection instrument. The sample consisted of 320 inmates' relatives, determined using Yamane's sample size formula. The data analysis involves percentage, mean, standard deviation, t-test, and One-way ANOVA. For the qualitative aspect, key informants include 10 individuals: 2 administrators, 2 staff members, and 6 inmates' relatives. Data is analyzed using content analysis. The findings reveal that the overall quality of inmate visitation services through the LINE application was a high level. Furthermore, comparisons based on personal factors including gender, age, occupation, educational level, average monthly income, and domicile show no statistically significant differences. However, differences based on the relationship with the inmate are statistically significant at the 0.05 level.

Keywords: service quality, prison visit, LINE application

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

กระบวนการยุติธรรมเป็นภารกิจร่วมกันของสังคมในการดำเนินการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้เป็นธรรมในทางกฎหมายและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งแก่บุคคลที่รัฐมอบหมายให้หน่วยงานด้านยุติธรรมของรัฐดำเนินการ หรือมอบภารกิจกระบวนการยุติธรรมทางเลือกบางอย่างให้ชุมชนดำเนินการก็ได้ (ภูมิินทร์ บุตรอินทร์, 2556) ในกระบวนการยุติธรรมนั้น ในทางทฤษฎีแบ่งการลงโทษออกเป็น 5 ประการ ได้แก่ การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน เพื่อข่มขู่หรือยับยั้งการกระทำความผิด เพื่อตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและเพื่อป้องกันอาชญากรรม (ศิริประภา วิริยะพาหะ, 2563) จากข้อมูลของจำนวนผู้ต้องขังจากปี พ.ศ. 2553-2567 ของกรมราชทัณฑ์ พบว่าในปี พ.ศ. 2553 - พ.ศ. 2562 จำนวนผู้ต้องขังของไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ต่อมาภายหลังปี พ.ศ. 2562 จำนวนรวมของประชากรผู้ต้องขังลดลง 6 % (ภาพที่ 1) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาระบบราชทัณฑ์ของไทยที่ดีขึ้นในบางส่วน

ภาพที่ 1 สถิติจำนวนผู้ต้องขังของไทย พ.ศ. 2553-2567

ที่มา: กรมราชทัณฑ์ (2567)

ในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีการสื่อสารก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็ว มีระบบการส่งผ่านทั้งสัญญาณภาพและเสียงผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต ทำให้ผู้สนทนาสามารถเห็นหน้าและได้ยินเสียงจากคู่สนทนาอีกฝ่ายได้แทบจะในทันที เปรียบเสมือนการได้พูดคุยและสนทนาแบบเผชิญหน้ากัน สำหรับในมิติด้านกระบวนการยุติธรรมในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา ระบบดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการบริหารงานของระบบราชทัณฑ์ทั่วโลก เช่น ประเทศอังกฤษและเวลส์ จุดมุ่งหมายสำคัญของการนำดิจิทัลเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการยุติธรรมงานราชทัณฑ์ที่สำคัญคือ การนำมาพัฒนาทักษะของผู้ต้องขัง การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับผู้ต้องขัง การให้บริการการเยี่ยมญาติ การเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ (Palmer et al., 2020) การบริหารจัดการผู้ต้องขังเป็นหนึ่งในภารกิจสำคัญของกระบวนการยุติธรรมไทย ที่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการยุติธรรมได้กลายเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา โดยเฉพาะการให้บริการเยี่ยมญาติผ่านแอปพลิเคชันไลน์ซึ่งช่วยแก้ปัญหาความแออัดของเรือนจำและอำนวยความสะดวกแก่ญาติและผู้ต้องขัง

ตามระเบียบของกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการเยี่ยมผู้ต้องขัง กำหนดการเยี่ยมญาติของทัณฑสถานแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ การเยี่ยมแบบปกติหน้าเรือนจำ การเยี่ยมใกล้ชิด และการเยี่ยมญาติผ่านระบบแอปพลิเคชันไลน์ สำหรับการเยี่ยมผู้ต้องขังผ่านระบบแอปพลิเคชันไลน์ กระทรวงยุติธรรม กรมราชทัณฑ์ได้มีการใช้ระบบเยี่ยมไลน์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 เนื่องจากมีการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 และเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชนโดยทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง กำหนดให้มีฝ่ายสวัสดิการผู้ต้องขังที่ทำหน้าที่จัดระบบการเยี่ยมญาติผ่านไลน์ มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ให้บริการจำนวน 8 ช่องเยี่ยม เพื่อรองรับการให้บริการแก่ญาติผู้ต้องขังที่อยู่ในพื้นที่ต่างจังหวัด สำหรับขั้นตอนและวิธีการเยี่ยมที่สำคัญนั้น มีหลักเกณฑ์สำคัญสรุปได้ดังนี้ 1) การจองที่สามารถทำได้ทุกวัน โดยผู้ต้องขังสามารถเยี่ยมได้ทุก 3 สัปดาห์ 2) การจองต้องดำเนินการตามขั้นตอนครบถ้วนเพื่อให้การจองสมบูรณ์ 3) ในการเยี่ยม 1 ครั้ง กำหนดให้เยี่ยมได้ไม่เกิน 10 นาที

จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการให้บริการการเยี่ยมญาติยังมีการศึกษาอยู่ไม่มากนัก เช่น การศึกษาของภูวดลรัตน์โชติวงศ์กุล (2564) ได้ศึกษาการให้บริการงานเยี่ยมญาติเรือนจำกลางคลองไผ่ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า การบริการเยี่ยมญาติ โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยี การศึกษาของมานะอิศเรนทร์ และคณะ (2565) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า สภาพปัญหาการให้บริการผู้มาเยี่ยมผู้ต้องขังของเรือนจำ จังหวัด

ระนอง คือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการด้านกระบวนการให้บริการ และด้านสถานที่ และการศึกษาถึงประสิทธิภาพโครงการเยี่ยมญาติผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานบำบัดกลาง โดยอรรควุฒิ ปันผาง และคณะ (2566) เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พบว่าประสิทธิภาพเยี่ยมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จะเห็นได้ว่าการศึกษาศึกษาการให้บริการเยี่ยมญาติส่วนใหญ่เป็นการศึกษาวิจัยการเยี่ยมญาติในรูปแบบปกติ และใช้วิธีวิจัยเพียงวิธีเดียว กล่าวคือ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณหรือการวิจัยเชิงคุณภาพเท่านั้น แต่ยังขาดการศึกษาเรื่องการให้บริการเยี่ยมญาติผ่านระบบออนไลน์หรือนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเปลี่ยนแปลงไปของโลกสมัยใหม่ที่เรียกว่า “โลกยุคดิจิทัล” นอกจากนั้นยังขาดการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานวิธีอีกด้วย

จากความเป็นมาและสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงคุณภาพในการนำแอปพลิเคชันไลน์มาใช้ในการให้บริการเยี่ยมผู้ต้องขัง การพัฒนาการให้บริการเยี่ยมญาติผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี และเพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี ตามปัจจัยส่วนบุคคลของญาติต้องขัง จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ความสัมพันธ์กับผู้ต้องขัง และภูมิฐานะของผู้ต้องขัง ผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานด้านการให้บริการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางและที่อื่น ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี ตามปัจจัยส่วนบุคคลของญาติต้องขัง

การทบทวนวรรณกรรม

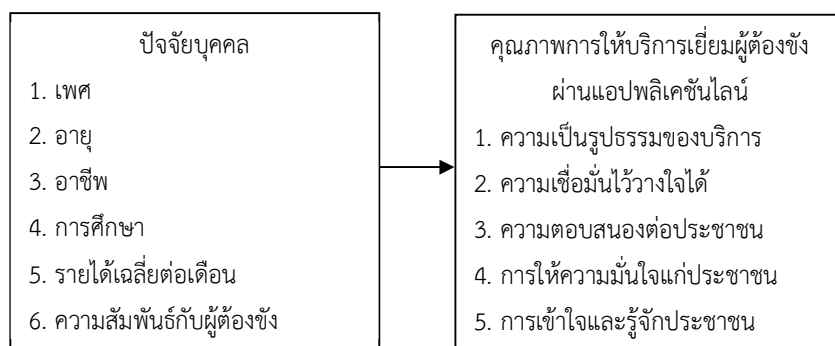
จากการทบทวนวรรณกรรม ประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ แนวคิด ทฤษฎีของ พาราซูรามาน ชิแทนบ์ และเบอร์รี (Parasuraman et al., 1988) เป็นที่ยอมรับจากนักวิจัยและนักวิชาการและนำไปใช้ในการศึกษาในภาคธุรกิจเอกชนอย่างกว้างขวาง อีกทั้งยังได้นำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาในภาครัฐอีกด้วย (ธีรภัทร กตัญญูทวีกุล, 2558; ภาวิณี ทองแย้ม, 2560) เช่นในต่างประเทศ งานของ Hoque et al. (2023) ศึกษาประเมินการให้บริการมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศบังกลาเทศ เลิศพงศ์ สุนทรพงศาธร (2564) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของการใช้บริการโรงพยาบาลในช่วงสถานการณ์โควิด 19 ในส่วนการศึกษาถึงคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมญาติของผู้ต้องขังโดยนำแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของ Parasuraman et al. (1985, 1988) มาใช้ในการศึกษาหลายคน อาทิ การศึกษาวิจัยของจรัลยศชัย (2563) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพการให้บริการในการเข้าเยี่ยมผู้ต้องขังที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในการรับบริการของญาติผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดลำพูน งานศึกษาของโชคชัย พันธพล และคณะ (2566) ศึกษาเรื่องคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการเยี่ยมผู้ต้องขังผ่านจอภาพด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของเรือนจำพิเศษธนบุรี แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของ Parasuraman et al. (1985, 1988) แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ (กิจติ ยงประกิจ, 2559; สุริย์นิภา ไทยประยูร, 2561) ด้านที่ 1) ความเป็นรูปธรรมของบริการ หมายถึง เป็นลักษณะทางกายภาพที่ผู้บริโภคสามารถมองเห็นหรือจับต้องได้ในการบริการ ด้านที่ 2) ความเชื่อมั่นไว้วางใจได้ หมายถึง องค์กรสามารถสร้างความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้โดยการให้บริการแก่ผู้บริโภคตามกำหนดการที่ให้ไว้ และไม่เกิดความผิดพลาดในอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงาน ด้านที่ 3) ความตอบสนองต่อประชาชน หมายถึง การแสดงออกด้วยความพร้อมและเต็มใจในการบริการอย่างรวดเร็ว เมื่อผู้บริโภคมีปัญหาหรือต้องการคำตอบทันที อีกทั้งยังได้รับความสะดวกสบายในการใช้บริการด้วย ด้านที่ 4) การให้ความมั่นใจแก่ประชาชน หมายถึง องค์กรจะสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค โดยผู้ให้บริการต้องมีทักษะความรู้ ความสามารถอย่างดีเยี่ยมในการบริการต้องมีกิริยาที่สุภาพ เห็นผู้บริโภคที่หนึ่ง เพื่อให้ผู้รับสามารถมั่นใจในประสิทธิภาพ ด้านที่ 5) การเข้าใจและรู้จัก

ประชาชน หมายถึง องค์การจนถึงประโยชน์ในการบริการเป็นหลัก โดยรักษาผลประโยชน์ให้กับผู้บริโภคและเข้าใจดูแลเอาใจใส่ ทั้ง ก่อน/ระหว่าง/หลัง อย่างดีที่สุด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัย จึงได้ประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของ Parasuraman et al. (1985, 1988) ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1) ความเป็นรูปธรรมของบริการ 2) ความเชื่อมั่นไว้วางใจได้ 3) ความตอบสนองต่อประชาชน 4) การให้ความมั่นใจแก่ประชาชน และ 5) การเข้าใจและรู้จักประชาชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง คุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาและนำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย โดยกำหนดตัวแปรอิสระ (X) ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ความสัมพันธ์กับผู้ต้องขัง และภูมิสำเนาของญาติผู้ต้องขัง และตัวแปรตาม (Y) ได้แก่ ความเป็นรูปธรรมของบริการ ความเชื่อมั่นไว้วางใจได้ ความตอบสนองต่อประชาชน การให้ความมั่นใจแก่ประชาชน และการเข้าใจและรู้จักประชาชน ตามภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (mix methodology research) โดยใช้ทั้งวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ญาติผู้ต้องขังที่มาใช้บริการเยี่ยมญาติด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวนทั้งหมด 1,586 คน (ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง, 2567) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ญาติผู้ต้องขังที่มาใช้บริการเยี่ยมญาติด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวนทั้งหมด 320 คน ได้มาโดยการคำนวณจากสูตรของยามาเน่ (Yamane, 1973) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง (e) เท่ากับ 0.05 และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดสัดส่วน (quota sampling)

1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ในการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบยัดยัดวัตถุประสงค์ (purposive sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหาร 2 คน (code คือ P 1, P 2) ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ/ผู้ปฏิบัติงาน 2 คน (code คือ P 3, P 4) ญาติผู้ต้องขัง 6 คน (Code คือ P 5, P 6, P 7, P 8, P 9, P 10) โดยมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกจากกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย ดำเนินนโยบายและผู้ที่ใช้บริการด้านการเยี่ยมญาติและมีความยินยอมในการให้ข้อมูลการสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎี ทฤษฎีของ Parasuraman et al. (1985, 1988) มาเป็นกรอบ ดังนี้

1) แบบสอบถามเพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี ตามปัจจัยส่วนบุคคลและภูมิสำเนาของญาติของต้องขัง เป็นการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ (ระดับ 5-1) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย 1) อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมศาสตร์ จำนวน 1 คน 2) อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีวิจัยและหลักสถิติ จำนวน 1 คน 3) ผู้อำนวยการส่วนที่มีความเชี่ยวชาญด้านงานราชทัณฑ์ จำนวน 1 คน พบว่าข้อคำถามมีค่าดัชนี IOC (Index of Item Objective Congruence) อยู่ระหว่าง 0.66-1.00 ซึ่งแสดงว่าเครื่องมือวิจัยมีคุณภาพในด้านความตรงเชิงเนื้อหาเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด (สุวิมล ติรภานันท์, 2548) หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำไปหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1951) ได้ค่าเท่ากับ 0.977

2) สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวมทั้งสิ้น จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้บริหารเรือนจำ จำนวน 2 คน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 2 คน และญาติผู้ต้องขัง จำนวน 6 คน แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง และนำผลการวิจัยเชิงคุณภาพไปหาข้อสรุปตีความในรูปแบบการพรรณนา (Content analysis) ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ อีกทั้งเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้า (Data triangulation)

การวิจัยนี้ได้รับอนุมัติจริยธรรมวิจัย โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เลขที่ COA NO. 94 RMUTT_REC NO. Exp 94/67 ลงวันที่ 23 ธันวาคม 2567

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปได้ดังนี้ 1) ยื่นขอรับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากมหาวิทยาลัย และทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากคณะศิลปศาสตร์ 2) ขออนุญาตผู้อำนวยการทัณฑสถานในการแจกแบบสอบถามให้กับญาติผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังอยู่ในทัณฑสถานเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล 3) การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์กูเกิลฟอร์ม (google forms) 4) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยผู้สัมภาษณ์จะประสานงานกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม 5) ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย 1) ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ในการวิเคราะห์แบบสอบถามด้านคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังผ่านแอปพลิเคชันไลน์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และสถิติเชิงอนุมาน (inferential statistic) ได้แก่ t-test และ F-test ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบเนื้อหา (Content analysis) และตรวจสอบข้อมูลด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation) (สุภางค์ จันทวานิช, 2552) ด้วยการตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่งจากบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการให้บริการการเยี่ยมญาติที่แตกต่างกัน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมญาติผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพการให้บริการเยี่ยมญาติผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง

คุณภาพการให้บริการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	ลำดับ
1. ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	4.29	0.58	ดี	5
2. ด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจได้	4.48	0.53	ดี	2
3. ด้านความตอบสนองต่อประชาชน	4.49	0.54	ดี	1
4. ด้านการให้ความมั่นใจแก่ประชาชน	4.44	0.57	ดี	3
5. ด้านการเข้าใจและรู้จักประชาชน	4.38	0.60	ดี	4
ภาพรวม	4.41	0.52	ดี	

จากตารางที่ 1 พบว่า คุณภาพการให้บริการเยี่ยมญาติผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง โดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่าทุกด้านมีคุณภาพอยู่ในระดับดี โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความตอบสนองต่อประชาชน ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.54) รองลงมาด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจได้ ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.553) ด้านการให้ความมั่นใจแก่ประชาชน ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.57) ด้านการเข้าใจและรู้จักประชาชน ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.60) และด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิจัยเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จำแนกตามรายด้าน

การเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการ จำแนกตามรายด้าน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
	เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ
1. ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	$\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.58	จากการสัมภาษณ์ผู้รับบริการ (P 6) พบว่า ระบบการเยี่ยมผ่านไลน์มีความสะดวกสบาย สัญญาณภาพและเสียงมีความชัดเจน ประหยัดค่าใช้จ่าย มีการประชาสัมพันธ์ขั้นตอนการจองเยี่ยมที่เข้าใจง่าย
2. ด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจได้	$\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.553	จากการสัมภาษณ์ผู้รับบริการ (P 7) พบว่า ความเชื่อมั่นไว้วางใจได้ของการให้บริการมีความสอดคล้องกัน คือ ระบบการเยี่ยมผ่านไลน์มีความสะดวกสบาย ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ข้อมูลผู้ต้องขังและญาติ มีความถูกต้องเป็นปัจจุบัน ระบบการจองคิวเยี่ยม
3. ด้านความตอบสนองต่อประชาชน	$\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.54	จากการสัมภาษณ์ผู้รับบริการ (P 10) พบว่า การตอบสนองต่อประชาชนของการให้บริการเยี่ยมญาติมีความสอดคล้องกัน คือ เจ้าหน้าที่ให้บริการมีอัธยาศัยดีให้บริการ มีความสุภาพ มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความสามารถ คอยให้คำแนะนำ สามารถตอบข้อซักถามของญาติได้อย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการ จำแนกตามรายด้าน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
	เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ
4. ด้านการให้ความมั่นใจแก่ประชาชน	$\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.57	จากการสัมภาษณ์ผู้รับบริการ (P 9) พบว่า การให้ความมั่นใจแก่ประชาชนในการให้บริการมีความสอดคล้องกัน คือ เจ้าหน้าที่ให้บริการมีความรู้ความสามารถในการตอบข้อซักถามของญาติได้อย่างถูกต้อง ข้อมูลชัดเจน จึงทำให้ญาติมีความมั่นใจในระบบการเยี่ยมออนไลน์ รวมถึงด้านการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเห็นว่าเป็นหน่วยงานราชการ จึงให้ความมั่นใจในระบบรักษาข้อมูลส่วนบุคคลของทัศนสถานฯ
5. ด้านการเข้าใจและรู้จักประชาชน	$\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.60	จากการสัมภาษณ์ผู้รับบริการ (P 8) พบว่า การเข้าใจและรู้จักประชาชนของการให้บริการมีความสอดคล้องกัน คือ เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเต็มใจ มีอัธยาศัยและมิตรไมตรี มีความกระตือรือร้นในการตอบข้อซักถามของญาติด้วยความสุภาพ พุดจาไพเราะ ให้คำแนะนำได้อย่างถูกต้องชัดเจน เข้าใจง่าย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของทัศนสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี ตามปัจจัยส่วนบุคคลของญาติต้องขัง

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการเยี่ยมญาติผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของทัศนสถานวัยหนุ่มกลางตามจำแนกตามเพศ

จำแนกตาม		n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
เพศ	ชาย	49	4.39	0.57	-.351	.726
	หญิง	271	4.42	0.51		

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพการให้บริการจำแนกตามเพศ พบว่าเพศที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของทัศนสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยของครอบครัว ความสัมพันธ์กับผู้ต้องขัง และภูมิสำเนาของญาติผู้ต้องขัง

จำแนกตามสถานภาพ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	f	Sig.
1. อายุ	ระหว่างกลุ่ม	0.748	4	0.187	0.696	0.595
	ภายในกลุ่ม	84.693	315	0.269		
	รวม	85.441	319			
2. อาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	0.316	6	0.053	0.194	0.978
	ภายในกลุ่ม	85.125	313	0.272		
	รวม	85.441	319			
3. ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.165	4	0.041	0.152	0.962
	ภายในกลุ่ม	85.276	315	0.271		
	รวม	85.441	319			
4. รายได้เฉลี่ยของครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	0.303	6	0.050	0.185	0.981
	ภายในกลุ่ม	85.138	313	0.272		
	รวม	85.441	319			
5. ความสัมพันธ์กับผู้ต้องขัง	ระหว่างกลุ่ม	4.156	8	0.519	1.987	0.048*
	ภายในกลุ่ม	81.285	311	0.261		
	รวม	85.441	319			
6. ภูมิสำเนาของญาติผู้ต้องขัง	ระหว่างกลุ่ม	0.251	4	0.063	0.232	0.920
	ภายในกลุ่ม	85.190	315	0.270		
	รวม	85.441	319			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยของครอบครัว ความสัมพันธ์กับผู้ต้องขัง และภูมิสำเนาของญาติผู้ต้องขัง พบว่า อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยของครอบครัว และภูมิสำเนาของญาติผู้ต้องขังที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพการให้บริการจำแนกตามความสัมพันธ์กับผู้ต้องขัง พบว่า ความสัมพันธ์กับผู้ต้องขังที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 5 คุณภาพการให้บริการ จำแนกตามความสัมพันธ์กับผู้ต้องขังด้วยวิธี LSD

ความสัมพันธ์กับผู้ต้องขัง	ผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่ม (Mean Difference (I-J))									
	Mean	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9
X1 บิดา/มารดา	4.43	-	-0.087	0.007	-0.144	0.374	-0.213	0.201*	-0.183	0.499
X2 น้องสาว/น้องชาย	4.52		-	0.094	-0.057	0.462	-0.126	0.289*	-0.096	0.587*
X3 พี่สาว/พี่ชาย	4.42			-	-0.151	0.367	-0.220	0.194	-0.190	0.492
X4 ลูกสาว/ลูกชาย	4.57				-	0.518	-0.069	0.345	-0.039	0.643*
X5 ลุง/อา	4.05					-	-0.588	-0.173	-0.558	0.125
X6 ป้า/น้า	4.64						-	0.414*	0.030	0.713*
X7 ปู่/ตา	4.23							-	-0.385	0.298
X8 ย่า/ยาย	4.61								-	0.683
X9 เพื่อน	3.93									-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 ผลต่างของคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามความสัมพันธ์กับผู้ต้องขัง พบว่า แตกต่างกัน 6 คู่ คือ คู่ที่ 1 บิดา/มารดา กับ ปู่/ตา คู่ที่ 2 น้องสาว/น้องชาย กับ ปู่/ตา คู่ที่ 3 น้องสาว/น้องชาย กับ เพื่อน คู่ที่ 4 ลูกสาว/ลูกชาย กับ เพื่อน คู่ที่ 5 ป้า/น้า กับ ปู่/ตา คู่ที่ 6 ป้า/น้า กับ เพื่อน โดยพบว่า บิดา/มารดา มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ สูงกว่า ปู่/ตา น้องสาว/น้องชาย มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ สูงกว่า ปู่/ตา และเพื่อน ลูกสาว/ลูกชาย มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ สูงกว่า เพื่อน ป้า/น้า มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์สูงกว่า ปู่/ตา และเพื่อน

ผลการศึกษานี้ สะท้อนให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ของญาติกับผู้ต้องขังที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดทางสายเลือดมากเท่าไร ทำให้ผู้ต้องขังได้รับการเยี่ยมจากญาติกลุ่มดังกล่าวมากขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะบิดา/มารดา น้องสาว/น้องชาย และลูกสาว/ลูกชาย

ผลการวิจัยนี้อาจเป็นเพราะความสัมพันธ์ทางสายเลือดและความใกล้ชิดของครอบครัว ได้มาเยี่ยมพูดคุย ในครอบครัว จะมีผลต่อจิตใจของผู้ต้องขังที่อบอุ่นและดีกว่าญาติที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดที่ห่างไกล หรือเพื่อน จึงทำให้ระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี ด้านความสัมพันธ์กับผู้ต้องขัง แตกต่างกัน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ มารดาของผู้ต้องขัง (P 6) ที่ได้สะท้อนถึงความรักและความห่วงใยที่มีต่อบุตรของตนเอง ว่า

“อยากให้เพิ่มเวลาในการเยี่ยมไลน์มากขึ้น จาก 10 นาที เป็น 15 นาที จะได้มีเวลาคุยกันนานขึ้นอีกหน่อย”
(สัมภาษณ์ผู้รับบริการ วันที่ 29 มกราคม 2568)

และจากการสัมภาษณ์ผู้รับบริการที่เป็นมารดาอีกหนึ่งคน (P 9) ยังกล่าวอีกว่า

“สัญญาผมไม่ดีก็ไม่เป็นไรค่ะ แค่ว่าได้ยินแต่เสียงก็ยิ่งดี”
(สัมภาษณ์ผู้รับบริการ วันที่ 31 มกราคม 2568)

นอกจากนั้น ผลการศึกษา น้องสาว/น้องชาย มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ สูงกว่า ปู่/ตา และ เพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์น้องสาว (P 5) ของผู้ต้องขังที่ได้สะท้อนถึงความรักและความห่วงใยที่มีต่อพี่ชายของตนเอง ว่า

“จริง ๆ อยากมาเจอตัวจริงมากกว่า เพราะได้สัมผัสตัวจริง แต่มันลำบากเวลาเดินทาง
แต่พอมีเยี่ยมไลน์ก็ยังดีกว่าการเขียนจดหมาย หรือไม่ได้ติดต่อกันเลย”
(สัมภาษณ์ผู้รับบริการ วันที่ 29 มกราคม 2568)

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาข้างต้น สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาคุนภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง มีการบริการที่ดี การให้บริการมีความเป็นรูปธรรม เนื่องจากระบบการเยี่ยมผ่านไลน์ช่วยให้ญาติเกิดความสะดวกสบาย ประกอบกับสัญญาณภาพและเสียงที่มีความชัดเจน ทำให้การสนทนาเป็นไปด้วยดี ทั้งยังช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาเยี่ยมของญาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งญาติที่อยู่ต่างจังหวัด ถือเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ฝ่ายผู้รับบริการได้ให้สัมภาษณ์สอดคล้องกันว่า การเยี่ยมญาติผ่านแอปพลิเคชันไลน์ช่วยทำให้เกิดความสะดวกสบาย ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ระบบการจองก็สามารถทำได้ง่าย ไม่ซับซ้อน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทฤษฎี วงษ์พิทักษ์โรจน์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้คุ้มครองสิทธิการเยี่ยมผู้ต้องขังผ่านระบบงานศาล : ศึกษาเฉพาะกรณีศาลจังหวัดพิจิตร พบว่า การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ในการเยี่ยมและติดต่อกับบุคคลภายนอกของผู้ต้องขังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ลดค่าใช้จ่ายและลดภาระของเจ้าหน้าที่เรือนจำ พร้อมส่งเสริมกำลังใจและปรับพฤติกรรมผู้ต้องขังในการกลับสู่สังคม

ผลการวิจัยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามียกระดับคุณภาพการให้บริการที่ดีที่สุด คือ ด้านการตอบสนองต่อประชาชน ผลการวิจัยนี้ สะท้อนให้เห็นถึงหน่วยงานได้พัฒนาระบบการเยี่ยมญาติให้สอดคล้องกับความต้องการของญาติผู้ต้องขังที่ส่วนใหญ่มีที่อยู่อาศัยอยู่ต่างจังหวัด โดยการนำแอปพลิเคชันไลน์มาใช้ในการให้บริการนั้น สามารถลดการเดินทาง ประหยัดค่าใช้จ่าย ซึ่งผลการวิจัยนี้ พระครูปลัดสุวัฒนพุทธิคุณ (สุเทพ) ดีเยี่ยม (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การยกระดับองค์กรภาครัฐสู่ความเป็นรัฐบาลดิจิทัล พบว่า รัฐบาลดิจิทัลเป็นการนำดิจิทัลเทคโนโลยีมายกระดับการทำงาน ภาครัฐให้มีความทันสมัย เพื่อสร้างบริการที่มีคุณค่าสู่ประชาชน ทำให้การปฏิบัติงานและการให้บริการแก่ประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการเยี่ยมญาติผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี ตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นญาติผู้ต้องขังจำแนกตามเพศ พบว่า ไม่แตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า หน่วยงานได้จัดให้บริการประชาชนผู้มาเยี่ยมญาติด้วยความเสมอภาคกัน ไม่แบ่งแยกเพศ ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑาทิพย์ โชติพงศ์หิรัณย์ และคณะ (2563) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของญาติที่มีต่อการให้บริการเยี่ยมผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา พบว่า ความคิดเห็นของญาติที่มีต่อการให้บริการเยี่ยมผู้ต้องขังหญิงของเรือนจำจังหวัดพะเยา ภาพรวมของการให้บริการเยี่ยมผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยาอยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นของญาติที่มีต่อการให้บริการเยี่ยมผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา โดยทำการเปรียบเทียบซึ่งจำแนกตามเพศ จากกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยญาติของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นญาติผู้ต้องขังจำแนกตามอายุ พบว่า ไม่แตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหน่วยงานได้จัดให้บริการประชาชนผู้มาเยี่ยมญาติด้วยความเสมอภาคกันตามสิทธิของกฎหมายทุกช่วงอายุ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑาทิพย์ โชติพงศ์หิรัญย์ และคณะ (2563) พบว่า ความคิดเห็นของญาติที่มีต่อการให้บริการเยี่ยมผู้ต้องขังหญิงของเรือนจำจังหวัดพะเยา โดยทำการเปรียบเทียบซึ่งจำแนกตามอายุของญาติผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยาที่แตกต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นญาติผู้ต้องขังจำแนกตามอาชีพ พบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าอาชีพของผู้รับบริการแตกต่างกันก็จะได้รับการที่เท่าเทียมกันและเสมอภาคกันตามสิทธิของกฎหมาย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของเกษม อิทธิวุฒิ (2561) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจต่อการบริการเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ และผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของเรือนจำกลางบางขวาง การวิจัยนี้พบว่า ผู้ใช้บริการที่มีระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพต่างกัน ไม่มีผลต่อระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านการเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพและผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของเรือนจำกลางบางขวาง

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นญาติผู้ต้องขังจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ไม่แตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑาทิพย์ โชติพงศ์หิรัญย์ และคณะ (2563) พบว่า ภาพรวมของการให้บริการเยี่ยมผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยาอยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นของญาติที่มีต่อการให้บริการเยี่ยมผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา โดยทำการเปรียบเทียบซึ่งจำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยญาติของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำจังหวัดพะเยา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นญาติผู้ต้องขังจำแนกตามรายได้เฉลี่ยของครอบครัว พบว่า ไม่แตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยรัฐ จำเริญ และคณะ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของญาติผู้ต้องขังที่มีต่อคุณภาพการบริการเรือนจำไชยา อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นรายบุคคล ผลการวิจัยพบว่าในส่วนรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นญาติผู้ต้องขังจำแนกตามภูมิฐานะของญาติผู้ต้องขัง พบว่า ภูมิฐานะของญาติผู้ต้องขังต่างกัน มีความเห็นต่อคุณภาพการให้บริการเยี่ยมผู้ต้องขังไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของญาติผู้ต้องขังที่มาใช้บริการที่มีภูมิฐานะต่างกันจากภูมิภาคต่างๆ (P 9) มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ระบบการเยี่ยมผ่านไลน์มีความสะดวกสบาย ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ข้อมูลผู้ต้องขังและญาติมีความถูกต้องเป็นปัจจุบัน และเจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเต็มใจ มีความกระตือรือร้นตอบข้อซักถาม มีความสุภาพ พุดจาไพเราะ ให้คำแนะนำได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่าย

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นญาติผู้ต้องขังจำแนกตามความสัมพันธ์กับผู้ต้องขัง พบว่า ความสัมพันธ์กับผู้ต้องขังที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยพบความแตกต่างกัน 6 คู่ คือ คู่ที่ 1 บิดา/มารดา กับ ปู่/ตา คู่ที่ 2 น้องสาว/น้องชาย กับ ปู่/ตา คู่ที่ 3 น้องสาว/น้องชาย กับ พี่น้อง คู่ที่ 4 ลูกสาว/ลูกชาย กับ พี่น้อง คู่ที่ 5 ป้า/น้า กับ ปู่/ตา และคู่ที่ 6 ป้า/น้า กับ พี่น้อง โดยพบว่า บิดา/มารดา มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์สูงกว่า ปู่/ตา น้องสาว/น้องชาย มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์สูงกว่าปู่/ตา และพี่น้อง, ลูกสาว/ลูกชาย มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ สูงกว่าพี่น้อง ป้า/น้า มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์สูงกว่าปู่/ตา และพี่น้อง ซึ่งการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ของญาติกับผู้ต้องขังที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดทางสายเลือดมากเท่าไรจะทำให้ผู้ต้องขังได้รับการเยี่ยมจากญาติกลุ่มดังกล่าวมากเท่านั้น โดยเฉพาะบิดา/มารดา น้องสาว/น้องชาย และลูกสาว/ลูกชาย ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะความสัมพันธ์ทางสายเลือดและการที่ญาติใกล้ชิดได้มาเยี่ยมพูดคุยในครอบครัว จะมีผลต่อจิตใจของผู้ต้องขังที่อบอุ่นและดีกว่าญาติที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดที่ห่างไกล หรือเพื่อน จึงทำให้ระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี ด้านความสัมพันธ์กับผู้ต้องขัง แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง คุณภาพการให้บริการการเยี่ยมผู้ต้องขังผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดทุมธานี สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ ดังนี้ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการกระบวนการยุติธรรมสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการภาครัฐ โดยระบบเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยแอปพลิเคชันไลน์ช่วยลดความแออัดในเรือนจำและอำนวยความสะดวกแก่ญาติและผู้ต้องขัง ซึ่งสะท้อนถึงแนวทางการพัฒนาบริการสาธารณะให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล นอกจากนี้ การเยี่ยมผู้ต้องขังผ่านช่องทางดิจิทัลยังส่งผลต่อการฟื้นฟูพฤติกรรมและการคืนสู่สังคม โดยการติดต่อกับครอบครัวอย่างต่อเนื่องสามารถเสริมสร้างความผูกพันทางอารมณ์และลดโอกาสในการกระทำผิดซ้ำ เทคโนโลยีจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยสนับสนุนกระบวนการฟื้นฟูผู้ต้องขังให้กลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญคือความสัมพันธ์ทางสายเลือดที่ใกล้ชิดส่งผลต่อความถี่และคุณภาพของการเยี่ยมผู้ต้องขัง โดยเฉพาะบิดา มารดา พี่น้อง และบุตร ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มมาเยี่ยมมากกว่าญาติที่มีความสัมพันธ์ห่างไกลหรือเพื่อน เนื่องจากความสัมพันธ์ทางครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการสร้างความอบอุ่นทางจิตใจแก่ผู้ต้องขัง ทำให้พวกเขาารู้สึกได้รับการสนับสนุนทางอารมณ์และสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กระทรวงยุติธรรมควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรม โดยพัฒนาแพลตฟอร์มกลางสำหรับการเยี่ยมผู้ต้องขังผ่านช่องทางออนไลน์ที่มีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดภาระงานของเจ้าหน้าที่ และเพิ่มความสะดวกให้กับญาติผู้ต้องขัง

1.2 ทัณฑสถานควรปรับปรุงระบบการเยี่ยมผ่านแอปพลิเคชันไลน์ให้มีฟังก์ชันเพิ่มเติม เช่น ระบบนัดหมายอัตโนมัติ การแจ้งเตือนล่วงหน้า และแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ และนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาการให้บริการต่อไป

1.3 ควรมีโครงการสนับสนุนการเยี่ยมผ่านช่องทางดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูผู้ต้องขัง เช่น การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาผ่านระบบออนไลน์สำหรับครอบครัวและผู้ต้องขัง เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางอารมณ์ และลดโอกาสในการกระทำผิดซ้ำหลังพ้นโทษ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงผลกระทบระยะยาวของการใช้ระบบดิจิทัลในระบบราชทัณฑ์ และการประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ของการให้บริการดังกล่าว

2.2 ควรศึกษาผลกระทบของการเยี่ยมผ่านระบบออนไลน์ต่อสุขภาพจิตของผู้ต้องขังและความสัมพันธ์กับครอบครัว

2.3 ควรเปรียบเทียบการเยี่ยมแบบออนไลน์กับการเยี่ยมแบบปกติในแง่ของคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความพึงพอใจของผู้ต้องขังและญาติ

เอกสารอ้างอิง

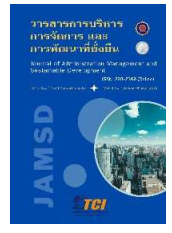
กรมราชทัณฑ์. (2567). สถิติจำนวนสถิติจำนวนผู้ต้องขังของไทย พ.ศ.2553-2567. สืบค้นจาก

<http://www.correct.go.th/stathomepage/>.

กิจติ ยงประกิจ. (2559). การรับรู้คุณภาพการให้บริการของผู้ใช้บริการ บุคลิกการเป็นผู้ประกอบการ ภูมิความรู้ความชำนาญ และรูปแบบการคิดของผู้ประกอบการธุรกิจบุติกโฮเต็ลที่ได้รับรางวัลในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- เกษม อิทธิวุฒิ. (2561). ความพึงพอใจต่อการบริการเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ และผ่านแอปพลิเคชันไลน์ของเรือนจำกลางบางขวาง. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- จรัส ยศชัย. (2563). คุณภาพการให้บริการในการเข้าเยี่ยมผู้ต้องขังที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในการรับบริการของญาติผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จุฑาทิพย์ โชติพงศ์หิรัญย์, จรัสศรี รูปขาวดี, สุลีมาศ คามุง, คำพันธ์ อัครเนตร และวิเชียร ศรีพระจันทร์. (2563). ความคิดเห็นของญาติที่มีต่อการให้บริการเยี่ยมผู้ต้องขังหญิงเรือนจำ จังหวัดพะเยา. วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก, 6(3), 325-333.
- โชคชัย พันธพล, ชินโสณ วลีวนิจิภา และอิงอร ต้นพันธุ์. (2566). คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการเยี่ยมผู้ต้องขังผ่านจอภาพด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของเรือนจำพิเศษมีนบุรี. วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(4), 135-145.
- ทฤษฎี วงษ์พิทักษ์โรจน์. (2562). การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้คุ้มครองสิทธิการเยี่ยมผู้ต้องขังผ่านระบบงานศาล: ศึกษาเฉพาะกรณีศาลจังหวัดพิจิตร. เอกสารวิชาการรายบุคคล หลักสูตร “ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล” รุ่นที่ 18 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.
- พัฒนสถาน วยหนุ่มกลาง. (2567). เอกสารรายงานสถิติยอดผู้ต้องขังเยี่ยมไลน์ของส่วนสวัสดิการและสงเคราะห์ผู้ต้องขัง. กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม.
- ปิยรัฐ จำเภาว, อีสริยา เฟิงแสน และเชษฐ์ ใจเพชร. (2566). ความคิดเห็นของญาติผู้ต้องขังที่มีต่อคุณภาพการบริการเรือนจำไชยา อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารสันติสุขปริทรรศน์, 4(1), 55-65.
- ธีรภัทร กัตถัญญะวิบูล. (2558). คุณภาพการให้บริการของเทศบาลเมืองท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี. การศึกษาค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระครูปลัดสุวัฒนพุทธคุณ (สุเทพ) ดีเยี่ยม. (2566). การยกระดับองค์กรภาครัฐสู่ความเป็นรัฐบาลดิจิทัล. วารสารวิชาการแสงอีสาน, 20(1), 122-136.
- ภาวิณี ทองแย้ม. (2560). ความสำคัญของคุณภาพการบริการต่อความสำเร็จของธุรกิจ. วารสารเกษมบัณฑิต, 18(1), 219-232.
- ภูตล รัตนโชติวงศ์กุล. (2564). การให้บริการงานเยี่ยมญาติเรือนจำกลางคลองไผ่. วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 4(1), 53-65.
- ภูมินทร์ บุตรอินทร์. (2556). การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมไทย. กรุงเทพฯ: เป้นไท.
- มานะ อิศรเนตร, จักรวาล สุขไมตรี, กิรติวรรณ กัลยาณมิตร และสันหนัฐ จักรภัทรวงศ์. (2565). สภาพปัญหาการให้บริการผู้มาเยี่ยมผู้ต้องขังของเรือนจำ จังหวัดระนอง. วารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการ, 5(2), 67-82.
- เลิศพงศ์ สุนทรพงศาธร. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการโรงพยาบาลในช่วงสถานการณ์ของ COVID-19. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริประภา วิริยะพาหะ. (2563). การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขัง: ศึกษาเฉพาะกรณีสิทธิในการเยี่ยมเพื่อใช้ชีวิตครอบครัวและการเยี่ยมเพื่อใช้ชีวิตคู่ของผู้ต้องขัง. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมาย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรียัณญา ไทยประยูร. (2561). การศึกษาการรับรู้คุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการตัดสินใจจ้างผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาบริษัท A. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สุวิมล ติรกานันท์. (2548). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภากรค์ จันทวานิช. (2552). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อรรควุฒิ ปันผาง, อรุณ ไชยนิทย์, และ อนันต์ รุ่งพรทวีวัฒน์. (2566). ประสิทธิภาพโครงการเยี่ยมชมผ่านแอปพลิเคชันไลน์
ทัศนสถานบำบัดพิเศษกลาง. *วารสารศิลปการจัดการ*, 7(3), 1136-1155.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16, 297-334.
- Hoque, U. S., Akhter, N., Absar, N., Khandaker, M. U., & Al-Mamun, A. (2023). Assessing service quality using
SERVQUAL model: An empirical study on some private universities in Bangladesh. *Trends in Higher
Education*, 2(1), 255–269. <https://doi.org/10.3390/higheredu2010013>
- Palmer, E. J., Hatcher, R. M., & Tonkin, M. J. (2020). *Evaluation of digital technology in prisons*. Ministry of
Justice. [https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5f0c5821d3bf7f03ab8a4e04/evaluation-
digital-technology-prisons-report.PDF](https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5f0c5821d3bf7f03ab8a4e04/evaluation-digital-technology-prisons-report.PDF).
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1985). A conceptual model of service quality and its
implications for future research. *Journal of Marketing*, 49(4), 41-50.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1988). SERVQUAL: A multiple-item scale for measuring
consumer perceptions of service quality. *Journal of Retailing*, 64(1), 12-40.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	
---	--	---

**การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอำเภอเมือง สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดหนองบัวลำภู**

**Participatory management of private school administrators in city district under
the office of the private education commission Nong Bua Lamphu province**

ขจรรัช พินิจนุก ^{1*}, ชารี มณีศรี ², สมหมาย สร้อยนาคพงษ์ ³
Khajornrak Pinijnuek ^{1*}, Chari Maneesri ², Sommai Sroinakpong ³

^{1,2,3} หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี
^{1,2,3} Master of Education Program in Educational Administration, Ratchathani University, Udon Thani campus

Corresponding author's e-mail: pinid89@gmail.com ^{1}, pmgkitpinit@gmail.com ²,
rangkana.manyanon@gmail.com ³

Received: February 9, 2025

Revised: February 23, 2025

Accepted: February 24, 2025

บทคัดย่อ

การบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เผชิญความท้าทายจากการพัฒนาด้าน ICT และสิทธิมนุษยชน โรงเรียนจึงต้องปรับตัวในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง โดยผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำ ใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สร้างความสามัคคี และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนและความสำเร็จขององค์กรอย่างยั่งยืน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและแนวทางการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดหนองบัวลำภู กลุ่มตัวอย่างจำนวน 140 คน สุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 และแบบสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลผ่าน google form ทางอีเมล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับทางการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดหนองบัวลำภู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการกระจายตัวน้อย เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล 2. แนวทางพัฒนาการบริหารงานแบบ

มีส่วนร่วมของผู้บริหาร คือ ควรพัฒนาระบบการรับฟังความคิดเห็น เช่น ทำแบบสำรวจความคิดเห็นออนไลน์ ควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการเขียนและปรับปรุงคู่มือการปฏิบัติงาน ควรพัฒนาระบบการจัดสรรผลตอบแทนที่เป็นธรรม สร้างเกณฑ์การพิจารณาผลตอบแทนที่ชัดเจนและโปร่งใส และควรพัฒนาระบบการประเมินผลแบบ 360 องศา ให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม, ผู้บริหาร, โรงเรียนเอกชน

Abstract

Educational management in the 21st century faces challenges from ICT development and human rights. Schools must adapt their educational management to align with these changes. Administrators must possess vision and leadership qualities, implementing participatory management to enhance work efficiency, foster unity, and utilize resources effectively, leading to sustainable student development and organizational success. The purpose of this research study was to study level of Development of Participatory Management of Private school administrators in City District Under the Office of the Private Education Commission Nong Bua Lamphu Province. The study population from of 8 schools, 140 informants stratified random sampling questionnaire and Interview form with the IOC between 0.67-1.00 the reliability of 0.89 data collection uses the program google Forms Email analysis were percentage mean standard deviation and content analysis. The results of the study found that 1) The level of participatory management of administrators of Nong Han Group 3 schools under Udon Thani Primary Educational Service Area Office 3 was at a high level. There is a small all aspects are at a high level. The aspect with the highest average value was participation in decision making, followed by participation in operation. and participation in the benefits. The aspect with the least average was the aspect of participation in the evaluation. 2) Guidelines for developing participatory management by executives are: They should develop a system for listening to opinions, such as conducting online opinion surveys. They should create participatory work manuals, allowing staff to be involved in writing and improving operational manuals. They should develop a fair compensation system, establishing clear and transparent criteria for considering compensation. And they should develop a 360-degree evaluation system, allowing staff at all levels to participate in performance evaluations.

Keyword: participatory administration, administrator, private school

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21 เต็มไปด้วยความท้าทายและโอกาสมากมาย มีทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว อินเทอร์เน็ตเข้าถึงได้ทั่วถึง ทำให้การติดต่อสื่อสาร การค้า การศึกษา และการบริการต่าง ๆ สะดวก รวดเร็ว การศึกษาเข้าถึงได้มากขึ้น สิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียมได้รับการคุ้มครองมากขึ้น มีแนวโน้มเกิดความรุนแรงมากขึ้นและผลกระทบอื่น ๆ อีกมากมาย ทำให้องค์การทั้งภาครัฐและเอกชน ต่างได้รับผลกระทบ จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้อยู่รอดและมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ดังกล่าว ทั้งนี้ ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งการศึกษาเป็นการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เพื่อให้ทุกคนสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขได้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 โรงเรียน

จึงมีบทบาทหลายประการ ทั้งการจัดการศึกษาให้มีความเหมาะสมกับเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งสร้างเสริมความรู้และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จัก รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งพาตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการศึกษาตามภารกิจของโรงเรียน จึงถือได้ว่าเป็นการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ อีกทั้งยังช่วยเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของประเทศ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนานคนในฐานะที่เป็นกำลังสำคัญของชาติให้ขับเคลื่อนไปพร้อมกัน การเปลี่ยนแปลงการศึกษา หรือการปฏิรูปการศึกษาเมืองคัมภีร์ประกอบที่สำคัญหลายประการ โดยหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญ คือ ผู้บริหาร ซึ่งมีบทบาทเป็นผู้นำขององค์กรในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ มีวิสัยทัศน์ มองการณ์ไกล มีภาวะความเป็นผู้นำ กล้าคิดกล้าทำ กล้าเปลี่ยนแปลง และกล้าตัดสินใจ อีกทั้งให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วม สามารถประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายได้ เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน นอกจากผู้บริหาร บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น บุคลากรทางการศึกษา ชุมชน องค์กร ทั้งภาครัฐ และเอกชนภายนอก ดังนั้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการบริหารแบบหนึ่งซึ่งช่วยให้การบริหารของผู้บริหารและองค์กรมีประสิทธิภาพ เป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจทางการบริหาร สามารถเพิ่ม ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร สร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของบุคลากร ทั้งยังช่วยให้องค์กรตอบสนองต่อความต้องการของสภาพแวดล้อมได้ดีขึ้น (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2563) ผู้บริหารสามารถนำทฤษฎีการบริหารที่หลากหลายเหมาะสมกับสภาพขององค์กรก็จะสามารถทำให้องค์กรก้าวหน้าพัฒนาไปอย่างมั่นคง เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแนวคิดการบริหารและการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ที่ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (education for all) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (inclusive education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (sufficiency economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กรจะช่วยเสริมสร้างความสามัคคี การทำงานเป็นทีมช่วยให้ทราบถึงความต้องการของบุคลากรในองค์กร และช่วยเพิ่มพูนประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษาให้สูงขึ้น การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการช่วยลดความขัดแย้ง และการต่อต้านจากบุคลากรทุกระดับ และช่วยสร้างบรรยากาศในการทำงานและทำให้สุขภาพจิตในองค์กรดีขึ้น เป็นการสร้างหลักประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในองค์กร และยังช่วยลดงบประมาณในการบริหารงาน มีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด รวมทั้งยังทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร จึงเกิดความกระตือรือร้นขึ้นของบุคลากรในสถานศึกษาที่ผู้บริหารได้ให้มีส่วนร่วมในการทำงาน ดังนั้นการที่สถานศึกษาจะประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารจะต้องจัดองค์กรให้มีความรับผิดชอบในหน้าที่และในสถานศึกษา การจัดการศึกษาจะต้องมีการจัดการโดยการกระจายอำนาจให้ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบได้ทำงานในหน้าที่ของตนเอง (สิทธิชัย อุตทาสา, 2562)

จากผลการรายงานแผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2565 ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ผู้บริหารบางส่วนยังไม่เข้าใจแนวทางการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมอย่างถ่องแท้ อาจมองว่าเป็นการเสียเวลา ยุ่งยาก หรือลดทอนอำนาจของตน ครูและบุคลากรบางส่วนก็อาจไม่คุ้นเคยกับการมีส่วนร่วม ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น หรือไม่ทราบวิธีการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ จุดพัฒนาที่ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดหนองบัวลำภู ต้องคำนึงและพัฒนา คือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วม และจัดการศึกษาร่วมกันของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาคม และองค์กรอื่น ๆ โดยเพิ่มบทบาทและกรอบภารกิจที่ตอบสนองต่อนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงศึกษาธิการมากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดหนองบัวลำภู (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3, 2565) ยังพบประเด็นปัญหาสำคัญในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน โดยด้านผู้บริหารพบว่า ขาดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม มองว่าเป็นการเสียเวลา ยุ่งยาก และกังวล เรื่องการลดทอนอำนาจการบริหาร ส่วนด้านบุคลากรพบว่าไม่คุ้นเคยกับการมีส่วนร่วมในการบริหาร ขาดความกล้าในการแสดงความคิดเห็น และไม่ทราบวิธีการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านการประสานความร่วมมือ ที่ขาดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน และมีแนวทางใดที่จะพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน และนำข้อมูลผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดหนองบัวลำภู

การทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรม สามารถสรุปได้ดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารสถานศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบในการนำพาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย โดยอาศัยความรู้ความสามารถ คุณลักษณะเฉพาะ และกระบวนการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากร องค์กร ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการที่ผู้นำ ครู บุคลากรทางการศึกษา ร่วมกันวางแผน จัดการ ควบคุม ประเมินผล แก้ปัญหาต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อพัฒนาสถานศึกษา พัฒนาผู้เรียน ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย

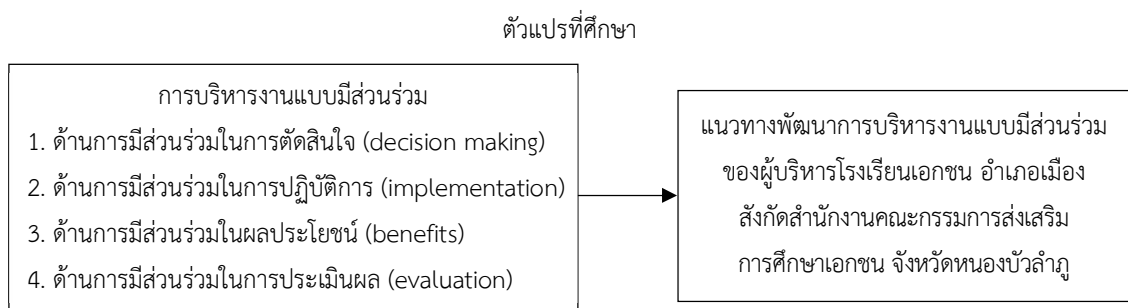
การบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการทำงานที่เปิดโอกาสให้บุคคล ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีส่วนร่วมคิดตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำงาน ร่วมรับผิดชอบ และแสดงความคิดเห็น

รูปแบบและกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพความสำเร็จเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการวางแผน ดำเนินการ และประเมินผล การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยพัฒนาศักยภาพครู ในการจัดการเรียนรู้ และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพพร้อมกัน และการมีส่วนร่วมในการนิเทศส่งผลต่อสมรรถนะครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน และกระบวนการมีส่วนร่วมช่วยแก้ปัญหาการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปการทบทวนวรรณกรรมได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญในการบริหารและนำพาสถานศึกษาสู่เป้าหมาย โดยการบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้นำและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาและผู้เรียน ซึ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมคิด ตัดสินใจ วางแผน และรับผิดชอบ โดยมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องคือทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow ทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg และแนวคิดการมีส่วนร่วมของ Cohen & Uphoff ที่เน้นการมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การตัดสินใจ การปฏิบัติการ การรับผลประโยชน์และการประเมินผล

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับได้นำแนวคิดทฤษฎีของโคเฮนและอัฟโฮฟฟ์ มี 4 ด้าน มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (implementation) 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (benefits) และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation) มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยแสดงได้ตามภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยผสมผสานวิธี (mixed methods research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และเพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดหนองบัวลำภู โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้ที่ทำหน้าที่สอนโรงเรียนเอกชนอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 219 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้ที่ทำหน้าที่สอนโรงเรียนเอกชนอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 140 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Mogan, 1970) ได้มาด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) และสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาจากการศึกษา เอกสารงานวิจัยและแนวคิดที่เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดหนองบัวลำภู ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามแบบเป็นสำรวจรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม 4 ด้าน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) จำนวน 20 ข้อ จำแนกรายด้าน ดังนี้

- 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making)
- 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (implementation)
- 3) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (benefits)
- 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation)

ตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง นำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดหนองบัวลำภู

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์รวบรวมข้อมูลจากสำนักบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชธานี

3.2 ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

3.3 ดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ google form เก็บข้อมูลจากตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ซึ่งจะได้รับทางอีเมลตอบกลับมา 140 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละด้านที่มีค่าน้อยที่สุด นำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อขอทราบแนวทางพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist) วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ และร้อยละ

4.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ทั้ง 4 ด้าน เกณฑ์ในการให้คะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

4 หมายถึง เห็นด้วยมาก

3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

4.3 วิเคราะห์แบบสอบถามรายข้อโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปแล้วหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นภาพรวมและรายด้าน นำผลการวิเคราะห์มาแปลความหมายตามแนวคิดของเบสท์และคานัน (Best & Khan, 2006) ต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.4 วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) จากผลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านเพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดหนองบัวลำภู โดยใช้การคิดวิเคราะห์เชิงลึกเพื่อสำรวจความหมาย และเชื่อมโยงกับแนวคิดอื่นที่เกี่ยวข้องในบริบทที่กว้างขึ้น สรุปสิ่งที่ได้จากการวิเคราะห์ แล้วนำเสนอแนวทาง

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดหนองบัวลำภู ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดหนองบัวลำภู

ลำดับ	การบริหารงานวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการบริหารงานวิชาการ
1.	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.99	0.57	มาก
2.	การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	3.73	0.53	มาก
3.	การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	3.61	0.59	มาก
4.	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.55	0.53	มาก
ภาพรวม		4.21	0.58	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดหนองบัวลำภู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการกระจายตัวน้อย ($\bar{X} = 4.21$, S.D = 0.58) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.99$, S.D = 0.57) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ($\bar{X} = 3.73$, S.D = 0.53) และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.61$, S.D = 0.59) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.55$, S.D = 0.53)

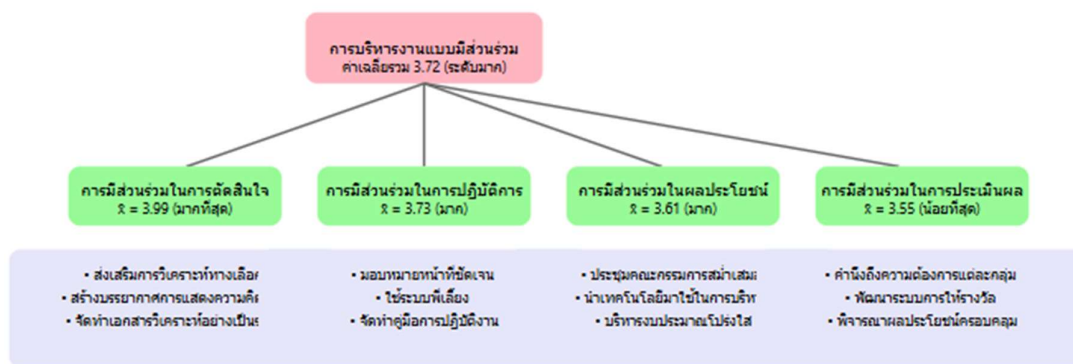
แนวทางพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดหนองบัวลำภู สรุปผลได้ ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ควรคำนึงถึงความต้องการและความเหมาะสมของแต่ละกลุ่มในการจัดสรรผลประโยชน์ โดยเปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มได้แสดงความคิดเห็น พัฒนาระบบการให้รางวัลและยกย่องผู้มีผลงานดีเด่น และพิจารณาผลประโยชน์ที่ครอบคลุมทั้งด้านการเงินและไม่ใช้การเงิน ซึ่งรวมถึงสวัสดิการ สภาพแวดล้อมการทำงาน และคุณภาพชีวิต เพื่อสร้างความพึงพอใจและความผูกพันของบุคลากรต่อองค์กร

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมกระบวนการวิเคราะห์ทางเลือกอย่างรอบคอบ ผ่านการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย และการจัดทำเอกสารการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพและได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายในสถานศึกษา

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ คือ ควรมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบให้แก่บุคลากรอย่างชัดเจน ควรประกอบด้วยการสื่อสารที่ชัดเจนผ่านการประชุมชี้แจง การใช้ระบบพี่เลี้ยงเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนา และการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อเป็นแนวทางอ้างอิง วิธีการเหล่านี้จะช่วยให้บุคลากรเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และลดความสับสนหรือความซ้ำซ้อนในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลดีต่อการบริหารจัดการองค์กรโดยรวม

ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ คือ ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนโดยเฉพาะการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารจัดการและการเรียนการสอนโดยพัฒนาระบบสารสนเทศที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการบริหารงบประมาณอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและสร้างเคราะห์ผลการวิจัยโดยภาพรวมออกมาเป็นผังโน้ตค้น ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 ผังโมเดลแสดงผลการวิจัยโดยภาพรวม

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดหนองบัวลำภู อภิปรายผลได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดหนองบัวลำภู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก แนวทางการยกระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมจากระดับมากให้เป็นระดับมากที่สุด โดยการจัดประชุมระดมความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ สร้างช่องทางรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย ให้อุทิศการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและแผนงาน จัดทำระบบตัดสินใจร่วมกันที่โปร่งใสและเป็นธรรม กำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน สร้างทีมงานเข้มแข็ง จัดสรรทรัพยากรเหมาะสม และพัฒนาระบบการทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ อาจเป็นเพราะนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่ส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วม การที่ผู้บริหารตระหนักถึงประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การอบรมพัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้และทักษะด้านนี้ ความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครองที่เพิ่มขึ้น การใช้เป็นจุดขายในการแข่งขันระหว่างโรงเรียน การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการมีส่วนร่วม รวมถึงการเป็นหนึ่งในเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของเพ็ญพิศ ผาพองยูน (2560) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของอมรภักดิ์ ปิ่นกำลัง (2562) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ผลการวิจัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของชัยอนันท์ แก้วเงิน (2563) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิศรุต์ เพ็ชรสีม่วง และเพ็ญนภา สุขเสริม (2564) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อแยกรายละเอียดรายด้าน สามารถถอดปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินผล มีการสร้างระบบการประเมินผลที่โปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้ อาจมีการใช้วิธีการประเมินผลแบบ 360 องศา ที่ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประเมิน โรงเรียนอาจมีการจัดประชุมหรือสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการประเมินผล รวมทั้งผู้บริหารอาจให้ความสำคัญ

กับการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาองค์กรและบุคลากรอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของอมรภักดิ์ ปิ่นกำลัง (2562) ผลการวิจัย พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของชัยอนันท์ แก้วเงิน (2563) ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิศรุต เพ็ชรสีม่วง และเพ็ญญา สุขเสริม (2564) ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ในการตัดสินใจ มีการสร้างช่องทางและกลไกที่เปิดโอกาสให้บุคลากร ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ รวมทั้งผู้บริหารอาจได้รับการอบรมหรือพัฒนาทักษะในการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเฉพาะในด้านการตัดสินใจร่วมกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของอมรภักดิ์ ปิ่นกำลัง (2562) ผลการวิจัยพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของชัยอนันท์ แก้วเงิน (2563) ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิศรุต เพ็ชรสีม่วง และเพ็ญญา สุขเสริม (2564) ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน มีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานให้แก่ทีมงานและบุคลากร โรงเรียนอาจมีโครงสร้างการทำงานแบบทีมหรือคณะกรรมการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารอาจใช้วิธีการบริหารที่เน้นการมอบหมายงานและให้อิสระในการตัดสินใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งอาจมีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อมรภักดิ์ ปิ่นกำลัง (2562) ผลการวิจัยพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของชัยอนันท์ แก้วเงิน (2563) ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิศรุต เพ็ชรสีม่วง และเพ็ญญา สุขเสริม (2564) ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีการจัดสรรผลประโยชน์และรางวัลอย่างเป็นธรรมและทั่วถึงแก่บุคลากรทุกระดับ มีการสร้างระบบการประเมินผลงานที่โปร่งใสและเชื่อมโยงกับการให้ผลตอบแทน โรงเรียนอาจมีนโยบายในการแบ่งปันผลสำเร็จและความภาคภูมิใจร่วมกันระหว่างบุคลากรทุกฝ่าย อาจมีการจัดสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ที่ตอบสนองความต้องการของบุคลากรอย่างทั่วถึง รวมทั้งผู้บริหารอาจให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ซึ่งถือเป็นผลประโยชน์ระยะยาว สอดคล้องกับผลการวิจัยของอมรภักดิ์ ปิ่นกำลัง (2562) ผลการวิจัย พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของชัยอนันท์ แก้วเงิน (2563) ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิศรุต เพ็ชรสีม่วง และเพ็ญญา สุขเสริม (2564) ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มอำเภอนองหาน 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดหนองบัวลำภู อภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรพัฒนาระบบการประเมินผลแบบ 360 องศา ให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของเพ็ญพิศ ฝางพองยูน (2560) ผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาผู้บริหารต้องรับทราบให้ข้อเสนอแนะแก่สถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดระบบการให้ควมดี ความชอบโดยยึดหลักคุณธรรม และควรคำนึงถึงความต้องการและความเหมาะสมของแต่ละกลุ่มในการจัดสรรผลประโยชน์ โดยเปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มได้แสดงความคิดเห็น พัฒนาระบบการให้รางวัลและยกย่องผู้มีผลงานดีเด่น และพิจารณาผลประโยชน์ที่ครอบคลุมทั้งด้านการเงิน

และไม่ใช้การเงิน ซึ่งรวมถึงสวัสดิการ สภาพแวดล้อมการทำงานและคุณภาพชีวิต เพื่อสร้างความพึงพอใจและความผูกพันของบุคลากรต่อองค์กร

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ได้แก่ ควรพัฒนาระบบการรับฟังความคิดเห็น เช่น ทำแบบสำรวจความคิดเห็นออนไลน์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของอมรภักดิ์ ปิ่นกำลัง (2562) ผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาควรเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงาน และสร้างความตระหนักในการทำงานร่วมกัน และผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมกระบวนการวิเคราะห์ทางเลือกอย่างรอบคอบ ผ่านการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดกว้าง และการจัดทำเอกสารการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพและได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายในสถานศึกษา

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ได้แก่ ควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการเขียนและปรับปรุงคู่มือการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของอมรภักดิ์ ปิ่นกำลัง (2562) ผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาเปิดโอกาสผู้ร่วมงานได้แสดงความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อความร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและการบริหารการศึกษาของโรงเรียนตามแผนดำเนินงานของโรงเรียนต่อไป และควรมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบให้แก่บุคลากรอย่างชัดเจนควรประกอบด้วย การสื่อสารที่ชัดเจนผ่านการประชุมชี้แจง การใช้ระบบพี่เลี้ยงเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนา และการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อเป็นแนวทางอ้างอิง วิธีการเหล่านี้จะช่วยให้บุคลากรเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และลดความสับสนหรือความซ้ำซ้อนในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลต่อการบริหารจัดการองค์กรโดยรวม

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ควรพัฒนาระบบการจัดสรรผลตอบแทนที่เป็นธรรมสร้างเกณฑ์การพิจารณาผลตอบแทนที่ชัดเจนและโปร่งใส สอดคล้องกับผลการวิจัยของเพ็ญพิศ ผาพองยูน (2560) ผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาควรประชุม วางแผนกลยุทธ์ และให้ความเห็นชอบในการจัดสรรงบประมาณตามแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษา และควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนโดยเฉพาะการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารจัดการและการเรียนการสอนโดยพัฒนาระบบสารสนเทศที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการบริหารงบประมาณอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

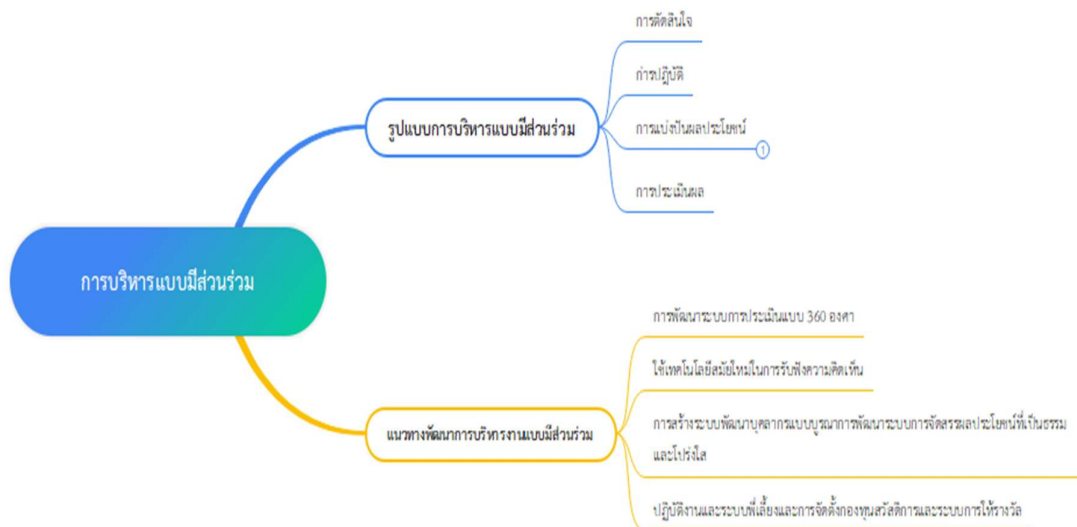
องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากผลการวิจัยนี้ คือ

1. การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน รูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเปิดโอกาสให้บุคลากรร่วมพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารแบบมีส่วนร่วม และการมีส่วนร่วมจำเป็นต้องครอบคลุม 4 มิติ ได้แก่ การตัดสินใจ การปฏิบัติ การแบ่งปันผลประโยชน์ และการประเมินผล

2. แนวทางพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม คือ ควรมีการพัฒนาระบบการประเมินแบบ 360 องศา และใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการรับฟังความคิดเห็น การสร้างระบบพัฒนาบุคลากรแบบบูรณาการ ผ่านคู่มือการปฏิบัติงานและระบบพี่เลี้ยง และการพัฒนาระบบการจัดสรรผลประโยชน์ที่เป็นธรรมและโปร่งใส รวมถึงการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการและระบบการให้รางวัล

องค์ความรู้ใหม่นี้นำเสนอแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เป็นระบบและบูรณาการ โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการบริหารสมัยใหม่มาสนับสนุน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน และสามารถแสดงเป็นผังมโนทัศน์ ได้ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เป็นระบบและบูรณาการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรพัฒนาการประเมินผลแบบ 360 องศา โดยผู้บริหารสถานศึกษา ควรคำนึงถึงความต้องการและความเหมาะสมของแต่ละกลุ่มในการจัดสรรผลประโยชน์ เช่น มีระบบรางวัลและการยกย่อง สำหรับนักเรียนที่มีผลงานดีเด่นด้านต่าง ๆ

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้มีการวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือกอย่างรอบคอบ เช่น ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ (expert consultation) ขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาประกอบการพิจารณา

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบให้แก่บุคลากรอย่างชัดเจน เช่น จัดประชุมชี้แจงการมอบหมายงานอย่างเป็นทางการ

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การบริหารจัดการศึกษาภายในที่ผ่านมาของโรงเรียนได้รับความสะดวกในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เช่น มีระบบการลงเวลาปฏิบัติงานที่สะดวกและทันสมัย ระบบสแกนลายนิ้วมือ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การประเมินผลการมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดหนองบัวลำภู

2.2 กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชน อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดหนองบัวลำภู

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมกับความพึงพอใจของผู้ปกครอง โรงเรียนเอกชนอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดหนองบัวลำภู

เอกสารอ้างอิง

- ชัยอนันท์ แก้วเงิน. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เพ็ญพิศ ผาพองยุ่น. (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสันตพล.
- วิศรุต เพ็ชรสีม่วง และเพ็ญภา สุขเสริม. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 11(3), 124-138
- ลิทธิชัย อุตทาสา. (2562). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2563). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2562. สืบค้น 15 กรกฎาคม 2566. เข้าถึงได้จาก <https://ops.moe.go.th/พรบ-การศึกษาแห่งชาติ/>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: פרקหวานกราฟฟิค.
- อมรภัค ปันกำลัง. (2562). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Best, J. W. & Kahn, J. V. (2006). *Research in Education* (10th ed.). Boston: Pearson Education Inc.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

การร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยของท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปริก
อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

Co-production in Local Flood Disaster Management: Case Study in
Prik Subdistrict Municipality, Sadao District, Songkhla Province

ศิเรมอร์ ยงพานิช^{1*}

Siremon Yongpanich^{1*}

¹นักวิชาการอิสระ

¹Independent Scholar

*Corresponding author's e-mail: siremon26@gmail.com

Received: February 23, 2025

Revised: March 12, 2025

Accepted: March 14, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยของเทศบาลตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา 2. ศึกษาการร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยระหว่างเทศบาลกับชุมชนในพื้นที่ 3. วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัย และ 4. เสนอแนวทางพัฒนาการร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีเทคนิคการวิจัย คือ การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วยเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยจำนวน 5 คน ผู้นำชุมชนจำนวน 7 คน และประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติอุทกภัยจำนวน 25 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 37 คน ผลการศึกษาพบว่า 1. กระบวนการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) ก่อนเกิดภัย เป็นการเตรียมพร้อม เพื่อลดผลกระทบและความสูญเสียในพื้นที่ 2) ขณะเกิดภัย เมื่อสถานการณ์เกิดขึ้นในพื้นที่ เทศบาลต้องจัดการปัญหาให้กลับคืนสู่สภาวะปกติโดยเร็ว 3) ขั้นตอนหลังเกิดภัย เป็นการฟื้นฟูและสำรวจความเสียหาย 2. ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมผลิตด้านการจัดการอุทกภัยในฐานะผู้ได้รับผลกระทบ และรับรู้ถึงความรุนแรงของเหตุการณ์ที่สามารถขยายความเสียหาย หากไม่มีการเตรียมความพร้อมที่ทันทั่วทั้ง 3. การร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยพบว่า เทศบาลไม่สามารถจัดการปัญหาด้วยตนเองเมื่อเผชิญเหตุ เพราะไม่มีทรัพยากรและมีข้อจำกัดด้านอำนาจ

หน้าที่ และ 4. การจัดการภัยพิบัติอุทกภัยที่ยั่งยืนต้องเกิดจากความตระหนัก และร่วมถอดบทเรียนเพื่อสร้างชุมชนที่สามารถอยู่ร่วมกับภัย

คำสำคัญ: การร่วมผลิต, การจัดการภัยพิบัติอุทกภัย, การใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการภัยพิบัติอุทกภัย

Abstract

The objectives of this research were to 1. examine the process for managing flood disasters in Prik Subdistrict Municipality, Sadao District, Songkhla Province. 2. The study also focused on the co-production in flood disaster management between the Prik Subdistrict Municipality and local communities. 3. Look into the issues and problems that slowed down co-production in handling flood disasters; and 4. Make suggestions for improving co-production in handling flood disasters in Prik Subdistrict Municipality, Sadao District, Songkhla Province. This study utilized a qualitative research methodology, collecting data through non-participation observation and semi-structured interviews. The thirty-seven key informants included agency representatives involved with flood disaster management in Prik Subdistrict Municipality, as well as community leaders and members of communities affected by the flood disaster. The result of this research found that 1. the process for managing flood disasters in Prik Subdistrict Municipality consisted of three stages, following the local administrative organization's disaster prevention and mitigation plan, as followed: 1) The pre-disaster stage focused on preparedness for flood disaster response, which aimed to reduce impacts and losses. 2) During the disaster stage when the flood occurred, the municipality served as the primary agency responsible for managing the situation and restoring normalcy as quickly as possible, and 3) the post-disaster stage involved recovery efforts, including damage assessment and surveys. 2. Communities participated in co-production in flood disaster management as affected stakeholders who shared collective memories of severe flood disaster. 4. The lack of preparedness, which led to increased damage, necessitated their participation in problem-solving. The co-production of flood management arose due to limitations in resources and authority that prevented the municipality from handling the situation independently. And 4. sustainable flood resilience stemmed from awareness and collective lesson-learning to build a community capable of living with floods.

Keyword: Co-production, flood disaster management, community-based flood disaster management

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ภัยพิบัติถือเป็นปัญหาสาธารณะรูปแบบหนึ่งที่สร้างผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนและสังคม การเกิดภัยพิบัติแต่ละครั้งสามารถขยายขอบเขตและสร้างผลกระทบความเสียหายออกไปเป็นวงกว้าง อีกทั้งภัยพิบัติไม่สามารถคาดการณ์ลักษณะหรือความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นในแต่ละครั้ง หากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพิบัติไม่สามารถรับมือกับสถานการณ์ได้อย่างเท่าทันต่อสถานการณ์และมีประสิทธิภาพ ย่อมทำให้ภัยพิบัติคงอยู่และสร้างผลกระทบได้เป็นระยะเวลานาน อีกด้านหนึ่งเมื่อพิจารณาบริบทของการเกิดภัยพิบัติพบว่าท้องถิ่นเป็นพื้นที่จุดเริ่มต้นของสถานการณ์ ในทางกลับกันท้องถิ่นซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของสถานการณ์

สามารถรับมือได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมลดทอนความสูญเสียและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น สำหรับประเทศไทย พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักด้านการจัดการภัยพิบัติ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานต้นทางในการจัดการภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของตน โดยผู้อำนวยการท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่นั้น มีหน้าที่เข้าดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยเร็ว (พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550, 2550) กล่าวได้ว่าการกระจายอำนาจลงสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการจัดการปัญหาภัยพิบัติในพื้นที่นั้น มีจุดมุ่งหมายให้เกิดการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่รวดเร็ว เพื่อลดความสูญเสียและการขยายขอบเขตความเสียหายไปสู่พื้นที่ใกล้เคียง

ภัยพิบัติจากอุทกภัยเป็นภัยพิบัติธรรมชาติที่ประเทศไทยเผชิญอย่างต่อเนื่อง สาเหตุการเกิดภัยพิบัติอุทกภัยมาจากการที่ฝนตกหนัก น้ำล้นตลิ่ง การหนุนของน้ำทะเล และการไหลบ่าของน้ำเหนือ ย่อมทำให้สถานการณ์สร้างความสูญเสียด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเป็นวงกว้าง หากไม่มีการเตรียมความพร้อมหรือรับมือสถานการณ์ที่เท่าทันต่อสถานการณ์ ทำให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นจุดเริ่มต้นในการจัดการปัญหาภัยพิบัติอุทกภัย อย่างไรก็ตามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานหลัก ไม่สามารถผูกขาดไว้เพียงอำนาจหน้าที่การจัดการภัยพิบัติอุทกภัยเพียงหน่วยงานเดียว หากแต่ต้องนำภาคส่วนอื่น โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม ขณะที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่ได้บัญญัติหน้าที่ของบุคคลในการให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน), 2564) จากความรุนแรงของภัยพิบัติอุทกภัยและข้อกำหนดทางกฎหมาย เนื่องจากการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยที่ต้องการการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดหน้าที่ของบุคคลในการร่วมมือป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จึงเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาภัยพิบัติจากอุทกภัย

เทศบาลตำบลปรังค์ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา มีชุมชนในเขตการปกครอง 7 ชุมชน คือ ชุมชนตลาดปรังค์ ชุมชนทุ่งออก ชุมชนตลาดใต้-บ้านกลาง ชุมชนร้านโน ชุมชนสวนหม่อม ชุมชนปรังค์ตก และชุมชนปรังค์ไต้ พื้นที่ของเทศบาลตำบลปรังค์มีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบลุ่ม เป็นพื้นที่แอ่งกระทะ โดยมีแม่น้ำสำคัญไหลผ่าน 2 สาย คือ คลองอู่ตะเภา ไหลผ่านพื้นที่ชุมชนปรังค์ไต้ ชุมชนร้านโน และชุมชนปรังค์ตก และคลองปรังค์ ไหลผ่านพื้นที่ชุมชนสวนหม่อม ทุ่งออก ชุมชนตลาดใต้-บ้านกลาง ชุมชนร้านโน และชุมชนปรังค์ตก จากลักษณะภูมิประเทศ ทำให้เทศบาลตำบลปรังค์เป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติอุทกภัย ทั้งนี้ พื้นที่เทศบาลตำบลปรังค์เริ่มมีฝนตกหนักตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคมของทุกปี สาเหตุการเกิดภัยพิบัติอุทกภัยเกิดจากฝนที่ตกหนักเกินไปบริเวณเทือกเขาสะเดา และมีฝนตกหนักติดต่อกันในพื้นที่เป็นระยะเวลาหลายวัน ประกอบกับคลองอู่ตะเภา และคลองปรังค์ ซึ่งเป็นคลองสายหลักของชุมชนไม่สามารถพร่องน้ำออกจากพื้นที่เพื่อไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดน้ำป่าไหลหลากมาจากเขตอำเภอสะเดาและไหลเข้าท่วมพื้นที่เทศบาลตำบลปรังค์ แม้ว่าการเกิดขึ้นของสถานการณ์มีระยะเวลาไม่นาน อย่างไรก็ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้สร้างผลกระทบและความสูญเสีย ดังเช่น กรณีเหตุการณ์ภัยพิบัติอุทกภัยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลปรังค์ พ.ศ. 2553 ที่มีมวลน้ำเข้าสู่พื้นที่อย่างรวดเร็ว ขณะที่เทศบาลและชุมชนไม่มีการเตรียมความพร้อมในการรับมือได้เท่าทันต่อสถานการณ์ บ้านเรือนของคนในชุมชนจมอยู่ภายใต้มวลน้ำ เทศบาลต้องเร่งอพยพประชาชนออกจากพื้นที่เพื่อไปศูนย์พักพิงผู้ประสบภัย ขณะที่การประสานขอเครื่องมือหรืออุปกรณ์จากหน่วยงานข้างเคียงเป็นไปอย่างยากลำบาก เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าว เหตุการณ์ภัยพิบัติอุทกภัยเกิดขึ้นพร้อมกันในทุกพื้นที่ของจังหวัดสงขลา ทำให้เครื่องมือและอุปกรณ์ในการช่วยเหลือและบรรเทาสถานการณ์ต้องลำเลียงหรือกระจายไปสู่พื้นที่อื่นเช่นกัน

เนื่องด้วยพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลปรังค์ต้องเผชิญกับภัยพิบัติอุทกภัยมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้เทศบาลตำบลปรังค์และคนในชุมชนต่างรับรู้ถึงความรุนแรงของสถานการณ์ อีกด้านหนึ่งเทศบาลตำบลปรังค์และชุมชนมีประสบการณ์ร่วมกันใน

การเผชิญภัยพิบัติอุทกภัย ด้วยเหตุนี้การเตรียมความพร้อมรับมือจึงกลายเป็นประเด็นสำคัญในการดำเนินการ เพื่อลดทอนความสูญเสียและผลกระทบที่อาจเกิดในพื้นที่ ดังนั้นการดำเนินการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยจึงไม่ใช้การผูกขาดบทบาทหรือเป็นอำนาจของเทศบาลตำบลปริกเพียงฝ่ายเดียว หากแต่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์เป็นลำดับแรกเข้ามาแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากระบวนการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยในพื้นที่เทศบาลตำบลปริก อำเภอสระเดา จังหวัดสงขลา กระบวนการร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยระหว่างเทศบาลตำบลปริกและประชาชนในพื้นที่ รวมไปถึงปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัย ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยของเทศบาลตำบลปริก เพื่อให้เกิดการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยที่เกิดความยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยของเทศบาลตำบลปริก อำเภอสระเดา จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาการร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยระหว่างเทศบาลตำบลปริกกับชุมชนในพื้นที่
3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยของเทศบาลตำบลปริก อำเภอสระเดา จังหวัดสงขลา
4. เสนอแนวทางการร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยของเทศบาลตำบลปริก อำเภอสระเดา จังหวัดสงขลา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการร่วมผลิต (co-production) เป็นแนวคิดที่ใช้อธิบายการมีปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างภาครัฐและภาคส่วนอื่นในสังคม ซึ่งเข้ามามีบทบาทในการจัดบริการสาธารณะที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยตรง โดยมุ่งเน้นที่การสร้างประชาชนที่มีความตระหนักและความตื่นตัวที่ต้องการเข้ามาร่วมแรงร่วมใจในกระบวนการผลิตบริการสาธารณะ และภาครัฐซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ด้านการจัดบริการสาธารณะ ต้องเปิดโอกาสให้ภาคสังคมเข้ามาร่วมในการดำเนินการเช่นกัน ซึ่งอรุณ สันธิวิวัฒน์ (2557) ได้ให้ความหมายแนวคิดการร่วมผลิตว่า เป็นกิจกรรมที่พลเมืองซึ่งมีฐานะเป็นผู้รับบริการสาธารณะ มีความสมัครใจเข้าไปร่วมในการจัดทำ พร้อมกับได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะนั้น ซึ่งความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในกระบวนการร่วมผลิต เป็นความสัมพันธ์ระยะยาว โดยมุ่งหวังให้บริการสาธารณะนั้นมีประสิทธิผลมากขึ้นกว่าการจัดบริการสาธารณะที่ผูกขาดโดยภาครัฐ ดังนั้น การดำเนินการกิจบนฐานแนวคิดการร่วมผลิต ต้องอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน (Mutual Relation) ระหว่างผู้จัดบริการสาธารณะ (ภาครัฐ) และผู้รับบริการ (สังคมหรือชุมชน) ซึ่งทั้งสองฝ่ายต้องไว้วางใจซึ่งกันและกัน และต้องร่วมรับความเสี่ยงจากการจัดบริการสาธารณะร่วมกัน นัยสำคัญของการร่วมผลิตอยู่ที่การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคม ที่ทั้งสองฝ่ายมีการแบ่งปันอำนาจ ทรัพยากร และความพร้อมรับผิดชอบร่วมกัน และทุกฝ่ายต้องสามารถเข้าร่วมกระบวนการร่วมผลิตได้อย่างเท่าเทียม เพื่อให้บรรลุประสิทธิผลสูงสุด

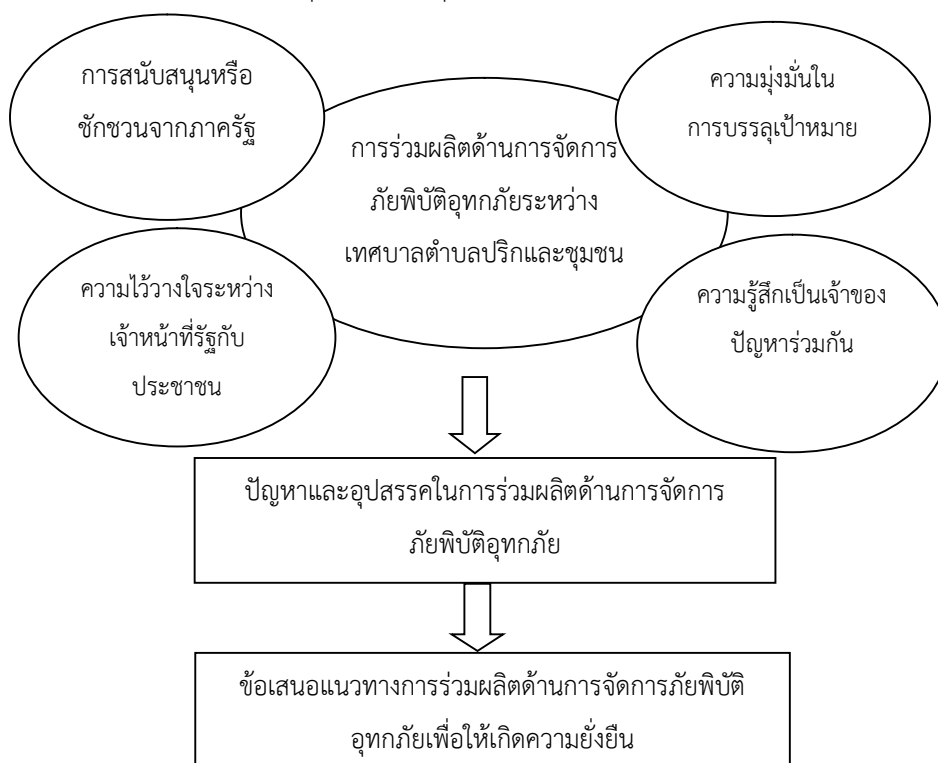
อัญชิรญา จันทระปิฎก (2563) ได้วิเคราะห์บทบาทรัฐและบทบาทสังคมที่เข้ามาในกระบวนการร่วมผลิต พบว่ารัฐไม่สามารถผลิตบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการผูกขาดเช่นในอดีต แต่รัฐต้องอาศัยพลังการผลิตจากภาคส่วนอื่นในสังคมเข้ามาร่วมในการกิจ การเปิดพื้นที่ให้ภาคสังคม ทำให้รัฐได้ประโยชน์ในแง่การลดความขัดแย้งในการจัดบริการสาธารณะ ลดต้นทุนการผลิต รวมถึงสามารถสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้แก่สาธารณะได้ ขณะที่บทบาทสังคม เป็นการปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับที่เฉื่อยชาสู่การเป็นผู้ร่วมผลิตที่ตื่นตัว เนื่องจากการจัดบริการสาธารณะในอดีตถูกผูกขาดโดยรัฐ การผูกขาดอำนาจหน้าที่การจัดบริการสาธารณะไว้ที่รัฐ อาจทำให้รัฐละเลยปัญหาหรือความต้องการของสังคม ขณะที่ภาคสังคมไม่ได้ตระหนักถึง

ความสำคัญว่าตนเองจะได้รับประโยชน์ในทางใด หากเข้าไปร่วมดำเนินการกิจของรัฐ อย่างไรก็ตามสังคมต้องเผชิญกับปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนที่รัฐไม่สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสถานการณ์ปัญหาที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นเหตุให้ภาคสังคมเกิดความต้องการเข้ามามีบทบาทในกระบวนการขับเคลื่อนภารกิจ โดยเฉพาะพิจารณาการผลิตพบว่า ภาคสังคมปรากฏในบทบาทความเป็นพลเมือง (citizen) ที่เป็นผลจากความตระหนัก และนำตนเองเข้าผูกพันกับรัฐด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจ การเข้าร่วมขับเคลื่อนภารกิจในฐานะพลเมืองนำไปสู่ประโยชน์ในทางปฏิบัติ ในแง่ของการที่ประชาชนยอมรับในแนวทางนโยบายของรัฐ เนื่องจากประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็น ส่งผลให้นโยบายที่รัฐดำเนินการนั้นประสบผลสำเร็จได้ง่ายขึ้น

สรุปได้ว่า การร่วมผลิตเป็นแนวคิดที่ปรับเปลี่ยนการดำเนินการกิจของรัฐจากการผูกขาดอำนาจหน้าที่ไปสู่การปรับเปลี่ยนมุมมองต่อสังคมว่าเป็นผู้ที่มีความเท่าเทียมและขีดความสามารถในการร่วมขับเคลื่อนภารกิจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่สอดคล้องกับความเป็นจริง ขณะที่บทบาทของสังคม แนวคิดการร่วมผลิตได้ผลักดันให้เกิดการสร้างความเป็นพลเมืองจากการที่การร่วมผลิตสนับสนุนให้เกิดทางเลือกในการจัดบริการสาธารณะที่หลากหลาย และพลเมืองในฐานะผู้ร่วมผลิตต้องเป็นผู้ร่วมคิดและร่วมรับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะให้ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้การร่วมผลิตระหว่างรัฐกับสังคมทำให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาการจัดบริการสาธารณะให้เกิดผลสำเร็จในระยะยาว เพื่อนำไปสู่การจัดบริการสาธารณะที่ดีในอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และได้อาศัยแนวคิดการร่วมผลิตของอรุณี สันฐิตวณิชย์ (2558) มาสร้างกรอบแนวคิดการร่วมผลิต (co-production) เพื่ออธิบายการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชนในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติอุทกภัย โดยสรุปเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยของท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เน้นกรณีศึกษา เพื่ออธิบายปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยพิจารณาบริบทหรือสภาพแวดล้อมของปรากฏการณ์ เพื่อให้ผู้วิจัยทราบถึงการร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยของพื้นที่กรณีศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ มีหน่วยวิเคราะห์ย่อยภายในกรณีศึกษาเดียวกัน 2 ระดับ คือ ตัวแสดงระดับภูมิภาค ได้แก่ จังหวัดและอำเภอ และตัวแสดงระดับท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลตำบลปริกและชุมชนในเขตพื้นที่

1. ประชากรเป้าหมายในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม รวมทั้งหมด 37 คน คือ 1) เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติอุทกภัย จำนวน 5 คน 2) ผู้นำชุมชน จำนวน 7 คน และ 3) ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติอุทกภัยจำนวน 25 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ เป็นผู้มีประสบการณ์ และสามารถให้ข้อมูลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือการวิจัย

การวิจัยนี้ทำการเก็บข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (primary data) ได้แก่ การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง โดยกำหนดคำถามปลายเปิด (open-ended questions) เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ชัดเจนและครอบคลุมประเด็นในการศึกษาวิจัย ร่วมกับเก็บข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (secondary data) ได้แก่ หนังสือ สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ เอกสารวิชาการ เอกสารทางราชการ บทความวิชาการ และแนวคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการร่วมผลิตและการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัย โดยมีพื้นที่ดำเนินการวิจัยคือ พื้นที่เขตเทศบาลตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย 7 ชุมชน คือ ชุมชนตลาดปริก ชุมชนทุ่งออก ชุมชนตลาดใต้-บ้านกลาง ชุมชนร้านโน ชุมชนสวนหม่อม ชุมชนปริกตก และชุมชนปริกใต้ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม 2567 ถึงเดือนมกราคม 2568 ใช้เครื่องมือการวิจัยที่สำคัญ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ซึ่งแนวคำถามได้มาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสร้างแนวคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์และการตรวจสอบข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (สุภาวค์ จันทวานิช, 2556) ใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยในเขตเทศบาลตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการศึกษาแหล่งข้อมูลจากเอกสารประกอบ เพื่อยืนยันความถูกต้องและน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมและเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอการศึกษาค้นคว้าโดยวิธีการพรรณนาพร้อมยกตัวอย่างประกอบ

ผลการวิจัย

1. กระบวนการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยของเทศบาลตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

กระบวนการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยของเทศบาลตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา พบว่า ภัยพิบัติจากอุทกภัยเป็นปัญหาหลักที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่เทศบาลตำบลปริกเป็นประจำทุกปี อย่างไรก็ตามความรุนแรงจากเหตุการณ์จะมีความรุนแรง

แตกต่างกัน ตามปริมาณฝนที่ตกในเขตพื้นที่อำเภอสะเดา ลักษณะการเกิดภัยพิบัติอุทกภัยที่เกิดขึ้นอยู่ในลักษณะของน้ำท่วมฉับพลัน มีน้ำป่าที่ไหลหลากลงมาจากเทือกเขาสะเดา ซึ่งการคงอยู่ของสถานการณ์มีระยะเวลาไม่นานและมวลน้ำจะไหลลงสู่พื้นที่ราบลุ่ม ด้วยเหตุที่ลักษณะภัยพิบัติอุทกภัยแบบน้ำป่าไหลหลาก ทำให้กระบวนการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยต้องอาศัยการดำเนินการเชิงรุก เพื่อให้เกิดการจัดการปัญหาที่รวดเร็วเท่าทันต่อสถานการณ์

การจัดการภัยพิบัติอุทกภัย เป็นการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ที่สำคัญของกฎหมายฉบับนี้อยู่ที่กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการสาธารณภัยระดับพื้นที่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจและสั่งการเพื่อควบคุมสถานการณ์ให้กลับสู่สภาวะปกติโดยเร็ว การดำเนินการจัดการปัญหาภัยพิบัติอุทกภัยต้องอาศัยขีดความสามารถและทรัพยากรของท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้กระบวนการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยของเทศบาลตำบลปรัก จึงครอบคลุมกระบวนการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 การเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติอุทกภัย

การเตรียมความพร้อมของเทศบาลตำบลปรักเริ่มต้นในช่วงเดือนตุลาคม กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา มีการประชุมเตรียมความพร้อมร่วมกับหน่วยงานที่มีบทบาท และอำนาจหน้าที่ด้านการจัดการสถานการณ์ภัยพิบัติอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดสงขลา เพื่อวางแผนเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติอุทกภัยที่อาจเกิดขึ้น

“...ท่านผู้ว่าเจ้าให้สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดติดตามข้อมูลแต่ละพื้นที่ที่เป็นพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก หรือคาดว่าจะท่วม เพื่อหาวิธีแก้ไข พอเริ่มฝนตก เราจะประชุมกันบ่อยขึ้นถี่ขึ้น และเราจะนำหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ปกครอง จังหวัด องค์กรบริหารส่วนจังหวัด ท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการจัดการภัยพิบัติ เข้ามาร่วมซักซ้อมแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับจังหวัด และพูดคุยกันเพื่อมอบหมายภารกิจ ความรับผิดชอบ”

(การสัมภาษณ์ตัวแทนส่วนภูมิภาค, 15 ตุลาคม 2567)

เทศบาลตำบลปรักมีการจัดตั้งกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือสถานการณ์ภัยพิบัติอุทกภัยที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่ และต้องมีการทบทวนแผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แผนเผชิญเหตุของเทศบาล ซึ่งแบ่งขั้นตอนการดำเนินการที่ครอบคลุมทุกระยะของภัย นอกจากนี้แผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และแผนเผชิญเหตุของเทศบาลแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ พร้อมกันนั้นได้กำหนดแนวทางการประสานงาน เพื่อขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในที่นี้แผนการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และแผนเผชิญเหตุของเทศบาลตำบลปรักต้องสอดคล้อง เป็นไปในทิศทางเดียวกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นผู้ดูแลสถานการณ์ภัยพิบัติในภาพรวม

เมื่อฝนตกในเขตพื้นที่ เทศบาลตำบลปรักได้ประสานความร่วมมือไปยังพื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำที่คลองอู่ตะเภา ไหลผ่าน ได้แก่ อำเภอสะเดา รวมไปถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในพื้นที่ใกล้เคียง โดยมีการแลกเปลี่ยนและส่งผ่านข้อมูลซึ่งกันและกัน โดยเทศบาลตำบลปรักทำหน้าที่เป็นผู้เฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์เพื่อรายงานไปยังอำเภอและจังหวัด

1.2 การจัดการเมื่อเกิดภัยพิบัติอุทกภัย

ฝนที่ตกหนักในเขตพื้นที่อำเภอสะเดา ส่งผลให้ระดับน้ำในคลองอู่ตะเภาตอนบน และคลองปรักซึ่งเป็นคลองสายหลักที่สำคัญอีกสายหนึ่งในเขตเทศบาลตำบลปรักเพิ่มสูงขึ้น จุดเริ่มต้นของสถานการณ์ภัยพิบัติอุทกภัยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลปรัก

จึงเกิดจากฝนที่ตกหนักจนทำให้น้ำเอ่อล้นจากคลองปริก และมีมวลน้ำจากคลองอู่ตะเภาที่เข้ามาสมทบในพื้นที่ อย่างไรก็ตามก่อนที่มวลน้ำจะเข้าท่วมพื้นที่ เทศบาลตำบลปริกจะได้รับการแจ้งเตือนจากอำเภอสะเดาและจังหวัดสงขลา เทศบาลจึงจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินซึ่งมีนายกเทศมนตรี ทำหน้าที่เป็นผู้บัญชาสถานการณ์ มีอำนาจในการสั่งการเพื่อระดมทรัพยากรและกำลังคนเพื่อร่วมแก้ไขสถานการณ์ (งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำนักงานปลัดเทศบาลตำบลปริก, 2564)

1.3 การฟื้นฟูหลังจากสิ้นสุดเหตุการณ์ภัยพิบัติอุทกภัย

เทศบาลตำบลปริกเริ่มสำรวจความเสียหายของพื้นที่ และให้ความช่วยเหลือซ่อมแซมอาคารบ้านเรือนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ ในเบื้องต้นเทศบาลจะดำเนินการให้ความช่วยเหลือโดยใช้งบประมาณด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของท้องถิ่น หากงบประมาณด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลไม่เพียงพอ จะทำการประสานมาที่อำเภอและจังหวัดเพื่อขอรับเงินอุดหนุนราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย นอกจากการซ่อมแซมฟื้นฟูด้านโครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภค และอาคารบ้านเรือน การฟื้นฟูยังครอบคลุมถึงการเยียวยาดูแลสุขภาพร่างกายและสภาพจิตใจของประชาชนในเขตพื้นที่ ให้กลับมาดำเนินชีวิตได้ตามปกติ

“เทศบาลจะให้ อสม. เข้ามาดูแลคนเจ็บ คนป่วย และเทศบาลจะมีกลุ่ม Care Giver (ผู้ให้การดูแลกลุ่มเปราะบาง) ทำงานร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน Care Giver (ผู้ให้การดูแลกลุ่มเปราะบาง) ทำหน้าที่ดูแลคนแก่ที่ต้องมีคนช่วยเหลือดูแล เช่น คนป่วยติดเตียง ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ หรือว่างงาน เทศบาลก็จะส่ง อสม. กับ Care Giver เข้าไปในชุมชน ดูแลชาวบ้านหลังจากน้ำลด”

(การสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชน, 20 พฤศจิกายน 2567)

2. การร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยระหว่างเทศบาลตำบลปริกกับชุมชนในเขตพื้นที่

การร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยระหว่างเทศบาลตำบลปริกกับชุมชนในเขตพื้นที่ พบว่า ประชาชนในเขตพื้นที่ เทศบาลตำบลปริกมีประสบการณ์ร่วมกันในการเผชิญเหตุการณ์ภัยพิบัติอุทกภัยในพื้นที่ที่เทศบาลตำบลปริกมีเหตุการณ์ภัยพิบัติอุทกภัยที่ส่งผลกระทบรุนแรง 2 ครั้ง คือ เหตุการณ์ภัยพิบัติอุทกภัย พ.ศ. 2531 คลองอู่ตะเภาและคลองปริกไม่สามารถระบายน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีปัญหาความตื้นเขินจากเศษตะกอน จากการกัดเซาะหน้าดินไหลลงสู่แหล่งน้ำ เมื่อฝนตกหนักหนักอย่างต่อเนื่อง ทำให้อ่างน้ำไหลย้อนเข้าสู่พื้นที่ เกิดน้ำท่วมในพื้นที่ลุ่มและพื้นที่นา ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวต้องใช้ระยะเวลาประมาณหนึ่งอาทิตย์จึงกลับสู่สภาวะปกติ และเหตุการณ์ภัยพิบัติอุทกภัย นอกจากภัยพิบัติอุทกภัย พ.ศ. 2531 เทศบาลตำบลปริกต้องเผชิญเหตุการณ์ภัยพิบัติอุทกภัยในปี พ.ศ. 2553 ที่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และสร้างความเสียหายต่อพื้นที่เป็นวงกว้าง

“น้ำเข้ามาในพื้นที่เร็วกว่าที่เราคาดการณ์ไว้ ตอนนั้นคิดกันว่าน้ำคงค่อยๆไหลมาเหมือนปกติ แต่น้ำมันมาเร็วและแรงท่วมสูงถึงหลังคาบ้าน”

(การสัมภาษณ์ตัวแทนท้องถิ่น, 2 ธันวาคม 2567)

จากความรุนแรงของเหตุการณ์อุทกภัยในปี พ.ศ. 2553 เป็นแรงผลักดันให้ชุมชนเริ่มตระหนักถึงความสำคัญในการร่วมดำเนินการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยในพื้นที่ เพื่อลดความสูญเสียและบรรเทาผลกระทบในเบื้องต้น ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองของเทศบาลตำบลปริกที่เห็นว่า ประชาชนเป็นผู้ได้รับผลกระทบเป็นจุดแรกของสถานการณ์ หากต้องการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต้องนำประชาชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในฐานะเจ้าของพื้นที่ที่มีความรู้ความเข้าใจในปัญหาภัยพิบัติอุทกภัย

“เทศบาลจะยากกับชุมชนเสมอว่า เป้าหมายของเทศบาลคือทำให้ชาวบ้านปลอดภัย และเกิดความเสียหาย น้อยที่สุด แต่เทศบาลจะไม่สำเร็จ ถ้าชาวบ้านไม่ร่วมมือ”

(การสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชน, 17 มกราคม 2568)

ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลปรังเฒ่าจะร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัย ตั้งแต่ขั้นการเตรียมความพร้อม รับมือกับสถานการณ์ ที่เทศบาลตำบลปรังเฒ่าร่วมกับหน่วยงานระดับภูมิภาคฝึกอบรมให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในการอยู่ร่วมกับภัยพิบัติอุทกภัย มีการประสานการดำเนินงานร่วมกับเทศบาลในการทำหน้าที่เป็นผู้ติดตามและรายงานสถานการณ์ให้กับเจ้าหน้าที่งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาล ซึ่งในการติดตามสถานการณ์ เทศบาลตำบลปรังเฒ่ากำหนดแนวทางการดำเนินการที่ชุมชนและเทศบาลยึดถือปฏิบัติร่วมกันเมื่อเกิดสถานการณ์จริงในพื้นที่

“เทศบาลจะเรียกผู้นำชุมชน และคณะกรรมการชุมชนให้มาฝึกซ้อมแผนรับมือ และทำข้อตกลงร่วมกันว่าก่อนน้ำเข้ามาในพื้นที่ ต้องอพยพกลุ่มเปราะบาง และให้ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ริมคลองหรือพื้นที่ลุ่มต่ำไปที่ศูนย์อพยพ และซักซ้อมแนวทางการแจ้งเตือนกับชุมชนว่า ถ้าน้ำมาถึงชุมชนแรก ชุมชนจะแจ้งเตือนไปยังชุมชนถัดไปอย่างไร อย่างเช่นในปี 2559 ชุมชนจะใช้วิทยุเครื่องแดงในการประสานงาน และแจ้งเตือนสถานการณ์ระหว่างชุมชนกับเทศบาล”

(การสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชน, 22 พฤศจิกายน 2567)

นอกจากการเข้ามาเป็นผู้เฝ้าระวังและแจ้งเตือนสถานการณ์ ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลปรังเฒ่ามีการจัดตั้งอาสาสมัครภัยพิบัติของชุมชน ซึ่งอาสาสมัครเหล่านี้ได้รับการฝึกอบรมให้มีทักษะกู้ภัยทางน้ำ ขับเรือ และสามารถช่วยอพยพคนออกจากพื้นที่ซึ่งเทศบาลตำบลปรังเฒ่าจะอาศัยอาสาสมัครภัยพิบัติเป็นกลุ่มงานหลักภาคประชาชนในการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยในชุมชนของตนเอง เพื่อให้บรรเทาผลกระทบก่อนที่เทศบาลจะเข้าไปถึงพื้นที่

การร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยระหว่างชุมชนกับเทศบาลตำบลปรังเฒ่า เกิดจากความตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหาที่เกิดจากภัยพิบัติอุทกภัย ทำให้เทศบาลและชุมชนเข้ามาร่วมแรงร่วมใจกันแก้ไขปัญหา

“ท่านนายกจะพูด และพยายามสร้างจิตสำนึกกับชุมชนตลอดว่า ที่นี่เป็นบ้านของเรา ไม่มีใครรู้จักบ้านของเราดีเท่าตัวเราเองถึงเจ้าหน้าที่จะช่วยเราได้ แต่ก็เหมือนชุมชนช่วยเหลือตัวเอง ชุมชนต้องช่วยเหลือตัวเองก่อน ถ้าชุมชนช่วยเหลือตัวเองได้ ถึงเจ้าหน้าที่จะมาซ้ำ ชุมชนก็ไม่เสียหาย”

(การสัมภาษณ์ตัวแทนท้องถิ่น, 28 พฤศจิกายน 2567)

การร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยระหว่างเทศบาลตำบลปรังเฒ่ากับประชาชนในพื้นที่ มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับแนวคิดการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน ที่ให้ประชาชนมีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในการจัดการปัญหาภัยพิบัติที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนของตน

“ท่านนายกจะประชุมร่วมกับเจ้าหน้าที่งานป้องกันและชุมชน ให้นำชุมชนเข้าร่วมจัดการปัญหาอุทกภัย ท่านนายกเห็นว่าถ้าเทศบาลนำชุมชนเข้ามาทำงานร่วมกัน จะลดปัญหาอุทกภัยที่เคยโดนหนัก ๆ ชุมชนกับเทศบาลเข้าใจปัญหาร่วมกัน และชุมชนสามารถปรับตัวเพื่อรับมือและอยู่กับภัยโดยที่แทบไม่เกิดความสูญเสีย”

(การสัมภาษณ์ตัวแทนท้องถิ่น, 11 มกราคม 2568)

ด้วยเหตุนี้ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปรักจึงร่วมแรงร่วมใจกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในฐานะภาคีหุ้นส่วนที่เข้ามามีบทบาทเพื่อบรรเทาผลกระทบ โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อให้ตนเองและชุมชนปลอดภัยจากสถานการณ์ภัยพิบัติอุทกภัย ก่อนเทศบาลตำบลปรักหรือหน่วยงานอื่นจะเข้าสู่พื้นที่

“ชุมชนกับเทศบาลจะกำหนดแนวทางการป้องกันพื้นที่ เพราะแต่ละชุมชนจะมีบ้านที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มต่ำ เทศบาลก็จะให้ชุมชนจัดอาสาสมัครเฝ้าระวังพื้นที่ และก็ทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างเทศบาลกับชุมชนว่าถ้าเกิดน้ำท่วมในพื้นที่ ชาวบ้านในพื้นที่ลุ่มต่ำต้องได้รับการช่วยเหลือเป็นลำดับแรก”

(การสัมภาษณ์ตัวแทนท้องถิ่น, 28 ตุลาคม 2567)

“ถ้าน้ำเข้าพื้นที่เยอะ ๆ การเข้าพื้นที่ก็ลำบากพอสมควร เทศบาลต้องอาศัยคนในพื้นที่เป็นคนพาเราเข้าไป เพราะชาวบ้านรู้จักพื้นที่ รู้จักเส้นทางดีกว่าเทศบาล พอคนในชุมชนเข้ามาทำงานร่วมกับเรา เทศบาลก็ทำงานได้เร็วขึ้น”

(การสัมภาษณ์ตัวแทนท้องถิ่น, 17 มกราคม 2568)

3. ปัญหาและอุปสรรคในการร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยของเทศบาลตำบลปรัก อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา

ปัญหาและอุปสรรคในการร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยของเทศบาลตำบลปรัก อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา พบว่า เมื่อมวลน้ำไหลเข้าสู่พื้นที่ สถานการณ์ภัยพิบัติเริ่มขยายขอบเขตผลกระทบเพิ่มมากขึ้น ทำให้การดำเนินการจัดการปัญหาเป็นบทบาทของเทศบาลตำบลปรัก และหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคที่รับผิดชอบด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

“พอน้ำเริ่มเข้าท่วมพื้นที่ เทศบาลจะใช้รถประชาสัมพันธ์ประกาศให้คนที่อยู่บ้านริมคลองอพยพออกจากบ้านไปที่ปลอดภัยพอได้ยินประกาศ คนที่อยู่บ้านริมคลองหรือบ้านชั้นเดียว จะออกจากบ้านและไปรวมกันที่มัสยิด”

(การสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชน, 30 ตุลาคม 2567)

การเผชิญเหตุเน้นย้ำการดำเนินการที่รวดเร็วเพื่อควบคุมสถานการณ์ให้คลี่คลายโดยเร็วและไม่ขยายขอบเขตความเสียหายออกไปเป็นวงกว้าง เทศบาลตำบลปรักจึงมุ่งไปที่การประสานการร่วมแรงร่วมใจกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนทั้งในและนอกพื้นที่ เพื่อขอรับการสนับสนุนในด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ในการจัดการปัญหาภัยพิบัติอุทกภัย รวมถึงความช่วยเหลือด้านอื่นที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของชุมชนเมื่อเกิดภัยพิบัติอุทกภัย ทำให้บทบาทการร่วมผลิตของประชาชนในการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยในขั้นตอนการเผชิญเหตุไม่ปรากฏชัดเจน เนื่องจากการดำเนินงานตามโครงสร้าง

สายการบังคับบัญชาด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงเป็นเรื่องการประสานการร่วมแรงร่วมใจเพื่อขอรับการสนับสนุนและความช่วยเหลือในการลำเลียงเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดการปัญหา และการดำรงชีวิตเมื่อเผชิญเหตุเข้าสู่พื้นที่

4. แนวทางพัฒนาการร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยของเทศบาลตำบลปริก อำเภอสะเตาะ จังหวัดสงขลา

การพัฒนาแนวทางการร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ต้องมีจุดมุ่งหมายสำคัญในการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญที่ประชาชนในพื้นที่ประสบอุทกภัยอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่เพียงให้ความสำคัญเพียงสถานการณ์ภัยพิบัติอุทกภัยที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า

“ความตระหนักต่อเรื่องอุทกภัย มันต้องสร้างอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่ว่าพออบรมกับสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดแล้วก็จบ ท้องถิ่นไม่สานต่อ ชุมชนก็ตระหนักได้แค่ตอนที่ฝึกอบรม หรือพอเห็นว่าน้ำท่วมถึงเกิดความตระหนัก ตรงนี้ชุมชนกับท้องถิ่นก็จะไม่สามารถแก้ปัญหาอุทกภัยได้สำเร็จ”

(การสัมภาษณ์ตัวแทนภูมิภาค, 30 ตุลาคม 2567)

จุดมุ่งหมายในการร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยระหว่างเทศบาลตำบลปริกกับชุมชน อยู่ที่การสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการ ต้องมุ่งสร้างชุมชนที่สามารถอยู่ร่วมกับภัยพิบัติอุทกภัยได้อย่างปลอดภัย การร่วมแรงร่วมใจระหว่างเทศบาลตำบลปริกกับคนในชุมชนจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการขับเคลื่อนการจัดการภัยพิบัติอุทกภัย ด้วยการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมหนึ่งในการจัดการสถานการณ์ในพื้นที่ของตน เพื่อบรรเทาผลกระทบและความสูญเสียในเบื้องต้น การสร้างความตระหนักถึงความรุนแรงและผลกระทบจากภัยพิบัติอุทกภัย สามารถทำได้ด้วยการสอดแทรกและปลูกฝังให้คนในชุมชนเห็นว่าภัยพิบัติอุทกภัยเป็นเรื่องใกล้ตัวสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา และไม่สามารถคาดการณ์ความสูญเสียได้อย่างชัดเจน นัยสำคัญของการร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติจากอุทกภัย คือ การสร้างชุมชนที่พร้อมปรับตัวอยู่ร่วมกับภัยพิบัติอุทกภัย การร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยจึงควรเริ่มต้นจากการสร้างความตระหนักในทุกระดับ โดยเฉพาะในโรงเรียนที่สามารถสอดแทรกหลักสูตรการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความรู้เรื่องภัยพิบัติ และสามารถนำความรู้เรื่องภัยพิบัติไปถ่ายทอดให้กับคนในครอบครัว เพื่อขยายขอบเขตความรู้ไปสู่ชุมชน นอกจากหลักสูตรการเรียนการสอนด้านภัยพิบัติ เทศบาล หน่วยงานราชการระดับภูมิภาคที่รับผิดชอบด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ควรสร้างพื้นที่การพูดคุยกับชุมชนในประเด็นเกี่ยวกับภัยพิบัติ รวมถึงมีการสอดแทรกบทวนความรู้ด้านภัยพิบัติ เช่น การฝึกอบรมจิตอาสาด้านภัยพิบัติ แผนชุมชนที่มีประเด็นเรื่องภัยพิบัติและการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ พร้อมกันนั้นเทศบาลควรชักชวนหรือสนับสนุนให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติอุทกภัย หน่วยงานและเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติอุทกภัย ร่วมกันประชุมเพื่อถอดบทเรียนจากเหตุการณ์ภัยพิบัติอุทกภัยที่เกิดขึ้นในแต่ละปีแนวทางการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยทั้งในระดับภูมิภาคและระดับชุมชนท้องถิ่น เพื่อเรียนรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลที่จะพัฒนาการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลปริก เพื่อให้สามารถวางแผนทางหรือมาตรการที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และเตรียมความพร้อมรับมือที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อสถานการณ์ภัยพิบัติอุทกภัยที่เกิดขึ้นในอนาคต

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า เทศบาลตำบลปริกถือเป็นตัวแสดงหลักทางการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยระดับพื้นที่ ซึ่งเป็นการดำเนินงานภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ที่ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดการสาธารณภัยในเขต

พื้นที่ของตน ซึ่งกระบวนการดำเนินงานของเทศบาลตำบลปรักเป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องเป็นแบบแผนเดียวกับจังหวัด สอดคล้องกับแนวคิดระบบราชการของ Weber (2011) ที่กล่าวถึงการบริหารงานตามสายการบังคับบัญชา ที่มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานเข้าใจบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของตน อย่างไรก็ตามการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยไม่สามารถผูกขาดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบไว้ที่เทศบาลตำบลปรัก เนื่องจากในพื้นที่มีชุมชนซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์เป็นกลุ่มแรก เทศบาลตำบลปรักจำเป็นต้องผลักดันประชาชนในชุมชนที่ได้รับผลกระทบเข้ามาร่วมเป็นภาคีหุ้นส่วนในการจัดการปัญหาภัยพิบัติอุทกภัย สอดคล้องกับมุมมองของ Kooiman (2000) ที่กล่าวถึงการเข้ามามีส่วนร่วมแรงร่วมใจของตัวแสดงภาคสังคม เพื่อจัดการปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและชุมชน ซึ่งการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ตัวแสดงแต่ละฝ่ายมีการแลกเปลี่ยนอำนาจหน้าที่และทรัพยากร ด้วยเหตุนี้รัฐจึงไม่สามารถผูกขาดบทบาทในการดำเนินงาน หากแต่รัฐต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนจากการสั่งการหรือทำหน้าที่กำกับดูแล เป็นผู้สนับสนุนหรือเอื้ออำนวยเปิดพื้นที่ให้ตัวแสดงภาคสังคมเข้ามามีส่วนร่วมจัดการกิจการสาธารณะร่วมกับรัฐ และสอดคล้องกับข้อเสนอของเพ็ญพร รวมเมฆ (2557) ที่กล่าวถึงการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการภัยพิบัติอุทกภัย เนื่องจาก การเล็งเห็นถึง ความเสียหายและผลกระทบ รวมถึงต้องการความปลอดภัยจากสถานการณ์ อีกด้านหนึ่งคนในชุมชนตระหนักถึงความเป็นเจ้าของพื้นที่ที่มีการรับรู้และเข้าใจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ขณะเดียวกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการภัยพิบัติอุทกภัย เพราะต้องการให้ชุมชนเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินการ

ในส่วนการร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัย ประชาชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อลดทอนความสูญเสียและต้องการการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่รวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับอัญชิรญา จันทริปฏิภ (2563) และอรุณี สันฐิตวิณัย (2557) ที่กล่าวถึงการร่วมผลิตด้านการจัดบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับประชาชนว่า การร่วมผลิตปรากฏในการจัดบริการสาธารณะระดับท้องถิ่นซึ่งประชาชนเป็นผู้รับประโยชน์จากการบริการนั้น โดยต้องมีความสมัครใจในการจัดทำ และพัฒนาเป็นความสัมพันธ์ในระยะยาวเพื่อให้การจัดบริการสาธารณะนั้นเกิดประสิทธิผลมากกว่าการผูกขาดโดยรัฐ เมื่อพิจารณาในแง่การร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัย ประชาชนจึงไม่ใช่มีบทบาทเพียงผู้รับบริการจากภาครัฐเพียงเท่านั้น หากแต่ได้นำตนเอง เข้ามาร่วมผูกพันในกิจการที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและชุมชน โดยเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นเพื่อนำไปสู่ประสิทธิภาพในการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยที่มีผลลัพธ์ที่ดีขึ้น อีกด้านหนึ่ง สอดคล้องกับข้อเสนอของสัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง (2567) ที่กล่าวถึงการเข้าร่วมการจัดการกิจการสาธารณะของภาคสังคมว่า ผู้บริหารได้รับข้อมูลและมุมมองที่หลากหลายทำให้สามารถตัดสินใจได้มีประสิทธิภาพ ภาคสังคมที่เข้าร่วมดำเนินการย่อมรู้สึกพึงพอใจและต้องนำไปสู่การสื่อสารสองทางเพื่อให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจร่วมกันสามารถดำเนินงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น มีการระดมข้อมูลความคิดเห็นเพื่อวางแผนแนวทางการดำเนินงาน และสามารถนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมที่สามารถช่วยในการจัดการปัญหา

การร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับแนวคิดการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Disaster Risk Management: CBDRM) นัยสำคัญของแนวคิดการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานอยู่ที่การยกฐานะของคนในชุมชน ทำหน้าที่เป็นหลักในการจัดการปัญหาภัยพิบัติในพื้นที่ของตน เพื่อบรรเทาความรุนแรงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นโดยไม่ต้องรอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐหรือหน่วยงานภายนอกพื้นที่เท่านั้น เป็นการปรับเปลี่ยนมุมมองจากมองว่าผู้ประสบภัยเป็นเหยื่อที่ไม่สามารถดูแล จัดการชีวิตของตน ไปสู่การให้ผู้ประสบภัยสามารถกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้วยประสบการณ์ ความรู้ ภูมิปัญญา และขีดความสามารถของตน สอดคล้องกับทิวดา กมลเวช (2564) ที่ให้ความเห็นว่าการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน เป็นการให้ความสำคัญกับชุมชนที่เป็นด่านแรกในการรับมือภัยพิบัติ ให้สามารถต้านทานการลุกลามของภัยและป้องกันไม่ให้เกิดภัยพิบัติขึ้นนอกจากขีดความสามารถในการรับมือกับภัยพิบัติชุมชนต้องมีศักยภาพในการคิดค้นและดำเนินมาตรการต่าง ๆ ในการลดความเสี่ยงในช่วงระยะเวลาก่อนเกิดภัยธรรมชาติ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามบริบทสังคม เศรษฐกิจของชุมชนที่เผชิญกับความเสี่ยงทางภัยพิบัติ โดยให้ทุกฝ่ายในชุมชนตื่นตัวและมีความตระหนักที่

จะเข้ามามีส่วนร่วม และมุ่งสร้างอำนาจ (empower) หรือสร้างระดับการมีส่วนร่วมสูงสุดเพื่อให้ชุมชนเกิดภาวะผู้นำ ความเป็นเจ้าของ ปัญหาและหนทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

อย่างไรก็ตามการร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยของเทศบาลตำบลปรักและประชาชน ต้องเผชิญกับข้อจำกัดในการดำเนินงาน เนื่องจากเมื่อมวน้ำไหลเข้าท่วมพื้นที่แล้ว การดำเนินการมุ่งเน้นการคลี่คลายสถานการณ์ที่รวดเร็วเพื่อป้องกันความเสียหายไม่ให้ขยายขอบเขตเป็นวงกว้าง ทำให้การเผชิญเหตุมุ่งไปที่การใช้อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ที่เทศบาลประสานความร่วมมือกับหน่วยงานระดับภูมิภาคที่ถือครองเครื่องมือและอุปกรณ์ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงประสานขอความช่วยเหลือจากเครือข่ายหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกภาครัฐที่อยู่ภายในพื้นที่และส่วนอื่นเพื่อให้ได้รับการแก้ไขสถานการณ์ที่รวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sinhasema (2017) ที่ระบุว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ใช้อำนาจในการตัดสินใจและสั่งการเพื่อจัดการปัญหาอุทกภัย ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่ได้รับการกระจายอำนาจด้านการจัดการสาธารณภัยจากหน่วยราชการบริหารส่วนกลาง และถือครองทรัพยากรด้านการจัดการสาธารณภัยในเขตพื้นที่ เมื่อเกิดสถานการณ์ขึ้นในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมุ่งใช้รูปแบบการจัดการปัญหา ผ่านการควบคุมสั่งการตามโครงสร้างระบบราชการ เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบแบบแผนและเกิดประสิทธิภาพทางการจัดการทำให้บทบาทของประชาชนในฐานะผู้ร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยไม่ได้อยู่ในกระบวนการตัดสินใจดำเนินการ หากแต่เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ของภาครัฐเท่านั้น เพื่อมุ่งหวังคลี่คลายสถานการณ์และลดทอนความสูญเสียต่อพื้นที่

ส่วนแนวทางการพัฒนาการร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยพบว่า เทศบาลตำบลปรักควรให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักโดยต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทุกฝ่ายมีการเตรียมความพร้อมรับมือสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นข้อเสนอของ Srikandini et al. (2018) ที่เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องสร้างความตระหนักให้ประชาชนรับรู้ถึง ความรุนแรงและผลกระทบจากภัยพิบัติอุทกภัย เพื่อมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนหนึ่งในการจัดการปัญหาในลักษณะการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมดำเนินการที่มีความเท่าเทียม โดยไม่ต้องรอการชี้แนะหรือสั่งการจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การสร้างชุมชนที่สามารถเรียนรู้และปรับตัวอยู่กับภัยพิบัติอุทกภัย ถือเป็นจุดหมายสำคัญของการดำเนินงาน จึงต้องอาศัยการประสานการร่วมแรงร่วมใจจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันถอดบทเรียนเพื่อเรียนรู้การจัดการภัยพิบัติอุทกภัยที่ผ่านมา เพื่อวางแผนการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยที่ยั่งยืนในอนาคต สอดคล้องกับข้อเสนอของ Abarquez & Murshed (2004) ที่เสนอว่าชุมชนแต่ละแห่งมีบริบทแวดล้อมและสภาพปัญหาภัยพิบัติที่แตกต่างกัน การจัดการปัญหาภัยพิบัติจึงไม่สามารถใช้รูปแบบเดียวกัน เมื่อสิ้นสุดสถานการณ์ภัยพิบัติ ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องร่วมกันถอดบทเรียนจากการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อเรียนรู้ความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และนำไปปรับปรุงแนวทางการจัดการภัยพิบัติในอนาคต

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ของการศึกษาเรื่อง การร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติของท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปรัก อำเภอสระเดา จังหวัดสงขลา พบว่า

1. การกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นในประเทศไทย เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่เป็นผู้จัดบริการสาธารณะ เป็นการกระจายอำนาจแบบสมมาตร (symmetric decentralization) ที่มีการกระจายอำนาจในรูปแบบเดียวกัน ไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างของพื้นที่ ชีตความสามารถ และความพร้อมของ้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละแห่ง ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีความเป็นอิสระในการจัดบริการสาธารณะด้วยทรัพยากรและขีดความสามารถของตน ดังนั้น การกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่น เช่น การกระจายอำนาจด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ควรเป็นการกระจายอำนาจแบบอสมมาตร

(asymmetric decentralization) ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการกำหนดรูปแบบการดำเนินการตามบริบทพื้นที่ ชัดความสามารถ รวมถึงทรัพยากร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดบริการสาธารณะของท้องถิ่น

2. การสร้างองค์กรชุมชนหรือสภาชุมชนด้านการจัดการภัยพิบัติเป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดการปัญหาภัยพิบัติในแต่ละพื้นที่ เพื่อเป็นสื่อกลางนำเสนอข้อมูลและความคิดเห็นไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนำข้อมูลและความคิดเห็นไปสร้างเป็นข้อเสนอแนะทางการจัดการภัยพิบัติระดับพื้นที่เพื่อส่งต่อไปยังจังหวัด โดยมีเป้าหมายให้เกิดการพิจารณาและพัฒนาแนวทางให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับนโยบายด้านการจัดการภัยพิบัติทุกระดับจังหวัด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เทศบาลตำบลปริกควรจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชุมชนด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
1.2 โรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลปริกควรมีการจัดทำนโยบายส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยเฉพาะภัยพิบัติจากอุทกภัย เพื่อนำไปถ่ายทอดสู่ครอบครัวของตน โดยการบรรยายวิชาหรือกิจกรรมไว้ในหลักสูตรแต่ละช่วงชั้นเรียน

1.3 ภาครัฐต้องสนับสนุนทรัพยากรในการจัดการปัญหาภัยพิบัติที่เหมาะสมและครอบคลุมกับบริบทภัยพิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.4) ควรวางแผนทางการจัดการภัยพิบัติระดับพื้นที่ เพื่อนำไปพิจารณาและพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดการภัยพิบัติของจังหวัด และวางแผนทางที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติการในพื้นที่ในขณะเกิดภัย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

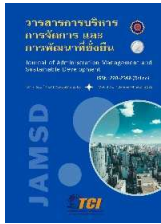
2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาการร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติทุกระดับท้องถิ่น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเชิงปริมาณเพื่อสามารถอ้างอิงผลวิจัยไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่น ๆ

2.2 ควรศึกษาการร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติทุกระดับท้องถิ่นในพื้นที่อื่น เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบข้อมูลจนสามารถพัฒนาเป็นตัวแบบด้านการร่วมผลิตด้านการจัดการภัยพิบัติทุกระดับท้องถิ่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำนักงานปลัดเทศบาลตำบลปริก. (2564). แผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2564-2570. สงขลา: ฝ่ายปกครอง สำนักงานปลัดเทศบาลตำบลปริก.
https://www.tonprik.go.th/files/com_networknews/2023-06_7f00567bd637c40.pdf
ทวิดา กมลเวชช. (2564). รัฐ ท้องถิ่น: ต้นทางแห่งอำนาจและปลายทางของศักยภาพการจัดการวิกฤตพื้นที่เสี่ยงภัย (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550. (2550, 7 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนที่ 52ก. หน้า 1-23.
เพิ่มพร รวมเมฆ. (2557). การจัดการภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานภายใต้นโยบายการกระจายอำนาจ: กรณีศึกษา เทศบาลนครปากเกร็ด. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน) (2564, 21 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 138 ตอนที่ 76ก. หน้า 1-224.
- สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง. (2567). การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม: แนวทางการสร้างพลังความร่วมมือในองค์กร. *วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน*, 2(4), 841-852.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2556). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุณี สันธิติวนิชย์. (2557). การร่วมกันจัดบริการสาธารณะระดับท้องถิ่นของพลเมือง: กรณีศึกษาการจัดการขยะของชุมชนชลประทาน จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal*, 7(1), 625-635.
- อรุณี สันธิติวนิชย์. (2558). การร่วมมกันจัดการขยะมูลฝอย: กรณีศึกษาเทศบาลนครอุบลราชธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(2), 22-34.
- อัญชิรญา จันทรปิฎก. (2563). บทวิเคราะห์ “บทบาทรัฐ-สาธารณะ” ในการจัดบริการสาธารณะตามแนวคิดการร่วมผลิต. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 15(2), 240-247.
- Abarquez, I., & Murshed, Z. (2004). *Community-based Disaster Risk Management: Field Practitioners' Handbook*. Pathumthani: Asian Disaster Preparedness Center.
- Kooiman, J. (2000). Societal Governance: Levels, Modes, and Orders of Social Political Interaction. In Pierre, J. (Ed.). *Debating Governance: Authority, Steering, and Democracy* (pp. 138-164). New York: Oxford University Press.
- Sinhasema, S. (2017). Citizen Empowerment: Institutional Collaboration between Pak Kret Municipality and Its Community in the 2011 Flood Disaster Management. *Journal of Social Sciences, Naresuan University*, 13(1), 163-180.
- Srikandini, A. G., Voorst, R. V., & Hilhorst, D. (2018). Disaster Risk Governance in Indonesia and Myanmar: The Practice of Co-governance. *Politics and Governance*, 6(3), 180-189.
- Weber, M. (2011). Bureaucracy. In Ott, J. S., Shafritz, J. M., & Jang, Y. S. (Eds). *Classic Reading in Organization Theory* (7th ed., pp. 77-82). Boston, MA: Wadsworth.

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	
---	---	---

**การดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย**

**The Operation of Safe Educational Institutions by School Administrators in
the Thetsarangsi Multi-School District
under the Secondary Educational Service Area Office of Nong Khai**

วุฒิสาสตร์ เทพอินแดง ^{1*}, อมรทิพย์ เจริญผล ²
Wuthisat Thepindaeng ^{1*}, Amournthip Charoenphon ²

^{1,2} หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

^{1,2} Master of Education Program in Educational Administration, Ratchathani University, Udon Thani campus

Corresponding author: wuttisat1996@gmail.com ^{1}, amournthip@gmail.com ²

Received: February 24, 2025

Revised: March 09, 2025

Accepted: March 14, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี จำนวน 103 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกนได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นและสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการกระจายตัวน้อย เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ รongลงมา คือ มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มาตรการป้องกัน ปลูกฝังและปราบปรามภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพกายและจิตใจ

2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหาร คือ ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และทักษะทางสังคมให้นักเรียน ควรตรวจสอบและปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียน

ให้ปลอดภัยอยู่เสมอ ควรจัดตั้งช่องทางรับเรื่องร้องเรียนที่เป็นความลับ และปลอดภัย และควรจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพกาย และจิตใจให้แก่นักเรียนและบุคลากร

คำสำคัญ : การดำเนินงาน, สถานศึกษาปลอดภัย, ผู้บริหาร, แนวทางพัฒนา

Abstract

The purposes of this research were to study the current state and development guidelines for safe school operations by school administrators in the Thetsarangsi Multi-School District under the Secondary Educational Service Area Office of Nong Khai. The research sample consisted of 103 teachers from schools in the Thetsarangsi Multi-School District, selected through stratified and simple random sampling. The research instrument was a questionnaire with a validity index between 0.67 and 1.00 and a reliability coefficient of 0.89. Data was collected using google forms via email and analyzed using statistics including frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The study's findings revealed that 1. the administrators of medium-sized schools maintained a high overall level of safe educational institution operations, with the most prominent aspect being the prevention, instillation, and suppression of dangers arising from the use of violence. The second aspect is the implementation of measures to prevent violations of human rights. Measures taken due to accidents the aspect that resulted in the least impact on physical and mental health was the aspect with the least measures taken. 2. The development guidelines for safe school operations by administrators include organizing activities to promote morality, ethics, and social skills for students; regularly inspecting and improving the physical environment of the school for safety, establishing confidential and secure channels for complaints, and organizing activities to promote physical and mental health for students and staff.

Keyword: safe operation of educational institutions, administrator, development guidelines

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างมีเสถียรภาพ ท่ามกลางสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทั้งด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีศักยภาพ และมีความพร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและขยายวงกว้างไปสู่การพัฒนาสังคม ตลอดจนการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรืองต่อไปได้อย่างมีหลักการควบคู่กับพื้นฐานของการมีคุณธรรม จริยธรรม และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดี ในการเป็นพลเมือง ยุคศตวรรษที่ 21 สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยการจัดการศึกษาที่ตั้นต้องส่งเสริมให้นักเรียนทุกคน ทุกวัย สามารถเรียนรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัด พัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้น และส่งเสริมศักยภาพที่ซ่อนอยู่ในบุคคลให้ได้รับการกระตุ้น และพัฒนา เพื่อการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์โดยระบุนโยบายในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 จึงได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่เกิดจากความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีของยุคศตวรรษที่ 21 เป็นพลวัตที่ก่อให้เกิดความท้าทายในด้านการเปลี่ยนแปลงของบริบท

เศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล ได้ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อระบบการศึกษาไทยในหลายมิติ โดยเฉพาะในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งนำมาสู่ความท้าทายหลักในยุคดิจิทัล ทั้งด้านการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้แบบผสมผสาน การเรียนรู้แบบยืดหยุ่น และการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงการพัฒนาทักษะใหม่ที่จำเป็น เช่น ทักษะดิจิทัล การคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ตลอดจนการทำงานร่วมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ส่งผลให้ระบบการศึกษาไทย ต้องปรับตัวทั้งในด้านหลักสูตรและการสอน โดยมีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย พัฒนาสื่อการเรียนการสอนดิจิทัล และการประเมินผลรูปแบบใหม่ ขณะเดียวกันบุคลากรทางการศึกษาก็ต้องพัฒนาทักษะดิจิทัล ปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ออนไลน์ ทั้งนี้ แนวทางการรับมือกับความท้าทายดังกล่าว จำเป็นต้องมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งการลงทุนในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การจัดหาอุปกรณ์ดิจิทัลสำหรับการเรียนรู้ และการพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ ควบคู่ไปกับการพัฒนานโยบายและกฎระเบียบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ดิจิทัล การสร้างมาตรฐานการศึกษาดิจิทัล และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

ความปลอดภัยในสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยครอบคลุมทั้งความปลอดภัยทางด้านร่างกาย ที่ต้องมีการป้องกันอุบัติเหตุ อุบัติภัย และภัยธรรมชาติต่าง ๆ ความปลอดภัยทางด้านจิตใจที่ต้องสร้างบรรยากาศปลอดภัยการกลั่นแกล้ง การล่วงละเมิด และความรุนแรงทุกรูปแบบ ตลอดจนความปลอดภัยในโลกดิจิทัลที่ต้องมีการป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ อย่างเหมาะสม ซึ่งสถานศึกษาจำเป็นต้องมีมาตรการและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการดูแลความปลอดภัยแบบองค์รวม มีการอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรและนักเรียนเกี่ยวกับการรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉิน การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการแจ้งเหตุอย่างทันท่วงที รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ทั้งโรงพยาบาล สถานีตำรวจ และหน่วยกู้ภัยในพื้นที่ เพื่อให้สามารถประสานงานและให้ความช่วยเหลือ ได้อย่างรวดเร็วเมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ขึ้น อันจะส่งผลให้ผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนสามารถใช้ชีวิตในสถานศึกษาได้อย่างมั่นใจ มีความสุข และสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างแท้จริง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2566) โดยขอคำแนะนำจากองค์การรักษาความปลอดภัยให้พ้นจากการจารกรรม โจรกรรม การก่อวินาศกรรม การก่อการร้ายหรือเหตุอื่นใด อันอาจให้เกิดความเสียหาย จากการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีการศึกษา 2565 พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย สถานศึกษาในสังกัดมีระบบความปลอดภัยไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ครอบคลุม ไม่สามารถป้องกันและลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา เพราะขาดงบประมาณและทรัพยากรในการจัดให้มีระบบความปลอดภัย ส่งผลให้ครูขอย้ายและขอลาออก และปัญหาด้านอื่น ๆ สถานศึกษาอาจถูกร้องเรียนหรือถูกตรวจสอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานราชการ ผู้ปกครอง ชุมชน เป็นต้น ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของสถานศึกษาได้

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลสารสนเทศไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคายต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ได้มีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรม ภายในสถานศึกษาโดยมีแบบแผน วิธีการ และขั้นตอนในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ และบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา (อศิราภรณ์ วรรณรัตน์ และเสาวณี ตรีพุทธรัตน์, 2557; วิรัตน์ พงษ์มิตร, 2557; ปาริฉัตร โชติชนะ, 2560; ยุทธนา เกื้อกุล, 2560; อัจฉรา จงดี, 2560; สารินทร์ เอี่ยมครอง, 2561; ปัทมา ประทุมสุวรรณ, 2562)

การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนภารกิจของสถานศึกษาตามองค์ประกอบ โครงสร้างงานและบริบทของสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา ซึ่งส่งผลต่อผู้เรียนโดยตรง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สุจินตนา ตรงประสิทธิ์, 2560; ปาริฉัตร โชติชนะ, 2560; ยุทธนา เกื้อกุล, 2560; สารินทร์ เอี่ยมครอง, 2561)

ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา ไว้ 4 ด้าน คือ 1. ด้านบริหารงานวิชาการ มีความสำคัญในฐานะที่เป็นหัวใจหลักของการบริหารสถานศึกษามุ่งส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครู และสร้างมาตรฐานทางวิชาการ 2. ด้านบริหารงานงบประมาณ มีความสำคัญในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการดำเนินงานทุกด้าน ควบคุมการใช้จ่ายให้เป็นไปตามแผน สร้างความโปร่งใสในการบริหารการเงิน และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งบประมาณ 3. ด้านบริหารงานบุคคล มีความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพบุคลากร สร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน จัดคนให้เหมาะสมกับงาน ส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพ และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี 4. ด้านบริหาร งานบริหารทั่วไปมีความสำคัญในการสนับสนุนงานด้านอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพ อำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน ประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ (จิตรจรรยา ทรงวิทยา, 2561)

ความปลอดภัยในสถานศึกษา หมายถึง สภาวะที่ปราศจากภัยอันตรายและความเสี่ยงในทุกด้าน โดยมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษาสามารถดำเนินชีวิตในสถานศึกษาได้อย่างมีความสุขและปลอดภัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556; ฤกษ์ญา ศรีสุชาติ, 2559)

ความสำคัญความปลอดภัยในสถานศึกษา เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพ ที่ผู้เรียนมีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ และเพื่อลดความสูญเสีย ที่ผลมาจากการมาตรการด้านความปลอดภัย สุขอนามัยและสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน สถานศึกษาต้องดำเนินการเพื่อสร้างความมั่นใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และมีการเตรียมป้องกันไว้ล่วงหน้าอย่างถูกต้องและครอบคลุม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2, 2556; มุลนิตินัยพิทักษ์เด็ก, 2557)

การจัดระบบการรักษาความปลอดภัยของนักเรียนในสถานศึกษาเพื่อที่จะให้นักเรียนมีความปลอดภัยนั้น โรงเรียนต้องเน้นการมีส่วนร่วม ระหว่างนักเรียน ครู ผู้บริหารผู้ปกครอง ชุมชนและเครือข่าย เพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการที่จะช่วยกันการวางแผน ปฏิบัติตามระเบียบคำสั่งหรือแผนในการรักษาความปลอดภัย โดยต้องมีการอบรมบุคคล ในหน่วยงานให้รู้เข้าใจ และปฏิบัติตามระเบียบได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

มาตรการความปลอดภัยในสถานศึกษา เพื่อดำเนินการตามโครงการสถานศึกษาปลอดภัยได้ นำหลักการ และแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556) มากำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยสามารถสรุปได้ 4 ด้าน คือ 1. มาตรการป้องกัน ปลุภัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ หมายถึง สถานศึกษาดำเนินการเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาหรือความไม่ปลอดภัยต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในภัยที่เกิดจากการล่อลวงล่อลวงทางเพศ การทะเลาะวิวาท การกลั่นแกล้งรังแก การข่มขู่ประทุษร้ายและการจลาจล การก่อวินาศกรรม การระเบิด สารเคมีและวัตถุอันตราย และการล่อลวงลักพาตัว 2. มาตรการป้องกัน ปลุภัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ หมายถึง สถานศึกษาดำเนินการเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา

หรือความไม่ปลอดภัยต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในภัยที่เกิดจากการภัยธรรมชาติ ภัยจากอาคารเรียน สิ่งก่อสร้าง ภัยจากยานพาหนะ ภัยจากการจัดกิจกรรม และ ภัยจากเครื่องมือ อุปกรณ์ 3. มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ์ หมายถึง สถานศึกษาดำเนินการเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา หรือความไม่ปลอดภัยต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในภัยที่เกิดจากการการถูกละเมิดสิทธิ์ ละเลย ทอดทิ้ง การคุกคามทางเพศ และการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคม 4. มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพกายและจิตใจ หมายถึง สถานศึกษาดำเนินการเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา หรือความไม่ปลอดภัยต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในภัยที่เกิดจากการภาวะจิตเวช ติดเกม ยาเสพติด โรคระบาดในมนุษย์ภัยไซเบอร์การพนัน มลภาวะเป็นพิษ โรคระบาดในสัตว์ และภาวะทุพโภชนาการ (ศิริพรรณ เกตุแก้ว และปองสิน วิเศษศิริ, 2557; ขวัญเรือน ภาควบุผา, 2559; อติสร ดีปานธรรม, 2561; กนกกร อุณสถานนท์, 2563; กิ่งนก กิณเรศ, 2565; Vicario, 2012; Hidayati et al., 2012)

สรุปมาตรการความปลอดภัยในสถานศึกษา เพื่อดำเนินการตามโครงการสถานศึกษาปลอดภัยได้ นำหลักการ และแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556) มากำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยสามารถสรุปได้ 4 ด้าน ดังนี้

1. มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ หมายถึง สถานศึกษาดำเนินการเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา หรือความไม่ปลอดภัยต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในภัยที่เกิดจากการล่วงละเมิดทางเพศ การทะเลาะวิวาท การกลั่นแกล้งรังแก การข่มขืนประทุษร้ายและการจลาจล การก่อวินาศกรรม การระเบิด สารเคมีและวัตถุอันตราย และการล่อลวง ลักพาตัว

2. มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ หมายถึง สถานศึกษาดำเนินการเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา หรือความไม่ปลอดภัยต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในภัยที่เกิดจากการภัยธรรมชาติ ภัยจากอาคารเรียน สิ่งก่อสร้าง ภัยจากยานพาหนะ ภัยจากการจัดกิจกรรม และ ภัยจากเครื่องมือ อุปกรณ์

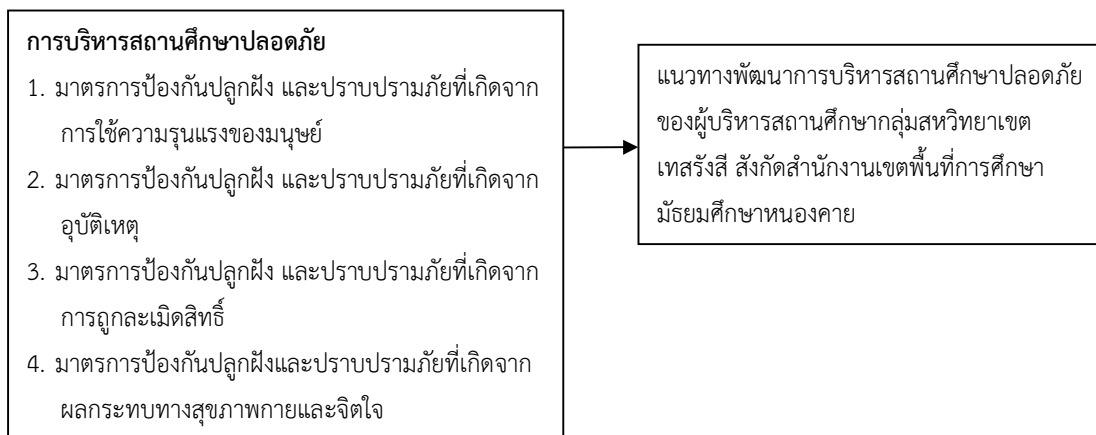
3. มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ์ หมายถึง สถานศึกษาดำเนินการเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา หรือความไม่ปลอดภัยต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในภัยที่เกิดจากการการถูกละเมิดสิทธิ์ ละเลย ทอดทิ้ง การคุกคามทางเพศ และการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคม

4. มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพกายและจิตใจ หมายถึง สถานศึกษาดำเนินการเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา หรือความไม่ปลอดภัยต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในภัยที่เกิดจากการภาวะจิตเวช ติดเกม ยาเสพติด โรคระบาดในมนุษย์ภัยไซเบอร์การพนัน มลภาวะเป็นพิษ โรคระบาดในสัตว์ และภาวะทุพโภชนาการ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัย ผู้วิจัยนำแนวคิดการรักษาความปลอดภัยของนักเรียนในสถานศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556) มี 4 มาตรการ สามารถแสดงตามภาพที่ 1 ดังนี้

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียดการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูสถานศึกษาในกลุ่ม สหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาหนองคาย จำนวน 139 คน จำแนกตามสถานภาพครูได้ ดังนี้ ครูไม่มีวิทยฐานะ จำนวน 105 คน ครูชำนาญการ จำนวน 15 คน และครูชำนาญการพิเศษ จำนวน 19 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาหนองคาย จำนวน 103 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกนได้มาด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) จำแนกตามสถานภาพครูได้ ดังนี้ ครูไม่มีวิทยฐานะ จำนวน 78 คน ครูชำนาญการ จำนวน 11 คน และครูชำนาญการพิเศษ จำนวน 14 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยและแนวคิดที่ เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาหนองคาย ซึ่งมีจำนวน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามแบบเป็นสำรวจรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขต เทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย มี 5 ด้าน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 40 ข้อ จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

- 1) มาตรการป้องกันปลุกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ จำนวน 10 ข้อ
- 2) มาตรการป้องกันปลุกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ จำนวน 10 ข้อ
- 3) มาตรการป้องกันปลุกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ จำนวน 10 ข้อ
- 4) มาตรการป้องกันปลุกฝังและปราบปรามภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพกายและจิตใจ จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหาร สถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย

การสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม

1) ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือมาจากแบบสอบถามของ กนกอร อุ่นสถานนท์ (2563) ได้ศึกษา เรื่องการบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2) นำแบบสอบถามที่พัฒนาเสร็จแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำและตรวจสอบเนื้อหา ภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม

3) นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบสำนวน ภาษา ความครอบคลุมเนื้อหา ความเหมาะสมของแบบสอบถาม พิจารณาความเที่ยงตรงเนื้อหา (content validity) ปรับปรุงแก้ไขภาษา และคำถามให้ชัดเจนเข้าใจง่ายสำหรับแบบสอบถาม นำมาหาค่าความตรงของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าความตรงของแบบสอบถาม อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญ มีรายนามดังต่อไปนี้

3.1) นายคมสัน ชัยจักร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนพานพร้าว

3.2) นายสุดที่รัก พูลทรัพย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนพระพุทธรักษาวิทยาคม

3.3) นางรมิดา ประเสริฐ ศึกษานิเทศน์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย

4) นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงเนื้อหาและภาษาไปทดลองใช้ (try-out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) กับครูโรงเรียนหนองคายวิทยาคาร กลุ่มสหวิทยาเขตหนองคาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่ประชากรผู้ให้ข้อมูล ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

5) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้ในการวิจัย

6) จัดเตรียมแบบสอบถามออนไลน์ Google Form เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี

3.2 ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

3.3 ดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google form เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ซึ่งได้รับทางอีเมลตอบกลับมา จำนวน 103 คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่ม สหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและนำแบบสอบถามไปใช้กับผู้ให้ข้อมูล แล้วนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์หาค่าทางสถิติต่าง ๆ ดังนี้

4.1 รวบรวม ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมีข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์

4.2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist) โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

4.3 วิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ทั้ง 6 ด้าน จำนวน 30 ข้อ ซึ่งคำถามจะเป็นสถานการณ์ทั่วไป และสถานการณ์ในโรงเรียนให้ครูเลือกตอบตามความคิดเห็นในข้อคำถาม โดยมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ มีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง สภาพการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย เห็นด้วยมากที่สุด

4 หมายถึง สภาพการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย เห็นด้วยมาก

3 หมายถึง สภาพการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย เห็นด้วยปานกลาง

2 หมายถึง สภาพการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย เห็นด้วยน้อย

1 หมายถึง สภาพการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย เห็นด้วยน้อยที่สุด

4.4 วิเคราะห์แบบสอบถามรายข้อโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปแล้วหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นภาพรวมและรายด้าน นำผลการวิเคราะห์มาแปลผลตามแนวคิดเบสท์และคาร์น ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง สภาพการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง สภาพการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง สภาพการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง สภาพการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง สภาพการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.5 วิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี ได้ผลการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เป็นครูไม่มีวิทยฐานะ มีประสบการณ์ทำงาน มีประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปี มากที่สุด รองลงมาประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี และมีประสบการณ์การทำงาน 11 ปีขึ้นไป ตามลำดับ

2. สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ รองลงมา คือ มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ และมาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพกายและจิตใจ 2.1) มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกิจกรรมจัดเวทีให้นักเรียนได้แสดงออก ตามความสามารถอย่างเหมาะสม รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีการสำรวจนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและพื้นที่ที่เป็นจุดเสี่ยง และผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตัวเอง และการเอาตัวรอดในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีมาตรการให้ครูเฝ้าระวังและสังเกตพฤติกรรมนักเรียน 2.2) มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีมาตรการติดป้ายสัญลักษณ์ในอาคาร หรือพื้นที่ที่ไม่แข็งแรงและมีความเสี่ยง รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดระบบสัญญาณในสถานศึกษาสำหรับยานพาหนะประเภทต่าง ๆ และสำหรับการเดินเท้า และผู้บริหารสถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนหลีกเลี่ยง การเข้าพื้นที่เสี่ยงอย่างต่อเนื่อง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานประเมินความเสี่ยงในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ 2.3) มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสำรวจนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและพื้นที่เป็นจุดเสี่ยง พร้อมกับเฝ้าระวัง สังเกตพฤติกรรม

นักเรียน รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างเครือข่าย เฝ้ารอวังทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน และผู้บริหารสถานศึกษา จัดระบบการสื่อสารเพื่อรับส่งข้อมูลด้านพฤติกรรมนักเรียนทั้งในสถานศึกษาและชุมชน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมความตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง 2.4) มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพกายและจิตใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนพิเศษรายคน รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้บริหารสถานศึกษาจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สนองต่อความสนใจของนักเรียนอย่างหลากหลาย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดเวทีให้นักเรียนได้แสดงออกตามความสามารถ

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย สามารถสรุปผลในแต่ละด้าน ดังนี้ 3.1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และทักษะทางสังคมให้แก่นักเรียน จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 53.40 ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนและบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งอย่างสันติวิธี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 27.18 และควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 19.42 ตามลำดับ 3.2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรตรวจสอบและปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนให้ปลอดภัยอยู่เสมอ จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 61.80 ควรจัดอบรมให้ความรู้เรื่องความปลอดภัยและการปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่นักเรียนและบุคลากร จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 24.72 และควรจัดอบรมให้ความรู้เรื่องความปลอดภัยและการปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่นักเรียนและบุคลากร จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 13.48 ตามลำดับ 3.3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดตั้งช่องทางรับเรื่องร้องเรียนที่เป็นความลับและปลอดภัย จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 41.71 ควรจัดอบรมให้ความรู้เรื่องสิทธิเด็กและสิทธิมนุษยชนแก่นักเรียน ครู และผู้ปกครอง จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 และควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานด้านสิทธิเด็กและสิทธิมนุษยชน จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 19.79 ตามลำดับ 3.4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจให้แก่ครูและบุคลากร จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 44.19 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการออกกำลังกายและการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 32.56 และผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพกายและจิตใจที่ดี เช่น พื้นที่สีเขียว มุมพักผ่อน จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 23.26 ตามลำดับ

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สามารถอภิปรายผลได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ รองลงมา คือ มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพกายและจิตใจที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารแสดงความเป็นภาวะผู้นำที่เข้มแข็งในการริเริ่มและดำเนินนโยบายด้านความปลอดภัยอย่างจริงจัง ให้ความสำคัญกับประเด็นความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นอันดับต้น ๆ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายและมีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเกี่ยวกับนโยบาย และมาตรการด้านความปลอดภัย จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอย่างเพียงพอ มีระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร มุ่งมั่นในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยเคร่งครัดในการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง และมีแผนรับมือและจัดการภาวะวิกฤตที่มีประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริพรรณ เกตุแก้ว และปองสิน วิเศษศิริ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินการรักษาความปลอดภัยตามมาตรการป้องกัน และแก้ไขปัญหาทางสังคมของโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ความปลอดภัยของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของขวัญเรือน ภาคนุพผา (2559) ได้ศึกษา เรื่องการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู พบว่า การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของอดิสร ตีปานธรรม (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของกนกอร อุณสถานนท์ (2563) ได้ศึกษา เรื่องการบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของกิงกนก กิณเรศ และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1) มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับมาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุในระดับสูง เนื่องจากตระหนักถึงความสำคัญของความปลอดภัยในการดำเนินงานและบริหารองค์กร มุ่งลดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน สร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในองค์กร ปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานอุตสาหกรรม รักษาภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และแสดงความรับผิดชอบต่อนักงานและสังคมซึ่งการที่มาตรการเหล่านี้อยู่ในระดับมากสะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของผู้บริหารในการจัดการกับปัญหาอุบัติเหตุอย่างจริงจัง สอดคล้องกับผลการวิจัยของขวัญเรือน ภาคนุพผา (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู พบว่า มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของอดิสร ตีปานธรรม (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา พบว่า มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2) มาตรการป้องกัน ปลูกฝังและปราบปรามภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย สอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ ตอบสนองต่อสถานการณ์สังคม สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ปกครอง พัฒนาทักษะชีวิตให้นักเรียน บูรณาการกับหลักสูตร ร่วมมือกับชุมชน ใช้เทคโนโลยีในการเฝ้าระวัง ฝึกอบรมบุคลากร และมีการประเมินปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง สะท้อนถึงความพยายามอย่างจริงจังในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับการเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริพรรณ เกตุแก้ว และปองสิน วิเศษศิริ (2557) ผลการวิจัยพบว่า มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ พบว่า อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของขวัญเรือน ภาคนุพผา (2559) ผลการวิจัยพบว่า มาตรการป้องกันปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของอดิสร ตีปานธรรม (2561) ผลการวิจัยมาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3) มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในหลายด้าน ได้แก่ การกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ในการป้องกันการละเมิดสิทธิ การจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณอย่างเพียงพอในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ การสร้างความตระหนักและให้ความรู้แก่บุคลากรและนักเรียนผ่านการจัดอบรมและกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ การพัฒนาระบบการเฝ้าระวัง และคัดกรองนักเรียนกลุ่มเสี่ยง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการดูแลและให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนามาตรการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้การดำเนินงาน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิในสถานศึกษาประสบความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับจากทุกภาคส่วน สอดคล้องกับผลการวิจัยของขวัญเรือน ภาคนุพผา (2559) พบว่า มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของอดิสร ตีปานธรรม

(2561) พบว่า มาตรการป้องกัน ปูกล้าง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิโดยรวมอยู่ในระดับมาก 4) มาตรการป้องกัน ปูกล้าง และปราบปรามภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพกายและจิตใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการจัดทำแผนงานและนโยบายที่ครอบคลุมการดูแลสุขภาพกายและจิตใจของนักเรียนอย่างเป็นระบบ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพกายและจิตใจที่ดี การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ การจัดให้มีระบบการคัดกรองและเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพของนักเรียน การจัดบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิต โดยผู้เชี่ยวชาญ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ การจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูและบุคลากรในการดูแลสุขภาพนักเรียน ตลอดจนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำมาปรับปรุงมาตรการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้การดูแลสุขภาพกายและจิตใจของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมทุกมิติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริพรรณ เกตุแก้ว และปองสิน วิเศษศิริ (2557) ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของขวัญเรือน ภาคนุพมา (2559) พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อติสร ดีปานธรรม (2561) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางพัฒนาการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สามารถสรุปผลในแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และทักษะทางสังคมให้แก่นักเรียน ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนและบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งอย่างสันติวิธี และควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Vicario (2012) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการด้านความปลอดภัยโรงเรียนในแคว้นคาสตาลัน ประเทศสเปน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ตระหนักถึงหน้าที่รับผิดชอบของตน ที่มีต่อการดูแลรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษาซึ่งต้องประสานความร่วมมือไปยังทุกคนในโรงเรียน ชุมชน ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ ทั้งหมด 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรตรวจสอบและปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนให้ปลอดภัยอยู่เสมอ ควรจัดอบรมให้ความรู้เรื่องความปลอดภัยและการปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่นักเรียนและบุคลากร และควรจัดอบรมให้ความรู้เรื่องความปลอดภัยและการปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่นักเรียนและบุคลากร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Vicario (2012) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ตระหนักถึงหน้าที่รับผิดชอบของตน ที่มีต่อการดูแลรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษา การดูแลรักษาความปลอดภัยเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Hidayati et al. (2012) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการกำหนดเขตปลอดภัยในโรงเรียน การทำเครื่องหมายบนถนนและสัญญาณจราจรต่อพฤติกรรมความเร็ว ผลการศึกษาพบว่า การกำหนดเขตปลอดภัยในโรงเรียน การทำเครื่องหมายบนถนนและสัญญาณจราจร ช่วยให้ผู้ใช้ขี้นยานพาหนะมีความระมัดระวังและลดความเร็ว 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดตั้งช่องทางรับเรื่องร้องเรียนที่เป็นความลับและปลอดภัย ควรจัดอบรมให้ความรู้เรื่องสิทธิเด็กและสิทธิมนุษยชนแก่นักเรียน ครู และผู้ปกครอง และควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานด้านสิทธิเด็กและสิทธิมนุษยชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Vicario (2012) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ตระหนักถึงหน้าที่รับผิดชอบของตน ที่มีต่อการดูแลรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษา การดูแลรักษาความปลอดภัยเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจให้แก่แก่นักเรียนและบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการออกกำลังกายและการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพกายและจิตใจที่ดี เช่น พื้นที่สีเขียว มุมพักผ่อน สอดคล้องกับผลการวิจัยของกนกอร อุณสณานท์ (2563) พบว่า ควรจัดประชุมวางแผนการดำเนินการ ด้านสุขภาพอนามัยของบุคลากรและนักเรียน

องค์ความรู้ใหม่

สถานศึกษาปลอดภัยมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการความปลอดภัย สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ปลอดภัย สภาพแวดล้อมทางสังคมที่ปลอดภัย การมีส่วนร่วมของชุมชน และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย วางแผน และติดตามผลเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในทุกมิติ แนวทางการดำเนินงานประกอบด้วย การประเมินสภาพความเสี่ยง จัดทำแผนปฏิบัติการ ดำเนินงานตามแผน ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และพัฒนา

มาตรการด้านความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของนักเรียน ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาเป็นพื้นที่ปลอดภัยอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีมาตรการให้ครูเฝ้าระวังและสังเกตพฤติกรรมนักเรียนโดยการอบรมให้ความรู้แก่ครู เกี่ยวกับการสังเกตพฤติกรรมที่ผิดปกติและสัญญาณเตือนต่าง ๆ

1.2 มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ ผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะทำงานประเมินความเสี่ยงในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยคัดเลือกบุคลากรที่มีความเหมาะสม มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม มีความรู้ด้านความปลอดภัยและการบริหารความเสี่ยง และมีทักษะการวิเคราะห์และการตัดสินใจ

1.3 มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง เช่น ให้นักเรียนทำแบบประเมินจุดแข็งของตนเอง จัดชมรมหรือกิจกรรมเสริมทักษะหลากหลายด้านและจัดการแข่งขันหรือนิทรรศการแสดงผลงานของนักเรียน

1.4 มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพกายและจิตใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดเวทีให้นักเรียนได้แสดงออกตามความสามารถ เช่น ส่งเสริมการนำเสนอความรู้ ข่าวสาร หรือความสามารถพิเศษผ่านเสียงตามสาย จัดพื้นที่แสดงผลงานศิลปะ โครงการวิทยาศาสตร์ หรือสิ่งประดิษฐ์ของนักเรียน เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

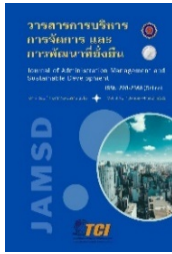
2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยผู้บริหารกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย

2.2 ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลความปลอดภัยผู้บริหารกลุ่มสหวิทยาเขตเทสรังสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร อุ่นสถานนท์. (2563). การบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 10(2), 1-14.
- กฤษฎา ศรีสุชาติ. (2559). การพัฒนาตัวบ่งชี้และคู่มือโรงเรียนปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 10(3), 259-272.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- กึ่งกนก กิณเรศ, อภิสิทธิ์ สมศรีสุข และพรเทพ เสถียรนพแก้ว. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(6), 165-178.
- ขวัญเรือน ภาคบุบผา. (2559). *การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สุจินตนา ตรงประสิทธิ์. (2560). *การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปัตตานี. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*.

- จิตรจัญญ ทรวงวิทยา. (2561). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 3(1), 41–57.
- ปัทมา ประทุมสุวรรณ. (2562). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ปาริฉัตร โชติจันทร์. (2560). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มูลนิธิศูนย์พิทักษ์เด็ก. (2557). โรงเรียนคุ้มครองเด็ก ตอน ความปลอดภัยในโรงเรียน เรื่องใหญ่ที่ต้องให้ความสนใจ. สืบค้น 12 กรกฎาคม 2566, จาก <https://www.thaichildrights.org/articles/article-violence/โรงเรียนคุ้มครองเด็ก-ต-5/>.
- ยุพธนา เกื้อกุล. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิรัตน์ พงษ์มิตร. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิริพรรณ เกตุแก้ว และปองสิน วิเศษศิริ (2557). การดำเนินการรักษาความปลอดภัยตามมาตรการป้องกัน และแก้ไขปัญหาทางสังคมของโรงเรียนประถมศึกษา. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 9(3), 170–180.
- สารินทร์ เอี่ยมครอง. (2561). แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 2 (2556). *สพป.อุดรดิตถ์ เขต1 และ เขต 2 จับมือร่วมพัฒนา พสน. สร้างความปลอดภัยให้นักเรียน และขยายจำนวน พสน.* สืบค้น 12 กรกฎาคม 2566 จาก <https://www.obec.go.th/archives/822267>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *คู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556*. สำนักอำนวยการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- อดิสร ดีปานธรรม. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชรินทร์.
- อาศิราภรณ์ วรรณรัตน์ และเสาวณี ตรีพุทธรัตน์. (2557). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 8(4), 210-219.
- อัจฉรา จงดี. (2560). การศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน จังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- Hidayatia, N., Liub, R., & Montgomery, F. (2012). The Impact of School Safety Zone and Roadside Activities on Speed Behaviour: the Indonesian Case. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 54(2012), 1339 – 1349.
- Vicario, A. D. (2012). Safety management in Catalonia's schools. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 46(2012), 3324 – 3328.

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	
---	--	---

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10

Factors affecting the efficiency of tax collection of the Regional Revenue Office 10

ศษพร แก้วลา^{1*}, สามารธ อัยกร², ชาติชัย อุดมกิจมงคล³

Sasaphon Kaewla^{1*}, Samart Aiyakorn², Chardchai Udomkijmongkol³

^{1, 2, 3} สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

^{1, 2, 3} Major in Public Administration, Faculty of Management Science, Sakon Nakhon Rajabhat University

Corresponding author: E-mail : rd.sasaphon@gmail.com^{1}, Saamm_5@hotmail.com²,

Chardchai_u@hotmail.com³

Received: 18 February 2025

Revised: 07 March 2025

Accepted: 23 February 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ปัจจัยทางการบริหารและประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลและปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพากรภาค 10 จำนวน 218 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.379-0.815 และค่าความเชื่อมั่น 0.869 และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานสรรพากรภาค 10 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยการบริหารองค์การของสำนักงานสรรพากรภาค 10 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม และหลักความโปร่งใส มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนหลักการมีส่วนร่วม มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นหลักความคุ้มค่า โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 ได้ร้อยละ 84.60 ปัจจัยทางการบริหารองค์การ ด้านงบประมาณ ด้านวิธีการทำงาน และด้านวัสดุอุปกรณ์ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของ

สำนักงานสรรพากรภาค 10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านบุคลากร มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 ได้ร้อยละ 92.50

คำสำคัญ: การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล, ปัจจัยการบริหารองค์การ, ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี

Abstract

The purposes of this research included the following: 1. To study the level of administration according to the principles of good governance administrative factors and efficiency in tax collection of the Revenue Office Region 10. 2. To study the level of administration according to the principles of good governance administrative factors and efficiency in tax collection of Revenue Office Region 10. The sample group consisted of 218 personnel of agencies under Revenue Office Region 10 by stratified sampling method. The questionnaire was used as the tool for data collection and statistics employed for data analysis incorporated frequency, percentage, standard deviation, and Multiple Regression Analysis. The study revealed these results: 1. Good Governance of Regional Revenue Office 10 as a whole was at a high level organizational management factors of the Regional Revenue Office 10 are overall at a high level and the efficiency of organizing Overall tax collection of Regional Revenue Office 10 was at a high level. 2. Management according to the good governance the rule of law, the principle of responsibility, the principle of morality, and the principle of transparency. It influences the efficiency of tax collection of Revenue Office Region 10 with statistical significance at the .01 level for the participation principle. It has a statistically significant influence on the tax collection efficiency of Regional Revenue Office 10, at the level of .05. Except for the value principle they were able to jointly predict the level of tax collection efficiency of the Revenue Office Region 10 at 84.60 percent. Management factors such as budget, working methods, and materials and equipment have a significant influence on the tax collection efficiency of Regional Revenue Office 10. Statistics at the 0.01 level as for personnel influence the tax collection efficiency of Regional Revenue Office 10 with statistical significance at the 0.05 level. Except for morality and ethics, together they can predict the level of tax collection efficiency of the Regional Revenue Office 10 at 92.50 percent.

Keywords: good governance, management factors, tax collection efficiency

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

กรมสรรพากรในฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐบาล สังกัดกระทรวงการคลัง มีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษี จากฐานรายได้ และฐานการบริโภคภายในประเทศ โดยจัดเก็บจากประชาชนตามประมวลรัษฎากรและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกรมสรรพากรได้ให้ความสำคัญกับการบริการอยู่ในทุกระบวนการทำงาน เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับผู้เสียภาษีเป็นสำคัญ และรวมถึงการสร้างคามยินยอมให้ผู้เสียภาษีต้องการเสียภาษีด้วยความสมัครใจ เพื่อเพิ่มรายได้จากการจัดเก็บภาษีให้รัฐบาล นำมาใช้พัฒนาประเทศ ภาษีที่กรมสรรพากรจัดเก็บได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีเงินได้ปิโตรเลียม ภาษีมูลค่าเพิ่ม อากรแสตมป์ จากอดีตจนถึงปัจจุบันกรมสรรพากร มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน

ด้านการให้บริการผู้เสียภาษีและประชาชนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นการบริหารการจัดเก็บภาษีให้เกิดความเป็นธรรมและโปร่งใส ภายใต้หลักการที่คำนึงถึงประชาชนเป็นเป้าหมายหลักในการทำงาน จึงทำให้คุณภาพในการให้บริการในการยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีเป็นสิ่งสำคัญที่ทางหน่วยงานรับชำระ หรือสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาทั่วประเทศที่จะต้องพบกับผู้เสียภาษี หรือผู้รับบริการเป็นด่านแรก ส่งผลให้สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา ต้องใส่ใจดูแลผู้ประกอบการที่มาใช้บริการได้ อย่างมีคุณภาพ โปร่งใส มีความเท่าเทียมกัน และทำให้ผู้เสียภาษีได้รับความพึงพอใจจากการใช้บริการที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาให้มากที่สุด และยังสามารถช่วยขจัดปัญหาการถูกร้องเรียนจากการปฏิบัติงานได้อีกเช่นกัน (กรมสรรพากร, 2566)

ในด้านการบริหารการจัดเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากร ได้กระจายอำนาจการบริหารงานไปยังหน่วยงานทั้งหมด 996 หน่วยงานทั่วประเทศ ประกอบด้วย 10 สำนัก 5 กลุ่ม 5 กอง สำนักงานสรรพากรภาค 12 ภาค สำนักงานสรรพากรพื้นที่ 119 พื้นที่ และสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา 850 สาขา โดยเน้นให้สำนักงานสรรพากรภาคเป็นผู้รับผิดชอบกำกับดูแลสำนักงานสรรพากรพื้นที่ที่อยู่ในสังกัดความรับผิดชอบ รวมทั้งการประเมินผลและสนับสนุนการปฏิบัติงานของสำนักงานสรรพากรพื้นที่ โดยในปีงบประมาณ 2566 กรมสรรพากรสามารถจัดเก็บได้ 868,223.268 ล้านบาท สูงกว่าประมาณการที่ตั้งไว้ที่ 859,693.003 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.99 และสูงกว่าปีงบประมาณ 2565 ซึ่งจัดเก็บได้ที่ 826,723.546 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.02 (กรมสรรพากร, 2566)

สำนักงานสรรพากรภาค 10 เป็นส่วนราชการสังกัดส่วนกลาง เดิมเรียกว่าสำนักงานสรรพากรเขต 4 สำนักงานตั้งอยู่ที่จังหวัดอุดรธานี การบริหารงานภายในสำนักงานขึ้นตรงต่ออธิบดีกรมสรรพากร แต่เพื่อความคล่องตัว ในการบริหารงาน จึงได้แต่งตั้งสรรพากรภาค (เจ้าหน้าที่บริหารงานสรรพากร 9) เป็นผู้ปฏิบัติราชการแทนอธิบดีตามควรแก่อำนาจและได้กำหนดอย่างชัดแจ้ง สำนักงานสรรพากรภาค 10 มีหน่วยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบดังนี้ 1) สำนักงานสรรพากรพื้นที่ขอนแก่น 2) สำนักงานสรรพากรพื้นที่อุดรธานี 3) สำนักงานสรรพากรพื้นที่ร้อยเอ็ด 4) สำนักงานสรรพากรพื้นที่กาฬสินธุ์ 5) สำนักงานสรรพากรพื้นที่มหาสารคาม 6) สำนักงานสรรพากรพื้นที่สกลนคร 7) สำนักงานสรรพากรพื้นที่มุกดาหาร 8) สำนักงานสรรพากรพื้นที่เลย 9) สำนักงานสรรพากรพื้นที่หนองคาย 10) สำนักงานสรรพากรพื้นที่หนองบัวลำภู 11) สำนักงานสรรพากรพื้นที่นครพนม 12) สำนักงานสรรพากรพื้นที่บึงกาฬ เป็นหน่วยงานให้บริการ ผู้เสียภาษี พิจารณาคืนเงิน ภาษีอากร และให้คำปรึกษา เกี่ยวกับกฎหมายภาษี ซึ่งในปีงบประมาณ 2567 สำนักงานสรรพากรภาค 10 สามารถจัดเก็บภาษีได้ต่ำสุดอันดับ 3 เมื่อเปรียบเทียบกับสำนักงานสรรพากรทั้ง 12 ภาค รองจากสำนักงานสรรพากรภาค 7 สามารถจัดเก็บได้ 9,705.849 ล้านบาท และสำนักงานสรรพากรภาค 12 สามารถจัดเก็บได้ 10,328.569 ล้านบาท โดยสำนักงานสรรพากรภาค 10 สามารถจัดเก็บได้ 15,208.858 ต่ำกว่าประมาณการที่ตั้งไว้ที่ 16,023.542 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 5.08 และต่ำกว่าปีงบประมาณ 2566 ซึ่งจัดเก็บได้ที่ 15,316.195 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 0.70 (สำนักงานสรรพากรภาค 10, 2567) ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาจากการดำเนินงานในการจัดเก็บภาษีอากร ทำให้ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรของสำนักงานสรรพากรภาค 10 ลดลงและส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศตามมาด้วย สำนักงานสรรพากรภาค 10 ได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการในหน่วยงาน เพื่ออำนวยความสะดวกและให้บริการประชาชนอย่างโปร่งใส มีประสิทธิภาพ ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติราชการเกินความจำเป็น เกิดความคุ้มค่า แต่ที่ผ่านมามีผู้เสียภาษีส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงลบในการชำระภาษีอากร ดังนั้นเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ต่อกรมสรรพากร สร้างทัศนคติในเชิงบวก และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้เสียภาษีอากรตลอดจนเพื่อให้เกิดความร่วมมือทางด้านภาษีอากร การให้บริการจึงต้องเสริมสร้างคุณภาพการให้บริการตามปริมาณงานที่เพิ่มมากขึ้นด้วย นอกจากนั้นการบริการประชาชนนับได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่หน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพากรภาค 10 ซึ่งจะต้องดำเนินการให้เกิดประสิทธิผล และประโยชน์สูงสุด โดยประเมินประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลและปัจจัยการบริหารงานที่ส่งผลต่อการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงาน ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพากรภาค 10 จะทำให้การบริหาร การพัฒนา และการดำเนินการของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพากรภาค 10 ประสบความสำเร็จ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของ

สำนักงานสรรพากรภาค 10 ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางและเป็นข้อสนเทศในการวางแผนกลยุทธ์เพื่อการปรับปรุงองค์กรและบุคลากร ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน แกไขปรับปรุงพัฒนาด้านการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพากรภาค 10 เพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการให้บริการประชาชน อันจะนำไปสู่การให้บริการที่มีคุณภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนทุกระดับอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับเป้าหมายการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ปัจจัยทางการบริหารองค์การและประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลและปัจจัยทางการบริหารองค์การที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10

การทบทวนวรรณกรรม

หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 มุ่งเน้นให้หน่วยงานของรัฐ ดำเนินงานตามภาระหน้าที่โดยยึดหลักการพื้นฐาน 6 ประการ ได้แก่

1. หลักนิติธรรม (rule of law) หมายถึง การตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม การบัญญัติ การให้เป็นไปตามกฎหมาย การกำหนดกฎกติกา และการปฏิบัติตามกฎกติกา ที่ตกลงกันไว้อย่างเคร่งครัดโดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ ความยุติธรรมของสมาชิก
2. หลักคุณธรรม (ethics) หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริใจ ชยัน อุดม มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ
3. หลักความโปร่งใส (transparency) หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใสในระดับประเทศ ประชาชนมีอิสระในการสื่อสาร สื่อมวลชนสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่และมีจริยธรรม มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องได้
4. หลักความมีส่วนร่วม (participation) หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแสดงความคิดเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่น ๆ
5. หลักความรับผิดชอบ (accountability) หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตน
6. หลักความคุ้มค่า (value for money) หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทย มีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหาร

วิช วิษณุภาวรรณ (2553) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหารจัดการที่เรียกว่า 3M-11M (หรืออาจเรียกว่าทรัพยากรบริหารจัดการ หรือทรัพยากรการจัดการ (management resources)) โดย “การจัดกลุ่มหรือการจัดกลุ่มปัญหา” ด้วย ดังนี้ 1) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (man) 2) การบริหารงบประมาณ (money) 3) การบริหารงานทั่วไป

(management) 4) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ (material) 5) การบริหารคุณธรรม (morality) 6) การให้บริการประชาชน (market) 7) การบริหารข่าวสาร หรือข้อมูลข่าวสาร (message) 8) วิธีการ ระเบียบ แบบแผน หรือเทคนิค (method) 9) การบริหารเวลา หรือรอบเวลาในการปฏิบัติงาน (minute) 10) การประสานงาน หรือการประนีประนอม (mediation) 11) การวัดผล หรือการประเมินผลการปฏิบัติงาน (measurement)

หลักการจัดเก็บภาษี

Adam Smith นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ แห่งสำนัก Classic ได้วางหลักสำคัญ 4 ประการ เกี่ยวกับการบริหารภาษีที่ดี (Four Maxims regarding taxes in general) ซึ่งเขาได้กล่าวไว้ในหนังสือ ชื่อ The Wealth of Nations ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในทุกประเทศเมื่อปลายศตวรรษที่ 18 และยังเป็นที่ยอมรับอยู่จนถึงปัจจุบัน ได้แก่ (Adam Smith, 1776 อ้างถึงใน วาสนา เมธวรากุล, 2559)

1. หลักความเป็นธรรม (equity) หมายถึง บุคคลสมควรเสียภาษีตามความต้องการของรัฐตามระดับความสามารถในการเสียภาษีหรือระดับฐานอื่น

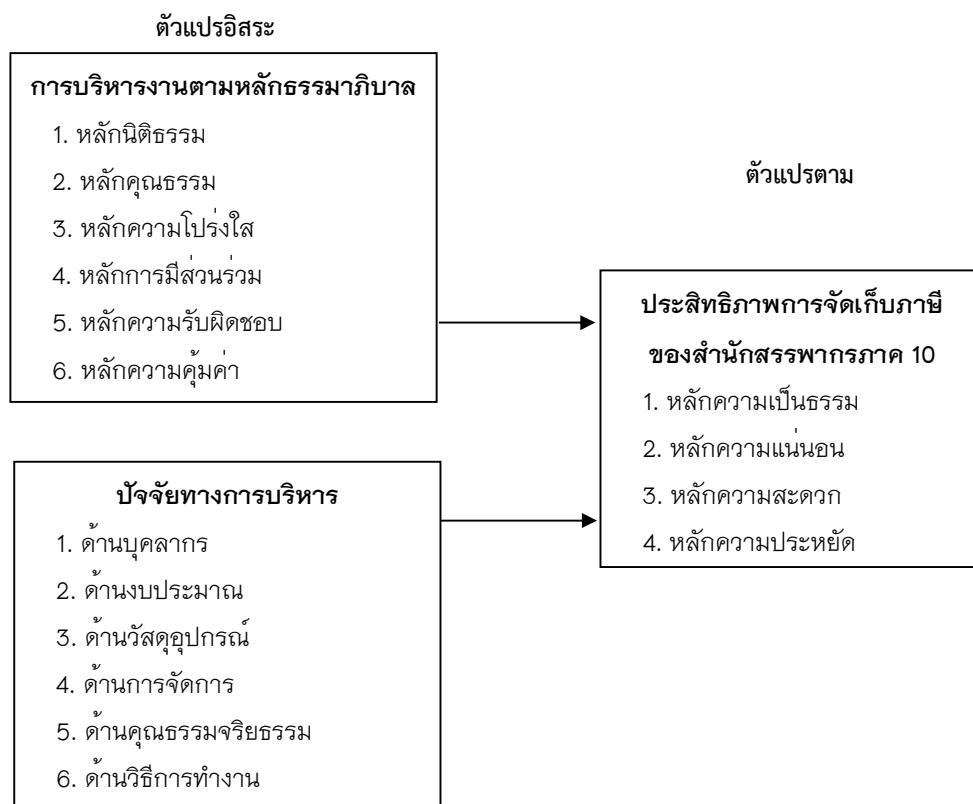
2. หลักความแน่นอน (certainty) หมายถึงว่า ภาษีที่เรียกเก็บควรมีลักษณะที่แน่นอน มิใช่ปราศจากหลักเกณฑ์ทั้งเวลาที่ชำระ วิธีการชำระ จำนวนที่พึงชำระ ควรเป็นที่ชัดเจนแก่ผู้เสียภาษีและบุคคลอื่น ๆ ทุก ๆ คน ตามหลักนี้เป็นการวางเกณฑ์การจัดเก็บให้ผู้เสียภาษีอากรได้ทราบชัดเจน เพื่อให้ผู้เสียภาษีอากรมีโอกาสปรับปรุงวิธีดำเนินธุรกิจของตนและจัดเตรียมค่าใช้จ่ายด้านภาษีอากรล่วงหน้า และสามารถชำระภาษีอากรได้โดยถูกต้องตามกำหนดเวลาและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ

3. หลักความสะดวก (convenience) หลักนี้ Adam Smith เห็นว่าภาษีอากรทุกประเภทควรเรียกเก็บตามเวลาหรือตามวิธีสะดวกที่สุดแก่ผู้ต้องเสียภาษีตามหลักนี้ หมายถึงว่าเมื่อประชากรมีภาระที่ต้องเสียภาษีอากรให้แก่รัฐแล้ว ก็ควรได้รับความสะดวกในการไปติดต่อชำระภาษี เป็นต้นว่าควรกำหนดระยะเวลาชำระภาษีให้เหมาะสมแก่ฤดูกาล โดยวางวิธีการจัดเก็บให้จ่ายต่อการชำระและกำหนดสถานที่ที่ต้องเสียภาษีไว้ให้สะดวกแก่การสัญจรไปมา ตลอดจนการให้คำแนะนำในการปฏิบัติในการเสียภาษีตามสมควร เป็นต้น หลักความสะดวกนี้หากได้วางไว้เหมาะสมแล้ว ย่อมจูงใจให้ประชาชนร่วมมือเสียภาษีอากรโดยครบถ้วนยิ่งขึ้น

4. หลักความประหยัด (economy) หมายถึง การบริหารการจัดเก็บภาษีควรจะให้เสียค่าใช้จ่ายทั้งผู้จัดเก็บภาษีและผู้เสียภาษีน้อยที่สุด แต่ให้ได้ผลประโยชน์มากที่สุด ตามหลักนี้ Adam Smith เห็นว่า ค่าใช้จ่ายในการบริหารการจัดเก็บควรจะต่ำ และการจัดเก็บภาษีควรจะมีผลกระทบกระเทือนการทำงานเอกชนน้อยที่สุด โดยได้ยกตัวอย่างที่ไม่ถูกต้องตามหลักประหยัดได้แก่ ภาษีอากรบางประเภท ซึ่งจะต้องใช้เจ้าหน้าที่จัดเก็บจำนวนมาก การใช้เจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจกิจการของผู้เสียอากรบ่อยครั้งเกินไป จนทำให้ประชาชนท้อถอยในการทำงาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำ 1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พุทธศักราช 2542 มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานสรรพากรภาค 10 2) แนวความคิดเกี่ยวกับทรัพยากรในการบริหาร 6 M ของ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2553) มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารองค์การของสำนักงานสรรพากรภาค 10 3) หลักการจัดเก็บภาษีอากรที่ดี ของ Adam Smith (1776 อ้างถึงใน วาสนา เมธวรากุล, 2559) มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ บุคลากรหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพากรภาค 10 จำนวน 503 คน (สำนักงานสรรพากรภาค 10, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพากรภาค 10 จำนวน 218 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเทียบตารางสำเร็จรูปคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970 อ้างถึงใน สรชัย พิศาลบุตร, 2556) และจะทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (check list)

ตอนที่ 2 การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานสรรพากรภาค 10 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ปัจจัยการบริหารองค์กรของสำนักงานสรรพากรภาค 10 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ประสิทธิผลการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบ

ประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ลักษณะแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (open-ended form)

ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.379-0.815 และค่าความเชื่อมั่น 0.869

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ถึง สรรพากรภาค 10 การเก็บข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นบุคลากรหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพากรภาค 10 จำนวน 218 คน

3.2 ส่งแบบสอบถามไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องพร้อมชี้แจงรายละเอียด ความมุ่งหมายของการออกแบบสอบถามนี้ เพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันในการตอบแบบสอบถาม

3.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการส่งแบบสอบถามไปยังหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพากรภาค 10 เพื่อนำแบบสอบถามไปแจกแก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 218 คน หน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพากรภาค 10 จำนวน 218 คน

3.4 ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำแบบสอบถามไปประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม

4.2 ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วลงรหัส (coding form)

4.3 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3.1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ตามแบบสอบถาม ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ (frequencies) และค่าร้อยละ (percentage)

4.3.2 การวิเคราะห์ระดับ 1) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานสรรพากรภาค 10 2) ปัจจัยการบริหารองค์การของสำนักงานสรรพากรภาค 10 3) ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 ใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

4.3.3 การทดสอบสมมติฐานเพื่อศึกษาอิทธิพลของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลและปัจจัยทางบริหารองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยในเบื้องต้นจะทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรในตัวแบบที่ใช้ในการศึกษาเพื่อป้องกันการเกิด Multicollinearity ผู้วิจัยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานสรรพากรภาค 10 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักสรรพากรภาค 10 โดยรวม และรายด้าน

ด้านที่	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	หลักนิติธรรม	3.97	0.49	มาก
2	หลักคุณธรรม	4.08	0.51	มาก
3	หลักความโปร่งใส	4.04	0.45	มาก
4	หลักการมีส่วนร่วม	3.97	0.44	มาก
5	หลักความรับผิดชอบ	4.02	0.43	มาก
6	หลักความคุ้มค่า	4.04	0.47	มาก
รวม		4.02	0.37	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักสรรพากรภาค 10 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ หลักคุณธรรม ($\bar{X} = 4.08$) รองลงมาคือ หลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.04$) หลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.04$) หลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.02$) หลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.97$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ หลักนิติธรรม ($\bar{X} = 3.97$)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยการบริหารองค์การของสำนักงานสรรพากรภาค 10 รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัจจัยการบริหารองค์การของสำนักงานสรรพากรภาค 10

ด้านที่	ปัจจัยทางการบริหารองค์การ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	บุคลากร	3.84	0.70	มาก
2	งบประมาณ	3.90	0.69	มาก
3	วัสดุอุปกรณ์	3.89	0.72	มาก
4	การจัดการ	3.85	0.68	มาก
5	คุณธรรมจริยธรรม	3.88	0.67	มาก
6	วิธีการทำงาน	3.85	0.70	มาก
ภาพรวม		3.87	0.65	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ปัจจัยทางการบริหารองค์การของสำนักงานสรรพากรภาค 10 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านงบประมาณ ($\bar{X} = 3.90$) รองลงมาคือ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ($\bar{X} = 3.89$) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 3.88$) ด้านการจัดการ ($\bar{X} = 3.85$) ด้านวิธีการทำงาน ($\bar{X} = 3.85$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 3.84$)

3. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักสรรพากรภาค 10 รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10

ด้านที่	ประสิทธิภาพการการจัดเก็บภาษี	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	หลักความเป็นธรรม	3.89	0.66	มาก
2	หลักความแน่นอน	3.90	0.70	มาก
3	หลักความสะดวก	3.87	0.65	มาก
4	หลักความประหยัด	3.88	0.68	มาก
รวม		3.89	0.64	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ประสิทธิภาพการการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ หลักความแน่นอน ($\bar{X} = 3.90$) รองลงมาคือ หลักความเป็นธรรม ($\bar{X} = 3.89$) หลักความประหยัด ($\bar{X} = 3.88$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ หลักความสะดวก ($\bar{X} = 3.87$)

4. ผลการวิเคราะห์หัตถิพลของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์หัตถิพลของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 23

ตัวแปรพยากรณ์	B	Stderror	(β)	t	P-value	Collinearity	
						Tolerance	VIF
(Constant)	0.331	0.196		1.686	0.093		
หลักนิติธรรม	0.949	0.062	0.729	15.228	0.000**	0.318	3.140
หลักคุณธรรม	0.255	0.042	0.202	6.051	0.000**	0.656	1.524
หลักความโปร่งใส	0.194	0.060	0.134	3.204	0.002**	0.416	2.405
หลักการมีส่วนร่วม	0.139	0.056	0.096	2.489	0.014*	0.496	2.017
หลักความรับผิดชอบ	0.403	0.071	0.267	5.668	0.000**	0.329	3.042
หลักความคุ้มค่า	0.088	0.059	0.064	1.498	0.136	0.402	2.489
R = 920, R ² = 0.846, R ^{2Adj} = 0.841, F = 192.926, Sig. = 0.001**							

จากตาราง 4 พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักนิติธรรม ($\beta = 0.729$) หลักความรับผิดชอบ ($\beta = 0.267$) หลักคุณธรรม ($\beta = 0.202$) และหลักความโปร่งใส ($\beta = 0.134$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนหลักการมีส่วนร่วม ($\beta = 0.096$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 ได้ร้อยละ 84.60 ($R^2 = 0.846$)

5. ผลการวิเคราะห์หัตถิพลของปัจจัยทางการบริหารองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10

ตัวแปรพยากรณ์	B	Stderror	(β)	t	P-value	Collinearity	
						Tolerance	VIF
(Constant)	0.285	0.074		3.855	0.000		
บุคลากร	0.137	0.054	0.149	2.527	0.012*	0.103	9.698
งบประมาณ	0.291	0.062	0.312	4.668	0.000**	0.080	12.480
วัสดุอุปกรณ์	0.224	0.047	0.251	4.719	0.000**	0.127	7.904
การจัดการ	0.002	0.049	0.002	0.044	0.965	0.130	7.707
คุณธรรมจริยธรรม	0.043	0.048	0.045	0.886	0.377	0.142	7.063
วิธีการทำงาน	0.237	0.039	0.257	6.060	0.000**	0.198	5.043
R = 962, R ² = 0.925, R ² Adj = 0.922, F = 431.166, Sig. = 0.001**							

จากตาราง 5 พบว่า ปัจจัยทางการบริหารองค์การ ด้านงบประมาณ ($\beta = 0.312$) ด้านวิธีการทำงาน ($\beta = 0.257$) และด้านวัสดุอุปกรณ์ ($\beta = 0.251$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านบุคลากร ($\beta = 0.149$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 ได้ร้อยละ 92.50 ($R^2 = 0.925$)

การอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานสรรพากรภาค 10 พบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานสรรพากรภาค 10 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ หลักคุณธรรม รองลงมาคือ หลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ หลักนิติธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทองสุข ทองสา (2558) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการสรรพากรต่อการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษา สำนักงานสรรพากรพื้นที่สระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของข้าราชการสรรพากรต่อการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษาสำนักงานสรรพากรพื้นที่สระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับปัจจัยทางการบริหารองค์การและประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 พบว่า ปัจจัยทางการบริหารองค์การองค์การของสำนักงานสรรพากรภาค 10 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านงบประมาณ รองลงมาคือ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการจัดการ ด้านวิธีการทำงาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านบุคลากร ผลการวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของศรัณย์ จิตาธิ (2563) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของเทศบาลเมือง ประจวบคีรีขันธ์ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการบริหารการจัดเก็บภาษีของเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของประภาพร พิษผักหวาน (2562) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาวินิจฉัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของชาญวิวัฒน์ กิจสวัสดิ์ (2560) ได้ทำการศึกษาปัจจัยการ

บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน กรณีศึกษาเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นบุคลากรต่อปัจจัยด้านการบริหารในการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองไร่ขิงอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร สีสว่าง และสิทธิเดช สิริสุขะ (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอยางาย จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษามีผลพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอยางาย จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นปัจจัยทางการบริหาร ได้แก่ ด้านสถานที่ วัสดุ และอุปกรณ์

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 พบว่า ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ หลักความแน่นอน รองลงมาคือ หลักความเป็นธรรม หลักความประหยัด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ หลักความสะดวก ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอรพรรณ นองสุข (2566) ได้ทำการศึกษา ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากรของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 12 ผลการศึกษามีผลพบว่า ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากรของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 12 อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของนุริชา มาหิละ (2566) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดนราธิวาส ผลการศึกษามีผลพบว่า ระดับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดนราธิวาส อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งไพลิน บุญหล้า (2563) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของศรัณย์ จิตตารีย์ (2563) ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในการบริหารการจัดเก็บภาษีของเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธิธรา ชุ่มใจ (2562) ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากร ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานสรรพากรภาค 2 ผลการศึกษามีผลพบว่า ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากร ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานสรรพากรภาค 2 อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราภรณ์ รังคสิริ และสวสดี วรรณรัตน์ (2562) ได้ทำการศึกษา องค์ประกอบหลักการจัดเก็บภาษีที่ดินของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจัดเก็บภาษีเป็นธรรมอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของประภาพร พิษผั๊กหวาน (2562) ผลการศึกษามีผลพบว่า ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลสามสวน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาอิทธิพลของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม และหลักความโปร่งใส มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 ส่วนหลักการมีส่วนร่วม มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 ได้ร้อยละ 84.60 ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของภูติศ นอขุนทด (2565) ได้ทำการศึกษา หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานภาครัฐ ผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบด้วยหลักสำคัญ 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า หากองค์กรมีการบริหารงานภาครัฐที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ตลอดจนส่งผลดีต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ ดังนั้นหากความไว้วางใจที่ประชาชนมีต่อรัฐบาล ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐย่อมสะท้อนถึงคามมีธรรมาภิบาลในการ บริหารงานภาครัฐในระดับที่สูง สอดคล้องกับงานวิจัยของทองสุข ทองสา (2558) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษาสำนักงานสรรพากรพื้นที่สระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหน้าที่เป็นอย่างมาก

ส่วนการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความคุ้มค่า ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพากรภาค 10 ทุกแห่ง มีการใช้ทรัพยากรของทางราชการคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม จนกลายเป็นเรื่องปกติ และยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา จึงอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความคุ้มค่า ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยทางการบริหารองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 พบว่า ปัจจัยทางการบริหารองค์การ ด้านงบประมาณ ด้านวิธีการทำงาน และด้านวัสดุอุปกรณ์ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 ส่วนด้านบุคลากร มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 ได้ร้อยละ 92.50 ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของประภาพร พิษผั๊กหวาน (2562) ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านสถานที่ วัสดุและอุปกรณ์ และปัจจัยด้านโครงสร้างภาษีและการบริหารจัดการ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลสามสวน สอดคล้องกับงานวิจัยของชาญวิวัฒน์ กิจสวัสดิ์ (2560) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการบริหารส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะ และสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร สีสว่าง และสิทธิเดช สิริสุขะ (2558) ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ ด้านสถานที่ วัสดุ และอุปกรณ์ สถานที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอท่ายาง ด้านบุคลากร เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการจัดเก็บภาษีเป็นอย่างดี จำนวนบุคลากรด้านการจัดเก็บภาษีอากร มีเพียงพอต่อการจัดเก็บภาษีอากร

ส่วนปัจจัยทางการบริหารองค์การด้านการจัดการ และด้านคุณธรรมจริยธรรมไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า จากผลการวิจัย พบว่า หน่วยงานของท่านมีการวางแผนการดำเนินงานตามภารกิจอย่างชัดเจน เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานและหน่วยงานของท่านวางตัวบุคลากรผู้ปฏิบัติงานได้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ ไม่มีการใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนหรือให้พวกพ้อง มีค่าเฉลี่ยในระดับที่ต่ำกว่าข้ออื่น ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า หน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพากรภาค 10 มีการวางแผนการดำเนินงานตามภารกิจในระดับที่ต่ำ และมีการวางตัวบุคลากรผู้ปฏิบัติงานได้ไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ อาจมีการใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนหรือให้พวกพ้อง จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ปัจจัยทางการบริหารองค์การด้านการจัดการ และด้านคุณธรรมจริยธรรมไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้คือ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักนิติธรรม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 มากที่สุด รองลงมาได้แก่ หลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส และหลักการมีส่วนร่วม ส่วนปัจจัยทางการบริหารองค์การ ด้านงบประมาณ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านวิธีการทำงาน ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านบุคลากร

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ขอเสนอแนะการวิจัยดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานสรรพากรภาค 10 ควรส่งเสริมและพัฒนากิจการงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักการมีส่วนร่วม และหลักนิติธรรม โดยหน่วยงานควรจัดกิจกรรม และเชิญชวนประชาชน หน่วยงานเอกชน ภาคธุรกิจต่าง ๆ เพื่อรับฟังปัญหาและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นประจำทุกปี ควรมีการออกกฎระเบียบข้อบังคับทันต่อสถานการณ์เป็นที่ยอมรับของประชาชน และปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์

1.2 สำนักงานสรรพากรภาค 10 ควรส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยทางการบริหารองค์การ ด้านบุคลากร ด้านวิธีการทำงาน และด้านการจัดการ โดยหน่วยงานควรเน้นการดำเนินการพัฒนาบุคลากรโดยการอบรมพัฒนาความรู้ พัฒนาทักษะเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมบุคลากรอบรมวิธีการหรือเทคนิคในการปฏิบัติงานที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง ให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิธีการหรือเทคนิคการปฏิบัติงานใหม่ ๆ ให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา และวางแผนการดำเนินงานตามภารกิจอย่างชัดเจน เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน

1.3 สำนักงานสรรพากรภาค 10 ควรส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 ด้านหลักความสะอาด และหลักความประหยัดโดยผู้บริหารควรกำชับให้เจ้าหน้าที่ได้มีการเตรียมเอกสาร เช่น แบบพิมพ์ ใบเสร็จรับเงินคำร้องต่าง ๆ ไว้พร้อมและเพียงพอในการบริการจัดเก็บภาษี เน้นให้เจ้าหน้าที่มีการแนะนำในการกรอกเอกสาร และแบบพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสียภาษี แก่ประชาชนผู้มาใช้บริการ และหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพากรภาค 10 ต้องดำเนินการวางแผนการจัดเก็บภาษี ให้มีการวางแผนล่วงหน้า มีระยะเวลาที่แน่นอน

1.4 สำนักงานสรรพากรภาค 10 ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส และหลักการมีส่วนร่วม เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 ตามลำดับ โดยเน้นการดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนของประชาชนด้วยความเป็นธรรมและเสมอภาค ดำเนินการประสานงานเพื่อการแก้ไขปัญหาของประชาชนผู้มาเสียภาษีด้วยความรวดเร็ว บริหารงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก เปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง และเปิดช่องทางเพื่อรับฟังปัญหาและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นประจำ

1.5 สำนักงานสรรพากรภาค 10 ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหารองค์การ ด้านงบประมาณ ด้านวิธีการทำงาน ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านบุคลากร เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 ตามลำดับ โดยควรเน้นการควบคุมตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อให้เกิดความประหยัด คัดค้าน โปร่งใส เน้นการจัดการความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ จัดสรรวัสดุอุปกรณ์ให้ทันต่อการปฏิบัติงาน และกำหนดบทบาทหน้าที่และมอบหมายงานให้บุคลากรรับผิดชอบอย่างชัดเจนและตรงกับความรู้ความสามารถ

1.6 สำนักงานสรรพากรควรมีการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อประเมินประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัด และควรนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการปรับปรุงกระบวนการทำงานของหน่วยงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานสรรพากรภาค 10 แต่ละจังหวัด

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 เช่น วัฒนธรรมองค์การ ความสุขในการทำงาน คุณภาพชีวิตการทำงาน เป็นต้น โดยอาจใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติขั้นสูงขึ้นไป เช่น การวิเคราะห์ถดถอยโลลิสติก การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis)

2.3 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10 โดยทำการศึกษาทั้งจากประชาชนผู้มาเสียภาษี และศึกษาจากบุคลากรของหน่วยงานสังกัดสำนักงานสรรพากรภาค 10

2.4 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพากรภาค 10

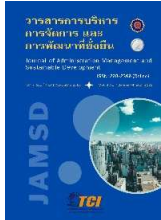
เอกสารอ้างอิง

- กรมสรรพากร. (2567). รายงานประจำปี. กรุงเทพฯ: กรมสรรพากร.
- จิราภรณ์ รังคสิริ และและสวัสดิ์ วรรณรัตน์. (2562). องค์ประกอบหลักการจัดเก็บภาษีที่ดินของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 16(1), 265-273.
- ชาญวิวัฒน์ กิจสวัสดิ์. (2560). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน กรณีศึกษาเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ และการจัดการภาครัฐ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทองสุข ทองสา. (2558). ความคิดเห็นของข้าราชการสรรพากรต่อการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษาสำนักงานสรรพากรพื้นที่สระแก้ว จังหวัดสระแก้ว. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครองมหาวิทยาลัยบูรพา.
- นุริชา มาทิละ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดนราธิวาส. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ประภาพร พิษผักหวาน. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พัทธิธรา ชุ่มใจ. (2562). ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากร ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานสรรพากรภาค 2. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภูติศ นอขุนทด. (2565). หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานภาครัฐ. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- รุ่งไพลิน บุญกล้า. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วาสนา เมธาวรากุล. (2559). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องถิ่นของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลกรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลิง อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2553). การบริหารจัดการของหน่วยงานของรัฐ: การวิเคราะห์เปรียบเทียบตัวชี้วัด. กรุงเทพฯ: โฟร์เพช.
- ศรัณย์ ฐิตารีย์. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ศิริพร สีสว่าง และสิทธิเดช สิริสุขะ. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอยาย่าง จังหวัดเพชรบุรี. Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ, 8(2), 633-649.
- สรชัย พิศาลบุตร. (2555). การวิจัยทางธุรกิจ พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ส. เอเซียเพรส.
- สำนักงานสรรพากรภาค 10. (2567). รายงานประจำปี 2567. อุตรธานี: สำนักงานสรรพากรภาค 10.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

อรพรรณ นองสุข. (2566). ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากรของสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 12. การค้นคว้า
อิสระบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Smith, A. (1776). *The Wealth of Nations*. London: W. Strahan and T. Cadell.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607 – 610.

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	
---	---	---

การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มอำเภอเพ็ญ 1

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

The Conflict Management of School Administrators, Pen District Group 1 under the Office of Udon Thani Primary Educational Service Area 1

บุญยวีร์ ศรีเนตร^{1*}, ชารี มณีศรี², สมหมาย สร้อยนาคนพงษ์³

Punyawee Srinet^{1*}, Chari ManeeSri, ², Sommai Soinakphong³

^{1,2,3} หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

^{1,2,3} Master of Education Program in Educational Administration, Ratchathani University, Udon Thani campus

Corresponding author: punyawee1334s@gmail.com ^{1}

Received: February 07, 2025

Revised: February 16, 2025

Accepted: February 24, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและแนวทางการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มอำเภอเพ็ญ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 97 คน โดยทำการสุ่มแบบชั้นภูมิและทำการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และแบบสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามออนไลน์ google form ทางอีเมล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มอำเภอเพ็ญ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การยอมให้ รองลงมา คือ การหลีกเลี่ยง การประนีประนอม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การเอาชนะ

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มอำเภอเพ็ญ 1 มีแนวทางพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีหลักสูตรฝึกอบรมการเจรจาต่อรองและทักษะการโน้มน้าวใจ สำหรับบุคลากรในสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาฝึกฝนทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกันผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ควรกำหนดนโยบายและระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการใช้วิธีการประนีประนอม ควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาฝึกฝนทักษะการสังเกตและการคิดวิเคราะห์ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดเวทีเสวนา การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ และควรพัฒนาทักษะการมองโลกในแง่บวกของตนเอง

ให้มีประสิทธิภาพ โดยสามารถเรียนรู้ได้จากแหล่งต่าง ๆ

คำสำคัญ: การบริหารความขัดแย้ง, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to study the level and the development of conflict management of school administrators in Pen District Group 1 under the Office of Udon Thani Primary Educational Service Area 1. The sample group consisted of 97 individuals, selected through stratified random sampling and simple random sampling. The research instruments included a questionnaire with validity values ranging from 0.67 to 1.00 and a reliability value of 0.95, as well as an interview form. Data collection using google form via email. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The results of the study found that 1. The level of conflict management of school administrators in the Pen District Group 1 under the Udon Thani Primary Educational Service Area Office, District 1 as a whole was at a high level. Every aspect, when taken into consideration, demonstrates a high level of proficiency. The aspect with the highest mean value was tolerance, followed by avoidance. Compromise, the least average was winning. 2. Guidelines for developing conflict management among school administrators in district groups Pen 1 had a development guideline: executives should provide training courses on negotiation and persuasion skills. Educational institutions should encourage their personnel to practice communication and collaboration skills through various activities. Policies and regulations that facilitate the use of conciliatory methods should be established. Educational personnel should be encouraged to develop observation and analytical thinking skills through various activities, such as organizing discussion forums and conducting workshops. Additionally, they should enhance their ability to maintain a positive outlook effectively, which can be learned from various sources.

Keyword: conflict management, school administrators

ที่มาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าท่ามกลางสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทั้งด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจและการศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะการศึกษานั้นเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีในการเป็นพลเมืองยุคศตวรรษที่ 21 สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยการจัดการศึกษาที่ดีนั้นต้องส่งเสริมให้มนุษย์ทุกคน ทุกวัยสามารถเรียนรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัด พัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้น และส่งเสริมศักยภาพที่ซ่อนอยู่ในบุคคลให้ได้รับการกระตุ้นและพัฒนา เพื่อการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน และการพัฒนาประเทศภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา เพื่อให้การพัฒนาประเทศในทุกกระบวนมีความสอดคล้องกัน และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศให้ “มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน” การพัฒนา

การศึกษาของชาติ จึงเป็นภารกิจหลักในการพัฒนาคน อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 เน้นการวางกรอบเป้าหมาย และทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาส และความเสมอภาค การศึกษาของชาติ จึงเป็นภารกิจหลักในการพัฒนาคน อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศในทุกกระบวน ตามกรอบแนวคิดในยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพราะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการนำประเทศเข้าสู่สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 และเป็นประเด็นหลักที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 สร้างกำลังคนให้มีสมรรถนะตอบสนองต่อความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ ในการบรรลุเป้าหมายของการเป็นรอบในการดำเนินการ เพื่อให้การพัฒนาประเทศในทุกกระบวนมีความสอดคล้องกัน และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศให้มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลสำคัญที่เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนสถานศึกษา และจะต้องหาแนวทางวิธีการบริหารจัดการที่หลากหลาย เพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้น หากผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำด้วยแล้ว จะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยทั่วไปคุณลักษณะผู้บริหารที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ดี มีปฏิภาณไหวพริบดี มีบุคลิกภาพดี มีความคิดริเริ่ม รู้จักปรับปรุงแก้ไข มีความสามารถโน้มน้าวจิตใจ มีความเข้าใจบุคคลทั่วไป มีความอดทน และมีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ดี ประสานงานได้ดี มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และมีความยุติธรรม รู้จักใช้อำนาจอย่างเชี่ยวชาญ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา และขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้ (ธรรมาธิ, 2556) สถานศึกษาถือเป็นองค์กรหนึ่งในสังคมที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงความขัดแย้งได้ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาส่วนใหญ่มาจาก 3 สาเหตุ สาเหตุที่หนึ่ง ทรัพยากรทางการศึกษามีไม่เพียงพอกับความต้องการของบุคคลหรือกลุ่มคนในสถานศึกษา เช่น คน เงิน วัสดุ หรือเกียรติยศ สาเหตุที่สอง ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากอำนาจหน้าที่ที่บุคคลหรือกลุ่มคนแสวงหาทางที่จะควบคุมกิจกรรม ซึ่งเป็นสมบัติของคนอื่น ความขัดแย้งนี้เป็นผลมาจากการก้าวล่วงในงาน หรือ อำนาจหน้าที่ของผู้อื่น สาเหตุสุดท้าย ความขัดแย้งเกิดขึ้นเมื่อบุคคลหรือกลุ่มคนไม่สามารถตกลงกันได้เกี่ยวกับเป้าหมาย (เศรษฐพล บัวงาม, 2563)

อย่างไรก็ตามปัญหาความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ทุกองค์การ จนเป็นเรื่องธรรมดาที่ทุกคนพบเห็นหากมีความขัดแย้งเกิดขึ้นมากจนไม่สามารถจัดการได้ ก็อาจทำให้เกิดข้อขัดแย้งหรือล้มเลิกหน่วยงานได้ ความขัดแย้งในองค์การอาจเกิดจากบุคคลหรือบางครั้งเกิดจากการเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติงานการดำเนินงานผิดวัตถุประสงค์ การแย่งทรัพยากรที่มีจำกัด อย่างไรก็ตามความขัดแย้งไม่ใช่ข้อสรุป แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ในทุกองค์การ ทุกรูปแบบ (อัจฉรา ลัมวงษ์ทอง, 2557) ดังคำกล่าวว่าการมีทรัพยากรมากเท่าใดไม่สำคัญเท่ากับความสามารถในการบริหารจัดการคุณภาพของคน ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะเป็นผู้นำองค์กรที่มีอิทธิพลต่อปัจเจกบุคคล ในการลดปัญหาความขัดแย้งทางความคิด และสร้างความเป็นเอกภาพในสังคม โดยเฉพาะสถานการณ์ที่มีความแปรผันสูงอย่างในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารให้สามารถจัดการกับความขัดแย้งในสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ซึ่งมีการจัดการศึกษาที่หลากหลาย อาจมีสภาพที่แตกต่างในด้าน อัตลักษณ์ วิถีชีวิต ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม และการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย เป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ผู้บริหารจึงต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ และลักษณะในการปฏิบัติงานในสถานการณ์ความขัดแย้ง ให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบันและสังคมอนาคตได้อย่างสันติ และมีความสุขตามสภาวะแห่งตน สามารถเรียนรู้และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (อภิสร่า ศรีบุญยกุล, 2565) และปัญหาความขัดแย้งเป็นปัญหาที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ในการทำงานร่วมกัน ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นนั้นจะต้องมีกระบวนการที่จะลดความขัดแย้ง เพื่อให้บรรยากาศในการทำงานกลับมาเป็นปกติ ซึ่งแต่ละวิธีอาจไม่สามารถใช้ได้ผลกับทุกปัญหาความขัดแย้งหรือทุกองค์การ เนื่องจากบริบทที่ต่างกัน (สิญาธร นาคพิน และวิลาวัลย์ สมบูรณ์, 2562)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 อำเภอเพ็ญ มีภารกิจในการบริหารจัดการศึกษา

ที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบการบริหารจัดการศึกษาใน 11 โรงเรียน จากผลการดำเนินงานด้านการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลปี พ.ศ. 2565 พบว่า การพิจารณาย้ายของแต่ละสำนักงานเขต ไม่เหมือนกัน บางสำนักงานพื้นที่การศึกษาพิจารณาย้ายได้ 1 ครั้ง บางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามากกว่า 1 ครั้ง ส่งผลให้เกิดปัญหาระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 และครูที่ยื่นคำร้องขอย้ายถิ่นฐานไม่เข้าใจในการจัดทำเอกสารประกอบตัวชี้วัดทำให้ไม่ได้คะแนนในตัวชี้วัดคำร้องขอนั้น เนื่องจากการย้ายและแต่งตั้งข้าราชการครูเป็นเรื่องที่มีผลประโยชน์ต่อผู้ขอย้ายถิ่น บางรายยังคิดว่าการพิจารณาต้องใช้ปัจจัยในการดำเนินการ ทำให้เกิดภาพลักษณ์ไม่ดีต่อองค์กร และยังสร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นภายในองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารต้นสังกัด ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้วางแผนและกำหนดแนวทางและขับเคลื่อนสถานศึกษาตามทิศทางของนโยบายที่ตั้งไว้ จะต้องมีการบริหารจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างสร้างสรรค์เหมาะสมกับเวลาและสถานการณ์ พร้อมทั้งเปลี่ยนความขัดแย้งที่เกิดขึ้นให้เป็นโอกาส เพื่อสร้างความกระตือรือร้นในการทำงาน เกิดความคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมอยู่เสมอ โดยการสร้างความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้องค์กรมีความก้าวหน้า (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1, 2566)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการบริหารความขัดแย้งมีส่วนเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของสถานศึกษามาก เพราะปัญหาความขัดแย้งมักจะเกิดขึ้นอยู่เสมอในการบริหารงานระดับต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเผชิญกับสถานการณ์อยู่เป็นประจำ นับแต่ความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารกับครูหรือความขัดแย้งระหว่างครูกับครูอันเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาอาจใช้การบริหารความขัดแย้งหลายรูปแบบ เช่น แบบหลีกเลี่ยง แบบยอมให้แบบประนีประนอม แบบร่วมมือ และแบบเอาชนะ มาใช้ในการแก้ปัญหา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มอำเภอเพ็ญ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 เพื่อเป็นการทำความเข้าใจการบริหารความขัดแย้ง และการสร้างความผูกพันต่อสถานศึกษา อันจะถือเป็นการเริ่มต้นการพัฒนาวิธีการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดแนวทางพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหาร และนำรูปแบบการบริหารความขัดแย้งมาบริหารสถานศึกษา เพื่อสร้างสุขความผูกพันต่อสถานศึกษาได้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มอำเภอเพ็ญ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มอำเภอเพ็ญ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ การบริหารที่ดีช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและการทำงานของบุคลากรภายในสถานศึกษา นอกจากนี้ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายังมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเป็นผู้นำในการกำหนดทิศทางขององค์กร รวมถึงต้องมีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจและพัฒนาสถานศึกษาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี

ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดการและดำเนินงานด้านการศึกษาอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่กำหนดไว้ การบริหารนี้เกี่ยวข้องกับการวางแผน การจัดองค์กร การอำนวยการ การควบคุม และการประเมินผล โดยต้องใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเหมาะสมที่สุด (Owens, 2004) การบริหารสถานศึกษา

ยังต้องคำนึงถึงปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อคุณภาพของการศึกษา เช่น การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานวิชาการ

ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ของนักเรียน เพราะเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษามีทิศทางและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน การบริหารที่ดีจะช่วยให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม และส่งเสริมให้บุคลากรมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ การบริหารที่มีระบบยังช่วยสร้างความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน ทำให้สถานศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมและพัฒนาไปในทิศทางที่ยั่งยืน (Sergiovanni, 2006)

หลักการบริหารสถานศึกษา

หลักการบริหารสถานศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ 1) หลักการมีส่วนร่วม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ในการบริหารสถานศึกษา 2) หลักความเสมอภาค ให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน 3) หลักความรับผิดชอบ สร้างความรับผิดชอบต่อบุคลากรทางการศึกษาในการปฏิบัติงาน 4) หลักการพัฒนา ประกอบด้วย พัฒนาบุคลากรทางการศึกษา และกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง

ทฤษฎีการบริหารการศึกษา

ทฤษฎีการบริหารการศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ 1) ทฤษฎีการบริหารแบบวิทยาศาสตร์ เน้นการใช้หลักวิทยาศาสตร์ในการบริหารจัดการ 2) ทฤษฎีการบริหารแบบมนุษยสัมพันธ์ เน้นความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการบริหารองค์กร 3) ทฤษฎีการบริหารแบบระบบ มองสถานศึกษาเป็นระบบที่มีองค์ประกอบต่าง ๆ สัมพันธ์กัน ทฤษฎีการบริหารแบบภาวะผู้นำ ซึ่งเน้นบทบาทของผู้นำในการนำสถานศึกษา (Burns, 1978)

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารความขัดแย้ง

ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากเกิดจากความแตกต่างทางความคิด ความต้องการ หรือผลประโยชน์ของบุคคลหรือกลุ่มที่เกี่ยวข้อง การบริหารความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อป้องกันไม่ให้ความขัดแย้งส่งผลกระทบต่อการทำงานของสถานศึกษา ความขัดแย้ง หมายถึง สภาวะที่ไม่ลงรอยกันระหว่างบุคคล กลุ่มหรือองค์กร ซึ่งอาจเกิดจากความแตกต่างทางความคิด ความต้องการ หรือผลประโยชน์ความหมายของการบริหารความขัดแย้ง การบริหารความขัดแย้ง หมายถึง กระบวนการจัดการความขัดแย้งให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อให้ความขัดแย้งนั้นไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของสถานศึกษาหรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

รูปแบบการบริหารความขัดแย้ง

รูปแบบการบริหารความขัดแย้งที่สำคัญ ได้แก่ 1) การหลีกเลี่ยง การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับความขัดแย้ง 2) การประนีประนอม การหาทางออกที่ทั้งสองฝ่ายได้ประโยชน์ 3) การแข่งขัน การพยายามเอาชนะอีกฝ่ายหนึ่ง 4) การร่วมมือ การทำงานร่วมกันเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุด

สาเหตุความขัดแย้ง

สาเหตุความขัดแย้งมีหลายประการ ได้แก่ ความแตกต่างทางความคิด ความแตกต่างทางผลประโยชน์ การสื่อสารที่ไม่ดี ความเครียดทฤษฎีเกี่ยวกับความขัดแย้ง ทฤษฎีเกี่ยวกับความขัดแย้งที่สำคัญ ได้แก่ 1) ทฤษฎีความขัดแย้งทางสังคมมองความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในสังคม (Marx, 1867) 2) ทฤษฎีความขัดแย้งทางจิตวิทยา มองความขัดแย้งเป็นผลมาจากความขัดแย้งภายในจิตใจบุคคล 3) ทฤษฎีความขัดแย้งในองค์กร มองความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในองค์กรเนื่องจากความแตกต่างทางผลประโยชน์หรืออำนาจ

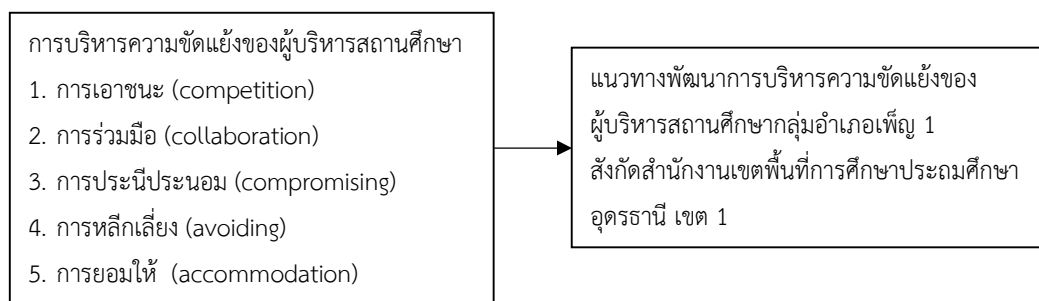
โดยสรุป การบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพของการศึกษา การบริหารที่มีประสิทธิภาพช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบและมีความยั่งยืน ขณะที่ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีบทบาทในการกำหนดทิศทางและสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ

นอกจากนี้ การบริหารความขัดแย้งยังเป็นทักษะที่จำเป็นเพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งทั้งหมดนี้จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระยะยาว

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษา เอกสาร ตำรา และงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โดยนำแนวคิดของศิริวรรณ มนอัคระผดุง (2559) มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) การเอาชนะ 2) การร่วมมือ 3) การประนีประนอม 4) การหลีกเลี่ยง และ 5) การยอมให้ และได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ตัวแปรศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 จำนวน 145 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 จำนวน 108 คน จำแนกเป็น ครูไม่มีวิทยฐานะ จำนวน 79 คน ครูชำนาญการ จำนวน 12 คน และครูชำนาญการพิเศษ จำนวน 17 คน ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางตารางเทียบกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) โดยทำการสุ่มแบบชั้นภูมิและทำการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมี จำนวน 3 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นสำรวจรายการ (checklist) มีจำนวน 2 ข้อ
ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับศึกษาการบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

2.2 ตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง นำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 1

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี และหลักการต่าง ๆ จากเอกสารงานวิจัยเพื่อหาแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา
3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบสำนวนภาษาความครอบคลุมเนื้อหา ความเหมาะสมของแบบสอบถามพิจารณาความเที่ยงตรงเนื้อหา (content validity) ปรับปรุงแก้ไขภาษา และคำถามให้ชัดเจนเข้าใจง่าย นำมาหาค่าความเที่ยงตรง โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC)

สูตรการคำนวณค่า IOC ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

แทนที่	IOC	แทน	ดัชนีค่าความสอดคล้อง
	R	แทน	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ
	$\sum R$	แทน	ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

คะแนนของผู้เชี่ยวชาญกำหนดได้ ดังนี้

- +1 แนใจว่าถูกต้อง/สอดคล้อง/ตรงกับวัตถุประสงค์
- 0 ไม่แนใจว่าถูกต้อง/สอดคล้อง/ตรงกับวัตถุประสงค์
- 1 แนใจว่าไม่ถูกต้อง/ไม่สอดคล้อง/ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์

ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามอยู่ในระหว่าง 0.67-1.00

4. นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงเนื้อหาและภาษา ไปทดลองใช้ (try Out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) กับโรงเรียนอำเภอเพ็ญ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 1 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

5. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้ในการศึกษา

6. จัดทำแบบสอบถามออนไลน์ Google Form แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- 3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองการทำวิจัยเพื่อเสนอเป็นสารนิพนธ์จากมหาวิทยาลัยราชธานี ส่งถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

- 3.2 ขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 1 เพื่อออกขอความร่วมมือในการทำการวิจัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

- 3.3 ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ Google Form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นรายสถานศึกษา ทั้ง 15 แห่ง ตามจำนวนที่กำหนด ซึ่งจะได้รับข้อมูลทางอีเมล จำนวน 97 ชุด คิดเป็นร้อยละ 89.81 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละด้าน และนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในการหาค่าทางสถิติ ดังนี้

4.1 ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ความถี่ (frequency) และการหาค่าร้อยละ (percentage)

4.2 ข้อมูลแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ระดับการบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การตรวจแบบสอบถามกำหนดเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

5 หมายถึง การบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง การบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา เห็นด้วยในระดับมาก

3 หมายถึง การบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา เห็นด้วยในระดับปานกลาง

2 หมายถึง การบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา เห็นด้วยในระดับน้อย

1 หมายถึง การบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

4.3 การแปลความหมายค่าเฉลี่ยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.51 - 5.00 หมายถึง การบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง การบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง การบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง การบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง การบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.4 วิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ค่าความถี่ และค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปของตาราง

4.5 วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) จากผลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อหาแนวทางการบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มอำเภอเพ็ญ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยพิจารณาภาพรวม รายด้านและรายข้อ ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มอำเภอเพ็ญ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยภาพรวม

ด้านที่	การบริหารความขัดแย้ง	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	การเอาชนะ	3.74	0.44	มาก
2	การร่วมมือ	3.76	0.44	มาก
3	การประนีประนอม	3.80	0.49	มาก
4	การหลีกเลี่ยง	3.94	0.48	มาก
5	การยอมให้	4.31	0.42	มาก
	รวม	3.91	0.42	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มอำเภอเพ็ญ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การยอมให้ ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.45) รองลงมา คือ การหลีกเลี่ยง ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.48) การประนีประนอม ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.49) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การเอาชนะ ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.44)

แนวทางพัฒนาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มอำเภอเพ็ญ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยนำรายข้อในแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดมาเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. การเอาชนะ ผู้บริหารควรพัฒนาทักษะที่จำเป็นเพื่อนำมาช่วยให้คู่ขัดแย้งยอมรับความคิดเห็นของตน โดยตระหนักถึงข้อดีและข้อเสียของการเอาชนะ เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว
2. การร่วมมือ ผู้บริหารควรพัฒนาทักษะที่จำเป็นเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ทุกฝ่ายยอมรับและพึงพอใจ โดยตระหนักถึงข้อดีและข้อเสียของการร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน
3. การประนีประนอม ผู้บริหารควรพัฒนาทักษะที่จำเป็นเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ทั้งสองฝ่ายยอมลดละบ้าง โดยตระหนักถึงข้อดีและข้อเสียของการประนีประนอม เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์
4. การหลีกเลี่ยง ผู้บริหารควรพัฒนาทักษะที่จำเป็นเพื่อลดความรุนแรงหรือผลกระทบของความขัดแย้ง โดยตระหนักถึงข้อดีและข้อเสียของการหลีกเลี่ยง เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในระยะยาว
5. การยอมให้ ผู้บริหารควรพัฒนาทักษะที่จำเป็นเพื่อลดความตึงเครียดและความรุนแรงของความขัดแย้ง โดยตระหนักถึงข้อดีและข้อเสียของการยอมให้ เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มอำเภอเพ็ญ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 สามารถอภิปรายผล ได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ระดับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มอำเภอเพ็ญ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนั้นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา ได้รับการอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารความขัดแย้งอย่างเพียงพอ มีทักษะในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ และมีทักษะในการเจรจาต่อรองอย่างสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับผลการวิจัยของพรพรรณ เรืองฤทธิ์ และสุรเชต น้อยฤทธิ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารความขัดแย้งในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศรีณย์รัชต์ ศุภรณ์พานิช (2564) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6 ผลการวิจัย พบว่า การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 กลุ่ม 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของต่อศักดิ์ ศรีแก้วแฝก และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 ผลการวิจัย พบว่า การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1.1 การเอาชนะ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะวัฒนธรรมองค์กรวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการเอาชนะอาจส่งผลกระทบต่อทัศนคติของผู้บริหารในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง โดยผู้บริหารอาจมองว่าการเอาชนะเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งประสบการณ์ของผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอาจมีความชำนาญในการใช้วิธีการเอาชนะ เนื่องจากวิธีการนี้ช่วยให้ความขัดแย้งยุติลงได้อย่างรวดเร็วแรงกดดันจากภายนอก ผู้บริหารอาจเผชิญกับแรง

กตตันจากภายนอก เช่น แรงกดดันจากผู้ปกครอง ชุมชน หรือหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้แก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างรวดเร็ว ซึ่งอาจทำให้ผู้บริหารเลือกใช้วิธีการเอาชนะ และนอกจากนี้ ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหาร เช่น บุคลิกภาพของผู้บริหาร ทักษะในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และความเชี่ยวชาญในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของพรพรรณ เรืองฤทธิ์ และสุรเชต น้อยฤทธิ์ (2560) ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุความขัดแย้งในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 การร่วมมือ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเช่นนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษานำการหาข้อตกลงร่วมกันทั้งสองฝ่าย โดยแต่ละฝ่ายอาจต้องยอมเสียบางอย่างเพื่อบรรลุข้อตกลงร่วมกัน ทำให้การบริหารความขัดแย้งยุติลงได้อย่างรวดเร็ว และทั้งสองฝ่ายสามารถยอมรับข้อตกลงร่วมกันได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของพรพรรณ เรืองฤทธิ์ และสุรเชต น้อยฤทธิ์ (2560) ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุความขัดแย้งในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของศรีณัฏฐ์ ศุภรณ์พานิช (2564) ผลการวิจัยพบว่า การร่วมมือ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของต่อศักดิ์ ศรีแก้วแฝก และคณะ (2565) พบว่า การร่วมมือ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 การประนีประนอม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเช่นนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มองว่าการประนีประนอมเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาเป็นองค์กรที่ทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรหลายฝ่าย จึงได้ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาใช้วิธีการประนีประนอมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของพรพรรณ เรืองฤทธิ์ และสุรเชต น้อยฤทธิ์ (2560) ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุความขัดแย้งในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของศรีณัฏฐ์ ศุภรณ์พานิช (2564) ผลการวิจัย พบว่า การร่วมมือ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของพรพรรณ เรืองฤทธิ์ และสุรเชต น้อยฤทธิ์ (2560) ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุความขัดแย้งในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของต่อศักดิ์ ศรีแก้วแฝก และคณะ (2565) ผลการวิจัยพบว่า การร่วมมือ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 การหลีกเลี่ยง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารความขัดแย้งภายในสถานศึกษานำการมุ่งอยู่ห่างจากความขัดแย้ง โดยละเอียดหรือเพิกเฉยต่อความขัดแย้ง หลีกเลี่ยงการปะทะกันระหว่างบุคลากร และหลีกเลี่ยงการสูญเสียทรัพยากรในการจัดการความขัดแย้ง เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของพรพรรณ เรืองฤทธิ์ และสุรเชต น้อยฤทธิ์ (2560) ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุความขัดแย้งในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของศรีณัฏฐ์ ศุภรณ์พานิช และคณะ (2564) ผลการวิจัย พบว่า การร่วมมือ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของต่อศักดิ์ ศรีแก้วแฝก (2565) ผลการวิจัยพบว่า การร่วมมือ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 การยอมให้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเช่นนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในสถานศึกษาที่เน้นการมุ่งให้อีกฝ่ายหนึ่งชนะ โดยฝ่ายที่ยอมให้จะละทิ้งความต้องการของตนเองเพื่อตอบสนองความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของพรพรรณ เรืองฤทธิ์ และสุรเชต น้อยฤทธิ์ (2560) ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุความขัดแย้งในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของศรีณัฏฐ์ ศุภรณ์พานิช (2564) ผลการวิจัย พบว่า การร่วมมือ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของต่อศักดิ์ ศรีแก้วแฝก และคณะ (2565) ผลการวิจัยพบว่า การร่วมมือ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางพัฒนาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มอำเภอเพ็ญ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 อภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 การเอาชนะ มีแนวทางพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีหลักสูตรฝึกอบรมการเจรจาต่อรองและทักษะการโน้มน้าวใจสำหรับบุคลากรในสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายและระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการใช้วิธีการเอาชนะ เช่น การกำหนดให้บุคลากรในสถานศึกษาต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด

การกำหนดให้บุคลากรในสถานศึกษาต้องรับผิดชอบต่อผลการกระทำของตนเอง เป็นต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของต่อศักดิ์ ศรีแก้วแฝก และคณะ (2565) ผลการวิจัยพบว่า ด้านการแข่งขันเอาชนะต้องกำชับให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกคน ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด และผู้บริหารควรพัฒนาทักษะที่จำเป็นเพื่อโน้มน้าวให้คู่ขัดแย้งยอมรับความคิดเห็นของตน โดยตระหนักถึงข้อดีและข้อเสียของการเอาชนะ เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว

2.2 การร่วมมือ มีแนวทางพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาฝึกฝนทักษะการสื่อสาร และการทำงานร่วมกันผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดเวทีเสวนา การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น และผู้บริหารสถานศึกษา ควรกำหนดนโยบายและระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน เช่น การกำหนดให้บุคลากรในสถานศึกษาต้องทำงานร่วมกันเป็นทีม สอดคล้องกับผลการวิจัยของพรพรรณ เรืองฤทธิ์ และสุรเชต น้อยฤทธิ์ (2560) มีแนวทางพัฒนา คือ ประสานสร้างความเข้าใจมุ่งสู่ประสิทธิภาพและมาตรฐาน ซึ่งประกอบด้วย ฐานที่ รู้หน้าที่ รับผิดชอบ ความเสมอภาค ทีมงาน และสื่อสารประชาสัมพันธ์ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของต่อศักดิ์ ศรีแก้วแฝก และคณะ (2565) แนวทางพัฒนาด้านการประสานความร่วมมือ ควรรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกันจากทุกฝ่าย

2.3 การประนีประนอม มีแนวทางพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายและระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการใช้วิธีการประนีประนอม เช่น การกำหนดให้บุคลากรในสถานศึกษาต้องพร้อมที่จะประนีประนอม และผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาทักษะการฟังอย่างลึกซึ้งของตนเองให้มีประสิทธิภาพ โดยสามารถเรียนรู้ได้จากแหล่งต่าง ๆ เช่น หนังสือ บทความ หลักสูตรฝึกอบรม หรือการฝึกปฏิบัติจริง สอดคล้องกับผลการวิจัยของเศรษฐพล บัวงาม (2563) มีแนวทางพัฒนาด้านการประนีประนอม ควรให้ทุกฝ่ายได้เจรจากันให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของต่อศักดิ์ ศรีแก้วแฝก และคณะ (2565) มีแนวทางพัฒนาโดยให้ใช้หลักการประนีประนอมบนพื้นฐานความถูกต้องเหมาะสม ตัดสินปัญหาบนความพอดี ถูกต้อง และทำให้เกิดความพอใจทั้งสองฝ่าย และผู้บริหารควรพัฒนาทักษะที่จำเป็นเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ทั้งสองฝ่ายยอมรับลงละบ้าง โดยตระหนักถึงข้อดีและข้อเสียของการประนีประนอม เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์

2.4 การหลีกเลี่ยง มีแนวทางพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาฝึกฝนทักษะการสังเกตและการคิดวิเคราะห์ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดเวทีเสวนา การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น และผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายและระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการใช้วิธีการหลีกเลี่ยง เช่น การกำหนดให้บุคลากรในสถานศึกษาต้องพร้อมที่จะยอมรับความแตกต่าง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของต่อศักดิ์ ศรีแก้วแฝก และคณะ (2565) มีแนวทางพัฒนานำปัญหาที่เกิดขึ้นมาคิดร่วมกันเพื่อแก้ไขด้านการหลีกเลี่ยง และผู้บริหารควรพัฒนาทักษะที่จำเป็น เพื่อลดความรุนแรงหรือผลกระทบของความขัดแย้ง โดยตระหนักถึงข้อดีและข้อเสียของการหลีกเลี่ยง เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในระยะยาว

2.5 การยอมให้ มีแนวทางพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาทักษะการมองโลกในแง่บวกของตนเองให้มีประสิทธิภาพ โดยสามารถเรียนรู้ได้จากแหล่งต่าง ๆ เช่น หนังสือ บทความ หลักสูตรฝึกอบรม หรือการฝึกปฏิบัติจริง และผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้วิธีการยอมให้ เช่น การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการยอมรับความแตกต่าง สอดคล้องกับผลการวิจัยของศรีณรัชต์ สุวรรณพานิช (2564) ผลการวิจัยพบว่า ด้านการยอมให้ผู้บริหารสถานศึกษาเจอจានในสิ่งที่ทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกันมากกว่าที่จะเจอจានในเรื่องที่ทุกฝ่ายมีความเห็นแตกต่างกัน และผู้บริหารควรพัฒนาทักษะที่จำเป็นเพื่อลดความตึงเครียดและความรุนแรงของความขัดแย้ง โดยตระหนักถึงข้อดีและข้อเสียของการยอมให้เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษามี 5 แนวทางหลัก ได้แก่ 1) การเอาชนะ ซึ่งใช้เมื่อจำเป็นต้องตัดสินใจอย่างเด็ดขาด 2) การร่วมมือ โดยมุ่งหาทางออกที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน 3) การประนีประนอม ที่ทั้งสองฝ่ายยอมเสีย

บางส่วนเพื่อบรรลุข้อตกลง 4) การหลีกเลี่ยง โดยเลือกไม่เผชิญหน้ากับปัญหาเพื่อลดความขัดแย้ง 5) การยอมให้ ที่ฝ่ายหนึ่งยอมเสียสละเพื่อรักษาความสัมพันธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้แนวทาง ได้แก่ ประสบการณ์ของผู้บริหาร แรงกดดันจากภายนอก บุคลิกภาพ ทักษะในการแก้ไขปัญหา และความเชี่ยวชาญในเรื่องที่เกี่ยวข้อง การบริหารความขัดแย้งที่มีประสิทธิภาพช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีและส่งเสริมคุณภาพการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การเอาชนะ ผู้บริหารควรจูงใจให้คนอื่นยอมรับความคิดเห็นของตนโดยใช้ภาษาที่สุภาพและอ่อนโยน จะทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกสบายใจและเปิดใจรับความคิดเห็นมากขึ้น หลีกเลี่ยงการใช้คำพูดที่รุนแรง ก้าวร้าว หรือดูถูกผู้อื่น เพราะจะทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกต่อต้านและไม่อยากฟังความคิดเห็น

1.2 การร่วมมือ ผู้บริหารควรแสวงหาความช่วยเหลือคนอื่นอยู่เสมอในการแก้ไขปัญหา โดยสื่อสารปัญหาและความต้องการอย่างชัดเจน

1.3 การประนีประนอม ผู้บริหารควรยอมน้ำใจผู้อื่นเพื่อรักษาสัมพันธ์ภาพไว้ โดยซื่อสัตย์และจริงใจ ความจริงใจเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความไว้วางใจให้กับผู้อื่นพูดความจริงกับผู้อื่นเสมอ ไม่ว่าจะเรื่องดีหรือเรื่องร้าย หลีกเลี่ยงการโกหกหรือหลอกลวงผู้อื่น

1.4 การหลีกเลี่ยง ผู้บริหารควรตระหนักถึงผลกระทบของความขัดแย้งทั้งในด้านบวกและด้านลบ ต่อองค์กร จะช่วยให้ผู้บริหารเข้าใจถึงความสำคัญของการจัดการความขัดแย้งอย่างเหมาะสม

1.5 การยอมให้ ผู้บริหารควรแสดงความคิดเห็นอย่างสุภาพและสร้างสรรค์ หากไม่เห็นด้วยกับวิธีการของผู้ปฏิบัติงานและแสดงความคิดเห็นอย่างสุภาพและสร้างสรรค์ หลีกเลี่ยงการโต้แย้งหรือใช้คำพูดที่รุนแรง พยายามเสนอความคิดเห็นของตนเองอย่างมีเหตุผลและหลักฐานประกอบ จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของเรามากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มอำเภอเพ็ญ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

2.2 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แนวทางการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาน้อมนาศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ขับเคลื่อนศาสตร์พระราชาในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- ต่อศักดิ์ ศรีแก้วแฝก, อินทัย ประสาน และบุรินทร์ภักดิ์ พรหมมาศ. (2565). การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. 16(2), 11-20.
- ธรร สุนทรายุทธ. (2556). *พฤติกรรมเชิงการเมืองในองค์กร: จริตและจริยธรรมของคนองค์กรภาครัฐและเอกชน*. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- พรพรรณ เรืองฤทธิ์ และสุรเชต น้อยฤทธิ์. (2560). การพัฒนาแนวทางการบริหารความขัดแย้งในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 11(3), 89-107.
- ศิริวรรณ มนอัคระผดุง. (2559). การบริหารความขัดแย้งในองค์กรอย่างสร้างสรรค์. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(2), 193-208.
- ศรัณย์รัชต์ ศุภรณ์พานิช. (2564). แนวทางการพัฒนาการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 6. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 6(12), 70-84.
- เศรษฐพล บัวงาม. (2563). การบริหารจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. (2566). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2566. กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สัญญาธ นาคพิน และวิลาวัลย์ สมบูรณ์. (2562). การบริหารความขัดแย้งในองค์กรภาครัฐ ยุคประเทศไทย 4.0. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*. 6(2), 21-46.
- อภิสรรา ศรีบุญกุล. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อัจฉรา ลิ้มวงษ์ทอง. (2557). *การบริหารความขัดแย้งในองค์กร*. กรุงเทพฯ: บุ๊คส์ ทู ยู.
- Burns, J. M. (1978). *Leadership*. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610.
- Marx, K. (1867). *Das Kapital: Kritik der politischen Ökonomie (Volume 1)*. Hamburg: Verlag von Otto Meissner.
- Owens, R. G. (2004). *Organizational Behavior in Education: Adaptive Leadership and School Reform (8th ed.)*. New York: Pearson Education.
- Sergiovanni, T. J. (2006). *The principalship: A reflective practice perspective*. Boston: Allyn & Bacon.

**ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร**

**Factors affecting the effectiveness of policy implementation of local administration
organizations in Mueang Sakon Nakhon District, Sakon Nakhon Province**

สิรินทรา ไพค่านาม¹, สามารถ อัยกร^{2*}, ชาดชัย อุดมกิจมงคล³
Sirinya Paikhamnam^{1*}, Samart Aiyakorn², Chardchai Udomkijmongkol³

^{1, 2, 3} หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
^{1, 2, 3} Master of Public Administration Program, Faculty of Management Science, Sakon Nakhon Rajbhat University

Corresponding author's e-mail: leeo2728@gmail.com¹, Saamm_5@hotmail.com^{2},
Chardchai_u@hotmail.com³

Received: January 19, 2025

Revised: March 8, 2025

Accepted: March 18, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายของการวิจัย 1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของประชาชน และประสิทธิภาพการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร 2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร จำนวน 268 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเมืองสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเมืองสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประสิทธิภาพการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร ด้านการควบคุมองค์การให้สมดุล และด้านการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร ได้ร้อยละ 67.20 ยกเว้นด้านการกำหนดทิศทาง

เชิงกลยุทธ์ ด้านการบริหารทรัพยากรองค์การ และด้านการสนับสนุนวัฒนธรรมองค์การที่มีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร ได้ร้อยละ 45.90 ยกเว้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การนำนโยบายไปปฏิบัติ, การมีส่วนร่วมของประชาชน, ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

Abstract

The purposes of this research included the following: 1. To study the strategic leadership level of executive's public participation and the effectiveness of policy implementation of local government organizations in Mueang Sakon Nakhon District. 2. To study the influence of executives' strategic leadership. public participation that affects the effectiveness of policy implementation of local government organizations in Mueang Sakon Nakhon District. The sample group consisted of 268 officials from local government organizations in Mueang Sakon Nakhon District, Sakon Nakhon Province, selected using a stratified sampling method. The questionnaire was used as the tool for data collection and statistics employed for data analysis incorporated frequency, percentage, standard deviation, and Multiple Regression Analysis. The study revealed these results: 1. Strategic leadership of local administrative organization executives in Mueang Sakon Nakhon District overall, it was at a high level public participation in the operations of local government organizations in the Mueang Sakon Nakhon District area. Overall, it was at a moderate level and effectiveness of policy implementation of local government organizations in Mueang Sakon Nakhon District, overall, it was at a high level 2. Strategic leadership of executives, the aspect of controlling the organization to be balanced and the aspect of acting with morality influence the effectiveness of policy implementation of local government organizations in Mueang Sakon Nakhon District, statistically significant at the 0.01 level. Collectively, they were able to predict the effectiveness level of policy implementation of local government organizations in Mueang Sakon Nakhon District at 67.20 percent. Except for strategic direction setting organizational resource management and supporting effective organizational culture. Public participation in terms of participation in receiving benefits and participation in evaluation influences the effectiveness of policy implementation of local government organizations in Mueang Sakon Nakhon District Statistically significant at the 0.01 level. As for participation in decision making, it influences the effectiveness of policy implementation of local government organizations in Mueang Sakon Nakhon District, statistically significant at the 0.05 level. Collectively, they were able to predict that the effectiveness of policy implementation by local administrative organizations in Mueang Sakon Nakhon District had been at 45.90 percent, except for participation in the operation.

Keywords: effectiveness, policy implementation, public participation, strategic leadership

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้จัดทำแผนปฏิบัติราชการ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ และสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย และยุทธศาสตร์ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 มาตรา 30 ทั้งนี้ แผนปฏิบัติราชการ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามความสำเร็จของการดำเนินงาน อันจะทำให้การปฏิบัติงานสามารถตอบสนองต่อบริบทที่เปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2560)

แผนปฏิบัติราชการ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นถือเป็นการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) เป็นเรื่องกระบวนการที่องค์กรผู้รับผิดชอบสามารถนำและกระตุ้นให้ใช้ทรัพยากรในการบริหารตลอดจนกลไกที่สำคัญทั้งหมดปฏิบัติงานให้บรรลุตามนโยบายที่วางไว้หรือไม่ แค่นั้น เพียงใด การศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเป็นการแสวงหาวิธีการและแนวทางเพื่อปรับปรุง นโยบาย แผนงานและการปฏิบัติงานโครงการให้ดีขึ้น โดยสามารถนำทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรทางกายภาพมาประสานเข้าด้วยกันมุ่งใจให้นำไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้หรือไม่เพียงใด การศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติมีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นภายในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยมุ่งตอบคำถามที่สำคัญ 2 ประการ คือ มีอะไรเกิดขึ้น (What) และทำไมจึงเกิดขึ้น (Why) ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การศึกษาถึงบทเรียนที่เกิดขึ้น การนำไปสู่การพัฒนาแนวทางและการสร้างกลยุทธ์ที่จะช่วยสร้างความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดขึ้น

อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 18 แห่ง โดยจำแนกเป็น เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลตำบล 9 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 7 แห่ง ซึ่งองค์กรปกครองทั้ง 18 แห่ง ได้มีการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน เช่น การจัดทำแผนพัฒนาการจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบการดำเนินงานและการประเมินผลการปฏิบัติงาน รวมทั้งการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้น และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ซึ่งในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจะประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่าง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร เพราะผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นผู้กำหนดทิศทาง การดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร เป็นหัวใจของการบริหาร เป็นผู้ที่สามารถดำเนินงานให้สำเร็จได้จากความร่วมมือของผู้อื่น ผู้นำที่ดีมีหน้าที่ประสานเพื่อนำไปสู่จุดหมาย เป็นผู้วิสัยทัศน์กว้างไกลและสามารถทำให้ผู้อื่นยอมรับและยินดีที่จะเป็นไปตาม ผู้นำที่ประสบความสำเร็จจะต้องมี “ภาวะผู้นำ” ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร ผู้นำจึงจำเป็นต้องมี “ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์” เพื่อพัฒนาศักยภาพการตัดสินใจในสถานการณ์ที่ซับซ้อนมากขึ้น พัฒนาความสามารถในการสร้างสรรควิสัยทัศน์ของตน และที่สำคัญอย่างยิ่งต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม (Boal & Schultz, 2005) เพิ่มขึ้นตามไปด้วย การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เป็นการการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการดำเนินโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องการตอบสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งการนำนโยบายไปปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐนั้นที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนมากที่สุด คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยนำความต้องการของประชาชนและนโยบายของรัฐบาลกำหนดเป็นโครงการ หรือกิจกรรมที่ชอบด้วยกฎหมาย และโครงการหรือกิจกรรมนั้นไปปฏิบัติเพื่อตอบสนองคนในชุมชนและสังคมต่อไป ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการนำ

นโยบายไปปฏิบัติ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมการให้บริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของประชาชน และประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

Hitt et al. (2007) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติของความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ ไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. การกำหนดทิศทางกลยุทธ์ (determining strategic direction) คือ ความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ และสามารถนำวิสัยทัศน์มาถ่ายทอดตลอดจนจูงใจกระตุ้นผู้ร่วมงานให้ปฏิบัติตามได้อย่างสม่ำเสมอ สามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก เพื่อกำหนดแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงได้
2. การบริหารทรัพยากรในองค์กร (effectively managing the firm is resource portfolio) มีความสามารถในการใช้กลยุทธ์ในการบริหารทรัพยากรในองค์กร ทั้งด้านงบประมาณและด้านทรัพยากรบุคคล เพื่อให้ทรัพยากรเหล่านั้นเกิดประโยชน์สูงสุด มีความคุ้มค่า คุ่มทุน เพื่อเกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันผู้รับบริการได้รับบริการที่มีคุณภาพ
3. สนับสนุนวัฒนธรรมองค์การให้มี ประสิทธิภาพ (sustaining an effective organizational culture) มีความสามารถในการกำหนดเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์การและค่านิยมให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมภายนอก สามารถเลือกวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานและเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการทำงานของสมาชิก
4. มุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม (emphasizing ethical practices) เป็นผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นที่นับไว้วางใจ มีการตัดสินใจ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน
5. การจัดตั้งควบคุมองค์การให้สมดุล (establishing balance organizational controls) มีการจัดการบริหารงานดูแลในกระบวนการทำงานให้ได้มาตรฐาน คุณภาพการบริหาร ผู้รับบริการพึงพอใจ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

Cohen & Uphoff (1980) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมของประชาชน ออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) ซึ่งเป็นการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมตั้งแต่ระยะเริ่มต้น ได้แก่ การเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของท้องถิ่น การร่วมคิด และกำหนดแนวทางการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของท้องถิ่น การร่วมวางแผนนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม การร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (implementation) เป็นการเข้าร่วมโดยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหาร และการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ ได้แก่ การร่วมมือปรับปรุงระบบการบริหารงาน เพื่อดำเนินการในกิจกรรมโครงการของท้องถิ่น การร่วมสนับสนุนทรัพยากรส่วนตัว เพื่อดำเนินการในกิจกรรมโครงการของท้องถิ่น การร่วมปฏิบัตินโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย การประสานขอความร่วมมือระหว่างประชาชน กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (benefit) โดยอาจจะเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุ ทางสังคม หรือโดยส่วนตัว ได้แก่ แผนงานหรือโครงการที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในรูปวัตถุสิ่งของ แผนงานหรือโครงการที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในลักษณะของส่วนร่วม แผนงานหรือโครงการที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในลักษณะส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation) ซึ่งเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานกิจกรรม รวมทั้งเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วม ต่อไป ได้แก่ การแต่งตั้งประชาชนเข้าเป็นกรรมการประเมินประสิทธิผลแผนงานหรือโครงการ การควบคุม การตรวจสอบโดยประชาชน

แผนปฏิบัติการ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

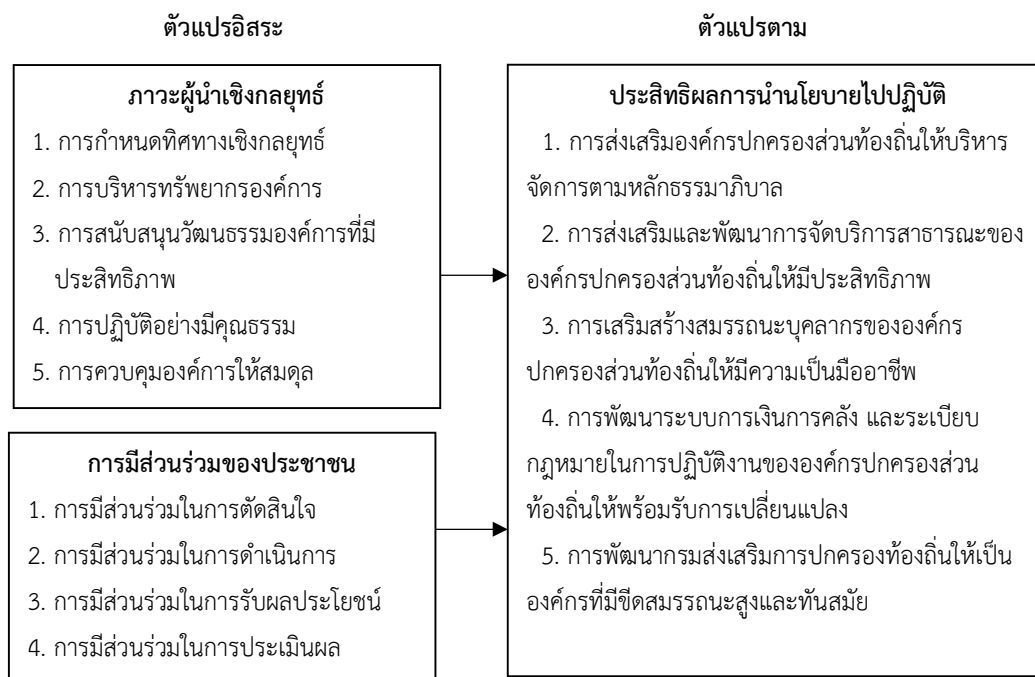
แผนปฏิบัติการ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ และสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย และยุทธศาสตร์ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 มาตรา 30 โดยประเด็นยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย

1. การส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล
2. การส่งเสริมและพัฒนาการจัดการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ
3. การเสริมสร้างสมรรถนะบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเป็นมืออาชีพ
4. การพัฒนาระบบการเงินการคลัง และระเบียบกฎหมายในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง
5. การพัฒนากรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้เป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย

สรุปในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำ 1) แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ของ Hitt et al. (2007) มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร 2) แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ Cohen & Uphoff (1980) มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร 3) ประเด็นยุทธศาสตร์ตามแผนปฏิบัติการ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร จำนวน 891 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร จำนวน 268 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเทียบตารางสำเร็จรูปคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (สิน พันธุ์พินิจ, 2554) และทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเมืองสกลนคร แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภอเมืองสกลนคร แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ถึงนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภอเมืองสกลนคร เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จำนวน 268 คน

3.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและการลงพื้นที่จริง เพื่อนำแบบสอบถามไปแจกแก่กลุ่มตัวอย่าง ในเขตอำเภอเมืองสกลนคร

3.3 ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำแบบสอบถามไปประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม

4.2 ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วลงรหัส (coding form)

4.3 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3.1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ตามแบบสอบถาม ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

4.3.2 การวิเคราะห์ระดับ 1) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารและผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) ประสิทธิภาพการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3.3 การทดสอบสมมติฐาน เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

ด้านที่	ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์	3.74	0.59	มาก
2	การบริหารทรัพยากรองค์การ	3.73	0.62	มาก
3	การสนับสนุนวัฒนธรรมองค์การที่มีประสิทธิภาพ	3.76	0.60	มาก
4	การปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม	3.65	0.75	มาก
5	การควบคุมองค์การให้สมดุล	3.66	0.64	มาก
ภาพรวม		3.71	0.56	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ

การสนับสนุนวัฒนธรรมองค์การที่มีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.76$) รองลงมาคือ การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ ($\bar{X} = 3.74$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม ($\bar{X} = 3.65$)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	การมีส่วนร่วมของประชาชน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.82	0.56	มาก
2	การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	3.32	0.62	ปานกลาง
3	การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.65	0.65	มาก
4	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.20	0.80	ปานกลาง
ภาพรวม		3.49	0.53	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.82$) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.65$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.20$)

3. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

ด้านที่	ประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	การส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล	3.69	0.61	มาก
2	การส่งเสริมและพัฒนาการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ	3.67	0.69	มาก
3	การเสริมสร้างสมรรถนะบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเป็นมืออาชีพ	3.71	0.68	มาก
4	การพัฒนากระบวนการเงินการคลัง และระเบียบกฎหมายในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง	3.77	0.69	มาก
5	การพัฒนากรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้เป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย	3.74	0.67	มาก
ภาพรวม		3.71	0.59	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีประสิทธิภาพการนำนโยบายไปปฏิบัติ อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ การพัฒนาระบบการเงินการคลัง และระเบียบกฎหมายในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X} = 3.77$) รองลงมาคือ การพัฒนากรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้เป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย ($\bar{X} = 3.74$) การเสริมสร้างสมรรถนะบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเป็นมืออาชีพ ($\bar{X} = 3.71$) การส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ($\bar{X} = 3.69$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การส่งเสริมและพัฒนาการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.67$)

4. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณอิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

ตัวแปรพยากรณ์	B	Std. error	(β)	t	P-value	Collinearity	
						Tolerance	VIF
(Constant)	0.716	0.146		4.891	0.000		
การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์	0.101	0.068	0.101	1.482	0.140	0.272	3.673
การบริหารทรัพยากรองค์การ	0.033	0.067	0.034	.499	0.618	0.264	3.788
การสนับสนุนวัฒนธรรม							
องค์กรที่มีประสิทธิภาพ	0.080	0.064	0.081	1.247	0.213	0.298	3.356
การปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม	0.270	0.051	0.340	5.320	0.000**	0.307	3.262
การควบคุมองค์การให้สมดุล	0.331	0.058	0.357	5.669	0.000**	0.316	3.160
R=820, $R^2 = 0.672$, $R^{2Adj} = 0.665$, $F = 107.237$, Sig. = 0.000**							

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ด้านการควบคุมองค์การให้สมดุล ($\beta = 0.357$) และด้านการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม ($\beta = 0.340$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ได้ร้อยละ 67.20 ($R^2 = 0.672$)

5. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณอิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

ตัวแปรพยากรณ์	B	Std.error	(β)	t	P-value	Collinearity	
						Tolerance	VIF
(Constant)	1.276	0.198		6.456	0.000		
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	0.160	0.065	0.152	2.471	0.014*	0.547	1.829
การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	0.043	0.063	0.044	0.679	0.497	0.481	2.080
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	0.368	0.060	0.405	6.166	0.000**	0.476	2.099
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	0.196	0.050	0.264	3.918	0.000**	0.454	2.203
R = 677, R ² = 0.459, R ² Adj = 0.450, F = 55.718, Sig. = 0.000**							

จากตารางที่ 5 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภอเมืองสกลนคร ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\beta = 0.405$) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\beta = 0.264$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\beta = 0.152$) มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ได้ร้อยละ 45.90 (R²Adj = 0.459)

การอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ด้านการควบคุมองค์การให้สมดุล และด้านการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร ได้ร้อยละ 67.20 ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวีระวัฒน์ ขาแสน (2566) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม ได้ร้อยละ 86.90 สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราพรรณ สุตลาภา (2565) ได้ทำการศึกษาวัฒนธรรมองค์กร และภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร ด้านการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ การบริหารทรัพยากรองค์การ ยกเว้นการสนับสนุนวัฒนธรรมองค์การที่มีประสิทธิภาพ มีอิทธิพลต่อการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ได้ร้อยละ 54.50 สอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญใจ อับมา (2566) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ได้ร้อยละ 37.80 และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตรา สิงห์พันธุ์ (2563) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำ

เชิงกลยุทธ์และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริการภาครัฐของส่วนราชการ ในเขตอำเภอต่างอย จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการบริการภาครัฐของส่วนราชการ ในเขตอำเภอต่างอย จังหวัดสกลนคร ได้ร้อยละ 69.60 ส่วนภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน เขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ ด้านการบริหารทรัพยากรองค์การ และด้านการ สนับสนุนวัฒนธรรมองค์การที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นบางท่าน ไม่สามารถกำหนดแผนกลยุทธ์ในหน่วยงานได้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของหน่วยงานได้อย่างเต็มที่ ไม่สามารถวิเคราะห์ปัจจัยภายในภายนอกและนำมากำหนดเป็นแผนกลยุทธ์ได้ ไม่สามารถตัดสินใจปรับเปลี่ยนแผนการ บริหารงานได้สอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลง ขาดการส่งเสริมระบบการจัดการค่าตอบแทนที่ยูงยอชมเชยรวมถึงการ เลื่อนตำแหน่งที่ชัดเจนยุติธรรม บางครั้งมีการบริหารจัดการงบประมาณได้ไม่ค่อยเหมาะสมและคุ้มค่า และไม่สามารถกำหนด แบบแผนในการทำงานได้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก นอกจากนั้นการดำเนินงานไปปฏิบัติขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จะมีประสิทธิภาพเพียงใด มักเกิดขึ้นจากปัจจัยอื่น ๆ มากกว่า

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาอิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานไป ปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วม ในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานไปปฏิบัติขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร ส่วนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง สกลนคร ได้ร้อยละ 45.90 ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของชนิดาภา สีส่างาม (2564) ได้ทำการศึกษาอิทธิพล ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริการสาธารณะขององค์การบริหาร ส่วนจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีอิทธิพลต่อ ประสิทธิภาพการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีอิทธิพล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วน จังหวัดสกลนคร ได้ร้อยละ 53.70 สอดคล้องกับงานวิจัยของเกษมสันต์ พุ่มมณี (2563) ได้ทำการศึกษา ประสิทธิภาพของ การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลหลุมเข้า อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี ผลการศึกษพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นมาปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตรา สิงห์หนัด (2563) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และการมีส่วน ร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริการภาครัฐของส่วนราชการ ในเขตอำเภอต่างอย จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพการบริการภาครัฐของส่วนราชการในเขตอำเภอ ต่างอย ได้ร้อยละ 46.80 และสอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา วักดีเพชร (2563) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของการมีส่วนร่วม ของประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานตามภารกิจถ่ายโอนของเทศบาลตำบลนาใน อำเภอพรหมนิคม จังหวัด สกลนคร ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการได้รับ ผลประโยชน์ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานตามภารกิจถ่ายโอนของเทศบาลตำบลนาใน อำเภอพรหมนิคม จังหวัด สกลนคร โดยสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการดำเนินงานตามภารกิจถ่ายโอนของเทศบาลตำบลนาใน อำเภอพรหม นิคม จังหวัดสกลนคร ได้ร้อยละ 50.40 ส่วนการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานไป ปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนในเขต อำเภอเมืองสกลนคร ส่วนใหญ่ไม่มีเวลาและไม่มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่าง สม่าเสมอ อีกทั้ง ประชาชนส่วนใหญ่มองว่าการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ หรือ

หน่วยงานราชการ นอกจากนั้นประชาชนไม่ค่อยสนใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากนัก เพราะเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องห่างไกลตน จึงไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากนัก

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้คือ

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ด้านการควบคุมองค์การให้สมดุล และด้านการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร
2. การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเสริมสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภอเมืองสกลนคร ด้านการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม และด้านการควบคุมองค์การให้สมดุล โดยการจัดฝึกอบรมสัมมนา เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงานอย่างเสมอต้นเสมอปลาย มีการพิจารณาการเลื่อนขั้นเลื่อนเงินเดือนด้วยความโปร่งใสยุติธรรม มีการบริหารงานด้วยความยืดหยุ่น และสามารถจัดอัตรากำลังบุคลากรให้ได้เหมาะสมกับภาระงาน

1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเมืองสกลนคร ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ให้ดียิ่งขึ้น โดยการรณรงค์และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมการทำงานงบประมาณและบัญชีรับจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแผนงานโครงการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีส่วนร่วมโดยการเป็นคณะกรรมการในการจัดซื้อจัดอุปกรณ์ของโครงการหรือกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีส่วนร่วมโดยการเป็นคณะกรรมการในการบริหารจัดการทรัพยากรตามโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเสริมสร้างและพัฒนา ประสิทธิภาพการนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ตามแผนปฏิบัติราชการ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ และด้านการส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล โดยควรให้ความสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภารกิจและการจัดบริการสาธารณะ การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล จัดทำและติดตามประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น และการจัดการเลือกตั้งตามแผนที่กำหนด

1.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการควบคุมองค์การให้สมดุล และด้านการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ตามลำดับ โดยการฝึกอบรมสัมมนาเพื่อส่งเสริมและปลูกฝังให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นปฏิบัติต่อผู้ได้บังคับบัญชาทุกคนโดยยึดหลักคุณธรรมจริยธรรม และรู้จักจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีความสุขในการทำงาน

1.5 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ตามลำดับ โดยการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนได้เห็นถึงประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินการโครงการ/กิจกรรมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นณรงค์และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมติดตามร้องเรียนการบริหารงานในการพัฒนาชุมชนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และเข้าร่วมเวทีประชาคมหมู่บ้านเพื่อร่วมเสนอปัญหาความต้องการของชุมชนต่อองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าว โดยทำการเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น ๆ เพื่อที่จะได้ทราบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภออื่น ๆ ของจังหวัดสกลนคร

2.2 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เช่น วัฒนธรรมองค์กร การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง การสร้างทีมงานของผู้บริหาร พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ความภาคภูมิใจต่อองค์กร ที่อาจส่งผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร

2.4 ควรมีการศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติขั้นสูงขึ้นไป เช่น การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เพื่อสร้างตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เสนอต่อกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2560). *แผนปฏิบัติราชการ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)*.

กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

เกษมสันต์ พุ่มมณี. (2563). *ประสิทธิผลของการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาดำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลหลุม*

เข้า อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ขวัญใจ อับมา, สัญญาครณ์ สวัสดิ์ไธสง และละมัย ร่มเย็น. (2566). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อ*

ประสิทธิภาพขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. Interdisciplinary

Academic and Research Journal, 3(3), 61–82.

- จิราพรรณ สุตลาภา, สัญญาพรรณ สวัสดิ์ไธสง และละมัย ร่มเย็น. (2565). วัฒนธรรมองค์กร และภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 3(3), 61–82.
- ชนิตาภา ลีคำงาม. (2564). อิทธิพลของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*.
- วาสนา วักดีเพชร. (2563). อิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานตามภารกิจถ่ายโอนของเทศบาลตำบลนาใน อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*.
- วีระวัฒน์ ขาแสน และละมัย ร่มเย็น. (2566). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 3(3), 60–74.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2554). *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.
- สุจิตรา สิงห์พันธ์. (2563). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริการภาครัฐของส่วนราชการ ในเขตอำเภอต่างอย จังหวัดสกลนคร. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*.
- Boal, K. B. & Schultz, P. (2005). Organizations as complex adaptive social learning systems: The role of strategic leadership. *The 65th Annual Meeting of the Academy of Management*, Honolulu, HI.
- Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity. *World Development*, 8(3), 213-235.
- Hitt, M. A., Hoskisson, R. E., & Ireland, R. D. (2007). *Strategic Management-Competitiveness and Globalization: Concepts and Cases*. Mason, OH: Thomson South-Western.

การบริหารงานด้านวิชาการศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

Academic administration at Na Klang 5 educational quality development network center under Nong Bua Lamphu Primary Educational Service Area Office 2

ฐิตาพร เทียงพร้อม^{1*}, กิจพิณฐ์ อุสาโห², สุรางคณา มัณยานนท์³

Thitaporn Thiangprom^{1*}, Kitpinit Usaho², Surangkana Manyanon³

^{1, 2, 3} หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

^{1, 2, 3} Master of Education Program in Educational Administration, Ratchathani University, Udon Thani campus

Corresponding author's e-mail: thitaporn.thp@gmail.com^{1}, pmgkitpinit@gmail.com²,

surangkana.manyanon@gmail.com³

Received: February 5, 2025

Revised: March 3, 2025

Accepted: March 14, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและแนวทางการบริหารงานด้านวิชาการศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 88 คน ได้มาด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ จำแนกตามตำแหน่งครู เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ มีค่าความเที่ยงตรง ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามทางออนไลน์ google form วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการบริหารงานวิชาการในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายด้านที่สูงที่สุด คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และรายด้านที่ต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ออนไลน์ 2. แนวทางพัฒนา ประกอบด้วย 2.1 ผู้บริหารและครูจัดตั้งคณะทำงานร่วมวิเคราะห์สมรรถนะดิจิทัลสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญ 2.2 พัฒนาระบบนิเทศการเรียนรู้ออนไลน์พร้อมคลังสื่อการสอนที่แบ่งปันได้ 2.3 จัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ พัฒนาแพลตฟอร์มนิเทศออนไลน์ศูนย์เครือข่ายฯ มุ่งพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นระบบผ่านโครงการ การทดลอง 2.4 สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยพัฒนาระบบนิเทศออนไลน์ การวัดผลประเมินผลที่เป็นมาตรฐาน 2.5 การพัฒนาสื่อนวัตกรรมดิจิทัลสำหรับครู และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศระหว่างโรงเรียนในเครือข่าย เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษากลับมาเป็นระบบและยั่งยืน

คำสำคัญ: การบริหารงานด้านวิชาการ, ผู้บริหารโรงเรียน, แนวทางพัฒนา

Abstract

The goal of this study was to look into the level and development guidelines for running the Na Klang 5 Educational Quality Development Network Center, which is part of the Nong Bua Lamphu Primary Educational Service Area Office 2. The sample consisted of 88 informants, obtained through stratified random sampling classified by teaching positions. The research instruments were questionnaires and interviews, with validity values between 0.67 and 1.00 and a reliability of 0.98. This research conducted data collection via email using google forms. Analyzed the data using statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. Research findings: 1. The overall level of academic administration was the highest aspect; it was internal quality assurance system development, followed by learning resource development, while learning process development scored lowest. 2. Development guidelines as follows, 2.1 Emphasize digital transformation through competency analysis and expert networks. 2.2 Implement active learning with project based. 2.3 Experimental approaches, enhancing quality through online supervision. 2.4 Digital innovations promote research through data analysis and mentoring systems. 2.5 Fostering network collaboration for sustainable educational improvement through best practice sharing.

Keyword: academic administration, school administrator, development guideline

ที่มาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ปัจจุบันทิศทางการพัฒนาประเทศทั่วโลกหลีกเลี่ยงไม่ได้ คือ สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกัน ได้หมด ดังนั้นสังคมไทยจึงต้องปรับเปลี่ยนและเตรียมการวางแผนเพื่อรองรับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งทิศทางการพัฒนาประเทศให้มีศักยภาพและมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน ทัดเทียมนานาชาติประเทศได้นั้น มนุษย์จึงเป็นปัจจัยหลักที่จะต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพเป็นลำดับแรกโดยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - พ.ศ. 2570) มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาประเทศไทย สู่อนาคตที่ยั่งยืน มั่งคั่ง และมั่นคง โดยมีเป้าหมายหลัก 5 ประการ ดังนี้ การพัฒนาเศรษฐกิจมุ่งเน้นไปที่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยี และการสร้างมูลค่าเพิ่ม ส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล เศรษฐกิจสีเขียว และสร้างสังคมคาร์บอนต่ำ การปกครองมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาระบบธรรมาภิบาล การกระจายอำนาจ การต่อต้านคอร์รัปชัน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และความมั่นคง มุ่งเน้นไปที่การรักษาความมั่นคงภายในและภายนอกประเทศ ป้องกันอาชญากรรม ยาเสพติด และ ภัยคุกคามทางไซเบอร์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

การบริหารงานวิชาการของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 มีการดำเนินงานที่เป็นระบบ โดยมีการจัดโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน แบ่งสายงานบริหารตามภารกิจหลัก และกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละฝ่าย มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสนับสนุนสื่อ นวัตกรรม การเรียนการสอน นอกจากนี้ยังจัดระบบนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งให้คำแนะนำและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องศูนย์เครือข่ายฯ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนผ่านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาทักษะและสมรรถนะสำคัญ และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควบคู่ไปกับการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายใน พัฒนา

มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และจัดทำรายงานการประเมินตนเองประจำปี มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือโดยประสานงานกับหน่วยงานการศึกษา สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการพัฒนาบุคลากร มีการจัดอบรมพัฒนาครูและบุคลากร ส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน และสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ รวมถึงการพัฒนากระบวนการวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้เครื่องมือประเมินที่หลากหลาย และนำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง และที่ผ่านมาพบว่า ผู้บริหารบางโรงเรียนยังขาดทักษะดิจิทัลที่จำเป็นสำหรับการบริหารงานวิชาการในยุคปัจจุบัน เช่น ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การวิเคราะห์ข้อมูล การสื่อสารออนไลน์ การบริหารงานด้านวิชาการเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน และครูผู้อาวุโสยังขาดการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลใช้ในการเรียนการสอน

งานวิชาการ ถือว่าเป็นงานที่สำคัญที่สุดของสถานศึกษา ความทันสมัยในงานวิชาการของสถานศึกษาทุกระดับทุกประเภทจะได้รับการยอมรับได้ ก็ต่อเมื่อบุคคลในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาได้มีความตระหนักตรงกันว่างานวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญยิ่ง งานวิชาการเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงมาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาก็พิจารณาจากผลงานวิชาการเนื่องจากงานวิชาการมีความเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น การวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานงานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการของสถานศึกษา การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษาและการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และการบริหารงานวิชาการจะให้สัมฤทธิ์ผลเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีปัญญาเฉียบแหลมเป็นผู้ประสานชุมชนที่ดี เป็นผู้อำนวยความสะดวกที่เชี่ยวชาญเข้มแข็ง และเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และบุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจในงานวิชาการมากน้อยเพียงใด จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงาน และบุคลากรในสถานศึกษาให้เกิดความร่วมมืออย่างทั่วถึงอันจะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจและปฏิบัติงานอย่างจริงจัง เพื่อให้การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาได้บรรลุวัตถุประสงค์

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการบริหารงานด้านวิชาการศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารให้สามารถพัฒนาตนเองและพัฒนาสถานศึกษาให้เหมาะสมเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการทำงานด้านวิชาการของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานด้านวิชาการศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานด้านวิชาการศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานด้านวิชาการศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ได้มีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

การบริหาร หมายถึง การบริหารเป็นการดำเนินการร่วมกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป และร่วมกันทำงานเพื่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้จนสำเร็จผลโดยได้ประสิทธิภาพ ให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยใช้ปัจจัยต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนในการดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้ (ภารติ อนันต์นาวิ, 2557; ศิริ ถิอาสนา, 2557; เพ็ญพิศ ฝาทองขุน, 2560; สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง, 2561; Koontz & O'Donnell, 1972; Hoy & Miskel, 2001)

การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินการบริหารโรงเรียนเป็นการร่วมมือกันทำงานของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อให้โรงเรียนมีคุณภาพโดยใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์กับการศึกษามากที่สุดผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านความรู้ความสามารถทักษะทัศนคติค่านิยมคุณธรรมจริยธรรม (ศิริ ถิอาสนา, 2557; ศุภรัตน์ ปึงข้อ, 2558; ธีระชัย ช่วงบุญศรี, 2558, ทวีวัฒน์ อินทรประเสริฐ, 2559)

การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานอย่างมากโดยจะช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นระบบ ระเบียบ เกิดคุณค่าในด้านการประหยัด การบริหารจะช่วยให้เกิดการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานเพื่อที่จะให้งานได้บรรลุจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาที่วางไว้การบริหารจะช่วยให้เกิดการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ (ธีระชัย ช่วงบุญศรี, 2558; มาลัย วงศ์อุทัยวัฒนา, 2560; ประจักษ์ ยอดเมิน, 2563; วัชรพร แสงสว่าง, 2563)

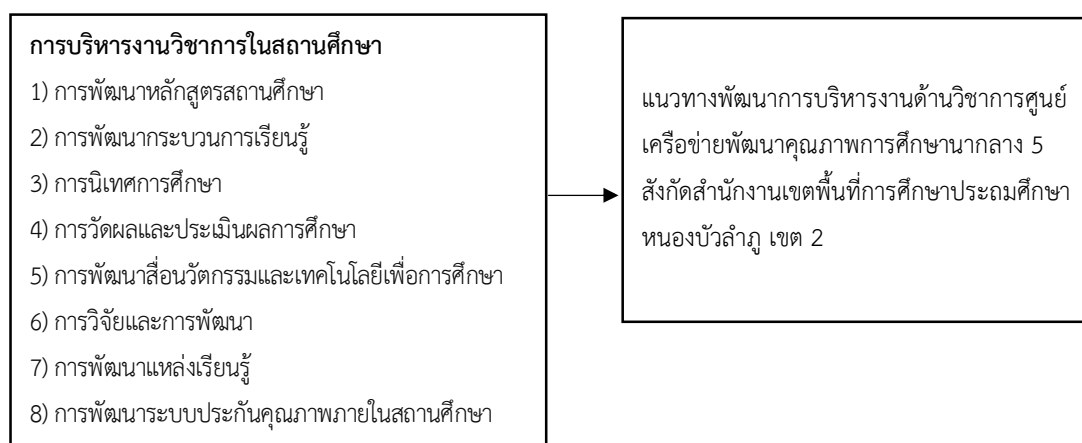
ขอบข่ายการบริหารงานสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 งาน หลัก คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคลากร และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุทัยธานี เขต 2 ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอรายละเอียดของการบริหารงานวิชาการไว้ (อรนุช พลศักดิ์, 2557; กฤษณา ชันดา, 2558; สุทธิรา เกษมราษฎร์, 2559; ดวงกมล ปถคามินทร์, 2560; สมควร ชุมชอบ, 2560)

กล่าวได้ว่า การบริหารวิชาการเป็นการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การเรียนการสอน ไปจนถึง การวัดการประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ซึ่งเป็นงานหลักของงานวิชาการ เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายของการศึกษา เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขอบข่ายการบริหารวิชาการ มี 8 ด้าน กรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยผสมผสานวิธี (mixed methods research) มีรายละเอียดการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรหน่วยที่ศึกษา (unit of study) คือ โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จำนวน 8 โรงเรียน ประชากรผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จำนวน 118 คน จำแนกเป็น ข้าราชการครู จำนวน 98 คน พนักงานราชการ (ครู) จำนวน 5 คน และครูอัตราจ้าง จำนวน 15 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จำนวน 92 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้มาด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) จำแนกตามตำแหน่งครู ดังนี้ ข้าราชการครู 76 คน พนักงานราชการ (ครู) จำนวน 4 คน และครูอัตราจ้าง จำนวน 12 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่พัฒนาจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยและแนวคิดที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ซึ่งมีจำนวน 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นสำรวจรายการ (Checklist) มีจำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 มี 8 ด้าน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่

- 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 8 ข้อ
- 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ จำนวน 7 ข้อ
- 3) การนิเทศการศึกษา จำนวน 6 ข้อ
- 4) การวัดผลและประเมินผลการศึกษา จำนวน 7 ข้อ
- 5) การพัฒนาสื่อวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จำนวน 8 ข้อ
- 6) การวิจัยและการพัฒนา จำนวน 8 ข้อ
- 7) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ จำนวน 7 ข้อ
- 8) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 8 ข้อ

2.2 ตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ โดยนำผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และแบบปลายเปิดมาสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง นำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน มีรายนามดังต่อไปนี้

- 1) นางกัญญาดา สารวงษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนดงเย็นพรหมประชาสรรค์
 - 2) นายสุวัฒน์ ทรงศรี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาจาน
 - 3) นายคะนองศักดิ์ เกตุนอก ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านอ้อมกอประชาสามัคคี
- เกณฑ์การเลือกคุณสมบัติผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้
- 1) เป็นผู้บริหารที่มีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษา 5-10 ปี
 - 2) เป็นผู้บริหารที่มีตำแหน่งวิชาการชำนาญการพิเศษ
 - 3) เป็นผู้บริหารที่ได้รับรางวัลผู้บริหารดีเด่นประจำปี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลในการศึกษา ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี และหลักการต่าง ๆ จากเอกสารงานวิจัยเพื่อหาแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 พัฒนาเครื่องมือการวิจัยคือแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบสำนวน ภาษาความครอบคลุมเนื้อหา ความเหมาะสมของแบบสอบถามพิจารณาความเที่ยงตรงเนื้อหา (content validity) ปรับปรุงแก้ไขภาษา และคำถามให้ชัดเจนเข้าใจง่าย นำมาหาค่าความเที่ยงตรง โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC) ซึ่งผลการประเมินความเที่ยงตรงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีรายนามผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

- 1) นายอาณกร คำเหมือน ผู้อำนวยการโรงเรียนดงสวรรค์วิทยา
- 2) นายมงคล สุภกรรม ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกุดดินจี่
- 3) นางณิชาภัทร เหตุเกิด ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงเนื้อหาและภาษาไปทดลองใช้ (tryout) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) กับครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในการบริหารงานด้านวิชาการศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่ตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

3.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้ในการวิจัย

3.6 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานด้านวิชาการศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษานำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างแล้วนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์หาค่าทางสถิติต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่และร้อยละ

4.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านวิชาการศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ของบุญชม ศรีสะอาด (2554) ทั้ง 4 ด้าน จำนวน 20 ข้อ มีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

4.3 วิเคราะห์แบบสอบถามรายข้อโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปแล้วหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นภาพรวมและรายด้าน นำผลการวิเคราะห์มาแปลความหมายตามแนวคิดของเบสท์และคาร์น ต่อไปนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.4 วิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ค่าความถี่และค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปของตาราง

4.5 วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) จากผลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานการบริหารงานด้านวิชาการศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 ได้ผลการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครู จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 90.91 มีประสบการณ์ จำนวน 5-10 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 45.45

2. ระดับการบริหารงานวิชาการในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.29) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สูงสุด คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.24) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.42) และระดับการบริหารงานวิชาการในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 ต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.49)

นอกจากนี้ ผลการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานด้านวิชาการของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 ภายใต้อำนาจสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 พบว่า แม้ว่าจะระดับการบริหารงานโดยรวมจะอยู่ในระดับสูง แต่ยังมีจุดที่สามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น แนวทางพัฒนาที่นำเสนอมีดังนี้

1) การพัฒนาหลักสูตร การจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมกับยุคดิจิทัลเป็นสิ่งสำคัญ ผู้บริหารและครูควรร่วมมือกันวิเคราะห์สมรรถนะดิจิทัลของนักเรียน สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญ และพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลรวมถึงการสร้างคลังสื่อการสอนที่สามารถแบ่งปันและเข้าถึงได้ง่าย

2) การพัฒนาระบบการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ควรเน้นรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ผ่านการทำโครงการและการทดลองจริง นอกจากนี้ ควรสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่านและพัฒนาทักษะการสืบค้น เพื่อให้ นักเรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การนิเทศการศึกษา การนิเทศเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาการสอนของครู ควรพัฒนาแพลตฟอร์มนิเทศออนไลน์ที่สามารถรวบรวมข้อมูลการนิเทศ จัดเก็บข้อมูลบนระบบคลาวด์ และใช้แอปพลิเคชันที่สามารถสื่อสารแบบทันทีพร้อมแนบเอกสารได้ เพื่อให้กระบวนการนิเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสะดวกยิ่งขึ้น

4) การวัดผลและประเมินผล การมีระบบวัดผลที่ได้มาตรฐานช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพมากขึ้น ควรจัดตั้งคณะกรรมการวิชาการเพื่อกำหนดมาตรฐานการวัดผล พัฒนาระบบจัดการข้อสอบกลาง และจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ครูมีความเชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล

5) การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการศึกษา การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอนเป็นสิ่งสำคัญ ควรมีศูนย์พัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อให้ครูสามารถเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ มีชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้านนวัตกรรม และพัฒนาหลักสูตรการสอนแบบผสมผสานที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

6) การวิจัยและพัฒนา การพัฒนาองค์ความรู้ผ่านการวิจัยจะช่วยให้ระบบการศึกษาเติบโตอย่างต่อเนื่อง ควรมีระบบวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนรายบุคคล มีทีมที่เชี่ยวชาญ และระบบแลกเปลี่ยนผลการวิจัยระหว่างครูในเครือข่าย เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องและสามารถนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริง

7) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการศึกษา ควรพัฒนาฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น สร้างห้องเรียนธรรมชาติเสมือนจริง และจัดทำแผนการเรียนรู้ที่บูรณาการธรรมชาติกับเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้การเรียนรู้น่าสนใจและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

8) การประกันคุณภาพภายใน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ยั่งยืนจำเป็นต้องมีระบบติดตามคุณภาพที่ชัดเจน ควรพัฒนาระบบติดตามแบบดิจิทัล จัดตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพของเครือข่าย และสร้างระบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดีเพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้น

แนวทางเหล่านี้จะช่วยให้ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา นากลาง 5 สามารถยกระดับคุณภาพการบริหารงาน วิชาการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงของสังคม และพัฒนาศักยภาพของนักเรียนอย่างรอบด้าน

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 มีประเด็นที่สนใจ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายดังนี้

ระดับการบริหารงานวิชาการในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับงานวิชาการ เนื่องจากถือเป็นหัวใจหลักของการบริหารสถานศึกษา มีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการส่งเสริมการพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา และการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับผลการวิจัยของรัตนกร พรหมวังขวา (2558) วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของดวงกมล พลคามินทร์ (2560) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในเขตอำเภอสนามชัยเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของณัชพิมพ์ สืบเสนาะ (2561) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า การบริหารงานวิชาการโดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของธิดยา ภิระบัน (2561) ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า การบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของปฐวี อ่ำศรี และธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี (2566) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิรัตน์ ทองผา (2563) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการและการจัดการความรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 พบว่า การบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งตัวแปรหลักและตัวแปรรายด้าน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของธัญญา ธรรมศโสม และจุฑารัตน์ นิรันดร์ (2563) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม" พบว่า การบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรที่อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของธิตยา ภีระบัน (2561) พบว่าด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก และผู้บริหารและครูจัดตั้งคณะทำงานร่วมวิเคราะห์สมรรถนะดิจิทัล สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญ และพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลพร้อมคลังสื่อการสอนที่แบ่งปันได้

2) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก สามารถจัดการเรียนรู้แบบการเรียนรู้เชิงรุก ครอบคลุมโครงงานและการทดลอง สร้างสภาพแวดล้อมส่งเสริมการอ่าน และพัฒนาทักษะการสืบค้นวิจัยให้นักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง

3) ด้านการนิเทศการศึกษาที่อยู่ในระดับมาก ประสิทธิภาพของกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนควรพัฒนาแพลตฟอร์มนิเทศออนไลน์ที่รวบรวมข้อมูลการนิเทศ สร้างระบบจัดเก็บแบบคลาวด์ และใช้แอปพลิเคชันสื่อสารกลุ่มแบบทันทีพร้อมแนบเอกสารประกอบ

4) ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษาที่อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงกมล ปถคามินทร์ (2560) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษา พบว่าด้านงานวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมาก และควรตั้งคณะกรรมการวิชาการกำหนดมาตรฐานการวัดผล พัฒนาระบบจัดการข้อสอบกลาง และจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการประเมินผลให้ครู

5) ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสมควร ชุมชอบ (2560) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน พบว่าด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก และควรจัดตั้งศูนย์พัฒนาสื่อดิจิทัลให้ครูเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้านนวัตกรรม และพัฒนาหลักสูตรการสอนแบบผสมผสาน

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารงานด้านวิชาการของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการที่ต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา ระบบการวัดผลและประกันคุณภาพได้รับการพัฒนาให้มีความหลากหลายและสามารถใช้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังมีกรณีศึกษา ติดตาม และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูและบุคลากร โดยเน้นการเพิ่มพูนศักยภาพและสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การบริหารจัดการที่ดีและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาให้ก้าวหน้าและตอบโจทย์ความต้องการของสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital) ในการจัดการศึกษาได้มากขึ้น

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาระบบการเรียนรู้เพื่อฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็นรักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ควรให้การนิเทศการศึกษาแบบกัลยาณมิตรให้คำแนะนำและแจ้งให้ครูผู้รับการนิเทศรับทราบข้อเสนอแนะเป็นเอกสารหรือข้อความอิเล็กทรอนิกส์สามารถอ่านและดาวน์โหลดได้

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ควรกำหนดจุดมุ่งหมาย กำหนดระเบียบ และแนวปฏิบัติการวัดผลและประเมินผลการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

1.5 ผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ควรส่งเสริมให้ครูพัฒนานวัตกรรมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนในยุคปกติใหม่ เช่น การจัดการเรียนการสอนผ่านแอปพลิเคชัน ยูทูบ ดิจิตอล เป็นต้น

1.6 ผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ควรส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนตามความแตกต่างของรายบุคคล นำผลการวิจัยมาพัฒนาและแก้ไขปัญหในชั้นเรียนได้อย่างรวดเร็ว

1.7 ผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติแวดล้อม และใช้เทคโนโลยี สื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น

1.8 ผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

2.2 ควรศึกษาการหาความสัมพันธ์ระหว่างงานวิชาการกับด้านคุณภาพของผู้เรียน ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา ขันตา. (2558). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.*
- ณัชพิมพ์ สืบเสนาะ. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- ดวงกมล ปดามินทร์. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในเขตอำเภอสนามชัยเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- ทวีวัฒน์ อินทรประเสริฐ. (2559). *การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. ววิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.*
- อัญญา ธรรมโสภณ และจุฑารัตน์ นิรันดร์. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรสงคราม. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 9(2), 98-109.*

- อิษิตยา ภิระบัน. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ธีระชัย ช่วงบุญศรี. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประจักษ์ ยอดเม้น. (2563). แนวทางการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 (หนองบัวลำภู). วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปฐวี อ่ำศรี และธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์, 7(2), 326-337.
- เพ็ญพิศ ผาพองยูน. (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยสันตพล.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2557). หลักการแนวคิดทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: มนต์ธี.
- มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา. (2560). รูปแบบการบริหารงานศูนย์ประสานงานทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- รัตนกร พรหมวังขวา. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- วัชรพร แสงสว่าง. (2563). การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิฑริทธิ์ ทองผา. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการและการจัดการความรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. การประชุมวิชาการระดับชาติ เรื่อง คุณภาพของการบริหารจัดการและนวัตกรรม ครั้งที่ 5, 23 พฤษภาคม 2563, หน้า 1210-1217. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น.
- ศิริ ถิอาสนา. (2557). เทคนิคการจัดการคุณภาพแนวใหม่ : แนวคิด หลักการสู่การบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศุภรัตน์ ปึงข้อ. (2558). สภาพการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มเครือข่ายเขาดงกรรจ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมควร ชุมชอบ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2. (2563). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. หนองบัวลำภู: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- สุทธิรา เกษมราษฎร์. (2559). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู โรงเรียนกลุ่มบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง. (2561). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อรนุช พลศักดิ์. (2557). การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2001). *Educational administration: Theory, research, and practice* (6th ed.). New York, NY: McGraw-Hill.
- Koontz, H.D. & O'Donnell, C. (1972). *Principles of management: An analysis of managerial functions*. New York: McGraw-Hill.

Building bridges of trust: An exploratory study on factors influencing public trust in government among university students in Thailand

Khanouthone Phetlasy¹, Waiphot Kulachai^{2*}

¹ Doctoral student, College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University

² College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University

Corresponding author's e-mail: s65584944008@ssru.ac.th¹, Waiphot.ku@ssru.ac.th^{2}

Received: March 03, 2025

Revised: March 10, 2025

Accepted: March 19, 2025

Abstract

This paper looks at the factors affecting Thai university students' government confidence. Six main factors public participation, policy implementation efficiency, transparency and communication, accountability and integrity, anti-corruption measures, and crisis management and responsiveness are found by thematic analysis of in-depth interviews with seventeen students from RMUTT, CU, and SSRU. According to statistical analysis, public participation is the most crucial element affecting the evolution of trust, as 82% of respondents think it to be absolutely required. The results underscore the necessity of adopting a different and all-encompassing approach to enhancing public confidence. Specifically, the findings highlight the importance of implementing a comprehensive and varied strategy that includes participatory governance, policy transparency, and effective crisis management. These insights give legislators a meaningful direction for strengthening public trust in government institutions.

Key words: public trust, government, openness, responsibility, crisis management, anti-corruption.

Background and Significance

Public trust in government determines effective government and social stability; but this confidence has declined globally including in Thailand. The Edelman Trust Barometer (2023) shows that barely 35% of Thais believe their government is just. 42% of Thais believe. Global Values Survey 2022 results. Whereas trust improves public administration and democratic institutions, its decrease limits policy conformity, citizen involvement, and government performance (James & Van Ryzin, 2017). This was shown

in the COVID-19 epidemic; countries showing stronger public cooperation shown more confidence (Edelman Trust Barometer, 2023).

Transparency, responsibility, honesty, policy efficacy, public involvement, and crisis management were highlighted in Hetherington & Rudolph's (2015) research, which discussed Thailand's ranking of 76th with a score of 38, reflecting notable corruption challenges. According to Transparency International (2023), false information and mistrust are compounded by the fact that over 70% of Thais rely primarily on social media for news consumption (We Are Social & Hootsuite, 2023).

The COVID-19 crisis management also affected trust; 58% of Suan Dusit Poll (ONLINE REPORTOR, 2021) respondents expressed unhappiness with uneven policies and vaccine delays. This paper explores trust concerns among RMUTT, CU, and SSRU students by means of theme analysis and qualitative interviews. The outcomes will direct legislators on enhancing public engagement, responsibility, and transparency, thereby strengthening political stability and democratic resilience in Thailand.

Objective

To examine the factors influencing Thai university students' confidence in the government.

Literature Review

Public trust in government mirrors citizens' belief in the state's capacity to act in their best interests, preserve ethical norms, and correctly manage resources (Grimmelikhuijsen et al., 2013). It shapes citizen participation, policy compliance, and government effectiveness (James & Van Ryzin, 2017). Competency (service efficiency), integrity (ethical behavior and corruption prevention), accountability (official responsibility), and transparency (open decision-making) define trust, all of which support Cook et al., 2005.

One may theoretically understand popular trust in governance in many various ways. According to Levi & Stoker's 2000 Social Contract Theory, governments have to satisfy public expectations if trust is to grow; failing this causes deteriorating legitimacy. While Brazil suffers with corruption and inadequate government policies, good social programs help Sweden to keep great trust (Avritzer, 2017). Competency and compassion are stressed in trust theory as Hetherington & Rudolph (2015) do. Strong crisis management, such as Germany under COVID-19, increases public confidence, but uneven leadership, as shown in the United States under the Trump administration, lowers trust (Baekgaard et al., 2020). Strong institutions and legal systems underscore in institutional theory their relevance (Grimmelikhuijsen et al., 2013). Transparency in government helps nations like Singapore to build enormous confidence; meanwhile, bureaucratic inefficiencies and corruption in India lead to mistrust.

Comparative analysis shows that the effectiveness of governments determines confidence. Sweden and Finland, among the Nordic nations, have among the highest degrees of trust because of their open policies and solid social systems (OECD, 2021). Political upheaval and government inactivity have led trust to diminish in Hong Kong; events of corruption have caused altering trust in South Korea (Kim & Kim, 2021).

Public empirical studies apply both qualitative and quantitative approaches. Statistical models and survey questions allow quantitative research, that is, openness, government performance, and confidence,

to examine linkages (James & Van Ryzin, 2017). Usually, from confidence, solid crisis management, and honest communication, inspiration is fairly strong. More precisely, research on openness reveals how confidence increases and uncertainty decreases (Grimmelikhuijsen et al., 2013). Especially in assessing COVID-19 responses, where candor and responsiveness become crucial confidence builders, qualitative research using case studies and interviews investigates citizen attitudes (Peters, 2022). Policy efficiency influences not only the justice of public operations (Levi & Stoker, 2000).

It becomes even more important with political awareness, civic participation, and openness as basic elements influencing young confidence in government. While political unrest as felt in Hong Kong erodes trust, Finland's participatory policymaking inspires great young confidence (OECD, 2021). Though little is known about university students' perspectives of governance, particularly on openness, responsibility, and ethics, contemporary research in Thailand mostly concentrates on macroeconomic performance, institutional stability, and political leadership (Edelman Trust Barometer, 2023).

This research attempts to close this disparity by means of a qualitative approach to evaluate confidence under the effect of public involvement, policy implementation, and crisis management. Among the results will be suggestions for initiatives aimed at boosting public confidence, democratic involvement, and government policy. Beyond the successes of programs, ethical government and justice in decision-making define confidence (Peters & Filgueiras, 2022). Young confidence grows from civic engagement and inclusive communication, therefore enhancing democratic resilience and long-term political stability. This study adds data for legislators aiming at a more involved and trustworthy society as well as helps to improve the intellectual discourse on public confidence.

Methods

This paper investigates elements influencing public confidence in government from Thai university students using a qualitative exploratory research approach. The factors employed in the assessment of a few selected colleges were academic reputation, varied student enrollment, and active participation in governance concerns. While Guest et al. (2006) controlled the sample size, intentional sampling assured a spectrum of points of view. Using their theme approach, Data Saturation Braun & Clarke (2006) examined rich qualitative material produced by semi-structured interviews. To offer insights on openness, responsibility, policy efficacy, public involvement, anti-corruption measures, crisis management, and so on thus fostering public confidence in government this painstakingly gathered and examined data.

1. Population and sample

The comprising seventeen university students from Suan Sunandha Rajabhat University (SSRU), Rajamangala University of Technology Thanyabudi (RMUTT), and Chulalongkorn University (CU), this survey targeted a spectrum of academic interests. Participants were carefully chosen depending on their coursework in sociopolitical topics, extracurricular activities engagement, or active social media activity. The selection criteria were enrollment in the accredited colleges, participation in governance-related events or activities, eagerness to participate in a 60–90 minute interview, and capacity to really articulate points of view on governance issues. From social media, student groups, academic counselors, and other sources,

hiring turned out just as needed.

2. Research tools

Using a semi-structured interview guide, one sought aspects affecting public confidence in government performance. This method ensures consistency and lets users jot some notes (Kvale & Brinkmann, 2015). Among the very relevant subjects discussed were citizen involvement, government transparency, policy success, anti-corruption laws, and crisis management. To ensure validity and reduce misinterpretation, three government officials evaluated the guide and pilot-tested it with students from a non-sampled university (Seidman, 2006).

3. Data collection

In-depth semi-structured interviews allow participants' points of view to be examined flexibly yet under control (Kvale & Brinkmann, 2015; Seidman, 2006). Each interview, depending on the participant's preference, ran 60 to 90 minutes either online or in person. Interviews were audio recorded with permission for accuracy; field notes recorded nonverbal clues and contextual aspects.

4. Data analysis

Braun & Clarke (2019) employed thematic analysis to identify, analyze, and report on data patterns. The process was divided into six key steps: 1) familiarization, which involved transcribing and repeatedly reading the data; 2) initial coding, which was done using open coding with NVivo software (Bazeley & Jackson, 2019); 3) developing themes by grouping codes into broader categories; 4) reviewing themes to ensure coherence and refinement; 5) defining themes to establish a final thematic structure; and 6) reporting findings by presenting themes with supporting quotes. A preset coding technique focused on governance transparency, policy efficacy, and anti-corruption initiatives. To ensure reliability, two independent coders reviewed intercoder agreements and resolved issues through discussion (Saldana, 2021). NVivo software facilitated systematic data organization, boosting the depth and rigor of the research (Bazeley & Jackson, 2019).

Ethical Considerations

This study has received approval from the Ethics Committee Panel 2 at Suan Sunandha Rajabhat University (Certificate Number: COE. 2-222/2025) and adheres to ethical standards, including informed consent, voluntary participation, confidentiality, and the right to withdraw. 2006: Israel and Hay. Study information was provided to participants using aliases prior to obtaining consent; data were stored securely (Smith, 2024). In accordance with the Belmont Report's principles of respect for persons, beneficence, and justice, the study upheld participant rights (National Commission for the Protection of Human Subjects of Biomedical & Behavioral Research, 1978).

Results

This study analyzed factors influencing public trust in government through in-depth interviews with 17 university students from RMUTT, CU, and SSRU. Using word frequency and thematic analysis: Main problems became public involvement, policy efficacy, openness, responsibility, anti-corruption laws, and crisis management. Emphasizing the need for participatory government in trust-building, public involvement was decided as the most efficient feature. Results of theme analysis, quantitative data (Table 1), and word cloud visualization (Figure. 2) show

how these concepts influence public opinions of government institutions.

1. Word Frequency

The researchers employed word frequency analysis with traditional qualitative research methods revealing notable variations in popular confidence in the administration. Seventeen RMUTT, Chulalongkorn University, and SSRU students conducted in-depth interviews resulting in rich qualitative data. Their responses were combined into one dataset, and then Python's Counter module was used to find word frequency (McKinney 2010). According to Nivre et al. (2016), common stop words were deleted to improve clarity, with a focus on key concepts like "transparent," "accountability," "policies," and "participation." The findings were presented graphically as a word cloud, with key terms highlighted (Heimerl et al., 2014). Related ideas were also organized into larger themes to provide a logical picture of the fundamental elements influencing public trust (Gioia, Corley, & Hamilton, 2013). Researchers can use this topic of study to investigate public opinions regarding government agencies. Table 1 and Figure 1 show the analytical results.

Table 1. Key Themes Influencing Public Trust in Government

Rank	Theme	Frequency
1	Public Engagement and Participation	23
2	Overall, Trust and Confidence	14
3	Effective Policy and Governance	12
4	Transparency and Communication	8
5	Accountability and Integrity	3
6	Crisis Management and Responsiveness	2
7	Anti-Corruption Measures	2

Table 1. presents, based on thematic analysis of interview data, a quantitative evaluation of primary factors influencing public confidence in government. Ranked best stressing the part public involvement, openness, and inclusive decision-making play in, "Public Engagement and Participation" has a frequency of 23. Frequency of 14, "Generally Trust and Confidence" conveys general impression shaped by consistency, past performance, and government reputation. Emphasizing the relationship between trust and the government's ability to implement policies and meet social demands, "Effective Policy and Governance" runs on frequency of 12.

Moreover, stressed in "Transparency and Communication" (frequency: 8) is exact knowledge and honest communication. Frequency: 3 seems less often, but "Accountability and Integrity" captures society hopes for moral government. Both frequency: 2, post-adjustment, "Crisis Management and Responsiveness" and "Anti-Corruption Measures" reveal worries on crisis handling and corruption. These results underline the need to maintaining public trust in continuous performance in openness, responsibility, participation, governance, crisis reaction, and anti-corruption initiatives.

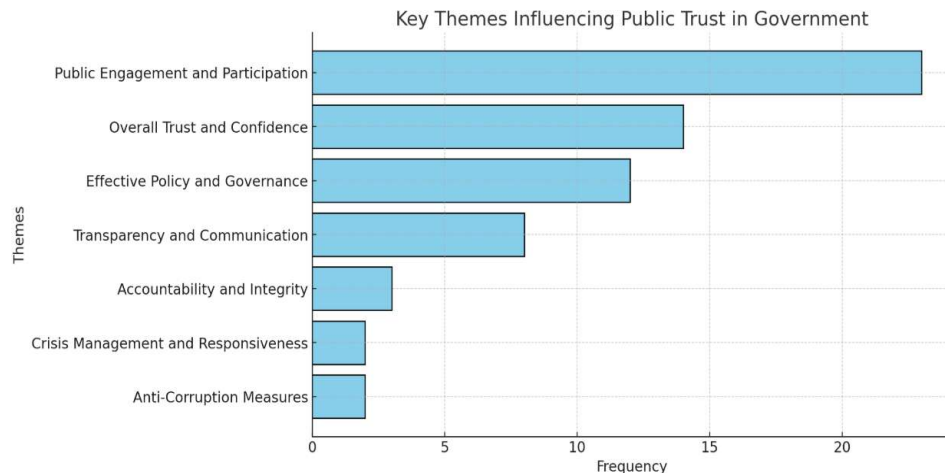

Figure. 1 Bar chart of key themes' frequency in public trust in government

Figure. 1 shows, in a horizontal bar chart, the frequency of important themes from Table 1, thereby enabling a clear comparison of their relative significance. With the longest bar, public involvement and participation emphasize its crucial part in developing confidence. Not only do they obviously affect public opinion, general confidence, and trust, but they also highly value effective government and policy. Though their frequencies are lowered, responsibility and integrity, crisis management, and anti-corruption regulations nevertheless help to establish confidence; transparency and communication are fairly important.

2. Word Cloud

The word cloud created from interview responses on "Factors Influencing Trust in the Government" illustrates significant components that shape public trust, with "transparency" emerging as the prominent topic. Transparency emphasizes the importance of open communication, clear information, and honest decision-making (Grimmelikhuijsen et al., 2013). Along with transparency, terms like "accountability," "integrity," and "honesty" emphasize ethical governance and leadership trust (Peters & Filgueiras, 2022). The use of terms such as "policies," "outcomes," and "performance" highlights the importance of effective governance and demonstrable results in preserving public trust (James & Van Ryzin, 2017). Public engagement is also important, as evidenced by terms like "participation" and "involvement," which emphasize how inclusive policymaking fosters trust (Kim & Kim, 2021). Furthermore, phrases like "crisis," "management," and "responsiveness" emphasize the need of prompt and effective government response during an emergency (Hetherington & Rudolph, 2015). The terms "corruption," "prevention," and "control" highlight high public expectations for anti-corruption efforts (Edelman Trust Barometer, 2023). Finally, the word cloud demonstrates how openness, ethical leadership, policy effectiveness, public engagement, crisis management, and anti-corruption initiatives impact citizens' trust in their government, as depicted in Figure. 2.

Figure. 2 Word cloud of factors influencing trust in the government

3. Factors Influencing Public Trust in The Government

The terms frequency and theme analysis reveal important elements influencing public confidence in governance. Public participation is very important since it emphasizes the importance of participatory government for the formation of policy. Good Policy Implementation also ranks well since it links trust to the government's capacity to produce evident results. Open and honest communication greatly shapes public confidence. Open and honest government contacts support legitimacy and credibility development. Though less often, responsibility and honesty still define popular hopes of moral administration. Emphasizing the need for honest and corruption-free government, anti-corruption laws also drew attention. Ultimately, crisis management and responsiveness highlight the need for a decent government response during crises notwithstanding their declining frequency.

This part examines how each one of these elements influences public confidence in governmental institutions, either in favor of or against.

1) Active engagement is the most crucial component influencing public trust in government since it promotes responsibility, transparency, and inclusiveness. People who see and hear their points of view reflected in decisions come out as more trustworthy. The third respondent, stressing responsiveness noted, "When the government really considers our suggestions, it makes me feel like my input matters." Once more stressing that engagement helps one establish confidence in leadership, another added, "A government that listens is a government I can trust" (Interviewee 7). Including numerous voices and transcending symbolic involvement allows governments to close the distance with their people and produce a more honest and transparent governance approach.

2) The probes revealed Public confidence depends on well-implemented policies. Important buzzwords underlining its relevance are "policies," "outcomes," and "performance." When people perceive real benefits—like improved infrastructure or reduced living expenses—they start to trust the government. The third interviewee is Measurable outcomes are physical objects. Interviewee 10 says, "Promises aren't enough; I need to see economic

stability, healthcare improvements, or education reform." Moreover, strengthening confidence is the reaction of crisis governments: "Their quick response to the floods showed efficiency," the eighth interviewee said. Actually, consistent policies are quite important. Interviewee 15 then says, "clear goals and visible progress earn my trust". Especially combating corruption and injustice enables one to develop confidence. (12th interviewee) These results indicate that responsibility, openness, and flexibility mostly help to build public confidence by means of obvious results.

3) Transparency, communication and honesty define public confidence; so, in relation to "transparency," "communication," and "honesty," they are In financial management and decision-making, proper openness calls for both accuracy and accessibility. Open communication helps to create credibility and lowers uncertainty. "When the government shares required information and clarifies decisions, reassures me that they have nothing to hide," says "When they provide data and reasoning, I trust their leadership more," says Interviewee 1, who understands policy reasons, "which helps one to build confidence". Timeliness of updates is absolutely important during a crisis: "Daily honest updates help to build confidence and lower anxiety" (Interviewee 8). Conversely, left out knowledge increases mistrust: Five of the interview subjects remark, "Lack of transparency makes it hard to trust them". Key also has bearing on financial openness: Commenting, Interviewee 12 says, "Seeing where the budget goes assures me funds are used responsibly". Transparency also defines responsibility: "Governments that communicate openly and listen to feedback show they genuinely care" (Interviewee 7). These results show how the openness, responsibility, and involvement that transparency inspires help to close the divide between public knowledge and policies.

4) Though less often mentioned, public confidence relies on integrity and accountability. Words like "accountability," "integrity," and "ethical government" call attention to the requirement of moral leadership and high moral standards among government officials. Accountability assures governments of their ownership of their policies and acts. "It makes me trust the government more when it keeps its word and owns when things do not go as planned," said Interviewee Five. One further major obstacle is financial openness. "I expect the government to be open about any mistakes made and produce clear reports on how budgets are spent," the 12-year responder stated. Integrity closely relates to honesty and constancy in leadership. A government that values integrity acts as it promises and carries out advised policies. There should not be hidden objectives (Interviewee 7). Notes Interviewee 10, ethical leadership increases confidence much more. "It defines the standard for the entire government if leaders by example exhibit moral behavior and integrity." Maintaining confidence mostly depends on effective government structures including regulatory oversight and anti-corruption policies. "I want to see not just words but actions how the government handles corruption cases and whether officials are really held accountable," says interviewee 16. Though public opinion might not always focus on ethics and accountability, their impact on confidence is really important. Public confidence is developed by openness, moral leadership, and forceful action against government corruption.

5) Anti-corruption reflects the great demand for competent government; initiatives against corruption assist to inspire public confidence. Strict policies, openness, and execution are thus rather important since corruption influences institutions, changes policies, and reduces confidence. Interviewee

16 believes, "holding high-ranking officials responsible proves the government's commitment to justice." Tight application of well defined rules also instills confidence: "Knowing corrupt individuals face real consequences reassures me" (Interviewee 10). Openness in public procurement, financial planning, and service delivery fosters confidence; "Seeing how public funds are used reassures me there's no misuse" (Interviewee 12). Encouragement of integrity goes beyond mere punishment; "it's not just about punishing corruption but also about preventing it from the start" (Interviewee 7). Regular audits, whistleblower protection, and citizen control help to increase public confidence even more. Results suggest that proactive transparency and collaborative legal action conducted together offer fair governance since a system free of corruption obtains confidence by way of responsibility and effective use of resources.

6) Less often acknowledged, public confidence mostly hinges on crisis reaction and management. Keywords like "crisis," "management," and "responsibility" point out how governments should approach problems. Good and efficient governance inspires people to have faith in government capacity in handling political, financial, natural disasters, or public health concern. "The way the government handled the most recent floods really surprised me in speed. They could, in my opinion, manage crises " (Interviewee 8). Moreover, quite crucial is honest communication. "Government daily updates during the epidemic gave me protection and knowledge. Maintaining my trust becomes really important (Interviewee 3). Apart from quick reaction, proactive crisis handling builds confidence. Interviewee 12 points out, "A government that prepares for crises rather than only reacts shows me they are serious about protecting the public." Dealing with local governments, NGOs, and international organizations allows one to gain confidence; good planning is built on adaptable public services, qualified personnel, and emergency response plans. Those governments that give welfare and safety top priority foster public confidence. "I have to see that the government is putting people first, particularly considering hard times," respondent five said. As much faith in ability grows as in compassion and care for the welfare of the people. While crisis management is not always required, everyday problems ironically undermine confidence. Combining planning, quick response, open communication, and a people-first mentality by governments guarantees resilience and legitimacy, therefore assuring continued public confidence under demanding conditions.

Discussion

This suggests that confidence in governance procedures also influences public trust, rather than merely being dependent on government outcomes, as observed in other studies on public confidence in governance (Grimmelikhuijsen et al., 2013; James & Van Ryzin, 2017). Particularly in Thailand, this study underlines the increasing relevance of public engagement and crisis response in developing trust even in cases when conventional values like transparency, responsibility, and policy efficacy are still somewhat relevant. Studies linking participatory government to increased transparency and inclusivity support results suggesting that public engagement is mostly a responsibility of raising confidence. This is in line with the 2019 case study on public involvement in decision-making by Levi & Stoker (2000), which shows how better the social compact between the government and the people is developed. But this research contributes to other studies by providing context-specific qualitative insights showing how public involvement helps Thailand's institutions to be credible. Likewise, good policy execution is the basis of trust-building; thus, it

reinforces Hetherington & Rudolph's (2015) finding that people's confidence increases upon seeing real policy gains. This especially relates to countries experiencing social and economic poverty applying Creswell & Poth's (2016) idea of performance-based trust.

Transparency and communication are also rather important in line with Braun & Clarke (2019) and Grimmelikhuisen et al. (2013), who underline that easily available information encourages confidence. Research supports Patton's (2002) assertion that openness during crises reduces false information and builds public confidence as well. Furthermore, dependent on ethics and obligation is confidence; hence, underlining even more the need for moral leadership and systems of responsibility (Seidman, 2006; Peters & Filgueiras, 2022). This study supports earlier studies showing that corruption still seriously lowers confidence (Cook et al., 2005; James & Van Ryzin, 2017). It supports Merriam & Tisdell's (2016) claim that institutional legitimacy is defined by both punitive and preventive anti-corruption efforts. Moreover, crisis management turned out to be a major determinant, thereby supporting the (2020) assertion of competent government reactions during crises building public confidence. But this study goes beyond others since it shows how political and cultural background impacts ideas of crisis management, especially in Thailand more than in others.

Results show variations even if they generally support existing theories. Public involvement seems to be more necessary for trust-building than earlier focus, suggesting that participatory government is always more crucial in defining confidence. Moreover, this paper highlights the growing importance of crisis responsiveness in impacting public trust, even if past studies have largely targeted normal governance. This study has restrictions even with its contributions. The limited sample size can limit generalizability; so in order to improve external validity, the next studies should employ more diverse, larger samples. Dependency on qualitative interviews could result in response bias, that is, replies from participants that are socially desirable whereby Triangulation methods using observational data could be included in the next research to raise dependability. The focus of the research on Thai university students lowers relevance to more broad groups. More detailed research should include poor areas, politicians, and elderly persons to present a more whole picture. Moreover, while this study provides only a peek of public confidence, longitudinal studies are necessary to examine how it evolves with time.

This study contributes to the academic discussion on public confidence in government, stressing fundamental governance concerns influencing young people's confidence in Thailand. Public participation and crisis reaction are beginning to take center stage even while traditional principles like openness, responsibility, and policy efficacy are still rather significant. Still, one should take into account as one looks at the results the limits of the research on sample size, response bias, and contextual specificity. Larger samples, hybrid methodologies, and longitudinal research can enable the next studies to simplify these challenges and offer a greater knowledge of popular faith in government over history. Those legislators who give these elements first importance will be able to create more inclusive, open, responsive government structures, thus increasing public confidence and civic participation.

Body of Knowledge

This study complements other studies by concluding that public participation and involvement are the most crucial components in developing confidence in government, hence transcending openness, responsibility, and policy efficiency. Unlike earlier research on institutional performance and ethical governance (Grimmelikhuijsen et al., 2013; Hetherington & Rudolph, 2015), this study shows young people in Thailand value active participation since it supports inclusivity, transparency, and a feeling of ownership in decision-making.

The study also simplifies crisis management by showing how effective good communication can reduce suspicion even under heavy load (James & Van Ryzin, 2017). New studies show that people want anti-corruption programs to be both preventative and responsible, therefore fostering long-term confidence.

These findings confirm our theoretical understanding of public confidence by include the opinions of young people and have practical implications for legislators aiming to create solid, honest, transparent government structures.

Suggestions

To establishing digital feedback systems, public forums, and cooperative decision-making projects together with giving citizen involvement top importance would help governments to raise public participation. Encouragement of several points of view promotes confidence and inclusion between people and their administration. Engagement could be raised by means of a platform for policy comments, participatory budgeting, and real-time public opinion collecting. Particularly during crises, the government should give honest, open communication high priority since it helps to prohibit false information from spreading and so raise public confidence. Publications of government performance reports, policy repercussions, and state finances help to increase openness. Moreover, enhancing control are independent monitoring groups and media cooperation.

Moreover, performance criteria, whistleblower protection, and independent audits will help one to improve responsibility and so guarantee competent and ethical government. Good crisis management depends on communication and readiness at last. React strategies should be developed by governments, personnel assigned, and communities engaged in sequence of coordinated action. Real-time crisis communication, crisis simulations, and building emergency response teams help to increase public confidence and readiness. Future studies on public confidence in government during crises could juxtapose generational views on accountability and openness. Knowledge of the success of public participation projects all around will help to shape laws. Including research results in policy agendas allows governments to boost public confidence, strengthen democracy, and improve responsiveness by means of policies.

References

- Avritzer, L. (2017). Participation in democratic Brazil: From popular hegemony and innovation to middle-class protest. *Opinião Pública*, 23(1), 43-59.
- Baekgaard, M., Christensen, J., Madsen, J. K., & Mikkelsen, K. S. (2020). Rallying around the flag in times of COVID-19: Societal lockdown and trust in democratic institutions. *Journal of Behavioral Public Administration*, 3(2), 1-12. <https://doi.org/10.30636/jbpa.32.172>.
- Bazeley, P., & Jackson, K. (2019). *Qualitative Data Analysis with NVivo*. SAGE Publications.

- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Braun, V., & Clarke, V. (2019). Reflecting on reflexive thematic analysis. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 11(4), 589-597.
- Chan, C. (2020). Youth political participation and trust in government in Hong Kong: Lessons from the Anti-Extradition Bill Movement. *Asian Journal of Comparative Politics*, 5(2), 1-14.
<https://systems.enpress-publisher.com/index.php/jipd/article/view/8501>.
- Cook, K. S., Hardin, R., & Levi, M. (2005). *Cooperation Without Trust?* Russell Sage Foundation.
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2016). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. SAGE Publications.
- Edelman Trust Barometer. (2023). *2023 Edelman Trust Barometer Global Report*. Edelman Trust Institute.
 Retrieved from <https://www.edelman.com/trust/2023/trust-barometer>.
- Gioia, D. A., Corley, K. G., & Hamilton, A. L. (2013). Seeking qualitative rigor in inductive research: Notes on the Gioia methodology. *Organizational Research Methods*, 16(1), 15-31.
- Grimmelikhuijsen, S., Porumbescu, G., Hong, B., & Im, T. (2013). The effect of transparency on trust in government: A cross-national comparative experiment. *Public administration review*, 73(4), 575-586.
- Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L. (2006). How many interviews are enough? An experiment with data saturation and variability. *Field Methods*, 18(1), 59-82.
- Heimerl, F., Lohmann, S., Lange, S., & Ertl, T. (2014). Word cloud explorer: Text analytics based on word clouds. *Proceedings of the 47th Hawaii International Conference on System Sciences*, 1833-1842.
- Hetherington, M. J., & Rudolph, T. J. (2015). *Why Washington Won't Work: Polarization, Political Trust, and the Governing Crisis*. University of Chicago Press.
- Israel, M., & Hay, I. (2006). *Research Ethics for Social Scientists*. SAGE Publications.
- James, O., & Van Ryzin, G. G. (2017). Incredibly good performance: An experimental study of source and level effects on the credibility of government. *The American Review of Public Administration*, 47(1), 23-35. <https://doi.org/10.1177/0275074015580390>.
- Kim, M., & Kim, J. (2021). Corporate social responsibility, employee engagement, well-being and the task performance of frontline employees. *Management Decision*, 59(8), 2040-2056.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *InterViews: Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Levi, M., & Stoker, L. (2000). Political trust and trustworthiness. *Annual Review of Political Science*, 3, 475-507.
<https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.3.1.475>.
- McKinney, W. (2010). Data structures for statistical computing in Python. *Proceedings of the 9th Python in Science Conference*, 51-56.
- Meriam, S. B., & Tisdell, E. J. (2016). *Qualitative research: A guide to design and implementation* (4th ed.). John Wiley & Sons.

- National Commission for the Protection of Human Subjects of Biomedical & Behavioral Research. (1978). *The Belmont report: Ethical principles and guidelines for the protection of human subjects of research*. Department of Health, Education, and Welfare.
- Nivre, J., de Marneffe, M. C., Ginter, F., Goldberg, Y., Hajič, J., Manning, C. D., McDonald, R., Petrov, S., Pyysalo, S., Silveira, N., Tsarfaty, R., & Zeman, D. (2016). Universal Dependencies v1: A multilingual treebank collection. *Proceedings of the Tenth International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC 2016)*, 1659-1666.
- OECD. (2021). *Trust in government: A cross-national perspective on public trust and policy effectiveness*. OECD Publishing. <https://www.oecd.org/en/topics/trust-in-government.html>.
- ONLINE REPORTOR. (2021). *73% of Thais feel 'hopeless' amid pandemic – poll*. Retrieved from <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2123987/73-of-thais-feel-hopeless-amid-pandemic-poll>.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research and Evaluation Methods*. SAGE Publications.
- Peters, B. G., & Filgueiras, F. (2022). Introduction: Looking for governance: Latin America governance reforms and challenges. *International Journal of Public Administration*, 45(4), 299-307.
- Saldana, J. (2021). *The Coding Manual for Qualitative Researchers*. SAGE Publications.
- Seidman, I. (2006). *Interviewing as Qualitative Research: A Guide for Researchers in Education and the Social Sciences*. Teachers College Press.
- Smith, J. A. (2024). *Qualitative psychology: A practical guide to research methods*. SAGE Publications.
- Transparency International. (2023). *Corruption Perceptions Index 2023*. Retrieved from <https://www.transparency.org/en/cpi/2023>.
- We Are Social & Hootsuite. (2023). *Digital 2023: Global overview report*. Retrieved from <https://datareportal.com/reports/digital-2023-global-overview-report>.

การพัฒนาความสามารถอ่านออกเสียงและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ
 โดยการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
 The development of English pronunciation ability and academic achievement through
 Communicative Language Teaching (CLT) accompanied with phonics
 instruction among Grade 5 students

จุลนีย์ ชัยเสริม^{1*}

Julanee Chaisroem^{1*}

¹ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹ Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Roi Et Rajabhat University

Corresponding author's e-mail: Julanee0824adisak@gmail.com^{1}

Received: March 01, 2025

Revised: March 19, 2025

Accepted: March 20, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนาการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2. เปรียบเทียบความสามารถการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนห้องที่ได้รับการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ กับเกณฑ์ร้อยละ 75 3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังได้รับการเรียนภาษาอังกฤษ โดยการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ กับเกณฑ์ร้อยละ 75 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลโพธิ์ทอง ตำบลแวง อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 42 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ One Sample t –test ผลการวิจัย พบว่า 1. การจัดการเรียนรู้โดยการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ 81.21/80.54 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (75/75) 2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ มีความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT)

ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT), วิธีสอนแบบโฟนิกส์, ความสามารถในการอ่านออกเสียง, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ

Abstract

The objectives of this study were to 1. develop instructional management using Communicative Language Teaching (CLT) accompanied with phonics instruction for Grade 5 students to achieve the efficiency criterion of 75/75. 2. Compare the English pronunciation ability of Grade 5 students taught using CLT combined with phonics instruction with the benchmark of the 75 percent criterion and 3. compare the learning achievement in English after instruction using CLT accompanied with phonics instruction with the criterion of 75%. The sample consisted of 42 Grade 5 students from Anuban Phonthong School, located in Waeng Sub-district, Phonthong District, Roi Et Province, during the second semester of the 2024 academic year. The research instruments included lesson plans, an English pronunciation ability test, and an English learning achievement test. This research analyzed the data using percentages, mean, standard deviation, and one-sample t-tests. The results were as follows: 1. The learning management approach that integrates Communicative Language Teaching (CLT) with phonics instruction for Grade 5 students achieved an efficiency score of 81.21/80.54, which is higher than the predetermined criterion. 2. Students taught with the learning management approach that combines Communicative Language Teaching (CLT) and phonics instruction demonstrated English reading aloud proficiency above the specified 75 percent criterion at a statistically significant level of 0.05. 3. Students who were taught using a combination of Communicative Language Teaching (CLT) and phonics instruction did better in school after learning than the required 75% threshold, which was statistically significant at the 0.05.

Keywords: Communicative Language Teaching (CLT), phonics instruction, English pronunciation ability, English learning achievement

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาอังกฤษมีบทบาทในชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยมากขึ้น การเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เป็นประโยชน์ต่อคนไทย รัฐบาลจึงได้กำหนดให้นักเรียนได้เรียนภาษาอังกฤษในทุกระดับชั้นกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเป็นหนึ่งใน 8 กลุ่มสาระ การเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศ สื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพ และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องราว และวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลก และสามารถถ่ายทอด ความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลก ได้อย่างสร้างสรรค์ โดยได้กำหนดหัวข้อเกี่ยวกับด้านภาษาเพื่อการสื่อสารไว้เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาต่างประเทศ ในการฟัง-พูด-อ่าน-เขียน แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น ดีความ นำเสนอข้อมูลความคิดรวบยอด และความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การเรียนภาษาอังกฤษในประเทศไทยที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันประสบกับปัญหาที่เด็กไทยซึ่งเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศนั้น

นอกจากผู้เรียนจะไม่สามารถออกเสียงได้แล้วยังไม่รู้ความหมายของคำ ๆ นั้นอีกด้วย เด็กบางคนไม่สามารถเรียนรู้การอ่านออกเสียงได้เนื่องจากขาดความเข้าใจในเรื่องของการเชื่อมโยงตัวอักษรและเสียง ทำให้ไม่สามารถเข้าใจเสียงที่ไม่คุ้นเคยหรืออ่านออกเสียงผิดและยังไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์ที่ออกเสียงนั้นอีกด้วย ดังนั้นนอกจากการสอนให้ผู้เรียนสามารถออกเสียงได้ถูกต้องแล้ว การเข้าใจความหมายของคำศัพท์ที่ออกเสียงก็เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นด้วยเช่นกัน (จิรนนท์ เมฆวงษ์, 2547) กระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหนึ่งใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักและมีการจัดให้วิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาภาษาต่างประเทศบังคับที่มีการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับชั้นของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนครอบคลุมทั้ง 4 ทักษะหลัก คือ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาต่างประเทศเป็นพื้นฐานในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม สามารถใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อประกอบอาชีพ หรือใช้ภาษาต่างประเทศในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ได้กำหนดคุณภาพนักเรียนให้มีความสามารถเข้าใจ ตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากการวิเคราะห์ปัญหาการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ พบว่า มีสาเหตุมาจากการที่นักเรียนอ่านภาษาอังกฤษไม่ออก เขียนภาษาอังกฤษไม่ได้ ไม่รู้ความหมายของคำศัพท์ภาษาอังกฤษ การสะกดคำไม่ถูกต้อง ซึ่งไม่เพียงแต่จะพบในบรรดาผู้ที่เรียนภาษาต่างประเทศเป็นภาษาที่สองเท่านั้น แม้ผู้ที่เรียนภาษาของตนเอง เช่น นักเรียนไทยที่เรียนภาษาไทยหรือนักเรียนอเมริกันที่เรียนภาษาอเมริกันก็ยังสะกดคำในภาษาของตนไม่ถูกเช่นกัน (พิมพ์กรณ พวงชื่น และวิวัฒน์ มีสุวรรณ, 2563) ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลโพธิ์ทอง พบว่า นักเรียนจำตัวอักษรภาษาอังกฤษไม่ได้ และไม่สามารถระบุเสียงของตัวอักษรภาษาอังกฤษได้ จึงทำให้ไม่สามารถอ่านและเขียนสะกดคำคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ เพราะเป็นวิชาที่มีคำศัพท์ค่อนข้างยาก ปัญหาด้านการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ จำแนกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านครูผู้สอน พบว่า ครูมีการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยายและใช้รูปแบบวิธีการ เทคนิคการสอน ที่ไม่เหมาะสมกับนักเรียน ซึ่งเป็นการสอนแบบท่องจำคำศัพท์เป็นคำ ๆ ซึ่งทำให้นักเรียน เรียนรู้ได้ช้าและลืมคำศัพท์ได้ง่าย ด้านนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้แตกต่างกัน เนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนมาก จึงมีนักเรียนที่มีความสามารถอยู่ในระดับ เก่ง ปานกลาง อ่อน นักเรียนที่มีความสามารถอยู่ในระดับอ่อนจึงทำให้การเรียนรู้ในห้องเรียนช้าในการจัดการเรียนรู้ในบทถัดไป นักเรียนกลุ่มที่อ่อนจะมีความกระตือรือร้นในการเรียน ส่งผลให้ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลโพธิ์ทอง ในรายวิชาภาษาอังกฤษ ย้อนหลัง 3 ปี พบว่า ปีการศึกษา 2564 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 62.75 ปีการศึกษา 2565 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 65.23 และในปีการศึกษา 2566 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 69.89 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดไว้ร้อยละ 75 (โรงเรียนอนุบาลโพธิ์ทอง, 2566) ผู้วิจัยได้ไปศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ เช่น การจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching: CLT) เป็นการสอนภาษาที่มุ่งเน้นความสำคัญของตัวนักเรียน ให้นักเรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้จริง มีการจัดลำดับการเรียนรู้เป็นขั้นตอนตามกระบวนการใช้ความคิดของนักเรียนซึ่งเชื่อมระหว่างความรู้ทางภาษา ทักษะทางภาษา และความสามารถในการสื่อสาร เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ด้านภาษาไปใช้ในการสื่อสาร ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนครูผู้สอนต้องคำนึงถึงการให้นักเรียนได้สื่อสารในชีวิตจริง กิจกรรมและภาระงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสื่อสารจริง สื่อที่ใช้ก็เป็นสื่อจริง แต่ไม่ได้ละเลยความรู้ ด้านไวยากรณ์เมื่อเกิดความผิดพลาดทางด้านไวยากรณ์เพียงเล็กน้อย แต่ยังสามารถสื่อสารได้ ครูผู้สอนไม่ควรขัดจังหวะโดยการแก้ไขให้ถูกต้องทันที ควรแก้ไขเมื่อความผิดพลาดนั้น ทำให้เกิดความไม่เข้าใจหรือการสื่อสารไม่ประสบความสำเร็จเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ขั้นตอน

การจัดการเรียนการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มี 3 ชั้น ดังนี้ แสงระวี ดอนแก้วบัว (2558) เสนอชั้นสอนของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารไว้ 3 ชั้นดังนี้

ชั้นที่ 1 ชั้นการนำเสนอเนื้อหา (presentation/introducing new language) ชั้นนี้กิจกรรมการเรียนการสอนมักเริ่มจากทักษะการรับสารคือ การฟังและการอ่าน โดยครูจะนำเสนอเนื้อหาที่มีบริบทหรือสถานการณ์ โดยการเล่าให้นักเรียนฟังหรือใช้ภาพประกอบ เนื้อหาที่ใช้นั้นประกอบด้วยโครงสร้างทางภาษา หรือคำศัพท์ที่นักเรียนได้เรียนไปแล้ว หลังจากนั้นครูจะกระตุ้นนักเรียนด้วยคำถาม เพื่อให้นักเรียนเกิดการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนและเกิดความสนใจ และนำเสนอคำศัพท์ใหม่และโครงสร้างทางภาษาใหม่

ชั้นที่ 2 ชั้นการฝึกและปฏิบัติ (practice/controlled practice) ชั้นนี้ครูจะเป็นผู้นำในการฝึก ซึ่งในชั้นนี้จะเน้นไปที่ความถูกต้องของภาษาเพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายของภาษา และวิธีการใช้ภาษาหรือรูปแบบของภาษา การฝึกจะเป็นการฝึกในลักษณะซ้ำ ๆ ตามตัวอย่าง ครูจะต้องทำหน้าที่ดูแลให้นักเรียนได้รับการฝึกทั่วทั้งห้องเรียนและเป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับไปยังนักเรียน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนและเพื่อตรวจสอบว่าประสบความสำเร็จหรือไม่

ชั้นที่ 3 ชั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (production/free practice) ชั้นนี้ครูสามารถกำหนดสถานการณ์ในการทำกิจกรรมให้นักเรียน และนักเรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างอิสระ ซึ่งนักเรียนจะต้องนำเอาความรู้ที่ได้จากการฝึกในชั้นการฝึกมาใช้ กิจกรรมอาจเป็นการแสดงบทบาทสมมติที่นักเรียนเป็นคนกำหนดบทบาทเอง หรือการอภิปรายหน้าชั้นเรียน เป็นต้น

การสอนแบบโฟนิกส์เป็นวิธีที่สามารถช่วยพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและสะกดคำ ดังนั้น การสอนเด็กในระดับเบื้องต้นจึงควรเริ่มที่การสอนหน่วยเสียงเพื่อพัฒนาไปสู่ทักษะที่ยากขึ้นต่อไป ซึ่งโฟนิกส์นับว่าเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้วิธีต่าง ๆ เพื่อฝึกฝนให้นักเรียนได้วิเคราะห์เสียงและรู้คำศัพท์ วิธีนี้จะเน้นที่การสรุปกฎเกณฑ์และนำไปใช้เมื่อนักเรียนพบคำที่มีความหมายคล้ายกัน การสอนหน่วยเสียงนี้ จึงเน้นการฝึกฝนหน่วยย่อยของตัวอักษรและคำศัพท์ ซึ่งจะสอนก่อนที่จะมีการสอนอ่านอย่างจริงจัง วิธีการนี้จึงเหมาะสำหรับเด็กในระดับประถมศึกษา Weaver (1994) รูปแบบการสอนโฟนิกส์ มี 2 รูปแบบ คือ Analytic Phonics หรือ Implicit Phonics เป็นการสอนโฟนิกส์โดยการจำแนกหรือแยกแยะ (breaking down) ไปสู่หน่วยเสียงย่อยของคำ ๆ นั้น (จำเป็นสำหรับเด็กที่ไม่สามารถอ่านคำทั้งคำนั้นได้) ซึ่งหวังว่านักเรียนจะรับเอาข้อมูลที่ต้องการจากโครงสร้างของคำนั้น ๆ ซึ่งจะเสนอผ่านคำที่ออกเสียงคล้ายกันเช่น mad, maple, moon คำเหล่านี้อาจชี้แจงหรือพูดโดยผู้สอน แต่จะไม่มีการแยกเสียงนั้นออกจากคำทั้งคำ ปัญหาหลักของวิธีการสอนรูปแบบนี้ คือ การสันนิษฐานที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งเกิดจากตัวนักเรียนขาดทักษะเกี่ยวกับความตระหนักของหน่วยเสียงที่เพียงพอ ที่จะเปรียบเทียบเสียงนั้น ๆ จากคำต่าง ๆ ที่ยกตัวอย่างได้ และการสอนโฟนิกส์แบบ Synthetic หรือ Explicit Phonics ซึ่งการสอนแบบนี้ นักเรียนจะเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและตัวอักษรต่าง ๆ ที่สอดคล้องกันแล้วจึงสอนกระบวนการผสมคำ และอ่านออกเสียงคำ เช่น m-a-n = man การรู้ถึงส่วนต่าง ๆ ของโครงสร้างภาษาหนึ่ง ๆ สำคัญ และจำเป็นต่อผู้ที่ไม่มีความรู้ในการจัดกลุ่มหรือประสมส่วนประกอบของคำของภาษานั้น ๆ อย่างเหมาะสม หลังจากนั้นนักเรียนจะได้เรียนเกี่ยวกับสัญลักษณ์ของเสียงหลาย ๆ แบบ จากง่ายจนถึงคำที่มีคำซับซ้อนมากขึ้นจากกิจกรรมการอ่านต่าง ๆ ผ่านเรื่องราวซึ่งมีคำศัพท์ที่ต้องการสอน (Hempenstall, 2002)

กล่าวได้ว่าการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ เป็นการสอนภาษาที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้จริง มีการจัดลำดับการเรียนรู้เป็นขั้นตอนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร 3 ขั้นตอน ได้แก่ ชั้นที่ 1 ชั้นการนำเสนอเนื้อหา เพื่อให้นักเรียนเกิดการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนและเกิดความสนใจ และนำเสนอคำศัพท์ใหม่และโครงสร้างทางภาษาใหม่ ชั้นที่ 2 ชั้นการฝึกและการปฏิบัติ เน้นความถูกต้องของภาษาตามความเข้าใจความหมายของภาษาและวิธีการใช้ภาษาหรือรูปแบบของภาษาเป็นการฝึกในลักษณะซ้ำ ๆ ตามวิธีสอนแบบโฟนิกส์ที่เน้นการออกเสียงเป็นสำคัญ ชั้นที่ 3 ชั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นการกำหนดสถานการณ์ให้นักเรียนทำกิจกรรม การออก

เสียงภาษาอังกฤษได้อย่างอิสระอาจมีการแสดงบทบาทสมมติการอภิปรายหน้าชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษเพิ่มมากยิ่งขึ้น

จากปัญหาความสามารถการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ และความสำคัญการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ โดยการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้องชัดเจนและยังช่วยให้นักเรียน เข้าใจความหมายของคำที่นักเรียนออกเสียงนั้น ตลอดจนจดจำได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งวิธีการสอนแบบโฟนิกส์จะสามารถพัฒนานักเรียนในด้านการออกเสียงและการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ทางภาษาอังกฤษ สามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารและเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านออกเสียงและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ กับเกณฑ์ร้อยละ 75
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน โดยการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ กับเกณฑ์ร้อยละ 75

การทบทวนวรรณกรรม

1. การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching)
 แสงระวี ดอนแก้วบัว (2558) ให้ความหมายของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารว่าเป็นการสอนภาษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้ได้จริง โดยให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนทักษะทางภาษา และให้ผู้เรียนเกิดความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา มากกว่าการรู้เพียงแค่หลักการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารว่าเป็นการสอนภาษาที่สอนให้ผู้เรียนได้ลงมือทำในกิจกรรมที่หลากหลาย โดยกิจกรรมที่ใช้ในการฝึกภาษามีความสอดคล้องกับการใช้ภาษาจริง ทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการใช้ภาษา
 พรสวรรค์ สิปโป (2550) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารดังนี้
 - 1) ในการสอน ต้องคำนึงถึงความหมายและบริบทของสิ่งที่สอน
 - 2) พยายามให้นักเรียนเกิดการสื่อสาร หากนักเรียนพยายามที่จะสื่อสาร การเรียนภาษาจะได้ผลดีที่สุด
 - 3) เรียงลำดับเนื้อหา ก่อนนำมาสอน ซึ่งขึ้นอยู่กับเนื้อหา หน้าที่ของภาษา หรือเรื่องที่นักเรียนให้ความสนใจ
 - 4) เมื่อครูเห็นว่าเหมาะสม สามารถใช้ภาษาแม่หรือการแปลภาษาได้
 - 5) ปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนไปตามความชอบหรือความสนใจของนักเรียน
 - 6) เป้าหมายคือความสามารถในการใช้ภาษาในการสื่อสาร โดยใช้ภาษาอย่างคล่องแคล่วและใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องตามบริบท

ละเอียด จุฑานันท์ (2541) เสนอขั้นตอนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารไว้ 3 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นการนำเสนอ (Presentation) ขั้นนี้ครูจะนำเสนอเนื้อหาใหม่ให้นักเรียนเรียนรู้และเข้าใจ นักเรียนจะทำความเข้าใจในเรื่องความหมาย รูปแบบของภาษา การใช้ภาษาในด้านการออกเสียง คำศัพท์ หรือโครงสร้างไวยากรณ์ทางภาษา ควบคู่ไปกับการเรียนรู้กฎการใช้ภาษา ขั้นที่ 2 ขั้นการฝึก (Practice) ขั้นนี้ครูให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้มาฝึกปฏิบัติ การฝึกในขั้นนี้เน้นไปที่ความถูกต้องของภาษาเพื่อให้นักเรียนสามารถจดจำรูปแบบของภาษาได้ ทำให้นักเรียนได้เข้าใจความหมาย และวิธีการใช้ภาษา ขั้นที่ 3 ขั้น

นำไปใช้ (Production) ขั้นนี้ให้นักเรียนเป็นผู้ถ่ายทอดและสื่อสารสิ่งที่นักเรียนได้ฝึกมา เป็นการนำภาษาไปใช้จริงโดยการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจในสิ่งที่กำลังสื่อสาร ซึ่งนักเรียนจะมีโอกาสได้ใช้ภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ

สันทนา สุธาธารัตน์ (2557) ข้อดีของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารสามารถช่วยให้นักเรียนมีความมั่นใจในการใช้ภาษา สามารถช่วยให้ห้องเรียนเกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี สามารถช่วยให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียน เป็นวิธีสอนที่มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนสามารถสื่อสารได้อย่างเหมาะสม ซึ่งมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของการเรียนภาษา เป็นวิธีสอนที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกการใช้ภาษา ซึ่งนักเรียนสามารถมีโอกาสนำไปฝึกฝนการใช้ภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ

2. วิธีสอนแบบโพนิกส์

วิธีสอนแบบโพนิกส์เป็นการสอนอ่านที่เน้นความสัมพันธ์ของรูปตัวอักษรที่มีทั้งสระและพยัญชนะกับเสียงของอักขระแต่ละตัว เพื่อให้นักเรียนสามารถสะกดคำและสร้างเป็นคำจากเสียงที่อ่าน ทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาความสามารถด้านการอ่านได้ เหมาะสำหรับการใช้สอนในระดับเบื้องต้นหรือประถมศึกษา

Anderson (1985) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนวิธีสอนแบบโพนิกส์ว่าไม่ใช่เพียงแค่เด็กจะสามารถบอกถึงกฎของความสัมพันธ์ของเสียงและตัวอักษรได้เท่านั้น แต่จุดประสงค์ที่แท้จริงคือต้องการให้เด็กเข้าใจหลักการว่าเสียงและตัวอักษรที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เมื่อความสัมพันธ์พื้นฐานของเสียงและตัวอักษรได้รับการสอนแล้ว วิธีการที่ดีที่สุดลำดับต่อมาคือการขยายความรู้เหล่านี้โดยการมีโอกาสดำเนินการด้วยการอ่าน

คณะกรรมการการอ่านแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกา (National Reading Panel (U.S) Reading Panel) ได้กล่าวว่า ความรู้โพนิกส์นำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการรู้จักคำและเมื่อการรู้จักคำมีความรวดเร็วและถูกต้องมากขึ้นจะช่วยส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจ จากการวิเคราะห์เชิงปริมาณในหัวข้อวิธีโพนิกส์คณะกรรมการการอ่านแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกาให้ข้อสรุป ดังนี้

1) การสอนอ่านโดยวิธีโพนิกส์อย่างเป็นระบบ ช่วยส่งเสริมการอ่านให้กับนักเรียนมากกว่าโปรแกรมการสอนอ่านชนิดอื่นที่ไม่เป็นระบบหรือไม่ใช้วิธีโพนิกส์

2) การสอนอ่านวิธีโพนิกส์อย่างเป็นระบบ มีหลายวิธีและมีประสิทธิภาพกว่าวิธีการสอนอ่านโดยไม่ใช้โพนิกส์ส่งเสริมพัฒนาการการอ่าน

3) การสอนอ่านโดยวิธีโพนิกส์อย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพต่อเมื่อนำไปสอนกับนักเรียนกลุ่มเล็ก

4) การสอนอ่านโดยวิธีโพนิกส์อย่างเป็นระบบ ต้องนำไปบูรณาการกับการสอนอ่านด้วยวิธีอื่นเพื่อสร้างโปรแกรมการอ่านที่ความสมดุล ดังนั้นการสอนอ่านโดยวิธีโพนิกส์ไม่ใช่เป็นโปรแกรมการสอนอ่านโดยเบ็ดเสร็จเพียงวิธีเดียว ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้โพนิกส์และการรู้จักคำ

3. ความสามารถการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ

นฤมล สุปินโน (2558) ได้ให้ความหมายว่า การอ่านออกเสียงคือการแปลงเสียงตามตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ตามที่สายตามองเห็น การฝึกการอ่านออกเสียงเพื่อให้ออกเสียงคำได้ถูกต้องชัดเจน ถูกต้องตามหลักทางภาษา และสามารถเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่านและสามารถแปลความตีความและขยายความสัญลักษณ์หรือตัวอักษรที่ปรากฏออกมาเป็นความคิดเห็นที่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ไพพรพรรณ อินทนิล (2546) กล่าวว่า การอ่านเป็นหัวใจของการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตมากมาย ได้แก่

1) การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้เสนอให้สมาชิกทุกประเทศช่วยกันรณรงค์ให้ทุกคนในโลกนี้ได้อ่านหนังสือให้ออกให้หมดในปี พ.ศ. 2543 เพราะตระหนักในความสำคัญของการอ่าน ผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออกมักจะเสียเปรียบ กลายเป็นคนล้าหลัง ไม่ทันโลก ไม่ทันเหตุการณ์อาจถูกหลอก เสียรู้ได้ง่ายและไม่เชื่อมั่นตนเอง ไม่มีความสุขในการเข้ากับสังคม เราจะสังเกตเห็นว่าประเทศที่เจริญ จำนวนประชากรที่อ่านออกเขียนได้

จะมีมาก ในชีวิตประจำวันเราต้องอาศัยการอ่านเพื่อการดำรงชีวิตแทบทุกเรื่องก็ว่าได้ เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ สินค้า เครื่องอุปโภคบริโภคตลอดจนยารักษาโรค นอกจากนี้การใช้บริการหรือติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานที่ดินสำนักงานขนส่งทางบก ธนาคาร สถานศึกษา เทศบาล เป็นต้น จำเป็นจะต้องอ่านหนังสือออก จึงจะสามารถไปติดต่อหน่วยงานที่ต้องการได้อย่างสะดวกรวดเร็ว การอ่านหนังสือไม่ออกทำให้บุคคลนั้นรู้สึกตนเองว่าไร้ศักดิ์ศรี ไม่สามารถร่วมพูดคุยเรื่องต่าง ๆ กับผู้อื่นได้อย่างเท่าเทียมกัน

2) การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ การอ่านเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษา เพราะทำให้นักเรียน นักศึกษาได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว กว้างขวางยิ่งขึ้น เพราะการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในห้องหรือนอกห้องเรียน ล้วนแล้วแต่ใช้การอ่านเป็นสื่อในการเรียนรู้ทั้งสิ้น กิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาร้อยละ 80-90 จะต้องอาศัยการอ่าน นักเรียนจะต้องมีความสามารถในการอ่าน จึงจะสามารถร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ทำให้นักเรียนมีความคิด กว้างขวางขึ้น หนังสือเพียงอย่างเดียวสามารถช่วยให้นักเรียนคิดไปตามลำดับขั้นได้

3) การอ่านเป็นสื่อสำคัญในการพัฒนาและแก้ปัญหาสังคม เนื่องจากการอ่านจะทำให้เกิดการพัฒนาความคิด สติปัญญาจริยธรรม ศีลธรรม เขาว่าปัญญา และจิตใจ ผลที่ตามมาคือ ทำให้สามารถกระทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม สามารถวินิจฉัยความถูกต้องของเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างฉับไวประสบการณ์จากการอ่านทำให้เป็นผู้เข้าใจสถานการณ์ได้อย่างทันท่วงที ทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้ที่อ่านมากก็ย่อมจะมีมุมมองและวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และเป็นคนยืดหยุ่น สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและพัฒนาสังคมได้ ดังนั้นเมื่อทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมนั้นก็ย่อมจะดีไปด้วย เมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ ก็ย่อมจะรู้จักใช้สติปัญญาร่วมกันแก้ปัญหาที่จะทำใหสังคมนั้นอยู่อย่างมีความสุข

Harris (1996) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการอ่านเอาไว้ว่าความสามารถในการอ่านนั้นจะต้องอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ หลายประการ เช่น ต้องมีความเข้าใจภาษา สามารถจับใจความสำคัญและรายละเอียดปลีกย่อยได้ สามารถสรุปความคิดจากการอ่านได้ถูกต้อง เข้าใจทัศนคติของผู้เขียนจากข้อความที่อ่าน และความสามารถที่จะเป็นในการอ่าน มีดังต่อไปนี้

1) ความสามารถทางภาษาหรือตัวหนังสือ คือ ความสามารถในการที่จะเข้าใจความหมายของคำใหม่ ๆ จากบริบท ความสามารถในการเข้าใจโครงสร้างของประโยคและความสามารถในการเข้าใจเครื่องหมายวรรคตอน

2) ความสามารถทางความคิด คือ ความสามารถที่จะบรรลุจุดประสงค์ของผู้แต่งสามารถที่จะเข้าใจความคิดที่เป็นสาระสำคัญ ความคิดย่อยที่สนับสนุนความคิดที่สำคัญ และสามารถที่จะสรุปแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน

3) ความสามารถในการตีความจากคำที่ผู้เขียนแสดงออกและสามารถที่จะระบุท่วงทำนองการเขียนของผู้เขียน

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นผลจากความรู้ความสามารถของนักเรียนที่เกิดจากประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับจากกระบวนการสอนของครู โดยประเมินจากการทดสอบหรือสังเกต พฤติกรรม

วิบูลศรี กิ่งแก้ว (2552) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นความสามารถของบุคคล อันเกิดจากการเรียนรู้แล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งประสบการณ์การเรียนรู้ เกิดจากการฝึกอบรมหรือจากการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถ หรือความสัมฤทธิ์ของบุคคลว่าเรียนรู้เท่าไร มีความสามารถชนิดใด ซึ่งสามารถวัดได้ 2 แบบตามจุดหมายและลักษณะวิชาที่สอน ดังนี้

1) การวัดด้วยการปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติหรือทักษะ ของผู้เรียน โดยผู้เรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าวในรูปการกระทำจริงให้ออกมาเป็นผลงาน

2) การวัดด้านเนื้อหาเป็นการตรวจสอบความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา ซึ่งเป็น ประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงการตรวจสอบความสามารถในด้านต่าง ๆ สามารถวัดได้ โดยใช้ข้อสอบผลสัมฤทธิ์

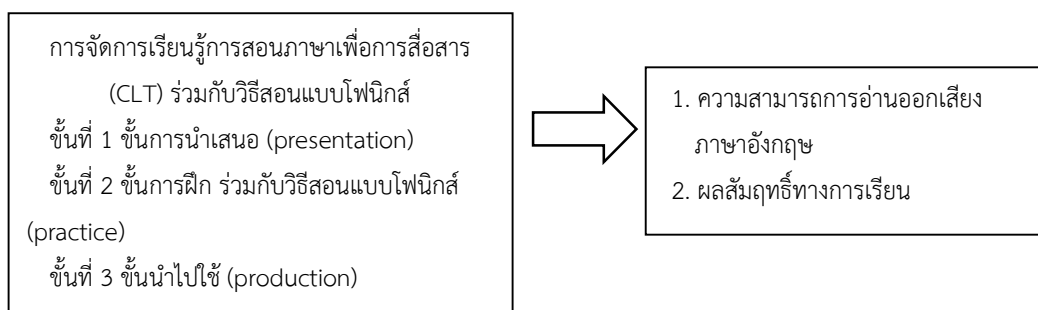
ลายง เครือคำ (2555) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จาก การประเมินการเรียนรู้ ทั้งทางด้านวิชาการ ด้านทักษะและความสามารถในการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน เพื่อวัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและ

ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ครูจัดให้ก่อนและหลังเรียน

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะ ความรู้ ความสามารถ การเปลี่ยนแปลงของบุคคล อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน และประสบการณ์การเรียนรู้ในเนื้อหาสาระที่เรียนมา ว่าเกิดการเรียนรู้เท่าใด มีความสามารถชนิดใด โดยสามารถวัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ในลักษณะต่าง ๆ เพื่อบอกถึงคุณภาพการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ โดยการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโพนิกส์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ร่วมกับวิธีสอนแบบโพนิกส์ ประกอบด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นการนำเสนอ (presentation) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนนำเสนอเนื้อหาใหม่ให้นักเรียนเรียนรู้และเข้าใจ นักเรียนจะทำความเข้าใจในเรื่องความหมาย รูปแบบของภาษา การใช้ภาษาในด้านการออกเสียง คำศัพท์ หรือโครงสร้างไวยากรณ์ทางภาษา ควบคู่ไปกับการเรียนรู้กฎการใช้ภาษา ขั้นที่ 2 ขั้นการฝึก (practice) เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติการอ่านออกเสียงอักษร การสอนออกเสียงเป็นคำการออกเสียงควบกล้ำ การวิเคราะห์การออกเสียง การสังเคราะห์การออกเสียง การออกเสียงที่ชัดเจน การทำความเข้าใจความหมายของคำ และการฝึกสะกดคำ ขั้นที่ 3 ขั้นนำไปใช้ (production) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนให้นักเรียนเป็นผู้ถ่ายทอดและสื่อสารสิ่งที่นักเรียนได้ฝึกมา เป็นการนำภาษาไปใช้จริงโดยการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจในสิ่งที่กำลังสื่อสาร ซึ่งนักเรียนจะมีโอกาสได้ใช้ภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ การจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ร่วมกับวิธีสอนแบบโพนิกส์ ยังสามารถ 1) วัดความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ 2) วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลโพธิ์ทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนทั้งหมด 42 คน ซึ่งแต่ละห้องมีนักเรียนที่ความสามารถในการเรียนรู้

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลโพธิ์ทอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน โดยการสุ่มแบบกลุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก ซึ่งใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) แผนการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 12 แผน 12 ชั่วโมง
 - 2) แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ 15 คะแนน และแบบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ 25 คะแนน
 - 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง Amazing Animals ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ จำนวน 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน
- การหาคุณภาพเครื่องมือ มีดังต่อไปนี้

- 1) วิเคราะห์หาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2) วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
- 3) วิเคราะห์หาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก ของแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
- 4) วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ของแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) แบบแผนของการวิจัย ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ โดยการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลโพธิ์ทอง ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงทดลอง (experimental research) แบบกลุ่มเดียววัดเฉพาะหลังการทดลอง (One-group Post-test only Design) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แบบแผนการวิจัย

กลุ่ม	ทดลอง	ทดสอบหลังเรียน
A	X	T

เมื่อ A แทน กลุ่มทดลอง
 X แทน การจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์
 T แทน คะแนนการทดสอบหลังเรียน (posttest)

- 2) ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567
- 3) ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอน ดังนี้

3.1) ขั้นเตรียม

- 3.1.1) ผู้วิจัยได้เตรียมกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลโพธิ์ทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน
- 3.1.2) ขี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับแนวการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3.2) ขั้นตอนการทดลอง

3.2.1) ให้นักเรียน เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ จนครบ 12 แผน

3.2.2) ในการจัดการเรียนรู้ ให้นักเรียนทำใบงานและแบบทดสอบของแต่ละแผน ตรวจสอบให้คะแนน

3.2.3) ทำการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบวัดความสามารถการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 20 ข้อ จำนวน 20 คะแนน3.2.4) ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ จำนวน 20 คะแนน และตรวจ
ให้คะแนน

3.2.5) นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปทำการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ที่กำหนด 75/75 โดยใช้สูตร E1/E22) วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความสามารถการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ กับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยใช้วิธี One
Samples t-test3) วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ หลังการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อ
การสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ กับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยใช้วิธี One Samples t-test

ผลการวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่
5 มีประสิทธิภาพ 81.21/80.54 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ ของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 75/75

ประสิทธิภาพ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	%
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E ₁)	42	320	21.66	6.05	81.21
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E ₂)	42	40	32.21	3.87	80.54
E ₁ / E ₂ เท่ากับ 81.21/ 80.54					

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธี
สอนแบบโฟนิกส์ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 21.66 คิดเป็นร้อยละ 81.21 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์การจัดการเรียนรู้โดยการสอน
ภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 32.21 คิดเป็นร้อยละ 80.54 แสดงว่า การจัด
การเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ
เท่ากับ 81.21/80.54 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอน
แบบโฟนิกส์ มีคะแนนความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ หลังการจัดการเรียนรู้ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ
75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ กับเกณฑ์ร้อยละ 75

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	เกณฑ์ ร้อยละ 75	$\bar{X}$	SD	df.	t	Sig.
ความสามารถในการ อ่านออกเสียง ภาษาอังกฤษ	42	40	30.00	32.21	3.87	41	3.571*	0.001*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 32.21 คิดเป็นร้อยละเท่ากับ 80.54 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 เท่ากับ 30.00 ที่กำหนดไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กับเกณฑ์ร้อยละ 75

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	เกณฑ์ร้อยละ 75	$\bar{X}$	SD	df.	t	Sig.
หลังเรียน	42	20	15.00	16.31	2.07	41	4.108*	0.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.31 คิดเป็นร้อยละเท่ากับ 81.55 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 เท่ากับ 15.00 ที่กำหนดไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ โดยการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นที่สำคัญ ได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้โดยการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ 81.21/80.54 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากแผนการจัดการเรียนรู้โดยการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ผ่านกระบวนการสร้างอย่างเป็นระบบ

โดยการเรียนรู้หลักสูตรสถานศึกษา การศึกษาวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ การจัดทำกำหนดการจัดการเรียนรู้ การเลือกรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้จากหลักสูตรสถานศึกษา การเขียนรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้ การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา จากนั้นกำหนดองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย ส่วนหัวของแผนการจัดการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ (เนื้อหา) สารสำคัญ ตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ กระบวนการวัดและประเมินผล การประเมินผล ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ตรวจ บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมเสนอแนะ คະแนนที่ได้จากการวัดผล และภาคผนวก (พรชัย ผาดโสง, 2560) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ หลักสูตรสถานศึกษา และได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโพนิกส์ อีกทั้งได้รับการตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผ่านการตรวจและประเมินความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ความเหมาะสมของข้อความที่ใช้ เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าเฉลี่ยและความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ก่อนที่จะนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง อีกทั้งผู้เรียนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโพนิกส์ ทำให้มีการพัฒนาความสามารถในการในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของพิมพ์พร บังวัด (2563) ที่พบว่า 1) ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ประกอบสื่อประสมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง และการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 81.04 / 79.64 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 75/75 2) ผลการศึกษาความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ประกอบสื่อประสม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง และการพูดภาษาอังกฤษ พบว่า ความสามารถในการฟังมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 77.40 3) ผลการศึกษาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ประกอบสื่อประสม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง และการพูดภาษาอังกฤษ พบว่า ความสามารถในการพูดมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 75.20 4) ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ประกอบสื่อประสม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง และการพูดภาษาอังกฤษโดยรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโพนิกส์ มีคะแนนความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ หลังการจัดการเรียนรู้ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโพนิกส์ ที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น ซึ่งการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโพนิกส์ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ร่วมกับวิธีสอนแบบโพนิกส์ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้ได้จริง โดยให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนทักษะทางภาษา และให้ผู้เรียนเกิดความคล่องแคล่วในการใช้ภาษามากกว่าการรู้เพียงแค่หลักการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารว่าเป็นการสอนภาษาที่สอนให้ผู้เรียนได้ลงมือทำในกิจกรรมที่หลากหลาย โดยกิจกรรมที่ใช้ในการฝึกภาษามีความสอดคล้องกับการใช้ภาษาจริง และทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการใช้ภาษา ซึ่งวิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 ขั้นการนำเสนอ (Presentation) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนนำเสนอเนื้อหาใหม่ให้นักเรียนเรียนรู้และเข้าใจ นักเรียนจะทำความเข้าใจในเรื่องความหมาย รูปแบบของภาษา การใช้ภาษาในด้านการออกเสียง คำศัพท์ หรือโครงสร้างไวยากรณ์ทางภาษา ควบคู่ไปกับการเรียนรู้กฎการใช้ภาษา ขั้นที่ 2 ขั้นการฝึก (Practice) เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติการอ่านออกเสียงอักษร การสอนออกเสียงเป็นคำ การออกเสียงควบกล้ำ การวิเคราะห์การออกเสียง การสังเคราะห์การออกเสียง การออกเสียงที่ชัดเจน การทำความเข้าใจความหมายของคำ

และการฝึกสะกดคำ ส่งผลให้นักเรียนสามารถ อ่านคำศัพท์ ออกเสียงคำศัพท์ อ่านเรื่องราว นิทานเรื่องสั้นได้ถูกต้อง ชั้นที่ 3 ขึ้นไปใช้ (Production) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนให้นักเรียนเป็นผู้ถ่ายทอดและสื่อสารสิ่งที่นักเรียนได้ฝึกมา เป็นการนำภาษาไปใช้จริง โดยการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจในสิ่งที่กำลังสื่อสาร ซึ่งนักเรียนจะมีโอกาสได้ใช้ภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ส่งผลให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาในสถานการณ์ที่กำหนดให้ โดยเฉพาะการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิล ดันเสียงสม (2548) ที่พบว่า 1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษก่อนเรียน และหลังเรียนด้วยวิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อ 1 โดยคะแนนความสามารถด้านการฟังหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษก่อนเรียน และหลังเรียนด้วยวิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อ 2 โดยคะแนนความสามารถด้านการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 3) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อวิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยภาพรวม นักเรียนเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียน นักเรียนได้พัฒนาจาก การฝึกภาษา สามารถฟัง อ่าน ได้อย่างมั่นใจในการใช้ภาษาตามสถานการณ์จริง ในชีวิตประจำวัน ด้านบรรยากาศในการเรียนการสอน บรรยากาศในห้องเรียนไม่เครียด นักเรียนมีความสามารถฟัง อ่านภาษาอังกฤษได้มากขึ้นและ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนได้ใช้ภาษาและปฏิบัติจริงได้อย่างคล่องแคล่ว

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ เมื่อนักเรียนได้รับการฝึกฝน โดยเน้นการออกเสียงอย่างมีแบบแผนตามการออกเสียงภาษาอังกฤษ ปฏิบัติการอ่านออกเสียงอักษร การสอนออกเสียงเป็นคำ การออกเสียงควบกล้ำ การวิเคราะห์การออกเสียง การสังเคราะห์การออกเสียง การออกเสียงที่ชัดเจน การทำความเข้าใจความหมายของคำ และการฝึกสะกดคำ ส่งผลให้นักเรียนสามารถ อ่านคำศัพท์ ออกเสียงคำศัพท์ อ่านเรื่องราว นิทานเรื่องสั้นได้ถูกต้อง นอกจากนั้นนักเรียนได้ใช้ระยะเวลาในการฝึกฝนการออกเสียงพยัญชนะภาษาอังกฤษเหล่านั้น โดยในระหว่างการจัดการเรียนการสอน ครูเป็นผู้นำเสนอเนื้อหาและอธิบายเกี่ยวกับการออกเสียงพยัญชนะและคำศัพท์ภาษาอังกฤษ และนักเรียนฝึกปฏิบัติตามโดยการจับคู่เพื่อนร่วมชั้นเรียน เพื่อร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องและเป็นการช่วยกันในการฝึกออกเสียงภาษาอังกฤษ ซึ่งสามารถทำให้ในระหว่างการจัดการเรียนการสอนและฝึกทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครูผู้สอน และมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นเรียนในการร่วมกันพัฒนาการออกเสียงภาษาอังกฤษ ส่งผลให้นักเรียนสามารถออกเสียงภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของณภัทร นรชาญ และคณะ (2566) ที่พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) และการออกเสียงภาษาอังกฤษแบบ Lingua Franca Core มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 23.47 คะแนน หรือร้อยละ 78.23 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) และการออกเสียงภาษาอังกฤษแบบ Lingua Franca Core สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 65 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) และการออกเสียงภาษาอังกฤษแบบ Lingua Franca Core มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.95 คะแนน หรือร้อยละ 77.50 4) ทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) และการออกเสียงภาษาอังกฤษแบบ Lingua Franca Core สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 65 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ โดยการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 81.21/80.54 ของคะแนนรวมตามที่กำหนด และมีจำนวนนักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของนักเรียนทั้งหมด นักเรียนมีความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ครูผู้สอนในรายวิชาภาษาอังกฤษสามารถนำวิธีการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในระดับชั้นอื่นได้ และเป็นแนวทางให้กับครูผู้สอนได้พัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยนักเรียนมีความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ครูผู้สอนในรายวิชาภาษาอังกฤษสามารถนำวิธีการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในระดับชั้นอื่นได้ และเป็นแนวทางให้กับครูผู้สอนได้พัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญภาษาอังกฤษโดยการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ร่วมกับวิธีสอนแบบโฟนิกส์ เพื่อไปพัฒนาการเขียนภาษาอังกฤษ หรือการอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ ระหว่างวิธีการสอนแบบการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารกับวิธีการสอนแบบอื่น เช่น วิธีการสอนภาษาร่วมกับสื่อประสมหรือแอปพลิเคชัน

2.3 ควรศึกษาตัวแปรอื่น เช่น ความสามารถในการฟัง การพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จิรนนท์ เมฆวงษ์. (2547). *การพัฒนาความสามารถในการออกเสียงภาษาอังกฤษและความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ด้วยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณภัทร นราญ, สิริวรรณ จรัสวิวัฒน์ และเด่นชัย ปราบจันดี. (2566). ผลการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) และการออกเสียงภาษาอังกฤษแบบ LINGUA FRANCA CORE ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ และทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3. *e-Journal of Education Studies, Burapha University*, 5(2), 16–30. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ejes/article/view/262891>.
- นฤมล สุปินโน. (2558). *ผลการใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ และเจตคติ ต่อการอ่านแบบโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาป่าแบก จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรชัย ผาตโธสง. (2560). *การพัฒนาหลักสูตร*. นครราชสีมา: โป้โต้บุ๊กดอทเน็ต.
- พรสวรรค์ สีป้อ. (2550). *สุดยอดวิธีสอนภาษาอังกฤษ นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- พิมพ์พร บังวัด (2563). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารประกอบสื่อประสม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- พิมพ์พร พวงขึ้น และวิวัฒน์ มีสุวรรณ. (2563). การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงและสะกดคำภาษาอังกฤษด้วยชุดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโฟนิก สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*, 6(1), 19–29.
- ไพพรรณ อินทนิล. (2546). *การส่งเสริมการอ่าน*. ชลบุรี: ชลบุรีการพิมพ์.
- โรงเรียนอนุบาลโพธิ์ทอง. (2566). *สรุปรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566*. ร้อยเอ็ด: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3
- ละเอียด จุฑานันท์. (2541). *แนวการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ลำยอง เครือคำ. (2555). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความโดยใช้แผนที่ความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- วิไล ต้นเสียงสม. (2548). *การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการอ่านภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยวิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิบูลศรี กิ่งแก้ว. (2552). *การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องลลิตะเลงพ่าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเซนต์โยเซฟทิพวัล*. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สันทนา สุทธารัตน์. (2557). *ภาษาศาสตร์สำหรับครู* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- แสงระวี ดอนแก้วบัว. (2558). *ภาษาศาสตร์สำหรับครูสอนภาษาอังกฤษ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Anderson, R. C. (1985). Role of Reader's Schema in Comprehension, Learning, and Memory. In H. Singer & R. B. Ruddell (Eds.), *Theoretical Models and Processes of Reading* (3rd ed., pp. 372–384). Newark, DE: International Reading Association.
- Harris, D. P. (1996). *Testing English as a Second Language*. New York: McGraw-Hill.
- Hempenstall, K. (2002). Phonological processing and phonics: Towards an understanding of their relationship to each other and to reading development. *Australian Journal of Learning Disabilities*, 7(1), 4–28. <https://doi.org/10.1080/19404150209546689>
- Weaver, C. (1994). *Reading Process and Practice from Socio-Psycholinguistics to Whole Language* (2nd ed.). Portsmouth, NH: Heinemann.

Decoding trust: How transparency, political stability, and leadership shape public confidence in government institutions

Duangruedee Eaosinsup¹, Waiphot Kulachai^{2*}

¹ Doctoral student, College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University

² College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University

Corresponding author's e-mail: S65584944001@ssru.ac.th¹, waiphot.ku@ssru.ac.th^{2}

Received: March 08, 2025

Revised: March 16, 2025

Accepted: March 19, 2025

Abstract

This study explores how transparency, political stability, and leadership influence public trust in government institutions through a qualitative approach involving in-depth interviews with 17 diverse key informants. Utilizing thematic analysis and NVivo tools, the research identifies critical themes that highlight the nuanced dynamics of trust-building in governance. Findings reveal that transparency enhances trust by promoting accountability and reducing corruption perceptions; however, excessive transparency without effective communication may lead to confusion and diminished trust. Political stability contributes to institutional confidence through consistent governance and problem-solving, yet excessive stability may result in stagnation if not balanced with adaptability. Leadership emerged as a pivotal factor, demonstrating that ethical and participatory leadership significantly enhances public perception of governance. The study integrates Institutional Trust Theory and Political Legitimacy Theory, proposing a holistic framework where transparency, stability, and leadership interact dynamically to shape public trust. These insights offer valuable guidance for policymakers seeking to strengthen governance by promoting strategic transparency, adaptive stability, and inclusive leadership. Ultimately, this research contributes to the broader academic discourse on governance and trust, offering practical recommendations for building resilient and responsive government institutions that align with societal values and expectations.

Keywords: accountability; governance; leadership; political stability; transparency

Background and Significance

Public trust in institutions is fundamental to a well-functioning democratic society, influencing civic engagement, legal compliance, and support for public policies (Newton & Norris, 2020). Trust strengthens institutional legitimacy, enabling governance structures to function effectively. Conversely, when trust diminishes, societal apathy and political disengagement rise, leading to governance challenges and policy resistance (Tyler, 2006). Thus, understanding the factors that build and sustain trust is critical for the stability and responsiveness of democratic institutions.

Research highlights three primary drivers of public trust: transparency, political stability, and leadership (Grimmelikhuijsen et al., 2013; Alesina et al., 1996; Burns, 1978). Transparency ensures open communication and accountability, fostering perceptions of honesty and integrity within institutions (Meijer, 2013). Political stability provides predictability, reinforcing confidence in governance (Acemoglu & Robinson, 2019). Leadership shapes public perception through competence, integrity, and responsiveness (Bass & Riggio, 2006). However, these factors are often studied independently, overlooking their interdependent influence on trust formation (Putnam, 2000). Moreover, much of the existing research is quantitative, limiting the understanding of nuanced societal perceptions and contextual variations (Inglehart & Welzel, 2019).

This study seeks to address these gaps by examining the interactions between transparency, political stability, and leadership in shaping public trust. By engaging a diverse group of participants, including students, government officials, the general public, business leaders, and academics, this research offers a holistic perspective on trust formation. The findings contribute to political science and public administration by providing empirical evidence on governance-trust dynamics and informing strategies for strengthening public confidence in institutions (Fukuyama, 1996; Rothstein & Uslaner, 2005). Ultimately, this research aims to advance governance models that enhance institutional legitimacy, stability, and responsiveness.

Objective

1. To examine the role of transparency in shaping public trust.
2. To analyze how political stability influences confidence in institutions.
3. To evaluate the impact of leadership on public perception of governance.

Literature review

Transparency and Public Trust: The Double-Edged Sword

Transparency is essential for building public trust by ensuring accessible information, open communication, and accountability (Grimmelikhuijsen et al., 2013). It enhances government visibility and understanding, fostering democratic engagement (Hood & Heald, 2006). By providing insight into resource management and policy implementation, transparency empowers civic participation and strengthens trust (Meijer, 2013; Miller & Listhaug, 1999). Digital transparency, through open data platforms and AI-driven governance tools, has further improved public oversight. The Transparency-Trust Hypothesis posits that increased transparency reduces information asymmetry and demonstrates government integrity, thereby

boosting trust (Hood & Heald, 2006). Proactive information sharing mitigates misinformation and speculation, enhancing public confidence (Piotrowski & Van Ryzin, 2007). During the COVID-19 pandemic, transparent communication on health measures and infection data sustained trust more effectively than information suppression. Additionally, digital platforms and social media transparency play a crucial role in trust formation by enabling direct government-citizen interaction.

However, excessive transparency may have unintended consequences, as revealing too much or exposing systemic inefficiencies can erode trust rather than build it (Meijer, 2013). For example, disclosing widespread corruption may diminish public confidence instead of enhancing it (Hood & Heald, 2006). To avoid this trust paradox, transparency must align with public expectations (Grimmelikhuijsen et al., 2013). Additionally, algorithmic transparency in AI-driven decision-making raises concerns about fairness and bias, further complicating trust dynamics. Transparency without context can also lead to misinterpretations, as overwhelming or poorly explained information fosters confusion, skepticism, and disengagement (Miller & Listhaug, 1999). Therefore, strategic communication through clear data presentation and interpretive guidance is crucial to ensuring that transparency reinforces trust rather than undermining it. Governments that integrate transparency with effective messaging and responsive engagement are more likely to sustain higher public trust.

Political Stability: Balancing Order and Adaptability

Political stability is essential for public trust, ensuring predictable processes, smooth power transitions, and minimal turmoil (Alesina et al., 1996). It minimizes governance disruptions, enabling consistent policy implementation and reinforcing institutional legitimacy (North, 1990). Stability fosters confidence in government reliability and effectiveness, as outlined in the Stability-Trust Model, which links predictability to reduced uncertainty (Acemoglu & Robinson, 2019; North, 1990). In democracies, stability paired with transparency and accountability enhances trust (Levitsky & Way, 2010), while in autocracies, stability often stems from coercion, making trust fragile (Diamond, 2019). However, excessive stability can lead to stagnation, as rigid systems struggle to address contemporary challenges like economic disparity and technological shifts (Alesina et al., 1996; North, 1990). Adaptable governance models that balance stability with innovation foster higher trust by demonstrating responsiveness (Diamond, 2019). For instance, digital governance and participatory policymaking enhance both stability and trust.

Political stability indirectly influences trust by fostering economic growth and public welfare. Stable political environments attract investment, stimulate development, and enhance service delivery, thereby reinforcing institutional credibility (Acemoglu & Robinson, 2019). However, stability alone does not guarantee socio-economic progress, particularly if it is maintained through undemocratic means (Alesina et al., 1996). Effective stability must translate into tangible benefits that meet societal needs (Diamond, 2019).

Leadership: The Catalyst for Institutional Confidence

Leadership plays a crucial role in shaping public trust by influencing governance and public perceptions. Effective leadership, marked by integrity, competence, and responsiveness, reinforces institutional legitimacy through ethical governance and public commitment (Burns, 1978; Bass & Riggio,

2006). Trust in leadership depends on alignment with societal values and expectations (Nye, 2008). Transformational leadership fosters trust by engaging citizens, creating a shared vision, and demonstrating ethical governance (Bass & Riggio, 2006). Leaders like Nelson Mandela and Jacinda Ardern emphasize empathy, inclusivity, and proactive governance, enhancing institutional trust (Goleman, 2017). Adaptive leadership, which prioritizes crisis responsiveness, transparency, and decisiveness, further strengthens public trust (Kellerman, 2012).

Transactional leadership prioritizes short-term efficiency and structured rule enforcement but may lack the vision needed for sustained trust, making it more pragmatic than inspirational (Kellerman, 2012; Burns, 1978; Nye, 2008). Hybrid leadership models that integrate transformational and transactional elements provide a balanced approach, maintaining stability while fostering trust. In contrast, autocratic leadership, though ensuring political stability, often erodes trust by centralizing power, restricting public participation, and manipulating information, leading to skepticism and disengagement (Goleman, 2017; Kellerman, 2012). Trust based on coercion is fragile and tends to collapse during crises (Nye, 2008). The Leadership-Trust Framework emphasizes that ethical, transparent, and inclusive leadership is essential for institutional confidence (Nye, 2008). Leaders who engage effectively through digital platforms strengthen trust by fostering clear communication and ethical consistency (Bass & Riggio, 2006).

Conceptual framework

This research integrates Institutional Trust Theory and Political Legitimacy Theory to examine how transparency, political stability, and leadership shape public trust. Institutional Trust Theory links trust to perceived competence, fairness, and accountability, sustained through ethical governance (Rothstein, 2011; Rothstein & Uslaner, 2005). Political Legitimacy Theory asserts that legitimacy stems from public belief in the rightful exercise of power, requiring governance to reflect democratic values (Fukuyama, 1996; Tyler, 2006). Comparative frameworks like Social Capital Theory and Public Value Theory provide additional insights—Social Capital Theory ties trust to social networks and civic engagement (Putnam, 2000), while Public Value Theory emphasizes policy alignment with public needs. By integrating these perspectives, this study offers a comprehensive understanding of trust formation in governance and informs strategies to enhance institutional credibility.

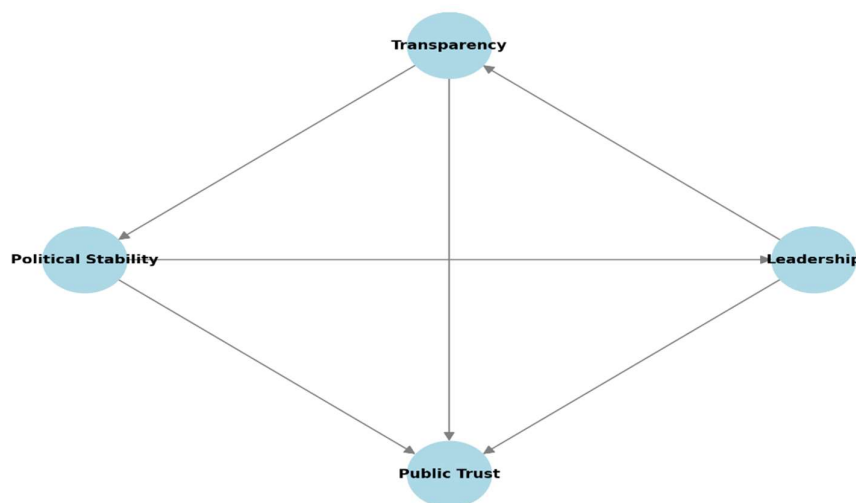

Figure. 1 Research conceptual framework

Methods

1. Population and sample

This study employed purposive sampling to select 17 key informants from six groups: students, government officials, the general public, politicians, business leaders, and academics, based on political awareness, professional experience, and research relevance (Patton, 2014). The sample size of 17 was deemed appropriate based on data saturation principles in qualitative research, where additional interviews are unlikely to yield new themes (Guest et al., 2020). This ensures both depth and efficiency in data collection. The sample included three politically engaged students representing young voters, three government officials from different departments providing policy insights, four members of the general public offering diverse opinions, three politicians (both current and former from different parties) discussing governance challenges, two business leaders highlighting the political impact on the economy (Atugeba & Acquah-Sam, 2024), and two academics contributing theoretical and research-based perspectives (Tisdell et al., 2025; Creswell & Poth, 2021). To minimize selection bias, participants were chosen to reflect a balanced range of perspectives across different political orientations and professional backgrounds.

2. Research tools

This study uses in-depth interviews to analyze how factors such as transparency, political stability, and leadership influence public trust. This approach provides a clearer understanding of participants' real experiences and perspectives, revealing details and contexts that numbers or statistics alone may not fully capture (Creswell & Poth, 2021; Braun & Clarke, 2019). Additionally, gathering insights from diverse groups helps ensure that the findings reflect multiple perspectives, offering a more well-rounded and comprehensive analysis (Tisdell et al., 2025).

3. Data collection

Data collection involved semi-structured in-depth interviews, ensuring flexibility while focusing on

key research questions (Patton, 2014). An interview guide with open-ended questions explored informants' views on transparency, political stability, and leadership (Braun & Clarke, 2019). Interviews, conducted in-person or virtually, lasted 60–90 minutes (Creswell & Poth, 2021). With consent, audio recordings were transcribed verbatim, and field notes captured non-verbal cues (Tisdell et al., 2025; Chitac et al., 2024). Triangulation was applied by cross-referencing responses with policy documents and media reports to enhance validity.

4. Data analysis

The interview data were analyzed using Thematic Analysis, a method that helps identify, analyze, and summarize key themes from qualitative data through a six-step process: familiarization with the data, generating initial codes, searching for themes, reviewing themes, defining and naming themes, and producing the report (Creswell & Poth, 2021). This analysis provided insights into transparency, political stability, and leadership, capturing both expected and emerging themes (Tisdell et al., 2025). Coding was conducted manually and with the assistance of software such as NVivo to enhance accuracy (Gambardella, 2023). NVivo was specifically used for thematic pattern detection, word frequency analysis, and sentiment categorization, enabling a more systematic and unbiased approach to identifying key themes across large textual datasets (Welsh, 2002). The analysis considered both explicit content and underlying meanings to ensure a comprehensive interpretation of the data (Braun & Clarke, 2019). One limitation of this qualitative approach is the inherent subjectivity in data interpretation, which was mitigated through researcher reflexivity and peer debriefing. Additionally, while findings offer deep insights, their generalizability to broader populations may be limited (Creswell & Poth, 2021).

Ethical Considerations

This study received ethical approval from Ethics Committee Panel 2 at Suan Sunandha Rajabhat University (Certificate No. COE. 2-007/2025) and adhered to ethical principles emphasizing respect, integrity, and confidentiality (Patton, 2014). Participants were provided with an information sheet and a consent form, detailing the study's objectives, procedures, risks, and benefits, and gave written informed consent, ensuring their understanding of their rights, including the ability to withdraw without consequences (Creswell & Poth, 2021). All personal identifiers were removed, and interview transcripts were anonymized, while audio recordings and documents were securely stored in password-protected files, accessible only to the research team (Tisdell et al., 2025; Aldridge et al., 2010). This study prioritizes minimizing participant discomfort and will present findings honestly and transparently to accurately reflect participants' perspectives without bias (Patton, 2014; Braun & Clarke, 2019).

Results

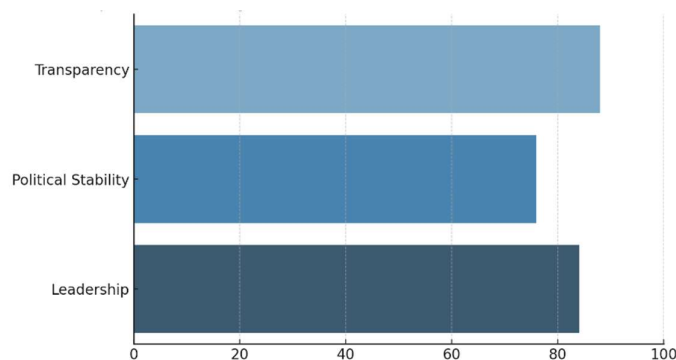

Figure. 2 Important of Key Themes of Public Trust (Based on Interview Data)

Table 1. Comparative analysis of key themes

Key theme	Key terms	Key insights from interviews	Percentage of Respondents Emphasizing	Unexpected findings
Transparency	Disclosure, Budget, Procurement, Verification, Accessibility	Transparency in financial matters and open investigations are crucial for trust. Some concerns about over-exposure of inefficiencies exist.	88%	Some respondents argued that excessive transparency could reduce trust if it exposes inefficiencies.
Political Stability	Stability, Problem-Solving, Economic Development, Consistency, Security	Stable governments enable consistent policies, economic growth, and long-term solutions. However, excessive stability may hinder necessary reforms.	76%	Over-stability may create stagnation and resistance to necessary change.
Leadership	Accountability, Efficiency, Commitment, Reform, Participation	Effective leadership is linked to accountability, policy reform, and citizen participation. Public engagement and ethical consistency were the most valued attributes.	84%	Certain leaders seen as efficient but lacking public engagement were viewed as less trustworthy.

The role of transparency in shaping public trust

1. Word Cloud Analysis: The word cloud of interviews highlights significant transparency terms such as "disclosure," "budget," "procurement," "verification," and "accessibility." "Disclosure" captures the public call for open release of government actions. "Budget" and "procurement" emphasize transparency in finance management, and "verification" underscores public scrutiny. "Accessibility" suggests that information must be accessible and easy to comprehend.

Figure. 3 Word cloud: transparency and public trust

2. Interview Findings: People talked about how clear sharing is key to trust. They all said we need open and true talk. Interviewee 5 said showing budget info, project news, and check-up results makes the government more true. Interviewee 6 noted clean budget facts cut doubt about bad acts. Interviewee 9 and 10 said clear buying makes folks sure that tax money is used right. Interviewee 7 shared that telling check-up outcomes builds trust in fixing wrongs. Interviewee 3 said watching projects openly helps people join in and makes ties between folk and government strong. Interviewee 15 stressed ongoing clear sharing helps fix trust after old mess-ups. Descriptive statistics show that 88% of Interviewees see clear sharing as a big need for trust in groups.

How political stability influences confidence in institutions?

1. Word Cloud Analysis: Political stability's word cloud highlights words such as "stability," "problem-solving," "economic development," "consistency," and "security." "Stability" was a pillar, and "problem-solving" and "economic development" highlight that it's about delivering real-life solutions by the government. "Consistency" indicates that there's a call from the public for consistent policies, and "security" indicates that a stable situation brings security and order and therefore gives institutions' confidence.

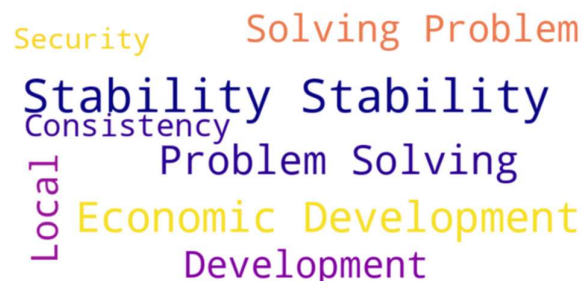

Figure. 4 Word cloud: political stability and public trust

2. Interview Findings: Political stability emerged as a key factor in building public. The Interviewees think that a stability government helps them trust more. Interviewee 17 said fixing money troubles and starting local plans makes trust strong because stability lets good plans last long. Interviewee 4 said that stability leaders tackle big problems like dirty air and crime, which makes people trust more. To back this, Interviewee 17 spoke of firm steps against tiny dust and crime groups, showing good rule. Interviewee 12 said that steady work, not just quick fixes, makes government seem more trusty. Interviewee 2 added that stability brings money and grows in small places, making trust rise when people see changes. Interviewee 15 said that calm lets leaders deal with real troubles without losing focus because of politics. Descriptive statistics show that 76% of interviewees identified stability as essential to fostering institutional confidence.

Impact of leadership on public perception of governance

1. Word Cloud Analysis: The word cloud brings to light several essential terms that people associate with good leadership and governance. For instance, "accountability" points to the public's expectation that leaders should own up to their actions and maintain high ethical standards. "Efficiency" reflects a demand for quick, effective service delivery and policy execution. The term "commitments" reminds us that leaders must follow through on their promises, while "reform" signals a strong desire for progressive change. Finally, "participation" emphasizes the importance of leaders who actively engage with citizens in decision-making processes. Together, these insights suggest that effective leadership is measured not just by its policy outcomes but also by the quality of its processes and the level of community involvement.

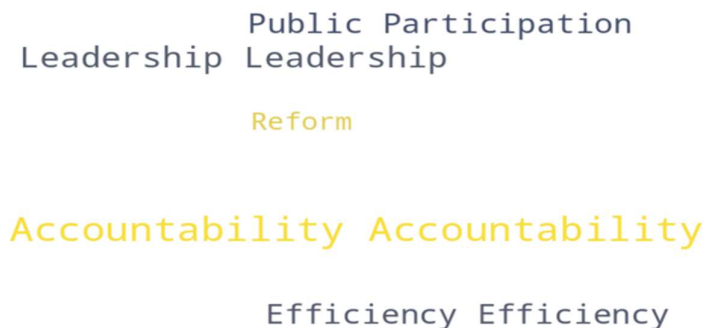

Figure. 5 Word Cloud: Leadership and Public Perception of Governance

2. Interview Findings: Interview data link key leadership qualities—accountability, efficiency, participation, reform, and commitment—to public trust. Interviewee 1 emphasized that keeping promises and following through on commitments builds trust by aligning actions with public expectations. Interviewee 11 noted that reforms improving bureaucratic efficiency not only expedite services but also signal a commitment to quality governance—a view shared by Interviewees 14 and 15. Interviewee 3 highlighted that creating channels for public participation makes governance more inclusive and transparent, thereby bridging the gap between government and citizens. Additionally, Interviewee 15 stressed that a willingness

to reform outdated practices demonstrates a forward-thinking approach that bolsters public confidence. The descriptive statistics show that 84% of participants associated leadership with public trust, emphasizing accountability and participation as top factors.

Addressing Unexpected Findings

Most people agreed there is a strong bond between openness, steadiness, good lead, and trust, but a few had other thoughts. Person 8 said that too much openness can show bad parts, making people doubt more than trust. Person 13 pointed out that too much steadiness might look like no change, stopping needed political changes. These points show how complex it is to build trust and the need for evenness in ruling. To make these points clear, a table that compares important ideas, main words, thoughts from talks, and how much each point was stressed by the people interviewed.

In summary, this study gives a full look at how clear acts, stable politics, and good leaders affect how much people trust government groups, showing key things that help both school thinking and real rule. Not like past looks that checked these parts one by one, this study shows how they link up, making it clear that people's trust comes from a mix of clear acts, firm politics, and right leaders, not just one part by itself. The study shows that while clear acts build trust by open talks and being answerable, it needs smart handle to not give too much info or wrong ideas. Political stability helps people trust systems more by keeping things the same and fixing issues well. But too much steadiness with no change can make things stale and lower trust. Good leaders are key. Leaders who are fair, open, and let people have a say tend to boost how the public sees rules being managed. These points back up ideas from theories on Trust in systems and Politics being fair, by showing that systems in charge need to keep real and always get better to meet what people hope for.

Discussion

This study looked into how clear actions, steady politics, and good leaders shape how much people trust their government bodies. By using detailed talks, main points came out. These points give a clear look at what makes or breaks trust. The results matched with what books and theories already say, but they also gave fresh views on running governments and keeping public trust.

The findings support prior research on transparency as crucial for public trust (Grimmelikhuijsen et al., 2013; Piotrowski & Van Ryzin, 2007). The word cloud emphasized "disclosure," "budget," and "procurement," indicating the public values open government information. Interviews reinforced this, highlighting the need for greater transparency in budget spending and procurement to curb corruption and boost credibility. These findings align with Institutional Trust Theory, which links trust to competence, fairness, and transparency (Rothstein, 2011), and Political Legitimacy Theory, which ties legitimacy to transparent and effective governance (Fukuyama, 1996; Tyler, 2006). However, excessive transparency without clear communication may cause misunderstandings and erode trust, underscoring the need to present information in an accessible and comprehensible manner.

Political stability often goes hand in hand with public trust because it shows good rules and the

skill to solve problems (Acemoglu & Robinson, 2019). This study points out that clear policy work and seen acts, like tackling PM 2.5 dust, make people believe more in the system. The word cloud puts "stability," "problem-solving," and "economic development," making this link clear. But too much stability can make things slow and less quick to answer, making trust weak in the end. Levitsky and Way (2010) say that in mixed kinds of rule, stability often costs how much people can join in. After WWII, Japan had long calm under the Liberal Democratic Party which made money grow but also led to slow political moves, needing big changes. This fits with what Levitsky and Way (2010) said: stability needs the power to change to keep trust strong.

Leadership's impact on public trust was evident, emphasizing accountability, efficiency, and keeping promises. The findings support the Leadership-Trust Framework, which links ethical and transparent leadership to institutional trust (Nye, 2008). Interviewees highlighted that reform-driven actions, public engagement, and efficiency improve governance perceptions. The word cloud emphasizes "accountability" and "participation" as key themes. Practical applications suggest structured leadership training in transparency, ethical governance, and public engagement could enhance trust. Implementing leadership evaluation metrics ensures ethical decision-making and responsiveness. Additionally, public participation fosters shared governance, reinforcing transformational leadership theories, which argue that engaged and inspiring leaders build lasting trust (Bass & Riggio, 2006).

The results show that trust grows differently in various cultures. In lands with a lot of freedom, clear acts and shared rules link well to the trust of the people, like in Nordic lands with open ruling ways. In strict leadership, trust mostly comes from firmness and seen skill more than from shared rule. For example, in China, people's trust ties to how well the government works and how the economy does more than to open democracy. This points out that while being clear, steady, and having strong leaders are key everywhere, the way they build trust changes with the kind of government and rule in place.

Body of knowledge

1. Transparency is often seen as a key factor in building public trust. However, our study shows that the issue is more complex. When governments clearly disclose information about budgets and procurement, it can reduce concerns about corruption and build trust. On the other hand, too much information without clear communication may confuse the public and even lower trust. Ultimately, efforts to promote transparency should focus on both openness and ensuring that the information is easy for the public to understand.

2. The preservation of political stability is of paramount importance in fostering trust because it allows an element of predictability in the environment. But rather than a static paradigm, we can outline that stability does not have to be totally static. In authoritarian contexts, a very considerable amount of stability enables a government to be trusted by the people, but too much rigidity leads to stagnation. If the government appears to be unresponsive to shifting needs, there is a loss in trust. In sum, maintaining order while simultaneously being receptive to change is an essential component of long-term trust.

3. How Leaders Build Trust by Joining in and Making Changes: A big new find from this work is how leaders both make people trust them by being open and get them to take part more. Unlike old views on leading, which care mostly about making choices and working well, this work shows that leaders who get involved really build trust. They do this by making everyone feel like they all have a part in running things. Also, leaders who push for changes and updates in slow systems show they are looking ahead. This makes people feel good about their plans. These ideas make us think about the link between leaders and trust in a new way, adding to how important it is to get people involved.

4. New Trust Plan: The blend of Trust Idea from the office and Legit Rule of the land in this work crafts a fresh way to see how people trust. The data hint that being clear, firm, and well-led are not lone parts but mix in ways that change how people see things. For instance, good leaders who push for clear acts can boost the good bits of social calm on trust, while calm can help clear ways of rule get good. This whole view tells us that ways to run things need to cover many parts at once, like being clear, firm, and well-led, to make trust from the public better.

Suggestions

1. Suggestions for applying research results

1.1 Governments must mix open sharing with smart talk to keep info clear and stop too much data. They should make sure clear messages go with transparency efforts to put data in context and stop wrong ideas.

1.2 Stability needs to be flexible, not stiff, to keep trust as time goes on. Groups must use easy-to-change rules that let them keep policies steady but still meet new needs from society.

1.3 Leaders should act right and include everyone to keep trust for a long time. Training should focus on working with the public, being answerable, and leading in the right way to build deeper trust in institutions.

2. Suggestions for future research

Future work needs more people in the studies to count and show patterns, and make sure new ideas are strong with numbers. We should compare between countries to see how culture and politics change the way people trust the government and find the best ways in different places. By focusing on flexible steadiness, clear plans, and leadership that includes everyone, this study gives good tips for leaders who want to build strong trust with the public and create tough, quick-to-react ways of leading.

References

- Acemoglu, D., & Robinson, J. A. (2019). *The narrow corridor: States, societies, and the fate of liberty*. Penguin Books.
- Aldridge, J., Medina, J., & Ralphs, R. (2010). The problem of proliferation: Guidelines for improving the security of qualitative data in a digital age. *Research Ethics*, 6(1), 3–9. <https://doi.org/10.1177/174701611000600102>

- Alesina, A., Özler, S., Roubini, N., & Swagel, P. (1996). Political instability and economic growth. *Journal of Economic Growth*, 1(2), 189–211. <https://doi.org/10.1007/BF00138862>.
- Atugeba, I. L., & Acquah-Sam, E. (2024). The nexus between corporate governance, political environments, and firm performance: A comparative study of Ghana and Kenya. *Corporate Governance*. <https://doi.org/10.1108/cg-04-2024-0215>
- Bass, B. M., & Riggio, R. E. (2006). *Transformational leadership* (2nd ed.). Psychology Press.
- Braun, V., & Clarke, V. (2019). Reflecting on reflexive thematic analysis. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 11(4), 589–597.
- Burns, J. M. (1978). *Leadership*. New York: Harper & Row.
- Chitac, I. M., Knowles, D., & Dhaliwal, S. (2024). What is not said in organisational methodology: How to measure non-verbal communication. *Management Decision*, 62(4), 1216–1237.
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2021). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (4th ed.). SAGE Publications.
- Diamond, L. (2019). *Ill winds: Saving democracy from Russian rage, Chinese ambition, and American complacency*. Penguin Press.
- Fukuyama, F. (1996). *Trust: The social virtues and the creation of prosperity*. Simon & Schuster.
- Gambardella, F. (2023). Coding qualitative data. *Springer Texts in Education*, 73–78. https://doi.org/10.1007/978-3-031-04394-9_12
- Goleman, D. (2017). *Leadership That Gets Results (Harvard Business Review Classics)*. Harvard Business Press. <https://doi.org/10.4324/9781315250601-9>.
- Grimmelikhuijsen, S., Porumbescu, G., Hong, B., & Im, T. (2013). The effect of transparency on trust in government: A cross-national comparative experiment. *Public Administration Review*, 73(4), 575–586.
- Guest, G., Namey, E., & Mitchell, M. (2020). *Collecting qualitative data: A field manual for applied research* (2nd ed.). SAGE Publications.
- Hood, C., & Heald, D. (2006). *Transparency: The key to better governance?* Oxford University Press.
- Inglehart, R., & Welzel, C. (2019). *Modernization, cultural change, and democracy: The human development sequence*. Cambridge University Press.
- Kellerman, B. (2012). *The end of leadership*. Harper Business.
- Levitsky, S., & Way, L. A. (2010). *Competitive authoritarianism: Hybrid regimes after the Cold War*. Cambridge University Press.
- Meijer, A. (2013). Understanding the complex dynamics of transparency. *Public Administration Review*, 73(3), 429–439.
- Miller, A., & Listhaug, O. (1999). Political performance and institutional trust. In P. Norris (Ed.), *Critical citizens: Global support for democratic government* (pp. 204–216). Oxford University Press.
- Newton, K., & Norris, P. (2000). Confidence in Public Institutions: Faith, Culture, or Performance? In Pharr, S. J. & Putnam, R. D. (Eds.), *Disaffected Democracies: What's Troubling the Trilateral Democracies?*

- (pp. 52-73). Princeton, NJ: Princeton University Press.
- North, D. C. (1990). *Institutions, institutional change and economic performance*. Cambridge University Press.
- Nye, J. S. (2008). *The powers to lead*. Oxford University Press.
- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice*. SAGE Publications.
- Piotrowski, S. J., & Van Ryzin, G. G. (2007). Citizen attitudes toward transparency in local government. *The American Review of Public Administration*, 37(3), 306–323.
<https://doi.org/10.1177/0275074006296777>.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.
- Rothstein, B. (2011). *The quality of government: Corruption, social trust, and inequality in international perspective*. University of Chicago Press.
- Rothstein, B., & Uslaner, E. M. (2005). All for all: Equality, corruption, and social trust. *World Politics*, 58(1), 41–72. <https://doi.org/10.1353/wp.2006.0022>.
- Tisdell, E. J., Merriam, S. B., & Stuckey-Peyrot, H. L. (2025). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. John Wiley & Sons.
- Tyler, T. R. (2006). *Why people obey the law*. Princeton University Press.
- Welsh, E. (2002). Dealing with data: Using NVivo in the qualitative data analysis process. *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research*, 3(2), Article 26.
<http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0114-fqs0202260>.

รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งการบริหารจัดการแผนงานและโครงการด้านวิทยาศาสตร์

วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

The plan to strengthen the planning management and the projects of science, research and innovation (SRI) Dhonburi Rajabhat University

วีรชัย คำธรร 1*

Wirachai Kamthorn 1*

¹สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

¹Institutes of Research and Development, Dhonburi Rajabhat University

* Corresponding author's e-mail: Wirachai.k@dru.ac.th¹*

Received: February 23, 2025

Revised: March 11, 2025

Accepted: March 15, 2025

บทคัดย่อ

แผนงานนี้มุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งการบริหารจัดการแผนงานและโครงการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม รูปแบบวิธีการศึกษาใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) กลุ่มประชากรเป้าหมาย ได้แก่ อาจารย์นักวิจัยจำนวน 260 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์นักวิจัยที่สมัครเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ จำนวน 80 คน เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม การสังเกตข้อมูลเชิงประจักษ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติพื้นฐาน สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ข้อมูลเชิงประจักษ์จากภาพบรรยายการประชุม ผลการศึกษาที่สำคัญ แนวทางเสริมสร้างที่สำคัญ ได้แก่ ประเด็นที่ 1 การบริหารจัดการงานวิจัยงานต้นน้ำ ได้แก่ 1. การชี้แจงกรอบแผนงานวิจัยเชิงบูรณา 2. แนวทางจากการวิพากษ์ (ร่าง) แผนงานวิจัยเชิงบูรณาการร่วมกัน 3. แนวทางพัฒนาจากการวิพากษ์ข้อเสนอโครงการเชิงหลักการย่อย ประเด็นที่ 2 การบริหารจัดการงานกลางน้ำ ได้แก่ 1. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเข้าถึงประชาชนเพื่อทำวิจัย 2. การใช้ห้องปฏิบัติการวิจัยทางวิทยาศาสตร์เพื่อวิจัยสร้างองค์ความรู้ใหม่เชิงบูรณาการ และ 3. การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเข้าใจเรื่องระเบียบวิธีสถิติขั้นสูง ทั้งนี้การบริหารจัดการงานวิจัย งานต้นน้ำ-งานกลางน้ำ ซึ่งส่งผลต่อการจัดการงานปลายน้ำ ได้แก่ 1. การรับรู้เรื่องนวัตกรรมพร้อมใช้ 2. ความพร้อมในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ต่อยอดเชิงพาณิชย์ และ 3. การพร้อมในการยื่นขอคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

คำสำคัญ: การเสริมสร้างความเข้มแข็ง, การบริหารจัดการแผนงาน, โครงการวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, ววน.

Abstract

The plan proposes to strengthen the planning management and the projects of science, research, and innovation by using the study method of action research. The target group includes 260 research teachers, and the sampling group includes 80 research teachers who volunteer to join the activities. The data collection uses questionnaires, empirical data from observation, strategic fundamentals data analysis, multiple regression analysis, and empirical data from the meeting environment. The important study results, which are the method of important support, were as follows: 1st issue) the management of initial period research, including 1. explaining the framework of integrated research, 2. the trend of criticizing the (draft) integrated research by working together, and 3. the development direction from criticizing the proposal of subproject. The second issue of the second period of management includes 1. exchanging research experience by talking to people, 2. using the research science lab to blend new and old knowledge, and 3. planning activities to spread the knowledge of the method of advanced strategic research, which the 1st stands for the 2nd period research management effect to the 3rd period research management, including 1. perception of available innovation, 2. readiness for using the benefit from research results and expanding for commerce and 3. readiness for applying the intellectual property register.

Key words: strong promotional job, planning management, projects of science, research and innovation.

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการแผนงานวิจัยมีความสำคัญคือ เป็นการบูรณาการองค์ความรู้ เชื่อมโยงและบูรณาการองค์ความรู้จากหลากหลายสาขา นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่มีความครอบคลุมและลึกซึ้ง รวมทั้ง ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักวิจัยและหน่วยงานต่าง ๆ อีกทั้งเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้ การจัดสรรทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และเครื่องมือวิจัยเป็นไปอย่างคุ้มค่า ลดความซ้ำซ้อน และตอบสนองต่อ เป้าหมายการวิจัยได้อย่างตรงจุด (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564) รวมทั้งเป็น การสร้างผลกระทบในวงกว้างผลักดันให้ผลงานวิจัยถูกนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ทั้งในเชิงนโยบาย เศรษฐกิจและสังคม การบริหารจัดการงานวิจัยที่มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จะช่วยสร้างผลกระทบเชิงบวกให้กับสังคมและประเทศชาติ นอกจากนี้เป็น การพัฒนานักวิจัยและทีมวิจัยช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพนักวิจัย และสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างนักวิจัย รูปแบบการบริหารจัดการความร่วมมือด้านการวิจัยมีส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะและความเชี่ยวชาญของ นักวิจัย และนอกจากนี้เป็นการรับมือกับความท้าทายเชิงซับซ้อนต้องการมุมมองที่หลากหลาย หลักการของ European Commission (2023) ใน Horizon Europe Programme Guide ที่เน้นการสร้างระบบการวิจัยที่ยั่งยืน และเป็นการสร้าง มาตรฐานและการประกันคุณภาพสร้างมาตรฐานงานวิจัย การติดตามความก้าวหน้า และการประเมินผลสำเร็จอย่างเป็นระบบ ตามที่ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) (2564) ได้กำหนดแนวทางการบริหารจัดการแผนงานวิจัยและชุดโครงการวิจัยที่ มุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐาน อีกทั้งเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันองค์กร OECD/Science Europe (2020) ชี้ให้เห็นว่า แนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงานวิจัยมีส่วนสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของ ประเทศ และเป็นการส่งเสริมธรรมาภิบาลในระบอบวิจัย เน้นย้ำความสำคัญของการมีธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ โครงการวิจัย ซึ่งช่วยสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจในระบอบวิจัย

การเสริมสร้างการบริหารจัดการงานวิจัยเป็นระบบและกลไกที่สำคัญสำหรับการบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อรองรับ การนำผลผลิตจากงานวิจัยสู่การนำไปใช้ให้เกิดผลลัพธ์ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย

นวัตกรรมที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยได้องค์ความรู้ นวัตกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเครือข่ายหุ้นส่วนหรือกลุ่มที่เกี่ยวข้องในการนำองค์ความรู้ นวัตกรรมไปใช้ประโยชน์เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง การแก้ไขปัญหาได้อย่างชัดเจนในพื้นที่และปัญหานั้น ถูกแก้ไขพัฒนาด้วยองค์ความรู้จากการวิจัย นวัตกรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแผนงานวิจัยนั้น ซึ่งปัญหาการนำองค์ความรู้ นวัตกรรมกระบวนการไปแก้ไขปัญหามาเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงเกิดผลกระทบซึ่งเป็นผลดี ปัญหาในพื้นที่ได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสม ทำให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจมีโอกาสมิรายได้เสริม ด้านสังคมได้รับการแก้ไขปัญหา หรือสามารถแก้ไขปัญหาวิถีชีวิตความเป็นอยู่เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นอีกทั้งมีการสืบทอดสืบสานสิ่งดีงามทางสังคมให้คงอยู่คู่กับสังคมต่อไป ซึ่งปัญหาอุปสรรคของการนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดนี้เป็นสิ่งที่มีความท้าทายสำหรับการบริหารจัดการงานวิจัยในปัจจุบัน การออกแบบแผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็งการบริหารจัดการงานวิจัย จึงเป็นการหนุนเสริมให้อาจารย์ นักวิจัยสามารถพิจารณามองเห็นภาพในระยะแรกเริ่ม ระยะดำเนินการ และระยะสุดท้ายหรือเป้าหมายสุดท้ายซึ่งเป็นภาพสุดท้ายที่เกิดจากการนำผลการวิจัย นวัตกรรมสู่การนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ในการดำเนินงานตามแผนงานเสริมสร้างนี้มุ่งพัฒนาศักยภาพนักวิจัย การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ผลผลิตงานวิจัย 10 ประเภท ผลลัพธ์จากการนำผลผลิตไปใช้ประโยชน์ การส่งมอบผลผลิตที่เหมาะสมที่ได้กำหนดไว้ในข้อเสนอโครงการวิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบเสริมสร้างความเข้มแข็งการบริหารจัดการแผนงานและโครงการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
2. เพื่อศึกษาตัวทำนายนสำคัญของรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งการบริหารจัดการแผนงานและโครงการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารจัดการงานวิจัยมีทฤษฎีสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) ทฤษฎีระบบ (systems theory) มุ่งเน้นการบริหารงานวิจัยเป็นระบบที่มีองค์ประกอบหลายส่วนที่สัมพันธ์กัน ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) ผลผลิต (output) และข้อมูลย้อนกลับ (feedback) อีกทั้งเน้นการบูรณาการทรัพยากรทั้งคน งบประมาณ และเวลาอย่างเป็นระบบ 2) ทฤษฎีการจัดการความรู้ (knowledge management theory) มุ่งเน้นการสร้าง รวบรวม จัดเก็บ และถ่ายทอดความรู้จากงานวิจัย สนับสนุนการแบ่งปันความรู้ระหว่างนักวิจัยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการพัฒนาฐานความรู้องค์กร เพื่อต่อยอดงานวิจัยในอนาคต 3) ทฤษฎีการบริหารโครงการ (project management theory) ได้แก่ การประยุกต์ใช้หลักการ PMBOK (Project Management Body of Knowledge) ครอบคลุมการวางแผน การดำเนินงาน การติดตาม และการประเมินผล รวมทั้งการบริหารทรัพยากรให้บรรลุวัตถุประสงค์ภายในกรอบเวลาและงบประมาณที่กำหนด 4) ทฤษฎีเครือข่ายและความร่วมมือ (network and collaboration theory) มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายและพันธมิตรทางการวิจัย การส่งเสริมการวิจัยแบบบูรณาการ และสหวิทยาการ และการเพิ่มโอกาสในการใช้ทรัพยากรร่วมกันและแลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญ 5) ทฤษฎีการจัดการนวัตกรรม (innovation management theory) มุ่งเน้นกระบวนการสร้างสรรค์และการจัดการนวัตกรรมจากงานวิจัย การส่งเสริมการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์หรือเชิงนโยบาย และการสร้างมูลค่าเพิ่มและผลกระทบจากงานวิจัย ทั้งนี้การประยุกต์ใช้ทฤษฎีเหล่านี้ช่วยให้องค์กรสามารถวางแผน ดำเนินการ และประเมินผลงานวิจัยได้อย่างเป็นระบบ นำไปสู่การสร้างผลงานวิจัยที่มีคุณภาพสูงและเกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างแท้จริง ทฤษฎีแห่งการเปลี่ยนแปลง: theory of change เริ่มต้นพัฒนามาจากแนวคิดของ Drucker (1954) (อ้างถึงใน Reed, 2018) ผู้แต่งหนังสือ The Practice Management โดยเสนอแนวคิดการบริหารจัดการงานด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและหาวิธีการในการจัดการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งแนวคิดนี้ถูกนำไปใช้ในการบริหารจัดการองค์กรและการพัฒนาไปสู่ “ทฤษฎีแห่งการเปลี่ยนแปลง (theory of change)” โดยมีการใช้อย่างกว้างขวางในการประเมินผลสำเร็จของงานและโครงการต่าง ๆ ซึ่ง Reed (2018) เสนอองค์ประกอบของเกณฑ์การวัดความสำเร็จของงาน

ประกอบด้วยความสมเหตุสมผลของเส้นทางสู่ผลลัพธ์ (plausibility of outcome pathway) หมายถึง งานหรือโครงการนั้นต้องมีการกำหนดผลผลิต (outputs) และ ผลลัพธ์ (outcomes) อย่างชัดเจน รวมถึงความถูกต้องของการกำหนดลำดับเวลาการเกิดขึ้นของผลผลิตและผลลัพธ์ความเป็นไปได้ของผลสำเร็จ (feasibility) หมายถึง การดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จนั้น ต้องมีความสามารถที่นำไปสู่การเกิดผลลัพธ์และหรือผลกระทบ (impacts) อย่างเป็นรูปธรรมในระยะเวลาที่วางแผนไว้การประเมินผลสำเร็จ (testability) หมายถึง ผลสำเร็จ (ผลลัพธ์หรือผลกระทบ) ที่เกิดขึ้นสามารถวัดได้ด้วยเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ชัดเจนจากแนวคิดของทฤษฎีแห่งการเปลี่ยนแปลงที่มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้กับการประเมินผลกระทบจากงานวิจัยและพัฒนาและเป็นเครื่องมือที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในระดับสากลในขณะนี้ ทั้งนี้ Australian Center for International Research (ACIAR) เป็นผู้นำในการนำแนวคิดของทฤษฎีแห่งการเปลี่ยนแปลงมาใช้ในกระบวนการประเมินผลกระทบจากงานวิจัยและพัฒนาทางด้านการเกษตรต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน (สมพร อิศวิลานนท์ และคณะ, 2553; กัมปนาท วิจิตรศรีกรม, 2564) การประยุกต์ใช้ทฤษฎีแห่งการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการประเมินผล กระทบจากงานวิจัยและพัฒนานั้น เป็นการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ผลกระทบ (impacts) ตามแนวเส้นทางสู่ผลกระทบ (research-to-impact pathway) เรียงลำดับการเกิดขึ้นตามลำดับเวลา (timeline) งานวิจัยและพัฒนาจำนวนมากมีผังของความสัมพันธ์สิ้นสุดลงที่ ผลผลิต เนื่องจากไม่มีการนำผลผลิตไปใช้ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการขยายผลการใช้ประโยชน์จากผลผลิตไปสู่ผลลัพธ์และผลกระทบนั้น จำเป็นต้องอาศัยขั้นตอนของการยอมรับ (adoption) ของกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์เป้าหมายเป็นสำคัญซึ่งความหมายโดยสังเขปของปัจจัยนำเข้า ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบมีดังนี้ 1) ปัจจัยนำเข้า (inputs) คือ องค์ประกอบตั้งต้นในการดำเนินงานวิจัยและพัฒนา เช่น บุคลากรวิจัยและพัฒนา งบประมาณวิจัย ระยะเวลาในการดำเนินงาน และผลผลิตจากงานวิจัยอื่น เป็นต้น 2) ผลผลิต (outputs) คือ สิ่งที่เกิดจากกระบวนการหรือกิจกรรมของงานวิจัยและพัฒนา เช่น เทคโนโลยีการผลิต/แปรรูป นวัตกรรมสูตรอาหาร/สารสกัด ผลิตภัณฑ์ใหม่ เครื่องจักร/อุปกรณ์ พันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ วัคซีน องค์ความรู้ใหม่ ฐานข้อมูล ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ หลักสูตรฝึกอบรม รางวัล และสิทธิบัตร เป็นต้น 3) ผลลัพธ์ (outcomes) คือ การนำผลผลิตขยายผลไปสู่การใช้ประโยชน์สร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นกับภาคส่วนซึ่งอาจเกิดขึ้นทันทีเมื่อจบโครงการ (immediate outcome) หรืออาจเกิดขึ้นเมื่อโครงการเสร็จสิ้นไประยะหนึ่ง ทั้งนี้ การใช้ประโยชน์ในระยะเริ่มต้นอาจมีผู้ใช้ประโยชน์ (users) จำนวนไม่มาก หรือการใช้ประโยชน์อยู่ในวงจำกัดและจะขยายตัวมากขึ้นเป็นวงกว้างเมื่อเวลาผ่านไป 4) ผลกระทบ (impacts) คือ การนำผลผลิตและผลลัพธ์ไปสู่การขยายผลและใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวางไม่ว่าจะเป็นมิติด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการใช้ประโยชน์ดังกล่าวสามารถส่งผลกระทบโดยรวมต่อชุมชนและต่อสังคม ประเทศ หรือในระดับนานาชาติ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม และโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดแนวทางการดำเนินงาน (framework/approach) พันมิตร (partner) ในการดำเนินงานร่วมกัน แนวคิดการบริหารจัดการงานวิจัยทั้ง 3 ระยะดังนี้

แนวคิดการบริหารจัดการงานวิจัย ระยะที่ 1 หรือต้นน้ำ เป็นแนวคิดที่ 1) มุ่งสร้างกระบวนการเพื่อรองรับการพัฒนาโจทย์วิจัย ด้วยกิจกรรม workshop ระหว่างกลุ่มผู้เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับปัญหา กลุ่มนักวิจัย หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ และกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย โดยมุ่งสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานเครือข่ายในพื้นที่ มุ่งให้เกิดระบบและกลไก ความเป็นเจ้าภาพร่วมหรือเป็นเจ้าของงานร่วมกัน โดยมุ่งให้เกิดการกระบวนการพัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกับเจ้าของปัญหาหรือเจ้าของพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ให้ชัดเจน และปรากฏผลลัพธ์เป็นรูปธรรมเชิงประจักษ์ 2) แนวคิดมุ่งสร้างกำลังคนสร้างพลังการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพนักวิจัย ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมกันพัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกันเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับบริบทการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ผ่านกิจกรรม workshop การเข้าค่ายกิจกรรม research comp ระหว่างนักวิจัย และผู้ทรงคุณวุฒิ เฉพาะศาสตร์ ร่วมพัฒนาโจทย์วิจัยสอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ สร้างพลังการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างแท้จริง

แนวคิดการบริหารจัดการงานวิจัย ระยะที่ 2 หรือกลางน้ำ แบ่งออกเป็น 3 ระยะในการกำกับติดตามการดำเนินงานวิจัย โดยมุ่งให้นักวิจัยรายงานความก้าวหน้างานวิจัยระยะ 4 เดือน ระยะ 6 เดือน และระยะ 9 เดือน โดยแบ่ง 3 ระยะ เป็นดังนี้ 1) ในระยะ 4 เดือนแรก เป็นการรายงานความก้าวหน้างานวิจัยด้วยเอกสารต่อคณะกรรมการ โดยมุ่งผลลัพธ์เชิงประจักษ์คือ ผลการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย พร้อมคุณภาพเครื่องมือวิจัย การผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เป็นต้น 2) ระยะที่สองรอบ 6 เดือน เป็นการรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานวิจัยต่อที่ประชุม โดยมีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา ให้คำชี้แนะแนวทางการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย หรือการดำเนินงานวิจัยให้ถูกต้องเหมาะสมตามหลักวิชาการ พร้อมกำหนดให้มีการรายงานผลการศึกษาวิจัยบางส่วนเพื่อให้สามารถเบิกจ่ายงบประมาณในงวดที่สองสอดคล้องกันระหว่างปริมาณงานและงบประมาณที่เหมาะสม 3) ระยะที่สาม รอบ 9 เดือน เป็นการมุ่งให้นักวิจัยรายงานผลการดำเนินโครงการที่ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยบางส่วน พร้อมกำหนดให้มีการเบิกจ่ายงบประมาณ งวดที่ 2 ซึ่งเป็นไปตามระเบียบมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ทั้งนี้แนวคิดการบริหารจัดการกลางน้ำเป็นการมุ่งควบคุม กำกับติดตาม เพื่อให้นักมีที่เลี้ยง มีที่ปรึกษา กำกับดูแล การดำเนินงานวิจัยให้มีน้ำหนักเชิงวิชาการ ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างชัดเจน จึงมุ่งที่จะสร้างระบบพี่เลี้ยง (mentoring) การจัดหาพี่เลี้ยงเพื่อให้เกิดกิจกรรมการให้คำปรึกษาเพื่อดำเนินการวิจัยให้เกิดผลลัพธ์เชิงประจักษ์

แนวคิดการบริหารจัดการงานวิจัย ระยะที่ 3 หรือปลายน้ำ เป็นการมุ่งบริหารจัดการงานวิจัยให้นักวิจัยจัดโชว์แสดงผลงานวิจัยสู่สาธารณะ การนำนวัตกรรมผลงานวิจัยสู่การนำไปใช้ประโยชน์ ด้วยการจัด event ระหว่างนักวิจัยร่วมกับผู้ประกอบการ ชุมชน เพื่อให้เกิดกระบวนการนำไปใช้ประโยชน์จากงานวิจัย เกิดการนำไปใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยเชิงประจักษ์ โดยกำหนดให้มีกิจกรรมการโชว์ผลงานต่อผู้ใช้โดยตรง ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ หน่วยงานเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อให้เกิดภาพการขับเคลื่อนระบบและกลไกการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านกระบวนการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้รูปแบบวิธีวิจัยดำเนินการ (action research) แบบผสานวิธี (mixed method research) โดยศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมุ่งเน้นการศึกษาวิจัยดำเนินงานสำหรับการส่งเสริมกิจกรรมการบริหารจัดการงานวิจัย ได้แก่ 1) วิธีการพัฒนาการทำงานเพื่อบริหารจัดการงานวิจัยและนวัตกรรม ต้นน้ำ 2) วิธีการพัฒนาการทำงานเพื่อบริหารจัดการงานวิจัยและนวัตกรรม กลางน้ำ 3) วิธีการพัฒนาการทำงานเพื่อบริหารจัดการงานวิจัย ปลายน้ำ

การดำเนินการตามแผนงานเสริมสร้างนี้ แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ช่วงระยะแรก มุ่งเน้นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบการพัฒนาแผนงาน การพัฒนารอบข้อเสนอแผนงาน ข้อเสนอเชิงหลักการย่อยของกลุ่มอาจารย์นักวิจัย ช่วงระยะที่ 2 มุ่งเน้นการติดตาม การกำกับ การพัฒนาศักยภาพอาจารย์นักวิจัย เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิทยาการวิจัย ระเบียบวิธีสถิติ การพัฒนาศักยภาพเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการเขียนรายงานการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลผลข้อมูล ช่วงระยะที่ 3 มุ่งเน้นการส่งเสริมการนำผลงานวิจัย นวัตกรรมสู่การนำไปใช้ประโยชน์ การสร้างเครือข่าย การศึกษาดูงานเพื่อสร้างโอกาสเมตซิงผู้ประกอบการเพื่อขับเคลื่อนการนำผลงานวิจัย นวัตกรรมสู่การแก้ไข ปัญหาเชิงพื้นที่ พัฒนาร่วมกับผู้ประกอบการ การนำเสนอผลงานวิจัยในที่ประชุมสาธารณะ เทคนิควิธีการเผยแพร่ผลงานผ่านวารสารทั้งในประเทศและต่างประเทศ และ ช่วงระยะที่ 4 ระยะสุดท้าย มุ่งเน้นการประเมินผลการดำเนินการตามแผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็งการบริหารจัดการงานวิจัยฯ ประกอบกับการเตรียมการเพื่อเตรียมการใช้ผลผลิตและผลลัพธ์เพื่อการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงาน (past performance) ของหน่วยรับงบประมาณ Fundamental Fund (FF)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มประชากรเป้าหมาย ได้แก่ อาจารย์นักวิจัยจำนวน 260 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์นักวิจัยที่สมัครเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ จำนวน 80 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการศึกษานี้กำหนดใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสมของโครงการ/กิจกรรมเสริมสร้างแผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็งการบริหารจัดการแผนงานและโครงการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) แบ่งเป็น ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป 1) เพศ 2) อายุ 3) คณะ/หน่วยงานที่สังกัด 4) ประสบการณ์ทำวิจัย 5) ตำแหน่งวิชาการ 6) เหตุผลที่ต้องการทำการวิจัย ตอนที่ 2 ความเหมาะสม/สนใจต่อกิจกรรมเสริมสร้างฯ 1) กิจกรรมเสริมสร้างจัดการงานวิจัย ต้นน้ำ 2) กิจกรรมเสริมสร้างจัดการงานวิจัย กลางน้ำ 3) กิจกรรมเสริมสร้างจัดการงานวิจัย (ปลายน้ำ) และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

คุณภาพเครื่องมือวิจัย มีความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) ภาพรวมเท่ากับ = 0.979 จำแนกเป็นรายด้าน ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คุณภาพเครื่องมือแบบสอบถามแผนงานวิจัย

ประเด็นบริหารจัดการงานวิจัย	จำนวนข้อ	ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ
ด้านการจัดการงานวิจัยต้นน้ำ	7	0.948
ด้านการจัดการงานวิจัยกลางน้ำ	8	0.949
ด้านการจัดการงานวิจัยปลายน้ำ	6	0.949
ภาพรวม	21	0.979

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม การสังเกตข้อมูลเชิงประจักษ์ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากการดำเนินการจัดประชุมกิจกรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และระดับความเหมาะสมของการบริหารจัดการงานวิจัย และสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ วิธีแบบรวม (Enter) และวิธีแบบขั้น (Stepwise) เพื่อสกัดทำแปรทำนายสำคัญของรูปแบบการบริหารจัดการเสริมสร้างความเข้มแข็งที่ส่งผลต่อผลผลิตงานวิจัย ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิควิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลที่ได้เชิงประจักษ์

ผลการวิจัย

ประการที่ 1 การดำเนินงานจัดการงานวิจัย ต้นน้ำ ได้แก่ 1) การชี้แจงสร้างความเข้าใจเพื่อกำหนดพัฒนาแผนงานวิจัยร่วมกัน 2) การ (ร่าง) แผนงานวิจัยเพื่อสร้างความเข้าใจในการประชุมชี้แจงให้อาจารย์นักวิจัยได้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาแผนงานวิจัยร่วมกัน 3) การวิพากษ์ข้อเสนอโครงการวิจัยย่อย เพื่อกำหนด ผลผลิต ผลลัพธ์ ที่ส่งมอบ ด้วยการนำเสนอข้อเสนอโครงการวิจัย และแผนงานวิจัย (One Page) ต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 4) กิจกรรมการทบทวนปรับปรุงข้อเสนอเตรียมพร้อมส่งเสนอขอทุนงบประมาณ 5) กิจกรรมการทบทวนผลิตผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ จากงานวิจัยที่จะส่งมอบแหล่งทุน

ประการที่ 2 การดำเนินงานจัดการงานวิจัย กลางน้ำ ผ่านกิจกรรมต่าง ได้แก่ 1) การชี้แจงการเตรียมความพร้อมการรายงานความก้าวหน้ารอบ 6 เดือน 2) การพัฒนาอาจารย์นักวิจัยได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักระเบียบวิธีสถิติขั้นสูง 3) การพัฒนาอาจารย์นักวิจัยด้านการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างโอกาสในการตีพิมพ์ 4) การพัฒนาจำนวนโครงการวิจัยที่มีการศึกษาวิจัยผ่านห้องปฏิบัติการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ อย่างน้อย 3 ชุดองค์ความรู้ 5) การพัฒนาศักยภาพการตีพิมพ์บทความวิจัยในฐานข้อมูลที่มีคุณภาพสูง ระดับ SCOPUS

ประการที่ 3 การดำเนินงานจัดการงานวิจัย ปลายน้ำ ได้แก่ การพัฒนาอาจารย์นักวิจัยได้ตระหนักถึงกระบวนการพัฒนานวัตกรรมพร้อมใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มตัวอย่าง หรือกลุ่มประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย โดยมีการนำผลผลิตงานวิจัยประเภทต่าง ๆ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในพื้นที่เป้าหมาย และกลุ่มเป้าหมาย มีการขยายผลสู่กลุ่มเป้าหมายอื่นหรือในพื้นที่เป้าหมายอื่นเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 5 ปี อีกทั้งมีการสนับสนุนส่งเสริมผู้ประกอบการด้วยการจัดตั้งกลุ่มผู้ประกอบการให้มีสถานะเป็นนิติบุคคลเพื่อรองรับการนำผลผลิตงานวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง

ประการที่ 4 ข้อมูลทั่วไปส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 62.50) มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 44 ปี (ร้อยละ 55.00) สังกัดคณะครุศาสตร์ (ร้อยละ 26.25) มีประสบการณ์ทำวิจัย 3-4 เรื่อง (ร้อยละ 28.75) เป็นอาจารย์/ดร. (ร้อยละ 62.50) เหตุผลที่ต้องการทำวิจัยเพื่อทำตำแหน่งทางวิชาการ (ร้อยละ 80.00) โดยมีความความคิดเห็นต่อกิจกรรมเสริมสร้างการบริหารจัดการงานวิจัยดังนี้ ระดับความเหมาะสมของกิจกรรมเสริมสร้างจัดการงานวิจัย ต้นน้ำ ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.08$) กิจกรรมเสริมสร้างจัดการงานวิจัย กลางน้ำ ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.01$) กิจกรรมเสริมสร้างจัดการงานวิจัย (งานปลายน้ำ) ภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.85$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความเหมาะสมของกิจกรรมเสริมสร้างจัดการงานวิจัย

กิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งการบริหารจัดการฯ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
สรุปกิจกรรมเสริมสร้างจัดการงานวิจัย ต้นน้ำ	4.08	.711	มาก
สรุปกิจกรรมเสริมสร้างจัดการงานวิจัย กลางน้ำ	4.01	.751	มาก
สรุปกิจกรรมเสริมสร้างจัดการงานวิจัย ปลายน้ำ	3.85	.833	มาก
สรุปเสริมสร้างความเข้มแข็งการบริหารจัดการฯ	3.98	.765	มาก

ประการที่ 5 การจัดการงานวิจัยงานต้นน้ำที่ส่งผลต่อผลผลิตงานวิจัย (งานปลายน้ำ) คือ (1) ด้านพัฒนานวัตกรรมพร้อมใช้ ได้แก่ การรับรู้ข้อเสนอเชิงหลักการ (2) ด้านนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ต่อยอด ได้แก่ ความตั้งใจปฏิบัติตามแนวทางการวิพากษ์แผนงานวิจัยเชิงบูรณาการร่วมกัน (3) ด้านพัฒนานวัตกรรมพร้อมใช้ (Appropriate technology) ได้แก่ ความตั้งใจกำหนดกรอบแผนงานวิจัยเชิงบูรณาการ (4) ด้านการพร้อมในการยื่นขอคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ได้แก่ ความตั้งใจกำหนดกรอบแผนงานวิจัยเชิงบูรณาการ (5) ด้านนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ ต่อยอดเชิงพาณิชย์ ได้แก่ ความตั้งใจปฏิบัติตามแนวทางการวิพากษ์แผนงานวิจัยเชิงบูรณาการร่วมกัน (6) ด้านการเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร SCOPUS ได้แก่ ความตั้งใจปฏิบัติตามแนวทางการวิพากษ์แผนงานวิจัยเชิงบูรณาการร่วมกัน เป็นต้น ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การจัดการงานวิจัย(ต้นน้ำ) ส่งผลต่อผลผลิตงานวิจัย

ตัวแปรตาม	% ทำนาย	ตัวทำนาย *	ค่าเบต้า
Y _{3.1} การรับรู้เรื่องนวัตกรรมพร้อมใช้	71.2	X _{1.1} , X _{1.5} , X _{1.7}	0.346, 0.328, 0.238
Y _{3.2} ความพร้อมในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ต่อยอด	68.8	X _{1.3} , X _{1.1} , X _{1.6}	0.499, 0.243, 0.183,
Y _{3.3} การพัฒนานวัตกรรมพร้อมใช้ (Appropriate technology)	45.9	X _{1.2} , X _{1.6}	0.424, 0.329
Y _{3.4} การพร้อมในการยื่นขอคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา	79.2	X _{1.2} , X _{1.5} , X _{1.3}	0.386, 0.263, 0.300
Y _{3.5} การนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ ต่อยอดเชิงพาณิชย์	58.0	X _{1.3} , X _{1.4}	0.386, 0.385
Y _{3.6} การเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร SCOPUS	58.0	X _{1.3} , X _{1.4}	0.386, 0.385

*หมายเหตุ ตัวแปรทำนาย ได้แก่ X_{1.1} แจ้งรับข้อเสนอเชิงหลักการ X_{1.2} ซึ่งแจ้งกรอบแผนงานวิจัยเชิงบูรณาการ X_{1.3} วิพากษ์ (ร่าง) แผนงานวิจัยเชิงบูรณาการร่วมกัน X_{1.4} วิพากษ์ข้อเสนอเชิงหลักการ (โครงการย่อย) X_{1.5} ซึ่งแจ้งการจัดทำข้อเสนอผ่านระบบบริหารงานวิจัยชาติ X_{1.6} ซึ่งแจ้งการจัดทำโครงการวิจัยตามระเบียบฯ ทุนวิจัย X_{1.7} ซึ่งแจ้งการจัดทำโครงการวิจัยตามระเบียบฯ จริยธรรมการวิจัย และจรรยาบรรณนักวิจัย

ประการที่ 6 สรุปการจัดการงานวิจัยกลางน้ำ ส่งผลต่อผลผลิตงานวิจัย งานปลายน้ำ ประกอบด้วย 1) ด้านการรับรู้เรื่องนวัตกรรมพร้อมใช้ ได้แก่ การใช้ห้องปฏิบัติการวิจัยทางวิทยาศาสตร์เพื่อวิจัยสร้างองค์ความรู้ใหม่เชิงบูรณาการ 2) ด้านความพร้อมในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ต่อยอด ได้แก่ การใช้ห้องปฏิบัติการวิจัยทางวิทยาศาสตร์เพื่อวิจัยสร้างองค์ความรู้ใหม่เชิงบูรณาการ 3) ด้านการพัฒนาวัตกรรมพร้อมใช้ (Appropriate Technology) ได้แก่ การใช้ห้องปฏิบัติการวิจัยทางวิทยาศาสตร์เพื่อวิจัยสร้างองค์ความรู้ใหม่เชิงบูรณาการ 4) ด้านการพร้อมในการยื่นขอคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ได้แก่ การใช้ห้องปฏิบัติการวิจัยทางวิทยาศาสตร์เพื่อวิจัยสร้างองค์ความรู้ใหม่เชิงบูรณาการ 5) ด้านการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ ต่อยอดเชิงพาณิชย์ ได้แก่ การเสริมสร้างความเข้าใจเรื่องระเบียบวิธีสถิติขั้นสูง 6) ด้านการเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร SCOPUS ได้แก่ การรับรู้จากเสริมสร้างความเข้าใจเรื่องระเบียบวิธีสถิติขั้นสูง เป็นต้น ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การจัดการงานวิจัย (กลางน้ำ) ส่งผลต่อผลผลิตงานวิจัย

ตัวแปรตาม	%ทำนาย	ตัวทำนาย*	ค่าเบต้า
Y _{3.1} การรับรู้เรื่องนวัตกรรมพร้อมใช้	74.1	X _{2.8} , X _{2.7}	0.648, 0.254
Y _{3.2} ความพร้อมในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ต่อยอด	76.1	X _{2.8} , X _{2.3}	0.650, 0.263
Y _{3.3} การพัฒนาวัตกรรมพร้อมใช้ (Appropriate technology)	57.1	X _{2.8} , X _{2.2}	0.397, 0.374
Y _{3.4} การพร้อมในการยื่นขอคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา	78.6	X _{2.8} , X _{2.4} , X _{2.7}	0.567, 0.235, 0.169
Y _{3.5} การนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ ต่อยอดเชิงพาณิชย์	74.0	X _{2.4} , X _{2.8}	0.562, 0.368
Y _{3.6} การเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร SCOPUS	74.0	X _{2.4} , X _{2.8}	0.562, 0.368

*หมายเหตุ ตัวแปรทำนาย คือ X_{2.1} การอบรมเสริมสร้างความรู้เรื่องจริยธรรมการวิจัย X_{2.2} ซึ่งแจ้งการยื่นขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ X_{2.3} แลกเปลี่ยนประสบการณ์การเข้าถึงประชาชนเพื่อทำวิจัย X_{2.4} กิจกรรมเสริมสร้างความเข้าใจเรื่องระเบียบวิธีสถิติขั้นสูง X_{2.5} ซึ่งแจ้งกำกับติดตามผลลัพธ์ ผลผลิตที่จะส่งมอบแหล่งทุน X_{2.6} ซึ่งแจ้งกรอบรายงานความก้าวหน้าก่อนนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ X_{2.7} ซึ่งแจ้งกำกับติดตาม การเบิก จ่ายงบประมาณ ตามระเบียบฯ รอบ 6 เดือน (งวดที่ 2) X_{2.8} การใช้ห้องปฏิบัติการวิจัยทางวิทยาศาสตร์เพื่อวิจัยสร้างองค์ความรู้ใหม่เชิงบูรณาการ

การอภิปรายผล

การอภิปรายผลรูปแบบการบริหารจัดการงานวิจัยงานต้นน้ำ

จากผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมเสริมสร้างที่สำคัญในงานต้นน้ำของการบริหารจัดการงานวิจัยมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญาและการต่อยอดในเชิงพาณิชย์อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสามารถอภิปรายผลในมิติต่าง ๆ ได้ดังนี้ 1) ความสำคัญของระบบการบริหารจัดการงานวิจัยเชิงบูรณาการ การพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพโดยเฉพาะในขั้นตอนต้นน้ำมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพของผลงานวิจัย สอดคล้องกับแนวคิดของสุวิทย์ เมษินทรีย์ (2560) ที่เสนอว่าการปฏิรูประบบวิจัยและนวัตกรรมเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยสู่ Thailand 4.0 โดยเฉพาะการสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนางานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ผลการศึกษาที่พบว่า "การจัดทำข้อเสนอผ่านระบบบริหารงานวิจัยชาติ" "การชี้แจงกรอบแผนงานวิจัยเชิงบูรณาการ" และ "แนวทางพัฒนาจากการวิพากษ์ข้อเสนอโครงการเชิงหลักการ" มีความสำคัญต่อการยื่นขอจดแจ้งทรัพย์สินทางปัญญา การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการพัฒนาโครงการวิจัยจะช่วยเพิ่มความสอดคล้องระหว่างงานวิจัยกับความต้องการที่แท้จริงของสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมที่สามารถต่อยอดเชิงพาณิชย์ได้ ผลการศึกษาที่พบว่ากิจกรรมเสริมสร้างสามารถสร้างโอกาสในการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและเศรษฐกิจนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ปิยะวัติ บุญ-หลง และคณะ (2559) ที่เน้นว่าโจทย์วิจัยควรมาจากสังคมและสอดคล้องกับความต้องการของภาคประชาชน ซึ่งจะทำงานวิจัยมีคุณค่าและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2555) ได้เสนอว่าการวิจัยที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาสังคมและตอบสนองความต้องการของประชาชนจะมีโอกาสในการสร้างผลกระทบเชิงบวกมากกว่างานวิจัยที่ไม่ได้คำนึงถึงบริบททางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่างานพัฒนางานวิจัยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและการวิพากษ์

จะช่วยให้งานวิจัยสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดียิ่งขึ้น 4) การพัฒนาสู่ทรัพย์สินทางปัญญาและการต่อยอดเชิงพาณิชย์ การพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญาเป็นขั้นตอนสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับงานวิจัย และการมีระบบสนับสนุนที่ติดตั้งขั้นตอนการพัฒนาข้อเสนอโครงการจะช่วยให้นักวิจัยสามารถพัฒนางานวิจัยที่มีศักยภาพในการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่ากิจกรรมเสริมสร้างในงานต้นน้ำมีผลต่อการพัฒนางานให้สามารถยื่นขอคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและต่อยอดเชิงพาณิชย์ การพัฒนานวัตกรรมที่สามารถต่อยอดเชิงพาณิชย์ได้นั้นจำเป็นต้องมีการวางแผนตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้นของการวิจัย โดยเฉพาะการกำหนดโจทย์วิจัยที่มาจากความต้องการที่แท้จริงของตลาดและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่เน้นความสำคัญของการวิพากษ์และการพัฒนาข้อเสนอโครงการเชิงหลักการร่วมกัน

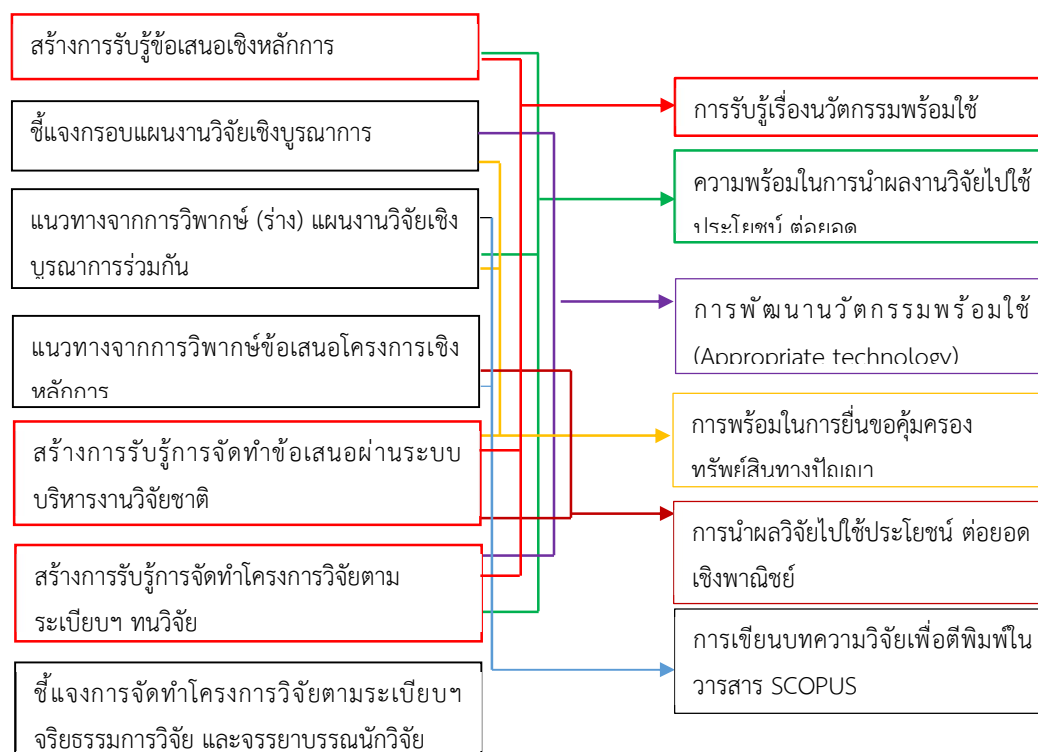
ซึ่งผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการงานวิจัยงานต้นน้ำที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะกิจกรรมเสริมสร้างทั้ง 6 ประการ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนางานวิจัยที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาสู่ทรัพย์สินทางปัญญา และต่อยอดเชิงพาณิชย์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและผลการศึกษาของนักวิชาการหลายท่านที่เน้นความสำคัญของระบบการบริหารจัดการงานวิจัย การบูรณาการ การมีส่วนร่วม และการตอบสนองความต้องการของสังคม ในการพัฒนางานวิจัยที่สามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมและเศรษฐกิจได้อย่างแท้จริง

การอภิปรายผลรูปแบบการเสริมสร้างการบริหารจัดการงานวิจัยงานกลางน้ำ จากข้อค้นพบเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมสร้างที่สำคัญในการบริหารจัดการงานวิจัยงานกลางน้ำ สามารถอภิปรายผลโดยเชื่อมโยงกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้: 1) ความสัมพันธ์ของการวิจัยเชิงบูรณาการกับทรัพย์สินทางปัญญา การบูรณาการระหว่างการใช้ห้องปฏิบัติการวิจัยทางวิทยาศาสตร์กับการเสริมสร้างความเข้าใจเรื่องระเบียบวิธีสถิติขั้นสูงที่ส่งผลต่อการยื่นขอจดแจ้งทรัพย์สินทางปัญญานั้น สอดคล้องกับแนวคิดของสมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และคณะ (2553) ที่กล่าวว่านวัตกรรมเกิดจากการผสมผสานความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับการวิเคราะห์ที่มีประสิทธิภาพ โดยกระบวนการสร้างนวัตกรรมที่นำไปสู่ทรัพย์สินทางปัญญาจำเป็นต้องอาศัยทั้งเครื่องมือที่มีคุณภาพและการวิเคราะห์ข้อมูลที่แม่นยำ ซึ่งปิยะวัติ บุญ-หลง และคณะ (2559) ได้อธิบายว่าการวิจัยและนวัตกรรมที่มีประโยชน์นั้นต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเครื่องมือวิจัยที่มีคุณภาพสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ว่า ห้องปฏิบัติการวิจัยที่มีคุณภาพเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปต่อยอดเป็นทรัพย์สินทางปัญญาได้ 2) การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและประโยชน์ของงานวิจัย กิจกรรมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเข้าถึงประชาชนเพื่อทำวิจัยมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนางานวิจัยที่ตอบสนองความต้องการของสังคม กาญจนา แก้วเทพ (2559) ได้ชี้ให้เห็นว่า การระบุผู้ได้รับประโยชน์จากงานวิจัยเป็นองค์ประกอบสำคัญของงานวิจัยที่มีคุณภาพ การวิจัยที่มีผลกระทบสูง (High Impact Research) ต้องเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างลึกซึ้งนอกจากนี้ พันธุ์อาจ ชัยรัตน์ (2557) ยังเสนอแนวคิดว่าการพัฒนานวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จต้องอาศัยความเข้าใจบริบทและความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการเข้าถึงประชาชนเพื่อทำวิจัย 3) จริยธรรมการวิจัยและการบริหารงบประมาณ กิจกรรมการชี้แจงการยื่นขอรับรองจริยธรรมการวิจัยและการกำกับติดตามการเบิกจ่ายงบประมาณสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการงานวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2556) ที่กำหนดแนวทางปฏิบัติในการบริหารจัดการงานวิจัยที่ดีโดยให้ความสำคัญกับจริยธรรมการวิจัยและความโปร่งใสในการใช้งบประมาณ ซึ่งจอมพงศ์ มงคลวนิช (2556) ได้อธิบายว่า การบริหารจัดการงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพต้องมีระบบการกำกับดูแลที่ดี ทั้งในด้านจริยธรรมและการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการชี้แจงและกำกับติดตามทั้งด้านจริยธรรมและการเบิกจ่ายงบประมาณ 4) การบูรณาการและการมีส่วนร่วม ผลการศึกษาที่ระบุว่าการบริหารจัดการงานวิจัยที่ประสบความสำเร็จต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2558) ที่เสนอว่า การสร้างสรรค์นวัตกรรมเกิดจากการทำงานร่วมกันแบบสหวิทยาการ (interdisciplinary approach) โดยการผสมผสานความรู้และความเชี่ยวชาญจากหลายสาขา สอดคล้องกับแนวคิดของศิริชัย กาญจนาวาสี (2556) ที่กล่าวว่าการใช้สถิติขั้นสูงที่เหมาะสมจะช่วยให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความแม่นยำและน่าเชื่อถือมากขึ้น นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่มีคุณค่า การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยด้านสถิติและระเบียบวิธีวิจัยเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพงานวิจัยของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า การเสริมสร้างความเข้าใจเรื่องระเบียบวิธีสถิติขั้นสูงเป็นกิจกรรมสำคัญใน

การบริหารจัดการงานวิจัย ซึ่งจะเห็นได้ว่ารูปแบบการเสริมสร้างการบริหารจัดการงานวิจัยงานต้นน้ำที่มีประสิทธิภาพต้องบูรณาการองค์ประกอบหลายด้านเข้าด้วยกัน ทั้งด้านเครื่องมือวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย จริยธรรมการวิจัย การบริหารงบประมาณ และการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปิยะวัติ บุญ-หลง และคณะ (2559) และ กาญจนา แก้วเทพ (2567) ที่ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการงานวิจัยที่มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของสังคม อีกทั้งการบูรณาการองค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้จะนำไปสู่การพัฒนางานวิจัยที่สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่และนวัตกรรมที่มีคุณค่า ซึ่งนำไปสู่การยื่นขอจดแจ้งทรัพย์สินทางปัญญาและการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม

องค์ความรู้ใหม่

สรุปองค์ความรู้ใหม่ รูปแบบเสริมสร้างการบริหารจัดการงานวิจัย งานต้นน้ำ และกลางน้ำ ดังภาพที่ 1 และภาพที่ 2

ภาพที่ 1 รูปแบบเสริมสร้างการบริหารจัดการงานวิจัยงานต้นน้ำ

ภาพที่ 2 รูปแบบเสริมสร้างการจัดการงานวิจัย กลางน้ำ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรบริหารจัดการงานวิจัยงานต้นน้ำด้วยการกำหนดกิจกรรมสำคัญ คือ 1) การสร้างการรับรู้ข้อเสนอเชิงหลักการ 2) การสร้างการรับรู้การจัดทำข้อเสนอผ่านระบบบริหารงานวิจัยชาติ 3) การสร้างการรับรู้การจัดทำโครงการวิจัยตามระเบียบฯ ทุนวิจัย 4) การชี้แจงกรอบแผนงานวิจัยเชิงบูรณาการ 5) การวิพากษ์ (ร่าง) แผนงานวิจัยเชิงบูรณาการร่วมกัน และ 6) แนวทางปรับปรุงพัฒนาจากการวิพากษ์ข้อเสนอโครงการเชิงหลักการ

1.2 ควรเสริมสร้างการบริหารจัดการงานวิจัยงานกลางน้ำด้วยกิจกรรมสำคัญ คือ 1) การชี้แจงการยื่นขอรับรองจริยธรรมการวิจัย 2) การชี้แจงกำกับติดตามการเบิกจ่ายงบประมาณตามระเบียบฯ 3) การใช้ห้องปฏิบัติการวิจัยทางวิทยาศาสตร์เพื่อวิจัยสร้างองค์ความรู้ใหม่เชิงบูรณาการ 4) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเข้าถึงประชาชนเพื่อทำวิจัย และ 5) การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเข้าใจเรื่องระเบียบวิธีสถิติขั้นสูง

1.3 ควรเสริมสร้างการบริหารจัดการงานวิจัยงานปลายน้ำที่สำคัญ คือ การนำผลการวิจัย นวัตกรรม ซึ่งเป็นผลผลิตจากการวิจัยสู่การนำไปใช้ ดังนั้นเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาจากผลงานวิจัย นวัตกรรมอย่างแท้จริง จึงควรมีการออกแบบกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มประชาชน กลุ่มผู้ประกอบการนิติบุคคลเป้าหมาย ให้สามารถนำผลผลิตสู่การนำไปใช้แก้ไขปัญหาของกลุ่มเครือข่ายเป้าหมายต่าง ๆ เป็นสำคัญ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเชิงทดลองโดยการนำรูปแบบเสริมสร้างการจัดการงานวิจัย ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำไปใช้ประโยชน์ ขยายผลการบริหารจัดการงานวิจัย และประเมินผลการดำเนินงานดังกล่าวนี้เพื่อยืนยันตรวจสอบความเหมาะสมของการบริหารจัดการงานวิจัยต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ที่สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการแผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการแผนงานและโครงการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ (2567). *การวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับการพัฒนาตัวชี้วัดความเหลื่อมล้ำด้านการเมือง-สิ่งแวดล้อมและพื้นที่บทสังเคราะห์ เล่ม 2. มุขนิธิตถาบันวิจัยเพื่อท้องถิ่น*.
- กัมปนาท วิจิตรศรีกมล. (2564). *การประเมินผลกระทบจากงานวิจัยและพัฒนาหลักการเบื้องต้นและแนวปฏิบัติ*. สถาบันคลังสมองของชาติ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2558). *การคิดเชิงบูรณาการ*. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมิเดีย.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยะวัติ บุญ-หลง, กาญจนา แก้วเทพ และบวร ปภัสราทร. (2559). *งานวิชาการเพื่อสังคม: หลักการและวิธีการ*. สถาบันคลังสมองของชาติ.
- พันธุ์อาจ ชัยรัตน์. (2557). *การจัดการนวัตกรรมสำหรับผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพร อิศวิลานนท์, สุวรรณ ประณีตวาทกุล และปิยะทัศน์ พาพอนุรักษ์. (2553). *การประเมินผลกระทบจากงานวิจัยด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร*. กรุงเทพฯ: สถาบันคลังสมองของชาติ.
- สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, พัทธพงศ์ วัฒนสินธุ์, อัจฉรา จันทรฉาย, และประกอบ คุปรัตน์. (2553). นวัตกรรม: ความหมายประเภท และความสำคัญต่อการเป็นผู้ประกอบการ. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 33(128), 49-65.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2555). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2560). *ประเทศไทย 4.0: สร้างความเข้มแข็งจากภายใน เชื่อมโยงเศรษฐกิจไทยสู่โลก*. สำนักงานกิจการยุติธรรม. <http://const.oja.go.th/Utilities/Thailand40>.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2556). *จรรยาวิชาชีพวิจัยและแนวทางปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.). (2564). *แผนปฏิบัติการด้านการใช้ประโยชน์งานวิจัยและนวัตกรรม (พ.ศ. 2563-2565)*. กองส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรม สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). *คู่มือการบริหารจัดการงานวิจัย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.).
- Drucker, P. F. (1954). *The Practice of Management*. New York: Harper & Row.

- Reed, M. S., Vella, S., Challies, E., de Vente, J., Frewer, L., Hohenwallner-Ries, D., Huber, T., Neumann, R. K., Oughton, E. A., Sidoli del Ceno, J., & van Delden, H. (2018). A theory of participation: What makes stakeholder and public engagement in environmental management work? *Restoration Ecology*, 26(S1), S7–S17. <https://doi.org/10.1111/rec.12541>.
- OECD/Science Europe. (2020). *Optimising the operation and use of national research infrastructures*. OECD Science, Technology and Industry Policy Papers, No. 91. OECD Publishing.
- European Commission. (2023). *Horizon Europe Programme Guide*. Brussels: European Commission.

ส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C และคุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีอิทธิพลต่อ
การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เทาเป่า ของผู้บริโภคในประเทศจีน
Marketing mix in 4C model and e-service quality that influencing the decision
to purchase products online through the website Taobao of consumers in China

Xie YiXi ¹, กุลยา อุปพงษ์ ^{2*}, อีราวัฒน์ ชมระกา ³
Xie YiXi ¹, Kullaya Uppapong ^{2*}, Irawat Chomraka ³

^{1,2,3} หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

^{1,2,3} Master of Business Administration Program, Faculty of Management Science, Uttaradit Rajabhat University

Corresponding author's e-mail: 1852797467@qq.com¹ kullaya.upp@uru.ac.th^{2} ichomraka@hotmail.com³

Received: February 20, 2025

Revised: March 11, 2025

Accepted: March 17, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C คุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ และการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เทาเป่า ของผู้บริโภคในประเทศจีน 2. ส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C และคุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เทาเป่า ของผู้บริโภคในสาธารณรัฐประชาชนจีน กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริโภคในประเทศจีนที่เคยซื้อสินค้าผ่านเว็บไซต์เทาเป่าอย่างน้อย 1 ครั้ง ในหนึ่งเดือนที่ผ่านมา และมีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 385 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคต่อส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C คุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์และการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เทาเป่า อยู่ในระดับมาก 2. ส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านความต้องการของบริโภค ด้านความสะดวกในการซื้อ และด้านต้นทุนของผู้บริโภค มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เทาเป่า ของผู้บริโภคในประเทศจีน โดยมีอิทธิพลเชิงบวกและสามารถอธิบายอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ ร้อยละ 79.30 สำหรับคุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การรู้จักและเข้าใจลูกค้า การตอบสนองต่อลูกค้า การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า ความเชื่อถือไว้วางใจ และความเป็นรูปธรรมของบริการ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เทาเป่าของผู้บริโภคในประเทศจีน โดยมีอิทธิพลเชิงบวกและสามารถอธิบายอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ ร้อยละ 80.10

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาด, รูปแบบ 4C, คุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์, การตัดสินใจซื้อ

Abstract

This research aims to 1) study the level of opinions on the 4C marketing mix, e-service quality, and online shopping decision-making via the Taobao website of consumers in China, and 2) the influence of the 4C marketing mix and e-service quality on online shopping decision-making via the Taobao website of consumers in the People's Republic of China. The sample consisted of 385 consumers in China who had purchased goods via the Taobao website at least once in the past month and were aged 18 years or older. The instrument used was a questionnaire. The statistics used in the research were mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The results of the research found that 1) the level of consumers' opinions on the 4C marketing mix, e-service quality, and online shopping decision-making via the Taobao website was at a high level. 2) The 4C marketing mix in all 4 aspects: communication, consumer demand, convenience of purchase, and consumer cost influenced the decision-making to purchase goods online via the Taobao website of consumers in China. There is a positive relationship and influence on the decision to buy products online through the website at 79.30 percent. For the quality of electronic services, it was found that all 5 aspects, namely knowing and understanding customers, responding to customers, providing confidence to customers, trustworthiness, and tangibility of the service, influence the decision to buy products online through the Taobao website of consumers in China, with a positive relationship and influence on the decision to buy products online through the website at 80.10 percent.

Keyword: marketing mix, 4C model, e-service quality, purchase decision

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันนี้ต้องยอมรับว่าเทคโนโลยีด้านโลกดิจิทัล หรือสื่อออนไลน์ เว็บไซต์ออนไลน์ต่าง ๆ เป็นสื่อที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยการสื่อสารออนไลน์เป็นสื่อที่มีความสอดคล้องและสามารถเข้าถึงกลุ่มประชากรทุกช่วงวัยได้เป็นอย่างดี สำหรับผู้ประกอบการภาคธุรกิจ หรือองค์กรต่าง ๆ จึงเลือกที่จะหันมาพัฒนาเทคโนโลยีด้านการสื่อสารออนไลน์ในการให้บริการขายสินค้า หรือการจัดแคมเปญผ่านทางออนไลน์มากยิ่งขึ้น การสื่อสารออนไลน์จึงถือเป็นสิ่งที่น่าสนใจและสำคัญมากในปัจจุบัน สำหรับผู้ประกอบการภาคธุรกิจในการขยายการตลาดสินค้าต่าง ๆ ในรูปแบบการตลาดออนไลน์ นอกจากนั้นยังเข้ามาปรับเปลี่ยนวิถีการใช้ชีวิตให้มีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มีการสื่อสารกันที่ง่ายมากขึ้น การใช้ชีวิตสะดวกสบายในการเลือกซื้อสินค้าและบริการมากยิ่งขึ้น เทคโนโลยีต่าง ๆ เหล่านี้จะเข้ามาช่วยเหลือและแก้ปัญหาในด้านการตลาดสำหรับผู้ประกอบการภาคธุรกิจได้เป็นอย่างดี (ADVANCEDBUSINESSMAGAZINE, 2562)

เว็บไซต์เถาเป่าจัดว่าเป็นเว็บ e-commerce สัญชาติจีน เป็นเว็บขายสินค้าออนไลน์ที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียแปซิฟิกที่มีมูลค่าการซื้อขายต่อปีสูงถึง 1 ล้านล้านหยวน (ประมาณ 5 ล้านล้านบาทไทย) ซึ่งปฏิเสธไม่ได้เลยว่า เถาเป่า เป็นเว็บไซต์ยอดนิยมของชาวจีน และประสบความสำเร็จในด้านการสื่อสารการตลาดออนไลน์เป็นอย่างมาก เถาเป่า คือ ธุรกิจในเครือของ Alibaba Group ซึ่งเปิดตัวในปี 2003 เป็น Mobile Commerce ภายในประเทศจีน จุดกำเนิดมาจากกลุ่มคนจีนรวมตัวกันเปิดร้านชื่อว่าหมู่บ้านเถาเป่า เพื่อต้องการขายสินค้าแข่งกัน ใน Digital Economy เริ่มจากการขายสินค้าเกษตรกรรมไปจนถึงเฟอร์นิเจอร์ ต่อมาได้ขายสินค้าของ SMEs และคนทั่วไป เว็บไซต์เถาเป่านี้มีสินค้ามากมายหลายชนิด ในสินค้าแบบหนึ่งก็ยัง

แบ่งแยกได้อีกหลายประเภท เช่น โทรศัพท์มือถือ โทรศัพท์มือถือก็มีหลาย ๆ ยี่ห้อหลาย ๆ รุ่น และในรุ่นเดียวกันก็ยังมีร้านค้าที่ขายเหมือนกันอีกหลาย ๆ ร้าน ในแต่ละร้านก็มีราคาที่แตกต่างกัน หรือสินค้ายอดนิยมอย่างเสื้อผ้าแฟชั่น เครื่องประดับก็มีมากมายให้เลือกสรรหลายรูปแบบ ซึ่งสามารถเลือกซื้อได้ตามความต้องการ ซึ่งสินค้าในเถาเป๋านั้นมีมากมายหลายประเภท ทั้งยังมีคุณภาพและราคาที่แตกต่าง เถาเป๋า เริ่มให้บริการส่งของภายในวันเดียวภายในเขตเมืองเซี่ยงไฮ้ ตั้งแต่ปี 2009 และขยายไปยังเมืองอื่น ๆ และไม่ได้ขายของเพียงอย่างเดียว แต่คอยอัปเดตเทรนด์คอนเทนต์ให้ผู้บริโภคอยู่ตลอดเวลา (Lulu, 2019)

ที่ผ่านผลวิจัยยืนยันว่า ส่วนประสมทางการตลาด 4C ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดขอนแก่นในด้านความต้องการของผู้บริโภค ด้านต้นทุนของผู้บริโภค ด้านความสะดวกในการซื้อของผู้บริโภค และด้านการสื่อสาร พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อีกทั้งพบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4C ในด้านความต้องการของผู้บริโภค ด้านต้นทุนของผู้บริโภค ด้านความสะดวกในการซื้อของผู้บริโภค และด้านการสื่อสารที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยตัวแปรปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4C ทั้ง 4 ตัวแปรสามารถร่วมกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้ (ณฐมน กัสปะ และฐิตารีย์ ศิริมงคล, 2564) และคุณภาพการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ในฐานะตัวแปรคันกลางโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการตัดสินใจซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริโภคในประเทศไทยปัจจัยเชิงสาเหตุ ได้แก่ การยอมรับเทคโนโลยีทางด้านพฤติกรรมของผู้บริโภคด้านออนไลน์ และคุณภาพการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีอิทธิพลส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านอิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริโภคในประเทศไทยนั้นยังพบว่า คุณภาพการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นตัวแปรสำคัญของการซื้อขายสินค้าผ่านระบบเว็บไซต์ (ณฐกร ตระการศักดิ์กุล และคณะ, 2565) สุดท้ายยังพบว่าลักษณะเว็บไซต์ของร้านค้าออนไลน์ส่งผลต่อความพึงพอใจก่อนการซื้อและการเติมเต็มความต้องการของลูกค้าที่สามารถนำไปสู่การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ (วสิษฐ์ พรหมบุตร, 2562)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการติดต่อสื่อสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยผ่านเว็บไซต์ที่ได้รับความนิยมอย่างเว็บไซต์เถาเป๋าที่ถือเป็นเว็บไซต์ยอดนิยมในปัจจุบันนี้ ผู้วิจัยจึงวิจัยเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C และคุณภาพการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เถาเป๋า ของผู้บริโภคในประเทศจีน เพื่อเป็นแนวทางในการทำธุรกิจออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการตลาดออนไลน์ของเว็บไซต์ เถาเป๋า ในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C คุณภาพการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ และการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เถาเป๋า ของผู้บริโภคในประเทศจีน
2. เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C และคุณภาพการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เถาเป๋า ของผู้บริโภคในประเทศจีน

การทบทวนวรรณกรรม

ส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C

Lauterborn (1990) ได้นำเสนอแนวคิดส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C ซึ่งเป็นแนวคิดทางด้านการตลาดแนวใหม่ที่ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อตอบโจทย์ของผู้บริโภคให้ได้มากที่สุด แทนการให้ความสำคัญต่อผู้ประกอบการและผู้จัดจำหน่าย จึงได้นำเสนอแนวคิดในด้านมุมมองของผู้บริโภคเพื่อมาใช้เป็นแนวทางในการตลาดปัจจุบัน ตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์ Advertising Age โดย 4C ประกอบด้วย 1) ความต้องการของผู้บริโภค (Consumer' need) คือ การนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคโดยเฉพาะการตอบสนองในด้านความพึงพอใจพร้อมทั้งมอบประโยชน์และคุณค่าไปถึงผู้บริโภค 2) ต้นทุนของผู้บริโภค (Consumer's cost to satisfy) คือ ต้นทุนราคาที่ผู้บริโภคพึงพอใจ ซึ่งหมายรวมถึง

ต้นทุนที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน ทั้งนี้ในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคจึงจะมีการเปรียบเทียบระหว่างคุณค่าที่ได้รับกับราคาของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ 3) ความสะดวกในการซื้อ (Convenience to buy) คือ ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความสะดวกสบายในการซื้อสินค้าและความหลากหลายของช่องทางในการซื้อสินค้าและบริการ ธุรกิจต้องสร้างกิจกรรมการเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์ตั้งแต่การวางแผนการควบคุมการเคลื่อนย้ายวัตถุดิบ ปัจจัยการผลิต และสินค้าสำเร็จรูปที่จะถูกส่งต่อไปจนถึงมือผู้บริโภคให้ได้รับความสะดวกมากที่สุด และ 4) การติดต่อสื่อสาร (Communication) คือ การให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์และรวมถึงเสียงตอบรับกลับมาจากผู้บริโภค โดยเป็นการโต้ตอบกันทั้งสองด้าน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาสินค้าและบริการที่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง ควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารที่มาจากด้านของผู้ซื้อมากกว่าสิ่งที่ธุรกิจอยากนำเสนอ

ส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C กับการตัดสินใจซื้อ ความสัมพันธ์หรืออิทธิพลของทั้ง 2 ตัวแปรนี้ถูกนำมาวิจัยกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งผลวิจัยของณฐมน กัสปะ และฐิตารีย์ ศิริมงคล (2564) พบว่า 4C ในด้านความต้องการของผู้บริโภค ด้านต้นทุนของผู้บริโภค ด้านความสะดวกในการซื้อของผู้บริโภค และด้านการติดต่อสื่อสารส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยตัวแปรปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4C ทั้ง 4 ตัวสามารถร่วมกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้ แต่ในขณะที่ ภูริณัฐ ยมกนิษฐ์ และปณิศา มีจินดา (2566) ผลวิจัยพบว่า ด้านต้นทุนของผู้บริโภค และด้านการติดต่อสื่อสารส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ดังนั้น แสดงว่าด้านความต้องการของผู้บริโภคและด้านความสะดวกในการซื้อของผู้บริโภค ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ อย่างไรก็ตามธุรกิจต้องให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ 4C เนื่องจากผลวิจัยยืนยันว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญ 4C ทั้ง 4 ตัว ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความต้องการของผู้บริโภค ด้านต้นทุนของผู้บริโภค ด้านความสะดวกสบาย รวมไปถึงด้านการติดต่อสื่อสาร ทั้ง 4C ล้วนแล้วมีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ซึ่งหมายความว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4C ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์

คุณภาพการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์

คุณภาพการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-service sualty) หมายถึง การใช้เว็บไซต์ในการอำนวยความสะดวกอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการซื้อขายส่งผ่านบริการและผลิตภัณฑ์ คำว่าประสิทธิผลและประสิทธิภาพ จะถูกนำมาประเมินผ่านคุณภาพการบริการที่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (Parasuraman et al., 2005) โดยการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการที่ดำเนินการผ่านระบบอินเทอร์เน็ต คำจำกัดความและความสำคัญสัมพัทธ์ของมิติคุณภาพการบริการที่เปลี่ยนแปลง เมื่อลูกค้ามีปฏิสัมพันธ์กับเทคโนโลยีมากกว่ากับเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า องค์ประกอบของคุณภาพการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้ 1) ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (tangibility) 2) ความเชื่อถือได้ (reliability) 3) การตอบสนองต่อผู้รับบริการ (responsiveness) 4) การให้ความมั่นใจต่อผู้รับบริการ (assurance) และ 5) การรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ (empathy) (Parasuraman & Grewal, 2000; Santos, 2003; van Riel et al., 2001) คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ ทั้ง 5 ด้าน มีอิทธิพลทั้งตรงและทางอ้อมต่อความตั้งใจซื้อซ้ำของสินค้าออนไลน์ในประเทศไทย (ปวีณา พุทธเกิด, 2565) นอกจากนั้นยังพบว่าคุณภาพการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นตัวแปรคั่นกลางโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการตัดสินใจซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริโภคในประเทศไทยปัจจัยเชิงสาเหตุ ได้แก่ การยอมรับเทคโนโลยีทางด้านการพฤติกรรมของผู้บริโภคด้านออนไลน์และคุณภาพการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีอิทธิพลส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านอิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริโภคในประเทศไทยนั้นยังพบว่า คุณภาพการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นตัวแปรสำคัญของการซื้อขายสินค้าผ่านระบบเว็บไซต์นี้ (ณฐกร ตระการศักดิ์กุล และคณะ, 2565)

แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อ

การตัดสินใจซื้อ หมายถึง กระบวนการก่อนที่ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าหรือบริการ ผู้ประกอบการต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ซึ่งการตัดสินใจซื้อไม่เพียงแต่เป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับผู้ประกอบการแต่ยังช่วยให้องค์กรสามารถปรับกลยุทธ์การขายตามกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคได้อีกด้วย (กนกพัชร กอประเสริฐ และคณะ, 2563) Chang &

Meyerhoefer (2021) ได้อธิบายว่า กระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค (decision process) แม้ลูกค้าจะเป็นบุคคลที่มีความแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นในเรื่องใดก็ตามก็จะมีกระบวนการตัดสินใจที่คล้าย ๆ กัน คือ มีกระบวนการตัดสินใจ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1) การรับรู้ถึงปัญหาหรือความต้องการ (problem or need recognition) ซึ่งการที่บุคคลจะรับรู้ถึงปัญหานั้นแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความคิด ทัศนคติของแต่ละบุคคล

2) การแสวงหาข้อมูล (search for information) เมื่อผู้บริโภคเกิดปัญหา ผู้บริโภคจะเริ่มค้นหาข้อมูลเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา เพื่อช่วยในการสนับสนุนการตัดสินใจ

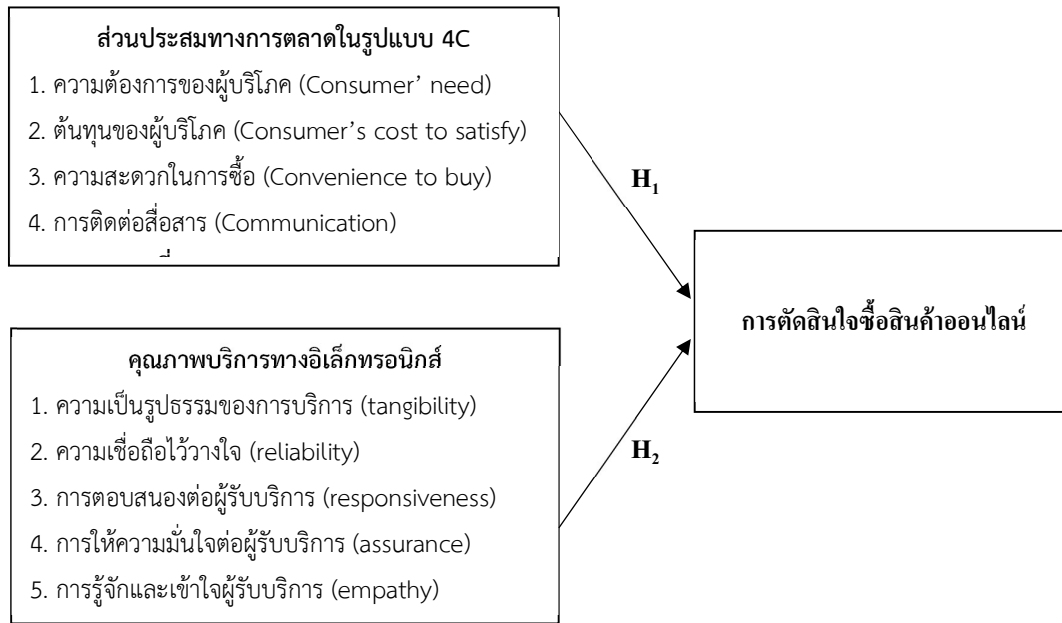
3) การวิเคราะห์และประเมินทางเลือก (evaluation of alternative) เมื่อผู้บริโภคได้แสวงหาและค้นหาข้อมูลมาเพียงพอแล้ว ก็จะนำข้อมูลเหล่านั้นมาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อที่จะได้ตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง

4) การตัดสินใจซื้อ (purchase decision) การตัดสินใจซื้อนั้น ผู้บริโภคแต่ละคนจะใช้ข้อมูลและระยะเวลาที่แตกต่างกันในการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ใดสักอย่าง ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้บริโภคแต่ละคน อย่างไรก็ตามอาจจะมีผลกระทบจากทัศนคติของผู้อื่นที่มีต่อการตัดสินใจซื้อ (purchase decision) และปัจจัยที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ (unexpected situation) ซึ่งอาจทำให้ไม่เกิดการตัดสินใจซื้อ การตัดสินใจซื้อขึ้นการประเมินทางเลือกนั้น

5) พฤติกรรมหลังการซื้อ (post purchase behavior) หลังจากมีการตัดสินใจซื้อ สินค้าไปแล้ว จะก่อให้เกิดพฤติกรรมหลังการซื้อ ซึ่งพฤติกรรมหลังการซื้อนี้จะก่อให้เกิดเป็นความรู้สึก เมื่อได้ลองใช้สินค้าที่เลือกซื้อจริง ๆ ว่ามีคุณสมบัติตามที่บริษัทหรือหน่วยงานผู้ผลิตให้ข้อมูลหรือไม่ ถ้ามีคุณสมบัติตามที่บริษัทผู้ผลิตโฆษณา มีการใช้งานที่ดี ก็อาจจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมกลับมาซื้อซ้ำในครั้งต่อไป หรืออาจจะเป็นการให้คำแนะนำกับผู้ที่มองหาสินค้าที่ตนใช้ติดอยู่ก็ได้ ดังนั้น พฤติกรรมหลังการซื้อสินค้า ผู้บริโภคจะรับรู้ถึงความพอใจหรือไม่พอใจผ่านประสบการณ์การใช้สินค้า บริการซึ่งควรมีการตรวจสอบถึงประเด็นต่าง ๆ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C ของ Lauterborn (1990) ประกอบด้วย 1) ความต้องการของผู้บริโภค (Consumer' need) 2) ต้นทุนของผู้บริโภค (Consumer's cost to satisfy) 3) ความสะดวกในการซื้อ (Convenience to buy) และ 4) การติดต่อสื่อสาร (Communication) สำหรับแนวคิด/ทฤษฎีคุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ ของ Parasuraman & Grewal (2000) ประกอบด้วย 1) ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (tangibility) 2) ความเชื่อถือไว้วางใจ (reliability) 3) การตอบสนองต่อผู้รับบริการ (responsiveness) 4) การให้ความมั่นใจต่อผู้รับบริการ (assurance) และ 5) การรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ (empathy) ซึ่งผลวิจัยที่ผ่านมายืนยันว่าทั้งสองแนวคิด/ทฤษฎีส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ (ณฐมน กัสปะ และฐิตารีย์ ศิริมงคล, 2564; ณฐกร ตระการศักดิ์กุล และคณะ, 2565) กระทั่งสามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยและสมมติฐานการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชากรที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรในเขตเชียงใหม่ของสาธารณรัฐประชาชนจีน ในปีพ.ศ. 2565 มีจำนวน 24,760,000 คน (Infoquest, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรในของสาธารณรัฐประชาชนจีน ในหนึ่งเดือนที่ผ่านมาเคยซื้อสินค้าผ่านเว็บไซต์เถาเป่าอย่างน้อย 1 ครั้ง ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป สำหรับการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ด้วยเว็บไซต์ SurveyMonkey กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ช่อง Confidence Level = 95 สุดท้ายความคาดเคลื่อนที่ช่อง Margin of Error = 5 (SurveyMonkey, 2023) หลังจากคำนวณเสร็จสิ้นสรุปขนาดตัวอย่าง จำนวน 385 คน ดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยรายละเอียด 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C ตามแนวคิดของ Lauterborn (1990) ประกอบด้วย ความต้องการของผู้บริโภค (Consumer' need) ต้นทุนของผู้บริโภค (Consumer's cost to satisfy) ความสะดวกในการซื้อ (Convenience to buy) และการติดต่อสื่อสาร (Communication)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวข้องกับคุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามแนวคิดของ Parasuraman & Grewal (2000) ประกอบด้วย ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (tangibility) ความเชื่อถือได้ (reliability) การตอบสนองต่อลูกค้า (responsiveness) การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า (assurance) และการรู้จักและเข้าใจลูกค้า (empathy)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เถาเป่า ตามแนวคิดของ Chang & Meyerhoefer (2021) ตามกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

โดยแบบสอบถามทั้ง 3 ตอน มีการกำหนดเป็นอัตราส่วนประมาณค่า (rating Scale) โดยกำหนด 5 ระดับ (5 หมายถึง มากที่สุด 1 หมายถึง น้อยที่สุด) สำหรับการแปลความหมายสำหรับการกำหนดความหมายค่าเฉลี่ย ตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) คือช่วงคะแนนแต่ละช่วงห่างกัน 0.50

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) รวบรวมข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถามจากส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C และคุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เถาเป่า ของผู้บริโภคในประเทศจีน จำนวน 385 ชุด ผู้วิจัยลงพื้นที่แหล่งชุมชนหรือสถานที่สาธารณะในเขตเชิงไฮของสาธารณรัฐประชาชนจีน ดำเนินการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเกตและควบคุม รวมถึงการอธิบายรายละเอียดที่ผู้ตอบแบบสอบถามสงสัยด้วยตนเอง และเมื่อได้รับแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติต่อไป

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมศึกษาค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการ วารสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสืบค้นข้อมูลที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ต่าง ๆ จากอินเทอร์เน็ต เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative analysis) เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C คุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ และการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เถาเป่า ของผู้บริโภคในประเทศจีนภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามนำข้อมูลมาประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) สำหรับการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้เทคนิค Enter Selection

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ โดย วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาระดับความคิดเห็นของส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C คุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ และการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เถาเป่า ของผู้บริโภคในประเทศจีน รายละเอียดดังตารางที่ 1-3

ระดับความคิดเห็นของส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C ผลวิจัยพบว่า ส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในเกณฑ์ระดับ มาก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ด้านการติดต่อสื่อสาร (Communication) มากที่สุด รองลงมาเป็นด้านความสะดวกในการซื้อ (Convenience to buy) ด้านความต้องการของบริโภค (Consumer' need) และด้านต้นทุนของผู้บริโภค (Consumer's cost to satisfy) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C

ส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ความต้องการของบริโภค	3.95	0.84	มาก
2. ต้นทุนของผู้บริโภค	3.95	0.81	มาก
3. ความสะดวกในการซื้อ	3.97	0.83	มาก
4. การติดต่อสื่อสาร	4.01	0.85	มาก
รวม	3.97	0.78	มาก

ระดับความคิดเห็นของคุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ จากผลการวิจัยพบว่า คุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้านอยู่ในเกณฑ์ระดับ มาก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า

(responsiveness) มากที่สุด รองลงมาเป็นด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า (assurance) ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ (reliability) ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า (empathy) และด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ (tangibility) รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์

คุณภาพการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ความเป็นรูปธรรมของบริการ	3.96	0.83	มาก
2. ความเชื่อถือไว้วางใจ	3.98	0.83	มาก
3. การตอบสนองต่อลูกค้า	3.99	0.79	มาก
4. การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า	3.98	0.84	มาก
5. การรู้จักและเข้าใจลูกค้า	3.97	0.84	มาก
รวม	3.98	0.76	มาก

ระดับความคิดเห็นการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เถาเปา ของผู้บริโภคในประเทศจีน ผลวิจัยพบว่า ทุกข้ออยู่ในเกณฑ์ระดับมาก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ในอนาคตจะกลับมาสั่งซื้อสินค้า และแนะนำให้ครอบครัว เพื่อนหรือคนใกล้ชิดสั่งซื้อสินค้ากับเว็บไซต์เถาเปา มากที่สุด รองลงมาเป็นการตัดสินใจสั่งซื้อสินค้าผ่านเว็บไซต์เถาเปา เพราะมีการแนะนำสินค้าประจำวัน และมีรูปภาพที่พึงพอใจช่วยในการตัดสินใจได้ดี ส่วนใหญ่มีการหาข้อมูลเปรียบเทียบสินค้าและราคาประกอบการตัดสินใจซื้อสินค้า เมื่อต้องการสั่งซื้อสินค้าจากเว็บไซต์เถาเปา มีการตัดสินใจสั่งซื้อสินค้าจากเว็บไซต์เถาเปา เพราะการการันตีสินค้าจากคะแนนรีวิว และกระแสบรรยากาศที่ดีจากผู้ใช้งานจำนวนมาก มีการตัดสินใจสั่งซื้อสินค้าจากเว็บไซต์เถาเปา เพราะพึงพอใจมีช่องทางการชำระเงินที่สะดวก มีการรีวิวคะแนนการสั่งซื้อที่น่าพอใจและพึงพอใจในการเข้าใช้เว็บไซต์เถาเปาตั้งแต่ครั้งแรก และมีการตัดสินใจสั่งซื้อสินค้าจากเว็บไซต์เถาเปา เพราะมีความเสถียรในการใช้งาน มีการการันตีสินค้าถูกที่สุดกว่าร้านอื่น และสินค้าตรงตามคำสั่งซื้อ รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เถาเปา ของผู้บริโภคในประเทศจีน

การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเว็บไซต์เถาเปา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. มีการตัดสินใจซื้อสินค้าจากเว็บไซต์เถาเปา เพราะพึงพอใจมีช่องทางการชำระเงินที่สะดวก มีการรีวิวคะแนนการสั่งซื้อที่น่าพอใจ และพึงพอใจในการเข้าใช้เว็บไซต์เถาเปาตั้งแต่ครั้งแรก	3.98	1.05	มาก
2. ส่วนใหญ่มีการหาข้อมูลเปรียบเทียบสินค้าและราคาประกอบการตัดสินใจซื้อสินค้าเมื่อต้องการสั่งซื้อสินค้าจากเว็บไซต์เถาเปา	3.98	1.01	มาก
3. มีการตัดสินใจสั่งซื้อสินค้าจากเว็บไซต์เถาเปา เพราะการการันตีสินค้าจากคะแนนรีวิว และกระแสบรรยากาศที่ดีจากผู้ใช้งานจำนวนมาก	3.98	1.06	มาก
4. มีการตัดสินใจสั่งซื้อสินค้าจากเว็บไซต์เถาเปา เพราะมีความเสถียรในการใช้งานมีการการันตีสินค้าถูกที่สุดกว่าร้านอื่น และสินค้าตรงตามคำสั่งซื้อ	3.97	1.08	มาก
5. มีการตัดสินใจสั่งซื้อสินค้าผ่านเว็บไซต์เถาเปา เพราะมีการแนะนำสินค้าประจำวันและมีรูปภาพที่พึงพอใจช่วยในการตัดสินใจได้ดี	4.00	1.04	มาก
6. ในอนาคตจะกลับมาสั่งซื้อสินค้า และแนะนำให้ครอบครัว เพื่อนหรือคนใกล้ชิดสั่งซื้อสินค้ากับเว็บไซต์เถาเปา	4.01	1.04	มาก
รวม	3.99	0.81	มาก

วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C และคุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เถาเป่า ของผู้บริโภคในประเทศจีน ผลวิจัยดังตารางที่ 4-5 โดยแบ่งผลการวิเคราะห์และนำเสนอผลตามสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เถาเป่า ของผู้บริโภคในประเทศจีน

H_0 : ส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เถาเป่า ของผู้บริโภคในประเทศจีน

H_1 : ส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เถาเป่า ของผู้บริโภคในประเทศจีน

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เถาเป่า ของผู้บริโภคในประเทศจีน ค่า $F = 363.946$ และ $Sig = 0.00$ ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่า 0.891 และค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) มีค่า 0.793 แสดงว่า ตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C ทั้งหมด 4 ตัวแปร มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เถาเป่า ของผู้บริโภคในประเทศจีน ร้อยละ 79.30 ส่วนผลการวิเคราะห์ค่าของความแปรปรวนของค่าประมาณของสัมประสิทธิ์ของพารามิเตอร์ที่เพิ่มขึ้นเมื่อตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กัน (Variance Inflation Factor: VIF) และค่าการยอมรับ (Tolerance) ซึ่งเป็นค่าที่บ่งบอกความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระตัวหนึ่งกับตัวแปรอิสระอื่น ๆ ทั้งหมด ซึ่งหากตัวแปรอิสระทั้งหมดไม่มีความสัมพันธ์กัน ค่า VIF จะมีค่าเป็น 1 จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่า VIF มีค่าอยู่ระหว่าง 4.431 ถึง 5.197 ซึ่งค่า VIF มีค่าไม่เกิน 10 Tolerance อยู่ระหว่าง 0.192 ถึง 0.226 รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ของส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เถาเป่า ของผู้บริโภคในประเทศจีน

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
Constant	0.331	0.098		3.380	0.001		
ด้านความต้องการของบริโภค (X_1)	0.128	0.047	0.133	2.714	0.007	0.226	4.431
ด้านต้นทุนของผู้บริโภค (X_2)	0.337	0.053	0.336	6.317	0.000	0.193	5.184
ด้านความสะดวกในการซื้อ (X_3)	0.247	0.051	0.255	4.833	0.000	0.196	5.110
ด้านการติดต่อสื่อสาร (X_4)	0.210	0.051	0.220	4.144	0.000	0.192	5.197

$R = 0.891^a$ $R^2 = 0.793$ Adjusted $R^2 = 0.791$ $df = 4,380$ $F = 363.946$ $S.E._{est} = 0.370$ $p\text{-value} = 0.000^a$ Durbin-Watson = 1.927

a. Dependent Variable : การตัดสินใจซื้อ b. Predictors : (Constant), ด้านการติดต่อสื่อสาร (X_4), ด้านความต้องการของบริโภค (X_1), ด้านความสะดวกในการซื้อ (X_3), ด้านต้นทุนของผู้บริโภค (X_2)

ตารางที่ 4 พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เถาเป่า ของผู้บริโภคในประเทศจีน ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เถาเป่ามากที่สุด คือ ด้านต้นทุนของผู้บริโภค (X_2) แสดงว่าด้านต้นทุนของผู้บริโภค เป็นปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เถาเป่าของผู้บริโภคในประเทศจีน มีค่าอยู่ระดับ 0.337 ดังนั้นหากผู้ประกอบการสร้างความรู้สึกคุ้มค่าจากการซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์

มีความคุ้มค่าเมื่อเทียบกับเงินที่จ่ายไป ช่วยลดระยะเวลาในการเลือกซื้อเมื่อเปรียบเทียบกับการซื้อออฟไลน์ และราคามีความเหมาะสมกับคุณภาพสินค้า จะมีผลทำให้ผู้บริโภคมีการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เพิ่มขึ้น 0.337 หน่วย รองลงมา คือ ด้านความสะดวกในการซื้อ (X_3) แสดงว่าด้านความสะดวกในการซื้อ เป็นปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เก่าแก่ของผู้บริโภคในประเทศจีน มีค่าอยู่ระดับ 0.247 ดังนั้นหากผู้ประกอบการมีสร้างเว็บไซต์ที่ใช้งานง่ายมีความสะดวกและรวดเร็วในการซื้อ มีการบริการจัดส่งที่รวดเร็วและตรงต่อเวลา มีระบบการค้นหาสินค้าที่ง่ายและมีการแสดงรายละเอียดสินค้าที่รวดเร็ว มีระบบนำเสนอสินค้าแบรนด์ต่าง ๆ พร้อมมีการเปรียบเทียบแบรนด์ทำให้มีความสะดวกในการซื้อ จะมีผลทำให้ผู้บริโภคมีการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เพิ่มขึ้น 0.247 หน่วย สำหรับด้านการติดต่อสื่อสาร (X_4) แสดงว่าด้านการติดต่อสื่อสาร เป็นปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เก่าแก่ของผู้บริโภคในประเทศจีน มีค่าอยู่ระดับ 0.210 ดังนั้นหากผู้ประกอบการมีการอัปเดตสินค้าใหม่ ๆ โดยให้ข้อมูลและรายละเอียดที่ครบถ้วน มีการจัดกิจกรรมทางการตลาดอย่างสม่ำเสมอ เช่น การโฆษณาประชาสัมพันธ์ ส่วนลดค่าจัดส่ง คุปองส่วนลด เป็น รวมถึงการไลฟ์สดและมีระบบรับประกันหรือการเคลมสินค้า จะมีผลทำให้ผู้บริโภคมีการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เพิ่มขึ้น 0.210 หน่วย สุดท้าย คือ ด้านความต้องการของบริโภค (X_1) แสดงว่าด้านความต้องการของบริโภคเป็นปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เก่าแก่ของผู้บริโภคในประเทศจีน มีค่าอยู่ระดับ 0.128 ดังนั้นหากผู้ประกอบการมีการจำหน่ายสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค สินค้ามีคุณภาพตรงตามรายละเอียดที่ระบุในเว็บไซต์ และมีสินค้าให้ผู้บริโภคเลือกที่หลากหลาย จะมีผลทำให้ผู้บริโภคมีการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เพิ่มขึ้น 0.128 หน่วย โดยสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = .331 + .210 (X_4) + .128 (X_1) + .247 (X_3) + .337 (X_2)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = .220x_4 + .133x_1 + .255x_3 + .336x_2$$

สมมติฐานที่ 2 คุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เก่าแก่ของผู้บริโภคในประเทศจีน

H_0 : คุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เก่าแก่ของผู้บริโภคในประเทศจีน

H_1 : คุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เก่าแก่ของผู้บริโภคในประเทศจีน

ผลการวิเคราะห์ พบว่า คุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เก่าแก่ของผู้บริโภคในประเทศจีน ค่า $F=304.404$ และ $Sig=0.00$ ซึ่งมีความน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่า 0.895 และค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) มีค่า 0.801 แสดงว่าตัวแปรคุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งหมด 5 ตัวแปร มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เก่าแก่ของผู้บริโภคในประเทศจีน ร้อยละ 80.10 ส่วนผลการวิเคราะห์ค่าของความแปรปรวนของค่าประมาณของสัมประสิทธิ์ของพารามิเตอร์ที่เพิ่มขึ้นเมื่อตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กัน (Variance Inflation Factor : VIF) และค่าการยอมรับ (Tolerance) ซึ่งเป็นค่าที่บ่งบอกความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระตัวหนึ่งกับตัวแปรอิสระอื่น ๆ ทั้งหมด ซึ่งหากตัวแปรอิสระทั้งหมดไม่มีความสัมพันธ์กัน ค่า VIF จะมีค่าเป็น 1 จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่า VIF มีค่าอยู่ระหว่าง 3.784 ถึง 5.386 ซึ่งค่า VIF มีค่าไม่เกิน 10 Tolerance อยู่ระหว่าง 0.186 ถึง 0.264 รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เถาเป่าของผู้บริโภคในประเทศจีน

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
Constant	0.243	1.00		2.435	0.015		
ความเป็นรูปธรรมของบริการ (X_1)	0.155	0.052	0.159	2.993	0.003	0.186	5.386
ความเชื่อถือไว้วางใจ (X_2)	0.204	0.051	0.208	3.999	0.000	0.194	5.167
การตอบสนองต่อลูกค้า (X_3)	0.135	0.046	0.132	2.950	0.003	0.264	3.784
การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า (X_4)	0.222	0.049	0.231	4.583	0.000	0.206	4.856
การรู้จักและเข้าใจลูกค้า (X_5)	0.228	0.046	0.234	4.912	0.000	0.231	4.331
R = 0.895 ^a R ² = 0.801 Adjusted R ² = 0.798 df = 5, 379 F = 304.404 S.E. _{est} = 0.364 p-value = 0.000 ^a Durbin-Watson = 1.977							

a. Dependent Variable : การตัดสินใจซื้อ

b. Predictors : (Constant), การรู้จักและเข้าใจลูกค้า (X_5), การตอบสนองต่อลูกค้า (X_3), การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า (X_4), ความเชื่อถือไว้วางใจ (X_2), ความเป็นรูปธรรมของบริการ (X_1)

ตารางที่ 5 พบว่า คุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เถาเป่าของผู้บริโภคในประเทศจีน ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เถาเป่ามากที่สุด คือ ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า (X_5) แสดงว่าด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้าเป็นปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เถาเป่าของผู้บริโภคในประเทศจีน มีค่าอยู่ระดับ 0.228 ดังนั้นหากผู้ประกอบการมีการนำข้อมูลของลูกค้ามาใช้ในการปรับปรุงการให้บริการเพื่อสร้างสรรค์ระบบที่ตรงกับความต้องการ มีแผนพัฒนาการตลาดเพื่อให้สิทธิประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ แก่ลูกค้า และให้ความใส่ใจในการบริการจัดส่งสินค้าที่รวดเร็ว ตรงต่อเวลา และสินค้ายังคงความสมบูรณ์ จะมีผลทำให้ผู้บริโภคมีการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เพิ่มขึ้น 0.228 หน่วย รองลงมา คือ ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า (X_4) แสดงว่าด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้าเป็นปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เถาเป่าของผู้บริโภคในประเทศจีน มีค่าอยู่ระดับ 0.222 ดังนั้นหากผู้ประกอบการมีระบบความปลอดภัยในระบบการชำระเงินผ่านเว็บไซต์ ไม่ใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้งานในทางที่ผิด มีระบบป้องกันข้อมูลบัตรเครดิตของลูกค้า และไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้งานให้กับผู้อื่น โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ใช้งาน จะมีผลทำให้ผู้บริโภคมีการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เพิ่มขึ้น 0.222 หน่วย ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ (X_2) แสดงว่าด้านความเชื่อถือไว้วางใจเป็นปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เถาเป่าของผู้บริโภคในประเทศจีน มีค่าอยู่ระดับ 0.204 ดังนั้นหากผู้ประกอบการสามารถสร้างระบบการแสดงผล ประมวลผล การทำการต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ผู้บริโภคสามารถเข้าใช้บริการเว็บไซต์ได้อย่างต่อเนื่อง โดยไม่หลุดระหว่างการทำการ และมีช่องทางการให้บริการช่วยเหลืออย่างทันทีในกรณีที่เกิดปัญหา จะมีผลทำให้ผู้บริโภคมีการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เพิ่มขึ้น 0.204 หน่วย สำหรับด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ (X_1) แสดงว่าด้านความเป็นรูปธรรมของบริการเป็นปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เถาเป่าของผู้บริโภคในประเทศจีน มีค่าอยู่ระดับ 0.155 ดังนั้นหากผู้ประกอบการสามารถแสดงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและการจัดเรียงข้อมูลได้เหมาะสมในเว็บไซต์ มีเมนูครอบคลุมต่อการใช้งานต่าง ๆ ที่จำเป็น จัดรูปแบบการใช้งานระบบไว้เป็นอย่างดี มีเมนูการใช้งานที่สามารถเรียกใช้ได้อย่างง่าย สะดวกและรวดเร็ว รวมถึงมีระบบรีวิวสินค้า จะมีผลทำให้ผู้บริโภคมีการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เพิ่มขึ้น 0.155 หน่วย สุดท้าย คือ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า (X_3) แสดงว่าด้านการตอบสนองต่อลูกค้าเป็นปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เถาเป่าของผู้บริโภคในประเทศจีน

มีค่าอยู่ระดับ 0.135 ดังนั้นหากผู้ประกอบการมีการให้บริการที่ครอบคลุมในการให้บริการ เช่น การค้นหา การเลือกสินค้า การสั่งซื้อสินค้า และการชำระเงิน ที่สะดวกและรวดเร็ว ครอบคลุมความต้องการในการใช้งานได้ตลอด 24 ชั่วโมง และระบบสามารถรองรับอุปกรณ์ที่หลากหลาย ทั้งระบบ IOS และระบบ Android จะมีผลทำให้ผู้บริโภคมีการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เพิ่มขึ้น 0.135 หน่วย โดยสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = .243 + .228 (X_5) + .135 (X_3) + .222 (X_4) + .204 (X_2) + .155 (X_1)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = .234x_5 + .132x_3 + .231x_4 + .208x_2 + .159x_1$$

การอภิปรายผล

จากผลวิจัย ส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C และคุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เถาเป่า ของผู้บริโภคในประเทศจีน ในส่วนนี้ได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาระดับความคิดเห็นของส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C คุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ และการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เถาเป่า ของผู้บริโภคในประเทศจีน พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C มีระดับความคิดเห็นต่อการติดต่อสื่อสาร ด้านความสะดวกในการซื้อ ด้านความต้องการของผู้บริโภค และด้านต้นทุนของผู้บริโภค ทั้ง 4 ด้านอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณฐมน กัสปะ และฐิตารีย์ ศิริมงคล (2564) ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4C ในด้านความต้องการของผู้บริโภค ด้านต้นทุนของผู้บริโภค ด้านความสะดวกในการซื้อของผู้บริโภค และด้านการสื่อสาร พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สำหรับระดับความคิดเห็นของคุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า มีระดับความคิดเห็นต่อการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า และด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ทั้ง 5 ด้าน ด้านอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิวนิชา พุทธเกิด (2565) ผลวิจัยยืนยันว่าระดับคุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริโภคอยู่ระดับสูงทุกด้าน สุดท้ายระดับความคิดเห็นของการตัดสินใจซื้อ พบว่า ในอนาคตจะกลับมาสั่งซื้อสินค้า และแนะนำให้ครอบครัว เพื่อนหรือคนใกล้ชิดสั่งซื้อสินค้ามากที่สุด รองลงมาเป็นการตัดสินใจสั่งซื้อสินค้าผ่านเว็บไซต์เถาเป่า เพราะมีการแนะนำสินค้าประจำวัน และมีรูปภาพที่พึงพอใจช่วยในการตัดสินใจได้ดี ส่วนใหญ่มีการหาข้อมูลเปรียบเทียบสินค้าและราคาประกอบการตัดสินใจซื้อสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Chang & Meyerhoefer (2020) ที่ได้อธิบายกระบวนการตัดสินใจซื้อ 5 ขั้นตอน

วัตถุประสงค์ที่ 2 การศึกษาส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C และคุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เถาเป่า ของผู้บริโภคในประเทศจีน ผลวิจัยพบว่า ทั้ง 2 ตัวแปร แสดงให้เห็นว่าส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เถาเป่า ของผู้บริโภคในประเทศจีน ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของณฐมน กัสปะ และฐิตารีย์ ศิริมงคล (2564) พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C ประกอบด้วย ด้านความต้องการของผู้บริโภค ด้านต้นทุนของผู้บริโภค ด้านความสะดวกในการซื้อของผู้บริโภค และด้านการสื่อสาร ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ แต่ในขณะที่ ภูริณัฐ ยมกนิษฐ์ และปณิศา มีจินดา (2566) ผลวิจัยพบว่า มีเพียง 2 ตัวแปร ด้านต้นทุนของผู้บริโภคและด้านการติดต่อสื่อสารที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ สำหรับคุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เถาเป่า ของผู้บริโภคในประเทศจีน ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของณฐกร ตระการศักดิ์กุล และคณะ (2565) พบว่า คุณภาพการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นตัวแปรสำคัญของการซื้อขายสินค้าผ่านระบบเว็บไซต์ นอกจากนั้นผลวิจัยของปิวนิชา พุทธเกิด (2565) ยืนยันว่าคุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C และคุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เถาเป่า ของผู้บริโภคในประเทศจีน พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปได้ดังนี้ ปัจจัยด้าน ส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C และคุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้ง 2 ปัจจัย ถือเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ซึ่งมีอิทธิพลทางบวกแสดงให้เห็นว่า เมื่อใดที่ธุรกิจมีการประยุกต์ใช้ทั้ง 2 ปัจจัย อย่างครบถ้วน ถูกต้องและเหมาะสม จะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C ผู้ประกอบการหรือนักการตลาดจำเป็นต้องให้ความสำคัญและมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้ทั้ง 4 ด้าน เพราะสามารถนำไปสู่การตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค ในด้านความต้องการของผู้บริโภค จะต้องนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค โดยเฉพาะการตอบสนองในด้านความพึงพอใจพร้อมทั้งมอบประโยชน์และคุณค่าไปถึงผู้บริโภค ด้านต้นทุนของผู้ประกอบการต้องคำนึงต้นทุนราคาของผู้บริโภคพึงพอใจ เนื่องจากการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคจะมีการเปรียบเทียบระหว่างคุณค่าที่ได้รับกับราคาของผลิตภัณฑ์นั้น ด้านความสะดวกในการดำเนินธุรกิจต้องสร้างกิจกรรมการเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์ตั้งแต่การวางแผน การควบคุม การเคลื่อนย้ายวัตถุดิบ ปัจจัยการผลิต และสินค้าสำเร็จรูปที่จะถูกส่งต่อไปจนถึงมือผู้บริโภคให้ได้รับความสะดวกมากที่สุด และด้านการติดต่อสื่อสาร จะต้องการให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์และรวมถึงเสียงตอบรับกลับมาจากผู้บริโภค โดยเป็นการโต้ตอบกันทั้งสองด้าน ควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารที่มาจากด้านของผู้ซื้อมากกว่าสิ่งที่ธุรกิจอยากนำเสนอ

1.2 คุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ประกอบการหรือนักการตลาดจำเป็นต้องให้ความสำคัญและมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้ทั้ง 5 ด้าน เพราะสามารถนำไปสู่การตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ จะต้องมีการแสดงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและการจัดเรียงข้อมูลได้เหมาะสมในเว็บไซต์ มีเมนูครอบคลุมต่อการใช้งานต่าง ๆ ที่จำเป็น และจัดรูปแบบการใช้งานระบบไว้เป็นอย่างดี ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ สามารถสร้างระบบที่ผู้บริโภคสามารถเข้าใช้บริการเว็บไซต์ได้อย่างต่อเนื่อง โดยไม่หลุดระหว่างการทำการรายการ และมีช่องทางการให้บริการช่วยเหลืออย่างทันทีในกรณีที่เกิดปัญหา ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า มีการให้บริการที่ครอบคลุมในการให้บริการ เช่น การค้นหา การเลือกสินค้า การสั่งซื้อสินค้า และการชำระเงิน ที่สะดวกและรวดเร็ว ครอบคลุมความต้องการในการใช้งานได้ตลอด 24 ชั่วโมง และระบบสามารถรองรับอุปกรณ์ที่หลากหลาย ทั้งระบบ IOS และระบบ Android ด้านการให้ความมั่นใจต่อผู้รับบริการ จะต้องมีการความปลอดภัยในระบบการชำระเงินผ่านเว็บไซต์ ไม่ใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้งานในทางที่ผิด มีระบบป้องกันข้อมูลบัตรเครดิตของลูกค้า และไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้งานให้กับผู้อื่น โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ใช้งาน และด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ มีการนำข้อมูลของลูกค้ามาใช้ในการปรับปรุงการให้บริการเพื่อสร้างสรรค์ระบบที่ตรงกับความต้องการ และให้ความใส่ใจในการบริการจัดส่งสินค้าที่รวดเร็ว ตรงต่อเวลา และสินค้ายังคงความสมบูรณ์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

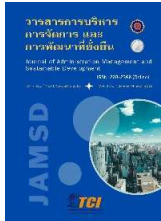
งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบองค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ที่สำคัญ คือ ส่วนประสมทางการตลาดในรูปแบบ 4C และคุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเว็บไซต์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับธุรกิจอีคอมเมิร์ซที่มีหน้าร้านผ่านทางเว็บไซต์ โดยผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 4C โดยด้านต้นทุนของผู้บริโภคเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านความสะดวกในการซื้อ ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านความต้องการของบริโภค สำหรับคุณภาพบริการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นอีกกลยุทธ์ที่ไม้อาจจะเลยเนื่องจากเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เช่นกัน โดยด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์มากที่สุด

รองลงมาได้แก่ การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า ความเชื่อถือไว้วางใจ ความเป็นรูปธรรมของบริการ และการตอบสนองต่อลูกค้า สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการศึกษาตัวแปรอิสระอื่น ๆ เพิ่มเติมที่อาจจะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ เช่น ปัจจัยด้านบุคคล เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงหรือสร้างความน่าเชื่อถือให้กับเว็บไซต์ และการปรับปรุงพัฒนาให้มีความตรงต่อความต้องการของลูกค้าและสามารถเข้าถึงลูกค้าได้หลายกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การเลือกใช้เทคนิคการวิจัย อาจจะนำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยวิธีการอื่นเพิ่มขึ้นด้วย เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกพัชร กอประเสริฐ, วัลลภา วิชะยะวงศ์, นิตยา งามยิ่งยง, เฉลิมมิตร เศรษฐธีรราชัญ และผ่องใส สันธสุกุล. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่นวายในจังหวัดนครปฐม. *วารสารนวัตกรรมและการจัดการ*, 5(1), 15-28.
- ณัฐกร ตระการศักดิ์กุล, สุริย์วิภา ไชยพันธุ์ และเบญจวรรณ ลีเจริญ. (2565). อิทธิพลของคุณภาพการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ ในฐานะตัวแปรต้นกลางโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการตัดสินใจซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริโภคในประเทศไทย. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 11(2), 209-224.
- ณัฐมน กัสปะ และฐิตารีย์ ศิริมงคล. (2564). ส่วนประสมทางการตลาด 4C's ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (เฟสบุ๊ค) ของผู้บริโภคในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 11(1), 100-114.
- ปิวนิชา พุทธเกิด. (2565). อิทธิพลของคุณภาพบริการอิเล็กทรอนิกส์และความไว้วางใจต่อความตั้งใจซื้อซ้ำของการซื้อสินค้าออนไลน์ในประเทศไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 14(3), 145-158.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ภูริณัฐ ยมกนิษฐ์ และปณิดา มีจินดา. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์ทางการตลาดสมัยใหม่กับพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคเจนเอเรชั่นวายในเขตจังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 9(2), 191-206.
- วลีษฐ์ พรหมบุตร. (2562). ลักษณะของผู้ซื้อ-ลักษณะเว็บไซต์ที่มีผลต่อการซื้อสินค้าทางอินเทอร์เน็ตในตลาดเกิดใหม่: การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก*, 5(2), 314-327.
- ADVANCEDBUSINESSMAGAZINE. (2562). เจาะโมเดล “Taobao Village” ต้นแบบเอสเอ็มอีไทย. สืบค้น 20 ธันวาคม 2566 จาก <https://www.advancedbizmagazine.com/?s=Taobao+Village>.
- Chang, H. H., & Meyerhoefer, C. D. (2021). COVID-19 and the Demand for Online Food Shopping Services: Empirical Evidence from Taiwan. *American Journal of Agricultural Economics*, 103(2), 448-465.
- Lulu, F. (2019). *Taobao Villages: The Emergence of a New Pattern of Rural Ecommerce in China and its Social Implications*. Friedrich Ebert Stiftung.
- Infoquest. (2566). จำนวนประชากรของเชียงใหม่ ปี 65 ลดลงเป็นครั้งแรกในรอบ 5 ปี หลังล็อกดาวน์โควิด. สืบค้น 20 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://www.infoquest.co.th/2023/288434>.
- Lauterborn, B. (1990). New Marketing Litany: Four Ps Passé: C-Words Take Over. *Advertising Age*, 61(41), 26.
- Parasuraman, A., & Grewal, D. (2000). Serving customers and consumers effectively in the twenty-first century: A conceptual framework and overview. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 28(1), 9-16.

- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A. & Malhotra, A. (2005). E-S-QUAL: A Multiple-Item Scale for Assessing Electronic Service Quality. *Journal of Service Research*, 7(3), 213–234.
- Santos, J. (2003) E-Service Quality: A Model of Virtual Service Quality Dimensions. *Managing Service Quality*, 13, 233-246.
- SurveyMonkey. (2023). *Calculate your sample size*. Retrieved 20 December 2023 from <https://www.surveymonkey.com/mp/sample-size-calculator/>.
- van Riel, A. C. R., Liljander, V. & Jurriens, P. (2001). Exploring Consumer Evaluations of e-Services: A Portal Site. *International Journal of Service Industry Management*, 12(4), 359-377.

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	
---	--	---

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเอกชนในยุคปัญญาประดิษฐ์

Academic administration of private schools in the artificial intelligence era

ชุนวัฒน์ ปુંบางกระดี่^{1*}, ภาณุวัฒน์ ปักด้วงค์², รักชิต์ สุทธิพงษ์³

Shunnawat Pungbangkradee^{1*}, Panuwat Pakdeewong², Ruksit Suttipong³

^{1,2} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

^{1,2} Department of Educational Administration, College of Management, University of Phayao

³ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

³ Department of Educational Administration, School of Education, University of Phayao

Corresponding author's e-mail: Shunnawat.pu@up.ac.th^{1}, Panuwatp@nu.ac.th², ruksit_s@hotmail.com³

Received: February 8, 2025

Revised: March 2, 2025

Accepted: March 4, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเอกชนในยุคปัญญาประดิษฐ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับยุคปัญญาประดิษฐ์และการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเอกชน ศึกษาบทบาทของปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารวิชาการสถานศึกษาเอกชน และนำเสนอแนวทางการบริหารวิชาการของสถานศึกษาเอกชนในยุคปัญญาประดิษฐ์ โดยใช้กระบวนการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า 1. ยุคปัญญาประดิษฐ์สร้างผลกระทบ สร้างประโยชน์ และสร้างความเปลี่ยนแปลงต่อวิถีชีวิตมนุษย์ในหลายมิติ โดยมีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวิชาการในยุคปัญญาประดิษฐ์ ประกอบด้วย แนวคิดการตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลเป็นฐาน แนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์ แนวคิดการจัดการเรียนรู้ส่วนบุคคล แนวคิดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น แนวคิดการออกแบบโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ และแนวคิดข้อพิจารณาเชิงจริยธรรม 2. บทบาทของปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารวิชาการสถานศึกษาเอกชน ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ การจัดทำทะเบียนและวัดผล-ประเมินผล การบริหารกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา การส่งเสริมพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ และการสร้างเครือข่ายพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และ 3. แนวทางการบริหารวิชาการของสถานศึกษาเอกชนในยุคปัญญาประดิษฐ์ ประกอบด้วย แนวทางการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ 4 แนวทาง แนวทางการจัดทำทะเบียนและวัดผลประเมินผล 4 แนวทาง แนวทางการบริหารกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3 แนวทาง แนวทางการส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา 3 แนวทาง แนวทางการ

ส่งเสริมพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 4 แนวทาง แนวทางการพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ 4 แนวทาง และแนวทางการสร้างเครือข่ายพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 4 แนวทาง ตามลำดับ

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, สถานศึกษาเอกชน, ยุคปัญญาประดิษฐ์

Abstract

The academic article “Academic Administration of Private Schools in the Artificial Intelligence Era” aims to explore the concepts and theories related to the AI era and the academic administration of private schools, examine the role of artificial intelligence in the academic administration of private schools, and propose academic administration guidelines for private schools in the AI era. The study employs a literature review and document analysis of relevant research and studies. The findings reveal that 1. the AI era has created impacts, benefits, and transformations in multiple dimensions of human life. 2. The concepts and theories related to academic administration in the AI era include data-driven decision-making, strategic management, personalized learning, adaptive learning, evidence-centered design, and ethical considerations. The role of artificial intelligence in academic administration within private schools consists of curriculum development and learning processes, student registration, assessment and evaluation, subject group and student development activity management, quality assurance in education management, innovation and educational technology development, library and learning resource management, and curriculum networking and instructional management. 3. The academic administration guidelines for private schools in the AI era consist of 4 guidelines for curriculum development and learning processes, 4 guidelines for student registration, assessment, and evaluation, 3 guidelines for subject group and student development activity management, 3 guidelines for promoting quality assurance in education management, 4 guidelines for fostering innovation and integrating educational technology, 4 guidelines for library and learning resource development, and 4 guidelines for establishing curriculum networking and instructional management. They are presented in sequential order.

Keywords: academic administration, private school, artificial intelligence era

บทนำ

ในโลกยุคดิจิทัลที่ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เข้ามามีบทบาทสำคัญในหลากหลายมิติของชีวิตมนุษย์ สร้างความเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมต่าง ๆ ทั่วโลก ตั้งแต่ภาคอุตสาหกรรม การคมนาคม ภาคธุรกิจ การแพทย์ ไปจนถึงภาคการศึกษา โดยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มีบทบาทและความสามารถสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analyzing) การเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) ไปจนถึงความสามารถในการประมวลผลและเรียนรู้ด้วยภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing) ซึ่งความสามารถทั้งหมดที่กล่าวมานี้ช่วยส่งเสริมและยกระดับประสิทธิภาพในกระบวนการทำงานของมนุษย์ที่หลากหลายบริบท อย่างไรก็ตาม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีนี้ได้นำมาซึ่งความท้าทายทั้งในมิติด้านจริยธรรม ความเป็นส่วนตัวของข้อมูล ความสมดุลของอัตราการใช้ปัญญาประดิษฐ์และคุณค่าของทรัพยากรมนุษย์ ตลอดจนความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยี (พรพิมล รอดเคราะห์, 2564; วัชรพล ยงวนิชย์, 2565; แคทรียา แสงใส, 2566)

ประเทศไทยได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อยกระดับคุณภาพและลดความเหลื่อมล้ำในระบบการศึกษา (ศิริประภา โภชนจันทร์ และคณะ, 2562) นโยบายดังกล่าว ผลักดันให้สถานศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาเอกชนต้องปรับตัวเพื่อสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ในอนาคตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็วอันเป็นผลมาจากเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ การใช้เทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการยกระดับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาจึงเป็นแนวทางสำคัญที่ได้รับความคาดหวังว่าจะช่วยเพิ่ม ประสิทธิภาพการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานวิชาการ เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง ในอนาคต รวมทั้งทิศทางการพัฒนาการศึกษาของประเทศอย่างเหมาะสมและยั่งยืน (สว่างนภา ต่วนภูษา, 2567)

ในปัจจุบัน ผู้ปกครองสถานศึกษาเอกชนเป็นกลุ่มผู้ปกครองที่มีความคาดหวังให้บุตรหลานได้รับการศึกษาที่มี คุณภาพสูง ครอบคลุมการจัดการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลและได้รับการเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันเพื่อตอบสนอง ต่อความต้องการของตลาดแรงงานในยุคดิจิทัล ซึ่งแนวโน้มดังกล่าวสะท้อนให้เห็นผ่านการเลือกสถานศึกษาที่มีหลักสูตร เชื่อมโยงกับทักษะในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบูรณาการเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเตรียม ความพร้อมของผู้เรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม (ศิริประภา โภชนจันทร์ และคณะ, 2562; แคทรียา แสงใส, 2566; สว่างนภา ต่วนภูษา, 2567; วัชรพล ยงวนิชย์, 2565) ความต้องการดังกล่าวส่งผลให้สถานศึกษา เอกชนต้องเผชิญกับความท้าทายรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความแตกต่างเพื่อดึงดูดผู้เรียนในตลาดที่มีความต้องการ หลากหลาย การรักษาความยืดหยุ่นและความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ตลอดจนการใช้ข้อมูลเป็นฐานในการตัดสินใจของ ผู้บริหาร (Data-Driven Decision-Making) ปัญญาประดิษฐ์จึงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการวางแผนกลยุทธ์ การออกแบบหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลสัมฤทธิ์การสอนของครู รวมถึงการบริหารจัดการทรัพยากร การเรียนรู้ของสถานศึกษา ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ลดระยะเวลาในกระบวนการทำงานเอกสารของครู และ ตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองและผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วรรณิ์ สุจิตร์จุล และคณะ, 2565; สว่างนภา ต่วนภูษา, 2567; วัชรพล ยงวนิชย์, 2565) แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการที่สถานศึกษาเอกชนต้องพัฒนา และปรับตัวเพื่อใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการดำเนินงานและการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาเอกชนยังคงต้องเผชิญกับความท้าทายในการนำปัญญาประดิษฐ์มาปรับใช้ในกระบวนการ บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีของสถานศึกษา การพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา ให้มีความเชี่ยวชาญในการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ และความต้องการในการสนับสนุนจากภาครัฐ (ศิริประภา โภชนจันทร์ และคณะ, 2562) จึงเป็นที่มาของการศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเอกชนในยุคปัญญาประดิษฐ์ โดยบทความวิชาการฉบับนี้ มุ่งศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับยุคปัญญาประดิษฐ์และการบริหารงานวิชาการ ในยุคปัญญาประดิษฐ์ ศึกษาบทบาทของปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาเอกชน และนำเสนอ แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเอกชนในยุคปัญญาประดิษฐ์ อันจะเป็นแนวทางแก่ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ในการเตรียมพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลง ตลอดจนยกระดับการบริหารจัดการของสถานศึกษาให้สามารถจัดการเรียนรู้ ที่ตอบสนองความท้าทายใหม่แห่งอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ลักษณะสำคัญของยุคปัญญาประดิษฐ์

ยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI era) เป็นช่วงเวลาและเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลง วิถีชีวิตของมนุษย์และกระบวนการทำงานในทุกภาคส่วน ทั้งภาคอุตสาหกรรม การเกษตร การแพทย์ รวมถึงภาคการศึกษา ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในทุกมิติ ได้แก่ มิติด้านการจ้างงาน มิติด้านสุขภาพ มิติด้านการศึกษา ตลอดจน ความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยปัญญาประดิษฐ์นั้นเป็นเทคโนโลยีที่ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและออกแบบการ ดำเนินงานที่ซับซ้อนแทนมนุษย์ได้อย่างแม่นยำและมีประสิทธิภาพ (Stone et al., 2016) โดยสามารถสรุปลักษณะสำคัญของ ยุคปัญญาประดิษฐ์ได้ดังนี้

1. สร้างผลกระทบต่องานวิถีชีวิตมนุษย์

ความแพร่หลายของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์นำมาซึ่งผลกระทบต่อตลาดแรงงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ปัญญาประดิษฐ์กำลังเข้ามาแทนที่งานบางประเภทที่มีลักษณะการกระทำแบบซ้ำเดิม เช่น การประมวลผลข้อมูลรายวันในสำนักงาน หรือการตอบคำถามที่พบบ่อยจากลูกค้าในงานบริการ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างการจ้างงาน โดยมนุษย์ในปัจจุบันต้องเร่งการปรับตัวและพัฒนาทักษะใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ ในขณะที่ปัญญาประดิษฐ์นั้นมีส่วนช่วยให้เกิดความเท่าเทียมในการเข้าถึงบริการต่าง ๆ เช่น ระบบบริการสุขภาพดิจิทัล ซึ่งบุคลากรทางการแพทย์สามารถวินิจฉัยโรคเบื้องต้นผ่านแอปพลิเคชัน หรือระบบการศึกษาทางไกลที่เพิ่มความสามารถในการออกแบบบทเรียนหรือแบบฝึกหัดให้สอดคล้องกับระดับความสามารถในการเรียนรู้และความต้องการในการเรียนรู้ ส่วนบุคคลของผู้เรียน อีกทั้ง ปัญญาประดิษฐ์ยังส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมและพฤติกรรมการทำงานใหม่ โดยเกิดเป็นพฤติกรรมการทำงานที่ต้องอาศัยผู้ช่วยอัจฉริยะ (AI assistant) ในชีวิตประจำวัน หรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ออกแบบมาเพื่อปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้ใช้งานแต่ละคน (Whalen et al., 2025) ทั้งนี้ ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความท้าทายทางจริยธรรม เช่น ความเป็นส่วนตัวของข้อมูล และอคติในระบบการตัดสินใจของปัญญาประดิษฐ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อคนบางกลุ่มในสังคม (Stone et al., 2016)

2. สร้างประโยชน์ต่องานวิถีชีวิตมนุษย์

ด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มีความสามารถในการประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ในระยะเวลาอันสั้น ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานที่สูงขึ้นของมนุษย์ ส่งผลให้สามารถใช้ข้อมูลเชิงลึกเพื่อประกอบการตัดสินใจ โดยผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่และสามารถสร้างแนวทางการตัดสินใจจากข้อเสนอแนะของปัญญาประดิษฐ์ได้อย่างเหมาะสมที่สุด (Stone et al., 2016) โดยการดำเนินงานดังกล่าวส่งผลให้เกิดรูปแบบการทำงานที่รวดเร็วและแม่นยำมากยิ่งขึ้น โดยปัญญาประดิษฐ์ช่วยลดระยะเวลาการวิเคราะห์ข้อมูลของมนุษย์ รวมทั้งมีความแม่นยำมากยิ่งขึ้นในขณะเดียวกัน โดยข้อมูลต่าง ๆ ที่ปัญญาประดิษฐ์เข้าถึงนั้น มีคุณสมบัติในการเป็นข้อมูลแบบเรียลไทม์ เช่น การตรวจสอบสถานะการจัดส่งสินค้า หรือการตัดสินใจผลการเรียนในระบบการศึกษา เป็นต้น (Whalen et al., 2025) และที่สำคัญการใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานบางประเภทจะเป็นการช่วยลดต้นทุนในการดำเนินงานในองค์กร เช่น การใช้แชทบอท (Chatbot) ในการตอบคำถามแทนเจ้าหน้าที่บริการลูกค้า หรือการใช้ระบบอัตโนมัติในการผลิตสินค้า เป็นต้น

3. สร้างความเปลี่ยนแปลงต่องานวิถีชีวิตมนุษย์

ในสังคมที่มีการใช้ปัญญาประดิษฐ์ประกอบการทำงานในทุกภาคส่วน นำมาซึ่งประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่สูงขึ้น โดยปัญญาประดิษฐ์ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลและสร้างแบบจำลองสำหรับการตัดสินใจที่ซับซ้อนได้ เช่น การคาดการณ์ความต้องการของตลาด การจัดการพลังงานในระดับเมือง และการบริหารทรัพยากรในองค์กร เป็นรากฐานให้เกิดระบบเมืองอัจฉริยะ (Smart Cities) ซึ่งเป็นระบบเมืองที่ปัญญาประดิษฐ์ช่วยบริหารจัดการการใช้พลังงาน การจัดการขยะ และการจราจร เป็นต้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการสร้างความยั่งยืน (Whalen et al., 2025) อีกทั้งปัญญาประดิษฐ์สามารถเพิ่มความแม่นยำในกระบวนการรักษาของแพทย์ การวินิจฉัยโรค การวางแผนการรักษา และการจัดการระบบสุขภาพ เช่น ระบบปัญญาประดิษฐ์ที่สามารถทำนายแนวโน้มของโรคระบาดล่วงหน้า (Stone et al., 2016) โดยความเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบบการศึกษาจากพัฒนาการของปัญญาประดิษฐ์คือ รูปแบบการเรียนการสอนใหม่ที่มีความสามารถในการปรับเนื้อหาและรูปแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน เช่น การเรียนรู้ผ่านระบบ AI Tutor หรือการใช้แอปพลิเคชันที่สามารถปรับความเร็วและระดับของเนื้อหาการสอนตามความต้องการของผู้เรียน

การบริหารงานวิชาการในยุคปัญญาประดิษฐ์

จากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับวิธีการทำงานมนุษย์ในทุกมิติ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในทุกภาคส่วน เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในปัจจุบัน

จึงมิได้เป็นเพียงเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานอีกต่อไป แต่ยังเป็นวิถีของกระบวนการทำงานใหม่และเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยออกแบบกระบวนการบริหารงานวิชาการ การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งช่วยออกแบบแนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Kamalov et al., 2023; Gibson et al., 2023) โดยแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานวิชาการในยุคปัญญาประดิษฐ์สามารถสรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดการตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลเป็นฐาน (data-driven decision-making)

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในโลกยุคปัญญาประดิษฐ์ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้ข้อมูลเชิงลึกซึ่งสังเคราะห์ด้วยปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ การออกแบบและปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Gökçeşlan et al., 2024) เช่น การวิเคราะห์พฤติกรรม การเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านระบบ Learning Analytics ที่ช่วยให้ผู้บริหาร หรือครูฝ่ายวิชาการสามารถวางแผนและตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อความต้องการด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นรายบุคคล (พรพิมล รอดเคราะห์, 2564; Kamalov et al., 2023) ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ ระบบวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนแบบเรียลไทม์ และการใช้ข้อมูลผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อประเมินความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น

2. แนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์ (strategic management)

ด้วยความสามารถของปัญญาประดิษฐ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่และความสามารถในการวิเคราะห์ผลลัพธ์ การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ทำให้ปัญญาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้ในการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นรายบุคคล (Karakose & Tülübaş, 2024) ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ คือ การใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อวิเคราะห์เป้าหมายและความสำเร็จทางการศึกษาของผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วใช้การออกแบบแบบย้อนกลับ (backward design) ในการออกแบบกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ รวมถึงการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการประเมินคุณภาพการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้โดยการให้ผู้เรียนสะท้อนคิดต่อการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ประกอบกับการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนของผู้เรียน เป็นต้น

3. แนวคิดการจัดการเรียนรู้ส่วนบุคคล (personalized learning)

ด้วยความสามารถของปัญญาประดิษฐ์แสดงให้เห็นถึงโอกาสในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการเรียนรู้เป็นกลุ่ม พัฒนาสู่การเรียนรู้เป็นรายบุคคล โดยครูผู้สอนสามารถใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการวิเคราะห์ช่องว่างความรู้ของผู้เรียน แล้วสนับสนุนให้มีการใช้ระบบส่งเสริมการเรียนรู้รายบุคคล (Intelligent Tutoring Systems: ITS) (Chen et al., 2020; Su & Zhong, 2022) โดยแนวคิดดังกล่าว เป็นการใช้ประโยชน์จากความสามารถในการประมวลผลภาษาธรรมชาติของปัญญาประดิษฐ์ ประกอบกับองค์ความรู้ทางวิชาการในการช่วยสร้างความเข้าใจของผู้เรียนต่อบทเรียนเฉพาะที่ผู้เรียนมีความไม่เข้าใจ หรือต้องการความช่วยเหลือในการเรียนรู้ โดยการเรียนรู้ในลักษณะนี้ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น และช่วยลดปัญหาการเรียนรู้ที่ไม่สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน (วัชรพล ยงวนิชย์, 2565)

4. แนวคิดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น (adaptive learning)

แนวคิดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นสอดคล้องกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์และความสามารถของผู้เรียนในแต่ละช่วงเวลา (Gibson et al., 2023) โดยปัญญาประดิษฐ์จะเป็นเครื่องมือให้ครูผู้สอนสามารถบันทึกข้อมูลของผู้เรียน และทำการวิเคราะห์ เพื่อออกแบบแนวทางการปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแบบอัตโนมัติ ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมได้แก่ การออกแบบแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สามารถปรับความยากง่ายของเนื้อหาให้เหมาะสมกับความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน และการสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถใช้ชุดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เป็นต้น

5. แนวคิดการออกแบบโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence-Centered Design: ECD)

กรอบแนวคิดการออกแบบโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence-Centered Design: ECD) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้น

การดำเนินการโดยใช้ข้อมูลที่ได้จากหลักฐานเชิงประจักษ์เป็นฐานในการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานอย่างชัดเจน (Swiecki et al., 2022) กระบวนการดังกล่าวสามารถปรับใช้ได้ทั้งการวางแผนกระบวนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน โดยพิจารณาจากร่องรอยหลักฐานที่ปรากฏจริง โดยปัญญาประดิษฐ์เข้ามามีบทบาทในการช่วยครูผู้สอนในการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและนำผลการประเมินที่ได้มาใช้ในการพิจารณาปรับปรุงวิธีการเรียนรู้ ตลอดจนสำหรับเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

6. แนวคิดข้อพิจารณาเชิงจริยธรรม (ethical considerations)

จากความสามารถของปัญญาประดิษฐ์ในการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะ รวมทั้งการนำเข้าข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการประมวลผลด้วยปัญญาประดิษฐ์ของผู้ใช้งาน นำมาซึ่งข้อควรพิจารณาด้านจริยธรรมของความเป็นส่วนตัวของข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจ และข้อมูลพื้นฐานทั้งหมดที่ถูกป้อนเข้าสู่ระบบ ซึ่งจะถูกนำมาใช้ในการประมวลผลโดยไม่ต้องผ่านการได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูล ประเด็นดังกล่าวนำมาซึ่งข้อพิจารณาเชิงจริยธรรมของผู้ใช้งานปัญญาประดิษฐ์โดยเฉพาะครูผู้สอน ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงความเป็นส่วนตัวและความอ่อนไหวของข้อมูล รวมทั้งสิทธิการได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูล เช่น ผู้เรียน เป็นต้น (Kamalov et al., 2023) ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการที่จะต้องกำหนดนโยบายด้านการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เรียน รวมทั้งการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและการปกป้องสิทธิด้านความเป็นส่วนตัวของผู้เรียน

ความท้าทายของสถานศึกษาเอกชนในยุคปัญญาประดิษฐ์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 กำหนดให้รัฐต้องจัดให้มีความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 กำหนดให้การมีส่วนร่วมของสังคมในการจัดการศึกษาเป็นหลักการสำคัญ ปัจจุบันสถานศึกษาเอกชนในประเทศไทยเป็นภาคส่วนที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพของประเทศ โดยจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัยไปจนถึงระดับอุดมศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ทำให้รัฐประหยัดค่าใช้จ่ายในการพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศ ตลอดจนเป็นส่วนสำคัญในการตอบสนองความต้องการในการพัฒนาทุนมนุษย์ของชุมชน สังคม เป็นทางเลือกทางการศึกษาที่มีคุณภาพ สร้างการแข่งขันในระดับภูมิภาคและนานาชาติ โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565) ได้สรุปบทบาทที่สำคัญของสถานศึกษาเอกชนไว้ 6 ประการ ได้แก่ 1) แบ่งเบาภาระของรัฐ 2) เป็นโรงเรียนใกล้บ้าน 3) ให้บริการที่มีความหลากหลาย 4) ช่วยให้เกิดการแข่งขันด้านคุณภาพการศึกษา 5) มีการบริหารจัดการที่มีความคล่องตัว และ 6) การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันสถานศึกษาเอกชนต้องเผชิญกับสภาวะปัญหาด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยพบว่า สถานศึกษาเอกชนได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการจากหน่วยงานภาครัฐในระดับน้อยเมื่อเทียบกับสถานศึกษาของรัฐ ทำให้สถานศึกษาเอกชนต้องพึ่งพาตนเองในการรักษาและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กมีรายจ่ายที่ต้องลงทุนสูงในการแลกมาซึ่งคุณภาพการจัดการศึกษา แต่ไม่สามารถเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนที่สูงได้เนื่องจากปัจจัยหลายประการ 3) ด้านการบริหารบุคลากร พบว่า ครูเอกชนส่วนใหญ่ขาดขวัญกำลังใจในการทำงานเนื่องจากขาดเส้นทางอาชีพที่มีพัฒนาการแตกต่างจากครูในสถานศึกษาของรัฐ ทำให้สถานศึกษาเอกชนประสบกับปัญหาการขาดแคลนบุคลากรเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และ 4) ด้านการบริหารจัดการทั่วไป พบว่า มีการแข่งขันกันที่สูงขึ้นระหว่างสถานศึกษาเอกชนไทยกับสถานศึกษารัฐ และสถานศึกษานานาชาติ เนื่องด้วยประชากรวัยเรียนที่มีแนวโน้มจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการขาดนโยบายการส่งเสริมสนับสนุนที่ชัดเจนและไม่ทั่วถึงจากหน่วยงานส่งเสริมและสนับสนุน

ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาเอกชนในการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

มาใช้ในการยกระดับคุณภาพการบริหารงานวิชาการ โดยใช้สำหรับออกแบบและปรับปรุงกระบวนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนสามารถยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืน

บทบาทของปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาเอกชน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 ซึ่งมุ่งสร้างระบบการกระจายอำนาจของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความอิสระคล่องตัว ความรวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถานศึกษา ประกอบกับการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์สำหรับการบริหารงานวิชาการ พบว่า ปัญญาประดิษฐ์มีบทบาทสำคัญในการช่วยยกระดับคุณภาพการบริหารงานวิชาการให้แก่สถานศึกษาเอกชน สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กรอบการบริหารงานวิชาการและบทบาทของปัญญาประดิษฐ์ แนวทางการนำสู่การปฏิบัติ และงานวิจัยที่สนับสนุน

กรอบการบริหารงานวิชาการ	บทบาทของปัญญาประดิษฐ์	แนวทางการนำสู่การปฏิบัติ	งานวิจัยที่สนับสนุนบทบาทของปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารงานวิชาการ
1. การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้	AI มีศักยภาพสูงในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนเอกชน โดยสามารถช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน พัฒนาเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวางแผนหลักสูตร และเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ผ่านสื่ออัจฉริยะ งานวิจัยล่าสุดชี้ให้เห็นว่า AI ไม่เพียงแต่ช่วยปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน แต่ยังช่วยให้ครูสามารถปรับแต่งหลักสูตรได้อย่างยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้มากยิ่งขึ้น	● การออกแบบหลักสูตรอัจฉริยะ (AI-Driven Curriculum Design) ● ระบบแนะนำบทเรียนอัตโนมัติ (AI-Powered Recommendation System) ● แพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น (Adaptive Learning Platforms) ● การใช้ AI ในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา (AI in Critical Thinking and Problem Solving Skills)	● Walter (2024) ศึกษาแนวทางการบูรณาการ AI ในหลักสูตรโดยเน้นที่การเรียนรู้แบบยืดหยุ่นและการสร้างเนื้อหาด้วย AI ซึ่งสามารถช่วยพัฒนาโครงสร้างการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ● Rane (2024) นำเสนอข้อดีของการใช้ AI ในการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ โดยมีการใช้ Generative AI เช่น ChatGPT ในการออกแบบสื่อการเรียนรู้และข้อสอบแบบอัตโนมัติ ● Liang & Luo (2024) นำเสนอแนวทางการบูรณาการ AI กับการเรียนรู้แบบโครงการ (Project-Based Learning) เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
2. การจัดทำทะเบียนและวัดผล-ประเมินผล	AI มีศักยภาพสูงในการจัดทำทะเบียนและวัดผลประเมินผลในโรงเรียนเอกชน โดยช่วยเพิ่มความแม่นยำ ความเป็นธรรม และความเร็ว ในการประเมินผลของผู้เรียน เทคโนโลยี เช่น Automated Grading, Predictive Learning Analytics และ AI-Driven Feedback Systems ได้รับการพิสูจน์ว่าสามารถช่วยปรับปรุง ประสิทธิภาพ	● ระบบตรวจสอบข้อสอบอัตโนมัติ (Automated Grading System) ● การให้ข้อเสนอแนะแบบเรียลไทม์ (Real-Time Feedback System) ● การพยากรณ์แนวโน้มผลการเรียนของผู้เรียน (Predictive Learning Analytics)	● Farrokhnia et al. (2023) ศึกษาบทบาทของ AI ในการประเมินผลผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา พบว่า AI ช่วยเพิ่มความแม่นยำและลดอคติในการให้คะแนนของผู้สอน ● Barrot (2023) นำเสนอระบบ AI-Based Essay Scoring ซึ่งสามารถวิเคราะห์ไวยากรณ์ โครงสร้างเนื้อหา และความเชื่อมโยงของแนวคิดได้อย่างแม่นยำ ● Parker et al. (2024) แนะนำแนวทางการออกแบบข้อสอบโดยใช้ AI เพื่อให้เกิด

กรอบการบริหารงานวิชาการ	บทบาทของปัญญาประดิษฐ์	แนวทางการนำสู่การปฏิบัติ	งานวิจัยที่สนับสนุนบทบาทของปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารงานวิชาการ
	การเรียนรู้ของผู้เรียน และลดภาระงานของครู ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	● การประเมินผลแบบยืดหยุ่น (Adaptive Assessment Tools)	การคิดวิเคราะห์มากขึ้น ลดการท่องจำ และเพิ่มการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ● Javaid et al. (2023) วิเคราะห์ผลของ ChatGPT ต่อการตรวจสอบข้อสอบอัตโนมัติ พบว่า AI สามารถลดภาระงานของครู และให้ผลการตรวจสอบที่มีมาตรฐานสูงขึ้น
3. การบริหารกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	AI ช่วยปรับปรุงกระบวนการบริหารกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถวิเคราะห์พฤติกรรม การเรียนรู้ของผู้เรียน ติดตามผลการเข้าร่วมกิจกรรม และเสนอแนะกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม นอกจากนี้ AI ยังช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แบบยืดหยุ่น และการออกแบบกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น	● การใช้ AI ช่วยแนะนำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบบอัจฉริยะ (AI-Powered Student Development Activities) ● การใช้ Chatbot ที่ขับเคลื่อนด้วย AI ในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ (AI Chatbots for Learning Assistance) ● การใช้ AI ในการออกแบบเกมการเรียนรู้ (AI-Based Gamification in Learning)	● Kerrigan et al. (2019) ศึกษาการใช้ AI เป็นตัวช่วยในกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning Activities) โดย AI สามารถตรวจสอบ ว่าผู้เรียนกำลังขาดสมาธิ ไม่สนใจเรียนหรือไม่และช่วยแนะนำแนวทางการอภิปรายที่เหมาะสม ● Siemens & Long (2011) วิเคราะห์บทบาทของ AI ในการช่วยเหลือครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมของผู้เรียนแบบเรียลไทม์ ● Zhu et al. (2023) กล่าวถึงแนวคิด AI-Based Team Collaboration ซึ่ง AI สามารถช่วยกำหนดบทบาทของผู้เรียนในทีมและติดตามความก้าวหน้าของแต่ละกลุ่มได้ ● Gao et al. (2019) นำเสนอ AI-Based Progress Monitoring ที่ช่วยให้ครูสามารถติดตามพฤติกรรม การเรียนรู้ของผู้เรียนแบบเรียลไทม์ และช่วยปรับแต่งเนื้อหาได้อย่างเหมาะสม
4. การส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา	AI ช่วยให้การบริหารคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนเอกชน มีความแม่นยำและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยช่วยสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหาร การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และการพัฒนาทรัพยากรทางการศึกษา งานวิจัยล่าสุดสนับสนุนว่า AI สามารถปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียนโดยการนำข้อมูลมาใช้ในการออกแบบกลยุทธ์การบริหารที่เหมาะสม	● การใช้ AI เพื่อวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (AI-Driven Student Performance Analysis) ● ระบบสนับสนุนการตัดสินใจทางการศึกษา (Education Management Information Systems - EMIS) ● แพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบอัจฉริยะ (AI-Powered Smart Learning Platforms)	● Fidan (2024) นำเสนอแนวทางการใช้ AI ในการสนับสนุนระบบบริหารจัดการศึกษา เช่น การบริหารครู บุคลากรและการตัดสินใจของผู้บริหาร ● Isiaku et al. (2024) ศึกษาผลกระทบของ AI ต่อการบริหารโรงเรียน โดยใช้ระบบ Education Management Information System (EMIS) ซึ่งช่วยให้โรงเรียนสามารถปรับกลยุทธ์การเรียนการสอนได้ตามข้อมูลเชิงลึก ● Rane (2024) กล่าวถึง การใช้ Generative AI อย่าง ChatGPT ในการปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษา รวมถึงการประเมินประสิทธิภาพของครูและผู้เรียน ● Gökçeşlan et al. (2024) ศึกษาการใช้ AI เพื่อช่วยครูในการออกแบบแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีคุณภาพสูงขึ้น

กรอบการบริหารงานวิชาการ	บทบาทของปัญญาประดิษฐ์	แนวทางการนำสู่การปฏิบัติ	งานวิจัยที่สนับสนุนบทบาทของปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารงานวิชาการ
5. การส่งเสริมพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา	AI มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาในโรงเรียนเอกชน โดยสามารถช่วยสร้างสื่อการเรียนรู้ที่ปรับแต่งได้พัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบโต้ตอบ และช่วยพัฒนาทักษะการสอนของครู AI ยังช่วยให้การออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก	● การใช้ Generative AI เพื่อสร้างสื่อการเรียนการสอน (AI-Generated Learning Materials) ● แพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น (AI-Based Adaptive Learning Systems) ● การใช้ AI ในการออกแบบหลักสูตรและพัฒนาเนื้อหาการเรียนการสอน (AI-Driven Curriculum Design) ● การใช้ AI ในการพัฒนา VR/AR สำหรับการศึกษา (AI-Powered VR/AR Learning Tools)	● Gunawan et al. (2021) ศึกษาบทบาทของ AI ในการพัฒนา Virtual Learning Environments (VLEs) ซึ่งช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้นและปรับเปลี่ยนได้ตามพฤติกรรม การเรียนรู้ของผู้เรียน ● Tammets & Ley (2023) เสนอว่า AI สามารถช่วยครูพัฒนาแผนการสอนและการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ผ่านการให้ข้อเสนอแนะตามข้อมูลตัววิเคราะห์ได้ ● Oliveira (2023) อ้างถึงใน Gonçalves, (2024) แนะนำว่า AI สามารถช่วยครูออกแบบบทเรียนที่ปรับให้เหมาะกับนักเรียนแต่ละคน และสร้าง AI-Powered Tutoring Systems ที่ให้ข้อเสนอแนะการเรียนรู้แก่ผู้เรียนแบบเรียลไทม์ ● Mello et al. (2023) ศึกษาการใช้ AI ใน Gamification และ Video-Based Learning เพื่อช่วยให้การเรียนรู้มีความน่าสนใจและมีประสิทธิภาพมากขึ้น
6. การพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้	AI มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเอกชน โดยช่วยให้การบริหารจัดการทรัพยากรสารสนเทศมีความรวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น ช่วยแนะนำแหล่งเรียนรู้ที่ตรงกับผู้ใช้แต่ละคน และทำให้ห้องสมุดสามารถให้บริการเชิงรุกและปรับตัวให้ทันสมัยได้ยิ่งขึ้น	● การใช้ AI จัดทำฐานข้อมูลห้องสมุดแบบอัจฉริยะ (AI-Powered Library Cataloging) ● ระบบแนะนำหนังสืออัจฉริยะ (AI-Based Book Recommendation System) ● AI ในการวิเคราะห์เนื้อหาทางวิชาการ (AI for Academic Research & Citation Analysis) ● ระบบสืบค้นอัจฉริยะในห้องสมุดดิจิทัล (Smart Search in Digital Libraries)	● Gökçeşlan et al. (2024) นำเสนอแนวทางการใช้ AI ในการพัฒนาห้องสมุดดิจิทัลและการบริหารจัดการทรัพยากรความรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียนและครู ● Sasikala & Ravichandran (2024) เสนอแนวทาง AI-Driven Library Services ซึ่งช่วยให้ห้องสมุดสามารถปรับปรุงระบบการค้นหาและจัดเก็บข้อมูลได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ● Kohler (2024) กล่าวถึง AI-Based Knowledge Repositories ที่ช่วยให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ● Javaid et al. (2023) นำเสนอแนวคิด Smart Library Systems ที่ใช้ AI ช่วยวิเคราะห์พฤติกรรม การอ่านของผู้เรียนและแนะนำหนังสือที่เหมาะสม
7. การสร้างเครือข่ายพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	AI มีบทบาทสำคัญในการสร้างเครือข่ายพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชน โดยสามารถช่วยออกแบบหลักสูตรร่วมกันระหว่างโรงเรียน สนับสนุนการจัดการทรัพยากรและข้อมูล	● การใช้ AI สร้างหลักสูตรร่วมกันระหว่างโรงเรียน (AI-Enabled Curriculum Co-Development) ● การใช้ AI ในการจัดการทรัพยากรและการสอน	● Gupta et al. (2024) ศึกษาบทบาทของ AI ในการออกแบบหลักสูตรที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล และการใช้ AI ช่วยในการจัดการเรียนการสอน มีความยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ● Siemens & Long (2011) เสนอแนวทางการใช้ AI สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลและหลักสูตร

กรอบการบริหารงานวิชาการ	บทบาทของปัญญาประดิษฐ์	แนวทางการนำสู่การปฏิบัติ	งานวิจัยที่สนับสนุนบทบาทของปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารงานวิชาการ
	การเรียนรู้ และเพิ่มคุณภาพของการสอนผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก งานวิจัยล่าสุดชี้ให้เห็นว่า AI สามารถเชื่อมโยงโรงเรียนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนที่มีคุณภาพมากขึ้น	(AI-Based Instructional Management) - การใช้ AI ในการสร้างเครือข่ายการพัฒนาการเรียนรู้ (AI-Powered Cross-Institutional Learning Networks) - การใช้ AI เพื่อคัดเลือกบทเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียนรายบุคคล (AI for Smart Learning Recommendations)	ทางการศึกษาระหว่างโรงเรียนเพื่อการพัฒนาหลักสูตรมีความต่อเนื่องและมีมาตรฐานที่ดีขึ้น - Rane (2024) วิเคราะห์ AI-Based Teacher Analytics Systems ที่ช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงแนวทางการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการของผู้เรียน - Tammets & Ley (2023) กล่าวถึง AI ในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันที่ช่วยให้โรงเรียนและครูสามารถแบ่งปันทรัพยากรและกลยุทธ์การสอนที่ดีที่สุด

แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเอกชนในยุคปัญญาประดิษฐ์

จากการวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับยุคปัญญาประดิษฐ์และการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเอกชน และบทบาทของปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาเอกชน สามารถสรุปเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเอกชนในยุคปัญญาประดิษฐ์โดยอ้างอิงจากแนวคิดเชิงทฤษฎีและงานวิจัย 7 แนวทาง คือ 1) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ 2) แนวทางการจัดทำทะเบียนและวัดผลประเมินผล 3) แนวทางการบริหารกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) แนวทางการส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา 5) แนวทางการส่งเสริมพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) แนวทางการพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ และ 7) แนวทางการสร้างเครือข่ายพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มีรายละเอียดดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้

ในยุคของปัญญาประดิษฐ์ สถานศึกษาเอกชนควรมุ่งเน้นการออกแบบหลักสูตรแบบยืดหยุ่น (adaptive curriculum design) ที่สามารถปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับศักยภาพและความต้องการเฉพาะบุคคลของผู้เรียน โดยปัญญาประดิษฐ์สามารถช่วยวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนแบบเรียลไทม์ ทำให้โรงเรียนสามารถปรับโครงสร้างหลักสูตรตามข้อมูลแนวโน้มของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ (Lin et al., 2024) นอกจากนี้ การใช้ AI-Generated Content ยังช่วยให้ครูสามารถสร้างสื่อการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและตรงกับความสนใจของผู้เรียนได้ สามารถสร้างแบบฝึกหัดและเนื้อหาการเรียนที่ปรับระดับความยากอัตโนมัติตามความสามารถของผู้เรียน (Walter, 2024) นอกจากนี้ การพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้อัจฉริยะ (AI-based smart learning platforms) เป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยทำให้กระบวนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ระบบเหล่านี้สามารถช่วยแนะนำหลักสูตรหรือบทเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละบุคคลและช่วยให้ครูสามารถออกแบบกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพได้มากขึ้น (Gupta et al., 2023)

ตัวอย่างแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมของแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้โดยบูรณาการปัญญาประดิษฐ์สำหรับสถานศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 1) การออกแบบหลักสูตรอัจฉริยะ (AI-driven curriculum design) โรงเรียนใช้ AI เพื่อออกแบบหลักสูตรที่สามารถปรับเปลี่ยนได้แบบเรียลไทม์ตามพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) ระบบแนะนำบทเรียนอัตโนมัติ (AI-powered recommendation system) โรงเรียนใช้ AI เพื่อแนะนำบทเรียน วิดีโอ หรือแบบฝึกหัดที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน 3) แพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น (adaptive learning platforms) เช่น DreamBox และ Twinkl Boost ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามระดับความสามารถของตนเอง และ 4) การใช้ AI ในการพัฒนา

ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา (AI in Critical Thinking and Problem-Solving Skills) AI ถูกนำมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาทักษะของผู้เรียน เช่น ChatGPT-Based Case Study

2. แนวทางการจัดทำทะเบียนและวัดผลประเมินผล

ปัญญาประดิษฐ์สามารถช่วยพัฒนากระบวนการวัดผลประเมินผล โดยลดข้อผิดพลาดในการตรวจข้อสอบและวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนผ่าน AI-based automated grading systems ซึ่งสามารถตรวจข้อสอบแบบปรนัยและแบบอัตนัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Farrokhnia et al., 2023) การใช้ Predictive Learning Analytics ช่วยให้โรงเรียนสามารถคาดการณ์แนวโน้มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยอาศัยข้อมูลจากแบบทดสอบและพฤติกรรมการเรียนรู้เพื่อนำมาใช้ในการให้คำปรึกษาและปรับปรุงแผนการเรียน (Parker et al., 2024) นอกจากนี้ การใช้ AI-driven real-time feedback ทำให้ผู้เรียนได้รับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจุดอ่อนและจุดแข็งของตนเองได้ทันที ทำให้สามารถปรับปรุงพฤติกรรมการเรียนรู้ของตนเองได้เร็วขึ้น

ตัวอย่างแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมของแนวทางการจัดทำทะเบียนและวัดผลประเมินผลโดยบูรณาการปัญญาประดิษฐ์สำหรับสถานศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 1) ระบบตรวจข้อสอบอัตโนมัติ (automated grading system) โดยใช้ AI ช่วยตรวจข้อสอบแบบปรนัย (multiple choice) และข้อสอบเรียงความ (essay grading) ซึ่งช่วยลดเวลาในการตรวจของครูและให้ผลการสอบที่แม่นยำยิ่งขึ้น 2) การให้ข้อเสนอแนะแบบเรียลไทม์ (real-time feedback system) ผู้เรียนสามารถได้รับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อผิดพลาดทันทีหลังจากส่งคำตอบ โดย AI สามารถแจ้งให้ผู้เรียนทราบถึงแนวทางแก้ไขที่ถูกต้องเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ 3) การพยากรณ์แนวโน้มผลการเรียนของผู้เรียน (predictive learning analytics) การใช้ AI ในการวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้และคาดการณ์ว่าผู้เรียนคนใดอาจประสบปัญหาด้านการเรียน ทำให้โรงเรียนสามารถออกมาตรการช่วยเหลือเชิงรุกได้ทันทั่วถึง และ 4) การประเมินผลแบบยืดหยุ่น (adaptive assessment tools) โดย AI สามารถออกข้อสอบที่ปรับระดับความยากตามผลลัพธ์ที่ได้ เช่น หากผู้เรียนทำข้อสอบได้ดี ระบบจะเสนอคำถามที่ยากขึ้นเพื่อท้าทายความสามารถของผู้เรียน

3. แนวทางการบริหารกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ปัญญาประดิษฐ์สามารถช่วยให้โรงเรียนสามารถปรับแต่งและบริหารกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนรายบุคคล ผ่านระบบ AI-based subject grouping ซึ่งใช้ข้อมูลพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนมาช่วยวิเคราะห์และจัดกลุ่มผู้เรียนตามระดับความสามารถ (Kerrigan et al., 2019) อีกทั้งการใช้ AI-driven gamification & inquiry-based learning สามารถช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยปัญญาประดิษฐ์จะช่วยออกแบบกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน (Siemens & Long, 2011)

ตัวอย่างแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมของแนวทางการบริหารกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยบูรณาการปัญญาประดิษฐ์สำหรับสถานศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 1) การใช้ AI ช่วยแนะนำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบบอัจฉริยะ (AI-powered student development activities) โดยสามารถใช้ AI ในการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนและแนะนำกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน เช่น AI ที่ช่วยวิเคราะห์ว่าผู้เรียนควรเข้าร่วมกิจกรรมเสริมด้านใด 2) การใช้ chatbot ที่ขับเคลื่อนด้วย AI ในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ (AI chatbots for learning assistance) โดยให้ความช่วยเหลือทันทีเมื่อผู้เรียนมีคำถามเกี่ยวกับบทเรียนหรือโครงการ และ 3) การใช้ AI ในการออกแบบเกมการเรียนรู้ (AI-based gamification in learning) โดยออกแบบเกมการศึกษาที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับการเรียนรู้มากขึ้น เช่น ระบบที่วิเคราะห์พฤติกรรมการเล่นเกมของผู้เรียนและปรับระดับความยากตามความสามารถ

4. แนวทางการส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา

ปัญญาประดิษฐ์สามารถสนับสนุนการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้ AI-based decision support systems ซึ่งช่วยให้โรงเรียนสามารถวิเคราะห์แนวโน้มด้านผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา งบประมาณ และแนวทางการพัฒนาโรงเรียนได้แม่นยำมากยิ่งขึ้น (Isiaku et al., 2024) และการใช้ AI-enhanced school quality assessment ช่วยให้โรงเรียนสามารถประเมินและ

ติดตามผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงช่วยพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสมกับโรงเรียนแต่ละแห่ง (Fidan, 2024)

ตัวอย่างแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมของแนวทางการส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาโดยบูรณาการปัญญาประดิษฐ์สำหรับสถานศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 1) การใช้ AI เพื่อวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (AI-driven student performance analysis) โดยโรงเรียนสามารถใช้ AI วิเคราะห์ผลการเรียนของผู้เรียนแบบเรียลไทม์และทำการคาดการณ์ว่าผู้เรียนคนใดต้องการการสนับสนุนทางการเรียนรู้เพิ่มเติม 2) ระบบสนับสนุนการตัดสินใจทางการศึกษา (Education Management Information Systems - EMIS) โดย AI ช่วยให้โรงเรียนสามารถใช้ข้อมูลทางสถิติในการกำหนดนโยบายและปรับปรุงการบริหารโรงเรียนได้แม่นยำมากขึ้น และ 3) แพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบอัจฉริยะ (AI-Powered Smart Learning Platforms) ที่โรงเรียนสามารถใช้ AI เพื่อช่วยให้ครูสามารถออกแบบแผนการสอนที่สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. แนวทางการส่งเสริมพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

ปัญญาประดิษฐ์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนแบบดิจิทัลและแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ โรงเรียนเอกชนสามารถใช้ AI-generated educational content เพื่อช่วยสร้างแบบฝึกหัด วิดีโอ การเรียนรู้ และบทเรียนออนไลน์ที่สามารถปรับแต่งให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน (Gunawan et al., 2021) การใช้ AI-driven interactive learning tools ทำให้สามารถพัฒนาสื่อการสอนที่มีปฏิสัมพันธ์สูง เช่น Virtual Reality (VR) และ Augmented Reality (AR) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้สัมผัสประสบการณ์การเรียนรู้ที่สมจริงและเข้าใจเนื้อหาได้ลึกซึ้งขึ้น (Mello et al., 2023) ตลอดจนปัญญาประดิษฐ์ยังสามารถช่วยปรับปรุงคุณภาพของสื่อการสอนผ่านระบบการประเมินและข้อเสนอแนะอัตโนมัติ เช่น ระบบ AI-based text-to-speech and speech-to-Text Technologies ที่ช่วยแปลงเนื้อหาการสอนเป็นไฟล์เสียงหรือข้อความเพื่อให้เหมาะกับผู้เรียนที่มีความแตกต่างทางการเรียนรู้ (Tammets & Ley, 2023)

ตัวอย่างแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมของแนวทางการส่งเสริมพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยบูรณาการปัญญาประดิษฐ์สำหรับสถานศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 1) การใช้ Generative AI เพื่อสร้างสื่อการเรียนการสอน (AI-generated learning materials) โดยโรงเรียนสามารถใช้ AI ในการสร้างแบบฝึกหัด วิดีโอ และสื่อการเรียนรู้อื่นๆ ที่สามารถปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน 2) แพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น (AI-based adaptive learning systems) โรงเรียนเอกชนสามารถใช้ AI-based learning platforms เช่น DreamBox และ Knewton เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในระดับที่เหมาะสมกับศักยภาพของตนเอง 3) การใช้ AI ในการออกแบบหลักสูตรและพัฒนาเนื้อหาการเรียนการสอน (AI-driven curriculum design) โดย AI สามารถช่วยปรับปรุงโครงสร้างบทเรียน โดยแนะนำรูปแบบการเรียนรู้ที่ดีที่สุดสำหรับแต่ละหัวข้อ และ 4) การใช้ AI ในการพัฒนา VR/AR สำหรับการศึกษา (AI-powered VR/AR learning tools) โรงเรียนสามารถใช้ AI สร้างสภาพแวดล้อมเสมือนจริงในการเรียนรู้ เช่น การทดลองวิทยาศาสตร์เสมือน หรือ การศึกษาภูมิศาสตร์ผ่านแผนที่เสมือนจริง

6. แนวทางการพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้

ปัญญาประดิษฐ์ช่วยให้การบริหารจัดการทรัพยากรของห้องสมุดมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการใช้ AI-based library management systems ที่สามารถจัดการหมวดหมู่ของหนังสือและวิเคราะห์แนวโน้มการยืมทรัพยากรได้แบบอัตโนมัติ (Kohler, 2024) ระบบ AI-driven smart search & recommendation สามารถช่วยให้ผู้ใช้งานหาหนังสือหรือแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้อย่างแม่นยำ โดยอาศัยอัลกอริทึมที่วิเคราะห์พฤติกรรมการค้นหาของผู้ใช้เพื่อแนะนำเนื้อหา (Sasikala & Ravichandran, 2024) และการใช้ AI Chatbots ที่สามารถช่วยตอบคำถามเกี่ยวกับการค้นหาหนังสือ การยืมคืน และการวิจัยทางวิชาการ ทำให้ลดภาระงานของบรรณารักษ์และเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ (Javaid et al., 2023)

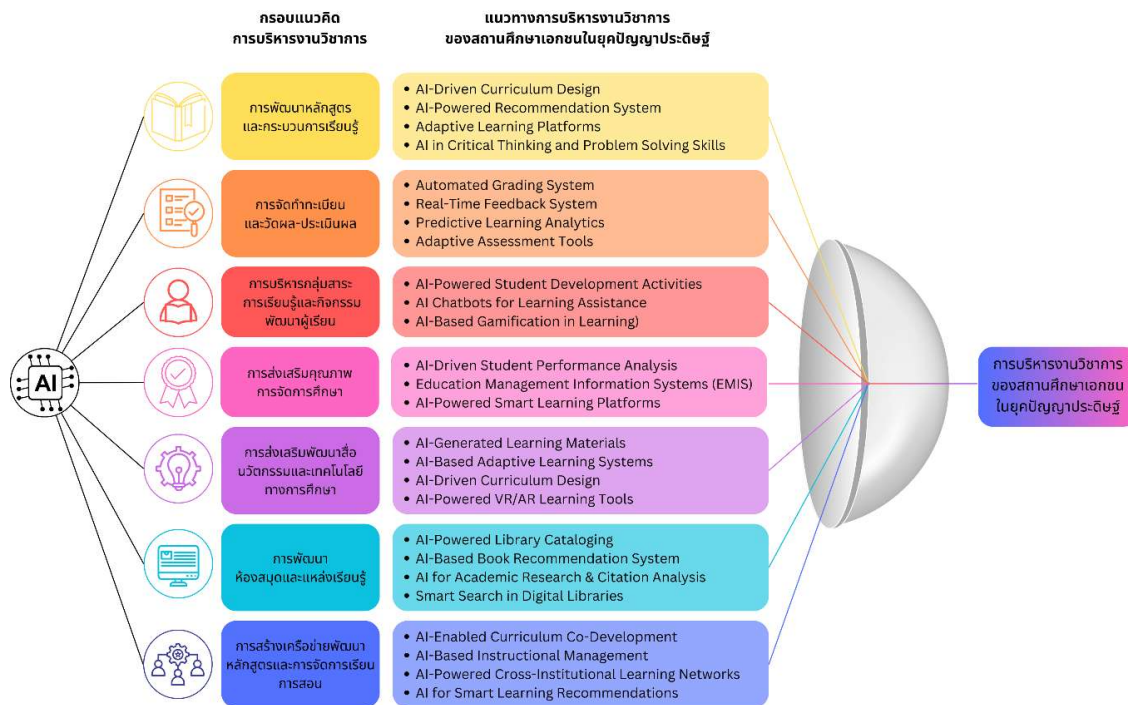
ตัวอย่างแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมของแนวทางการพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้โดยบูรณาการปัญญาประดิษฐ์สำหรับสถานศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 1) การใช้ AI จัดทำฐานข้อมูลห้องสมุดแบบอัจฉริยะ (AI-powered library

cataloging) การใช้ AI ในการจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์แนวโน้มการยืมหนังสือ เพื่อให้สามารถจัดซื้อหนังสือหรือทรัพยากรที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น 2) ระบบแนะนำหนังสืออัจฉริยะ (AI-based book recommendation system) ผู้เรียนสามารถใช้ AI ในการแนะนำหนังสือหรือเอกสารที่ตรงกับพฤติกรรมการอ่านของตนเอง โดย AI วิเคราะห์จากประวัติการอ่านและความสนใจเฉพาะบุคคล 3) การใช้ AI ในการวิเคราะห์เนื้อหาทางวิชาการ (AI for academic research & citation analysis) ห้องสมุดสามารถใช้ AI เพื่อวิเคราะห์บทความวิชาการและตรวจสอบการอ้างอิงอัตโนมัติ ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เชื่อถือได้ง่ายขึ้น และ 4) ระบบสืบค้นอัจฉริยะในห้องสมุดดิจิทัล (smart search in digital libraries) โดยใช้ AI ช่วยในการค้นหาเอกสารหรือข้อมูลในคลังความรู้ดิจิทัล โดย AI จะสามารถวิเคราะห์คำค้นหาและแนะนำแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้อย่างแม่นยำ

7. แนวทางการสร้างเครือข่ายพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

ปัญญาประดิษฐ์มีบทบาทสำคัญในการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาที่ช่วยให้โรงเรียนสามารถแบ่งปันหลักสูตรการเรียนการสอน และทรัพยากรทางวิชาการได้ระหว่างโรงเรียนในเครือข่ายผ่านแพลตฟอร์มที่ขับเคลื่อนด้วย AI (Siemens & Long, 2011) การใช้ AI-powered collaborative learning networks ทำให้สามารถสร้างชุมชนการเรียนรู้ระหว่างครู ผู้เรียน และนักวิจัยได้ โดย AI จะช่วยวิเคราะห์ข้อมูลแนวโน้มทางการศึกษาและแนะนำแนวทางการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสม (Gupta et al., 2024) และ การใช้ AI-based instructional design systems สามารถช่วยให้ครูออกแบบแผนการสอนที่ปรับให้เข้ากับผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้ง่ายยิ่งขึ้น โดยปัญญาประดิษฐ์จะช่วยประเมินแนวทางการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแผนการสอน (Tammets & Ley, 2023)

ตัวอย่างแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมของแนวทางการสร้างเครือข่ายพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยการบูรณาการปัญญาประดิษฐ์สำหรับสถานศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 1) การใช้ AI สนับสนุนการสร้างหลักสูตรร่วมกันระหว่างโรงเรียน (AI-enabled curriculum co-development) โดยเป็นการใช้แพลตฟอร์ม AI ในการออกแบบหลักสูตรร่วมกับเครือข่ายโรงเรียนอื่น ๆ ทำให้สามารถพัฒนาเนื้อหาการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมและทันสมัย 2) การใช้ AI ในการจัดการทรัพยากรและการสอน (AI-based instructional management) โรงเรียนสามารถใช้ AI วิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมของครูและผู้เรียนเพื่อให้ข้อเสนอแนะที่เหมาะสมเกี่ยวกับแนวทางการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ควรนำมาใช้ 3) การใช้ AI ในการสร้างเครือข่ายการพัฒนาการเรียนรู้ (AI-powered cross-institutional Learning Networks) โรงเรียนที่มีเครือข่ายความร่วมมือสามารถใช้ AI ในการแลกเปลี่ยนสื่อการสอน ระบบที่ร่วมวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และข้อมูลการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาาร่วมกัน และ 4) การใช้ AI เพื่อคัดเลือกบทเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียนรายบุคคล (AI for smart learning recommendations) ผู้เรียนสามารถใช้ระบบแนะนำหลักสูตรอัจฉริยะ (AI-powered course recommendations) ซึ่งจะช่วยให้เลือกหลักสูตรหรือบทเรียนที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน สามารถสรุปเป็นแผนภาพประกอบได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเอกชนในยุคปัญญาประดิษฐ์

บทสรุป

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เป็นเทคโนโลยีที่มีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปกระบวนการจัดการศึกษาทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ โดยเฉพาะในสถานศึกษาเอกชนที่ต้องเผชิญกับการแข่งขันที่เข้มข้นและความต้องการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมและเศรษฐกิจในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการ โดยช่วยให้เกิดการพัฒนหลักสูตรที่ยืดหยุ่น (adaptive curriculum development) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเฉพาะบุคคล (personalized learning) และการใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสามารถยกระดับประสิทธิภาพของการบริหารจัดการด้านการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ

ด้วยโครงสร้างและธรรมชาติของสถานศึกษาเอกชนที่มีความยืดหยุ่นสูงในการบริหารจัดการ สถานศึกษาเอกชนสามารถบูรณาการปัญญาประดิษฐ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในหลายมิติ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนเพื่อออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม 2) การบริหารจัดการทะเบียนและการวัดผล-ประเมินผล ที่สามารถลดต้นทุนด้านทรัพยากรและเพิ่มความแม่นยำในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา 3) การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนผ่านเทคโนโลยีเกมมิฟิเคชัน และระบบปัญญาประดิษฐ์เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้แบบโต้ตอบ 4) การจัดการแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลและระบบสนับสนุนการศึกษาที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและศักยภาพของตน และ 5) การสร้างเครือข่ายพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา โดยใช้ AI-powered educational networks เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ หลักสูตร และนวัตกรรมด้านการศึกษา

อย่างไรก็ตาม การนำปัญญาประดิษฐ์มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเอกชนยังคงต้องเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะในสถานศึกษาเอกชนขนาดเล็กที่อาจมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ และระดับความสามารถของบุคลากรทางการศึกษาในการใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาและส่งเสริมทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง รวมถึงประเด็นด้านจริยธรรมและความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องมีมาตรการป้องกันและกำกับดูแลอย่างรัดกุม ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนจึงมีบทบาทสำคัญในการนำปัญญาประดิษฐ์มาปรับใช้ในสถานศึกษา โดยต้องกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัล ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้สามารถใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งในแง่ของประสิทธิภาพ ความยืดหยุ่น และสอดคล้องกับทิศทางการศึกษาของประเทศในอนาคต การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในสถานศึกษาเอกชนไม่ใช่เพียงการนำเทคโนโลยีเข้ามาทดแทนกระบวนการเดิม แต่เป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยอาศัยข้อมูลสารสนเทศและนวัตกรรมเป็นฐาน ซึ่งหากสามารถพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสม สถานศึกษาเอกชนจะสามารถใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเป็นเลิศทางการศึกษา และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- แคทรียา แสงใส. (2566). ปัญญาประดิษฐ์กับการพัฒนาทางการศึกษา. *Journal of Applied*, 1(3), 49-60.
- พรพิมล รอดเคราะห์. (2564). ผลของเกมดิจิทัล การศึกษาเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านความฉลาดทางดิจิทัล สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 13(1), 440-457
- วรรณิ์ สุจิตร์จุล, นลินทิพย์ คชพงษ์, อุบลรัตน์ ตรีพงษ์พันธ์, กฤติยา คงแท่น และสุพจน์ เสงพะพรหม. (2565). ผลการใช้ นวัตกรรมการเรียนรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์สำหรับเด็กประถมศึกษา. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(10), 327-338.
- วัชรพล ยงวิชัย. (2565). มนุษย์ ปัญญาประดิษฐ์ และองค์การ: วัฒนธรรมและสมดุลของการอยู่ร่วมกัน. *วารสารวิชาการ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 5(3), 135-138.
- ศิริประภา โภชนจันทร์, ชัยณรงค์ สุวรรณสาร และกาญจนา ภัทราวิวัฒน์. (2562). รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชน ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 7(2), 513-526.
- สว่างนา ต่วนภูษา. (2567). ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการบริหารการศึกษายุคดิจิทัล. *วารสารการบริหารการศึกษาและ มนุษยสังคมศาสตร์*, 2(3), 52-62.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). *การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนเอกชน: สภาพและแนวทางการสนับสนุน*. บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- Barrot, J. S. (2023). Using ChatGPT for second language writing: pitfalls and potentials, *Assessing Writing*, 57, 100745.
- Chen, L., Chen, P., & Lin, Z. (2020). Artificial intelligence in education: A review. *IEEE Access*, 8, 75263–75278.
- Farrokhnia, M., Banihashem, S.K., Noroozi, O. & Wals, A. (2023). A SWOT analysis of ChatGPT: Implications for educational practice and research. *Innovations in Education and Teaching International*, 61(3), 1-15.
- Fidan, M. (2024). Happy student in the age of artificial intelligence. *Artificial Intelligence Theory and Applications*, 4(1), 57–75.
- Gao, J., Galley, M., & Li, L. (2019). Neural approaches to conversational AI: Question answering, task-oriented dialogues and social chatbots. *Now Foundations and Trends*.
<https://doi.org/10.48550/arXiv.1809.08267>.

- Gibson, D., Kovanovic, V., Ifenthaler, D., Dexter, S., & Feng, S. (2023). Learning theories for artificial intelligence promoting learning processes. *British Journal of Educational Technology*, 54(5), 1125-1146.
- Gonçalves, B. F. (2024). *Integration of artificial intelligence in teacher training: Training to innovate in the digital age. Proceedings of the International Conferences on E-Learning and Digital Learning 2024 and Sustainability, Technology and Education 2024*, 161–173.
- Gunawan, K. D. H., Kaniawati, I., & Setiawan, W. (2021). The responses to artificial intelligence in teacher integrated science learning training program. *Journal of Physics: Conference Series*, 2098(1), 12034.
- Gupta, P., Sreelatha, C., Latha, A., Raj, S., & Singh, A. (2024). Navigating The Future of Education: The Impact of Artificial Intelligence on Teacher-Student Dynamics. *Educational Administration: Theory and Practice*, 30(4), 6006-6013.
- Gökçearslan, Ş., Tosun, C., & Erdemir, Z. G. (2024). Benefits, challenges, and methods of artificial intelligence (AI) chatbots in education: A systematic literature review. *International Journal of Technology in Education*, 7(1), 19–39.
- Isiaku, L., Muhammad, A. S., Kefas, H. I., & Ukaegbu, F. C. (2024). Enhancing technological sustainability in academia: Leveraging ChatGPT for teaching, learning and evaluation. *Quality Education for All*, 1(1), 385–416.
- Javaid, M., Haleem, A. & Singh, R. P. (2023). ChatGPT for health care services: An emerging stage for an innovative perspective. *BenchCouncil Transactions on Benchmarks, Standards and Evaluations*, 3(2023), 100105.
- Kamalov, F., Santandreu Calonge, D., & Gurrib, I. (2023). New era of artificial intelligence in education: Towards a sustainable multifaceted revolution. *Sustainability*, 15, 12451.
- Karakose, T., & Tülübaş, T. (2024). School leadership and management in the age of artificial intelligence (AI): Recent developments and future prospects. *Educational Process: International Journal*, 13(1), 7-14.
- Kerrigan, S., Feng, S., Vuthaluru, R., Ifenthaler, D., & Gibson, D. (2019). Network analytics of collaborative problem-solving. In *Proceedings of the 16th International Conference on Cognition and Exploratory Learning in Digital Age (CELDA 2019)*. Nov 7-9, 2019. pp. 43– 50. Cagliari: Italy.
- Kohler, K. (2024). You only need to change your direction: A look at the potential impact of ChatGPT on education. *Technology in Language Teaching & Learning*, 6(1), 1–18.
- Liang, X., & Luo, J. (2024). *Integration of ChatGPT into project-based learning: A course design framework. International Journal of Chinese Language Teaching*, 5(1), 29–46.
- Lin, X., Chan, R. Y., Sharma, S., & Bista, K. (2024). *ChatGPT and global higher education: Using artificial intelligence in teaching and learning*. STAR Scholars Press. <https://doi.org/10.32674/rh27qv16>.
- Mello, R. F., Freitas, E., Pereira, F. D., Cabral, L., Tedesco, P., & Ramalho, G. (2023). *Education in the age of generative AI: Context and recent developments*. CESAR Innovation Center. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2309.12332>.
- Stone, P., Brooks, R., Brynjolfsson, E., Calo, R., Etzioni, O., Hager, G., Hirschberg, J., Kalyanakrishnan, S.,

- Kamar, E., Kraus, S., Leyton-Brown, K., Parkes, D., Press, W., Saxenian, A., Shah, J., Tambe, M., & Teller, A. (2016). *Artificial Intelligence and life in 2030: One Hundred Year Study on Artificial Intelligence: Report of the 2015–2016 Study Panel*. Stanford University.
- Parker, L., Carter, C., Karakas, A., Loper, A. J. and Sokkar, A. (2024). Graduate instructors navigating the AI frontier: The role of ChatGPT in higher education. *Computers and Education Open*, 6, 100166.
- Rane, N. L. (2024). Enhancing the quality of teaching and learning through Gemini, ChatGPT, and similar generative artificial intelligence: Challenges, future prospects, and ethical considerations in education. *TESOL and Technology Studies*, 5(1), 1–6.
- Sasikala, P., & Ravichandran, R. (2024). Study on the impact of artificial intelligence on student learning outcomes. *Journal of Digital Learning and Education*, 4(2), 145–155.
- Siemens, G., & Long, P. (2011). Penetrating the fog: Analytics in learning and education. *Educause Review*, 46, 30–32.
- Su, J., & Zhong, Y. (2022). Artificial Intelligence (AI) in early childhood education: Curriculum design and future directions. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 3, 100072.
- Swiecki, Z., Khosravi, H., Chen, G., Martinez-Maldonado, R., Lodge, J. M., Milligan, S., Selwyn, N., & Gašević, D. (2022). Assessment in the age of artificial intelligence. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 3, 100075.
- Tammets, K., & Ley, T. (2023). Integrating AI tools in teacher professional learning: A conceptual model and illustrative case. *Frontiers in Artificial Intelligence*, 6. <https://doi.org/10.3389/frai.2023.1255089>.
- Walter, Y. (2024). Embracing the future of artificial intelligence in the classroom: The relevance of AI literacy, prompt engineering, and critical thinking. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 21(15). <https://doi.org/10.1186/s41239-024-00448-3>.
- Whalen, J., Grube, W., Xu, C., & Trust, T. (2025). K-12 educators' reactions and responses to ChatGPT and GenAI during the 2022–2023 school year. *TechTrends*, 69, 125–137. <https://doi.org/10.1007/s11528-024-01028-y>.
- Zhu, G., Fan, X., Hou, C., Zhong, T., Seow, P., Chen, S.-H., Rajalingam, P., Yew, L. K., & Poh, T. L. (2023). *Embrace opportunities and face challenges: Using ChatGPT in undergraduate students' collaborative interdisciplinary learning*. National Institute of Education (NIE), Nanyang Technological University.

ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนสว่างแดนดิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

Situational leadership of school administrators at Sawang Daen Din School under the Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 2

อัญชลี แสบงบาล^{1*}, ชารี มณีศรี², สมหมาย สร้อยนาคพงษ์³

Anchalee Sbangban^{1*}, Chari Maneesri², Sommai Soinakphong³

¹หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

¹Master of Education Program in Educational Administration, Ratchathani University, Udon Thani Campus

Corresponding author's e-mail: 1461400046861g17012532@gmail.com^{1}

Received: February 28, 2025

Revised: March 11, 2025

Accepted: March 15, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนสว่างแดนดิน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู จำนวน 113 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีความเที่ยงตรง ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 และแบบสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ google form ได้รับตอบกลับ 94 คน คิดเป็นร้อยละ 83.18 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนสว่างแดนดิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ แบบขยายความคิด รองลงมา คือ แบบมีส่วนร่วม และแบบมอบหมายงาน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ แบบสั่งการ 2. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนสว่างแดนดิน ผู้บริหารควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ใช้ระบบสารสนเทศและซอฟต์แวร์จัดการงานเอกสาร จัดอบรมบุคลากร ใช้เทคนิคการเสริมแรงด้วยคำชมเชย สร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี จัดประชุมระดมความคิด ใช้ระบบการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม มอบหมายงานตามความถนัด กำหนดขอบเขตงานและเป้าหมายที่ชัดเจน สื่อสารความคาดหวัง และสร้างระบบสนับสนุนและให้คำปรึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ สร้างแรงจูงใจส่งเสริมการมีส่วนร่วม และพัฒนาศักยภาพของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ผู้นำตามสถานการณ์, ผู้บริหารโรงเรียน, แนวทางการพัฒนา

Abstract

The objectives of this research were to study the level and development guidelines of situational leadership. The sample group consisted of 113 teachers. The research tools included questionnaires, which had a validity range of 0.67–1.00 and a reliability of 0.89, as well as interview forms. Data was collected using an online questionnaire via Google Forms, with 94 responses received, yielding a response rate of 83.18%. Data analysis was conducted using statistical methods, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The research findings revealed the following: 1. The overall situational leadership level of school administrators at Sawang Daen Din schools, under the Sakon Nakhon Primary Education Service Area Office 2, was at a high level. All aspects were rated at a high level. The aspect with the highest average score was the selling style, followed by the participating style and delegating style, respectively. The aspect with the lowest average score was the telling style. 2. The guidelines for developing situational leadership among the school administrators at Sawang Daen Din schools include creating clear operational manuals, utilizing information systems and document management software, organizing staff training, using reinforcement techniques such as verbal praise, fostering a positive work environment, conducting brainstorming meetings, employing participatory decision-making systems, assigning tasks based on individuals' strengths, defining clear scopes of work and objectives, communicating expectations effectively, and establishing support and counseling systems. These measures aim to enhance administrative efficiency, boost motivation, encourage participation, and develop the potential of subordinates.

Keywords: situational leadership, school administrator, guidelines for developing

ที่มาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ปัจจุบันสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยีพลังงานและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในประเทศไทย ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงมากขึ้นกว่าช่วงที่ผ่านมา เช่น การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก การนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพื่อเพิ่มผลผลิตสู่อุตสาหกรรม โครงสร้างของประชากรเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมากขึ้น ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพมีความเท่าเทียมกัน การส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจแบบยั่งยืน การบริหารจัดการหน่วยงานภาครัฐ สอดคล้องกับสมรรถนะวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ความก้าวหน้าของผู้เรียน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการขับเคลื่อนที่สำคัญ กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในการพัฒนาคนและสร้างเยาวชนให้มีคุณภาพ จึงได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 -2570) โดยมีฐานที่ดีของสังคม มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบและทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความเจริญงอกงามทางจิตวิญญาณ เป้าหมายที่สำคัญ คือ คนไทยมีลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติ และพฤติกรรมตามบรรทัดมีวิถีชีวิตที่พอเพียงและมีความเป็นไทย และการพัฒนาคนไทยให้เป็นคนไทยที่สมบูรณ์ต้องพัฒนาด้านความเป็นพลเมืองที่ดีโดยปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ส่งเสริมความมีวินัยและรับผิดชอบต่อสร้างจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ด้านการปรับตัวและพัฒนาตนเองโดยสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาทักษะแก้ปัญหา เสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจ และส่งเสริมสุขภาพกายใจ รวมถึงด้านความเป็นไทยและวิถีพอเพียง โดยอนุรักษ์วัฒนธรรม นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ รักษาเอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น และสร้างความภาคภูมิใจใน

ความเป็นไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) โดยทั่วไปจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ดี มีปฏิภาณไหวพริบดี มีบุคลิกภาพดี ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ดีควรประกอบด้วยด้านบุคลิกภาพและคุณธรรมที่มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความรับผิดชอบ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และแต่งกายเหมาะสม ด้านความรู้และความสามารถที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เข้าใจหลักการบริหาร สามารถตัดสินใจแก้ปัญหา และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมถึงด้านมนุษยสัมพันธ์ที่มีความเมตตา รับฟังความคิดเห็น มีทักษะการสื่อสารที่ดี และสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ร่วมงาน (ธร สุนทรายุทธ, 2556) ซึ่งสถานการณ์สร้างผู้นำจะต้องมีการส่งเสริมด้านการเรียนรู้และพัฒนาโดยให้โอกาสเผชิญความท้าทาย ตัดสินใจแก้ปัญหา และเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นต้องส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การประสานงาน การแก้ไขความขัดแย้ง และการสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงด้านความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีการมอบหมายงานสำคัญให้อำนาจตัดสินใจ รับผิดชอบ ต่อผลลัพธ์ และการติดตามประเมินผลงานอย่างเป็นระบบจะต้องมีการวางแผนการติดตามประเมินผลโดยกำหนดตัวชี้วัด ระยะเวลา และเครื่องมือที่ชัดเจน มีขั้นตอนการดำเนินการประเมินที่เป็นระบบโดยแต่งตั้งคณะกรรมการ เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และจัดทำรายงาน รวมถึงการนำผลการประเมินไปใช้ในการให้ข้อมูลย้อนกลับ วางแผนปรับปรุง และพิจารณาความดีความชอบของบุคลากร (ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, 2557) การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาเริ่มแรกของคนในชาติ ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาของประเทศไทย มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทยให้นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพสูงสุด มีความรู้และทักษะที่แข็งแกร่งและเหมาะสมเพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ระดับสูงขึ้นไป และการดำรงชีวิตในอนาคต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดนโยบายโดยกำหนดจุดเน้นการดำเนินงาน 3 ส่วน คือ จุดเน้นด้านผู้เรียน จุดเน้นด้านครู และบุคลากรทางการศึกษา และจุดเน้นด้านการบริหารจัดการในการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการตามนโยบายเฉพาะของการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ

- 1) การแก้ไขปัญหาเด็กประถมศึกษาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้
- 2) การดูแลเด็กออกกลางคันให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับ
- 3) ทบทวนปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาโดยลดเวลาเรียนไม่มีการเพิ่มภาระนักเรียน
- 4) การแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก
- 5) โรงเรียนที่มีครูสอนไม่ครบชั้นเรียนให้จัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
- 6) การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาใช้โครงการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาทางไกล และผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 7) การประเมินครู นักเรียน โรงเรียนให้หาความสมดุลระหว่างการควบคุมคุณภาพการศึกษาภาระงานของครูที่ต้องเพิ่มขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) การดำเนินการมาปัญหาที่พบว่าในโรงเรียนสว่างแดนดิน คือ ผู้นำมอบหมายงานให้สมาชิกในทีม แต่สมาชิกในทีมไม่สามารถทำงานได้ เพราะไม่มีความสามารถเพียงพอ ผู้นำไม่สร้างแรงจูงใจให้สมาชิกในทีม สมาชิกในทีมจึงทำงานไม่มีประสิทธิภาพ และขาดการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้าง สมาชิกในทีมสามารถแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะแนวทางแก้ไข ทั้งนี้ โรงเรียนสว่างแดนดิน ได้รับนโยบายดังกล่าวมาปฏิบัติ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญต่อการดำเนินงานที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำตามสถานการณ์เพื่อรับมือกับนโยบายต่าง ๆ มีทักษะการบริหารมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ริเริ่มวิธีการใหม่ ๆ มาพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาสู่การปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา เมื่อมีภาวะผู้นำสูงย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการบริหารงานทุกด้าน จากเหตุผลและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนสว่างแดนดิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เพื่อจะนำข้อมูลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มาเป็นแนวทางปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารงานต่าง ๆ ตามสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนสว่างแดนดิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนโรงเรียนสว่างแดนดิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่บุคคลหนึ่งมีอิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายร่วมกันได้ ไม่ได้หมายถึงเพียงตำแหน่งหน้าที่ แต่เป็นเรื่องของอิทธิพลที่เกิดจากการกระทำของผู้นำ องค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำประกอบด้วย อิทธิพล หรือความสามารถในการจูงใจผู้อื่น เป้าหมาย ซึ่งเป็นทิศทางที่ผู้นำและผู้ตามร่วมกันมุ่งไป และผู้ตามหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับอิทธิพลจากผู้นำแนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำมีหลากหลาย โดยหนึ่งในแนวคิดสำคัญคือ ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ซึ่งระบุว่าไม่มีสไตล์การนำที่ดีที่สุดสำหรับทุกสถานการณ์ ผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องสามารถปรับเปลี่ยนแนวทางการนำให้เหมาะสมกับบริบทและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของ Hersey-Blanchard ซึ่งแบ่งสไตล์การนำออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ การสั่งการ (Telling) สำหรับผู้ตามที่ยังไม่มีความสามารถและความพร้อม การโค้ช (Selling) สำหรับผู้เริ่มมีทักษะแต่ยังต้องการแรงจูงใจ การสนับสนุน (Participating) สำหรับผู้ตามที่มีความสามารถแต่ยังขาดความมั่นใจ และการมอบหมาย (Delegating) สำหรับผู้ตามที่มีทั้งความสามารถและความมั่นใจสูง

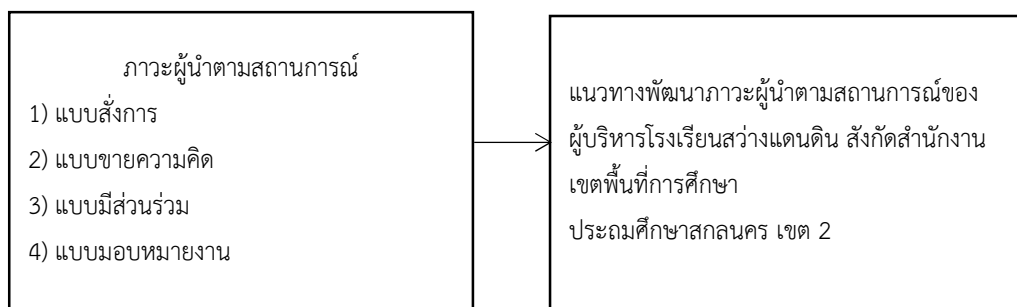
อีกทฤษฎีหนึ่งที่สำคัญคือ ทฤษฎีวิถีทางสู่เป้าหมาย (Path-Goal Theory) ซึ่งเน้นว่าผู้นำต้องสนับสนุนและชี้แนะแนวทางให้ผู้ตามสามารถบรรลุเป้าหมายได้ โดยแบ่งลักษณะของภาวะผู้นำออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ ผู้นำแบบชี้แนะ (Directive Leadership) ที่ให้คำสั่งและแนวทางชัดเจน ผู้นำแบบสนับสนุน (Supportive Leadership) ที่สร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นกันเอง ผู้นำแบบมีส่วนร่วม (Participative Leadership) ที่เปิดโอกาสให้ผู้ตามมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และ ผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ (Achievement-Oriented Leadership) ที่ตั้งเป้าหมายสูงและกระตุ้นให้ผู้ตามมุ่งมั่นบรรลุผลสำเร็จ

แนวคิดการบริหารเชิงสถานการณ์ (The Contingency Approach) ยังเน้นว่าความสำเร็จของผู้นำขึ้นอยู่กับ การวิเคราะห์สถานการณ์และเลือกใช้สไตล์การนำให้เหมาะสมกับบริบท ทั้งนี้ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำยังได้รับการศึกษาและสังเคราะห์โดย Northouse (2016) เสนอว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้

กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำไม่ได้ขึ้นอยู่กับตำแหน่ง แต่เป็นเรื่องของอิทธิพลและการกระทำของผู้นำที่ส่งผลต่อผู้ตาม ไม่มีรูปแบบผู้นำที่ดีที่สุด แต่ความสำเร็จของผู้นำอยู่ที่การเลือกใช้แนวทางที่เหมาะสมกับสถานการณ์ การมีความเข้าใจในแนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ที่ต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเองและนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษา เอกสาร ตำรา และงานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนสว่างแดนดิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย แสดงภาพที่ 1 ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียดการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนสว่างแดนดิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จำนวน 153 คน จำแนกเป็น ข้าราชการครู จำนวน 72 คน ครูชำนาญ จำนวน 25 คน และครูชำนาญพิเศษ จำนวน 56 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนสว่างแดนดิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จำนวน 113 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970) โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน สุ่มแบบหลายขั้นตอน ได้แก่ สุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (proportional stratified random sampling) จำนวนประชากรของโรงเรียนแต่ละขนาดโรงเรียน และสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยการจับสลาก จำแนกเป็น ข้าราชการครู จำนวน 53 คน ครูชำนาญ จำนวน 18 คน และครูชำนาญพิเศษ จำนวน 42 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาจากการศึกษา เอกสารงานวิจัยและแนวคิดที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำตามสถานการณ์มี ดังนี้

ส่วนที่ 1 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นสำรวจรายการ (Checklist) มีจำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับโรงเรียนสว่างแดนดิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มี 4 แบบ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) จำนวน 30 ข้อ จำแนกได้ ดังนี้

- 1) แบบสั่งการ จำนวน 8 ข้อ
- 2) แบบขายความคิด จำนวน 6 ข้อ
- 3) แบบมีส่วนร่วม จำนวน 8 ข้อ
- 4) แบบมอบหมายงาน จำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์ได้มาจากการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 นำมาสร้างแบบสัมภาษณ์ทั้งโครงสร้างนำมาสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

- 1) ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี และหลักการต่าง ๆ จากเอกสารงานวิจัยเพื่อหาแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2) แบบสอบถามพัฒนามาจากแบบสอบถามของ กวิสรา ชูทอง (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบสำนวน ภาษา ความครอบคลุมเนื้อหาความเหมาะสมของแบบสอบถาม พิจารณาความเที่ยงตรงเนื้อหา (content validity) ปรับปรุงแก้ไขภาษา และคำถามให้ชัดเจนเข้าใจง่าย นำมาหาค่าความเที่ยงตรง โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC) การวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

4) นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงเนื้อหาและภาษา ไปทดลองใช้ (Tryout) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) กับครูโรงเรียนสว่างแดนดิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ที่ไม่ใช่ตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.89

5) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้ในการวิจัย

6) จัดเตรียมแบบสอบถามออนไลน์ด้วย google form เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์รวบรวมข้อมูลจากสำนักบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชธานี

2. ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

3. ดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ด้วย google form เก็บข้อมูลจากตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ซึ่งจะได้รับทางอีเมลตอบกลับมา 94 คน คิดเป็นร้อยละ 83.18 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ในแต่ละด้านที่มีค่าต่ำสุด สูงสุด และข้อเสนอแนะทางพัฒนาโดยนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อขอทราบแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามสถานการณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนสว่างแดนดิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างแล้วนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์หาค่าทางสถิติต่าง ๆ ดังนี้

1) ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist) วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่และร้อยละ

2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนสว่างแดนดิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนครเขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ของบุญชม ศรีสะอาด ทั้ง 4 แบบ จำนวน 30 ข้อ มีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก

3 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง

2 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย

1 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

3) วิเคราะห์แบบสอบถามรายข้อโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปแล้วหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นภาพรวมและรายด้าน นำผลการวิเคราะห์มาแปลความหมายตามแนวคิดของเบสท์และคานัน (Best & Khan, 1998) ต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4) วิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนสว่างแดนดิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ค่าความถี่และค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปของตาราง

5) วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) จากผลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนสว่างแดนดิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนสว่างแดนดิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยพิจารณาภาพรวม รายด้านและรายข้อ ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนสว่างแดนดินสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

ด้านที่	ภาวะผู้นำตามสถานการณ์	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1	แบบสั่งการ	3.64	0.77	มาก
2	แบบขายความคิด	3.75	0.69	มาก
3	แบบมีส่วนร่วม	3.70	0.68	มาก
4	แบบมอบหมายงาน	3.66	0.75	มาก
ภาพรวม		3.65	0.68	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนสว่างแดนดินสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการกระจายตัวน้อย ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ แบบขายความคิด ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.69) รองลงมา คือ แบบมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.68) และแบบมอบหมายงาน ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.75) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ แบบสั่งการ ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.77)

แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนสว่างแดนดินสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยนำรายข้อในแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดมาเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. แบบสั่งการ “ผู้บริหารควรมีแนวทางพัฒนาระบบหนังสือเพื่อระบุนงานอย่างละเอียด กำหนดระยะเวลาและขั้นตอนการดำเนินงานเป็นระบบ อย่างไร” ผู้ทรงวุฒิให้แนวทางพัฒนา ดังนี้ “ควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานที่ระบุขั้นตอนกระบวนการ และมาตรฐานการทำงานอย่างชัดเจน พร้อมทั้งกำหนดผู้รับผิดชอบและระยะเวลาดำเนินการในแต่ละขั้นตอน” (ผู้สัมภาษณ์ คนที่ 1 , สัมภาษณ์ 23 พฤษภาคม 2567) “ควรใช้ระบบสารสนเทศโดยนำระบบ e-office หรือซอฟต์แวร์จัดการงานเอกสารมาใช้ พร้อมทั้งสร้างแม่แบบ (template) เอกสารมาตรฐานสำหรับงานประเภทต่าง ๆ และใช้ระบบติดตามสถานะงานแบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ” (ผู้สัมภาษณ์ คนที่ 2, สัมภาษณ์ 23 พฤษภาคม 2567) “ควรจัดอบรมบุคลากรเพื่อฝึกทักษะการเขียนหนังสือราชการและการใช้ระบบสารสนเทศ พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจถึงความสำคัญของการระบุนรายละเอียดงานอย่างชัดเจน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน” (ผู้สัมภาษณ์ คนที่ 3, สัมภาษณ์ 23 พฤษภาคม 2567)

2. แบบขายความคิด “ผู้บริหารควรใช้เทคนิคการเสริมแรงต่อผู้ใต้บังคับบัญชา อย่างไร” ผู้ทรงวุฒิให้แนวทางพัฒนา ดังนี้ “ผู้บริหารควรให้คำชมเชยโดยชื่นชมผลงานที่ได้อย่างจริงใจและทันที ระบุพฤติกรรมหรือผลงานที่ได้อย่างเฉพาะเจาะจง และให้คำชมต่อหน้าเพื่อนร่วมงานเพื่อเพิ่มแรงจูงใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา” (ผู้สัมภาษณ์ คนที่ 1 , สัมภาษณ์ 23 พฤษภาคม 2567) “ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีโดยจัดสภาพแวดล้อมการทำงานที่น่าอยู่ ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในทีม และจัดกิจกรรมสังสรรค์นอกเวลางานเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และความผูกพันระหว่างพนักงาน” (ผู้สัมภาษณ์ คนที่ 2 , สัมภาษณ์ 23 พฤษภาคม 2567) “ผู้บริหารควรสื่อสารอย่างเปิดเผยและโปร่งใสโดยแจ้งข้อมูลสำคัญขององค์กรอย่างสม่ำเสมอ อธิบายเหตุผลของการตัดสินใจต่างๆ และเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาซักถามและแสดงความคิดเห็น เพื่อสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในองค์กร” (ผู้สัมภาษณ์ คนที่ 3 , สัมภาษณ์ 23 พฤษภาคม 2567)

3. แบบมีส่วนร่วม “ผู้บริหารควรให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมตัดสินใจในกระบวนการทำงาน อย่างไร” ผู้ทรงวุฒิให้แนวทางพัฒนา ดังนี้ “ผู้บริหารควรจัดประชุมระดมความคิดโดยเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียม ใช้เทคนิคการระดมสมองเพื่อกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ และรับฟังทุกความคิดเห็นโดยไม่ตัดสินหรือวิจารณ์ในทันที เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น” (ผู้สัมภาษณ์ คนที่ 1 , สัมภาษณ์ 23 พฤษภาคม 2567) “ผู้บริหารควรใช้ระบบการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมโดยนำเสนอปัญหาหรือโจทย์ให้ทีมร่วมกันหาทางออก ใช้การโหวตหรือฉันทามติในการตัดสินใจสำคัญ และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นต่อนโยบายหรือการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความรู้สึกเป็นเจ้าของในกระบวนการตัดสินใจขององค์กร” (ผู้สัมภาษณ์ คนที่ 2, สัมภาษณ์ 23 พฤษภาคม 2567) “ผู้บริหารควรมอบหมายงานและความรับผิดชอบโดยกระจายงานตามความถนัดและความสนใจของแต่ละคนให้อำนาจในการตัดสินใจในขอบเขตที่เหมาะสม และสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นในการทำงาน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา” (ผู้สัมภาษณ์ คนที่ 3 , สัมภาษณ์ 23 พฤษภาคม 2567)

4. แบบมอบหมายงาน “ผู้บริหารควรกระจายอำนาจให้ผู้ใต้บังคับบัญชารับผิดชอบและตัดสินใจด้วยตนเอง อย่างไร” ผู้ทรงวุฒิให้แนวทางพัฒนา ดังนี้ “ผู้บริหารควรมอบหมายงานและความรับผิดชอบอย่างชัดเจนโดยกำหนดขอบเขตงานและเป้าหมายที่ชัดเจน ระบุอำนาจการตัดสินใจที่มอบหมายอย่างเฉพาะเจาะจง และสื่อสารความคาดหวังและมาตรฐานการทำงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อให้การกระจายอำนาจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร” (ผู้สัมภาษณ์ คนที่ 1 , สัมภาษณ์ 23 พฤษภาคม 2567) “ผู้บริหารควรสร้างระบบสนับสนุนและให้คำปรึกษาโดยจัดให้มีที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ กำหนดช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงได้ง่าย และจัดประชุมติดตามความคืบหน้าอย่างสม่ำเสมอ เพื่อช่วยให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถปฏิบัติงานและตัดสินใจได้อย่างมั่นใจภายใต้อำนาจที่ได้รับมอบหมาย” (ผู้สัมภาษณ์ คนที่ 2, สัมภาษณ์ 23 พฤษภาคม 2567) “ผู้บริหารควรปรับบทบาทเป็นผู้สนับสนุนและให้

คำปรึกษาโดยลดการควบคุมและสั่งการโดยตรง ให้คำแนะนำและช่วยแก้ปัญหาเมื่อจำเป็น และสร้างบรรยากาศของความไว้วางใจและการเคารพซึ่งกันและกัน เพื่อส่งเสริมการกระจายอำนาจและการพัฒนาศักยภาพของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างยั่งยืน”(ผู้สัมภาษณ์ คนที่ 3, สัมภาษณ์ 23 พฤษภาคม 2567)

โดยสรุป แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนสว่างแดนดินสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

1. แบบสั่งการ ผู้บริหารควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานที่ระบุขั้นตอน กระบวนการ และมาตรฐานการทำงานอย่างชัดเจน พร้อมกำหนดผู้รับผิดชอบและระยะเวลาดำเนินการในแต่ละขั้นตอน ใช้ระบบสารสนเทศโดยนำระบบ e-office หรือซอฟต์แวร์จัดการงานเอกสารมาใช้ สร้างแม่แบบเอกสารมาตรฐาน และใช้ระบบติดตามสถานะงานแบบอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งจัดอบรมบุคลากรเพื่อฝึกทักษะการเขียนหนังสือราชการ การใช้ระบบสารสนเทศ และสร้างความเข้าใจถึงความสำคัญของการระบุรายละเอียดงานอย่างชัดเจน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการปฏิบัติงาน

2. แบบขายความคิด ผู้บริหารควรใช้เทคนิคการเสริมแรงต่อผู้ใต้บังคับบัญชาโดยให้คำชมเชยอย่างจริงใจและทันทีเมื่อมีผลงานที่ดี ระบุพฤติกรรมหรือผลงานที่ดีอย่างเฉพาะเจาะจง และให้คำชมต่อหน้าเพื่อนร่วมงาน พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีด้วยการจัดสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในทีม จัดกิจกรรมสังสรรค์นอกเวลา และสื่อสารอย่างเปิดเผยโปร่งใสโดยแจ้งข้อมูลสำคัญขององค์กรสม่ำเสมอ อธิบายเหตุผลของการตัดสินใจ และเปิดโอกาสให้ซักถามและแสดงความคิดเห็น เพื่อเพิ่มแรงจูงใจ สร้างความผูกพัน และการมีส่วนร่วมในองค์กร

3. แบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรจัดประชุมระดมความคิดโดยเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียม ใช้เทคนิคการระดมสมองเพื่อกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ และรับฟังทุกความคิดเห็นโดยไม่ตัดสินหรือวิจารณ์ในที่ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผู้บริหารควรใช้ระบบการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมโดยนำเสนอปัญหาหรือโจทย์ให้ทีมร่วมกันหาทางออก ใช้การโหวตหรือฉันทามติในการตัดสินใจสำคัญ และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นต่อนโยบายหรือการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ผู้บริหารควรมอบหมายงานและความรับผิดชอบโดยกระจายงานตามความถนัดและความสนใจของแต่ละคน ให้อำนาจในการตัดสินใจในขอบเขตที่เหมาะสม และสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นในการทำงาน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

4. แบบมอบหมายงาน ผู้บริหารควรมอบหมายงานและความรับผิดชอบอย่างชัดเจน โดยกำหนดขอบเขตงานและเป้าหมายที่ชัดเจน และสื่อสารความคาดหวังและมาตรฐานการทำงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อให้การกระจายอำนาจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรสร้างระบบสนับสนุนและให้คำปรึกษา โดยจัดให้มีที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ และลดการควบคุมและสั่งการโดยตรง เพื่อส่งเสริมการกระจายอำนาจและการพัฒนาศักยภาพของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างยั่งยืน

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 สามารถอภิปรายผลได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง มีประสบการณ์ในการรับมือกับสถานการณ์ที่หลากหลายทำให้สามารถปรับตัวได้ดี และเข้าใจถึงความสำคัญของการปรับเปลี่ยนรูปแบบตามสถานการณ์ จึงทำให้การบริหารงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้สอดคล้องกับผลการวิจัยของกวิสรา ชูทอง (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของ

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 7 จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับผลการวิจัยของธนากร แก่นเกษ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับผลการวิจัยวรรณพร ตรีชัยศรี (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิชฌกร แดงแก้ว (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานบุคคล ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านภาวะผู้นำสถานการณ์แบบสั่งการภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นนัยและผู้ปกครองอาจคาดหวังให้ผู้บริหารแสดงภาวะผู้นำที่เด็ดขาดในบางสถานการณ์ ในขณะที่ระบบการบริหารในโรงเรียนอาจยังคงเน้นการสั่งการจากบนลงล่าง ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้กำหนดสิ่งที่ให้ครูผู้สอนปฏิบัติตามกำหนดเป้าหมายวางแผนการปฏิบัติงานตามกำหนด สอดคล้องกับผลการวิจัยของธนากร แก่นเกษ (2560) พบว่า ด้านผู้นำแบบสั่งการโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณพร ตรีชัยศรี (2561) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านภาวะผู้นำสถานการณ์แบบขายความคิดภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีความสามารถในการสื่อสารและโน้มน้าวใจ มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ใช้เทคนิคการจูงใจที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และมีการยกตัวอย่างความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม ทำให้บุคลากรเกิดความเข้าใจ ยอมรับ และเชื่อมั่นในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาโรงเรียนสอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณพร ตรีชัยศรี (2561) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับผลการวิจัยของพัชรพร โนนทอง และเอกชาติ สุขเสน (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผลการวิจัยพบว่า ด้านภาวะผู้นำสถานการณ์แบบขายความคิดภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านภาวะผู้นำสถานการณ์แบบมีส่วนร่วมภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ สร้างบรรยากาศการทำงานแบบประชาธิปไตย สนับสนุนการทำงานเป็นทีม กระจายอำนาจการบริหารจัดการ และส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน ทำให้เกิดการพัฒนาโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพด้านภาวะผู้นำสถานการณ์แบบขายความคิดภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของธนากร แก่นเกษ (2560) ผลการวิจัยพบว่า ด้านผู้นำแบบมีส่วนร่วมโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณพร ตรีชัยศรี (2561) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านภาวะผู้นำสถานการณ์แบบมอบหมายงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมอบหมายงานตรงตามความรู้ความสามารถของบุคลากร ให้อิสระในการตัดสินใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบที่ชัดเจน มีระบบติดตามประเมินผล และให้การสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น ส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่กำหนด สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณพร ตรีชัยศรี (2561) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ อยู่ในระดับมาก

2. ข้อเสนอแนะแนวทางภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ด้านภาวะผู้นำสถานการณ์แบบสั่งการผู้บริหารควรมีการวางแผนงานที่ชัดเจน กำหนดเป้าหมาย แนวทาง

การปฏิบัติ และระยะเวลาในการทำงานที่ชัดเจน เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรแต่ละคนอย่างชัดเจน พร้อมทั้งมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง และผู้บริหารควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานที่ระบุขั้นตอน กระบวนการ และมาตรฐานการทำงานอย่างชัดเจน พร้อมกำหนดผู้รับผิดชอบและระยะเวลาดำเนินการในแต่ละขั้นตอน ใช้ระบบสารสนเทศโดยนำระบบ e-office หรือซอฟต์แวร์จัดการงานเอกสารมาใช้ สร้างแม่แบบเอกสารมาตรฐาน และใช้ระบบติดตามสถานะงานแบบอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งจัดอบรมบุคลากรเพื่อฝึกทักษะการเขียนหนังสือราชการ การใช้ระบบสารสนเทศ และสร้างความเข้าใจถึงความสำคัญของการระบุรายละเอียดงานอย่างชัดเจน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณพร ตรีชัยศรี (2561) ผลการวิจัยพบว่า ด้านภาวะผู้นำแบบสั่งการข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนา คือ ผู้บริหารควรเน้นการใช้ระเบียบในการออกคำสั่งที่ชัดเจนทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

2.2 ด้านภาวะผู้นำสถานการณ์แบบขายความคิด คือ ผู้บริหารควรนำเสนอวิสัยทัศน์และแผนพัฒนาโรงเรียนที่ชัดเจน พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลและความจำเป็นในการพัฒนา เพื่อสร้างความเข้าใจและการยอมรับจากบุคลากร รองลงมาคือ ผู้บริหารควรสื่อสารนโยบายและแนวทางการทำงานอย่างชัดเจน โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรซักถามข้อสงสัยและแสดงความคิดเห็น เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน และ ผู้บริหารควรใช้เทคนิคการโน้มน้าวใจ การให้เหตุผล และการยกตัวอย่างความสำเร็จ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของบุคลากร และเปิดโอกาสให้ซักถามและแสดงความคิดเห็น เพื่อเพิ่มแรงจูงใจ สร้างความผูกพัน และการมีส่วนร่วมในองค์กร สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณพรตรีชัยศรี (2561) ผลการวิจัยพบว่าด้านภาวะผู้นำแบบขายความคิดข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนา คือ คอยให้คำปรึกษาให้คำชี้แนะคอยช่วยเหลือและให้การสนับสนุนต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานได้อย่างราบรื่น และควรมีการเสริมแรงให้กำลังใจผู้ใต้บังคับบัญชาในการทำงานเพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมาย

2.3 ด้านภาวะผู้นำสถานการณ์แบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดเป้าหมาย และตัดสินใจในการดำเนินงานของโรงเรียน โดยจัดให้มีการประชุมระดมความคิดเห็นและรับฟังข้อเสนอแนะจากทุกฝ่าย รองลงมา คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานในโรงเรียน และ ผู้บริหารควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และควรใช้ระบบการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมโดยนำเสนอปัญหาหรือโจทย์ให้ทีมร่วมกันหาทางออก ใช้การโหวตหรือฉันทามติในการตัดสินใจสำคัญ และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นต่อนโยบายหรือการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ผู้บริหารควรมอบหมายงานและความรับผิดชอบโดยกระจายงานตามความถนัดและความสนใจของแต่ละคน ให้อำนาจในการตัดสินใจในขอบเขตที่เหมาะสม และสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นในการทำงาน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณพร ตรีชัยศรี (2561) ผลการวิจัยพบว่าด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนา คือ ผู้บริหารมีการเปิดโอกาสผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมคิดร่วมทำและร่วมตัดสินใจในการกระบวนการทำงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดพันธกิจวิสัยทัศน์นโยบายและภารกิจของโรงเรียนและ ผู้บริหารควรจัดประชุมระดมความคิดโดยเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียม ใช้เทคนิคการระดมสมองเพื่อกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ และรับฟังทุกความคิดเห็นโดยไม่ตัดสินหรือวิจารณ์ในทันที เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผู้บริหารควรใช้ระบบการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมโดยนำเสนอปัญหาหรือโจทย์ให้ทีมร่วมกันหาทางออก ใช้การโหวตหรือฉันทามติในการตัดสินใจสำคัญ และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นต่อนโยบายหรือการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ผู้บริหารควรมอบหมายงานและความรับผิดชอบโดยกระจายงานตามความถนัดและความสนใจของแต่ละคน ให้อำนาจในการตัดสินใจในขอบเขตที่เหมาะสม และสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นในการทำงาน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิชญกร แดงแก้ว (2563) ผลการวิจัยพบว่า ด้านแบบมีส่วนร่วมมีข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนา คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานด้านต่าง ๆ เช่นด้านวิชาการด้านงบประมาณด้านบุคคลด้านบริหารงานทั่วไปและ

ผู้บริหารให้ความสำคัญช่วยเหลือและสนับสนุนต่าง ๆ แก่บุคลากรในโรงเรียน

2.4 ด้านภาวะผู้นำสถานการณ์แบบมอบหมายงาน คือ ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมสร้างทีมสัมพันธ์ (Team Building) อย่างสม่ำเสมอ เช่น การจัดกิจกรรม PLC แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มสาระ การจัดกิจกรรมสันตนาการร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีและบรรยากาศที่ดีในการทำงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารควรสนับสนุนการทำงานในรูปแบบคณะกรรมการหรือทีมงาน โดยให้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถต่างกันได้ร่วมกันทำงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และ ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนกำหนดแนวทางการทำงานด้วยตนเอง และควรสร้างระบบสนับสนุนและให้คำปรึกษา โดยจัดให้มีที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ และลดการควบคุมและสั่งการโดยตรง เพื่อส่งเสริมการกระจายอำนาจและการพัฒนาศักยภาพของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณพร ศรีชัยศรี (2561) ผลการวิจัยพบว่าด้านภาวะผู้นำแบบมอบหมายงานมีข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนา คือ ผู้บริหารควรกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเต็มใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถและผู้บริหารต้องพิจารณาระดับความเหมาะสมของการมอบหมายงานว่าจะมีการมอบหมายงานในระดับใดให้แก่บุคลากรและต้องคำนึงถึงการเลือกบุคลากรที่จะรับมอบหมายงานปริมาณงานที่มอบหมายความยากง่ายของงานและ การควบคุมการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิษณุกร แดงแก้ว (2563) ผลการวิจัยพบว่า ด้านภาวะผู้นำแบบมอบหมายงานมีข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนา คือ ผู้บริหารควรสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนกำหนดแนวทางการทำงานด้วยตนเอง

องค์ความรู้ใหม่

ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ (situational leadership) เป็นแนวคิดที่มองว่าผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำให้เหมาะสมกับสถานการณ์และลักษณะของผู้ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการบริหารสถานศึกษา ซึ่งต้องเผชิญกับความหลากหลายทั้งในด้านบุคลากร โครงสร้างองค์กร และความท้าทายทางการศึกษา

จากผลการวิจัยรูปแบบของภาวะผู้นำตามสถานการณ์ มีดังนี้

1. ภาวะผู้นำแบบสั่งการ (directive leadership) ในกรณีที่ต้องการความแน่นอนและรวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ภาวะผู้นำแบบสั่งการ โดยเน้นความสำคัญของการกำหนดกรอบเวลาและขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน เพื่อให้บุคลากรดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ วิธีนี้เหมาะกับสถานการณ์ที่ผู้ใต้บังคับบัญชายังไม่มีความชำนาญหรือขาดแนวทางในการปฏิบัติงาน

2. ภาวะผู้นำแบบขายความคิด (coaching leadership) เมื่อบุคลากรเริ่มมีความสามารถและต้องการการสนับสนุนเพิ่มเติม ผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงหรือโค้ช โดยให้คำแนะนำ ให้ข้อมูล และช่วยเหลือบุคลากรให้สามารถพัฒนาตนเองได้ วิธีนี้ช่วยเสริมสร้างขวัญกำลังใจและทำให้บุคลากรรู้สึกได้รับการสนับสนุน

3. ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม (participative leadership) ในสถานการณ์ที่บุคลากรมีประสบการณ์และสามารถแสดงความคิดเห็นได้ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบมีส่วนร่วม วิธีนี้ช่วยให้บุคลากรรู้สึกเป็นเจ้าของในงานที่ทำ และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ภายในองค์กร

4. ภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน (delegative leadership) เมื่อบุคลากรมีความสามารถและความรับผิดชอบสูง ผู้บริหารอนุญาตให้บุคลากรตัดสินใจและกำหนดแนวทางการทำงานด้วยตนเอง วิธีนี้ช่วยเพิ่มความยืดหยุ่น ลดภาระของผู้บริหาร และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร

สรุป จากแนวทางภาวะผู้นำตามสถานการณ์ข้างต้น จะเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสว่างแดนดินมีความยืดหยุ่นในการบริหารและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญของผู้นำ

ที่มีประสิทธิภาพ การเลือกใช้รูปแบบภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ช่วยให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้บุคลากรสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ดีที่สุดให้กับองค์กร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์แบบสั่งการซื้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ หนังสือระบุงานอย่างละเอียดกำหนดระยะเวลา และขั้นตอนการดำเนินงานเป็นระบบดังนั้นผู้บริหารควรกำหนดรูปแบบของระบบหนังสือ ตัวอย่างเช่น หนังสือคู่มือหนังสือสอนงาน หรือเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

1.2 ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์แบบขายความคิดซื้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ รู้จักใช้เทคนิคการเสริมแรงต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ดังนั้น ผู้บริหารควรระบุพฤติกรรมที่ต้องการส่งเสริมให้เกิดขึ้นในองค์กร ตัวอย่างเช่น พฤติกรรมการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ พฤติกรรมการทำงานเป็นทีม หรือพฤติกรรมการริเริ่มสร้างสรรค์

1.3 ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์แบบมีส่วนร่วมซื้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีส่วนร่วมคิดร่วมทำและร่วมตัดสินใจในกระบวนการทำงานผู้ใต้บังคับบัญชา ดังนั้น ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย เปิดกว้าง และรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชาควรกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นโดยไม่ต้องกลัวการถูกตัดสิน

1.4 ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์แบบมอบหมายงานซื้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ กระจายอำนาจให้ผู้ใต้บังคับบัญชารับผิดชอบ และตัดสินใจด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้บริหารควรเลือกผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความสามารถ มีความรับผิดชอบ และมีความน่าเชื่อถือ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาารูปแบบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แนวทางการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาน้อมนาศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน*

กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมกิจการศึกษา

กวิสรา ชูทอง. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน*

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จังหวัดปราจีนบุรี. งานนิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา

การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2557). *ภาวะผู้นำร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.

ธนากร แก่นเกษ. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขต*

พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. งานนิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

ธร สุนทรายุทธ. (2556). *พฤติกรรมเชิงการเมืองในองค์กร : จริตและจริยธรรมของคนองค์กรภาครัฐและเอกชน*. กรุงเทพฯ:

เนติกุลการพิมพ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- พัชรินทร์ โนนทอง และเอกชาติรี สุขเสน. (2566). ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู. *วารสารวิชาการแสงอีสาน*, 20(1), 1-18.
- วิชณกร แดงแก้ว. (2563). ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- วรรณพร ตรีชัยศรี. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป้าองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). แนวทางการจัดกิจกรรมเรียนรู้ "ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้" ชั้นมัธยมศึกษาปีที่1-3. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570*. สืบค้นจาก <https://www.nesdc.go.th/>.
- Best, J. W., & Kahn, J. V. (1998). *Research in Education* (8th ed.). Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Northouse, P. G. (2016). *Leadership: Theory and practice* (7th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมี่ขิด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี

The administrative management based on good governance principles of school administrators in Thani Mee Khit zone group under Udon Thani Learning Promotion Office

อภิวัฒน์ จิระชาติ^{1*}, นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์²

Apiwat Jirachat^{1*}, Noppong Bunjitadun²

^{1, 2} หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

^{1, 2} Master of Education Program in Educational Administration, Ratchathani University, Udon Thani Campus

Corresponding author's e-mail: boyapiwat1632@gmail.com^{1}, Noppong@gmail.com²

Received: February 09, 2025

Revised: February 16, 2025

Accepted: March 14, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมี่ขิด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 108 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเที่ยงตรง ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 และแบบสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามออนไลน์ Google Form ทางอีเมล คิดเป็นร้อยละ 100 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมี่ขิด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หลักความคุ้มค่า อยู่ระดับมากที่สุด รองลงมาคือ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความโปร่งใส ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ หลักคุณธรรม 2. แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา คือ สถานศึกษาต้องจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและบังคับใช้กฎระเบียบอย่างเท่าเทียม ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างด้านความซื่อสัตย์และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่บุคลากร มีระบบรายงานผลการดำเนินงานที่ทันสมัย และตรวจสอบได้ มอบหมายงานตามความสามารถและติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา และบริหารทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยระบบการดูแลรักษาที่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, หลักธรรมาภิบาล, แนวทางพัฒนา

Abstract

The objectives of this research were to examine school management and to develop guidelines for administrative management based on the good governance principles applied by school administrators in the Thani Mee Khit Zone Group, under the jurisdiction of the Udon Thani Learning Promotion Office. The sample group for this research consisted of 108 people. The research instruments included questionnaires, which had a validity ranging from 0.67 to 1.00 and a reliability of 0.85, as well as interview forms. Data was collected using google forms via email, ensuring a 100% response rate. Statistical methods for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The research findings were as follows: 1. The overall administrative management, based on good governance principles, was at a high level. The highest means was the value for money principle at the highest level, followed by the participation principle and the transparency principle. The lowest mean was the ethics principle. 2. The guidelines for developing school administration based on good governance principles were as follows: Schools must establish clear operational manuals and enforce regulations equitably. Administrators should act as role models in honesty and promote ethical and moral values among staff. There should be modern and transparent reporting systems in place. Tasks must be assigned based on individual capabilities, with regular monitoring and evaluation. Stakeholders should be given opportunities to participate in the school's development. Resources should be managed efficiently to ensure maximum benefit, accompanied by an effective maintenance system.

Keywords: administrative management, good governance, development guidelines

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคสมัยที่โลกเข้าสู่ช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงเกิดการเจริญเติบโตของเทคโนโลยี ที่หลากหลาย ส่งผลให้ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในโลกเกิดการเปลี่ยนแปลง มากกว่าช่วงอดีตที่ผ่านมา ซึ่งการเปลี่ยนแปลง ในยุคนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมากขึ้น โดยเป็นไปอย่างมีพลังซับซ้อนและมักไม่สามารถคาดการณ์ได้ จึงเกิดเป็น ผลกระทบต่าง ๆ ดังนั้นจึงพบว่าในเวลาอันใกล้นี้และอนาคตข้างหน้าประเทศต่าง ๆ ให้ความสำคัญต่อคุณภาพในการบริหาร กับ ความเปลี่ยนแปลงและการสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดี เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศชาตินั้น ถือเป็นกระบวนการ สำคัญในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพเป็นแนวทางในการจัดระเบียบ เพื่อให้สังคมของประเทศทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และภาคประชาชนของทั้งประเทศสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และตั้งอยู่ในความถูกต้องเป็นธรรม มีการปรับวิถีชีวิตวิธีการบริหารราชการของประเทศไทยใหม่ทั้งระบบโดยกำหนดเจตนารมณ์ของแผ่นดินขึ้นมาเพื่อทุกฝ่ายใน ประเทศร่วมกันคิด ร่วมกันจัดการ ร่วมกันรับผิดชอบ แก้ปัญหาพัฒนานำพาแผ่นดินนี้ไปสู่ความสงบสันติสุข มีการพัฒนาที่ ยั่งยืนและก้าวไกล เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ตาม มาตรา 6 ระบุว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมายเกิดประโยชน์สุขของประชาชน เกิดประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น มีการปรับปรุงภารกิจ ของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทุกวัน ทั้งในด้านความรู้ เทคโนโลยี ศิลปวัฒนธรรม กีฬา ฯลฯ ทำให้นานาชาติต่างให้ความสำคัญกับการผลิตเยาวชนซึ่งเป็นกำลังของประเทศเพื่อ ยกระดับคุณภาพของประชาชนให้ทัดเทียมหรือเหนือกว่าชาติอื่นเพื่อรองรับการแข่งขันในอนาคตโดยเฉพาะในด้านการศึกษา หากการศึกษามีคุณภาพย่อมเป็นที่แน่นอนว่าเยาวชนต้องมีคุณภาพตามไปด้วย เพราะมาตรฐานการศึกษาเป็นวัฒนธรรมที่

มนุษยชาติประดิษฐ์ขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบการพัฒนาศักยภาพของพลเมืองให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมพึงประสงค์ ซึ่งสังคมจำเป็นต้องมีการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อเป็นกลไกในการรักษาคุณภาพของพลเมือง

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีความสุข การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และให้สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ซึ่งกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคนให้ได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้ความสามารถ ทักษะการประกอบอาชีพ และมีความมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิตสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ระบุไว้ว่ารัฐต้องส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) และ ปี พ.ศ. 2552 สำนักงาน ก.พ.ร. ได้ศึกษาและจัดทำเกณฑ์สำหรับใช้ในการสำรวจและประเมินระดับธรรมาภิบาลของส่วนราชการและจังหวัด ซึ่งมีองค์ประกอบรวม 10 ด้าน ได้แก่ ด้านประสิทธิผล ด้านประสิทธิภาพ ด้านการตอบสนอง ด้านการรับผิดชอบ ด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการกระจายอำนาจ ด้านนิติธรรม ด้านความเสมอภาค และด้านมุ่งเน้นฉันทามติ (เอกฉันท์) และได้มีการสำรวจสถานการณ์ปฏิบัติราชการตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในหน่วยงานของรัฐ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นส่วนราชการระดับกรมหรือเทียบเท่ากรม จำนวน 46 หน่วยงาน ส่วนราชการระดับจังหวัดกระจายทั่วทุกภูมิภาค จำนวน 19 จังหวัด และสถาบันอุดมศึกษา 14 หน่วยงาน รวมทั้งสิ้น 79 หน่วยงาน พบว่า สถานะการปฏิบัติราชการตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในหน่วยงานของรัฐ 10 หลัก ซึ่งประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักประสิทธิผลหลักประสิทธิภาพ หลักความเสมอภาค หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ และหลักการมุ่งเน้นฉันทามติ

การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาในยุคปัจจุบันเน้นความเป็นอิสระในการบริหารให้มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานมีการจัดผลประโยชน์จากทรัพย์สินของโรงเรียน รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการมาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีต่อผู้เรียน การบริหารงบประมาณจึงให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบการจัดการศึกษา ดังนั้น การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมีประสิทธิผลเท่าเทียมกัน จึงส่งผลต่อคุณภาพการศึกษารวมทั้งการติดตามประเมินผลก็เป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งที่ส่งผลให้การจัดการศึกษามีคุณภาพได้มาตรฐานตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา การบริหารงบประมาณเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงานทุกชนิดทุกหน่วยงานและทุกองค์การไม่ว่าจะเป็นฝ่ายรัฐหรือเอกชน องค์การการกุศลหรือฝ่ายธุรกิจทุกหน่วยงานและทุกองค์การจะต้องจัดทำงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสามารถใช้งบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งคาดการณ์ล่วงหน้าถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเงินที่จะเพิ่มหรือลดในอนาคตด้วย เพื่อสามารถวางแผนแก้ปัญหาได้ทันการณ์ และไม่เป็นเหตุให้การดำเนินงานต้องหยุดชะงักงบประมาณเป็นสิ่งซึ่งแนวความคิดในการบริหารงานตลอดจนวิธีการดำเนินงานงบประมาณ จึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ นโยบาย วิธีการดำเนินงานและโครงสร้างของหน่วยงาน การดำเนินการกับงบประมาณในรูปแบบที่เหมาะสม มีความจำเป็นในการช่วยส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยงานองค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และการบริหารงานด้านประมาณถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารงานทุกองค์การไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานฝ่ายรัฐหรือเอกชน ทุกหน่วยงานมีความปรารถนาและมีความจำเป็นต้องใช้เพื่อให้สามารถดำเนินงานไปได้อย่างคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ซึ่งในหน่วยงานจะต้องจัดทำงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสามารถใช้งบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งคาดการณ์ล่วงหน้าถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเงินที่จะเพิ่มหรือลดในอนาคตด้วย เพื่อสามารถวางแผนแก้ปัญหาได้ทันการณ์และไม่เป็นเหตุให้การดำเนินงานต้องหยุดชะงักงบประมาณเป็นสิ่งซึ่งแนวความคิดในการบริหารงานตลอดจนวิธีการดำเนินงานงบประมาณ จึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ นโยบาย วิธีการดำเนินงานและโครงสร้างของหน่วยงาน งบประมาณในรูปแบบที่เหมาะสมมีเหตุผลจะเป็นการช่วยส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี ได้มีการกระจายอำนาจให้โรงเรียนมีหน้าที่จัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาประกอบกับนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมให้ภาคีรัฐ ภาคเอกชน ได้นำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้ใน องค์การเพื่อสนับสนุนให้เกิดความเป็นระบบระเบียบมีความโปร่งใส ซึ่งสถานศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำหลัก ธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในการบริหารจัดการศึกษา และสร้างความเข้มแข็งในการบริหารงานงบประมาณเพื่อเป็นเครื่องมือใน การควบคุมการบริหารงานให้มีความถูกต้องมีคุณธรรมเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นรับข้อมูล ข่าวสารสามารถตรวจสอบการทำงานได้ มีความรับผิดชอบและมีความคุ้มค่า โดยเฉพาะด้านการบริหารงบประมาณที่เป็น การดำเนินกิจกรรมทางการเงิน และมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนงานด้านอื่น ๆ ให้สำเร็จ จึงทำให้การบริหารงบประมาณ ภายในสถานศึกษาควรเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล และขอบเขตของการตรวจสอบภายใน ซึ่งเป็นหน่วยงานย่อยของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบการดำเนินงานว่าเป็นไปตามกฎหมายระเบียบที่กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน ทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้โรงเรียนพร้อมรับการประเมินผลและการตรวจสอบ จากภายนอก ดังนั้น การบริหารงบประมาณจึงควรอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานด้านงบประมาณเป็นอย่างดี มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องควรนำรูปแบบการบริหารงานไปปรับใช้ให้ เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาลเพื่อให้การบริหารงานของโรงเรียนบรรลุเป้าหมาย เป็นไปอย่างถูกต้องและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อทุกฝ่าย จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า การบริหารของสถานศึกษาในสังกัด ขาดการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียการสนับสนุนให้บุคลากรในสังกัดเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร การตรวจสอบจาก ภายนอก และจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มฐานนี้หมี่ขีด ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนฐานนี้หมี่ขีด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานีว่าผู้บริหาร สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำหลักดังกล่าวมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษามากน้อยเพียงใด เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริหาร สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานก่อให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่ดีและมี ประสิทธิภาพ และป้องกันความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนฐานนี้หมี่ขีด สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนฐานนี้หมี่ขีด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนฐานนี้หมี่ขีด สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรม ภายในสถานศึกษาโดยมี แบบแผน วิธีการ และขั้นตอนในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ และบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาเด็ก และเยาวชนให้มีความสามารถ มีทักษะ มีคุณธรรม และนำไปปฏิบัติในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการร่วมกัน โดยอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาให้ ได้มากที่สุดให้เป็นไปด้วยความถูกต้องเหมาะสมมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานที่กำหนด (Fayol 1949; Campbell et al., 1971; Sergiovanni, 1982; Hoy & Miskel, 2001; อิศราภรณ์ วรรณรัตน์ และเสาวณี ตรีพุทธรัตน์, 2557; วิรัตน์ พงษ์มิตร,

2557; ปาริฉัตร โชติจันทร์, 2560; ยุทธนา เกื้อกุล, 2560; อัจฉรา จงดี, 2560; สารินทร์ เอี่ยมครอง, 2561; จิตรจรรยา ทรงวิทยา, 2561) การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนภารกิจของสถานศึกษาตามองค์ประกอบ โครงสร้าง งานและบริบทของสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ส่งผลต่อผู้เรียนโดยตรง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สุจินตนา ตรงประสิทธิ์, 2560; ปาริฉัตร โชติจันทร์, 2560; ยุทธนา เกื้อกุล, 2560; สารินทร์ เอี่ยมครอง, 2561; จิตรจรรยา ทรงวิทยา, 2561)

2. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษารักษาการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทำหน้าที่ กำกับ ควบคุมดูแล ให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมงาน เพื่อให้การดำเนินงาน ตามภารกิจของสถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ (สุพัตรา ศรีมาวงษ์, 2556; สุกฤตยา ปงกันทา, 2561; พรวลี ศรีประภากร, 2564) บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ ประกอบด้วย บทบาทผู้นำทางวิชาการ บทบาทผู้รักษาระเบียบวินัย บทบาทผู้ประเมิน บทบาทในการทบทวนนโยบาย บทบาทในการบริหารหลักสูตรและการสอน บทบาทในการกำหนดตารางการปฏิบัติงาน บทบาทในการสร้างบรรยากาศ และ วัฒนธรรมการเรียนรู้ บทบาทในการส่งเสริมการพัฒนา ครูและบุคลากร บทบาทในการประชาสัมพันธ์บทบาทในการประสาน สัมพันธ์กับชุมชน และบทบาทในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

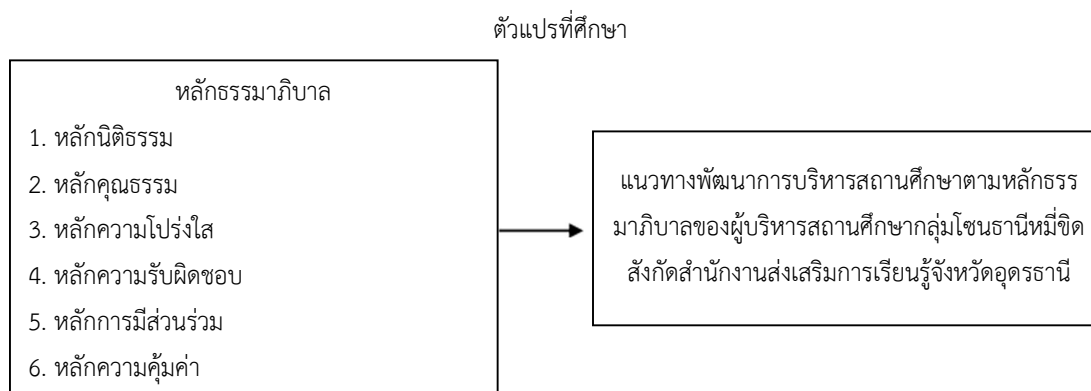
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

ความหมายหลักธรรมาภิบาล บริบทการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลดังกล่าว สามารถสรุปความหมายของ หลักธรรมาภิบาลได้ว่า หมายถึง วิธีการดำเนินการที่ดีในการจัดการองค์การอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมภายใต้การดำเนินงานด้วยความโปร่งใส รับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้ มุ่งประโยชน์สุขให้เกิดกับประชาชน และการมุ่งจัดสรรทรัพยากรขององค์การอย่างคุ้มค่าเป็นระบบตามกฎหมาย มีการดำเนินงานที่เป็นระเบียบมีประสิทธิภาพ เสมอภาค และเป็นธรรมประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานก่อให้เกิดการตอบสนองต่อความต้องการของส่วนรวม ตลอดจนมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจขององค์การ วิธีการดำเนินงาน ประกอบด้วย หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อหลักความโปร่งใส หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม และหลักเอกราช (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2542)

ความสำคัญหลักธรรมาภิบาล การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลข้างต้นจะเห็นว่า หลักธรรมาภิบาลเป็นแนวปฏิบัติในการจัดระเบียบสังคมที่มีความสำคัญครอบคลุมทุกภาคส่วน เป็นกฎเกณฑ์การปกครองที่มีความเป็นธรรมทำให้เกิดการฉ้อโกง ไม่มีการทุจริต ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข เกิดความสันติสุขในสังคม เพราะบุคคลในภาครัฐตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อประชาชนและองค์การมากขึ้น นอกจากนี้หลักธรรมาภิบาลยังช่วยกระตุ้นให้กระบวนการประชาธิปไตยเกิดความสมบูรณ์ ระบบการบริหารงานของรัฐมีความยุติธรรม น่าเชื่อถือ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของภาครัฐได้มากขึ้น และทุกคนปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สร้างสังคมให้เข้มแข็งในทุกด้าน เป็นภูมิคุ้มกันที่ดีของประเทศ ลดปัญหาความรุนแรงในสังคมช่วยให้ประเทศพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นวิธีการสร้างความเป็นธรรมในสังคม ทั้งยังช่วยสร้างคุณธรรมและจิตสำนึกทางปัญญาส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2542)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา หลักการ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลักธรรมาภิบาลของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2542) จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม (legitimacy) 2) หลักคุณธรรม (morality) 3) หลักความโปร่งใส (transparency) 4) หลักการมีส่วนร่วม (participation) 5) หลักความรับผิดชอบต่อ (accountability) และ 6) หลักความคุ้มค่า (value for money) สามารถแสดงได้ตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ครูในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโรงเรียนหิมาลัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี จำนวน 4 อำเภอ รวม 142 คน จำแนกเป็น ข้าราชการครู จำนวน 8 คน พนักงานราชการ (ครู) จำนวน 96 คน พนักงานจ้างเหมาบริการ จำนวน 7 คน และครูประจำศูนย์การเรียนรู้ จำนวน 31 คน

1.2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี จำนวน 108 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Kerjcie & Morgan จำแนกเป็น ข้าราชการครู จำนวน 6 คน พนักงานราชการ (ครู) จำนวน 73 คน พนักงานจ้างเหมาบริการ จำนวน 5 คน และครูประจำศูนย์การเรียนรู้ จำนวน 24 คน โดยทำการสุ่มแบบชั้นภูมิและทำการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยและแนวคิดที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนหิมาลัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี ซึ่งมี จำนวน 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามแบบเป็นสำรวจรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนหิมาลัย สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี 6 ด้าน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) จำนวน 30 ข้อ จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

- 1) หลักนิติธรรม (legitimacy) จำนวน 5 ข้อ
- 2) หลักคุณธรรม (ethics) จำนวน 5 ข้อ
- 3) หลักความโปร่งใส (transparency) จำนวน 5 ข้อ
- 4) หลักความรับผิดชอบ (accountability) จำนวน 5 ข้อ
- 5) หลักการมีส่วนร่วม (participation) จำนวน 5 ข้อ
- 6) หลักความคุ้มค่า (value for Money) จำนวน 5 ข้อ

2.2 ตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง นำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อหาแนวทางพัฒนาเพิ่มเติมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมี่ขิด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี

2.3 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากแนวคิด ทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) นำแบบสอบถามที่พัฒนาเสร็จแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำ และตรวจสอบเนื้อหา ภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม

3) นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบสำนวน ภาษา ความครอบคลุมเนื้อหาความเหมาะสมของแบบสอบถามพิจารณาความเที่ยงตรงเนื้อหา (content validity) ปรับปรุงแก้ไขภาษา และคำถามให้ชัดเจนเข้าใจง่ายสำหรับแบบสอบถาม นำมาหาค่าความเที่ยงตรง โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ มีรายชื่อดังต่อไปนี้

- นายชากล้า สงวนนาม ตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกุมภวาปี
- นายอิทธิพล จันทศาสตร์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอโนนสะอาด
- นางวรรณพร แสงโยจารย์ ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

ผลการประเมินความเที่ยงตรงเนื้อหา อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

4) นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงเนื้อหาและภาษา ไปทดลอง (tryout) เพื่อหาค่าจำแนกและความเชื่อมั่น (reliability) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบาช (Cronbach) กับครูโรงเรียนกลุ่มโซนธานีหมี่ขิด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.85

5) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้ในการวิจัย

6) จัดเตรียมแบบสอบถามออนไลน์จาก Google form เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี

3.2 ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมี่ขิด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี เพื่อขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถาม

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้โปรแกรม Google form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นรายสถานศึกษาทั้ง 4 อำเภอ ตามจำนวนที่กำหนด ซึ่งจะได้รับข้อมูลทางอีเมล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละด้าน และนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ด้วยตนเอง เพื่อขอทราบแนวทางพัฒนา มีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

3.3.1 นางพวงเพชร วิเศษชู ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอหนองวัวซอ

3.3.2 นางอภิญญา อ่อนสำอาจ ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอบ้านผือ

3.3.3 นายเสกสรร สงวนนาม ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอหนองหาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีกระบวนการดังนี้

4.1 รวบรวม ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับคืน ซึ่งแบบสอบถามมีข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ทุกฉบับ

4.2 แบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist) วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่และร้อยละ

4.3 แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ใน 6 ด้าน จำนวน 30 ข้อ ซึ่งคำถามจะเป็นสถานการณ์ทั่วไป และสถานการณ์ในโรงเรียนให้ผู้บริหารสถานศึกษา และครูเลือกตอบตามที่ปฏิบัติตามลักษณะในข้อคำถาม โดยมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ มีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

4 หมายถึง เห็นด้วยมาก

3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

4.4 วิเคราะห์แบบสอบถามรายข้อโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปแล้วหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นภาพรวมและรายด้าน นำผลการวิเคราะห์มาแปลผลตามแนวคิด เบสท์และคาร์ทน์ ต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.5 วิจัยเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมีขิด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี และผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมีขิด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นพนักงานราชการ (ครู) จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 67.59 รองลงมาเป็น ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ข้าราชการครู จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 5.56 และพนักงานจ้างเหมาบริการ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.63 และมีประสบการณ์การทำงาน มากกว่า 10 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 43.92 รองลงมา มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 37.04 และมีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 19.44 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมีขิด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หลักความคุ้มค่า (value for money) อยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.45) รองลงมาคือ หลักการมีส่วนร่วม (participation) ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.56) และหลักความโปร่งใส (transparency) ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.54) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ หลักคุณธรรม (ethics) ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.57)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมี่ซิด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม

ด้านที่	การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับบริหารงาน
1	หลักนิติธรรม (legitimacy)	4.10	0.60	มาก
2	หลักคุณธรรม (ethics)	3.93	0.57	มาก
3	หลักความโปร่งใส (transparency)	4.30	0.54	มาก
4	หลักความรับผิดชอบ (accountability)	4.28	0.54	มาก
5	หลักการมีส่วนร่วม (participation)	4.37	0.56	มาก
6	หลักความคุ้มค่า (value for money)	4.71	0.45	มากที่สุด
รวม		4.28	0.54	มาก

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 แนวทางพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา คือ สถานศึกษาต้องจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและบังคับใช้กฎระเบียบอย่างเท่าเทียม ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างด้านความซื่อสัตย์และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่บุคลากร มีระบบรายงานผลการดำเนินงานที่ทันสมัยและตรวจสอบได้ มอบหมายงานตามความสามารถและติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา และบริหารทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยระบบการดูแลรักษาที่มีประสิทธิภาพ

การอภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมี่ซิด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี สามารถอภิปรายผลได้ว่า ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมี่ซิด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หลักความคุ้มค่า (value for money) อยู่ระดับมากที่สุด รองลงมาคือ หลักการมีส่วนร่วม (participation) และหลักความโปร่งใส (transparency) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ หลักคุณธรรม (ethics) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยวางแผนการใช้งบประมาณอย่างรัดกุมและจัดระบบการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อลดความซ้ำซ้อน นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหาร มีระบบรายงานผลที่ชัดเจนและการสื่อสารข้อมูลอย่างทั่วถึง อย่างไรก็ตาม การพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมยังเป็นเรื่องที่ท้าทาย เนื่องจากเป็นเรื่องนามธรรมที่ต้องใช้เวลาในการปลูกฝังและยังขาดกิจกรรมส่งเสริมที่เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารควรยึดหลักนิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ งานวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมี่ซิดมีคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหาร โดยให้ความสำคัญกับความซื่อสัตย์และโปร่งใส การมีส่วนร่วมของชุมชนยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการบริหารที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารยังคงเผชิญกับปัญหาด้านงบประมาณ บุคลากร และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาแนวทางบริหารที่ทันสมัย เช่น การพัฒนาตนเอง การใช้เทคโนโลยี และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การวิจัยชี้ให้เห็นว่าการ

บริหารตามหลักธรรมาภิบาลไม่เพียงช่วยให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ยังส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หลักนิติธรรม ผู้บริหารควรสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบ โดยจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากร สื่อสารเหตุผลและความจำเป็นของกฎระเบียบอย่างชัดเจน และเปิดโอกาสให้บุคลากรร่วมพิจารณาปรับปรุงกฎระเบียบให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

1.2 หลักคุณธรรม ผู้บริหารควรจัดทำคู่มือกฎระเบียบที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร โดยยึดหลักความเป็นธรรมและความเสมอภาค มีการประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนรับทราบอย่างทั่วถึง และบังคับใช้กฎระเบียบอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ

1.3 หลักความโปร่งใส ผู้บริหารควรกำหนดเกณฑ์การประเมินผลงานที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และเป็นที่ยอมรับของบุคลากร มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินที่หลากหลาย และแจ้งผลการประเมินให้บุคลากรทราบอย่างเปิดเผย

1.4 หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบการใช้งบประมาณอย่างสม่ำเสมอ จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านงบประมาณที่เข้าใจง่าย และส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณ

1.5 หลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรกำหนดปฏิทินการประชุมวางแผนที่ชัดเจน เชิญผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายเข้าร่วมประชุม รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างเปิดกว้าง และนำมติที่ประชุมไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

1.6 หลักความคุ้มค่า ผู้บริหารควรจัดทำแผนการใช้ทรัพยากรที่ชัดเจน มีระบบการตรวจสอบติดตามการใช้ทรัพยากรที่โปร่งใส จัดทำรายงานการใช้ทรัพยากรที่ตรวจสอบได้ และเปิดเผยข้อมูลการบริหารจัดการทรัพยากรต่อสาธารณะ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มอื่น ๆ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี เพื่อขยายพื้นที่การศึกษาให้ครอบคลุมงานในวงกว้าง

2.2 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดอุดรธานี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แนวทางการกระจายการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- จิตรจรรยา ทรวิทยา. (2561). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 3(1), 41–57.
- ปาริฉัตร โชติชนะ. (2560). *กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรวลี ตรีประภากร. (2564). *สมรรถนะผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ยุทธนา เกื้อกุล. (2560). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- วิรัตน์ พงษ์มิตร. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สารินทร์ เอี่ยมครอง. (2561). แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุกฤตยา ปงกันทา. (2561). กลยุทธ์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สุจินตนา ตรงประสิทธิ์. (2560). การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดปัตตานี. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- สุพัตรา ศรีมาวงษ์. (2556). บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2542). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). การพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อศิราภรณ์ วรรณรัตน์ และเสาวณี ตรีพุทธรัตน์. (2557). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 8(4), 210-219.
- อัจฉรา จงดี. (2560). การศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของ คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดจันทบุรีระยองและตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- Campbell, R. F., Corbally, J. E., Jr., & Ramseyer, J. A. (1971). *Introduction to educational administration*. Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Fayol, H. (1949). *General and industrial management* (C. Storrs, Trans.). London: Pitman & Sons.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2001). *Educational administration: Theory, research, and practice* (6th ed.). New York: McGraw-Hill International Edition.
- Sergiovanni, T. J. (1982). Ten Principles of Quality Leadership. *Educational Leadership*, 39(5), 330–336.

ภาคผนวก

คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับบทความ วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน

คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับบทความ วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน

วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน รับผิดชอบเผยแพร่บทความ 2 ประเภท ได้แก่ 1) บทความวิจัย (Research article) และ 2) บทความวิชาการ (Academic article) มีรายละเอียดในการพิมพ์ต้นฉบับ ของบทความ ดังนี้

1. บทความวิจัย (Research article) หมายถึง งานเขียนขนาดสั้น ๆ เป็นรายงานผลการวิจัยที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน ความยาวไม่เกิน 15 หน้า ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK มีหัวข้อตามลำดับ ดังนี้

1.1 ชื่อเรื่อง (Title) (ขนาด 18 Point ชนิดหนา) จะต้องมีชื่อเรื่องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อเรื่องที่เป็นภาษาอังกฤษ ต้องใช้ตัวอักษรตัวพิมพ์ใหญ่ตัวแรก รวมถึงชื่อเฉพาะ ดังตัวอย่าง

“Factors affecting awareness in crop production according to good agricultural practice of farmers Bang Len Subdistrict, Song Phi Nong District, Suphan Buri Province”

1.2 ชื่อผู้พิมพ์ (Author) (ขนาด 14 Point ชนิดธรรมดา) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จัดตำแหน่งกึ่งกลางกระดาษใต้ชื่อเรื่อง เว้น 1 บรรทัด ทั้งนี้ ผู้พิมพ์ชาวไทยให้ใส่ชื่อและนามสกุลโดยไม่ต้องใส่คำต่อไปนี้ (1) คำนำหน้าชื่อ เช่น นาย นาง นางสาว Mr. Mrs. (2) ตำแหน่งทางวิชาการ เช่น ดร. ศ. รศ. Dr. Prof. (3) คำระบุอาชีพ เช่น นายแพทย์ แพทย์หญิง ทันตแพทย์ ส่วนผู้พิมพ์ชาวไทยที่มีราชทินนาม ฐานันดรศักดิ์ให้นำไปใส่ท้ายชื่อโดยใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่นระหว่างชื่อกับราชทินนามและฐานันดรศักดิ์ ส่วนสมณศักดิ์ ให้คงรูปตามเดิม เช่น ศิกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว., พระครูโฆทรโสภณ เป็นต้น

1.3 ชื่อหน่วยงานที่สังกัด (ขนาด 14 Point ชนิดธรรมดา) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ อีเมลของผู้พิมพ์ ทุกคน (ในกรณีเป็นนักศึกษาให้ระบุชื่อที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และหน่วยงานที่สังกัดด้วย) รวมถึงใส่เครื่องหมาย (*) หลังชื่อและอีเมลของผู้ประพันธ์บรรณกิจ หรือ Corresponding author และจัดตำแหน่งกึ่งกลางกระดาษใต้ชื่อผู้พิมพ์ เว้น 1 บรรทัด

1.4 บทคัดย่อ ต้องมีต้นฉบับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สรุปสาระสำคัญของบทความวิจัยไว้อย่างครบถ้วน มีการกล่าวถึงวัตถุประสงค์ วิธีการวิจัย ผลการวิจัย ไม่แบ่งเป็นข้อ กำหนด 1 ย่อหน้า มีความยาว ไม่เกิน 300 คำ ระบุคำสำคัญ และ Keyword ไว้ท้ายบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรมีเนื้อหาตรงกัน ในการเขียนบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.5 ที่มาและความสำคัญของปัญหา กล่าวถึงความสำคัญและเหตุผลที่ทำการวิจัย และควรอ้างอิงข้อมูล สถิติต่าง ๆ รวมถึงผลวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนการเขียนหัวข้อนี้ด้วย (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.6 วัตถุประสงค์ ระบุความมุ่งหมายของการวิจัยเป็นข้อ ๆ เรียงลำดับความสำคัญ (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.7 การทบทวนวรรณกรรม การศึกษาทบทวน วิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุป เกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความชัดเจนในปัญหาที่จะทำวิจัย เพื่อนำไปสู่การกำหนด

กรอบแนวคิดของการวิจัยอย่างมีเป้าหมาย ชัดเจน (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ขนาดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ขนาดตัวธรรมดา)

1.8 กรอบแนวคิดการวิจัย ควรทำเป็นภาพไดอะแกรม มีลูกศรเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา เช่น ตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม เป็นต้น (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ขนาดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ขนาดตัวธรรมดา)

1.9 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ระบบลักษณะของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ เช่น ค่าความเชื่อมั่น ค่าอำนาจจำแนก เป็นต้น 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล 4) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยระบุสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ขนาดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ขนาดตัวธรรมดา)

1.10 ผลการวิจัย เป็นการเสนอผลหรือสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับ อาจแสดงด้วย ตาราง กราฟ ภาพ หรือ แผนภูมิประกอบการอธิบาย (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ขนาดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ขนาดตัวธรรมดา)

1.11 การอภิปรายผล เป็นการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบเพื่อให้ผู้อ่าน เห็นด้วยตามหลักการหรือคัดค้าน ทฤษฎีที่มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำผลไปใช้ประโยชน์และการให้ข้อเสนอแนะสำหรับผลการวิจัยในอนาคต (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ขนาดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ขนาดตัวธรรมดา)

1.12 องค์กรความรู้ใหม่ เป็นการกล่าวถึงการค้นพบหรือการสร้างทฤษฎี แนวคิด โมเดล หรือวิธีการใหม่ ๆ ที่ช่วยให้เข้าใจสังคม พฤติกรรม และความสัมพันธ์ของมนุษย์ได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น องค์กรความรู้ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) ความแปลกใหม่ (originality) 2) องค์กรความรู้ (body of knowledge) โดยอาจนำเสนอเป็นเนื้อหา หรือภาพสรุปก็ได้ (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ขนาดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ขนาดตัวธรรมดา)

1.13 ข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 pt. ขนาดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ขนาดตัวธรรมดา)

1.14 กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) เป็นการแสดงความขอบคุณโดยระบุเฉพาะในกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนในการทำวิจัย จากภายในหน่วยงานหรือภายนอกหน่วยงานเท่านั้น รวมถึงผู้ช่วยเหลืองานวิจัย (แต่ไม่ได้เป็นผู้ร่วมงานวิจัย) กรณีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไม่ควรกล่าวไว้ในหัวข้อนี้ เนื่องจากมีชื่อเป็นผู้สนับสนุนอยู่แล้ว (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ขนาดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ขนาดตัวธรรมดา)

1.15 เอกสารอ้างอิง ให้ยึดหลักเกณฑ์ตามข้อ 3. และข้อ 7.

2. บทความวิชาการ (Academic article) หมายถึง งานเขียนขนาดสั้นที่มุ่งเสนอความรู้ ข้อเท็จจริง พรรณนา มุมมอง ตลอดจนข้อเสนอใหม่ ๆ ที่เป็นผลจากการศึกษาค้นคว้าของนักวิชาการ เนื้อหาจะเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง โดยเฉพาะมีหัวข้อตามลำดับ ดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ต้องมีต้นฉบับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อเรื่องที่เป็นภาษาอังกฤษ ต้องใช้ตัวอักษรตัวพิมพ์ใหญ่ตัวแรกของคำแรกเท่านั้น และชื่อเฉพาะ บทความย่อสรุปสาระสำคัญของงานเขียนไว้อย่าง ครบถ้วน มีความยาวไม่เกิน 300 คำ ระบุดำคำสำคัญ ไว้ท้ายบทความย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในการเขียนบทความย่อ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษควรมีเนื้อหาตรงกัน (เช่นเดียวกับหัวข้อบทความวิจัยข้อ 1.1-1.4) (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ขนาดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ขนาดตัวธรรมดา) ตัวอย่างดังนี้

“Advancements and applications of blended learning”

2.2 ส่วนนำ (Introduction) เขียนจุดใจให้ผู้อ่านเกิดความสนใจในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งสามารถใช้วิธีการและเทคนิค

ต่าง ๆ ตามแต่ผู้เขียนจะเห็นสมควร เช่น อาจใช้ภาษาที่กระตุน จูงใจ ผู้เขียนอาจหรือยกปัญหาที่กำลังเป็นที่สนใจ ขณะนั้น ขึ้นมาอภิปราย หรืออาจจะกล่าวถึงประโยชน์ที่ผู้อ่านจะได้รับจากการอ่าน นอกจากจะเป็นส่วนที่ผู้สนใจผู้อ่านแล้ว ส่วนนําเป็น ส่วนที่ผู้เขียนสามารถกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการเขียนบทความนั้น หรือให้คำชี้แจงที่มาของการ เขียนบทความนั้น ๆ รวมทั้ง ขอบเขตของบทความนั้น เพื่อช่วยให้ผู้อ่านไม่คาดหวังเกินขอบเขตที่กำหนด ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล ความเป็นมา หรือภูมิหลัง หรือความสำคัญของเรื่องที่เขียน วัตถุประสงค์ของการเขียน ขอบเขตของเรื่อง คำจำกัดความหรือนิยามต่าง ๆ โดยมีเนื้อหาประมาณ 1-2 หน้า (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิด ตัวธรรมดา)

2.3 ส่วนเนื้อหา (Contents) เป็นการเขียนส่วนเนื้อเรื่องจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ประกอบกัน กล่าวคือ ในส่วนที่ เกี่ยวข้องกับศาสตร์ (sciences) นั่นคือหลักวิชาการที่ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงในการเขียน ได้แก่ กรอบแนวความคิด (conceptual framework) ที่ผู้เขียนใช้ในการเขียนจะต้องแสดงให้เห็นความเชื่อมโยงของเหตุที่นำไปสู่ผล (causal relationship) การอ้างอิงข้อมูล ต่าง ๆ ในส่วนศิลป์ (art) ได้แก่ ศิลป์ในการใช้ภาษาเพื่อนำเสนอเรื่องที่เขียน การลำดับความ การบรรยาย วิธีการ อ้างอิง สถิติ และข้อมูลต่าง ๆ ที่ใช้ในการประกอบเรื่องที่เขียน เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจและประทับใจ มากที่สุด เนื้อหาต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจประกอบด้วยภาพประกอบ แผนภูมิ ตาราง หรือการสื่อในลักษณะอื่น ๆ ที่ผู้อ่านดูแล้วเข้าใจ (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัว ธรรมดา)

2.4 ส่วนสรุป (Conclusion) เป็นการเขียนสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้น ๆ ซึ่งอาจทำในลักษณะที่เป็น การย่อ คือ การเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้น ๆ มาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธี การบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้ วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้าย กระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป งานเขียนที่ ดีควรมีการสรุปในลักษณะใด ลักษณะหนึ่งเสมอ (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

2.5 องค์ความรู้ใหม่ เป็นการกล่าวถึงการค้นพบหรือการสร้างทฤษฎี แนวคิด โมเดล หรือวิธีการใหม่ ๆ ที่ช่วยให้ เข้าใจสังคม พฤติกรรม และความสัมพันธ์ของมนุษย์ได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น องค์ความรู้นี้ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) ความแปลกใหม่ (originality) 2) องค์ความรู้ (body of knowledge) โดยอาจนำเสนอเป็นเนื้อหา หรือภาพสรุปก็ได้ (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

2.6 เอกสารอ้างอิง (Reference) ให้ระบุเฉพาะที่ปรากฏในเนื้อหาของบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนด คือ การเขียนบรรณานุกรมแบบ APA 7th (American Psychological Association 7th) ไม่น้อยกว่า 15 รายการ มีความ ทันสมัยย้อนหลังไม่เกิน 10 ปี (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิด ตัวธรรมดา)

3. การเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหา

- ใช้ระบบ ชื่อผู้พิมพ์ปีที่พิมพ์ (author-date citation system) ไม่ต้องใส่เลขหน้าอ้างอิง คั่นด้วยเครื่องหมาย (,) อยู่ในวงเล็บ () เช่น

(สิปปนนท์ เกตุทัต, 2539)

(จิตติกาญจน์ พลัฒพลาสี และพรพรพรพร เครือวงศ์, 2559)

(ดวงจันทร์ แก้วกาน และคณะ, 2562)

(Parker, 1991), (Brockner & Guare, 1994)

(Hermawan, Lestari, & Suwarno, 2019), (Hair et al., 2006)

- ถ้าเนื้อหาเกิดจากการสังเคราะห์งานจากผู้อื่นหลายคนให้คั่นด้วยเครื่องหมาย (,) สำหรับคนสุดท้ายให้มีคำว่า “และ” กรณีภาษาไทย หรือใช้สัญลักษณ์ (&) กรณีภาษาอังกฤษ เรียงลำดับตามตัวอักษร และลำดับภาษาไทยก่อน ภาษาอังกฤษ ดังนี้

(จิตติกาญจน์ พลัฒพลสี และพรพรพร เครือวงศ์, 2559; ณัฐนรี ดิษฐาน, 2565; Brockner & Guare, 1994; Hair et al., 2006; Hermawan, Lestari & Suwarno, 2019)

4. หลักการเขียนภาษาอังกฤษแทรกในตัวบทความ การภาษาอังกฤษแทรกในตัวบทความเขียนแบบ APA

- การเขียนคำทั่วไป ให้ใช้ตัวพิมพ์เล็กทั้งหมด เช่น การรู้เท่าทันสื่อ (media literacy) ประกอบด้วย การเข้าถึง (access) เข้าใจ (understand) ตีความ (interpret) วิเคราะห์ (analysis) วิวิจารณ์ (critical) ประเมินค่าสื่อได้ (evaluate)

- ชื่อเฉพาะให้มีคำย่ออักษรย่อตัวพิมพ์ใหญ่กำกับทุกครั้ง เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction: CAI) ค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC)

5. ตารางและภาพประกอบ ชื่อตารางให้วางอยู่เหนือตารางชิดซ้าย ส่วนภาพประกอบจัดกึ่งกลาง

- ตารางที่ 1 เส้นตาราง ไม่มีเส้นแบ่งสดมภ์ (column) (หรือเส้นแนวตั้ง) ยกเว้นกรณีจำเป็น หากตารางมีขนาดยาวไปถึงหน้าถัดไปให้ใช้ว่า ตารางที่ 1 (ต่อ) โดยไม่ต้องระบุชื่อตาราง

- ภาพที่ 1 ชื่อภาพให้วางอยู่ใต้ภาพ จัดกึ่งกลาง

6. การพิมพ์ตัวเอ็กบาร์ กำหนดใช้เอ็กบาร์ที่กำหนดเท่านั้น $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. การเขียนเว้นวรรคตามตัวอย่าง ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.25) สัญลักษณ์คณิตศาสตร์อื่น ๆ สามารถดาวน์โหลดจาก Template บทความในเว็บไซต์ของวารสาร

7. เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ ให้ระบุรายชื่อเอกสารอ้างอิงที่ปรากฏในบทความ จัดเรียงลำดับตามตัวอักษร โดยเรียงจากภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ จัดแนวชิดซ้าย รูปแบบการเขียนอ้างอิง กำหนดให้ใช้รูปแบบการเขียน บรรณานุกรมแบบ APA 7th (American Psychological Association 7th) ใช้ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 14 pt. รายละเอียด และตัวอย่างการพิมพ์ ดังนี้

* หนังสือ

ชื่อ/นามสกุล./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ประยูร บุญใช้. (2551). *New English Guide Book 1: หนังสือเสริมประสบการณ์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้น* *ประถมศึกษาปีที่ 1*. กรุงเทพฯ: เดอะบุ๊ก.

สำเนาวิ ขจรศิลป์, บุญเรียง ขจรศิลป์, สมประสงค์ น่วมบุญลือ, สุริยา เสถียรกิจอำไพ, และบุญสม

วิจิตรวิชัยกุล. (2541). *การพัฒนาแบบค่ายอาสาพัฒนาของนักศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักงาน

ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.

Jones, M. (2002). *Social Psychology of Prejudice* (3rd ed). New Jersey: Prentice Hall.

Marshall, C. & Rossman, G. B. (1999). *Designing qualitative research*. Thousand Oaks, California: Sage.

Schiffman, L. G., Kanuk, L. L., & Kumar, S. R. (2010). *Consumer Behavior* (10th ed). New Delhi: Pearson Prentice Hall.

*** วารสาร**

ชื่อนามสกุล.ว(ปีที่พิมพ์).ชื่อบทความ.ชื่อวารสาร,ปีที่หรือเล่มที่(ฉบับที่),หน้าที่ตีพิมพ์บทความ. สืบค้นจาก URL.
 สำราญ กำจัดภัย. (2553). การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการ
 จัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านท่าวัด “คุรุราษฎร์บำรุงวิทย”. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ
 สงขลา*, 4(1), 69-74. สืบค้นจาก [https://ph01.tci-
 thaijo.org/index.php/snru_journal/article/download/112](https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/snru_journal/article/download/112).
 Mills, C. (1994). Culture communication style and learning style in cross-cultural education: A case for
 preparatory programs for students of business. *Chulalongkorn Educational Review*, 1(2), 4-24.
 Retrieved from DOI:10.1017/S0261444804002289.

หมายเหตุ: กรณีเป็นวารสารออนไลน์ที่ต้องระบุ URL ด้วย โดยให้เริ่มใช้ในปี พ.ศ. 2569 เป็นต้นไป

*** วิทยานิพนธ์**

ชื่อ/นามสกุล.ว(ปีที่พิมพ์).ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์.วิทยานิพนธ์ชื่อปริญญา/ชื่อสาขาวิชา/ชื่อสถาบัน.
 พิศมัย อาแพงพันธ์. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบอิงบริบท
 เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์
 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
 Wilfley, D. E. (1990). *Interpersonal analyses of bulimia: Normal weight and obese*. (Unpublished doctoral
 dissertation). University of Missouri, Columbia, U.S.

*** สื่ออิเล็กทรอนิกส์**

ชื่อนามสกุล.ว(ปีที่พิมพ์).ชื่อเรื่อง.แหล่งที่มา (ถ้ามี)ว(วัน เดือน ปีที่สืบค้น) จาก/URL.
 วีรพงษ์ ลือประสิทธิ์. (2559). *การบริหารคุณภาพทั่วองค์กร*. สืบค้น 20 ตุลาคม 2560 จาก
<http://www.md.kku.ac.th/usr/work/radio/QAT/tsld047.htm>.
 Harris, R. (1997). *Encouraging students to use technology*. Retrieved 20 October 2017 from
<http://www.vanguard.edu/rharris/techuse.html>.

*** รายงานการประชุม, รายงานสัมมนา**

ผู้รับผิดชอบ.ว(ปีที่พิมพ์).ชื่อเรื่องรายงานการประชุมหรือรายงานการสัมมนาเรื่อง.ว(วัน เดือน ปี/สถานที่พิมพ์).
 ผู้จัดพิมพ์.
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *รายงานการสัมมนาทางวิชาการสู่เส้นทางการปฏิรูปการศึกษาไทย
 ครั้งที่ 4 ศตวรรษใหม่อุดมศึกษาไทย: บทเรียนจากการปฏิรูปอุดมศึกษานานาชาติ*.
 สิงหาคม 2542. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

*** รายงานการวิจัย**

ชื่อผู้แต่ง.ว(ปีที่พิมพ์).ชื่อรายงานการวิจัยว(ครั้งที่พิมพ์). ว(สถานที่พิมพ์: ว(สำนักพิมพ์).
 สุขุม พรหมเมืองคุณ. (2546). *ความต้องการพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น*.
 รายงานการวิจัย. เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

* การสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์. (วันที่/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์). ตำแหน่งหรือที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้. สัมภาษณ์.

มา มั่งมุล. (11 กรกฎาคม 2557). ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์.

* ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อประกาศ. (ปีพ.ศ., วันที่/เดือน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม/ตอนที่. หน้า.

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพาพุทธศักราช 2533. (2533, 29 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 107 ตอนที่ 131.

หน้า 1-20.

หมายเหตุ:

(1) หมายถึง ให้อ่านระยะห่าง 1 เคาะ

(2) รายการอ้างอิงต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่า 15 รายการ มีความทันสมัยย้อนหลังไม่เกิน 10 ปี

(3) รายละเอียดเพิ่มเติมคำแนะนำในการเตรียมต้นบทความเพื่อส่งตีพิมพ์ในวารสารฯ

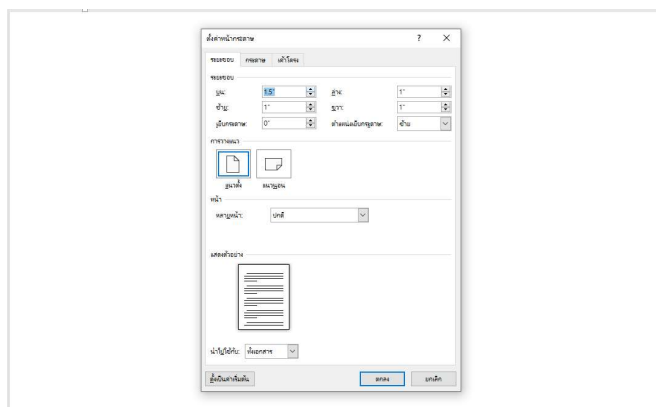
(4) การตั้งค่านำกระดาษ ให้ใช้รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ดังนี้

- พิมพ์บนกระดาษขาว A4 หนึ่งเดียว (หรือ 8.5 นิ้ว x 11 นิ้ว) พิมพ์แบบเสมอนำหน้า-หลัง (justified) ด้วยโปรแกรม MS-Word (Version 2019 ขึ้นไป)

- ตั้งค่านำกระดาษ ดังนี้

บน 1.50 นิ้ว ล่าง 1.00 นิ้ว

ซ้าย 1.00 นิ้ว ขวา 1.00 นิ้ว

วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน

Journal of Administration Management and Sustainable Development

ISSN: 2985-2366 (Online)

ผู้ผลิตและเผยแพร่:

สมาคมขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสถาบันวิชาการ
เพื่อการบริหารและพัฒนาสังคม 355/18 หมู่ที่ 1 ตำบลตลาด อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัด
มหาสารคาม รหัสไปรษณีย์ 44000 เบอร์โทรศัพท์: 083 490 8410, 094 652 4145

เว็บไซต์: <https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd>

อีเมล: jamsdonline@gmail.com